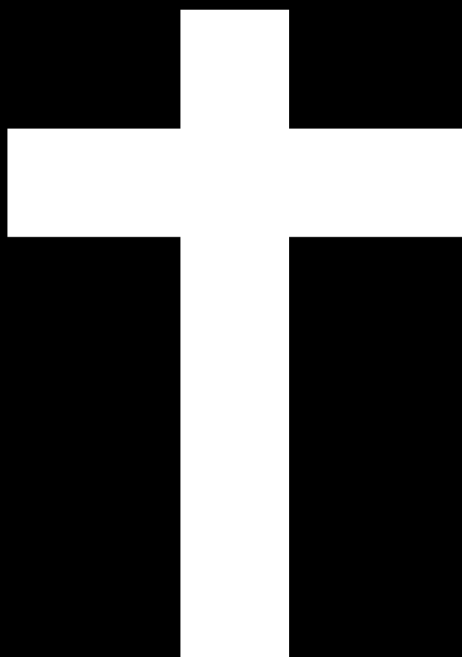

Dzam Wedeye

New Testament in Meray

Dzam Wedeye
New Testament in Merery

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merery

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merery

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022
024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

Contents

Mata	1
Markus	52
Luka	87
Yuhana	142
Məsler hay	182
Roma hay	233
1 Korinje hay	259
2 Korinje hay	284
Galat hay	300
Efez hay	309
Filipi hay	318
Kolosi hay	325
1 Tesalonik hay	331
2 Tesalonik hay	336
1 Timote	339
2 Timote	346
Titus	351
Filimon	354
Hebrə hay	356
Yakuba	374
1 Piyer	380
2 Piyer	387
1 Yuhana	392
2 Yuhana	399
3 Yuhana	400
Yuda	401
Məsine i Yuhana	404

N̄gwalak i bazlam nakə Mata a watsa aye Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a derewel nakay aye na, anañ: Yesu Kəriste neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwaɗ ma sləraweeye ka məndzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərəhe ha wu nakə a gwaɗ ma vəlateye a Israyel ma Dzam Guram eye na, ta neŋgeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərmak. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka təra hərwi Yahuda hay dəkdek bay, hərwi ndo hay ka məndzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse derewel ŋgay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuḅe i Yesu a yam, ada tə masəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma dəvats.

Mata a ŋgəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

- 1) A da ha labara ma tsaholok (5-7).
- 2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).
- 3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).
- 4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).
- 5) Matətike ka gər i mandəve i məndzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

Bəba tətə i Yesu hay Luka 3.23-38

¹ Anañ derewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anañ: ² Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar ŋgay hay. ³ Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴ Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nason. Nason a wa Salmon. ⁵ Salmon a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i

Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶ Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salomon, may i Salomon na, ŋgwas i Uri. ⁷ Salomon a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸ Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Ozijas. ⁹ Ozijas a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amon. Amon a wa Zoziyas. ¹¹ Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ŋgay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gəs tay beke eye hay a Babilon aye.

¹² Ma dəba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³ Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴ Azor a wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵ Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶ Zakob a wa Yusufa tuk. Neŋgeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷ A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye fad. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha Israyel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye fad. Sa na, a gəs abəra ka məgəse tay ha Israyel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye fad.

Məwe i Yesu Luka 2.1-7

¹⁸ Anañ ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ŋgay na, tə zalay Mari, neŋgeye mədel i Yusufa. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ¹⁹ Yusufa mədel ŋgay na, neŋgeye ndo i dedek kame i Mbəlom. A say məndəde horoy ka Mari kame i ndo hay bay. A dzala mə gər ŋgay məgəre ha mədel ŋgay ta məkal.

²⁰ Həlay nakə neŋgeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbəlom a bəzay ha bo ma məsine, a gwaɗay: «Yusufa, slala i Davit, kâ dzədzar məzle mədel yak Mari bay. Hərwi kiye a yay a Mari na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²¹ Ma wiye wawa hasləka eye, ada nəkar ka zaleye Yesu*, hərwi ma təmiye tay ha gwala ŋgay hay abəra mə mezeleme tay.»

* **1:21** Yesu na, andza məgwede Bəy Maduweŋ ma təmiye tay ha ndo hay.

²² Wu neheye tebiye tã ndislew na, hãrwi ada wu nakã Bãy Maduweŋ a tsik tã bazlam i ndo mãde ha bazlam ŋgay aye mã ge bo. A gwad:

²³ «Anãŋ dem nakã a sãr zal zuk bay aye ma hutiye wawa,
ma wiye wawa haslãka eye,
ta zaleyeye Emanuyel.†»

²⁴ Yusufa a pãdeke abãra ka mãndzehãre na, a ge wu nakã gawla i Mbãlom a gwaday ge aye. A zla na Mari andza ŋgwas ŋgay a gay ŋgay. ²⁵ Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakã Mari a wa na wawa haslãka eye. Ada Yusufa ma zaleyeye na, Yesu.

2

Ndo matãkay dãre a wurzla hay ti ye ka tãv i Yesu

¹ Tã wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a hãlay nakã Herod neŋgeye bãy bagwar eye aye. Ma dãba eye tã wa na Yesu na, ndo matãkay dãre a wurzla hay ti yaw mã bãyay, tã ndislew a Zerozelem, ² ta tsãtsah, tã gwad: «Bãy i Yahuda hay nakã tã wa na anãke aye na, mãŋgay? Nãmaa ŋgatay a wurzla ŋgay eye a tsaraw mã bãyay ada nãmaa yaw na, mãdãslay ha gãr.»

³ Bãy Herod a tsãne bazlam tay niye na, a kwasay gãr haladzay tã siye i ndo neh-eye ma Zerozelem aye tebiye. ⁴ A zalatay a bagwar i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta ndo neheye tã dzãŋgawa bazlam i Mbãlom mapala eye, a tsãtsah fataya a gwadãtay: «Tã wa Kãriste na, mãŋgay?»

⁵ Ta mbãdãfay faya, tã gwaday: «Tã wa Kãriste na, ma Betelehem, ka dala i Yahuda. Hãrwi ndo mãde ha bazlam i Mbãlom a watsa, a gwad:

⁶ «Nãkar Betelehem ka dala i Yahuda,
nãkar na, makãtsa bo eye mã walaŋ i
gãma neheye ka dala i Yahuda aye
bay.

Hãrwi bãy nakã ma tsãkuriye tay ha Israyel
ndo ga hay aye na,

ma deyeweye abãra ma nãkar.*»

⁷ Yawa! Herod a zalatay a ndo matãkay dãre a wurzla hay ta mãkal. A tsãtsah

fataya, a gwadãtay: «Ka ŋgatamay a wurzla ŋgay eye a tsaraw na, a hãlay waray?» ⁸ Tsa na, a slãr tay ha a Betelehem, a gwadãtay: «Dum, pãlum na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dũmenã ha hãrwi ada neŋ dãrmak nã ye mãdãslay ha gãr.»

⁹ Ndo neheye tã tsãne bazlam i bãy na, tã hãl bo, ti ye. Ahãl nakã faya ta diye na, tã ŋgatay a wurzla nakã a tsaraw mã bãyay aye faya ma diye kame tay. A husa ka gãr i gay nakã wawa mã dãma aye na, a lãtse.

¹⁰ Tã ŋgatay andza niye na, dãrev tay a rah ta mãŋgwese. ¹¹ Tã fãlãkwa a gay, ti ye naha, tã ŋgatay a wawa ta may ŋgay Mari. Ta dãkway gurmets, tã dãslay ha gãr. Tsa na, tã pãla ha wu tay hay, tã vãlay wu kãriye a wawa niye. Tã vãlay gura, wu andaya tã zalay eŋseŋs† ada ta mir‡. ¹² Ma dãba eye Mbãlom a tsikatay ma mãsine, a gwadãtay: «Kã mbãdũm gãr ta tãv i Herod sa bay.» Tã tsãne andza niye na, tã hãl bo, ti ye a gãma tay ta tsãved mekelenã eye.

Mede a Ezipt

¹³ Ahãl nakã ndo matãkay dãre a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbãlom a yaw ka tãv i Yusufa ma mãsine. A gwaday: «Lãtse, zla na wawa ta may ŋgay, hwayum a Ezipt. Ndza mã dãma hus a pat nakã na gwadãakeye maw aye, bãna Herod faya ma pãliye wawa nakay mãkãde na.»

¹⁴ Yusufa a tsãne andza niye na, a lãtse, a ye tay ha wawa ta may ŋgay a Ezipt ta hãvad. ¹⁵ Tã ndza mã dãma hus a pat nakã Herod a mãt aye. Wu neheye tebiye na, hãrwi ada wu nakã Bãy Maduweŋ a tsik tã bazlam i ndo mãde ha bazlam ŋgay aye mã ge bo parakka, a gwad: «Na zalay a wawa ga mã yaw abãra mã Ezipt.Š»

Herod a bãbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶ Herod a zãba faya ndo matãkay dãre a wurzla hay ta vãy gãr na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slãr ndo hay, a vãlatay tsãved ka mãkãde wawa haslãka eye tebiye a dazlay ka neheye a sla mãve sulo bay

† 1:23 Andza mãgwede: «Mbãlom tã nãkway.» Zãba ka Ezay 7.14; 8.8, 10.

* 2:6 Zãba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2.

† 2:11 Eŋseŋs na, wu nakã tã fãkawa hãrwi mãdãslay ha gãr a Mbãlom aye.

‡ 2:11 Mir: Mal nakã a ze hunãna lele

aye. Tã gawa ka mãdahaŋ ada mã ze bay. § 2:15 Oze 11.1.

aye ma Betelehem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye.

¹⁷ Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

¹⁸ «Mawude a tsənew abəra ma gəma i Rama, mətuwe tə zlazlay haladzay mə dəma. Rasel faya ma tuwiye wawa ŋgay hay. Dada a say mægəse dərev abəra ka mətuwe bay,

hərwi wawa ŋgay hay andaya sa bay.*»

Məməw abəra mə Ezipt a Nazaret

¹⁹ Ma dəba eye Herod a mət na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine ma Ezipt. ²⁰ A gwaday: «Lətse, zla na wawa ta may ŋgay ada mbəda gər a gəma i Israyel, hərwi ndo neheye ta pəla tsəved ka wawa nakay məkəde na aye na, ta mət.»

²¹ Yusufa a tsəne andza niye na, a zla na wawa ta may ŋgay, a mbəda gər a gəma i Israyel. ²² Ane tuk na, Yusufa a tsəne Arkelawos kə ndza a bəy i bəba ŋgay Herod ka dala i Yahuda na, a dzədzar haladzay mede a dəma. Məsine a gay sa, Mbəlom a day ha wu nakə ma giye. Tsa na, a ye a Galile. ²³ A ye, a ndza ma wuzlahgəma nakə tə zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye. A gwad: «Ta zaley na, ndo i Nazaret.»

3

Yuhana madzəhubə ndo a yam

Markus 1.1-18; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ A həlay niye na, Yuhana madzəhubə ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf i Yahuda, a dawa ha bazlam i Mbəlom, ² a gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom bəse tə nəkurom.»

³ Yuhana na, ndo nakə Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a tsik faya, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad: Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ, lambadumay tsəved hay fehe lele tā hədzak bay.*»

⁴ Yuhana a pawa ka bo na, peteked maŋgara eye ta məkwets i zləgweme. A barawa bəzihud ŋgay na, ta həzlay. A

ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum. ⁵ Ndo neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tə yawa ka təv i Yuhana. ⁶ Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay, ada Yuhana a dzəhubəwə tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁷ Yuhana a zəba dəre, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka təv ŋgay hərwi ada mə dzəhubə tay ha a yam na, a gwadatay: «Wawa i palas hay! Maa dəkum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəke na, gum məsler neheye ŋwalak eye, ada ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. ⁹ Kā dzalum mə gər kurom: «Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?» bay! Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya mäge tay ha kwar neheye anəŋ aye wawa i Abraham hay. ¹⁰ Ba hadzaya maləva bo eye mædəse tay ha dərizl i gərdaf hay fərođ abəra ka dala. Dərizl i gərdaf neheye tebiye tə wa hohway ŋwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹ «Neŋ na, na dzəhubəye kurom ha a yam tsa hərwi mæde ha na, ka mbədum ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakə ma deyeweye kame ga aye na, neŋgeye a ze ga ta gədaŋ. Neŋ na sla matsakway ahaya tahərak ŋgay hay abəra mə sik bay. Neŋgeye na, ma dzəhubəye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋna eye ada ta ako. ¹² Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ŋgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dada bay aye.»

Yuhana a dzəhubə ha Yesu a yam

Markus 1.9-11; Luka 3.21-22; Yuhana 1.29-34

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka təv i Yuhana hərwi ada Yuhana mə dzəhubə ha a yam. ¹⁴ Yuhana a wuda bay. A gwaday a Yesu: «Neŋ dūh nakə na diye naha ka təv yak ka dzəhubəye ga ha a yam aye tuk na, ada nəkar dūh ka deyeweye ka təv ga na, kəkay!»

* **2:18** Zeremi 31.15. * **3:3** Ezay 40.3.

¹⁵ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Təma, mâ ge bo andza niye anəke. Wu nakə Mbəlom a tsətsah aye ka gakweye andza nakə a tsik aye.»

Yuhana a təma bazlam i Yesu nakə a tsikay aye. A dzəhuḅ ha Yesu a yam tuk. ¹⁶ A dzəhuḅ ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abəra ma yam. Kwayanḡa magərmbəlom a həndək tuwan, ada Yesu a ḡgatay a Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷ Tsa na, mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuḏa na haladzay. Dərev ga faya ma ḡgwasiye tə neḡgeye.»

4

A say a fakalaw masəpete na Yesu Markus 1.12-13; Luka 4.1-13

¹ Ma dəba eye na, Məsəfəre i Mbəlom a ye ha Yesu a makulkwandah hərwi ada Fakalaw mâ səpat na. ² Yesu a ndza məhəne kuro kuro fad, həpat həvad ze mənḏe wu mənḏay. Ma dəba eye na, may a wur faya.

³ Fakalaw, ndo masəpete ndo a yaw, a həndzəd ka təv i Yesu, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwadatay a kwar neheye tâ təra wu mənḏay ada kâ nda!»

⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, ndo zezen ma ndziye na, ta wu mənḏay dekdek tsa bay, ane tuk na, ma ndziye tə bazlam nakə Mbəlom a tsik aye tebiye.*»

⁵ Fakalaw a ye ha a Zerozelem, gəma tsəḏanḡa eye. A ye ha ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ⁶ a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad:

“Mbəlom ma gwadateye a gawla ḡgay hay tâ dzəna kar. Tâ kəndawa kar hərwi ada sik yak mâ ndzay a kwar bay.†”»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kâ dza ha Bəy Maduweḡ yak Mbəlom bay.‡”»

⁸ Fakalaw a zla na a ye ha ka gər i mahəmba zəbol eye, a bəzay ha bəy i

məndzibəra tə zlele nakə mə dəma aye tebiye. ⁹ A gwaday a Yesu: «Ka dəkweḡ gurmets ada ka dəsleḡ ha gər na, na vələkeye ha a nəkar tebiye.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Fakalaw, do abəra kananḡ! Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduweḡ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neḡgeye nəte ḡgweḡ.§”»

¹¹ Ka təv eye niye na, Fakalaw a gər ha. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vələy wu mənḏay.

Yesu a dazlay a məsler ma Galile Markus 1.14-15; Luka 4.14-15

¹² Ahəl nakə Yesu a tsəne ta gəs na Yuhana madzəhuḅe ndo a yam aye na, a ye a Galile. ¹³ Ahəl nakə faya ma diye na, a ye ta Nazaret təday, tsa na, a ye abəra mə dəma, a ye a Kafərnahum ka tsakay i dəlöv i Galile, ma gəma i Zabulon ta Naftali.

¹⁴ A ge bo andza niye na, andza nakə Ezay ndo məḏe ha bazlam i Mbəlom a tsik aye, a gwad:

¹⁵ «Nəkurom ndo neheye ma gəma i Zabulon ta Naftali, ta nəkurom neheye ka tsəved mede a dəlöv, ta diye i magayam i Yurdum aye, a nəkurom neheye ma Galile mandza eye mə walaḡ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

¹⁶ Nəkurom slala neheye mandza eye ma ləvonḡ aye na, ka ḡgatumay a dzaydzay bagwar eye. Nəkurom neheye mandza eye ma gəma i mezek i mədahaḡ aye na, dzaydzay ka dəvakum.*»

¹⁷ A həlay niye kwayanḡa Yesu a dazlay məḏe ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. A gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

Yesu a zal gawla ḡgay kurre eye hay Markus 1.16-20; Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu faya ma diye ta tsakay i dəlöv i Galile na, a ndzay a gər a ndo wuray sulo ta malamar ḡgay. Neḡgeḏ na, Simonḡ nakə tə zalay Piyer neḡgeye ta malamar

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:6 Dəmes hay 91.11-12. ‡ 4:7 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

§ 4:10 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. * 4:16 Ezay 8.23-9.1.

ngay Anđare. Nəteye ndo məgəse kələf hay, faya ta kaliye gadan tay a dəlov. ¹⁹ Yesu a gwadatay: «Dumara, pumen bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ²⁰ Kwayanña tə gər ha gadan tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

²¹ Yesu a ye kame dərən tsekwen sa na, a ndzatay a gər a ndo mekeleñ eye sulo ta malamar ngay sa, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay. Nəteye mə kwalalan i yam tay ta bəba tay Dzebede, faya ta lambadiye gadan tay hay. Yesu a zalatay. ²² Tə tsəne na, kwayanña tə gər ha kwalalan i yam ta bəba tay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Luka 6.17-19

²³ Yesu a həhalawa ka dala i Galile tebiye. A tətikawatay a ndo hay mə gay i maduwule me i Yahuda hay. A dawa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom ada a mbəlawaya tay ha ndo i dāvats hay ta ndo neheye matəra eye hay tebiye mə walañ i ndo hay. ²⁴ Labara i Yesu a da zləm kwa ka dala i Siri tebiye. Tə həlayaw ndo neheye faya ta siye dərətsətseh ta dāvats hay wal aye, ndo neheye fakalaw mə bo tay aye, ndo neheye mahorvov a gatay aye, ada ta ndo neheye matəra eye hay. Yesu a mbəl tay ha. ²⁵ Ndo hay haladzay mbərzəzza tə paway bəzay a Yesu. Ti yaw ma Galile, ma dala i Dekapol, ma Zerozelem, abəra ka dala i Yahuda ada ka dala nakə ma diye nged i magayam i Yurdum aye.†

5

Yesu a da ha bazlam mə gər i mahəmba

¹ Yesu a ngatatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ngay na, a tsal ngway a gər i mahəmba. A ye naha a ndza ka dala. Gawla ngay hay ta zəngal na ti ye ka təv ngay. ² A dazlay matətikatay, a gwadatay:

Ngama i Mbəlom

Luka 6.20-23

³ «Məngwese ka ndo neheye tə sər ha mə dərəv tay nəteye mətawak eye hay aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴ «Məngwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hərwi Mbəlom ma matay naha dərəv.

⁵ «Məngwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hərwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye məndzibəra.

⁶ «Məngwese ka ndo neheye may a wur fətaya ada yam a gatay aye hərwi marəhe ha gər a Mbəlom, hərwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷ «Məngwese ka ndo neheye faya ta giye ngwalak a siye i ndo hay aye, hərwi Mbəlom ma gateye a dəma ngwalak dərma.

⁸ «Məngwese ka ndo neheye dərəv tay tsədanña kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta ngateye a Mbəlom.

⁹ «Məngwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tə ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰ «Məngwese ka ndo neheye faya ta sat-eye dərətsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹ «Məngwese ka nəkurom tadə ndo hay ta tsadakum, ta sakum dərətsətseh, ada tadə faya ta tsikiye fakuma wu neheye ngwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neñ aye. ¹² Ngwasum haladzay, dərəv kurom mə rah ta məngwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərum ha na, andza niye ta gatay dərətsətseh a ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə lahakumaw aye.»

Dzeke i sluwal tə dzaydzay

Markus 9.50; Luka 4.34-35

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tərur ka məndzibəra na, andza sluwal nakə a vəd ma ala aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mə vəd hərabəba sa na, ma kəkay? Ma giye ngama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tə sik.

¹⁴ «Nəkurom na, dzaydzay i məndzibəra. Hudgay nakə ta dəzl na ma tsaholok aye na, ma ngahiye bo tətə bay. ¹⁵ Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na dūh na, ka wu məpe lalam hərwi

† 4:25 Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

ada mâ dāvataŋ a ndo neheye mæ gay aye tebiye. ¹⁶ Andza niye dærmak, mede kurom mâ zæba kame i ndo hay andza dzaydzay nakæ ma dāvateye a ndo hay aye, hærwi ada siye tâ ŋgatay a ŋgwalak nakæ faya ka gumeye ada tâ zambaday a Bæba kurom mæ mbælom.»

Yesu tæ bazlam i Musa mapala eye

¹⁷ Yesu a gwadatay sa: «Kâ dzalum mæ gær kurom na yaw na, hærwi mæmbete ha bazlam i Musa mapala eye tæ matælike i ndo mæde ha bazlam i Mbælom hay bay. Na yaw hærwi mæmbete ha bay. Ane tuk na, na yaw na, mandæve ha wu nakæ bazlam i Musa mapala eye ada wu nakæ ndo i maslaŋ i Mbælom hay tæ tsik mæge aye dūh. ¹⁸ Hærwi niye neŋ faya na tsikakumeye, særum ha, kæ ge magærmælom ta dala næteye andaya huya na, ndæray ma sliye mæmbete ha wuray kwa tsekweŋ abæra mæ bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, kægæbay wu nakæ mawatsa eye tsekweŋ bæbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo tæday. ¹⁹ Hærwi niye, ndoweye kæ gær ha bazlam mapala eye næte, kwa tsekweŋ eye, ada faya ma datay ha a ndo hay tâ ge andza neŋgeye na, neŋgeye ma tæriye tsekweŋ ma Bæy i Mbælom. Ane tuk na, tadæ ndoweye ka ræhay ha gær a bazlam mapala ada ka tætikatay a siye i ndo hay tâ ræhay ha gær dærmak na, neŋgeye ma tæriye bagwar eye ma Bæy i Mbælom. ²⁰ Hærwi niye neŋ faya na gwadumeye sa: Kæ ge ka ræhumay ha gær a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye tæ dzangawa bazlam i Mbælom mapala eye ta Farisa hay bay aye na, ka deyumeye a Bæy i Mbælom bay.»

Yesu a tsik ka mæge mevel

Luka 12.57-59

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Nækurom na, ka tsænum wu nakæ tæ tsikatay a bæba tæte kurom hay aye. Tæ gwadatay na: “Kâ kæd gær i ndo bay. Ndowneye kæ kæd gær i ndo na, ta diye ha kame i sariya.*” ²² Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Tadæ ndoweye kæ ge mevel ka malamar ŋgay na, da ta diye ha kame i ndo mæge sariya.

* **5:21** Madayaw abæra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17. † **5:27** Madayaw abæra ma Ezipt 20.14. ‡ **5:31** Bazlam mapala eye masulo eye 24.1.

Tadæ ndoweye kæ gwaday a malamar ŋgay: “Nækar matærakahaŋ eye” na, da ta diye ha kame i ndo mælæve dala hay, ta geye sariya. Ada tadæ ndoweye kæ gwaday a malamar ŋgay: “Nækar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakæ daða ma mbatiye bay aye.

²³ «Agæla a saka mælætse mævæle wu a Mbælom, a hælai niye wetete a makaw a gær zægæle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴ gær ha wu yak niye kame i tæv mævælai wu a Mbælom. Do, ta pæsum ha a bo tæday, zay mâ ge mæ walaŋ kurom ada maw, vælai wu a Mbælom tuk.

²⁵ «Tadæ ka gum a bo wuray ta ndo, nækurom ka tsæved faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, særum bo bæna, mâ ye kar ha kame i ndo mæge sariya tæday bay. Hærwi ki ye kar ha ka tæv i ndo mæge sariya hay na, ta vælai kar ha a hælai i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a danŋay. ²⁶ Faya na gwadakeye: Sær ha na, kæ ge ka hama suloy nakæ kutoŋ mæheme, ka væl ha bay na, ka deyeweye abæra ma danŋay bay.»

Yesu a tsik ka mæge madama

Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Nækurom na, ka tsænum, tæ gwad: “Kâ ge madama bay.†” ²⁸ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Ndowneye ka zæba ka ŋgwas, kæ ge faya dære a say a bor i bo ŋgay na, ba kæ ge madama mæ dærev ŋgay ta ŋgwas eye niye tsiy. ²⁹ Kæ ge dære i hælai i mænday yak ma dædiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dæreŋ abæra tæ nækar. Ŋgama værezl i bo yak næte mâ dze tæ bæmalæ nakæ ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. ³⁰ Kæ ge hælai i mænday yak ma dædiye kar ha a mezeleme na, dæs na ada kâ kal ha dæreŋ tæ nækar. Ŋgama værezl i bo yak næte mâ dze tæ bæmalæ nakæ bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

Yesu a tsik ka mahæhere ŋgwas

Mata 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Luka 16.18

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahæl niye, tæ gwad sa: “Tadæ ndoweye kæ say mahæhar na ŋgwas ŋgay na, kutoŋ mâ watsay dærewel i mahæhere a hælai.‡” ³² Ane tuk na, neŋ

faya na gwadumeye: Ndoweye ka hahar na ngwas ngay kariye ka ge madama bay na, ki ye a zal na, nengeye a tara ha ndo mäge madama. Ada ndo nakə a zla ngwas nakə ta hahar na aye babay ka ge madama. §»

Yesu a tsik ka mambede

³³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kā mbada tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbada kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.*” ³⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadəkumeye: Kā mbadum bay tebiye. Kā mbadum ta mbəlom bay hərwi Mbəlom mandza eye na, mə dəma. ³⁵ Kā mbadum ta dala bay hərwi dala na, təv məpe sik i Mbəlom. Kā mbadum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgəma i Bəy bagwar eye. ³⁶ Kā mbada tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudəkudək kəgəbay zenzen na, ka sliye faya bay. ³⁷ Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a'ay na, gwadum a'ay dekdek tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kā mum ha sewed tə sewed bay

Luka 6.29-30

³⁸ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dərə a ndo na, ta huyaslay ha a dəma dərma, ada ndoweye kə həbay ha zler a ndo na, ta həbay ha a dəma zler dərma.†” ³⁹ Ane tuk na, neŋ faya na gwadəkumeye: Tadə ndoweye kə gakum sewed na, kā mumay ha a dəma bay. Duh tadə ndoweye kə faka ka maholom i həlay i mənday na, mbəday ha maholom i həlay i gula dərma mā faka faya. ⁴⁰ Tadə a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mäge sariya hərwi məzle fakaya abəra məkelkabo yak wawa eye na, gəray ha faya kələmedze eye, mā zla na dərma. ⁴¹ Tadə a say a ndoweye məkaka kutoŋ, a gwadaka: “Zleŋ na wu ga anaŋ amba daladal” na, səkahay ha faya zlay na dərəŋ lele. ⁴² Ndoweye ka tsətsah fakaya

wu na, vəlay. Ndoweye ka tsətsah fakaya gwedere i wu na, kā kərəhay ha bay, vəlay.»

Mawude bo ta ndo mənə dərə yak

Luka 6.27-28,32-36

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye, tə gwad: “Wuda ndo i maged yak, nay dərə a ndo mənə dərə yak.‡” ⁴⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Wudum ndo mənə dərə kurom hay. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta sakumeye dərətsətseh aye. ⁴⁵ Ka gum andza niye na, ka tərumeye wawa i Bəba kurom Mbəlom nengeye mə mbəlom. Hərwi pat ngay a dəvatay a ndo i sewed hay ada a dəvatay a ndo i ngwalak hay. A pa yam ngay hərwi ndo neheye mede tay lele aye ada hərwi ndo neheye mede tay lele bay aye dərma. ⁴⁶ Tadə agəna ka wudum na, ndo neheye ta wuda kurom aye dekdek na, magogoy waray nakə Mbəlom ma vəlakumeye? Kwa ndo matsekele dzanjal hay tə ge a ze i kurom. ⁴⁷ Ada tadə faya ka tsikumateye me a malamar kurom hay dekdek na, ada wu nakə ka gum a ze ndo hay aye na, wuye mey? Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə ge a ze i kurom. ⁴⁸ Tərūm na, ndo ngwalak eye hay mə wu hay tebiye andza Bəba kurom mə mbəlom, nengeye ngwalak eye.»

6

Məvəle wu na, kəkay?

¹ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe! A sakum mäge wu nakə bazlam mapala eye a tsətsah fakuma gum aye na, kā gum kame i ndo hay tebiye bay hərwi ada tā zəba fakuma bay. Ka gum andza niye bay na, Bəba kurom mə mbəlom ma vəlakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka məvəle wu a ndo i mətawak na, kā vəlay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bəbək hay tə vəlawa andza niye mə gay i maɖuwule me ada ka mazlazlan i tsəved aye hay. Nəteye ta pəla ndo hay tā dəslatay ha gər. Faya na gwadəkumeye: Nəteye na, bə ta huta magogoy tay tsiy. ³ Nəkar na,

§ 5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29. * 5:33 Levitik 19.12; Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24. † 5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21. ‡ 5:43 Levitik 19.18.

tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mâ sər faya bay. ⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliye na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a ngatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Neŋgeye ma vəlakeye magogoy.»

Mađuwule me

⁵ Yesu a gwadətay sa: «Ahəl nakə ka đuwulumeye me a Mbəlom aye na, kâ gum andza i ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta wuda mađuwule me mə gay i mađuwule me ta mələtse ada ka mazlazlan i tsəved hərwi ada ndo hay tebiye tã ngatay. Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha, nəteye na, ɓa ta huta magogoy tay tsiy. ⁶ Ane tuk na, nəkar na, ahəl nakə a saka mađuwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada đuwulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkar maŋgaha eye abəra ka ndo hay na, neŋgeye andaya tə nəkar ma vəlakeye magogoy yak. ⁷ Ahəl nakə faya ka đuwulumeye me na, kâ đuwulum vəđvəđ haladzay andza i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye bay. Tə dzala mə gər tay ta đuwulay me a Mbəlom vəđvəđ haladzay na, Mbəlom ma tsəniye tay na. ⁸ Kâ gum andza nəteye bay, hərwi Mbəlom Bəba kurom ɓa kə sər ha wu nakə a sakum aye kwa ahəl nakə ka tsətsah zuk bay aye.»

Bəba may

Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadətay sa: «Ka đuwulumeye me na, gwadum andza nakay:

Bəba may nakə mə mbəlom aye,
kwa way mâ sər ha, məzele yak na,
tsəđanŋa.

¹⁰ Bəy yak mâ yaw a walaŋ may.

Wu nakə a saka aye mâ ge ka məndzibəra andza nakə mə mbəlom aye dərma.

¹¹ Vəlamay wu mənday nakə ma slameye bəgom aye.

¹² Pəsamay ha mənese andza nakə nəmay bəbay nəmaa pəsətay ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

¹³ Tsəpa may, hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.

Ane tuk na, təmamay ahaya abəra mə həlay i Fakalaw.

[Hərwi nəkar na, Bəy ka gər i bəy, nəkar gədaŋ ada nəkar məzlaɓ eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, tadə kə pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye na, Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. ¹⁵ Ane tuk na, ka pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye bay na, Bəba kurom Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom bay dərma.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadətay sa: «Tadə faya ka gumeye daliyam na, kâ gum andza ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta mbədawa ha dərə tay andza ta mətiye hərwi ada ndo hay tã zəba fataya nəteye faya ta giye daliyam. Faya na gwadumeye: Sərum ha nəteye na, ta huta magogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka ka giye daliyam na, bara dərə ada fada mal ka məkwets i gər yak lele. ¹⁸ Andza niye, ndo hay ta səriye ha nəkar faya ka giye daliyam bay. Ane tuk na, Bəba yak nakə mandza eye ma təv maŋgaha eye neŋgeye nəte ŋweŋ a sər ha. Faya ma ŋgateye a wu nakə maŋgaha eye faya ka giye aye. Ada mata vəlaka magogoy yak na, neŋgeye.»

Zlele nakə mə mbəlom aye

Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadətay sa: «Kâ hayumay gər a zlele ka məndzibəra bay hərwi mətul hay ta reŋgez ta nasiye ha tebiye. Məkal hay bəbay ta sləliye gay kurom hay ta həliye zlele niye. ²⁰ Hayumay gər a zlele kurom na, a mbəlom. Mə dəma na, mətul hay ta reŋgez ta nasiye ha bay, məkal hay ta sliye faya mede makəle ahaya bay. ²¹ Hərwi dərəv yak mandza eye na, ma təv nakə zlele yak mə dəma aye.»

Dzaydzay ta ləvon

Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadətay sa: «Dərə yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dərə yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. ²³ Ane tuk na, tadə dərə yak lele bay na, bo yak kətsek ma ləvon. Yaw, tadə dzaydzay

mə nəkar kə mbata na, nəkar mandza eye ma ləvonj zənjzənj eye.»

Mbəlom ta suloy

Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ndəray ma sliye mäge məsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hərwi pat neŋged na, ma geye sewed a ndo ngay neŋged, ma wudiye na neŋged lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo neŋged, a ndo neŋged ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay, ka slumeye faya mäge məsler a Mbəlom ada a suloy sulo sulo bay.»

Məpe mədzal gər ka Mbəlom

Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadətay sa: «Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məsay, kəgəbay hərwi peteked bay. Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁶ Zəbum ka diyen hay təday. Ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər a wuray a de bay. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom faya ma vəlateye wu mənday. Nəkurom na, ka zum tay ha diyen ha haladzay.

²⁷ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ngay ka məndzibəra ta mədzele gər ngay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁸ Faya ka dzalumeye ka peteked na, hərwi mey? Zəbum ka məvurze i guzer hay mə pesl təday. Tə ge məsler bay, tə ngar peteked bay. ²⁹ Faya na gwadəkumeye, kwa Salomonj nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer niye hay bay. ³⁰ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədœ na, guzer niye hay ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsekweŋ aye bədaw!

³¹ «Kâ gwadum: Nəmaa ndiye mey? Nəmaa siye mey? Nəmaa piye ka bo mey na, kâ dzalum bay. ³² Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³³ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom təday ada tə wu nakə a yay

a gər a Mbəlom aye. Ma vəlakumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴ «Kâ dzalum ka wu nakə tədœ aye bay. Tədœ na, ma dzaleye a gər ngay. Ka pat məsləlaw na, dəretsətseh ngay eye dā.»

7

Kâ gumatay sariya a ndo hay bay

Luka 6.37-38,41-42

¹ Yesu a gwadətay sa: «Kâ gumatay sariya a ndo hay bay hərwi ada Mbəlom mâ gakum sariya bay dərma. ² Hərwi Mbəlom ma gakumeye sariya andza nakə faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dərma. Ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləwawumatay wu a ndo hay aye. ³ Nəkar na, ka ngatay a tsakwal mə dərə i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dərə yak aye ka ngatay bay na, hərwi mey? ⁴ Ma kəkay nakə ka sliye məgwadəy a malamar yak: “Malamar ga, ehe gər ga ha nâ zlaka ahaya tsakwal abəra mə dərə yak”, ada dūh mə dərə yak eye na, mayako gəlawwa. ⁵ Nəkar ndo i bəbərək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dərə yak təday ada ka ngateye a dərə kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dərə i malamar yak tuk.

⁶ «Wu nakə tsədəŋŋa eye na, kâ vəlumatay a kəra hay bay. Ka vəlumatay na, ta mbədiye gər fakuma, ta nguradiye kurom ha. Wu i maslawa kurom hay na, kâ kutsumatay ha a madəras hay bay bəna ta hatsakumeye faya tə sik.»

Tsətsahum, pəlum, fumay a maged

Luka 11.9-13

⁷ Yesu a gwadətay sa: «Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ⁸ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiyeye, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkeye abəra ma maged.

⁹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ngay a tsətsah faya wu mənday na, ma vəleye kwar daw? ¹⁰ Kəgəbay a tsətsah fakaya kələf na, ka vəleye dədœ daw? ¹¹ Nəkurom neheye sadzək ngwalak eye hay bay aye ka sərurum məvəle wu ngwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə

mbəlom ma ziye məvəle wu ɲɟwalak eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bəɖaw?»

Wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye

¹² Yesu a gwadətay sa: «Wu nakə a sakum ndo hay tã gakum aye na, gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakə bazlam i Musa mapala eye ta ɖerewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay faya ta tətikateye a ndo hay aye.»

Tsəved hay sulo

Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadətay sa: «Fələkum ta maged nakə hala bay aye. Hərwi maged nakə zlabatam eye ada tsəved nakə a wur bo mede tã dəma bay aye na, tsəved mede ha ndo a mædze. Ndo neheye faya ta diye tã dəma aye na, nəteye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, maged nakə hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsəved mede tã dəma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye tã dəma aye na, nəteye haladzay bay.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ɲgay eye hay

Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadətay sa: «Gum metsehe ta ndo neheye tã gwad nəteye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom aye. Ta deyeweye a walaɲ kurom andza təbaɲ hay. Azlakwa bay mə huɖ i bo tay na, nəteye andza kəra i pesl neheye tereɲgez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sərumeye tay ha ka bo abəra na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye. Ka slumeye faya maɲgəle hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya maɲgəle hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ɲɟwalak eye na, ma wiye hohway ɲɟwalak eye hay. Ane tuk na, dərizl i gərdaf dāvats eye na, ma wiye hohway ɲɟwalak eye bay dərmaɲ. ¹⁸ Dərizl i gərdaf ɲɟwalak eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dāvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dāvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ɲɟwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ɲɟwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərumeye ha ka bo abəra ndo mæde ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

Dada na sər kurom ha bay

Luka 13.25-27

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Sərurum ha, ndo neheye faya ta tsikeneye: “Bəy Maduweɲ, Bəy Maduweɲ” tã bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbəlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye məgatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedeɲeye: “Bəy Maduweɲ, Bəy Maduweɲ, nəmaa ɖa ha bazlam i Mbəlom ta mæzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta mæzele yak, nəmaa ge masuwayaɲ hay haladzay ta mæzele yak bəɖaw?” ²³ Yaw, na tsikat-eye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

Gay hay sulo

Luka 6.47-49

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neɲgeye a ndzəkit bo ndo nakə a tsah, a dəzl gay ɲgay ka pələd aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaɲ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaɲ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwi mədok eye mapa eye lele ka pələd. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neɲgeye a ndzəkit bo ndo i matərakahaɲ nakə a dəzl gay ɲgay ka hewiyen aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaɲ ada ti yaw ka gay niye ta gədaɲ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsike me ɲgay aye na, mətətike ɲgay niye a gatay hərbaɖəkka a ndo neheye ka təv ɲgay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neɲgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tã dzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neɲgeye a tsik ta məzlaɖ i Mbəlom.

8

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Markus 1.40-45; Luka 5.12-16

¹ Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahamba aye na, ndo hay haladzay tã pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəd naha ka təv ɲgay, a dəkway gurmets a huvo, a

gwadáy: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədanŋa.»

³ Yesu a nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwadáy: «A seŋ na, təra tsədanŋa!» Kwayanŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədanŋa. ⁴ Tsa na, Yesu a gwadáy: «Tsəne lele: Kâ tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədanŋa.»

Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma

Luka 7.1-10

⁵ Yesu a ndisl a Kafernahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəd naha ka təv ŋgay, a tsətsah faya madzəne, ⁶ a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətagay. Neŋgeye dəvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbədáy faya, a gwadáy: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla da nəkar kâ ye a gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərma. Na gwadáy a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwadáy a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwadáy a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsəne bazlam ŋgay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadətay a ndo neheye faya ta pay bəzay aye: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərur ha, dāda na ndzay a gər a ndo ta mədzal gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay. ¹¹ Sərur ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abəra ma məgəma, ta ndiye ka bo wu mənday ta Abraham, ta Izak ada ta Zakob ma Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye haɓe ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadáy a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətagay. Hərwi

wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayanŋa ndo i məsler i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada tə siye i ndo i dəvats hay

Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ŋgwas eye mahəna eye, maraɓaraɓ a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ŋgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, maraɓaraɓ a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlok a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam ŋgay. A mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye dərma. ¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad:

«Kə zla fakwaya abəra bəle kway, ada kə zla fakwaya abəra dəvats kway hay.†»

Ndo neheye a satay məpay bəzay a Yesu aye

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka təv ŋgay na, a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Takwa ka me i dəlɔv, a diye neŋged.»

¹⁹ Tə həl bo, ta diye na, ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a gwadáy: «Miter, kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

²⁰ Yesu a mbədáy faya: «Mezrew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, diyeŋ hay dərma gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

²¹ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, vələŋ tsəved nā ye, nā la na bəba ga təday.»

²² Yesu a mbədáy faya: «Peŋ bəzay, gər ha mədahan hay tā la bo tay.»

Yesu a gay me a matas

Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ²⁴ Ahəl nakə faya

* **8:12** Bazlam nakay a say məgweɓe na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, dərev ma ndalateye, ada ta giye sələk hərwi ta ŋgateye a məndze ŋgwalak eye i dzam i Mbəlom hay. † **8:17** Ezay 53.4.

ta diye, tə husa a wuzlah i dəlov aye na, kwayan̄na mətasl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dāngwala haladzay. Kə sər mede ha kwalalan̄ i yam a hud̄ i yam. Ane tuk na, Yesu na, nen̄geye mandzahəra eye.

²⁵ Gawla n̄gay hay ta händzəd̄ naha ka təv n̄gay, ta pədeke ha, tə gwad̄ay: «Bəy Maduwen̄, təma may ha tey? Nəkway faya ka dzakweye.»

²⁶ Tsa na, Yesu a gwad̄atay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe məd̄zal gər a kətsakum.»

A lətse, a gay me a mətasl ta yam. Tsa na, tə ndza dēdik. ²⁷ A gatay hər̄bābəkka a ndo hay tebiye, tə gwad̄: «Nakay na, ndo waray nakə mətasl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

Yesu a mbəl tay ha ndo hay sulo, fakalaw mə bo tay

Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dəlov nen̄ged̄, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walan̄ i tsəvay hay. Ti yaw məd̄zəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nəteye sewed̄ eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved̄ eye niye bay. ²⁹ Ta wuda, tə gwad̄: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgamay dəretsətseh na, həlay eye kə ndislew zuk dāw?»

³⁰ Ka təv eye niye dərən̄ tsəfa ta nəteye na, madəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwad̄ay: «Tədə a saka mahəhere may na, slər may ha a bo i madəras tad̄ay eheye.»

³² Tsa na, Yesu a gwad̄atay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Kwayan̄na madəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma təv eye andaya sərpalahha, tə kuts a dəlov tebiye, tə dze a dəma.

³³ Ndo neheye faya ta tsəkuriye madəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye

ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. ³⁴ Tsa na, ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə n̄gatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwad̄ay: «Do abəra ka dala may.»

9

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Markus 2.1-12; Luka 5.17-26

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalan̄ i yam, a tasaw abəra ma dəlov niye, a ye a gəma n̄gay.* ² Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra eye mahəna eye ka slələh. Yesu a zəba ka məd̄zal gər i ndo niye hay na, a gwad̄ay a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev m̄a ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

³ Siye i ndo məd̄zəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad̄: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

⁴ Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwad̄atay: «Ka dzalum məd̄zal gər nakə n̄gwalak eye bay aye na, hərwi mey? ⁵ Maa da me məgwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ⁶ A seŋ na, sərūm ha nen̄ Wawa i Ndo na, gədan̄ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.» Tsa na, Yesu a gwad̄ay a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla slələh yak, do a mətagay.»

⁷ Ndo niye a lətse, a ye a mətagay. ⁸ Ndo hay tə n̄gatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslyay ha gər a Mbəlom, tə gwad̄: «Zambadəkway a Mbəlom hərwi kə vəlatay gədan̄ a ndo hay haladzay.»

Yesu a zalay a Mata

Markus 2.13-17; Luka 5.27-32

⁹ Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Nen̄geye faya ma diye na, a n̄gatay ndo wuray məzele n̄gay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzan̄gal. Yesu a gwad̄ay: «Dara, peŋ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰ Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla n̄gay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dzan̄gal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye

* **9:1** Niye na, wuzlahgəma i Kafernahum. Zəba ma Markus 2.1.

ka bo wu mänday dziye. ¹¹ Farisa hay tɔ ngatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tɔ gwadətay: «Miter kurom faya ta ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nətəye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. ¹³ Dum, bazlam nakay a say məgwede mey na, tətikum. Mbəlom a gwad: “A seŋ na, gumay ngwalak a ndo bəna gənwaw neheye ka kədumeŋeye bay.”† Na yaw məzalətay a ndo neheye tɔ gwadətay a gər tay nətəye ngwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay duh.»

Yesu a tsik ka daliyam

Markus 2.18-22; Luka 5.33-39

¹⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yuhana madzəhuɓe ndo a yam hay ti ye ka tɔv i Yesu, ti ye naha, ta tsətsah faya, tɔ gwadətay: «Nəmay ta Farisa hay na, nəmay faya nəmaa giye daliyam, gawla yak hay tɔ ge daliyam təbey na, hərwi mey?»

¹⁵ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nətəye na, ta giye daliyam bay, hərwi nətəye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka tɔv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay aye na, ta sliye faya mətuwe bay. Ane tuk na, pat eye ma slaweye ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndəray ma nasiye ha peteked wedeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hərwi ahəl nakə ta bariye na aye na, peteked wedeye ma ngərđiye ha peteked guram eye, peteked guram eye ma səka hiye maŋgurede ma ziye nakə kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbədə a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma k səktih ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom

lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma k.»

Yesu a mbəl ha dem i bəy ada ngwas wuray dāvats eye

Markus 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye andza niye na, bəy wuray a yaw ka tɔv i Yesu, a dəkway gurmets, a gwadətay: «Dem ga kə mət. Ane tuk na, dara pa faya həlay yak, tsa na, ma mbəliye.» ¹⁹ Yesu a lətse ta gawla ngay hay, tɔ pay bəzay a bəy niye.

²⁰ Ngwas wuray andaya dāvats eye, bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dāvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. A həndzəd naha ka Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked ngay nets. ²¹ Andza niye, a dzala mə gər ngay, a gwad: «Na lamay a peteked ngay nets na, na mbəliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbədə me a dəba, a ngatay, a gwadətay: «Tete dem ga! Mədzal gər yak kə mbəl kar ha.» Kwayaŋŋa ngwas niye a mbəl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bəy niye tuk. A ye naha a ngatay a ndo məfe fagam hay ta ndo hay haladzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadətay: «Dum abəra kənaŋ! Dem nakay kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.» Ane tuk na, ndo hay tɔ tsəne andza niye na, wuyi tɔ ngwasa faya.

²⁵ Ta həharatay ahaya ndo hay abəra na, Yesu a fələkwa a gay. A ye naha a gəs dem niye mə həlay, dem niye a lətse.

²⁶ Labara eye a dā a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A həlay nakə Yesu faya ma diye abəra ka tɔv niye na, guluf hay sulo tɔ pay bəzay tɔ mawude eye, tɔ gwadətay: «Yesu, Wawa i Davit, nəmaâ gaka mə bo təbədew!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ngay, a fələkwa a dəma na, guluf niye hay ta həndzəd naha ka tɔv ngay. Yesu, a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka dzalum na, na sliye məmbəle kurom ha dāw?»

Ta mbədətay faya, tɔ gwadətay: «Ayaw, Bəy Maduweŋ.»

²⁹ Yesu a lamay a dərə tay, a gwadətay: «Mbəlom mā vəlākum andza nakə faya ka

† 9:13 Oze 6.6.

həbumeye ta mədzal gər kurom nakə ka pum faya aye.»³⁰ Tsa na, dəre tay a həndək.

Yesu a gatay me, a gwadatay: «Tsənum lele, ndəray mâ sər ha wu nakay bay.»

³¹ Ane tuk na, ti ye tə də ha labara i Yesu ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəda eye

³² A həlay nakə ndo neheye sulo, dəre tay a həndək ti ye abəra mə dəma na, tə zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madəda eye hərwi fakalaw mə bo ngay.³³ Yesu a həhar faya abəra məsəfəre niye ngwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik me wulanəna lele. A gatay a ndo niye hay wadəŋ wadəŋ. Tə gwad: «Dadə ndo kə ngatay a slala i wu nakay nəte ma Israyel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tə ngatay andza niye na, tə gwad: «Maa vəlay gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, bəy i fakalaw hay!»

Ndo hay tə gay mə bo a Yesu

³⁵ Yesu a həhalawa ma wuzlahgəma hay ta gəma hay. A tətikawa tay a ndo hay mə gay i mađuwule me hay, a dəwa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom, a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay tebiye ada ndo matəra eye hay tebiye.³⁶ Yesu a zəba ka ndo neheye haladzay aye na, tə gay mə bo haladzay, hərwi mədzal gər tay makwasa eye ada ta ge bəle. Nəteye andza təbaŋ neh-eye ndo mətsəkure tay andaya bay aye.³⁷ A gwadatay a gawla ngay hay: «Wu mənday andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay.³⁸ Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mâ səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.»

10

Ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gər eye sulo *Markus 3.13-19; Luka 6.12-16*

¹ Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gər eye sulo. A vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ngwalak eye bay aye abəra ka ndo hay, ada məmbəle tay ha ndo i dəvats hay ta ndo neheye matəra eye aye.

² Məzele i ndo i maslaŋ ngay neheye kuro

gər eye sulo aye na, anaŋ: Təday Simon nakə tə zalay Piyer aye ta malamar ngay Aŋdəre, Yakuba ta malamar ngay Yuhana, nəteye sulo tay eye wawa i Dzebede,³ Filip ta Bartelemi, Tomas ta Mata, neŋgeye ndo matsekele dzaŋgal, Yakuba wawa i Alfe, Tade,⁴ Simon ndo mäge vəram hərwi dala ngay*, Yudas Iskariyot ndo mäge dəf ka Yesu.

Yesu a slər ndo i maslaŋ ngay hay kuro gər eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slər ndo i maslaŋ ngay neheye kuro gər eye sulo aye, a tsikatay gər i bazlam hay, a gwadatay: «Kâ yum a gay i ndo neheye nəteye Yahuda bay aye bay, kâ fələkum a gəma i Samari hay bay.⁶ Dum düh na, ka təv i Israyel hay, hərwi nəteye andza təbaŋ madza eye hay.⁷ Ka deyumeye ka tsəved na, dumatay ha, gwadumatay: “Bəy i Mbəlom ka həndzədaw mazlambar tə nəkurom.”⁸ Mbəlum tay ha ndo i dəvats hay, mbəlum tay ha mədahaŋ hay, mbəlum tay ha ndo madəgwadə eye hay, həharum fakalaw abəra mə bo i ndo hay. Ka hutum gədaŋ neheye na, kəriye, nəkurom dərmak vəlumatay a ndo hay kəriye.⁹ Ka deyumeye na, kâ zlum gura bay, kâ həlum suloy bay, kwa kwar i suloy kâ həlum a gwezem kurom hay bay.¹⁰ Kâ zlum gwezem i mahəhele kurom hay bay, kâ həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo sulo bay, kâ həlum tahərak bay, kwa sakwal kâ zlum bay. Andza niye ndo mäge məsler na, kutoŋ ma hutiyə wu mənday ngay.»

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a wuzlah gay kəgəbay a gəma na, pəlum ndo nakə neŋgeye maləva bo eye ka matəme kurom aye. Ndzum mə gay i ndo niye hus a pat nakə ka deyumeye kurom abəra ma təv niye aye.¹² Ahəl nakə faya ka fələkumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbəlom mâ vəlakum zay!”¹³ Tadə ndo i gay niye hay ta təma kurom na, məpəse me i zay kurom ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadə ta təma kurom bay na, muma ahaya fataya abəra məpəse me i zay kurom.¹⁴ Tadə ka fələkum

* **10:4** Simon neŋgeye ndo i Yahuda. Ahəl nakə ka təra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge vəram hərwi dala ngay.

a gay i ndo kægəbay a wuzlah gay, ndo neh-eye mə dəma aye ta kərah matəme kurom kægəbay məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma təv niye ada tətəkum ha bətekwew i gəma tay abəra ka sik kurom hay.† ¹⁵ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya tay ma diye me ma ziye i ndo i Sodom ta Gomora.‡»

Dəretsətseh neheye ma deyeweye kame aye

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu a gwadətay: «Anəŋ, na sləriye kurom hay andza təbaŋ hay a walaŋ i ndo neheye andza kəra i pesl hay aye. Tərum andza dədœ neheye faya ta tsəpiye bo tay aye, ada ndzum mənese mâ ge andaya fakuma bay andza bodobodo. ¹⁷ Gum met-sehe, hərwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndəbiye kurom ta mandalağa mə gay i mađuwule me hay. ¹⁸ Ta diye kurom ha kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay hərwi ga, hərwi ada kâ slum faya məte mbal ga ta dedek kame tay ada kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁹ Ahəl nakə faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Kâ gwadum: “Nəmaa ta gwadiye kəkay? Nəmaa tsikiye na, mey?” bay. A həlay niye, Mbəlom ma vəlakumeye bazlam neheye ka tsikumeye aye. ²⁰ Andza niye mata tsike me na, nəkurom bay. Mata tsike me mə nəkurom na, Məsəfəre i Bəba kurom Mbəlom.»

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tâ kəđ tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərma. Wawa hay ta natay dəre a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ²² Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. Ane tuk na, ndo nakə kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ²³ Tadə agəna ta sakum dəretsətseh ma gəma nakə nəkurom mə dəma aye na, hwayum a gəma neŋged. Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha, neŋ Wawa i Ndo na maweye na, ka dzum ha gər mahəhele ma gəma neheye ka dala i Israyel aye tebiye zuk bay.»

²⁴ Yesu a gwadətay: «Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ndo i məsler ma ziye ndo i gay ŋgay bay. ²⁵ Tadə ndo nakə faya ta tətikiye wu aye ka təra andza ndo matətikay wu ada ndo i məsler ka təra andza ndo i gay ŋgay na, niye na, də. Tadə ta zalay a ndo i gay “Bedzabul” na, ta tsadateye a ndo i ŋgay hay ma ziye i ŋgay bədaw?»

Kâ dzədzarumay a ndo zezeŋ bay

Luka 12.2-9

²⁶ «Hərwi niye, kâ dzədzarumatay a ndo hay bay. Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ²⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye ma ləvoŋ aye na, ma-sumay a mətsike parakka mə dzaydzay ta həpat. Wu nakə ta tsikakumeye ka zləm tə məsəsəkwe aye na, wudum ha kələra ka gər i gay. ²⁸ Kâ dzədzarumatay a ndo neheye ta kədiye slo i bo kurom aye bay. Nətəye na, ta sliye faya mədze ha məsəfəre kurom bay. Dzədzarumay đuh a Mbəlom nakə ma sliye mədze ha bo kurom ta məsəfəre kurom eye dzay a ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye aye. ²⁹ Sisi hay sulo ta səkəmiye tə dala nətə na, ka sərum təbədew? Ane tuk na, kwa nətə mə walaŋ i diyeŋ hay ma dədiye bay, say kə yay a gər a Bəba Mbəlom mâ dəđ. ³⁰ I kurom na, kwa məkwets i gər kurom bəbay, Mbəlom kə pasla na. ³¹ Hərwi niye, kâ dzədzarum bay, nəkurom ka zum tay ha sisi niye hay.»

³² Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndoweye kə tsik parakka kame i ndo hay: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ dərma na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga.” ³³ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsik kame i ndo hay neŋgeye gawla ga bay na, neŋ dərma na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga bay.”»

Yesu a zlaw zay bay, a zlaw vəram

Luka 12.51-53

³⁴ «Kâ dzalum neŋ na yaw, nâ zlaw zay ka məndzibəra na, kâ dzalum bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na zlaw na, maslalam đuh.

³⁵ Na yaw na, maŋgəne tay ha ka bo abəra

† 10:14 Məge andza niye na, andza məgweđe ndo i maslaŋ i Yesu hay ta giye wuray hərwi ndo neheye sa bay.

‡ 10:15 Gəma neheye sulo aye na, maraha eye ta mənese. Zəba mə Madazlay i wu hay 19.

ndo hay. Wawa haslaka eye ta baba ngay, dem ta may ngay, ngwas ta may i zal ngay, ³⁶ndo hay ma gay tay ta niye a bo dāre.»

Gawla i Yesu tã lava ha bo ta mavale masafare tay andza i Yesu

Luka 14.26-27

³⁷Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye ka wuda baba ngay ta may ngay ka ze neŋ na, neŋgeye ma sliye mändze ka tøv ga bay. Ndoweye ka wuda wawa ngay haslaka eye tã dem ngay a ze neŋ na, neŋgeye ma sliye mändze ka tøv ga bay. ³⁸Ndoweye kã zla mayako mazlambada eye kã peŋ bəzay bay na, neŋgeye ma sliye mändze ka tøv ga bay. ³⁹Ndo nakã a say mətəme ha məsafare ngay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakã ma dziye ha məsafare ngay hərwi ga aye na, ma hutiyē a dāma dūh.»

Tadã ndoweye ka tãma gawla i Yesu hay na, a tãma Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰Yesu a gwadatay sa: «Tadã ndoweye ka tãma kurom na, ka tãma na, neŋ. Ada tadã ndoweye ka tãma ga na, a tãma ndo nakã a sləra ga ahaya aye. ⁴¹Ndoweye ka tãma ndo mädē ha bazlam i Mbəlom hərwi nakã neŋgeye ndo mädē ha bazlam i Mbəlom aye na, ma hutiyē magogoy nakã ta vəleye a ndo mädē ha bazlam aye. Ndoweye ka tãma ndo nakã ngwalak eye kame i Mbəlom aye hərwi nakã neŋgeye ngwalak eye kame i Mbəlom aye na, ma hutiyē magogoy nakã ta vəleye a ndo nakã ngwalak eye kame i Mbəlom aye. ⁴²Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, tadã ndoweye kã vəlay yam gəsiyem nətē matasla eye a ndo nakã makətsa eye mə walaŋ i gawla ga hay hərwi nakã neŋgeye gawla ga aye na, magogoy ngay ma dziye bay.»

11

¹Yesu a ndəv ha bazlam ngay neheye a tsikatay a gawla ngay hay kuro gər eye sulo aye na, a həl bo abəra ka tøv niye a ye mata tətikatay a ndo hay ada mədatay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niye aye.

Yesu ta Yuhana madzəhuβe ndo a yam
Luka 7.18-23

²Ahəl niye na, Yuhana madzəhuβe ndo a yam neŋgeye ma danḡay. A tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Kəriste ada ka məsler ngay nakã faya ma giye aye. Tsa na, a slər siye i ngal mə walaŋ i gawla ngay hay, ³hərwi matsətsehe ka Yesu: «Nəkar na, Kəriste nakã ma deyeweye aye dāw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeləŋ dāw?» Ti ye ta tsətsah ka Yesu andza niye.

⁴Yesu a mbədatay faya: «Dum təkərumay a Yuhana wu nakã ka tsənum aye ada wu nakã ka ngatumay aye. ⁵Gwadumay na, guluf hay tã ngatay a dāre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tã tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara Ngwalak eye. ⁶Məŋgwese ka gər i ndo nakã kã gər ha mədzele gər abəra ka neŋ bay aye!»

Yesu a tsik ka Yuhana madzəhuβe ndo a yam

Luka 7.24-35

⁷Gawla i Yuhana niye hay ti ye abəra mə dāma na, Yesu a dazlay mətsikatay a ndo neheye ka tøv ngay aye ka Yuhana. A gwadatay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakã mətasl faya ma bəliye ha aye dāw? A'ay andza niye bay. ⁸Ada ka yum, ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tã peteked lele eye dāw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tã peteked ka bo lele aye na, nətēye mandza eye mə gay i bəy bagwar eye hay. ⁹Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mädē ha bazlam i Mbəlom dāw? Ayaw, neŋgeye ndo mädē ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadakumeye, neŋgeye a ze ndo mädē ha bazlam i Mbəlom. ¹⁰Yuhana na, ndo nakã tã watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo mädē ha bazlam ga kame yak. Ma lambadakeye na tsəved.*»

¹¹«Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakã a ze Yuhana madzəhuβe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakã neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana. ¹²Kwa

* 11:10 Malasi 3.1; Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbəlom a ndo hay aye hus anəke na, ndo mənə dərə i Mbəlom hay faya ta giye vərəm ta Bəy i Mbəlom ada tə dzawa faya bo matsəpe na. ¹³ Derewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə derewel i Musa ta dā ha Bəy i Mbəlom hus a həlay i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. ¹⁴ Tadə a sakum mədza ha na, Yuhana neŋgeye Eliya tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom, tə dā ha tə gwad ma deyewe.† ¹⁵ Ndo nakə zləm andaya faya mətəne aye na, mā tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzəkit bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadatay: ¹⁷ “Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.” ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənday, kə sa wu məse bay na, tə gwad: “Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋwalak eye bay aye mə bo ŋgay.” ¹⁹ Neŋ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse na, tə gwad: “Zəbum faya, ndo nakay i ŋgay a dzala na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay.” Ane tuk na, Mətsehe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

Gəma neheye ta kərah mədza ha ka Yesu aye

Luka 10.13-15,21-22

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaŋ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbəda ha mede tay bay. A gwad: ²¹ «A nəkurom ndo i gəma i Koraziŋ hay, tuwum bo kurom, hərwi dərətsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dərətsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaŋ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo

tay ta tuwiye, ta pa ka bo taḅay manasa eye ada ta kutsiye bətekwe w maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ²² Hərwi niye neŋ faya na gwadakumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

²³ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal dāw? A'ay! Nəkurom dūh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv məndze i mədahaŋ hay. Hərwi masuwayaŋ neheye na ge ma gəma kurom aye tā ge ma gəma i Sodom na, haḅe atay gəma nakay ma giye andaya bəgom. ²⁴ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Sodom‡ hay.»

²⁵ Ma məndze tsekweŋ na, Yesu a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala. Na gaka sisə hərwi nəkar ka datay ha wu nakə maŋgaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye. Ada ka ŋgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. ²⁶ Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mā ge bo andza niye.»

²⁷ A gwadatay: «Bəba ga kə vələŋ wu hay tebiye. Ndəray a sər wawa bay, maa sər na, Bəba. Ndəray a sər Bəba bay, maa sər na, neŋ wawa ŋgay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədatay ha aye.»

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «A nəkurom neheye faya ka zlumeye wu mamba eye ada nəkurom madagər eye, dumara ka təv ga, neŋ na vələkumeye mazəzukwe bo. ²⁹ Rəhumeŋ ha gər, na tətikakumeye wu lele eye, hərwi neŋ ndo səkeffe eye, na gakumeye dərətsətseh bay.‡ Ta dedek ka hutumeye mazəzukwe bo. ³⁰ Wu nakə na piye fakuma aye na, a wur bo məzle bay, wu nakə na vələkumeye, ka zlumeye na, a mba bay.»

12

Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na,

† **11:14** Malasi 3.23-24. ‡ **11:24** Zəba ma Mata 10.15. eye. Faya ma təriye tay ndo hay beke hay bay.

§ **11:29** Yesu a tsik kanaŋ ka pendzeŋ i məndze mekelen

Yesu**Markus 2.23-28; Luka 6.1-5**

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dāma na, wuye andaya tə zalay bəle. Ahəl nakə faya ta diye na, may a wur ka gawla i Yesu hay, tə pa bo ka mähəbe wu niye tə nda. ² Farisa hay tə ngatatay na, tə gwaday a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya: «Dada ka dzanġum wu nakə Davit a ge aye təbədew?»* May a wur faya ta ndo ngay hay. ⁴ Tsa na, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ngay hay. A ye naha, a zla makwala nakə tə vələy a Mbəlom aye, a nda. A vələtay a ndo ngay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvələy wu a Mbəlom dekdek bədaw?

⁵ «Kəgəbay ka dzanġum wu nakay mə dərwele i Musa bədaw? Pat i mazəzukw bo na, ndo məvələy wu a Mbəlom mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, ta ge məsler. Ane tuk na, ta ge mənese bay.† ⁶ Neŋ faya na gwadəkumeye, wu nakə a ze gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, andaya kanan.

⁷ «Tə watsa a Dərwele i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: “A seŋ na, gumay ngwalak a ndo bəna, gənaw neheye ka kədumeŋeye bay.‡” Tadə ka tsənum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kə gəsum tay ha bay. ⁸ Hərwi maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Neŋ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye**Markus 3.1-6; Luka 6.6-11**

⁹ Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a gay i maduwule me. ¹⁰ Mə dāma na, ndoweye andaya həlay ngay maməta eye. A satay a ndo hay məmay ha mənese a Yesu, ta tsətsah faya tə gwaday: «Tsəved andaya məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo daw?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya: «Tadə ndo nəte mə walaŋ kurom təbaŋ ngay andaya nəte, təbaŋ ngay niye a dəd a bədīyem pat i

mazəzukw bo na, ma zla ahaya abəra mə dāma bədaw? ¹² Kə ge andza niye na, ndo zezəŋ a ze təbaŋ bədaw? Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mäge ngwalak a ndo pat i mazəzukw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwaday a ndo niye: «Ndudə ha həlay yak!» Ndo niye a ndudə ha həlay ngay. Tsa na, a mbəl lele andza həlay neŋged.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abəra mə gay, ti ye tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam, ta hutiye tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu neŋgeye ndo i məsler nakə Mbəlom a zla aye

¹⁵ Ahəl nakə Yesu a sər ha Farisa hay faya ta pəliye tsəved ka məkəde na na, a ye abəra ka təv niye. Ndo hay haladzay tə pay bəzay, a mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye. ¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwadatay: «Neŋ way na, kə tsikumay a ndəray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tā ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler ga nakə na zla aye na, anaŋ, na wudə na haladzay, məŋgwele ga tebiye ka gər ngay. Na sləriye naha Məsəfəre ga ka neŋgeye, ma datay ha dedək ga a ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndəray bay, ma wudiye wuray bay, ndəray ma tsəniye faya abəra məmbəle wuray ka mazlazlaŋ i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə mahədzaka eye na, ma həbiye ha bay, Ako nakə ndəzəzəzə ka lalam faya ma mbatiye na, ma ndəvay həlay ma mbatiye ha bay, Ma giye andza niye hus ka vələtay məŋgwele a ndo neheye dedək eye hay aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye mədzal gər tay na, ka neŋgeye.§»

Yesu a həhar fakalaw abəra mə bo i ndo wuray**Markus 3.20-30; Luka 11.14-23**

²² Tə zlayaw ndo wuray guluf eye ada a sər mətsike me bay hərwi fakalaw mə bo

* **12:3** Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7. † **12:5** Məpesle 28.9-10. ‡ **12:7** Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13. § **12:21** Ezay 42.1-4.

ngay. Yesu a mbəl ha. Tsa na, ndo niye a tsik me lele ada a ngatay a dāre lele. ²³ A gatay a ndo hay hərbəbəkka, nətəye tebiye, tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Wawa i Davit!»

²⁴ Farisa hay tə ngatay a wu nakə a ge bo aye na, tə gwad: «Maa vəlay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul* bəy i fakalaw hay!»

²⁵ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye, a gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ngəna, faya ta giye vəram mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Tadə ndo i wuzlahgəma hay kəgəbay ndo hay ma bədgay tay faya ta kədiye bo na, wuzlahgəma niye kəgəbay bədgay niye ma ndziye huya bay. ²⁶ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay, ma giye magazləga ka bo ngay eye, ada bəy ngay ma ndziye huya na, ma kəkay? ²⁷ Ka gwadum maa vələŋ gədan ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vəlatay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. ²⁸ Maa vələŋ gədan a neŋ ka mahəhere fakalaw na, Məsəfəre i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom 6a ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹ «Ndəray ma sliye məfələkwe a gay i ndo i gədan məhəla ahaya wu ngay bay. Ma ta sliye faya məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ngay hay tuk.»

³⁰ A gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo i vəram ga. Ndo nakə ka dzəna ga ka məhayatay gər a ndo ga hay bay aye na, ma həhariye tay ha kweye kweye. ³¹ Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Tadə ndo zezeŋ kə ge mezeleme kwa waray tebiye, kəgəbay kə tsalay ka gər a Mbəlom na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay bay. ³² Tadə ndoweye kə tsik wu nakə ngwalak eye bay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəsay ha

mezeleme ngay. Ane tuk na, tadə kə tsik wu nakə ngwalak eye bay aye ka Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay bay, kwa anəke, kwa ka məndzibəra nakə ma deyeweye kame aye.

*Dərizl i gərdaf ta hohway ngay eye hay
Luka 6.43-45*

³³ «Kə ge dərizl i gərdaf ngwalak eye na, hohway ngay hay ngwalak eye. Kə ge dərizl i gərdaf eye ngwalak eye bay na, hohway ngay hay ngwalak eye bay. Andza niye ta səriye ha dərizl i gərdaf nakay ngwalak eye na, abəra ka hohway ngay hay. ³⁴ A nəkurom wawa i palas neheye! Nəkurom ngwalak eye hay bay. Ada ka slumeye faya mətsike wu neheye ngwalak eye hay na, ma kəkay? Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dārev ngay aye. ³⁵ Ndo nakə ngwalak eye na, ma giye wu ngwalak eye hay hərwi mə dārev ngay na, wu neheye ngwalak eye dərma. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dārev ngay maraha eye tə wu neheye sewed eye. ³⁶ Neŋ faya na tsikakumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, bazlam neheye mətsike kəriye kəriye kwa way ma mbəday faya a gər ngay. ³⁷ Andza niye, Mbəlom ma gwadiye ka ge mənese bay kəgəbay ka ge mənese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

*Ndo hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu
Markus 8.11-12; Luka 11.29-32*

³⁸ Ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, tə gwaday a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayaŋ.»

³⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ndo neheye a həlay nakay na, nətəye sewed eye hay, nətəye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə ngatay aye na, ta ngateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay. ⁴⁰ Hərwi, Zonas kə ndza pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dərma neŋ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsəvay. ⁴¹ Ahəl nakə ndo i Ninive hay tə tsəne labara nakə

* 12:24 Bedzabul na, məzele mekeleŋ eye i Fakalaw. † 12:41 Zonas 1-4.

Zonas a tsikatay aye na, ta mbəda ha mede tay.† Ndo andaya kanan bəgom a ze Zonas. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyeweye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «Ŋgwas wuray andaya, neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətəne bazlam i Salomon neheye maraha eye ta metsehe aye.‡ Ndo andaya kanan a ze ha Salomon. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye

Luka 11.24-26

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf, ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadeye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay wuray mə dəma bay, mafada eye lele ada malambada eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fəlakwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ŋwalak eye bay bəgom aye na, andza niye.»

May i Yesu ta malamar ŋgay dedek eye hay

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye me a ndo hay aye, may ŋgay ta malamar ŋgay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved mətəsikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nətə a ye ka təv i Yesu, a gwaday: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nətəye ma bəra, a satay mətəsikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?» ⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ŋgay hay, a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nətəye anan. ⁵⁰ Hərwi tadə ndoweye kə ge

wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom na aye, neŋgeye malamar ga, ada may ga.»

13

Dzeke i ndo masləge

Markus 4.1-9; Luka 8.4-8

¹ Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mə gay, a ye a ndza ka me i dəlov. ² Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Hərwi niye a tsal a kwalalan i yam wuray ka gər i yam a ndza a dəma. Ndo hay tebiye tə ndza ka me i dəlov. ³ Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

A gwadatay: «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe* ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekelən eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka tay ha hulfe niye hay tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Neŋged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walan tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nətə na, wur eye a ge temerre, neŋged sa na, kuro kuro məkwa, ada siye kuro kuro mahkar.» ⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ tsənel!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰ Ma dəba eye na, gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta tsətsah faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hərwi mey?» ¹¹ Yesu a mbədatay faya: «Nəkurom na, Mbəlom kə dākum ha wu

‡ 12:42 1 Bəy hay 10.1-13. * 13:4 I tay na, ta sləga tə tsəluv təbey. Tə kuts ha məkutse məkutse.

nakə maŋgaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, a nəteye na, kə datay ha bay. ¹² Andza niye, ndo nakə wu ŋgay andaya na, ta səkahay ha sa ada i ŋgay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakə wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³ Hərwi niye na tsikatay me ta dzeke na, nəteye ta zəbiye faya tə dəre tay, ane tuk na, ta ŋgateye bay. Ta pay zləm, ane tuk na, ta tsəniye tə zləm tay bay, ta səriye bay. ¹⁴ Andza niye, wu nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a da ha aye na, kə ge bo dedək. Mbəlom a gwad:

“Ka tsənumeye lele,
ane tuk na, ka sərumeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,
ane tuk na, ka ŋgatumeye bay.

¹⁵ Ndo neheye na, ta kula ha gər tay toŋgwa toŋgwa.

Ta dəkə na zləm tay,
ta dərəzl na dəre tay.

A satay mənġatay tə dəre tay bay,
a satay mətsəne tə zləm tay bay,
a satay məsəre tə metsehe tay bay.

Tadə a satay mambədə ha mede tay na,
na mbəliye tay ha dərmaġ.†”

¹⁶ «Ane tuk na, nəkurom na, ka hutum mənġwese. Ka ŋgatumay a dəre, ada ka tsənum tə zləm kurom. ¹⁷ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay haladzay, ndo dedək eye haladzay a satay haḃe mənġatay a wu nakə faya ka ŋgatumeye, ane tuk na, ta ŋgatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Yesu a da ha dzeke i ndo masləge
Markus 4.13-20; Luka 8.11-15

¹⁸ «Dzeke i ndo masləge nakay a say mənġwedə mey na, tsənum. ¹⁹ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Bəy i Mbəlom aye ada tə tsəne zləm bay aye na, ta ndzəkit bo ta tsakay tsəved nakə hulfe a dəd faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakə ta sləga a dərəv tay aye. ²⁰ Siye hay ta ndzəkit bo tə sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma kwayaŋŋa tə mənġwese eye. ²¹ Ane tuk na, ta ġaray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā

pa zləlay a dərəv tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Dəretsətseh kəġəbay madzəġur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse. ²² Siye hay sa na, ta ndzəkit bo ta hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ane tuk na, mədzał gər ka wu i mändzibəra, bor i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay tə ŋġədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərəv tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom kə wa hohway mə dərəv tay bay. ²³ Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzəkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərəv tay lele. Bazlam i Mbəlom a ġəl mə dərəv tay lele ada a nah. Neŋġed makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neŋġed sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

Guzer nakə ŋġwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta ndo wuray a sləga hulfe lele eye a guvah ŋgay. ²⁵ Ta həvad, ahəl nakə ndo hay tebiye ka mändzehəre na, ndo mənə dəre i ndo niye a ye a sləgay a dəma daw zuŋgo a walaŋ i daw ŋgay niye. Tsa na, a ye ŋgway. ²⁶ Ahəl nakə wu hay tə ndzohw, faya ta diye tə gər aye na, daw zuŋgo niye hay tə ndzohwaw dərmaġ. ²⁷ Ndo i məsler hay ti yaw tə gwadəy a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka sləga a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zuŋgo a yaw a dəma na, mənġay?” ²⁸ Ndo niye a mbədətay faya: “Maa ge wu niye na, ndo mənə dəre ga.” Ndo i məsler hay tə tsətsah faya, tə gwadəy: “A saka nəmaā ye mənġwedə ahaya abəra mə dəma daw zuŋgo daw?” ²⁹ A gwadətay: “A’ay, kə ŋgwadum bay, ka ta ŋgwadumeye ka bo dziye ta daw. ³⁰ ġərum tay ha tā nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadətəye a ndo i məsler hay: Dzum na daw zuŋgo təday. Barum na ada kə dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada kə pum na a de ga.”»

Wur i ġəzan

Markus 4.30-32; Luka 13.18-19

† 13:15 Ezay 6.9-10.

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekelenj eye sa, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wur i bəzanj nakə ndo a zla a sləga a guvah nḡay. ³² Mə walanj i wur i wu hay tebiye na, nenḡeye tsekwenj. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neheye tə sləga ka dədanj aye tebiye. A təra andza gərdəf, diyenj hay tə nḡar gay tay hay ka hawal eye hay.»

Dzeke i gəde

Markus 4.33-34; Luka 13.20-21

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə nḡwas a həl tsekwenj a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaḡ tay ha ka bo na, gufa niye mahəlaḡa eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu nḡay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze mətsike ta dzeke bay. ³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye m̄a ge bo. Mbəlom a gwad:

«Na tsikateye wu na, ta dzeke.

Na datay ha wu neheye manḡaha eye kwa abəra ka madazlay i m̄age m̄əndzibəra aye.‡»

Yesu a da ka guzer nakə nḡwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a gər tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahəl nakə nenḡeye mə gay aye na, gawla nḡay hay ti ye ka təv nḡay. Ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Damay ha dzeke i daw zunḡo nakə ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbədatay faya: «Ndo nakə a sləga wur i wu nḡwalak eye na, neḡ Wawa i Ndo. ³⁸ Guvah na, m̄əndzibəra. Wur i wu nḡwalak eye na, ndo neheye ma Bəy i Mbəlom aye. Daw zunḡo na, ndo neheye ta rəhay ha gər a Fakalaw aye. ³⁹ Ndo m̄əne d̄əre nakə a sləga daw zunḡo aye na, Fakalaw. M̄ədze wu abəra ka dala na, m̄əndəve i m̄əndzibəra nakə Mbəlom ma ndəviye ha aye. Ndo i məsler hay na, gawla i Mbəlom hay. ⁴⁰ Andza nakə tə həl daw zunḡo tə dzay a ako aye na, Mbəlom ma ndəviye ha m̄əndzibəra andza niye d̄ərmak. ⁴¹ Neḡ Wawa i Ndo na sləraweye

gawla i Mbəlom hay. Ta həliye tay ha abəra ma Bəy i Mbəlom ndo neheye tebiye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakə nḡwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiye tay ha a ako bagwar eye. Mə d̄əma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.‡ ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom aye na, ta d̄əviye wuzl wuzl andza pat ma Bəy i Bəba tay Mbəlom. Ndo nakə zləm andaya faya aye na, m̄a tsəne!»

Zlele manḡaha eye

⁴⁴ Yesu a gwadatay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo tə zlele nakə tə la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a nḡaha na sa. A yay a gər haladzay. A ye a səkəm ha wu nḡay hay tebiye ada a səkəm guvah niye.»

Wu i maslawə

⁴⁵ A gwadatay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, ndo masəkəm ha wu hay. Ma pəliye wu i maslawə neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kə huta wu nakə a ze tay ha siye hay tə m̄əle aye na, ma diye ma səkəmiye ha wu nḡay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma səkəma ahaya wu i maslawə niye.»

Gadanj

⁴⁷ A gwadatay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta gadanj. Ta kal a dəlov na, ma gəsaweye kələf wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadanj niye kə rah tə kələf na, ta vaha ahaya abəra ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye tonj, ta paliye kələf nḡwalak eye hay. Ta piye tay ha a kətəh. Siye neheye nḡwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha m̄əndzibəra eye na, andza niye. Gawla i Mbəlom hay ta deyeweye ta nḡəniye tay ha ka bo abəra ndo i sewed hay ta ndo nḡwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i sewed hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Mə d̄əma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

Məndəve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsənum d̄aw?»

‡ 13:35 Dəmes hay 78.2. § 13:42 Zəba ma Mata 8.12.

* 13:50 Zəba ma Mata 8.12.

Ta mbəday faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵² A gwadatay: «Andza niye, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a təra gawla ma Bəy i Mbəlom na, a ndzəkit bo ndo i gay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele ŋgay abəra mə wu nakə wedeye ada abəra mə wu nakə guram aye.»

*Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu
Markus 6.1-6; Luka 4.16-30*

⁵³ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsikatay dzeke neheye aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴ A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i maɖuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərəbəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, mənɣay? Maa vəlay gədaŋ ka mäge masuwayaŋ neheye na, way? ⁵⁵ Nənɣeye na, wawa i Mari ada bəba ŋgay na, ndo matsətsədə mayako bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Yusufa, Simoŋ ada Yuda bəda? ⁵⁶ Ada malamar ŋgay dem eye hay nəteye andaya mə walaŋ kway bəda? Maa vəlay gədaŋ nakay tebiye na, way?» ⁵⁷ Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzał ha ka Yesu.

Yesu a gwadatay: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəsłay ha gər kwa mənɣay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay nakə tə wa mə dəma ada mə gay ŋgay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸ Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayaŋ haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

14

*Məmate i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam
Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9*

¹ A həlay niye na, Herod nənɣeye bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ² Herod a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka mäge masuwayaŋ.»

³⁻⁴ Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, ŋgwas i malamar ŋgay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəł tsəved məzle ŋgwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadatay a ndo hay tā gəs na

Yuhana, tā dzawa na ada tā pa na a danɣay. ⁵ A say a Herod məkədə na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay tə dzala Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

⁶ Pat i magurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a magurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a Herod. ⁷ Tsa na, a mbəday a dem niye, a gwadəy: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vəlakeye.»

⁸ Dem niye tə ma ha ka bo bazlam ta may ŋgay. Tsa na, a ye a gwadəy a Herod: «Dəsənɣew gər i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹ Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, bə kə mbada kame i ndo neheye mazala eye hay a magurlom aye. A vəł tsəved, tā ye tā dəsəyaw. ¹⁰ A slər ndo a gay i danɣay, m̄a dəsaw gər i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. ¹¹ Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem niye a vəlay a may ŋgay. ¹² Gawla i Yuhana hay tə tsəne na, ti yaw, tə zla ahaya mədahaŋ i Yuhana abəra ma danɣay tə la na. Tsa na, ti ye tə da ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

*Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay
gwezem zlam*

Markus 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a tsəne labara niye na, a ye mahənɣeye tə kwalalaŋ i yam hərwi mede a təv dərəŋ eye abəra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sər faya. Ti yaw abəra ma wuzlahgəma hay, tə pay bəzay a Yesu. ¹⁴ A ndisl a təv niye na, a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. A ŋgatay a ndo hay haladzay na, tə gay mə bo. A mbəl tay ha ndo i dəvats tay neheye tə həł naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, tə gwadəy: «Mazlambar həvad ada təv nakay kəsaf. Gwadəy a ndo hay tā ye a wuzlahgəma hay hərwi ada tā ye, tā səkəməw wu mənday.»

¹⁶ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tā ye bay. Bo kurom eye vəlumatay wu mənday.»

¹⁷ Tə gwadaŷ: «Makwala andaya fakwaya kanaan na, tapa zlam tə kələf sulo tsiy tuk na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadaŷ: «Həlumen ahaya.»

¹⁹ Tsa na, a gwadaŷ a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a həl makwala neheye tapa zlam tə kələf sulo aye. A zəba dəre a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ŋəna ha makwala niye hay ada a vəlatay a gawla ŋgay hay. Gawla ŋgay hay ta ŋənatay a ndo hay. ²⁰ Kwa way a nda ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a siye nakə a ləkaw aye na, a rah a gwan kuro gər eye sulo. ²¹ Ndo neheye tə nda makwala niye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam. Ŋwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayanŋa Yesu a gatay kutoŋ a gawla ŋgay hay tâ tsal a kwalalaŋ i yam, tâ lahay kame mede a diye i dəlov neŋgeđ həlay nakə bo ŋgay eye ma gwadateye a ndo hay «Dum kurom» aye. ²³ Ndo hay ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok mahəŋgeye hərwi mađuwulay me a Mbəlom. Həvad a ge na, neŋgeye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalaŋ i yam nakə gawla ŋgay hay mə dəma aye, dəreŋ ta dala, wudək wudək ma wuzlah i yam. Mətasl faya ma vəzliye haladzay, a say məme ha kwalalaŋ i yam ta dəba ada yam faya ma bəliye ha kwalalaŋ i yam haladzay. ²⁵ Ta mbəlomda na, Yesu a ye ka təv i gawla ŋgay hay ka gər i yam tə sik. ²⁶ Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka təv tay ka gər i yam tə sik na, ta dzədzar haladzay, tə gwad: «Ma giye na, wu matəre ka ndo!» Ta wuda ka bo tə madzədzar eye.*

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadaŷ: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²⁸ Kwayanŋa Piyer a tsikay naha me, a gwadaŷ: «Bəy Maduweŋ, kə ge nəkar na, vəleŋ tsəved nā ye naha ka təv yak ka gər i yam tə sik.»

²⁹ Yesu a mbədaŷ faya, a gwadaŷ: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw abəra mə kwalalaŋ i yam, a pa bo ka mede ka gər yam hərwi mədze gər tə Yesu. ³⁰ Ane tuk na, a zəba mətasl faya ma vəzliye haladzay na, a dzədzar. A dazlay məndərmede a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «Bəy Maduweŋ, təma ga ha tey!»

³¹ Kwayanŋa, Yesu a bəzay naha həlay a Piyer, a gəs na, a gwadaŷ: «Mədzal gər yak hala bay. Ka ge ha mədzal gər yak sulo sulo na, hərwi mey?»

³² Tə tsal a kwalalaŋ i yam sulo tay eye. Tsa na, mətasl a ndza dədik, a vəzl sa bay.

³³ Gawla ŋgay neheye mə kwalalaŋ i yam aye ta dəkway gurmets a Yesu, tə gwadaŷ: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom dedək!»

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma gəma i Genesaret

Markus 6.53-56

³⁴ Yesu ta gawla ŋgay hay tə tas abəra ma dəlov na, tə ndisl a gəma i Genesaret. ³⁵ Ndo i təv niye tə sər ha Yesu ki yaw. Ti ye tə tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay tə tsəne na, tə həlaw ndo i dəvats hay tebiye ka təv i Yesu. ³⁶ Tə gay amboh a Yesu, tə gwadaŷ: «Ndo i dəvats hay tâ ye naha tâ lamay a me i peteked yak nets na, tsiy.» Tsa na, ndo i dəvats neheye ta lamay aye na, ta mbəl tebiye.

15

Kule i bəba tətə hay

Markus 7.1-13

¹ Farisa hay ta ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, ti ye ka təv i Yesu, tə gwadaŷ:

² «Gawla yak hay ta rəhay ha gər a kule i bəba tətə kway hay bay na, hərwi mey? Ahəl nakə ta ndiye dəf aye na, tə bara həlay andza i kule i bəba tətə kway hay təbey na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədaŷ faya, a gwadaŷ: «Nəkurom, ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay hərwi kule i bəba tətə kurom hay na, hərwi mey? ⁴ Andza niye, Mbəlom a gwad: «Rəhay ha gər a

* **14:26** Ndo siye tə pa a mədzal gər tay na, wu matəre ka ndo andaya. I tay wu matəre ka ndo na, ndo nakə a mət ada a maw a bəra a walaŋ i ndo hay aye, a ge zluwer. * **15:4** Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw abəra mə Ezipt 21.17.

bäba yak ta may yak.” A gwad sa: “Ndow-eye kə tsaday a bäba ngay ta may ngay na, kutoŋ tã kəf na a bəf.*”⁵ Ane tuk na, nəkurom faya ka gwadumateye a ndo hay: “Ka slumeye faya məgwadatay a bäba kurom hay ta may kurom hay: Həbe na, nəmaa dzəniye kurom. Ane tuk na, nəmaa vəlay ha a Mbəlom.”⁶ Kã rəhumay ha gər a bäba kurom sa bay.” Andza niye, faya ka mbatumeye ha Derewel i Mbəlom hərwi kule kurom.⁷ Nəkurom na, ndo i bəbək hay! Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik fakuma na, dedək. A tsik ahəl niye, Mbəlom a gwad:

⁸ “Ndo neheye ta zembədeŋ na, tə bazlam dekdek tsa,
dərev tay na, dərən tə neŋ.

⁹ Nəteye faya ta zembədeŋeye kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna dedək bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na,
bazlam mapala eye i ndo hay tsa.†”

Wu nakə ma nasiye ha ndo aye

Markus 7.14-23

¹⁰ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay haladzay, a gwadatay: «Pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹¹ Maa nas ha ndo na, wu nakə a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye.»

¹² Gawla i Yesu hay ta həndzəd naha ka təv i Yesu, tə gwaday: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kə ndalatay a Farisa hay na, ka sər təbədew?»

¹³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dərizl i gərđaf neheye Bəba ga nakə mə mbəlom a zəv bay aye na, ta ngwadiye tay ha abəra mə dəma. ¹⁴ Gərüm tay ha, nəteye na, guluf neheye faya ta gəsətay həlay a guluf hay aye. Guluf ma gəseye həlay a guluf neŋged na, nəteye salamay ta dədiye a bəf.»

¹⁵ Tsa na, Piyer a gwaday: «Damay ha dzeke nakay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərma, ka sərüm zuk bay đaw? ¹⁷ Wu nakə a ye tə bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abəra mə bo na, ka sərüm

təbədew? ¹⁸ Ane tuk na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye na, a yaw mə dərev ada maa nas ha ndo na, neŋgeye. ¹⁹ Andza niye, maa yaw abəra mə dərev na, mədzal gər neheye ngwalak eye bay aye, məkəde gər i ndo, məge madama, mede nakə ngwalak eye bay aye, məge məkal, maraw me kame i sariya, maŋgəlay bəzay a ndo hay. ²⁰ Wu nakə ma nasiye ha ndo aye na, neheye anan aye. Ane tuk na, mənde wu mənday ze məbere həlay andza kule i bäba tətə kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

Ngwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu Markus 7.24-30

²¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma təv niye, a ye ka dala i Tir ada a Sidon.

²² Mə dəma na, ngwas i Kanan‡ wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka təv ngay. A pa bo ka mawude, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nã gaka mə bo təbədew! Dem ga andaya mətagay, məsəfəre nakə ngwalak eye bay aye faya ma geye dərətsətseh haladzay.»

²³ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya kwa tsekweŋ bay tebiye.

Gawla ngay hay ta həndzəd ka təv ngay, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Həhar na ngwas nakay, hərwi faya ma pakweye bəzay tə mawude ngay neheye.»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təbən mədze eye hay aye.»

²⁵ Ane tuk na, ngwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzəna ga!»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Məzle wu mənday i wawa hay, məkalatay ha a kəra hay na, lele bay.»

²⁷ Ngwas niye a gwaday faya: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, dedək. Ane tuk na, tədə ndo i gay faya ma ndiye wu mənday na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

²⁸ Tsa na, Yesu a mbəday faya a ngwas niye, a gwaday: «Ngwas, mədzal gər yak nakə ka neŋ aye na, haladzay. Wu nakə ka

† 15:9 Ezay 29.13. ‡ 15:22 Ngwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Məzele Kanan na, tə zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gəma i Tir ta Sidon aye.

tsatsah aye na, mâ ge bo andza nakə a saka aye.» Kwayanŋa dem ŋgay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay haladzay

²⁹ Ma dāba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlov i Galile. A ye naha a tsal a mahamba. Mə dāma na, a ndza ka dala. ³⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ŋgay. Tə həlay naha ndo neheye ta dzəgədasla aye, guluf hay, ndo matəra eye, mandək hay ada tə siye i ndo i dāvats hay. Ti ye naha, tə həna tay ha kame i Yesu ada a mbəl tay ha. ³¹ A gatay a ndo hay hərbaəkka, hərwi tə ŋgatay a mandək hay faya ta tsikiye me lele, ndo matəra eye hay ta mbəl, ndo neheye ta dzəgədaslaw aye ti ye lele, guluf hay tə ŋgatay a dāre kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tə gwad: «Nəmaa zambadaka a nəkar Mbəlom i Israyel hay!»

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay gwezem fad

Markus 8.1-10

³² Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. A seŋ məgwadatay “Dum kurom” ze mənde wu mənday bay. Ta giye bəle ka tsəved.»

³³ Gawla ŋgay hay tə gwad: «Mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday dā məvəlatay a ndo neheye haladzay aye na, mənŋgay?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbəday faya, tə gwad: «Tasəla. Ada kələf wawa eye hay andaya tsakway dərma.»

³⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo hay tâ ndza ka dala. ³⁶ Yesu a həl tapa i makwala neheye tasəla aye tə kələf niye hay, a gay naha sisə a Mbəlom. A ŋgəna ha ada a vəlatay a gawla ŋgay. Tsa na, gawla ŋgay hay tə vəlatay a ndo hay. ³⁷ Ndo hay tebiye tə nda ka mərəhe andza nakə a satay aye. Tə hayay gər a siye neheye a ləkaw aye na, a rah a kətəh tasəla. ³⁸ Ndo neheye tə nda wu mənday niye na, hasləka hay nəteye

gwezem fad, ŋgwas hay ta wawa hay mə dāma bay.

³⁹ Ma dāba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» Nənŋgeye a tsal a kwalalaŋ i yam, a ye ka dala i Magadan.

16

Farisa hay ta Saduke hay ta tsatsah masuwayan ka Yesu

Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

¹ Farisa hay ta Saduke hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsatsah faya, tə gwad: «Gamay masuwayan nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

² Yesu a mbəday faya, a gwadatay: «Nəkurom ka zəbum ka pat faya ma dədiye na, ka gwadum: “Tədə na, pat ma dəviye lele hərwi mbəlom a zəba ndozza.” ³ Tə mekedə pərək ka ŋgatumay mbəlom a zəba andza pat na, ka gwadum: “Bəgom na, yam ma piye.” Andza niye ka sərūm mənŋgəne ha ka bo abəra həlay nakə ma giye tə mazəbe ka mbəlom, ada wu neheye faya ta giye bo anəke aye a say məgwədə mey na, ka sərūm bay na, hərwi mey? ⁴ Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dāba a Mbəlom, faya ta tsatsahiye masuwayan. Ane tuk na, ma dāba i masuwayan i Zonas* ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayan mekeləŋ eye bay.»

Tsa na, Yesu a gər tay ha, a ye ŋgway.

⁵ Yesu ta gawla ŋgay hay tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye ka dəlov, tə tas a diye nənŋed. Ti ye na, ta mətəsa ha gər ta məzle makwala ka həlay. ⁶ Yesu a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷ Nəteye tə tsəne andza niye, tə kəd wuway mə walaŋ tay, tə gwad: «A tsik andza niye na, hərwi nakə ka mətəsakwa ha gər ta məzlaw makwala aye.»

⁸ Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta dzaliye faya aye, a gwadatay: «Nəkurom na, mədzal gər a kətsakum. Ka kədum wuway ka makwala na, hərwi mey? ⁹ Hus anəke ki yakum a mədzal gər kurom zuk

* 16:4 Zəba mə Mata 12.41.

bay daw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tã nda ada siye ka hayumay gær na, gwanj nday na, a makumaw a gær tãbãdew? ¹⁰ Ada makwala nakã tapa tasãla, ndo hay gwezem fad tã nda aye na, kã makumaw a gær bãdaw? Ka hayumay gær a siye na, kãteh nday? ¹¹ Na gwadãkum: Tsãpum gær kurom abãra ka gãde i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sãrum tãbãdew?»

¹² Gawla i Yesu hay tã sãr ha tuk Yesu a tsikatay «Tsãpum gær kurom» na, abãra ka gãde nakã a kwasawa ha wu aye bay. Ane tuk na, ta tsãpiye gær tay na, abãra ka matãtike i Farisa hay ta Saduke hay.

*Piyer a da ha Yesu nenjeyã Kãriste
Markus 8.27-30; Luka 9.18-21*

¹³ Ma dãba eye na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ka dala i Sezare Filipi. Tã ndisl a dãma na, a tsãtsah ka gawla ngay hay, a gwadãtay: «Ndo hay tã gwadã ka nenj Wawa i Ndo na, nenj way?»

¹⁴ Ta mbãday faya, tã gwadãday: «Ndo mekenã eye hay tã gwadã nãkar na, Yuhana madzãhuãe ndo a yam. Ndo siye hay tã gwadã nãkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tã gwadã nãkar Zeremi kãgãbay nãkar nãte mã walañ i siye i ndo mãde ha bazlam i Mbãlom hay.»

¹⁵ Yesu a gwadãtay: «Ada nãkurom ka gwadãdum i kurom, nenj na, way?»

¹⁶ Simonj Piyer a mbãday faya, a gwadãday: «Nãkar na, Kãriste, Wawa i Mbãlom nakã ta sifa aye.»

¹⁷ Yesu a gwadãday: «Mãngwese ka gær yak Simonj wawa i Zonas hãrwi maa dãka ha dedek nakay na, ndo zezenj bay. Ane tuk na, maa dãka ha na, Bãba ga mã mbãlom. ¹⁸ Nenj faya na gwadãakeye: Nãkar na, Piyer, andza mãgwede pãlad. Na hayay gær a ndo ga hay na, ka pãlad eye nakay andza pãlad nakã ta dãzliye faya gay aye. Gãdanj i mãdahanj ma sliye mãgatay wuray kwa tsekwenj bay. ¹⁹ Na vãlakeye kãle i mahãndãke mãged i Bã y i Mbãlom. Wu nakã ka kãrah ka mãndzibãra aye na, ta kãrahiye mã mbãlom. Wu nakã ka tãma ka mãndzibãra aye na, ta tãmiye mã mbãlom.»

† 16:24 Zãba mã Mata 10.38.

²⁰ Tsa na, Yesu a gatay me a gawla ngay hay lele, a gwadãtay: «Nenj na, Kãriste, kã tsikumay a ndãray bay.»

*Yesu a da ha mãmãte ngay ta mãmãlaw
ngay abãra ma mãdahanj*

Markus 8.31-33; Luka 9.22

²¹ Yesu a dazlay mãdatay ha a gawla ngay hay parakka, a gwadãtay: «Kutonj na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta ndo neheye tã dzãngawa bazlam i Mbãlom mapala eye ta senjeye dãretsãtseh. Ta kãdiye ga ada mãhãne sulo mamahkar eye na, na lãtseweye abãra ma mãdahanj.»

²² Piyer a zalay a Yesu kãtsah mahãnjeyã, a gay me, a gwadãday: «Bã y Maduwenj, Mbãlom mã tsãpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

²³ Ane tuk na, Yesu a mbãda me, a gwadãday a Piyer: «Do abãra ka tãv ga! Do a dãba, nãkar na, Fakalaw. Faya ka ngiye fagaya ãalay. Ka dzala gær andza Mbãlom bay, ka dzala gær na, andza i ndo zezenj.»

Mãpay bãzay a Yesu na, kãkay?

Markus 8.34-9.1; Luka 9.23-27

²⁴ Yesu a gwadãtay a gawla ngay hay sa: «A say a ndoweye mãpenj bãzay na, mã gær ha wu nakã a say a dãrev ngay aye. Mã zla mayako mazlãlmbãda eye ada mã penj bãzay.† ²⁵ Andza niye, ndo nakã a say mãtãme ha mãsãfãre ngay aye na, ma dziye ha ãuh. Ane tuk na, ndo nakã ma dziye ha mãsãfãre ngay hãrwi ga aye na, ma hutiye na ãuh. ²⁶ Tãdã ndoweye kã huta zlele i mãndzibãra tebiye a nenjeyã, ane tuk na, kã dze ha mãsãfãre ngay na, ngama eye na, mey? Wu andaya nakã ndo ma sliye mãmãda ahaya mãsãfãre ngay na, mey? ²⁷ Nenj Wawa i Ndo na deyeweye ta gawla i Mbãlom hay ma mãzlaã i Bãba ga. Na yaw na, na vãleyã kwa a way wu i madagãr ngay andza mãsler ngay neheye a ge aye. ²⁸ Nenj faya na gwadãkumeye: Sãrum ha na, ndo siye hay mã walañ kurom neheye anãke kãnanj aye na, ta mãtiye zuk bay, ta njetenjeyã a nenj Wawa i Ndo, na deyeweye andza bã y tãday.»

17

*Bo i Yesu a mbəda**Markus 9.2-13; Luka 9.28-36*

¹ Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana malamar i Yakuba. A ye tay ha a gər i mahəm̄ba zəbol eye, dəreŋ abəra ta ndo hay. ² Mə dəma na, Yesu a mbəda ka dərə tay. Dərə ŋgay a dəv andza pat, ada peteked ŋgay hay ta təra herre kudəkudək a dəv dzaydzay. ³ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatay a Musa ta Eliya nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁴ Tsa na, Piyer a gwad̄ay a Yesu: «Bəy Maduweŋ, lele na, ndzakwa kanan̄. Tadə a saka na, na kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.»

⁵ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad̄: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na ŋgwasə tə neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye.»

⁶ Gawla i Yesu neheye mahkar aye tə tsəne andza niye na, tə dəd̄ dəbuz dəbuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. ⁷ Yesu a həndzəd̄ naha ka təv tay, a tətəl fataya ada a gwad̄atay: «Lətsum! Zluwer m̄a gakum bay.» ⁸ Gawla i Yesu niye hay tə zla gər ka mbəlom, ta zəba dərə, tə ŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəm̄ba aye na, Yesu a gwad̄atay: «Wu nakə ka ŋgatumay aye na, k̄a tsikumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ Wawa i Ndo na lətseweye abəra ma mədahaŋ aye.»

¹⁰ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad̄ na, Eliya ma lahaweje madayaw təday na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Dedək, Eliya ma deyeweje ma lambadiye tay ha wu hay tebiye. ¹² Ane tuk na, neŋ faya na tsikakumeye, Eliya na, 6a ki yaw. Ndo hay ta sər na bay. Ta gay wu nakə a satay aye. Nəteye ta geŋeye dərətsətseh a neŋ Wawa i Ndo andza niye dərma.»

¹³ Gawla ŋgay hay tə tsəne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.

*Yesu a mbəl ha wawa nakə mahorvov a gay aye**Markus 9.14-29; Luka 9.37-43*

¹⁴ Yesu ta gawla ŋgay tə ndislew ka təv i ndo hay na, ndo wuray a həndzəd̄ ka təv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame ŋgay. ¹⁵ Ada a gwad̄ay: «Bəy Maduweŋ, wawa ga a gaka mə bo təbədew? Mahorvov a gay, faya ma geye dərətsətseh haladzay. A kalawa ha a ako kəgəbay a yam. ¹⁶ Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tə sla faya məmbəle ha bay.»

¹⁷ Yesu a gwad̄: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ŋgatay hərwi kurom məndze hadzəgay? Ahe! Zluweŋ ahaya wawa eye kanan̄!» ¹⁸ Tə zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Kwayaŋŋa wawa niye a mbəl.

¹⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta həndzəd̄ naha ka təv ŋgay, tə gwad̄ay: «Ada nəmay na, nəmaa sla faya mahəhere məsəfəre nakay təbey na, hərwi mey?»

²⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ haladzay bay aye. Neŋ faya na tsikakumeye, sərūm ha tadə məpe mədzal gər kurom m̄a ge tsekweŋ andza wur i 6əzaŋ na, ka slumeye məgwad̄ay a mahəm̄ba nakay: «Lətse abəra kanan̄, do kataḅay.» Ma lətsiye, ma diye. Wuray kwa tsekweŋ ma dakumeye me bay. [²¹ Ada slala i məsəfəre nakay ma ndohwaweje andza niye tsa bay. Ma ndohwaweje na, ma rəzlay a gər tə maḅuwule me ada ta daliyam.]»

*Yesu a da ha masulo eye məməte ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ**Markus 9.30-32; Luka 9.43-45*

²² Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mahaya gər eye ma Galile. Yesu a gwad̄atay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay. ²³ Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweje abəra ma

mədahaŋ.» Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvələ dzaŋgal i gay məvələy wu a Mbəlom

²⁴ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a Kafernahum aye na, ndo neheye tə hayaway gər a dzaŋgal i gay məvələy wu a Mbəlom aye, ta həndzəd ka təv i Piye, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Miter kurom na, ma vəliye dzaŋgal i gay məvələy wu a mbəlom təbədew?»

²⁵ Piye a mbədatay faya, a gwadatay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piye a ye a gay. A ye naha kwayaŋna Yesu a lah mətsikay me, a gwaday: «Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutiyə dzaŋgal tə wu nakə tə ɓar məvələ aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukudu mə həlay i bərakəzaŋ hay daw?»

²⁶ Piye a mbəday faya, a gwaday: «Bərakəzaŋ hay.»

Yesu a gwaday: «Ndo i dala eye niye hay tə vəliye bay. ²⁷ Ane tuk na, vəlamatay bəna ma ndalateye. Hərwi niye zla wu mægəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu mægəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada kâ həndəkay ha bazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nəte mə dəma, zla ahaya ada kâ vəlamatay dzaŋgal may.»

18

Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

¹ A həlay niye na, gawla i Yesu hay tə həndzəd ka təv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsəne andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka mbədum ha mede kurom, ka tərūm andza wawa nakay bay na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay. ⁴ Tadə ndoweye ka təra ha bo ŋgay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa

nakay anaŋ eye hərwi nakə a wudā ga aye na, a təma na neŋ. ⁶ Ndoweye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tâ ɓaray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a huɗ i bəlay.»

Masəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Dəretsətseh ka gər i ndo i məndzibəra neheye faya ta səpatiyə tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedək, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiyə ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə həlay yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na, dəs tay ha ada kuts tay ha dərəŋ tə nəkar. ŋgama mede a sifa tə həlay yak nəte kəgəbay tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay tə həlay yak sulo kəgəbay tə sik yak sulo aye. ⁹ Tadə dərə yak ma diye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dərəŋ tə nəkar. ŋgama mede a sifa tə dərə yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye.»

Dzeke i təbaŋ nakə a dze aye

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe! Kâ zəbum ka ndo neheye makətsa eye hay aye andza wu kəriye bay. Neŋ faya na gwadəkumeye, gawla i Mbəlom tay hay nətəye andaya pat pat ka təv i Bəba ga mə mbəlom. [¹¹ Hərwi neŋ Wawa i Ndo na yaw hərwi mətəme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹² A gwadatay sa: «Nəkurom ka dzalum na, kəkay? Tadə ndo təbaŋ ŋgay andaya temerre, ada nəte mə walaŋ i təbaŋ niye a dze na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid mə mahəmba, ma diye mapəla ahaya nakə a dze aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakumeye: Tadə kə huta na na, dərəv ŋgay ma ŋgwasiye haladzay hərwi təbaŋ niye nəte aye a ze neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta dze təbey aye. ¹⁴ Andza niye dərma, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye a say na, ndəray kway nəte mə walaŋ i ndo neheye makətsa eye mâ dze bay.»

Malamar yak kə gaka mənese na, ka giye na, kəkay?

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə malamar yak kə gaka mənese na, do ka təv ɲgay tsikay faya ahəl nakə nəkurom sulo tə neŋgeye aye. Tadə ka təma bazlam yak na, kə təma ha abəra mə mezeleme. ¹⁶ Tadə ka təma bazlam yak bay na, dum ka təv ɲgay ta ndo nəte kəgəbay ta ndo sulo. Andza niye, maŋgəne ha sariya na, ta ndo hay sulo kəgəbay ndo hay mahkar.* ¹⁷ Ane tuk na, ka təma bazlam kurom bay na, tsikatay a ndo mape mədzał gər hay ka neŋ. Ka kərah bazlam i ndo mape mədzał gər hay ka Kəriste na, gər ha zəba faya andza ndo nakə a sər Mbəlom bay aye kəgəbay andza ndo matsekele dzaŋgal.

¹⁸ «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, wu neheye tebiye ka kərahum ka məndzibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom dərmał. Wu neheye tebiye ka təmum ka məndzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom dərmał.

¹⁹ «Neŋ faya na gwadəkumeye sa: Sərum ha na, tadə ndo hay sulo ka məndzibəra ta dzapa ayaw ka wu nakə ta tsətsahiye tə maɖuwule me aye na, Bəba ga mə mbəlom ma vəlateye wu nakə ta tsətsah aye. ²⁰ Hərwi ndo sulo kəgəbay mahkar ta haya gər ka maɖuwulay me a Mbəlom ta məzele ga na, neŋ andaya mə walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nakə a kərah məpəsay ha mənese a ndo aye

²¹ Piyer a həndzəd ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwadəkay: «Bəy Maduweŋ, tadə malamar ga kə geŋ mənese na, na pəsay ha sik nday? Madzəga tasəla ɖaw?»

²² Yesu a gwadəkay: «Na gwadəkaye madzəga tasəla bay, ane tuk na, sik kuro kuro tasəla madzəga tasəla.

²³ «Hərwi niye, Bəy i Mbəlom a ndzəkət bo ta bəy wuray a say matsətsehe gwedere ɲgay ka ndo mäge məsler ɲgay hay. ²⁴ A dazlay a məsler na, tə gəsay naha ndo i məsler ɲgay gwedere ɲgay faya suloy maliyoŋ haladzay a pasla bo bay. ²⁵ Ndo niye na, wuray ɲgay andaya məheme ha gwedere niye bay. Bəy niye a gwadəkay ma səkəmiye ha andza beke, neŋgeye, ɲgwas ɲgay, wawa

ɲgay hay tə wu ɲgay tebiye hərwi məheme ha gwedere ɲgay. ²⁶ Ndo mäge məsler ɲgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwadəkay: «Amboh, zleŋ ɲgatay, na hamak-eye suloy tebiye.» ²⁷ Tsa na, a gay mə bo a bəy niye, a gəray ha gwedere niye ada a gər ha a ye ɲgway.

²⁸ «Ndo mäge məsler niye a ndohwaw abəra na, tə dzəgər ta mandala ɲgay nakə tə gawa məsler salamay aye. Gwedere ɲgay andaya ka mandala ɲgay niye kwar i suloy temerre. A gəs na ndo niye məmbərlew keeŋnek, a gwadəkay: «Hemeŋ gwedere ga!» ²⁹ Mandala ɲgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwadəkay: «Zleŋ ɲgatay, na hamakeye.» ³⁰ Ndo mäge məsler niye a kərah. A gəs mandala ɲgay niye a kal ha a daŋgay. Ma ndziye mə dəma hus a pat nakə kə hamay gwedere ɲgay aye. ³¹ Siye i ndo mäge məsler i bəy niye tə ɲgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata təkəray a ndo i gay tay.

³² «Ndo i gay tay a tsəne andza niye na, a zalay a ndo mäge məsler ɲgay niye. A yaw na, a gwadəkay: «Nəkar na, ɲgwalak i ndo bay. Na gəraka ha gwedere ga tebiye hərwi nakə ka geŋ amboh aye. ³³ Nəkar dərmał na, mandala yak m̄ gaka mə bo andza nakə nəkar ka geŋ mə bo aye dərmał.» ³⁴ A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a slər ndo mäge məsler ɲgay niye a daŋgay hərwi məgay dərətsətseh. Ma həbiye hus kə hama gwedere ka bo bəra tebiye.»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Tadə kwa way kə pəsay ha mənese a malamar ɲgay peteh abəra mə dərəv bay na, Bəba ga mə mbəlom ma giye kurom ha andza niye dərmał.»

19

Bazlam i Yesu ka gər i mahəhere ɲgwas Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ɲgay niye hay na, a lətse abəra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye neŋged i magayam i Yurdum. ² Ndo hay mbərzəzza haladzay ta zəŋgal na. A mbəl tay ha ndo hay abəra ma ɖəvats tay hay.

³ Farisa hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah

* **18:16** Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

faya, tə gwaday: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mahəhere ngwas hərwi kwa i wu waray waray daw?*

⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ka dzanġum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye təbədəw? Ka madazlay na, Mbəlom a ge hasləka ada ngwas, ⁵ ada a gwad: “Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ngay ta may ngay, ta ndziye ta ngwas ngay. Ada nətəye ta təriye na, bo nətə.†”

⁶ Andza niye, nətəye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nətə.» Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezeŋ mâ ngəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

⁷ Farisa hay tə gwaday: «Musa a gwad hasləka ma ta həhariye na ngwas ngay na, mâ watsay derewel i mahəhere a həlay a ngwas ngay. Ada a tsik andza niye na, hərwi mey?»

⁸ Yesu a mbədatay fay, a gwadatay: «Musa a vəlakum tsəved ka mahəhere ngwas kurom hay na, hərwi dərev kurom makula eye tonġwa tonġwa. Ane tuk na, ka mada-zlay na, andza niye bay. ⁹ Neŋ faya na tsikakumeye, kwa way ka həhar na ngwas ze məndzay a gər ka mäge madama na, ada kə zla a dəma ngwas mekelen eye na, kə ge madama.»

¹⁰ Gawla ngay hay tə gwaday: «Tadə ba-zlam i hasləka ta ngwas andza niye na, ngama məzle ngwas bay.»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matəme matətike nakay bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəlatelye gədaŋ a siye hay matəme.

¹² Ndo siye hay tə sla faya məzle ngwas bay na, hərwi wu mekelen eye hay wal wal. Ndo siye hay tə wa tay ha andza niye, bo tay a say ngwas bay. Ndo siye hay na, ta dadak tay ha hərwi ada tâ zla ngwas bay. Siye hay ta zla ngwas bay na, hərwi Bəy i Mbəlom. Ndo nakə kə sla faya matəme matətike nakay aye na, mâ təma.»

Yesu a təma wawa hay

Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa hay ka təv i Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada mâ đuwulay me a Mbəlom

hərwi tay. Ane tuk na, gawla ngay hay tə ngatatay a ndo hay faya ta həliye naha wawa hay ka təv i Yesu na, tə gatay me.

¹⁴ Yesu a gwadatay: «Gər um tay ha wawa hay tâ yaw ka təv ga. Kâ həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

¹⁵ Yesu a pa həlay ka wawa niye hay hərwi məpe fataya ngama. Tsa na, a ye ngway abəra ka təv niye.

Gawla zlele eye

Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶ Ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a tsətsah, a gwaday: «Miter, na giye wu ngwalak eye na, mey nakə ada na hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye?»

¹⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsətsahiye fagaya wu ka gər i wu ngwalak eye na, hərwi mey? Ndo ngwalak eye na, Mbəlom nətə ngweŋ. Tadə a saka məhute sifa ka təv i Mbəlom na, rəhay ha gər a bazlam ngay mapala eye.»

¹⁸ Ndo niye a tsətsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kâ kəd gər i ndo bay, kâ ge madama bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, ¹⁹ rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. Ada wudə ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.‡»

²⁰ Gawla niye a gwaday a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rəhay ha gər tebiye. Maa ləkenew mäge na, sa mey?»

²¹ Yesu a gwaday: «Kə saka matəre ndo ngwalak eye na, do ta səkəm ha wu yak ada kâ ngənatay suloy aye a ndo mətawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutiye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara peŋ bəzay.»

²² Gawla niye a tsəne andza niye na, a ye ngway ta mevel eye hərwi zlele ngay na, haladzay.

²³ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Neŋ faya na gwadakumeye, sərum ha, mawura bo eye hərwi ndo i zlele hay mede a Bəy i Mbəlom. ²⁴ Ada neŋ faya na gwadakumeye anan sa: Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

* **19:3** Madazlay i wu hay 1.27; 5.2. † **19:5** Madazlay i wu hay 2.24. ‡ **19:19** Madayaw abəra mə Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18.

²⁵ Gawla ngay hay tã tsãne bazlam ngay niye hay andza niye na, a gatay hãrbãbãkka, tã gwad: «Ane tuk na, kã ge andza niye na, mata sle mätãme na, way?»

²⁶ Yesu a zãba fataya, a gwadatay: «Ndãray ma sliye mätãme bay, ane tuk na, Mbãlom na, wuray a zay gãdanj tãbey.»

²⁷ Piyer a mbãday naha faya, a gwaday: «Tsãne! Nãmay anãj, nãmaa gãr ha wu hay tebiye hãrwi mãpaka bãzay na, kãkay? Mata ge bo tã nãmay na, mey?»

²⁸ Yesu a gwadatay: «Nenj faya na gwadakumeye: Sãrum ha na, nenj Wawa i Ndo na ndziye ka tãv mãndze i bãy ta mãzla6 ma mãndzibãra wedeye. Nãkurom neheye ka pumenj bãzay aye, ka ndzumeye ka tãv mãndze i bãy kuro gãr eye sulo dãrmak hãrwi mãgatay sariya a gwala i Israyel hay kuro gãr eye sulo. ²⁹ Ada ndo neheye tebiye tã gãr ha gay tay, malamar tay haslãka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bãba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hãrwi mãzele ga aye na, ta hutiyeye a dãma ma ziyeye madzãga temerre ada ta hutiyeye sifa nakã ma ndãviye bay aye. ³⁰ Mã wãlanj i ndo neheye anãke nãteye ndo i me hay aye na, haladzay ta tãriye ndo i dãba ada mã wãlanj i ndo neheye anãke nãteye ndo i dãba hay aye na, haladzay ta tãriye ndo i me.»

20

Dzeke i ndo nakã a hãl ndo mãge mãsler hay a guvah ngay aye

¹ «Bãy i Mbãlom a ndzãkit bo na, ndo wuray a ndohwaw abãra mã gay mekedã pãrik hãrwi mapãle ndo mãge mãsler hay a guvah ngay. ² Tã ge tsakala i mãfãte hwapat na, kwar i suloy nãte.* ³ Ta bãre tsid i mekedã na, a ye sa. A ye a ndzatay a gãr a siye hay faya ta giye mãsler bay, nãteye malãtsa eye kãriye. ⁴ A gwadatay: “Nãkurom dãrmak dum fãtumenj guvah ga, na vãlakumeye wu i madagãr kurom lele.” ⁵ Ndo niye hay tã tsãne andza niye na, ti ye a guvah ngay niye. Ndo niye a ye mapãle ndo i mãsler hay ta magãrhãpat, ada ta bãre mahkar i huwa a ge andza niye sa. ⁶ Ta bãre

zlãm na, a ye sa. A ye a huta ndo hay nãteye malãtsa eye. A tsãtsah fataya, a gwadatay: “Nãkurom mandza eye kanãj hwapat ze mãge mãsler na, hãrwi mey?” ⁷ Ta mbãday faya, tã gwaday: “Hãrwi ndãray kã hãl may a mãsler bay.” A gwadatay: “Nãkurom dãrmak dumara, dum a guvah ga.”

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo mãlãvay gãr a mãsler ngay, a gwaday: “Zalatay a ndo mãge mãsler hay, vãlatay wu i madagãr tay. Dazlay ta ndo neheye na hãl tay duk aye ada kã ndãv ha ta ndo neheye na lah mãhãle tay kurre aye.” ⁹ Ndo neheye ta dazlay a mãsler ta bãre zlãm i huwa aye na, ti ye naha kwa way a tãma kwar i suloy nãte. ¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw. Tã dzala mã gãr tay na, ta tãmiye ma ziyeye i ndo neheye. Ane tuk na, tã vãlatay kwa way kwar i suloy nãte. ¹¹ Ta tãma na, ta gunjuz ka ndo i guvah, ¹² tã gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dãba may aye, tã ge mãsler na, bãre nãte tsa tuk na, ada ka vãlamay wu madagãr may andza i tay na, kãkay? Nãmay na, nãmaa sa dãretsãtseh mã pat hwapat ada nãmaa sãmay naha a merãbe.” ¹³ Ndo i guvah niye a mbãday faya a ndo nãte mã wãlanj tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mãnese bay. Ka gama tsakala i mãge mãsler pat eye nãte na, kwar i suloy nãte bãdaw? ¹⁴ Zla wu i madagãr, do. A senj na vãliye a ndo nakã a yaw ma dãba yak andza nakã na vãlaka aye dãrmak. ¹⁵ Nenj na, tsãved ga andaya mãge wu nakã a senj aye ta suloy ga. Kãgãbay nãkar na, sãlak eye hãrwi nakã nenj ngwalak i ndo aye daw?” ¹⁶ Andza niye, ndo i dãba hay ta tãriye ndo i me hay, ndo i me hay ta tãriye ndo i dãba hay.»

Yesu a dã ha mãmãte ngay ta mãlãtsew ngay abãra ma mãdahanj sa

Markus 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Ahãl nakã Yesu faya ma diye a Zerolem aye na, a hãl gawla ngay hay kuro gãr eye sulo tãv tay wal. Nãteye faya ta diye ka tsãved na, a gwadatay: ¹⁸ «Tsãnum, anãke na, faya ka deyekweye a Zerolem. Mã dãma na, nenj Wawa i Ndo ta vãlateye ga ha a hãlay a bagwar hay i ndo neheye tã

* **20:2** A hãlay i Yesu na, kwar i suloy nãte na, a sla mãvãle merãbe i ndo nakã a ge mãsler hwapat aye.

vələway wu a Mbəlom aye ada a ndo neh-eye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde, ¹⁹ ada ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ŋgwesəŋeye dala abəra mə gər, ta ndabiye ga ta mandalaḅa. Ta dariye ga ka mayako mazləmbada eye. Ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

*Matsətsehe i may i Yakuba ta Yuhana
Markus 10.35-45*

²⁰ Ma dəba eye na, ŋgwas i Dzebede a ye ka təv i Yesu ta wawa ŋgay hay. A ye naha a dəkw gurmets kame i Yesu hərwi matsətsehe faya wu. ²¹ Yesu a gwaday: «A saka mey?»

A mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Na tsətsah fakaya na, aza ahəl nakə ka ndza a bəy yak aye na, vəlatay tsəved a wawa ga neheye sulo aye t̄a ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

²² Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka sərurum wu nakə ka tsətsahumeye aye bay. Ka slumeye faya məse dəretsətseh nakə na siye aye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

²³ Yesu a gwadatay: «Dedek, ka sum-eye dəretsətseh andza neŋ nakə na siye dəretsətseh aye. Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Bəba ga a ləvatay ha bo aye wu tay.»

²⁴ Siye i gawla i Yesu hay kuro, tə tsəne bazlam niye na, tə ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamar ŋgay aye. ²⁵ Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadatay: «Nəkurom ka sərurum ha na, bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, m̄a ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, m̄a təra ndo i məsler kurom. ²⁷ Kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, m̄a təra beke kurom. ²⁸ Andza niye, neŋ Wawa i Ndo na

yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a geŋ məsler bay. Na yaw duh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo
Markus 10.46-52; Luka 18.35-43*

²⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tə payaw bəzay. ³⁰ Guluf hay sulo nəteye mandza eye ka tsakay i tsəved. Tə tsəne Yesu faya ma diye ta tsəved eye niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmaā gaka mə bo təbədew?»

³¹ Ndo hay tə gatay me hərwi ada t̄a ndza dīkdīk, ane tuk na, tə zaka ha mawude haladzay, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmaā gaka mə bo təbədew?»

³² Yesu a lətse, a zalatay, a tsətsah fataya: «A sakum n̄a ge hərwi kurom na, mey?»

³³ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, a samay na, həndəkamay na dəre tey.»

³⁴ Yesu a tsəne andza niye na, tə gay mə bo. A lamay a dəre tay, kwayaŋŋa ndo neheye sulo aye tə ŋgatay a dəre. Tsa na, tə pay bəzay a Yesu.

21

Yesu a fəlakwa a Zerozelem

Markus 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹ Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mazlam-bar bəse ta Zerozelem na, tə ndisl a gəma i Betifadze ka Mahəmba i Tetədəez. Yesu a slər gawla ŋgay sulo kame, a gwadatay: ² «Dum naha a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zunŋo ta wawa ŋgay maḅara eye. Pəluma tay ahaya ada k̄a yumeŋa tay ahaya. ³ Tadə ta tsikakum wuray na, mbədumatay faya: «A say a Bəy Maduweŋ.» Tsa na, ta gəriye kurom ha.»

⁴ Wu nakay a ge bo na, andza i ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

⁵ «Gwadumatay a ndo neheye ma gəma i Zerozelem aye:

Zəba, bəy yak faya ma diye naha ka təv yak! Neŋgeye maləḅa eye,

* 21:5 Zəba ma Zakari 9.9.

nenjeyeye mandza eye ka zuŋgo ada ka zuŋgo wawa eye.*»

⁶ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tã ge andza nakã Yesu a tsikatay aye. ⁷ Ti ye, tã gãsaw zuŋgo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tã pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸ Ndo hay haladzay mbãrzazza ta fãtãl peteked tay hay ka tsãved, siye hay tã hãbaw slambah i dãrizl i gãrdaf hay ta fãtãl ka tsãved. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dãba ŋgay aye na, ta wuda, tã gwad: «Zambadãkway a Wawa i Davit! Mbãlom mã pa ŋgama ka ndo nakã faya ma deyeweye ta mãzele i Bãy Maduweŋ aye. Zambadãkway a Mbãlom, nenjeyeye nakã mã mbãlom aye!»

¹⁰ Ahãl nakã Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgãma aye wadãŋ wadãŋ. Ta tsãtsah, tã gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹ Ndo hay ta mbãdatay faya: «Yesu, ndo mãde ha bazlam i Mbãlom, nenjeyeye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

*Yesu mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom
Markus 11.15-19; Luka 19.45-48;
Yuhana 2.13-22*

¹² Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamãtagay i gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. A ye naha na, a hãhar tay ha ndo mãsãkãme wu hay ta ndo neheye ta sãkãmiye ha wu hay aye. A pay hãlay a tabal i ndo mãmbãde ha suloy, a mbãzl ha tãv mãndze i ndo mãsãkãme ha bodobodo hay.† ¹³ Tsa na, a gwadãtay: «Mawatsa eye mã Derewel i Mbãlom na: “Ta zãleye a gay ga na, gay i mãduwule me. Ane tuk na, nãkurom ka tãrum ha lar i mãkal hay na, kãkay?‡”»

¹⁴ Guluf hay ta ndo mãtãra eye hay, ti ye ka tãv i Yesu a gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. Yesu a mbãl tay ha. ¹⁵ Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta ndo neheye tã dzãŋgawa bazlam i Mbãlom mãpala eye tã ŋgatay a mãsuwayãŋ nakã Yesu a ge aye ta mãwude i wawa neheye faya ta wudiye mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom: «Mãzlab mã

ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay haladzay. ¹⁶ Tã gwadãy a Yesu: «Ka tsãne wu nakã wawa neheye faya ta tsikiye bãdaw?»

Yesu a mbãdatay faya: «Ayaw, na tsãne. Nãkurom na, ka dzãŋgum bazlam nakã mãwatsa eye mã Derewel aye dãdã tãbãdew? “A sãka nakã wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mãba aye tã zambadãka.Š”»

¹⁷ Tsa na, a gãr tay ha, a yaw abãra mã wuzlahgãma, a ye a Betani, a hãna mã dãma.

*Gurov mãwa eye bay
Markus 11.12-14,20-24*

¹⁸ Tãdãe eye pãrik i mekedãe, ahãl nakã faya mã mãweye a wuzlahgãma aye na, mãy a wur faya. ¹⁹ A ŋgatay a gurov ka tsakay i tsãved. A ye a bãzay i dãrizl i gãrdaf niye. Ane tuk na, a ŋgatay na, a slambah dekdek, mãwa eye bay. A gwadãy a gurov niye: «Ka wiye hohway dãdã sa bay.» Kwayãŋŋa gurov niye a kula.

²⁰ Gawla ŋgay hay tã ŋgatay andza niye, a gatay mãsuwayãŋ. Tã gwadãy a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayãŋŋa tsa na, kãkay?»

²¹ Yesu a gwadãtay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sãrum ha na, tãdã ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay mãdzal gãr kurom gãrãŋ gãrãŋ bay na, ka slumeye faya mãge wu nakã na gay a gurov nakay aye. Kwa a mãhãmba, ka slumeye mãgwadãy: “Lãtse abãra kanãŋ, ta kal ha bo a bãlay”, ada mã giye bo. ²² Tãdã ka dzalum ha ka neŋ tã dãrev kurom peteh na, ka hutumeye wu nakã ka tsãtsahumeye tã mãduwule me a Mbãlom aye tebiye.»

*Mãã vãlay gãdãŋ a Yesu na, way?
Markus 11.27-33; Luka 20.1-18*

²³ Yesu a ye, a fãlãkwa a gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. A ye naha a dãzlay a mãtãtikatay. Ahãl nakã faya mã tãtikiye na, bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta mãdugula i Yahuda hay, ti ye naha ka tãv ŋgay. Ta tsãtsah faya, tã

† 21:12 Yahuda hay ti yaw mã gãma mekelãŋ eye mãta mãbãde ha suloy tay. Mã dãba eye, ta sliye mãsãkãme gãnãw hãrwi kule ada mãvãle dala i dzãŋgal i gay mãdãslay gãr a Mbãlom. ‡ 21:13 Zãba mã Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11.

Š 21:16 Dãmes hay 8.3.

gwad̄ay: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vələka gədan aye na, way?»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Nej dərma na tsətsahiye fakuma matsətsehe nəte, tadə ka mbədumənew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. ²⁵ Maa slər ha Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Mbəlom tsukud̄u, ndo hay d̄aw?»

Tə ma ha ka bo bazlam mə walaṅ tay, tə gwad̄: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwad̄akway, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwad̄akweye: “Ka dzalum ha bay na, kemey?” ²⁶ Ane tuk na, tadə ka gwad̄akway, maa slər raw Yuhana na, ndo hay, dzədzarakwa ta ndo hay hərwi ndo hay tebiye ta dzala ha Yuhana neṅgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.» ²⁷ Hərwi niye ta mbəd̄ay faya a Yesu, tə gwad̄ay: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwad̄atay: «Nej bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

²⁸ Yesu a gwad̄ sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndoweye andaya wawa ṅgay hay sulo. A gwad̄ay a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.” ²⁹ Wawa ṅgay a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: “Na diye bay.” Məndze tsekweṅ na, a dzala ha ka bazlam ṅgay niye, a ye a guvah. ³⁰ Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ṅgay a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. ³¹ Mə walaṅ i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ṅgay aye na, waray?»

Ta mbəd̄ay faya, tə gwad̄ay: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwad̄atay: «Nej faya na tsikakumeye, sər um ha ndo matsekele dzaṅgal hay ta ṅgwas neheye tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. ³² Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ki yaw kə d̄akum ha tsəved̄ dedek eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzaṅgal ta ṅgwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ṅgatumay bəbay na, ka mbəd̄um ha

məd̄zal gər kurom hərwi məd̄zele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

³³ Tsənum dzeke mekeleṅ eye sa: «Ndoweye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zled̄, a ṅgar a dəma təgwad̄* hərwi madit̄se a dəma hohway ada a d̄əzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleṅ eye dərəṅ.

³⁴ «Həlay i mən̄gəle hohway i gərdaf ṅgay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ṅgay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ṅgay aye hərwi ada tā vələyaw hohway i gərdaf ṅgay hay. ³⁵ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ṅgatay na, tə gəs makurre eye tə ndaḅa na lele. Tə gəs masulo eye, tə kəd̄ na məd̄ahaṅ eye ada tə kəd̄ mamahkar eye tə kwar. ³⁶ Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleṅ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. ³⁷ Ka mandəve ṅgay eye na, a slər wawa ṅgay. A dzala, a gwad̄: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.” ³⁸ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ṅgatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad̄ mə walaṅ tay: “Anan̄ magedze ṅgay nakə ma ta ndiye na guvah ṅgay aye, ki yaw! Takwa, kəd̄akwa na ada guvah nakay ma matsakweye a nəkway!” ³⁹ Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha dərəṅ ta guvah. Ti ye naha, tə kəd̄ na.»

⁴⁰ Yesu a tsətsah fataya a gwad̄atay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

⁴¹ Ta mbəd̄ay faya, tə gwad̄ay: «Ma kəd̄iye ndo məkədə ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma həliye a dəma ndo mekeleṅ eye hay ada ta vəleye hohway i gərdaf ṅgay hay a həlay nakə kə nah aye.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwad̄atay: «Dad̄a ka dzaṅgum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye təbəd̄ew? A gwad̄:

* 21:33 Təv madit̄se na, tə ṅgar təv andza təgwad̄ hərwi madit̄se hohway.

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,
matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye dūh.

Maa gwadkwar niye matəra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom. Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.”†»

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Neŋ faya na tsikakumeye, nəkurom na, ta zliye fakuma abəra Bəy i Mbəlom ta vəlay ha a ndo mekelen eye hay neheye faya ta giye wu nakə a say aye. ⁴⁴ Kwa way kə dəf ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəf ka ndoweeye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

⁴⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə tsəne dzeke i Yesu niye hay na, tə sər a tsik ka nəteye. ⁴⁶ Ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, ta dzədzaratay a ndo hay hərwi ndo hay tə dzala Yesu na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

22

Dzeke i magurlom i məzle dahəlay

Luka 14.15-24

¹ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye sa, a gwadatay: ² «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, anan andza nakay. Bəy a ge magurlom i mabəzləme gər i dahəlay i wawa ŋgay. ³ A slər gawla ŋgay hay, t̄a ye t̄a zalatayaw a ndo hay t̄a yaw t̄a nda daf i mabəzləme gər i dahəlay. Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta kərah mede. ⁴ A slər gawla ŋgay mekelen eye hay sa. A gwadatay: “Dum, gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, t̄a yaw. Na da wu mənday anəke, na kəf gəsən i sla ga hay ta neheye magəla eye hay lele aye na kəf, wu hay maləva bo eye tsiy. Dumara a mənde daf i mabəzləme gər i dahəlay.” ⁵ Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta pa zləm ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka məge məsler tay hay. Ndo neŋged a ye a guvah, ndo mekelen eye a ye masəkəme ha wu ŋgay hay. ⁶ Ndo siye hay tə gəs tay hay gawla i ndo niye, tə gatay dəretsətseh, tə kəf tay ha mədahan eye hay.

⁷ «Bəy niye a tsəne andza niye na, a ndalay. A slər sidzew hay, ti ye ka

mabəbazl tay ada tə mədzay ako a gəma tay. ⁸ Tsa na, a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: “Daf i mabəzləme gər i dahəlay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mənde bay. ⁹ Hərwi niye, dum ka tsəved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gər aye, t̄a yaw ka mənde daf.” ¹⁰ Ndo i məsler ŋgay hay ti ye. Ti ye naha tə hayay gər a ndo neheye tə ndzatay a gər aye tebiye, ndo ŋgwalak eye hay ta ndo neheye ŋgwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹ «Bəy a fələkwa a gay hərwi mazəbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye naha a ŋgatay a ndo nəte peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya faya bay. ¹² A gwaday: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya fakaya bay sa na, ka fələkwaw kanan ma kəkay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbəday faya bay. ¹³ Tsa na, bəy a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: “Dum naha, dzawumay na həlay tə sik, kalum ha abəra a ləvon. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye.*”»

¹⁴ Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye tə pala tay ha aye na, nəteye haladzay bay.»

Məvəle dzanğal a bəy i Roma

Markus 12.13-17; Luka 20.20-26

¹⁵ Farisa hay ti ye, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi mapəle tsəved ma kəkay nakə ta həliye suwat abəra ka Yesu tə matsətsehe faya abəra bazlam aye. ¹⁶ Ta ndəv ha məhay gər na, tə slər siye i ndo hay mə walaŋ i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka təv i Yesu. Ti ye naha, tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar, ka tsik na, dedək. Nəkar faya ka tətikateye a ndo hay dedək ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. ¹⁷ Hərwi niye, tsikamay wu nakə ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzanğal a bəy i Roma tsukudū kə vəl tsəved məvəle bay daw?»

† 21:42 Dəmes hay 118.22-23. * 22:13 Zəba mə Mata 8.12.

¹⁸ Ane tuk na, Yesu a sər tay naha ka mədzał gər tay nakə ɲgwalak eye bay aye. A gwadatay: «A nəkurom ndo i bəbək hay, ka həlumeye fagaya abəra suwat na, hərwi mey? ¹⁹ Ehey bəzumeɲ ha suloy nakə tə vəlawa dzaɲgal eye təday.» Tə zlayaw kwar suloy nəte, tə vəlay. ²⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Mandzəkıt bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ɲgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ɲgway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaəkka. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

Matsətsehe ka gər i mələtsew i mədahaɲ hay abəra ma bəd

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaɲ andaya sa bay.» Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: ²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tadə ndoweye a mət ze məwe wawa na, malamar ɲgay mâ zla madakway i ɲgwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.” ²⁵ Ndo hay andaya nəteye tasəla ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ɲgay masulo eye a zla ɲgwas niye. ²⁶ Malamar ɲgay masulo eye a mət ze məwe wawa dərma. Malamar tay mamahkar a ge andza niye, nəteye niye tasəla tebiye tə mət ze məwe wawa. ²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ɲgwas a mət dərma. ²⁸ Ada pat nakə mədahaɲ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ aye na, ɲgwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ɲgwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərurum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərurum gədaɲ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahaɲ aye na, hasləka hay ta ɲgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza

gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsew abəra ma mədahaɲ na, dāda ka dzaɲgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Derewel ɲgay aye təbədew? A gwad: ³² “Neɲ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.” Mbəlom na, neɲgeye Mbəlom i mədahaɲ hay bay, neɲgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheye tebiye tə tsəne matətike ɲgay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbaəkka.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye

Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaɲ tay na, neɲgeye ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: ³⁶ «Miter, mə walaɲ i bazlam i Mbəlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «“Wudā Bəy Maduweɲ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ada tə metsehe yak tebiye.” ³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nakə ɲgwalak eye a ze siye hay aye na, anaɲ. ³⁹ Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye andza makurre eye anaɲ: “Wudā ndo i məged yak andza ka wudā na gər yak.” ⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada matətike i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye a dzapa a huđ i bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

Kərıste ta Davıt

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsətsah bazlam ka Farisa neheye mahaya gər aye, a gwadatay: ⁴² «Ka dzalum ka Kərıste na, kəkay? Neɲgeye wawa i way?»

Tə gwaday: «Neɲgeye Wawa i Davıt.»

⁴³ Yesu a gwadatay: «Ada ma kəkay Davıt a ma ha bazlam i Məsəfəre Tsədaɲɲa eye nakə a tsik ahəl niye, a zalay “Bəy Maduweɲ ga” aye daw? Hərwi Davıt a gwad:

† 22:24 Zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. ‡ 22:32 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16. § 22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. * 22:39 Levitik 19.18.

44 “Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadaŋ a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara ndza tə həlay i mənday ga

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre hay a huđ i sik yak aye.†”

45 «Tadə Davit kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada Kəriste neŋgeye wawa i Davit na, ma kəkay?»

46 Mə walaŋ i Farisa niye hay ndəray kwa nəte ka mbəday ka bazlam ŋgay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzədzar matsətsehe faya matsətsehe neheye kəriye.

23

Yesu a matay ha mənese a bəy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46, 20.45-46

1 Ma dəba eye na, Yesu a gwadaŋ a ndo hay mahaya gər eye haladzay ta gawla ŋgay hay: 2 «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay məsler tay na, mədatay ha bazlam i Musa mapala eye a ndo hay. 3 Rəhumatay ha gər ada gum wu neheye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, kə gum andza nəteye bay, hərwi faya ta giye wu nakə faya ta tsikiye bay. 4 Nəteye faya ta hayeye gər a wu neheye tə mba a zla bo bay, faya ta piye ka gər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa məlamay ta wur həlay, ta kərah madzəne ndo hay.

5 «Məsler tay faya ta giye na, hərwi ada ndo hay tə zəba fataya, tə gwad nəteye ŋgwalak eye hay. Mahodok neheye tə mbəkwwa ada tə ɓarawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta səkahawa ha me i peteked tay ta zəbol.* 6 Ma təv nakə ndo hay tə haya gər ka mənə wu mənday aye na, ta wuda mənəze ka təv nakə ŋgwalak eye ada mə gay i mađuwule me, ta ndziye na, ka təv nakə ndo hay ta ŋgatateye aye. 7 A satay ndo hay tə tsikatay me mə walaŋ i ndo hay haladzay ada tə zalatay “Miter” hay.

8 «Ane tuk na, nəkurom na, ndəray mə zalakum ndo “Miter” hay təbey. Hərwi, Miter kurom na, nəte tsa. Nəkurom tebiye na, ta malamar hay. 9 Kə zalumay a ndəray ka mənəzibəra nakay “Bəba” bay. Hərwi

Bəba kurom na, nəte, neŋgeye mə mbəlom. 10 Kə pəlum tə zalakum “bagwar may hay” bay. Hərwi bagwar kurom na, Kəriste nəte tsa. 11 Ndo nakə bagwar eye mə walaŋ kurom aye na, mə təra ndo i məsler kurom. 12 Kwa way kə say matəre bagwar eye kame i ndo hay na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Kwa way ka təra ha gər ŋgay wawa eye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

Dəretsətseh ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Musa mapala eye ta Farisa hay

Markus 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52, 20.47

13 «A nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbək hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dərəzlumatay na tsəved mede a Bəy i Mbəlom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay mede aye, a sakum məgəre tay ha tə ye bay.

[14 «A nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka buwumeye wu abəra ka madakway i ŋgwas hay. Ka duwulawum me wədvəd hərwi ada ndo hay tə gwad nəkurom ndo ŋgwalak eye hay. Hərwi niye, ta gakumeye sariya kurom na, ma ziye siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

15 «A nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka həhalumeye ka dala ada ka bəlay hərwi ada ndo hay tə pakum bəzay. Ka hutum ndo nəte na, ka tərumeye ndo nakə ma hutiyə sariya i Mbəlom ma ziye kurom madzəga sulo aye.

16 «A nəkurom neheye ka tərumeye tay ha ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom. Faya ka gwadumeye: “Tadə ndoweye kə mbađa tə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, andza kə mbađa bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, tadə ndoweye kə mbađa ta gura

† 22:44 Dəmes hay 110.1. * 23:5 Yahuda hay tə mbəkwwa mahodok, tə pawə a dəma təv mədzeŋge hay mə Derewel i Mbəlom. Tə ɓarawa ka da’ar, ka həlay i gula. Tə mawa ahaya bazlam i Mbəlom mapala a gər na, andza niye.

i gay i mädəslay ha gər a Mbəlom na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.”¹⁷ A nəkurom ndo i matərakahaŋ hay, nəkurom guluf eye hay. Wu nakə ŋgwalak eye dūh na, mey? Gura tsukudu gay i mädəslay ha gər a Mbəlom nakə ma təriye ha gura tsədaŋŋa eye daw?¹⁸ Faya ka gwadumeye sa: “Tadə ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, kə mbada tə wu nakə tə vəlay a Mbəlom mapa eye ka təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.”¹⁹ Nəkurom na, guluf eye hay, ŋgwalak eye dūh na, mey? Wu nakə tə vəlay a Mbəlom aye tsukudu, kəgəbay təv məvəlay wu a Mbəlom nakə ma təriye ha tsədaŋŋa wu nakə tə vəlay kəriye a Mbəlom aye daw?²⁰ Hərwi niye, ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, a mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom ada tə wu neheye faya aye tebiye.²¹ Ndowneye kə mbada tə gay i mädəslay ha gər a Mbəlom na, a mbada ta gay i mädəslay ha gər a Mbəlom ada ta Mbəlom nakə mandza eye mə dāma aye.²² Ndowneye kə mbada ta magərmbəlom na, a mbada ta təv mändze i Mbəlom ada ta ndo nakə mandza eye mə dāma aye.

²³ «A nəkurom ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Ada ka gərūm ha mäge wu ŋgwalak eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye dūh na, kəkay? Andza məgwede mäge wu nakə a ye ka bo mäge aye, mäge wu ŋgwalak eye a ndo hay, məpe mädzal gər ka Mbəlom. Anaŋ wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay.²⁴ Nəkurom ka tərūm na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka palumeye madzendzew hay abəra ma yam kurom nakə faya ka sum aye, ane tuk na, ka gərūm ha a dāma zləgweme.

²⁵ «A nəkurom ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom faya ka

tsakadumeye dāba i gəsiyem ta dāba i sərə lele. Ane tuk na, hud eye maraha eye tə wu neheye ka kəlūm aye ada tə wu nakə a say a bor i bo kurom aye.²⁶ A nəkurom Farisa neheye ka tərūm andza guluf hay aye, tsakadum na hud i gəsiyem kurom təday ada dāba eye bəbay ma zəbiye lele dərma.

²⁷ «A nəkurom ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom ka ndzakitum bo na, tsəvay neheye ta lambad tay ha dāba eye lele, a zəba kudəkudək. Tə le ka dərə mazəbe fataya haladzay. Ane tuk na, mə hud eye na, maraha eye ta mətasl i mədahaŋ hay ada tə wu neheye maza eye tebiye.²⁸ Nəkurom na, andza niye dərma. Ka dərə i ndo hay na, ka gwadum nəkurom ndo i dedək hay. Ane tuk na, mə dərəv kurom na, nəkurom maraha eye ta bəbək ada ta mənese.

²⁹ «A nəkurom ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dəzlumeye tsəvay i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ada faya ka lambadumeye tsəvay i ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom ta dedək aye.³⁰ Ada ka gwadum: “Tadə nəmaa ge andaya a həlay i bəba tətə may neheye tə kədawa ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye na, nəmaa dzapiye ta nəteye hərwi məkədə tay ha bay.”³¹ Andza niye, bo kurom eye tə gər kurom ka sərūm ha nəkurom wawa i ndo neheye tə kəd tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye.³² Lele, ndədikum ka məslər i bəba tətə kurom huya!

³³ «Nəkurom na, dədə hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mətəme abəra ka sariya i ako nakə ma mbatiye bay aye na, kəkay?³⁴ Hərwi niye, tsənum lele: Na slərakumeye naha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ndo neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tətikakumeye. Ka kədumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mazləmbada eye, siye ka ndadumeye tay ha ta mandalaḅa mə gay i maduwule me kurom hay ada siye ka həharumeye tay ha ka gəma ka gəma.³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kədum tay ahəl niye kəriye ta

ge mænese bay aye na, mænese eye ma dædiye na, ka gær kurom. A dazlay ka Abel ndo mæpay naha faya a Mbælom hus ka Zakari wawa i Baraki nakæ ka kædum mæ walaŋ i tæv mævelay wu a Mbælom ta tæv nakæ tsædaŋŋa eye. ³⁶ Neŋ faya na gwadakumeye: Særum ha na, wu neheye tæ ge ahæl niye tebiye na, sariya i Mbælom ma dædiye ka ndo neheye anæke aye.»

*Yesu a tuwa Zerozelem
Luka 13.34-35*

³⁷ Yesu a dazlay mætuwe Zerozelem. A gwad: «Nækurom ndo i Zerozelem hay, nækurom ndo i Zerozelem hay. Nækurom neheye ka bæbazlum tay ha ndo mæde ha bazlam i Mbælom hay ada ka kædum tay ha ndo neheye Mbælom a slærakum naha aye tæ kwar. Sik nday nakæ a seŋ mæhayakum gær ka tæv ga andza mandzekerwer nakæ ma hayatay gær a wawa ŋgay hay a huð i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wuðum bay! ³⁸ Hærwi niye, gay kurom ma tæriye rægay. ³⁹ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anæke ka ŋgatumeŋeye sa bay hus ahæl nakæ ka gwadumeye: “Mbælom mâ pa ŋgama ka ndo nakæ faya ma deyeweye tæ mæzele i Bøy Maduweŋ aye!”»

24

*Yesu a da ha ta mbæzliye ha gay i mædæslay
ha gær a Mbælom*

Markus 13.1-2; Luka 21.5-6

¹ Yesu a ndohwaw abæra mæ gay i mædæslay ha gær a Mbælom. Ahæl nakæ faya ma diye ŋgway aye na, gawla ŋgay hay ti ye naha ka tæv ŋgay hærwi a satay mæday ha ta dæzl gay i mædæslay ha gær a Mbælom ada siye i gay hay na, kækay. ² Yesu neŋgeye a gwadatay: «Faya ka ŋgatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Særum ha kame na, ka ŋgatumeye a kwar kwa næte ka gær i kwar ŋged bay. Ta mbæzliye ha hele hele.»

*Ŋgodgor i mandæve i mændzibæra
Markus 13.3-13; Luka 21.7-19*

³ Yesu a ye, a tsal a Mahæmba i Tetædæz. Ahæl nakæ neŋgeye mandza eye na, gawla ŋgay hay ti ye ka tæv ŋgay mahæteye, ti ye ta tsætsah faya, tæ gwadæy: «Tsikamay,

wu neheye ta ta giye bo na, kæday? Ada ŋgodgor waray nakæ ma diye ha mazlambar ka maweye ada mændzibæra mazlambar ma ndæviye aye?»

⁴ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Gum metsehe! Ndæray mâ sæpat kurom bay. ⁵ Hærwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta mæzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kæriste!” Ada ta sæpatiye ndo hay haladzay. ⁶ Ka tsænum ndo hay faya ta giye væram bæse tæ nækurom kwa neheye dæreŋ tæ nækurom aye na, kâ dzædzarum bay. Hærwi wu neheye na, kutoŋ ta ndisleyeye. Ane tuk na, mandæve i mændzibæra zuk bay. ⁷ Slala ŋged ta giye væram ta slala neŋged, bæy ta bæy ta giye væram. Mandærzlaŋ ma giye, dala ma bæliye ma gæma hay wal wal. ⁸ Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza mæwe wawa nakæ a dazlay a ŋgwas aye.»

*Wu nakæ ma ndzateye a gær a gawla i
Yesu hay aye*

⁹ «Ma dæba eye na, ndo hay ta gæsiye kurom hærwi ada tâ gakum dæretsæteh, ta kædiye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye dære hærwi ga. ¹⁰ A hælai niye na, ndo hay haladzay ta gæriye ha mæpe mædzal gær abæra ka neŋ. Ta hælaiye ka bo me ada ta niye a bo dære mæ walaŋ tay næte næte. ¹¹ Ndo neheye tæ gwad næteye ndo mæde ha bazlam i Mbælom aye haladzay ta deyeweye. Ta sæpatiye ndo hay haladzay. ¹² Mænese ma sækahiye haladzay. Hærwi niye, mawuðe bo i ndo hay haladzay ma nækidiyeye. ¹³ Ane tuk na, ndoweye kæ sæmay naha hus ka mandæve aye na, Mbælom ma tæmiye ha. ¹⁴ Ta diye ha Labara Ŋgwalak eye i Bøy i Mbælom a ndo i mændzibæra hay tebiye hærwi ada ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye tâ tsæne. Tsa na, mændzibæra ma ndæviye.»

Ta mbæzliye ha Zerozelem

*Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37,
21.20-24*

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ka ŋgatumeye a wu-ray maga zluwer eye andza mazælatonŋo, ma lætsiye a tæv nakæ tsædaŋŋa eye, andza nakæ Daniyel* ndo mæde ha bazlam i

* 24:15 Zæba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

Mbəlom kə tsik faya. (Ndoweye kə dzaŋga na, mâ tsəne lele.)¹⁶ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tâ hway a mahamba hay.¹⁷ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw ka dala hərwi mede məhəlaw wu ŋgay hay abəra mə gay ŋgay bay.¹⁸ Ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətagay ŋgay məzlaw peteked ŋgay bay.¹⁹ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye!²⁰ Duwulumay me a Mbəlom hərwi mahway nakə ka hwayumeye mâ ge a həlay i mətasl bay kəgəbay pat i mazəzukw bo bay.²¹ Andza niye, a həlay niye na, ndo hay ta siye dəretsətseh haladzay. Kwa ahəl nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye hus anəke na, dāda ndəray kə sa dəretsətseh andza niye bay ada dāda ma giye bo andza niye sa bay.²² Tadə Mbəlom mâ nəkid ha abəra ka pat i dəretsətseh bay na, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ŋgay neheye a pala aye.

²³ «Tadə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste anəŋ!” kəgəbay “Neŋgeye atay!” na, kâ təmum bazlam ŋgay bay.²⁴ Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayəŋ hay ada tə wu neheye ma giye hərbəbəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye.²⁵ Anəŋ, na tsikakum ka bo abəra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶ «Tadə ta gwadəkum: “Kəriste anəŋ mə pesl”, kâ yum bay, kəgəbay ta gwadəkum: “Neŋgeye anəŋ məngha bo eye kanəŋ” na, kâ təmum bay.²⁷ Neŋ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsədə i mbəlom nakə ta ŋgateye kwa tə waray aye.²⁸ Andza niye, təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

Məməw i Wawa i Ndo
Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

²⁹ «Kwayəŋna dəretsətseh niye hay ta ye abəra mə dəma na, pat ma giye andaya

sa bay ada kiye ma dəviye bay. Wurzla hay dərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom, ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay.³⁰ Pat eye niye na, ndo hay ta ŋgateye a wu nakə ma diye ha neŋgeye faya ma deyeweye aye ka magərmbəlom. Ndo i mändzibəra hay tebiye ta tuwiye ka bo. Ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaḅ eye haladzay.³¹ Ta fa tolom bagwar eye na, ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i mändzibəra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurov

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

³² Yesu a gwadətay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ŋgatumay a gurov ka dūda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw?³³ Andza niye, ka ŋgatumay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neŋ ka maged.³⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay.³⁵ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nəte ŋgweŋ

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36

³⁶ Yesu a gwadətay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ Wawa ŋgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ŋgweŋ.³⁷ Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmak.[†]³⁸ Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a məpe zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawa dahəlay ada tə vəlawə dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaŋ i yam aye.³⁹ Ta sər ka bo bay hus a həlay nakə yam a yaw a həl tay ha tebiye.

† 24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23.

Ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma giye andza niye dərmaƙ.

⁴⁰ «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. ⁴¹ Ngwas hay sulo ta ləgəriye na, ta zliye nəte ta gəriye ha neŋged. ⁴² Hərwi niye, ndzum na, tsezlezleŋne bəna ka sərūm pat nakə Bəy Maduweŋ kurom ma maweye bay.

⁴³ «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay m̄a sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma ndzahəriye bay. Ma ndziye tsezlezleŋne, ma gəriye ha məkal m̄a fələkwa a gay ŋgay bay. ⁴⁴ Hərwi niye, nəkurom dərmaƙ ləvum bo, hərwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərūmeye bay.»

*Ndo i məsler ŋgwalak eye
Luka 12.41-48*

⁴⁵ Yesu a gwadətay: «Ndo i məsler ŋgwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwadətay “Gatay gər a siye i ndo mäge məsler ga hay. Vəlatay wu mənday tə həlay eye.” ⁴⁶ Məŋgwese ka gər i ndo mäge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki yaw, kə ndzay a gər neŋgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁷ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye m̄a ləvay gər.

⁴⁸ «Ane tuk na, tadə ndo mäge məsler niye ŋgwalak eye bay na, ma gwadəye a gər ŋgay: “Ndo i gay ga faya ma gaweye mahonok, ma deyeweye bəse bay”, ⁴⁹ ma piye bo məndebe siye i ndo neheye faya ta giye məsler dziye. Ma ndiye wu mənday ada ma siye wu məsay ta ndo məkweye hay. ⁵⁰ Ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. ⁵¹ Ki yaw na, ma vəleye dərətsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo i bəbək hay. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye.‡»

25

*Dzeke i merehe i dem hay kuro
Luka 12.35-38, 13.25-28*

¹ Yesu a gwadətay: «A həlay niye na, Bəy i Mbəlom ma ndzəkitiye bo na, tə merehe i dem hay kuro. Tə həl lalam tay hay, ti ye hərwi mədzəgər tə zal i dahəlay. ² Mə walaŋ i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matərakahaŋ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. ³ Merehe i dem neheye zlam matərakahaŋ aye, tə həl lalam tay na, ta ləva ha bo tə mal bay. ⁴ Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tə həl lalam tay ada kwa way a ləva ha bo tə mal ma dos. ⁵ Zal i dahəlay ki yaw bəse bay. Merehe i dem niye hay tebiye məndzəhəre a gatay, tə ndzahəra.

⁶ «Ta magər həvad na, mawude a tsəne. “Anaŋ zal i dahəlay kə ndzew! Lətsūm ka mbəlom, dum ta dzum gər.” ⁷ Merehe i dem niye hay ta pədəke abəra ka məndzəhəre, ta dazlay mələve bo ta lalam tay hay. ⁸ Merehe i dem neheye matərakahaŋ aye na, ta tsətsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tə gwadətay: “Mbədumamay mal a lalam may hay tsekweŋ tey hərwi faya ta mbatiye.” ⁹ Merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, ta mbədətay faya, tə gwadətay: “A’ay, andaya haladzay ma sliye a nəmay ada a nəkurom bay. Hwayum naha bəse dūh ka təv i ndo i tsakala, səkəməwaw.” ¹⁰ Ahəl nakə ti ye məsəkəməw mal aye na, zal i dahəlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam mələva bo aye na, tə fələkwa ka bo tə neŋgeye a gay i magurlom i məzle dahəlay. A dərəzl a maged. ¹¹ Məndze zərat na, siye i merehe i dem niye hay tə maw. Tə maw na, tə gwad: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, həndəkamay abəra ma maged!” ¹² Ane tuk na, zal i dahəlay a gwadətay: “Neŋ faya na gwadəkumeye ta dedək, na sər kurom bay.” ¹³ Hərwi niye, ndzum tsezlezleŋne bəna pat eye kwa həlay eye na, ka sərūm bay.»

*Dzeke i ndo mäge məsler hay mahkar
Luka 19.11-27*

¹⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gər ha zlele ŋgay a həlay tay. ¹⁵ A vəlay kwa a way ka gədaŋ ŋgay. A vəlay a ndo ŋged kwar

‡ 24:51 Zəba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

i suloy temerre zlam, a ndo nged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nate. Tsa na, a ye nḡway.

¹⁶ «Ndo i mäsler nakə tə vəlay kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbəda ha həlay kwayanḡa. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa. ¹⁷ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dərma. A huta faya kwar i suloy temerre sulo. ¹⁸ Ane tuk na, ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nate aye na, a ye a la bəđ, a nḡaha na suloy i ndo i gay nḡay niye a dəma.

¹⁹ «Aza a ndzaw məve tsakway na, ndo i gay i ndo i mäsler niye hay a maw. Tsa na, a say məpesle na suloy nḡay nakə a vəlatay aye. ²⁰ Ndo nakə a vəlay kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka təv nḡay, a gwaday: “Ndo i gay ga, ka vəleḡ na, kwar i suloy temerre zlam. Anaḡ na huta faya kwar i suloy temerre zlam.” ²¹ Ndo i gay nḡay a gwaday: “Lele haladzay, nəkar na, ndo i nḡwalak ada ndo i dedek. Nəkar ndo i dedek kwa mə wu neheye tsekweḡ aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara nḡwasama ka bo tə neḡ.” ²² Ndo i mäsler nakə a vəlay kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwaday: “Ndo i gay ga, ka vəleḡ kwar i suloy temerre sulo. Anaḡ na huta faya kwar i suloy temerre sulo.” ²³ Ndo i gay nḡay a gwaday: “Lele, nəkar na, ndo i nḡwalak ada ndo i dedek. Nəkar ndo i dedek kwa mə wu neheye tsekweḡ aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara nḡwasama ka bo tə neḡ.” ²⁴ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nate aye, a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, na sər ha, nəkar na, ndo makula gər eye. Ka dziye wu nakə ka sləga bay aye, ka hayay gər a wu nakə ka zəv bay aye. ²⁵ Na dzədzar, hərwi niye na ye na nḡaha kwar i suloy yak a bəđ. Anaḡ suloy yak.” ²⁶ Ndo i gay nḡay a gwaday: “Nəkar na, ndo i mäsler nakə nḡwalak eye bay aye ada səe eye. Ka sər na, na dziye wu nakə na sləga bay aye ada na hayay gər a wu nakə na zəv bay aye ba? ²⁷ Meeneḡ na, peḡ na suloy a bank. A həlay i məmaw ga na, na həla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya. ²⁸ Həlum faya abəra kwar i suloy niye

temerre nate aye. Vəlumay ha faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya gwezem aye. ²⁹ Hərwi ndo nakə wu nḡay andaya aye na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu nḡay andaya bay aye na, kwa tsekweḡ eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra. ³⁰ Gəsüm na ndo nakay ma giye nḡama bay aye. Kalum naha abəra a ləvoḡ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*”»

Sariya i mandəve i mändzibəra

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə neḡ Wawa i Ndo na deyeweye ma məzlaḡ ga ta gawla i Mbəlom hay tebiye aye na, na ndziye ka dzaḡga i bəy ga ta məzlaḡ. ³² Ndo i mändzibəra hay tebiye ta hayiye gər ka təv ga ada na nḡəniye ha ka bo abəra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo mətsəkure ma nḡəniye tay ha təbaḡ hay ta wak hay. ³³ Ka nḡəna tay ha na, ma piye tay ha təbaḡ hay a diye i həlay i mənday nḡay ada ma piye tay ha wak hay a diye i həlay i gula nḡay.

³⁴ «Bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i mənday nḡay aye: “Dumara, nəkurom neheye Mbəlom Bəba ga a pa fakuma nḡama aye, ka ndzumeye ma bəy ga nakə Mbəlom a ləvakum ha bo kwa ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye. ³⁵ Hərwi ahəl niye, may a wur fagaya na, ka vəlumeḡ wu mənday, yam a geḡ na, ka vəlumeḡ yam məsay, neḡ mbəlök eye na, ka təmum ga a gay kurom, ³⁶ peteked andaya fagaya bay na, ka pumeḡ ka bo peteked, neḡ dəvats eye na, ka gumeḡ gər, neḡ ma danḡay na, ka yum ka zəbumeḡew däre.”

³⁷ «Ndo neheye tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Bəy Maduweḡ, nəmaa nḡataka may a wur fakaya ada nəmaa vəlaka wu mənday na, kəday? Yam a gaka ada nəmaa vəlaka yam məsay na, kəday? ³⁸ Nəmaa nḡataka nəkar mbəlök eye ada nəmaa təma kar a gay may na, kəday? Peteked fakaya bay ada nəmaa paka ka bo peteked na, kəday? ³⁹ Nəmaa nḡataka nəkar dəvats eye kəgəbay nəkar ma danḡay ada nəmaa ye mazəbakaw däre na, kəday?”

* **25:30** Zəba ma Mata 8.12 ada dzaḡga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

⁴⁰ «Bəy ma mbədateye faya, ma gwadateye: “Neñ faya na gwadakumeye, sərüm ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekweñ mə walañ i malamar ga hay na, ka gum niye na, a neñ.” ⁴¹ Ma dəba eye bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i gula ñgay aye: “Dum abəra ka təv ga, nəkurom neheye Mbəlom a vəlakum mezeleme aye! Dum a ako nakə ma mbatiye dādā bay Mbəlom a ləvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ñgay hay aye. ⁴² Hərwi, ahəl nakə may a wur fagaya na, ka vəlumenə wu mənday bay. Yam a geñ na, ka vəlumenə yam bay, ⁴³ Neñ mbəlok eye na, ka təmum ga a gay kurom bay, peteked andaya fagaya bay na, ka pumenə ka bo peteked bay, neñ dəvats eye ada neñ ma dañgay na, ka gumenə gər bay.”

⁴⁴ «Nəteye dərmaç ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Nəmaa ñgataka may a wur fakaya, yam a gaka, nəkar mbəlok eye, dəvats eye kəgəbay ma dañgay nəmaa gaka gər bay na, kəday?”

⁴⁵ «Bəy ma mbədateye faya, ma gwadateye: “Neñ faya na gwadakumeye: Sərüm ha na, wu nakə ka slum faya məgay a ndo wawa eye tsekweñ mə walañ i ndo neheye bay na, ka gumenə a neñ bay dərmaç.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nəteye, ta diye ta hutiyə na, dərətsətseh nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Ndo neheye tə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta diye a sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

26

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Markus 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matətike aye na, a gwadatay a gawla ñgay hay: ² «Ka sərüm ha magurlom i Pak a zəkaw na, məhəne sulo. Neñ Wawa i Ndo ta gəsiye ga hərwi ada tād dar ga ka mayako mazləmbadā aye.»

³ A həlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə haya gər a gay i Kayif, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁴ Tə ma ha ka bo bazlam mə

walañ tay, a satay məgəse Yesu ta məkal ada məkədə na. ⁵ Ane tuk na, tə gwad: «Kā gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

*Ñgwas wuray a mbəda mal ka gər i Yesu
Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8*

⁶ Yesu neñgeye ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndowne niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway.

⁷ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ñgwas wuray a ye naha ka təv i Yesu ta dos mə həlay a le haladzay, maraha eye tə mal nakə a ze hunña tsakala eye haladzay aye. A mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁸ Gawla ñgay hay tə ñgatay na, a yatay a gər bay, tə gwad: «A nas ha mal nakay na, hərwi mey? ⁹ Ñgama meeneñ mād səkəm ha na, ma hutiyə ha suloy haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mətawak hay.»

¹⁰ Yesu a sərətay naha a gər ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwasumeye gər a ñgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neñ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ¹² Neñgeye ka mbəda mal ka bo ga hərwi mələve ha bo i məzle ga a bəd. ¹³ Neñ faya na gwadakumeye, sərüm ha: Kwa a ñgay ta diye ha Labara Ñgwalak eye nakay ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ñgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiye ha gər bay.»

Yudas Iskariyot a pəla tsəved məge daf ka Yesu

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nəte mə walañ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo, məzele ñgay Yudas Iskariyot, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹⁵ A ye naha, a gwadatay: «Tadə na pəlakum tsəved məgəse Yesu na, ka vəlumeneye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar*, tə vəlay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pəla həlay nakə lele eye hərwi məge daf ka Yesu aye.

* 26:15 Zəba ma Zakari 11.12.

Yesu a ləva ha bo tə dafi Pak
Markus 14.12-16; Luka 22.7-14

17 Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka təv i Yesu, tə gwadāy: «A saka nəmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

18 Yesu a gwadāy: «Dum a wuzlahgəma, a gay i ndoweye andaya, gwadūmay: “Miter a gwad: Həlay eye i ga kə slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mə gay yak.”»

19 Gawla i Yesu hay ti ye tə ge wu nakə Yesu a tsikatay aye. Tə da wu mənday i Pak mə dəma.

Yesu a da ha gawla ngay nate ma giye faya daf

Markus 14.17-21; Luka 22.21-23; Yuhana 13.21-30

20 Huwa a ge na, Yesu ta gawla ngay hay kuro gər eye sulo ti ye tə ndza, ta dazlay a mənde wu mənday. 21 A həlay nakə nəteye faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadāy: «Nej faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo nate mə walañ kurom ma giye fagaya daf.»

22 A ndalatay a gawla ngay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsətsehe faya, nate ta nate: «Bəy Maduweñ, nej daw?»

23 Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya nəmaa tələkiye həlay a sərə salamay aye. 24 Nej Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka nej Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ngama meeneñ t̄a wa na bay.»

25 Yudas, ndo nakə ma giye daf ka Yesu aye, a tsətsah faya: «Nej daw, Miter?»

Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Andza nakə ka tsik aye.»

Dafi Bəy Maduweñ
Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Korinthe hay 11.23-25

26 Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peñ, a gay naha sise a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngəna ha peñ niye,

a vəlatay a gawla ngay hay, a gwadāy: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

27 Ma dəba eye a zla gəvet, a gay naha sise a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay, a gwadāy: «Sum nəkurom tebiye. 28 Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi məpəse ha mezeleme i ndo hay haladzay. 29 Nej faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

30 Ma dəba eye, ta zambadāy a Mbəlom ta dəmes† na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəz.

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»
Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

31 Ma dəba eye na, Yesu a gwadāy a gawla ngay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka gərumeye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay, ada təbañ niye hay mahaya gər eye ta ngəniye gər kweye kweye kwa a ngay.‡” 32 Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahañ na, na həbiye kurom ma Galile.»

33 Piyer a mbəday faya, a gwadāy: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, nej na gəriye kar ha dāda təbey.»

34 Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Nej faya na gwadəkeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər nej bay.»

35 Piyer a gwadāy: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ngay hay tebiye tə tsik andza niye dərmak.

Yesu ma Getsemene
Markus 14.32-42; Luka 22.39-46; Yuhana 18.1

36 Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Getsemene. Mə dəma na, a gwadāy: «Ndzum kanañ. Na diye, na dūwulay naha me a Mbəlom katadāy.»

37 Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. Tə ndisl a dəma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar haladzay. 38 A gwadāy: «Dərev

† 26:30 Tə ge dəmes ka mandəve i mənde daf i Pak na, mə Dəmes hay 113 ka 118. ‡ 26:31 Zakari 13.7.

ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədahan. Nəkurom na, ndzum kanan, ndzakwa na, tsezlezlenje.»

³⁹ A ye abəra ka təv niye izaɗ tsekwen, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A dūwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga, tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, kâ ge andza nakə a seŋ a neŋ aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴⁰ A maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nəteye mandzahəra eye. A gwaday a Piyer: «Andza niye, ka slum faya məndze tə neŋ tsezlezlenje tə dərə kwa bəre nəte bay na, kəkay? ⁴¹ Ndzum tə dərə tsezlezlenje ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dəɗum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədaŋ kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴² A ye fataya abəra masulo eye sa, a ye naha a dūwulay me a Mbəlom. A gwad: «Bəba, tadə ka sliye məzle fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye bay na, vəlen gədaŋ nâ sa andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴³ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dərə kwa tsekwen bay tebiye. ⁴⁴ A gər tay ha, a ye sa. A dūwulay me a Mbəlom andza nakə meeneŋ eye. ⁴⁵ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Faya ka ndzahərumeye sa ada faya ka zəzəkumeye bo ba? Gum metsehe, anəke na, həlay eye kə slaw. Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴⁶ Lətsum, takwa ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya ɗaf aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu

Markus 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.2-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəsəlan Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay.

⁴⁸ Yudas ndo məgatay ɗaf ka Yesu aye 6a kə ɗatay ha wu nakə ma giye. A gwadətay: «Ndo nakə na ye na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na.»

⁴⁹ Yudas a həndzəɗ naha kwayaŋŋa ka təv i Yesu, a gwaday: «Zay ɗaw, Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok.

⁵⁰ Tsa na, Yesu a mbəɗay faya, a gwaday: «Dzam ga, wu nakə ka yaw mäge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tə wuya kura ka Yesu, tə gəs na.

⁵¹ Ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye nəteye tə Yesu aye, a ŋgwadaw maslalam ŋgay mbəhhat, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a ɗəsay na zləm fats ka dala. ⁵² Tsa na, Yesu a gwaday: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye hərwi ndo neheye ta giye vəram ta maslalam aye na, ta bəbazliye tay ha ta maslalam ɗərmak. ⁵³ Neŋ na sliye məzalay a Bəba ga Mbəlom, mâ slərəŋew gawla ŋgay hay gwezem haladzay anəke na, ka sər təbədəw? ⁵⁴ Ane tuk na, kə ge andza niye na, wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom ma giye bo na, ma kəkay kəla?»

⁵⁵ Yesu a gwadətay a ndo hay: «Ka yu-maw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gəsiye ndo i məkal ɗaw? Pat pat neŋ mandza eye mə gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom, na tətikawa, ka gəsum ga bay! ⁵⁶ Ane tuk na, wu neheye tebiye tə ge bo aye na, hərwi ada wu nakə ndo məɗe ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye tâ ge bo.»

Tsa na, gawla ŋgay hay tə gər ha, ta hway faya abəra.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay

Markus 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.12-14,19-23

⁵⁷ Ma ɗəba eye ndo neheye tə gəs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Mə ɗəma na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta madugula i Yahuda hay, nəteye mahaya gər eye. ⁵⁸ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bəzay ma ɗəba ɗərəŋ hus a ɗalamətagay i gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ye naha a fələkwa a ɗalamətagay, a ndza ka təv i ndo

niye hay faya ta tsəpiye maged aye. A say mazəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

⁵⁹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkəde na.

⁶⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəved məkəde na bay. Ka mandəve ngay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwad: ⁶¹ «Ndo nakay a gwad: “Na sliye faya mambəzle ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye na wedeye.”»

⁶² Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse, a gwaday a Yesu. «Ka mbədətay faya a ndo neheye təbədew? Tə tsik fakaya na, mey?»

⁶³ Ane tuk na, Yesu a ndza ngway tete. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a gwaday: «Nej faya na tsətsahiye fakaya tə məzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbədeņew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom daw?»

⁶⁴ Yesu a gwaday faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərūm ha, ma dazlay anəke, ka ngatumeņeye a neņ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neņgeye nakə gədan eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ngatumeņeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ngurada ha peteked ngay, a gwad: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pəlakweye na, sa mey, na gwad ka tsənum wu nakə a tsik aye.

⁶⁶ Nəkurom ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Neņgeye ndo məge mənese, təde məkəde na.»

⁶⁷ Tsa na, ta tufay slesleḅ ka dərə a Yesu, tə fay ta məpede həlay, siye hay tə fay ka maholom. ⁶⁸ Tə gwaday: «Kəriste, nəkar ndo məde ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

*Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»
Markus 14.66-72; Luka 22.56-62;
Yuhana 18.15-18,25-27*

⁶⁹ Piyer na, neņgeye mandza eye ma dalamətagay ma bəra. Ngwas wuray a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye, a həndzəd ka təv i Piyer,

a gwaday: «Nəkar dərmaḅ na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰ Ane tuk na, Piyer a day bərakəzan a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwad: «A'ay, na sər wu nakə a saka mətsiken aye bay.»

⁷¹ Ma dəba eye Piyer a ye a ndza sləp ka həlay maged. Ngwas wuray a ye ka təv ngay, a gwadatay a ndo neheye ka təv niye aye: «Ndo nakay tə ndzawa tə Yesu ndo i Nazaret!»

⁷² Piyer a day bərakəzan a Yesu masulo eye. A mbada, a gwad: «A'ay, na gwadum na sər ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dəba i məndze tsekweņ na, ndo neheye ka təv niye aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, tə gwaday: «Ta dedek, nəkar dərmaḅ na, nəte mə walaņ i gawla i Yesu hay. Hərwi mətsike me nakə faya ka tsikiye na, a da ha təv yak nakə ka yaw abəra mə dəma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwad: «Kə ge na raw me na, Mbəlom mə geņ dərətsətseh. Na mbada na, ta dedek na sər na ndo nakay bay.»

Kwayaņņa dzagulok a zlahā. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye na, ḅa ka gwad sik mahkar ka sər neņ bay.» Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

27

Ti ye ha Yesu a gay i Pilat

Markus 15.1; Luka 23.1; Yuhana 18.28-32

¹ Pərik i mekedə na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam tebiye hərwi məkəde na Yesu. ² Tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ngomna i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tə vəlay ha a Pilat.

*Yudas a kəd'bo ngay
Məsler hay 1.18-19*

³ Yudas, ndo nakə a ge daf ka Yesu aye, a zəba ta gəs na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakə a ge aye na, ngwalak eye bay. A həl kwar i suloy nakə tə vəlay kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴ A ye naha a

gwadatay: «Na ge mænese, hærwi na ge daf ka ndo nakə kə ge mænese bay aye.»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bazlam yak bəna, i may mey tey.»

⁵ Yudas a kutsatay naha suloy niye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a ye a həruwa bo ta ləber, a mət.

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə həl sulo niye, tə gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved mape na a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Suloy nakay na, i məkəde gər i ndo.»

⁷ Ma dəba eye, madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hærwi suloy niye na, ta səkəm guvah abəra ka ndo mənġere gərwa. A guvah eye niye na, ta liye a dəma slele hay. ⁸ Hærwi niye, hus ka bəgom tə zalay a guvah eye niye na, Guvah i Bambaz. ⁹ Andza niye, a dā ha na, bazlam i Zeremi ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye. A gwad: «Tə həl kwar i suloy kuro kuro mahkar, niye na tsakala nakə ndo i Israyel hay tə gwad ta vəliye hærwi ŋgay aye. ¹⁰ Ada ta səkəm ha guvah abəra ka ndo mənġere gərwa andza nakə Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwedeŋ ge aye.*»

Yesu kame i Pilat

Markus 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38

¹¹ Yesu neŋgeye kame i Pilat. Pilat a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a gwaday faya: «Nəkar ka tsik segey.»

¹² Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə dəs parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbədatay faya bay. ¹³ Pilat a gwaday: «Wu neheye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsəne təbədew?»

¹⁴ Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya kwa tsekweŋ bay. Niye na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

Tə gay sariya a Yesu i məkəde

Markus 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.3-19.16

¹⁵ Magurlom i Pak kə ndzew na, ŋgomna a gərwa ha ndo i danġay nəte, ndo nakə

a satay a ndo hay aye. ¹⁶ A həlay niye na, ndoweeye andaya neŋgeye sewed eye ma danġay, tə zalay Barabas. ¹⁷ Ndo hay tə haya gər haladzay. Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «A sakum nā gərakum ha na, way? Barabas tsukudu Yesu nakə tə zalay Kəriste aye daw?» ¹⁸ Pilat a sər ha tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹⁹ Ahəl nakə Pilat mandza eye ka təv mäge sariya aye na, ŋgwas ŋgay a slər ndo ka təv ŋgay, a ye naha a gwaday: «Kā gay wuray a ndo nakay bay, hærwi kə ge mænese bay. Ta həvad nakay, na sa dəretsətseh haladzay ma məsine hærwi ŋgay.»

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə vəlataŋ gədan a ndo hay, ta tsətsah ka Pilat mā gəratay ha Barabas. Yesu na, mā kəd na. ²¹ Pilat a gwadatay: «Na gərakumeye ha ndo i danġay nəte. Mə walaŋ tay nəte a sakum nā gərakum ha na, way?»

Ta mbəday faya. «Gəramay ha na, Barabas!»

²² Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada na geye a Yesu nakə tə zalay Kəriste aye na, mey?»

Nəteye tebiye tə gwaday: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

²³ Pilat a gwadatay: «Neŋgeye a ge na, mænese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

²⁴ Pilat a zəba faya ma sliye mäge wuray kwa tsekweŋ bay ada ndo hay faya ta dazl-eye mawude haladzay na, a təd yam, a bara həlay kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Mænese i məkəde ndo nakay na, ka gər kurom.»

²⁵ Ndo hay tebiye ta mbəday faya, tə gwaday: «Ayaw, nəmaa təma. Mænese i məkəde ndo nakay mā yaw ka gər may ada ka wawa may hay.»

²⁶ Tsa na, Pilat a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaḃa na ta mandalaḃa, a vəlataŋ ha a sidzew hay hærwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Sidzew hay tə ŋgwasa ka Yesu

Markus 15.16-20; Luka 19.2-3

* **27:10** Zəba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

²⁷ Ma dāba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ŋgomna. Ti ye naha, tē haya gār a sidzew hay tebiye. ²⁸ Ta tsək w faya abəra peteked ŋgay hay. Tə pa faya peteked ndozza eye.† ²⁹ Tə dəsaw dak tē slapa na ka bo, ta pay a gār a Yesu andza dzagwa i bəy. Tə vələy sakwal‡ a həlay. Ta dəkway gurmets a huvo ada tē ŋgwasā faya, tē gwadāy: «Zay daw, bəy i Yahuda hay?» ³⁰ Ta tuf faya slesleḅ ada ta buwa faya abəra sakwal nakə mē həlay aye, tē fay ha ka gār. ³¹ Ta ndəv ha mənḡwese faya na, ta tsək w faya abəra peteked ndozza eye niye, tē ma ha faya peteked ŋgay hay. Ti ye ha hərwi madar na ka mayako mazlələmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye

Markus 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Ahəl nakə sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye abəra mē walaŋ gay aye na, tē dzəgār ta ndo i Siren, məzele ŋgay Simon. Tə gay kutoŋ ka mazole mayako mazlələmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye. ³³ Tə ndisl a təv eye andaya tē zalay Golgwata, andza məḡwede: «Təv i mətasl i gār». ³⁴ Tə vələy guzom madzapa eye tē wuye dūwekeke eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

³⁵ Ma dāba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye. Tə ge tsakwal ka peteked ŋgay hərwi məsəre mata hute na, way. Tsa na, ta ŋgəna ha a bo mē walaŋ tay. ³⁶ Tsa na, tē ndza mē dəma hərwi matsəpe na Yesu. ³⁷ Tə watsa gār i bazlam nakə tē kəd na faya Yesu aye, tē gwad: «Nakay na, Yesu bəy i Yahuda hay.» Ta law na zal ka gār ŋgay. ³⁸ Ta dar ndo i məkal hay sulo ka tsakay i Yesu, nəte tē həlay i mənday, nənḡed tē həlay i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tē bələwa ha gār tay hay tekəm tekəm tē mətsaday pələslesle. ⁴⁰ Tə gwadaway: «Hey! Nəkar haḅe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gār a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənḡay tuk? Nəkar təma ha bo yak eye tey! Kə ge nəkar Wawa

i Mbəlom na, mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazlələmbada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye tē vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula i Yahuda hay tē ŋgwasā ka Yesu. Tə gwad: ⁴² «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gār ŋgay təbədew? A gwad nənḡeye bəy i Israyel hay sa na, mē mbəzlaw abəra ka mayako mazlələmbada eye ada nəmaa dzaliye ha. ⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad nənḡeye Wawa i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a wuda na na, mē təma ha anəke.» ⁴⁴ Ndo i məkal neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ŋgay aye, tē tsaday andza niye dərma.

Məməte i Yesu

Markus 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ A dazlay ta magərḡəpat, ləvonḡ a ge ka dala niye tebiye tekədəḡəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁶ Ma giye bəre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Andza məḡwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gār ga ha na, hərwi mey?Š»

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tē tsəne na, tē gwad: «Faya ma zaley a Eliya!» ⁴⁸ Kwayaŋḡa ndo nəte mē walaŋ tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhuḅ ha a wuye guyakaka. A hak ka gwavək w. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu hərwi ada mē dəvətse. ⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay tē gwad: «ŋgatay, zəbakwa faya təday, Eliya ma deyeweye ma təmiye ha daw?» ⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

⁵¹ A həlay niye kwayaŋḡa, peteked nakə a ŋgəna ha gay i mədəslay ha gār a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanḡa kwa abəra mē ḡəma hus ka dala. Dala a bəl, hotokom hay ta ŋgəma wudəḡər wudəḡər. ⁵² Tsəvay hay ta həndək, ndo məpe mədzał gār hay ka Mbəlom haladzay neheye tē mət aye tē mbəlaw. ⁵³ Tə ndohwaw abəra ma tsəvay. Ma dāba i mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ na, ti ye a Zerozelem, ḡəma

† 27:28 Peteked ndozza eye: Peteked nakə sidzew i Roma hay tē pawa ka bo andza peteked i bəy aye. ‡ 27:29

Sakwal niye na, a bəram i sakwal i bəy bagwar eye. § 27:46 Dəmes hay 22.2.

tsədan̄na eye. Mə d̄ama na, ndo hay haladzay ta ngatatay.

⁵⁴ Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta həbiye ka Yesu dziye, tə ngatay dala a bəl tə wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, tə gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

⁵⁵ Ngwas hay haladzay nətəye malətsa eye dərəŋ faya ta zəbiye naha faya. Tə payaw bəzay a Yesu kwa abəra ma gəma i Galile, tə gaway məsler. ⁵⁶ Mə walaŋ tay niye hay na, Mari nakə a yaw abəra ma gəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusufa ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Markus 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate, məzele ngay Yusufa. Neŋgeye dərma, gawla i Yesu. ⁵⁸ A ye ka təv i Pilat, a tsətsah faya mədahaŋ i Yesu. Pilat a vəlay tsəved ka məzle mədahaŋ i Yesu. ⁵⁹ Yusufa a ye a zla na mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye, a zla rəkwat a mbəkwa na. ⁶⁰ A pa na a tsəvay nakə a la ka geseh wedeye hərwi ngay eye ngway aye. Tsa na, a bədəngwal beber bagwar eye hərwi madərəzle faya. A dərəzl faya na, a ye ngway. ⁶¹ Mari i Magədala ta Mari neŋged nətəye andaya mandza eye dəgerger bəse ta tsəvay.

Sidzew ha ta tsəpa na tsəvay

⁶² Tədə eye andza məgwede pat nakə a mbay naha a pat i mələve bo i mazəzukw bo aye, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat. ⁶³ Ti ye naha, tə gwad: «Ŋgalaka, nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi wu nakə ndo i parasay nakay a tsik ahəl niye aye na, ka mamayaw a gər. A gwad: “Ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.” ⁶⁴ Gwadatay a sidzew hay na, t̄a tsəpa na tsəvay lele hus a məhəne mamahkar eye bəna gawla ngay hay ta deyeweye ta kəliye na. Ma dəba eye ta gwadətəye a ndo hay: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ.” Parasay ngay ma səkahiye wene wene eye ma ziye nakə kurre aye.»

⁶⁵ Pilat a gwadətay: «Həlum sidzew hay anan̄ dum tay ha ka tsəvay, t̄a tsəpa andza nakə a sakumeye.»

⁶⁶ Tə həl bo ti ye. Ti ye naha tə ləva bo tə matsəpe tsəvay. Tə slərəba na me i tsəvay, tə gəs na əŋgəts lele. Tsa na, tə pa sidzew hay ka matsəpe na.

28

Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ

Markus 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Ma dəba i pat i mazəzukw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedə, Mari i Magədala ta Mari neŋged ti ye məzəbe ka tsəvay. ² Tə ndisl naha kwayan̄na na, dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ hərwi gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bədəngwal beber abəra ka tsəvay, toŋ a ndza faya. ³ Gawla i Mbəlom niye na, a dəv andza mawutsede ada peteked ngay a sləde haladzay herre. ⁴ Zluwer a gatay a sidzew neheye faya ta tsəpiye tsəvay aye. Ta dzədzar haladzay, ta təra andza nətəye maməta eye hay tsadək tsadək.

⁵ Gawla i Mbəlom a gwadətay a ngwas niye hay: «K̄a dzədzarum bay. Na sər nəkurom faya ka pələmeye Yesu, ndo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye. ⁶ Neŋgeye andaya kanaan̄ bay, kə lətsew abəra ma mədahaŋ andza nakə a tsik aye. Dumara zəbum ka təv nakə tə hənə ha faya kwa. ⁷ Dum bəse ta gwadumatay a gawla ngay hay na: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ, ma lahakumeye a Galile. Ka ngatumeye mə dəma.” Anan̄ wu nakə na tsikakum aye.»

⁸ Ngwas niye hay ta hway abəra ka tsəvay bəse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dərev tay maŋgwasə eye. Ta hway mədatay ha labara eye a gawla i Yesu hay. ⁹ Kwayan̄na, Yesu a yaw tə dzəgər ta nətəye, a gwadətay: «Na tsikakum me!» Ngwas niye hay ta həndzəd naha ka təv ngay, ta dəkway gurmets a huvo. Tə gəs na abəra mə sik ada tə dəsly ha gər. ¹⁰ Yesu a gwadətay: «K̄a dzədzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, t̄a ye a Galile. Ta ngeten̄eye mə dəma.»

Wu nakə sidzew hay ta təkər aye

¹¹ Ahəl nakə ɲgwas hay faya ta diye abəra ka tsəvay, nəteye ka tsəved aye na, siye i sidzew neheye faya ta həbiye ka tsəvay aye ti ye a walaɲ i gay. Ti ye naha ta təkər wu nakə a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹² Bəy hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə haya gər ta madugula i Yahuda hay. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaɲ tay. Tə vəlatay suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³ Tə gwadətay: «Wu nakə ka təkərumatəye a ndo hay aye na, anaɲ: “Ahəl nakə nəmay mandzahəra eye ta həvad aye na, gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahaɲ i Yesu.” ¹⁴ Tadə ɲgomna kə tsəne na, ma gakuməye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵ Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vəlatay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a da zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay

Markus 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadətay «Tsalum a dəma» aye. ¹⁷ Tə ndisl a dəma na, tə ɲgatay a Yesu, tə dəslyay ha gər. Ane tuk na, siye mə walaɲ tay ta dzala ha faya ta dedek eye bay. ¹⁸ Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadətay: «Mbəlom kə vəleɲ gədaɲ mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹ Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərūm tay ha gawla ga hay. Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ɲgay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. ²⁰ Tətikumətay bazlam neheye na tsikakuməye. Tâ rəhay ha gər tebiye, tâ dzala ha faya. Ada neɲ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Ngwalak i bazlam nakə

Markus a watsa aye

Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad nengəye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ngay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i məndze maduk i duk eye ka məndzibəra, ka gər i məməte ngay ka mayako mazləmbada eye, mələtsew ngay abəra ma mədahaŋ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zeromezem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1–15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ngay a mbəlom 16.9-20

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Mata 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Nəŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ,

* 1:3 Ezay 40.3.

lambadumay tsəved hay fehe lele, tā hədzak bay.*»

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zeromezem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ngay manğara eye ta məkwets i zləgweme ada a bərawa bəzihuḅ ngay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anaŋ labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekelen eye ma deyeweye kame ga, nengəye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzədə ka təv ngay, məpəlay ha ləber i tahərak ngay bay tebiye. ⁸ Nəŋ na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Nengəye na, ma dzəhuḅeye kurom ha ta Məsəfəre Tsədəŋna eye.»

Madzəhuḅe i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13-4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḅ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ngatay a magəmbəlom a ta ka bo bəra ndzadədəda. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ngwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayaŋna Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro fad. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mədəde ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafənahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Ma dāba eye na, tə gəs na Yuhana a danḡay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara Nḡwalak eye i Mbəlom mə dāma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara Nḡwalak eye i Mbəlom a dārev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

¹⁶ Yesu a zəḡgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəḡgaliye me i dəlov niye aye na, a nḡatay a ndo mægəse kələf hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar nḡay Anḡdərə, faya ta kaliye gadan tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dumara, pumən bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadan tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekwen na, a nḡatay a Yakuba ta malamar nḡay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A nḡatatay na, nəteye mə kwalalan i yam faya ta lambadiye gadan tay hay. ²⁰ Kwayanḡa Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalan i yam ta ndo i məsler nḡay hay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dāvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹ Yesu ta gawla nḡay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maḡuwule me. Mə dāma na, a tətikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tə tsəne matətike nḡay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbaḡəkka. Hərwi nenḡeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i nḡay a tətikatay na, ta məzlaḡ eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə nenḡeye nḡway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i maḡuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrra. ²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, me y yak ka nəmay na, me y? Ka yaw na, mata dze may ha dāw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədanḡa Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadāy: «Ndza dīkdīk. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayanḡa məsəfəre lele bay eye a ḡəl ha ndo niye ta gədan tə mawude eye kələrra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daḡək daḡək, hərbaḡəkka. Tə gwad mə walan tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaḡ eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a da a zləm kwayanḡa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dāba eye na, Yesu ta gawla nḡay hay ti ye abəra mə gay i maḡuwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Anḡdərə. Nəteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i Simon mahəna eye mə gay, maraḡaraḡ a gay. Tsa na, tə gwadāy a Yesu: «Mese i Simon lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka təv nḡay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, maraḡaraḡ a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlok.

³² Ta huwa ma dāba i pat mədədə na, ndo hay tə həlaw ndo i dāvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mə bo tay aye. ³³ Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka maged i gay nakə Yesu mə dāma aye. ³⁴ Ndo neheye dāvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərmaḡ. Ane tuk na, Yesu a nḡərəz fataya, a gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, Yesu nenḡeye way na, tə sər na.

³⁵ Pərik, mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a lətse, a ndohwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dərən abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dāma bay aye. A ye a dāma mata ḡuwule me.

³⁶ Simon ta siye i gawla nḡay hay ta pədeke abəra ka məndzəhəre na, ta nḡatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷ Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwadāy: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv mekeleḡ. Ka deyekweye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na

diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərma. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹ A ndəv ha mətsike me ngay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

*Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye
Mata 8.1-14; Luka 5.12-16*

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naha na, a dəkw gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədanja.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ngay, a lamay. Tsa na, a gwadəy: «A seŋ na, təra tsədanja!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwadəy: ⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwadəy: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədanja.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha dūh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə neŋgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya məbəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dəreŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ngay kwa mənɣay, kwa mənɣay.

2

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Mata 9.1-8; Luka 5.17-26*

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafənahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafənahum, neŋgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ngay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i məged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay

fad tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta dənɣar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta sləlah ngay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzanɣawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərma. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ngay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ngweŋ bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey?»

⁹ Maa da me məgwadəy a ndo matəra eye: «Mezeleme yak kə pəsa» na, waray, kəgəbay «Lətse zla sləlah yak do» na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədan ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətagay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanja a lətse, a zla sləlah ngay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay məbəzəzza eye tə ngatay na, a gatay hərbaəbəkka. Ta zambadəy a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədan i Mbəlom bəna, ka ngatakway a wu andza nakay dāda bay.»

*Yesu a zalay Levi
Mata 9.9-13; Luka 5.27-32*

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə yawa naha ka təv ngay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom.

¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya

ma diye ka tsaved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzaŋgal ka tɔv i mæsler ŋgay. Ndo niye na, tɔ zalay Levi. Nenɣeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay tɔ nda wu mɔnday mɔ gay i Levi. Ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay tɔ nda wu mɔnday dziye tage Yesu. Nɔteye tebiye tɔ pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mɔ dɔma na, ndo neheye tɔ dzaŋgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nɔteye andaya dɔrmak. Tɔ ŋgatay a Yesu faya ma ndiye wu mɔnday ta ndo i mezeleme hay na, tɔ gwadatay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mɔnday ka tɔv eye nɔte ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hɔrwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsɔne bazlam tay niye na, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nɔteye zayzay aye na, ta pɔliye ndo i sidem bay. Mata pɔle ndo i sidem na, ndo neheye dɔvats eye hay aye. Na yaw mɔzalatay a ndo neheye tɔ gwaday a gər tay nɔteye ŋwalak eye hay aye bay, ane tuk na, mɔzalatay a ndo i mezeleme hay dɔh.»

Mɔge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakɔ tɔ gawa ma slala tay aye. Ndo hay tɔ yaw ta tsɔtsah ka Yesu, tɔ gwaday: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nɔteye na, ta ge daliyam. Ada hɔrwi mey gawla yak hay tɔ ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbɔdatay faya, a gwadatay: «Nɔteye na, ta giye daliyam bay, hɔrwi nɔteye na, andza mɔ magurlom i mɔzle dahɔlay. Ahɔl nakɔ zal i dahɔlay ka tɔv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mɔzle dahɔlay na, ta giye daliyam daw? Ahɔl nakɔ zal i dahɔlay andaya mba na, ta sliye faya mɔge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gɔsiye fataya abɔra zal i dahɔlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tɔ wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mɔtepe ka peteked guram

eye bay. Hɔrwi tadɔ ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ŋgɔrdiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma ŋguradiye. Peteked guram eye niye ma sɔkahiye maŋgurede haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbɔdiye guzom lelem eye a gwezem i hɔzlay guram eye bay na, ka sɔrum ha tɔbɔdew. Hɔrwi ta mbɔda a dɔma na, guzom niye lelem eye kɔ kwasa na, hɔzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dɔrmak sɔktih ma mbɔdiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbɔdiye na, a gwezem i hɔzlay wedeye dɔrmak.»

Mɔlɔvay gər a pat i mazɔzukw bo na, Yesu Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazɔzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tɔ ge a dɔma na, wuye andaya tɔ zalay bɔle. Gawla i Yesu hay tɔ hɔb wu niye, tɔ nda. ²⁴ Farisa hay tɔ ŋgatay na, tɔ gwaday a Yesu: «Zɔba, gawla yak hay ta giye wu nakɔ bazlam i Mbɔlom mapala eye a ge faya me pat i mazɔzukw bo aye na, hɔrwi mey?»

²⁵ Yesu a mbɔdatay faya, a gwadatay: «Dadɔ ka dzaŋgum wu nakɔ Davit a ge ahɔl niye aye tɔbɔdew?»* May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fɔlɔkwa a madzawadzawa i mɔdɔslay ha gər a Mbɔlom. A ye naha, a zla makwala nakɔ tɔ vɔlay a Mbɔlom aye. A nda. A vɔlatay a ndo ŋgay hay dɔrmak, tɔ nda. Bazlam i Mbɔlom mapala eye a vɔl tsaved ka mɔnde na, a ndo mɔvɔlay wu a Mbɔlom dɔkɔdɔk bɔdaw? Wu nakay a ge bo na, ahɔl nakɔ Abiyatar nenɣeye bagwar eye i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Mbɔlom a vɔl pat i mazɔzukw bo na, ada mɔ dzɔna ndo zezen bɔna, Mbɔlom a ge ndo zezen hɔrwi mɔpay bəzay bay.» ²⁸ A gwadatay: «Maa lɔvay gər a pat i mazɔzukw bo na, nenɣ Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbɔl ha ndo pat i mazɔzukw bo Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i maduwule me. Mɔ dɔma na, ndoweye andaya hɔlay ŋgay mamɔta eye.

* 2:25 Zɔba ma 1 Samuyel 21.2-7.

² Ndo mekelenj eye hay andaya mə gay i mađuwule me niye dərma. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ngatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat. ³ Yesu a gwaday a ndo niye həlay ngay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neheye ta zəbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ngwalak pat i mazəzukw bo tsukudu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukudu məgər ha m̄ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha məzele gər tay. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay ngay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i mađuwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ngay hay ti yaw abəra mə gay i mađuwule me niye dərma. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndoweye neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dərma. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Tir ta Sidonj aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ngatatay a ndo neheye haladzay ti ye naha ka təv ngay aye na, a gwadatay a gawla ngay hay: «Ləvum bo ta kwalalanj i yam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay t̄ dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰ Andza nakə Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ngay hərwi matətele faya. ¹¹ Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ngatay a Yesu na, tə kal ha bo

kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Nej way na, k̄ tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a pala ndo i maslanj ngay hay Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ngay aye. Tə tsal a tsaholok. ¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslanj ngay hay kuro gər eye sulo abəra mə walanj tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata d̄a ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vəlatay gədanj ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərma.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, ananj: Simonj nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ngay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowen-erges, andza məgwədə wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Anjəre, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simonj ndo məge vəram hərwi dala ngay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ngay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ngay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ngay hay tə huta həlay i mənde daf kwa tsekwenj bay tebiye. ²¹ Ndo ngay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Nejgeye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzanjgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedzabul mə bo ngay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vəlay gədanj ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay?

²⁴ Tadə gəma ka ngəna, faya ta giye mag-azləga mə walanj tay na, gəma niye ma hutiyə gədanj məndze huya daw? ²⁵ Tadə

ndo hay mə gay tay faya ta giye mag-azləga mə walaŋ tay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutiye gədaŋ məndze huya daw? ²⁶ Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ŋgay daw? Ka həhar bo ŋgay na, gədaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sərurum təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədaŋ məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, mahəla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sərurum ha na, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lelebay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsətay ha. ²⁹ Ane tuk na, anaŋ ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, dāda ma hutiye məpəse me təbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hərwi tə gwadawa: «Neŋgeye na, gər mavuwe.»

*May i Yesu ta malamar i Yesu hay
Mata 12.46-50; Luka 8.19-21*

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwaday a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsətsahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anaŋ. ³⁵ Hərwi matəra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

4

*Dzeke i ndo masləge
Mata 13.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Yesu a ye mata da ha labara i Mbəlom ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam ada a ndza a dəma. Kwalalaŋ i yam niye

na, ka gər i dəlov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlov. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a masləge.* Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Nenged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro məkwa, mekeleŋ eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, m̄ tsəne lele!»

*Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?
Mata 13.10-17; Luka 8.9-10*

¹⁰ Ahəl nakə Yesu ta ndo neheye tə ndzawa ka təv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abəra ka təv i ndo niye hay haladzay aye, ka təv nakə nəteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Dzeke niye a say məgwede na, mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dākum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye nəteye na,

* 4:4 Ma gəma niye i tay na, ta sləgawa tə tsəluv təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse.

“Ta zəbiye faya tə dəre tay ada ta ɲgateye bay.

Ta tsəne tə zləm tay ada ta səriye ha andza məgwede mey na, ta səriye ha bay.

Bəna ta ta maweje ka təv i Mbəlom ada Mbəlom ma ta pəsətay ha mezeleme tay.”†»

*Yesu a datay ha dzeke i ndo maslāge
Mata 13.18-23; Luka 8.11-15*

¹³ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Nəkurom, ka tsənum dzeke nakay a say məgwede mey na, ka tsənum bədaw? Ka tsənum dzeke nakay bay na, ada ka sərumeje siye i dzeke mekeleɲ eye hay na, ma kəkay tuk? ¹⁴ A say məgwede na, anaɲ: Ndo maslāge a slāga bazlam i Mbəlom. ¹⁵ Ndo mekeleɲ eye hay ta ndzəkit bo andza tsakay i tsəved. Bazlam i Mbəlom a dəd ka tsakay i tsəved eye niye. Ndo neheje tə tsəne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye maslāga eye ma nəteje.

¹⁶ «Siye hay ta ndzəkit bo sik i pələf nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteje tə tsəne bazlam i Mbəlom kwayaɲɲa na, ta təma tə məɲgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada m̄ pa zləlay a dərev tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweɲ tsa. Ma dəba eye dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

¹⁸ «Ndo mekeleɲ eye hay ta ndzəkit bo ta hulfe nakə a dəd a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ¹⁹ ane tuk na, mədzaɲ gər ka wu i məndzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekeleɲ eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ɲgədətəsa na bazlam i Mbəlom nakə m̄ dərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərmaɲ kə wa hohway m̄ dərev tay bay.

²⁰ «Ndo mekeleɲ eye hay ta ndzəkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteje tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl m̄ dərev tay lele ada a nah. Neɲged, makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, neɲged sa na, wur eye kuro kuro məkwa ada siye temerre.»

† 4:12 Ezay 6.9-10.

*Dzeke i lalam
Luka 8.16-18*

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətay: «Ndo ma zlaweje lalam ɲgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay, ma piye na a dəba i slələh daw? Ma piye na duh na, ka wu mape lalam bədaw? ²² Ma piye na ka wu mape lalam na, hərwi ada dəre m̄ zəba dzaydzay ada wu neheje dəre a ɲgatay bay aye na, m̄ zəba lele. Wu neheje mənɲaha eye ta ta zəbiye m̄ dzaydzay. ²³ Ndo nakə zləm andaya mətəne aye na, m̄ tsəne lele!»

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndo weje kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkaheje ha mətəne, hərwi ada m̄ tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləvakumeje wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵ Hərwi ndo nakə wu ɲgay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekweɲ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadətay sa: «Anaɲ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a slāga na a guvah ɲgay. ²⁷ Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ɲgway a mətəgay. Ta həvad na, a ndzahərawa ada ta həpat na, a pədəkawa abəra ka məndzəhəre, a lətsawa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə maslāga aye a ndzohw ada faya ma gəlije. Neɲgeje na, wu nakə a slāga aye faya ma gəlije ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ɲgay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəd. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ɲgay a ye mata dze na wu ɲgay niye hərwi həlay mapele wu abəra ka dala kə sla.»

*Dzeke i wur i bəzaɲ
Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19*

³⁰ Yesu a gwadətay sa: «Ka ndzəkitakway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka dədəkwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anaɲ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, andza wur i bəzaɲ. Ahəl

nakə ta sləgiye mba na, mə walaŋ i wur i wu neheye ka məndzibəra tebiye na, neŋgeye tsekweŋ. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədaŋ aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyeŋ hay ta ŋgariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ŋgama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ŋgay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anaŋ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mətsəne lele aye. ³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ŋgay hay aye na, dzeke eye a say məgwede mey na, a dawatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray
Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlov neŋged.»

³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ŋgay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam nakə neŋgeye mə dəma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ŋgay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlov neŋged aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo daŋgwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. ³⁸ Yesu na, neŋgeye ŋgway duk ma dəba, mə huđ i kwalalaŋ niye ada neŋgeye mandzahəra eye. Gər ŋgay mapa eye ka təv gər. Gawla ŋgay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka məndzehəre tə gwadəy: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mə gər təbədəw?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka məndzehəre. A lətse, a ŋgərəz ka mətasl, a gay me ada a gwadəy a dəlov niye: «Ndza dikdik!» Kwayaŋŋa mətasl a gər ha mäge. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

⁴⁰ Tsa na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Ka dzədzarum kate na, hərwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bədaw?»

⁴¹ Kwayaŋŋa ta dzədzar haladzay, tə gwad a bo mə walaŋ tay: «Nakay i ŋgay ndo

waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

5

Yesu a mbəl ha gər mavuwe
Mata 8.28-34; Luka 8.26-39

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a diye i dəlov niye. Təv eye niye ti ye a dəma aye na, dala i Geraseni hay. Tə ndisl a dəma na, tə mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. ² Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, kwayaŋŋa ndo wuray a ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay, hərwi mede ka təv i Yesu. Ndoweye niye na, məsəfəre lele bay eye mə bo.

³ A ndzawa na, mə walaŋ i tsəvay hay. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na, ndəray a mba faya bay.

⁴ Həbe tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neheye tə dzawa ha aye na, a ŋgəzlah ndərtsətsətse. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse na bay.

⁵ Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mə walaŋ i tsəvay hay ada mə mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ŋgay tə kwar tsurađ tsurađ.

⁶ Gər mavuwe niye a ŋgatay naha a Yesu dərəŋ na, a hway ka təv ŋgay. A hway naha na, a dəkway gurmets a huvo. ⁷ Tsa na, a wuda ta gədaŋ, a gwad: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, ká geŋ wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsətsah faya, a gwadəy: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbədəy faya a Yesu, a gwadəy: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mə həhar na dərəŋ abəra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, mədərəs hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. ¹² Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwadəy: «Amboh, gər may ha nəmaâ ye a

bo i madəras tafaheye.» ¹³ Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dəma.

¹⁴ Ndo mətsəkure madəras neheye tə ngatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ngatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mə bo ngay haladzay aye. Tə ngatay na, mandza eye, peteked ka bo ada neŋgeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ngatay andza niye na, ta dzədzar. ¹⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dərə tay aye na, nəteye dərma ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ngatay təbey aye. ¹⁷ Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalaŋ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ngay na, a gwaday a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwaday: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ngwalak nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi ngay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaŋ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahaŋ

Ngwas wuray dāvats eye məve kuro gər eye sulo

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə maw tə kwalalaŋ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye neŋged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ngay. Ndo hay ti ye

ka təv ngay na, neŋgeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i maduwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərma. A ngatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³ A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peŋ faya həlay ada mā mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ngədətsiye na kwa tə waray, tə waray.

²⁵ Ngwas wuray andaya dərma. Ngwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dāvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo.

²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dərətsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ngay haladzay ka sidem ada kə gay ngama kwa tsekweŋ bay. Duh dāvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ngwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaŋ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ngay, a gwad: «Na lamay a peteked ngay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaŋ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayaŋŋa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaŋ. A sər ha mə bo ngay na, kə mbəl abəra ma dāvats ngay niye.

³⁰ Kwayaŋŋa Yesu a sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ngay. Tsa na, a mbədə me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹ Gawla ngay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ngatay a ndo neheye haladzay faya ta ngədətsiye kar təbədew?»

³² Ane tuk na, Yesu a zəba dərə ka təv niye pərwasla hərwi ada mā ngatay a ndo nakə a lamay a peteked ngay aye. ³³ Ngwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzədzar slaḅ slaḅ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə neŋgeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a day ha wu nakə dedək aye a

* 5:20 Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

Yesu. ³⁴ Yesu a gwaday: «Dem ga, mædzal gær yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dāvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ŋwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwaday: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kə pa gær ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwaday a Dzayrus: «Kâ dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, tsiy.»

³⁷ Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tâ zəŋgal na bay. A vələy tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana.

³⁸ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i maɖuwule me na, Yesu a zəba dāre na, ndo hay faya ta tuwiye taŋgof taŋgof, siye hay faya ta tuwiye tə mawude eye ndəŋndəŋ.

³⁹ Yesu a ŋgatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadatay a ndo neheye mə gay aye: «Mædzəday ta mətuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi tə ŋgwasə faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ŋgay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ŋgay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nəteye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dāma aye. ⁴¹ Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwaday: «*Talita kum!*» (Andza məgwede: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

⁴² Tsa na, dem niye kwayaŋŋa hurum a lətse. A ye tə sik ŋgay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gær eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayaŋ. ⁴³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, kâ dūmay ha a ndəray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vələmay wu mənday ada mâ nda.»

6

*Yesu ka dala i Nazaret
Mata 13.53-58; Luka 4.16-30*

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə

Yesu a gəl mə dāma aye. ² Pat i mazəzukw bo na, a ye a gay i maɖuwule me. Mə dāma na, ndo hay haladzay. A datay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vələy ndaraw nakay na, way? Masuwayaŋ nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? ³ Neŋgeye na, ndo matsətsede mayako bəda? Ada neŋgeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simon bəda? Malamar ŋgay dem aye hay dərma nətəye ka təv kway kanaŋ, nəkway dziye bədaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mædzal gær ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo mæde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gær kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə walaŋ i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, tə dəslay ha gær bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla mäge masuwayaŋ i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dāvats eye hay ada tâ mbəl abəra ma dāvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata datay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gær eye sulo

Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gær eye sulo, a gwadatay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vələy gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neh-eye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadatay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kâ zlum wu mənday bay. Kwa bəboro, kwa suloy kâ pum a gwezem bay. ⁹ Tahərak na, pum a sik, ane tuk na, kâ həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dāma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kâ yum kurom abəra mə

gay niye bāse tsa bay. Ndzum mā dāma hus a pat nakə ka deyumeye a gāma mekelej eye. ¹¹ Tadə ndo i gāma niye ka deyumeye a dāma, ta tāma kurom bay ada agəna ta kərah məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma gāma niye. Ahəl nakə ka yumaw kurom, nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeje ha tsəved i gāma niye na, tətəkum ha bətekewew i gāma niye abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta tāma kurom bay.»

¹² Yesu a ndəvatay ha me ŋgay niye a tsikatay aye na, tə həl bo ti ye. Tə ndisl a gāma niye hay na, ta dazlay a mədə ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tə gwadətay a ndo i gāma niye hay: «Mbədum ha mede kurom» ¹³ ada ta həhar fakalaw abəra ka ndo hay. Tə fada mal ka ndo neheje dāvats eye hay aye. Tə mbəl tay ha abəra ma dāvats niye. Ndo neheje tə mbəl tay ha aye na, nəteje haladzay.

*Herod ta Yuhana madzəhuḃe ndo a yam
Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9*

¹⁴ Yesu a da a zləm haladzay a gāma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakə tə zalay Herod aye kə tsəne labara i Yesu dərma.

Ndo mekelej eye hay tə gwad ka Yesu: «Nəŋgeje na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam kə lətsew abəra ma mədahan. Hərwi niye nakə a huta gədan ka mäge masuwayan.»

¹⁵ Siye hay na, tə gwad: «Nəŋgeje na, Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tə gwad: «Nəŋgeje na, ndo i maslan i Mbəlom nəte mə walan i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheje ahəl niye aye.»

¹⁶ Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakə ahəl niye na dəs faya abəra gər eye na, kə lətsew abəra ma tsəvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hərwi maa vəl tsəved ka məgəse Yuhana na, bo ŋgay eye. Tə gəs na ada tə pa na a danjay. Tə pay səselek a sik. Herod a ge andza niye na, hərwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay nakə tə zalay Filip aye. ¹⁸ A gəs Yuhana a pa na a

danjay na, hərwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbəlom a ge me ka mabuwe ŋgwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say həbe məkədə Yuhana. Herodiyad a sla məkədə na Yuhana bay na, hərwi Herod. ²⁰ Hərwi me na? Herod na, a dzədzaraway a Yuhana. A dzədzaraway na, a sər ha Yuhana na, nəŋgeje ndo lele eye, kə ge mənese bay. Herod a ge faya me hərwi ada tə kəd na bay. A tsəne andza niye na, a dzədzar haladzay. Həbe duh a pawa zləm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matəme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsəved ka məkədə Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i məwe ŋgay. A zalatay a ndo ŋgay neheje bagwar eye ma məsler ka dala ŋgay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheje ka dala i Galile məzele tay a da a zləm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²² Anəke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fələkwa ka təv i ndo neheje mahaya gər eye. A ye naha na, a dazlay a məhetse. Məhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bəy ta ndo neheje a zalatay a magurlom aye. Bəy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakə a saka aye, na vəlakeje.» ²³ A mbadaj tsad tsad, a gwaday: «Kwa mey me! Ka tsətsah na, na vəlakeje. Kwa dala, na dəsakeje faya abəra, na vəlakeje ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ŋgay. A gwaday a may ŋgay: «May ga, bəy a gwedən “Tsətsah wu nakə a saka aye, na vəlakeje” na, na tsətsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwaday: «Tsətsah na, mâ dəsaka gər i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwaday a bəy: «A seŋ na, vəlen gər i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkədə na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi ba ka mbərəm məmbede kame i

ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ngay nāte, a gwadāy: «Do bāse! Tā dāsaw gār i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada kā pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danḡay, a dās gār i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vəlay a dem niye. Dem niye a tēma, a ye ha a vəlay a may ngay dərma. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tē tsāne, ta dās gār abəra ka Yuhana na, ti yaw tē zla ahaya mədahanḡ i Yuhana abəra ma danḡay, tē pa na a bəd.

Tapa i dafzlam tē kələf sulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslanḡ ngay hay mata dā ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tē maw tuk. Tē maw ka tēv i Yesu, ta təkəray wu nakə tē gaw aye ada tē matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka tēv nakə nətēye mē dēma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka tēv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədīye gār wu tay. Yesu ta gawla ngay hay ta huta həlay i mēnde wu mēnday kwa tsekweḡ bay tebiye. Yesu a zəba faya andza niye na, a gwadāy a gawla ngay hay: «Takwa kway abəra kananḡ, takwa a tēv nakə ndo hay andaya bay aye ta zəzukwakwa bo mē dēma.» ³² Tsa na, tē lətse, tē tsal a kwalalanḡ i yam, ti ye a tēv nakə ndəray andaya mē dēma bay aye.

³³ Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ngatay faya ta diye. Tē sər ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal ta hway tē sik, ka mēndisle a tēv nakə Yesu ta gawla ngay hay ta diye a dēma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ngay hay tē ndisl naha na, Yesu a mbəzlaw abəra ma kwalalanḡ i yam. A zəba dāre na, ndo hay mbərzəzza mahaya gār eye. A zəba fataya na, tē gay mē bo haladzay. Hərwi ndo neheye ta ndzəkit bo na, andza tēḅanḡ neheye ndo mətəkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mətəkatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta hēndzəd ka tēv i Yesu tē gwadāy: «Anəke huwa kə ge ada tēv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye

ta ndeyeweye wu mēnday na, mēngay? ³⁶ Ngama gwadāy tē ye mata səkəməw wu mēnday ma wuzlahgəma ada mē gay i ndo neheye tē mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Nəkurom eye vəlumatay wu mēnday!»

Gawla ngay hay ta tsətsah faya, tē gwadāy: «Nəmaa hutaweye dala masəkəməw wu mēnday a ndo neheye dā ta rahiye na, mēngay?»

³⁸ Yesu a gwadāy: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya tēday!» Tē tsāne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nətēye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tē gwadāy a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tē kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadāy: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tē ndza ka bərək ka bərək, ka guzer.» Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tē tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tē ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nətēye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tē ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tē kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dāre a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ndəv ha mēgay naha sisə a Mbəlom na, a ngəna ha makwala niye. A vəlātay a gawla ngay hay, a gwadāy: «Vəlumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ngənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a ngənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tē kələf eye ka mərəhe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tē hayay gār a siye i makwala tē kələf eye nakə a ləkaw aye. Tē hayay gār na, a rah a gwanḡ kuro gār eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye tē nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

Yesu a ye ka gār i yam tē sik

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanḡa na, Yesu a gwadāy a gawla hay ngay: «Tsalum a kwalalanḡ i yam, dum ka gār i dəlōv nakay a diye nenḡed. Ka deyumeye na, a diye i

gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye kurom naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwadatay: «Dum kurom a mətagay kurom hay tuk.»
⁴⁶ Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata duwule me.

⁴⁷ Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, neŋgeye mahəŋgeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay. ⁴⁸ Gawla ŋgay hay faya ta giye dəretsətseh hərwi mətasl a ge ta gədan ta diye tay, a say məme ha kwalalan i yam ta dəba. Yesu a ŋgatay na, nəteye faya ta siye dəretsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹ Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ Nəteye niye tebiye tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, neŋgeye a tsikatay naha me, a gwadatay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

⁵¹ Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalan i yam. A tsal ka təv tay a kwalalan i yam na, mətasl a ndza dedik. Tsa na, a gatay hərbaəkka a gawla ŋgay hay. ⁵² A gatay hərbaəkka na, hərwi ta sər ha gədan i Yesu zuk bay. Kwa masuwayan nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma Genesaret

Mata 14.34-36

⁵³ Ma dəba eye nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na, tə bar na, kwalalan i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. ⁵⁴ Tə mbəzlaw abəra ma kwalalan i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. ⁵⁵ Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa məŋgay kwa məŋgay, ta həlatay ahaya ndo i dəvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naha ndo i dəvats hay ta sləlah. ⁵⁶ Kwa

Yesu a ye na, a ŋgay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dəvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mâ vəlatay tsəved a ndo i dəvats hay tâ lamay na, a me i peteked ŋgay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

Farisa hay tə kule tay

Mata 15.1-20

¹ Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə yaw ma Zerozelem. Tə yaw tə haya gər ka təv i Yesu. ² Tə ŋgatay a siye i gawla i Yesu hay na, tə nda wu mənday andza niye ze məbere həlay. Andza məgwede na, ta bara həlay andza nakə kule i bəba tətə tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hərwi mey na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tə dəslaway ha gər a kule i bəba tətə tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiye dəf bay. ⁴ Tadə ta maw mə luma na, ta bariye həlay təday ada ta ndiye dəf. Sa na, tə dəslaway ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekedə gəse, gəzla ta səŋgəle i bəre.

⁵ Anəke na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla yak hay tə dəslay ha gər a kule i bəba tətə kway təbey na, kemey? Tə nda dəf ze məbere həlay andza i kule i bəba tətə kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, ndo i bəberek hay andza nakə Ezay ndo maslan i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwad:

“Ndo neheye ta zembedeŋ na, tə bazlam dekdek tsa,
dərev tay na, dərən tə neŋ.

⁷ Nəteye faya ta zembedeŋeje kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna dedek bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na,
bazlam mapala eye i ndo hay tsa.*»

* 7:7 Ezay 29.13.

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Ka gərum ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəslay ha gər a kule i ndo hay düh na, kəkay!» ⁹ A gwadatay sa: «Asah! Ka gərum ha bazlam i Mbəlom mapala eye na, dərəŋ tə nəkurom, hərwi məgay gər a kule i bəba tətə kurom hay lele düh!» ¹⁰ Musa a gwad: «Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədaw!»[†] A gwad sa: «Ndoweye kə tsaday a bəba ŋgay ta may ŋgay na, kutoŋ t̄a kəd na bədaw!»[‡] ¹¹ Nəkurom na, ka təmum bazlam nakay bay. Nəkurom faya ka tətikummatay a ndo hay na, kule i *kurban* tə məgwede a bəba kurom ta may kurom na: «Wu nakə na sliye faya məvəlaka ha bə hərwi madzəne kar aye na, *kurban*» (andza məgwede zlele nakə mavəla eye hərwi Mbəlom aye). ¹² Ma dəba eye na, a sakum ndo m̄a dzəna bəba ŋgay ta may ŋgay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom tə kule nakə faya ka tətikummatay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka təv ŋgay. Ti ye naha na, a gwadatay: «Nəkurom tebiye pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹⁵ Wu nakə ndo ma ndiye a huđ aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə dərev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakə zləm andaya faya na, m̄a tsəne!]»

¹⁷ Yesu a ndəv ha andza niye na, a ye ŋgway a gay. Gawla ŋgay hay ta zəŋgal na a gay. Ti ye naha ta tsətsah tə gwaday: «Dzeke nakə meeneŋ ka tsik aye na, mbədaw bo na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərma na, ka sərūm bədaw? Wu mənday nakə ndo ma ndiye a huđ eye na, ma nasiye ha dərev i ndo zezeŋ bay. ¹⁹ Hərwi wu mənday nakə ndo zezeŋ a nda aye na, a ye a dərev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a d̄a ha na, kwa wu mənday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadatay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom aye na, wu

nakə a yaw abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzal gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ŋgwalak eye bay aye, mäge məkal, məkəde gər i ndo, ²² mäge madama, məwe bor ka wu i ndo, mäge sewed, məvatay gər a ndo hay, mäge zlərwək, mäge sələk, mənğəlay bəzay a ndo hay, mədəslay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezeŋ. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom.»

Ŋgwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu Mata 15.12-28

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka təv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidon. A ye a gay eye andaya mə dəma. A ye a dəma na, a say ha bə ndəray m̄a sər ha neŋgeye ka niye bay. Ane tuk na, neŋgeye na, a sla məngehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ŋgwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neŋgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neŋgeye ka dala i Siri. Ŋgwas eye niye na, dem ŋgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka təv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwaday: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dərətsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwaday a ŋgwas niye na, «Gər ga ha! Neŋ na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vələteye wu mənday a wawa hay aye təday ada t̄a rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ŋgwas a mbəday faya, a gwaday: «Andza niye, bəy ga. Kwa neŋ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

²⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday a ŋgwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeŋew faya ye na, lele. Do a mətəgay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

[†] **7:10** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16. [‡] **7:10** Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

³⁰ Tsa na, ɲgwas niye a maw a mətəgay na, dem ɲgay mahəna eye ka tɔv mähəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəɲgəzɪlak eye

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidon ɪda ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

³² A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwadətay: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ɪda mā mbəl abəra ma dəvats ɲgay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəɲgeye, ti ye dərəɲ abəra ka tɔv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zɪəm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zɪəm sulo sulo. A tuf slesleḡ ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a zəba dərə a mbəlom. A ma ha məsəfərə ɲgək a bəzihud. Tsa na, a gwadətay a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgwede: «Zɪəm yak mā həndək!» ³⁵ Kwayaɲɲa zɪəm i ndo niye a həndək. A tsəne zɪəm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaɲaɲa lele tuk.

³⁶ Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadətay: «Kā dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me məde ha na, nəteye tə zaka ha məde ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayaɲ a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Nəɲgeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkətay na zɪəm, tə tsəne zɪəm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadətay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

Ndo hay gwezem fad Yesu a vələtay wu mənday

Mata 15.32-39

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka tɔv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. ɪda wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalətay a gawla ɲgay hay, a gwadətay: ² «Ndo neheye na, tə geɲ mə

bo haladzay, hərwi anaɲ məhəne mahkar na, nəteye ka tɔv ga ɪda wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwadətay: «Dum kurom ze mənde wu mənday» na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətəgay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaɲ tay na, nəteye dərəɲ.»

⁴ Gawla ɲgay hay ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday dā məvələtay a ndo neheye na, məɲgay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla ɲgay hay, a gwadətay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwadətay a ndo niye hay tā ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a ɲgəna ha daf niye, a vələtay a gawla ɲgay ɪda tā vələtay a ndo hay tebiye. Gawla ɲgay hay tə vələtay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla ɲgay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vələtay a gawla ɲgay hay. A gwadətay: «ɲgənumatay a ndo hay dərmaɲ.»

⁸ Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərehe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kətəh tasəla. ⁹ Ndo neheye tə nda daf aye na, ta giye gwezem fad.

Ma dəba eye na, Yesu a gwadətay: «Dum kurom tuk!» ¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal ɲgway a kwalalaɲ i yam ta gawla ɲgay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaɲ ka Yesu

Mata 16.1-12

¹¹ Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka tɔv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadətay: «Gamay masuwayaɲ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka tɔv i Mbəlom aye.»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfərə ɲgək a bəzihud, a gwadətay: «Nəkurom ndo neheye tə dərə

ka tsətsahumeye masuwayaŋ sa na, kemey? Anaŋ na tsikakumeye ta dedək: Dada ndəray ma gakumeye masuwayaŋ bay!»

¹³ Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye neŋged.

¹⁴ Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətəsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalaŋ i yam na, tapa nətə tsa. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay dəf, a gwadətay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

¹⁶ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷ Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaŋ tay aye. A gwadətay: «Ka ŋgurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bədaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədew? Mədzal gər kurom na, madərəzla eye kəla daw?»

¹⁸ «Dəre andaya fakuma ada kə ŋgatamay a dəre bədaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətəne ada kə tsənum bədaw?»

«Ada kə makumaw a gər təbədew? ¹⁹ Na ge tə makwala na, kəkay? Na ŋgəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tə nda bədaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwaŋ nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Gwaŋ kuro gər eye sulo.»

²⁰ Yesu a gwadətay sa: «Makwala neh-eye tapa tasəla aye na ŋgənatay a ndo hay gwezem fad aye na, nakə a ləkaw a rah na, kətəh nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Kətəh tasəla.»

²¹ Yesu a gwadətay: «Aya! Ada ka sərūm ha sa bədaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

²² Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə zalay Betesayda. Mə dəma na, tə gəsay naha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwadəy: «Tətal ka ndo may anaŋ ada mā ŋgatay a dəre tey.»

²³ Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye naha

na, Yesu a tuf slesləb ka dəre i guluf niye. A pa faya həlay, a tsətsah faya a gwadəy: «Ka ŋgatay a wu daw?»

²⁴ Guluf niye a zəba dəre na, a gwadəy a Yesu: «Na ŋgatay a ndo hay. Na ŋgatəy na, andza gər dəf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a pay həlay ka dəre sa. Dəre i guluf niye na, a mbəl lele. A ŋgatay a dəre kulir kulir tuk.

²⁶ Yesu a gwadəy: «Anəke na, do wu yak a mətəgay tuk. Kə ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu neŋgeye Kəriste Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma gəma niye. Ti ye a gəma neheye bəse tə mbay naha a gəma i Sezare Filipi aye. Ahəl nakə nətəye ka tsəved faya ta diye na, Yesu a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Ndo hay tə gwad fagaya neŋ na, way?»

²⁸ Ta mbəday faya tə gwadəy: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ndo mekeləŋ eye hay tə gwad nəkar na, Eliya, siye hay tə gwad nəkar na, nətə mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.»

²⁹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbəday faya, a gwadəy: «Nəkar na, Kəriste.»

³⁰ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadətay: «Kə tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a da ha məməte ŋgay Mata 16.21-28

³¹ Tsa na, Yesu a pa bo ka mətəkatay me a zləm. A gwadətay: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətəh haladzay. Bag-war hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə dzangəwa bazlam i Mbəlom mapala eye ada siye i madugula hay na, nətəye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.» ³² A dətay ha parak parak lele ka həmbər mətəkatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kətsah mahəŋgeye, a gay me. ³³ Yesu a mbəda me ka təv i gawla ŋgay siye hay. A zəba naha fataya. A gay me

a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abəra ka təv ga. Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

³⁴ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweŋe məpeŋ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. Mâ zla mayako mazləmbada eye ada mâ peŋ bəzay.* ³⁵ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga ada hərwi Labara Ŋgwalak eye na, ma təmiye ha dūh. ³⁶ Tadə ndoweŋe kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakə ndo zezeŋ ma sliye faya məvəle hərwi mambəda ahaya məsəfəre ŋgay aye daw?»

³⁸ «Nəkurom ndo neheye anəke aye, nəkurom na, mə walaŋ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadə ndoweŋe ka kərah ga ada kə datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmak na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweŋe ta məzlaḅ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dərə tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-

18

² Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tə tsal a mahəmba zəbol eye. Ahəl nakə nəteye mə mahəmba niye mahəteye na, bo i Yesu a mbəda ka dərə tay. ³ Peteked ŋgay a mbəda herre kudəkudək. Məslədə i peteked niye na, ndəray kwa nəte ka məndzibəra ma sliye məslədə ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatatay a Eliya ta Musa nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁵ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.»

⁶ Piyer a tsik andza niye na, hərwi a sər wu nakə ma tsikiye bay. Hərwi nəteye neheye mahkar aye na, ta dzədzar haladzay.

⁷ Pazlay a mbəzlaw mə mbəlom, a dərəzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsənew abəra mə gəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dərə na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweŋe abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka ŋgatamay aye na, kə təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahaŋ aye təday.»

¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Mələtsew abəra ma mədahaŋ na, andza məgwede mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweŋe madayaw təday na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Andza niye, Eliya ma lahaweŋe madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dərmak. Tə watsa na, tə gwad: “Neŋgeye na, ma siye dərətsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay” bədaw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, 6a ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

Yesu a mbəl ha wawa

Mata 17.14-21; Luka 9.37-43

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ŋgay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye

* **8:34** Məzle mayako mazləmbada eye na, andza məgwede: Məndze maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ŋgay andza Yesu.

ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ɲgatay a Yesu faya ta diye naha ka təv tay ta gawla ɲgay neheye mahkar aye na, a gatay hərbəbəkka. Tsa na, ta hway ka təv ɲgay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadətay: «Ka kədum wuway ta nəteye ka wuye mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweye andaya mə walaɲ i ndo niye hay a mbədayaw faya, a gwadətay: «Miter, neɲ na zlakaw wawa ga, hərwi mahorvov a gay. A gay na, a bəraway ka bazlam ɲgəts. ¹⁸ Mahorvov a gəsawa na. A gəsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw faya abəra ada a həpədawa zler ada a sarawa ha. Na tsətsah ka gawla yak neheye ta həhar faya bəra mahorvov tey na, tə mba faya mahəhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadətay: «Nəkurom neheye anəke ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye! Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ɲgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay? Ahe! Zlumenɲ ahaya wawa eye kanaɲ.»

²⁰ Ti ye, tə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mə bo i wawa niye a ɲgatay a Yesu na, a bəl ha wawa niye ta gədaɲ. Wawa niye a dəd. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwadətay a bəba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kə ndza faya hadzəgay?»

Bəba i wawa niye a mbəday faya, a gwadətay: «Wu nakay a dazlay na, neɲgeye wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hərwi ada m̄ə mət. Tadə ka sliye faya na, amboh dzəna may tey.»

²³ Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Ka gwad na, “Tadə ka sliye faya na, dzəna may tey” ba! Ane tuk na, hərwi ndo nakə kə dzala ha ka neɲ aye na, wuray andaya ma giye bo hərwi ɲgay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, bəba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad: «Na dzala ha! Səkeheɲ ha mədzele ka nəkar.»

²⁵ Ahəl nakə Yesu ta bəba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka təv tay. Yesu ka zəba ndo hay faya ta diye naha na, a ɲgərəz ka fakalaw, a gwad: «Nəkar fakalaw nakay

matəra ha ndo mandək eye ada mətsike me bay aye na, faya na gwadakeye dara abəra mə bo i wawa nakay. K̄ə ma faya mede a bo i wawa nakay dādā sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a bəl ha wawa niye ta gədaɲ. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zləva andza ma mətiye. Ndo hay haladzay ka niye tə gwad: «Wawa nakay na, kə mət.»

²⁷ Yesu a gəs na mə həlay, a lətse ha. Wawa niye a lətse ka mbəlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ɲgay hay, ti ye abəra ka niye, ti ye a mətəgay. Ahəl nakə nəteye mahəteye mətəgay na, ta tsətsah faya tə gwadətay: «Nəmay, nəmaa mba faya mahəhere fakalaw abəra ka wawa niye təbey na, hərwi mey?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ka dūwulumay me a Mbəlom bay na, ka slumeye faya mahəhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a da ha məməte ta mələtsew ɲgay abəra ma tsəvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ɲgay hay tə lətse, ti ye abəra ma təv niye. Ti ye a təv mekelenɲ eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay t̄ə sər ha təv nakə neɲgeye mə dəma aye bay. ³¹ A say ndo hay t̄ə sər faya bay na, hərwi faya ma tətikateye a gawla ɲgay hay.

A tətikawatay a gawla ɲgay hay na, a gwadawatay: «Neɲ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vələteye ga ha a həlay a ndo hay. Ta kədiye ga mədahaɲ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaɲ.»

³² Ane tuk na, gawla ɲgay hay ta tsəne me ɲgay niye a say məgwede mey na, ta tsəne bay. Ada ta dzədzar matsətsehe faya.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, tə ndisl a Kafənahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ahəl nakə nəteye mə gay niye na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Meeneɲ faya ka deyekweye ka tsəved na, ka tsikum mə walaɲ kurom na, ka wuye mey?»

³⁴ Ta mbəday faya a Yesu bay. Hərwi ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, ta tsətsah ka bo mə walaɲ tay, tə gwad:

«Ndo nakə neŋgeye bagwar eye a ze ndo mə walaŋ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gər a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo ka təv ŋgay. A gwadətay: «Ndo nakə a say matəre bagwar eye ka gər i ndo hay aye na, mâ həna ha gər dūh. Sa na, mâ təra ndo məgay məsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekweŋ, a lətse ha a wuzlah tay. A gəs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadətay: «Ndowe ye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndowe ye ka təma ga na, a təma neŋ mahəgeye bay. A təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya dərma k.»

Ndo nakə kə neŋ dərə bay aye na, ndo ga Luka 9.49-50

³⁸ Ma dəba eye na, Yuhana a gwadətay a Yesu: «Miter, nəmaa ŋgatay a ndowe ye faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndo ta məzele yak. A samay ha bə məgay me hərwi neŋgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Kâ gumay me bay. Hərwi ndowe ye kə ge masuwayaŋ tə məzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakə lele bay aye bay. ⁴⁰ Hərwi ndo nakə kə nakway dərə bay aye na, neŋgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadətay sa: «Ndowe ye kə vəlaku m yam məse hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ Kəriste aye na, sərum ha ta dedək, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

Məsəpete

Mata 18.6-9; Luka 17.1-2

⁴² Yesu a gwadətay sa: «Ndowe ye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tâ bəray madiz i kwar a dətay ada tâ kal ha a huđ i bəlay. ⁴³ Tadə həlay yak ma dədəye kar ha a mezeleme na, dəs na. ŋgama huta məsəfəre ka təv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dədə bay tə həlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dədə ma mbatiye bay aye.] ⁴⁵ Tadə sik yak ma dədəye kar ha a mezeleme na, dəs na. ŋgama dūh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte

tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hərwi mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dədə ma mbatiye bay aye.]

⁴⁷ Ada kə ge tadə dərə yak ma dədəye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na. ŋgama dūh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə dərə yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dədə ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye.

⁴⁸ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dədə ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadətay sa: «Andza ako nakə ndo məvədə ma vədəye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye dəretsətseh hərwi mede tay. Sluwal dərma k andza niye, ta giye ka ala na, ada mâ vəd.

⁵⁰ Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada mâ tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərma k na, tərūm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walaŋ kurom na, ndzum bar-barra.»

10

Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas

Mata 19.1-12; Luka 16.18

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafernahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yurdum. Mə dəma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

² Farisa hay ti ye naha ka təv ŋgay. Ti ye naha ka təv ŋgay na, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwadətay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ŋgwas ŋgay dətay?»

³ Yesu a mbədətay faya na, tə matsətsehe dərma k. A gwadətay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlaku m a tsik ka mahəhere ŋgwas na?»

⁴ Tə gwadətay: «Musa a gwad na, tadə ndowe ye a say mahəhere ŋgwas ŋgay na, mâ watsay dərəwel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mâ həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manəŋ ka həhar na ŋgwas ŋgay na, ka dərəwel niye.»

5 Tsa na, Yesu a gwadatay: «Musa a watsakum gər i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hərwi dərev kurom nakə makula eye tɔŋwa tɔŋwa. 6 Ahəl niye ka madazlay na, andza niye bay. Hərwi mawatsa eye ka madazlay i mäge məndzibəra na: “Mbəlom a ge hasləka ada ŋwas. 7 Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋwas ŋgay. 8 Ada nəteye ta təriye na, bo nəte.”*» Andza niye, nəteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.»

9 Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezenj mâ ŋgəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

10 Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye wu tay. Ahəl nakə nəteye mə gay ta gawla ŋgay hay aye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah sa, tə gwadəy: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza məgwede mey?»

11 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə ndoweye ka həhar na ŋwas ŋgay ada kə zla a dəma ŋwas mekeləj eye na, kə ge madama. Kə gay mənese a ŋwas ŋgay kurre eye. 12 Tadə ŋwas a wuda na zal ŋgay sa bay, a zla zal mekeləj eye dərma na, kə ge madama.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

13 Ma dəba aye na, ndo hay tə həl naha wawa hay a Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada tã huta ŋgama. Ane tuk na, gawla ŋgay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye. 14 Yesu a ŋgatay andza niye na, a yay a gər bay. A ndalay. A gwadatay a gawla ŋgay hay: «Gərūm tay ha wawa hay tã yaw ka təv ga! Kã həharum tay hay bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. 15 Sərūm ha na, ndoweye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

16 Tsa na, a zla wawa niye hay a həlay nəte ta nəte. A pa fataya ŋgama.

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

17 Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ta diye na, ndoweye a yaw ka təv ŋgay mahway

mahway. A ndisl ka təv ŋgay na, a dəkway gurmets kame ŋgay, a gwadəy: «Miter lele eye, na hutieye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

18 Yesu a gwadəy: «Ka zelenj ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ŋgwenj. 19 Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye dāw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: “Kã kəd gər i ndo bay, kã ge madama bay, kã ge məkal bay, kã raw me ka ndo kame i sariya bay, kã vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.†”»

20 Ndo niye a gwadəy: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

21 Yesu a ndazl na na, a wuda na haladzay. Tsa na, a gwadəy: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nəte. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kã ŋgənatay suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutieye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

22 Ndo niye a tsəne bazlam niye na, dərev a həbay. A ye ŋgway ta mevel eye, hərwi zlele ŋgay na, haladzay.

23 Yesu a ŋgatay a ndo niye a ye ŋgway na, a zəba ka gawla ŋgay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwadatay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ŋgay na, mada me eye haladzay.»

24 Gawla ŋgay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlataj madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadatay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! 25 Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ŋgama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

26 Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ a gawla ŋgay hay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

27 Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neŋgeye na, wuray a zay gədanj təbey.»

* 10:8 Madazlay i wu hay 1.27, 2.24. † 10:19 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

²⁸ Tsa na, Piyer a gwad̄ay: «Tsəne! Nəmay anan̄, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbəd̄atay faya a gwad̄atay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ngay, malamar ngay haslaka eye hay ta malamar ngay dem eye hay, may ngay, bəba ngay, wawa ngay hay, guvah ngay hərwi ga ada hərwi Labara Ngwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyeye a d̄əma gay hay, malamar haslaka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye d̄əretsətseh haladzay d̄ərmak. Aza kame na, ma hutiyeye sifa nakə ma ndəviyeye bay aye. ³¹ Mə walañ i ndo neheye anəke nəteyeye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriyeye ndo i d̄əba ada mə walañ i ndo neheye anəke nəteyeye ndo i d̄əba hay aye na, haladzay ta təriyeye ndo i me.»

*Yesu a da ha məməte ngay
Mata 20.17-19; Luka 18.31-34*

³² Yesu ta gawla ngay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem. Anəke na, nəteyeye ka tsəved̄ faya ta diyeye. Kame tay na, Yesu. Gawla ngay niyeye hay ta dzəd̄zar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diyeye ka bo d̄ziyeye ta dzəd̄zar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ngay niyeye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walañ i ndo niyeye hay kətsah sa. Ka təv niyeye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriyeye ka gər ngay aye.

³³ A gwad̄atay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweyeye a Zerozelem. Mə d̄əma na, neñ Wawa i Ndo ta vələteyeye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə d̄zan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geñeyeye sariya i məkəde. Ta vələy ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ³⁴ Nəteyeye na, ta ngweseneyeye d̄əla abəra mə gər. Ta tufeneyeye slesleḅ a d̄əre. Ta ndəbiyeye ga ta mandalaba. Tsa na, ada ta kədiyeye ga tuk. Aya ane, ma d̄əba i məhəne mahkar na, na lətseweyeye abəra ma mədahañ.»

*Ndo bagwar eye ta ndo i məsler
Mata 20.20-28; Luka 22.25-27*

³⁵ Ma d̄əba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd̄ ka təv ngay,

tə gwad̄ay: «Bəy Maduweñ may, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwad̄atay: «A sakum n̄a ge hərwi kurom na, wuyeye mey?»

³⁷ Ta mbəd̄ay faya tə gwad̄ay: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziyeye ma bəy yak na, vələmay tsəved̄ nəmāa ndza ka təv yak, nəte ta diyeye i həlay i mən̄day ada neñged̄ ta diyeye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwad̄atay: «Ka sərum wu nakə ka tsətsahumeyeye aye bay? Ka slumeyeye məse d̄əretsətseh nakə na siyeye d̄aw? Ka slumeyeye faya matəme t̄a dzəhuḅ kurom ha a d̄əretsətseh nakə ta dzəhuḅiyeye ga ha a d̄əma aye ngway d̄aw?»

³⁹ Ta mbəd̄ay faya, tə gwad̄ay: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwad̄atay: «Andza niyeye dedek, d̄əretsətseh nakə na ta siyeye na, ka ta sumeye. D̄əretsətseh nakə ta dzəhuḅiyeye ga ha a d̄əma aye na, ta dzəhuḅiyeye kurom ha a d̄əma. ⁴⁰ Ane tuk na, mən̄dze ta diyeye i həlay i mən̄day ga kəgəbay ta diyeye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neñ bay. Təv mən̄dze niyeye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siyeye i gawla ngay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niyeye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niyeye Yesu a zalatay tebiyeye ka təv ngay, a gwad̄atay: «Ka sərum ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka mən̄dzibəra faya ta ləviyeye ndo hay ta gədan̄ ada ndo bagwar eye hay ta b̄ərakiyeye ha gədan̄ tay ka siyeye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, m̄a ge andza niyeye mə walañ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walañ kurom a say matəre bagwar eye na, m̄a təra ndo i məsler kurom. ⁴⁴ Ada tadə ndo mə walañ kurom a say matəre ndo i me na, m̄a təra beke i ndo hay tebiyeye d̄uh. ⁴⁵ Kwa neñ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a geñ məsler bay. Na yaw d̄uh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl ha ndo guluf eye
Mata 20.29-34; Luka 18.35-43*

⁴⁶ Yesu ta gawla ngay hay tã ndisl a gãma i Zeriko. Ahãl nakã ti yaw abãra ma gãma niye na, ndo hay haladzay tã patayaw bãzay. Faya ta diye na, tã ndzay a gãr a guluf wuray faya ma rãkiye wu mandza eye ka tsakay i tsãved. Mãzele ngay na, Bartime, andza mãgwede wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a tsãne tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nã gaka mã bo tãbãdew?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay tã gay me, tã gwadãay: «Ka bãbãl mey? Ndza ãikãik!»

Neŋgeye na, a sãkah ha mawude sa ãuh: «Wawa i Davit, nã gaka mã bo tãbãdew?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a lãtse, a gwadãtay: «Dum zalumenãyaw, mã yaw.»

Ti ye tã zalay a guluf niye, tã gwadãay: «Dãrev mã ye fakaya abãra bay. Lãtse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a lãtse hurum, a kal ha peteked i mãtasl ngay ãvez ka dala. A ndapa a mbãlom, tsa na, a ye ka tãv i Yesu.

⁵¹ Yesu a tsãtsah faya, a gwadãay: «A saka nã ge hãrwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbãdãay faya, a gwadãay: «Miter, a seŋ na, nã ngatay a ããre sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwadãay: «Ka pa mãdzal gãr yak ka neŋ ta dẽdek. Do, ka mbãl!»

Tsa na, guluf niye a ngatay a ããre kwetseh kwetseh lele. A pay bãzay a Yesu.

11

Yesu a ndisl a Zerozelem

Mata 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹ Anãke na, Yesu ta gawla ngay hay, nãteye bãse ta Zerozelem. Nãteye mã mahãmba nakã tã zalay Mahãmba i Tetãdãez aye. Ka mahãmba eye niye na, gãma i Betifadze ta Betani andaya. Mã ããma na, Yesu a slãr tay ha gawla ngay hay sulo, a gwadãtay: ² «Dum a gãma nakã kame kurom aye. Ka ndislum naha a ããma na, ka ndzumeye a gãr a zũngo wawa eye ãã mãzle ndo mãbara eye. Ndãray kã ndza faya ãããã zuk bay. Pãlumaw ada kã yumenã ahaya. ³ Ndãray kã gwadãkum: “Ka pãlumeye zũngo eye mãge ha mey?” na, gwadãmay: “A say a Bãy Maduweŋ. Ma ta ma ahaya kananã bãse, ma ndziye bay.”»

⁴ Tsa na, ti ye a gãma niye. Ti ye naha a ããma na, tã huta zũngo niye wawa aye mãbara eye ma bãra ka mãged, ka tsakay i tsãved. Tsa na, tã pãla ha zũngo niye. ⁵ Mã ããma na, ndo hay andaya mandza eye. Tã gwadãtay: «Ka gumeye ka niye mey? Ka pãlumeye zũngo eye mãge ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mbãdãtay faya andza nakã Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tã tsãne andza niye na, tã gãr tay ha. Tsa na, ti ye ha zũngo niye. ⁷ Ti ye ahaya zũngo niye a Yesu na, ta fãtãl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zũngo niye. ⁸ Ndo hay haladzay ta fãtãl peteked tay hay ka tsãved. Siye hay tã pa hawal i gãrdãf neheye tã ããsaw ma guvah hay aye hãrwi mããslay ha gãr a Yesu ããrmak. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma ããba ngay aye na, ta wuda, tã gwad: «Zambãdãkway a Mbãlom! Mã pa ngama ka ndo nakã faya ma deyeweye tã mãzele i Bãy Maduweŋ aye! ¹⁰ Mbãlom mã pa ngama ka bãy i bãba kway Davit! Zambãdãkway a Mbãlom, neŋgeye nakã mã mbãlom aye!»

Yesu a vãlay mezeleme a gãrdãfi gurov Mata 21.18-19

¹¹ Tsa na, tã ndisl a Zerozelem. Tã ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mããslay ha gãr a Mbãlom. A ndisl naha na, a zãba ka wu nakã ndo hay faya ta giye mã ããma aye. Ma ããba eye na, ti ye ta gawla ngay hay a gãma i Betani. Ti ye a ããma na, hãrwi mazlambar pat faya ma ãããiye.

¹² Tãdãe eye na, Yesu ta gawla ngay hay tã lãtse abãra ma gãma i Betani, tã ma a Zerozelem. Ka tsãved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ngatay naha a ããrizl i gãrdãf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata zãbaw faya. A gwad: «Ingedhay na hutieye hohway ngay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka tãv i ããrizl i gãrdãf niye na, kakupkuppa slambah ããkãkã bãna, hohway andaya bay. Hãrwi kã ndisl ahãl ngay mãwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwadãay a ããrizl i gãrdãf niye: «Ndãray mã nda hohway yak ãããã sa bay!» Tsa na, gawla ngay hay ta tsãne.

Yesu mã gay i mããslay ha gãr a Mbãlom Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Ma dāba eye na, tə ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambəde ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷ A datay ha lele, a gwadətay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaley a gay ga na, gay i maduwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?†»

¹⁸ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu.

¹⁹ Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Zerozelem.

*Məpe mədzaŋgər ka Yesu tə maduwule me
Mata 21.20-22*

²⁰ Tədə eye pərik i mekedə na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ŋgatay a dərizl i gərdaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay. ²¹ Piyer a ŋgatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwadəy a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərdaf nakə ka vəlay mezeleme aye na, kə kula.»

²² Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gərūmay ha mədzaŋgər kurom a Mbəlom! ²³ Sərūm ha lele, ndoweye kə gwadəy a mahəmba nakay: “Lətse abəra kanan, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mədzaŋgər nətə na, Mbəlom ma təmiye na. Ada mā sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. ²⁴ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tədə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, 6a ka hutum tsiy. Mbəlom ma vəlakumeye. ²⁵ Agəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeye me a Mbəlom na, dum

pəsum ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. [²⁶ Tədə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərma.]]»

Gədan i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dāba eye na, tə ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu.

²⁸ Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vəlaka gədan eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəŋ dərma na tsətsahiye fakuma matsətsehe nətə, tədə ka mbəduməŋew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhuḃe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay daw? Mbəduməŋew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tədə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbədakweye faya məgweḃe maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedək Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta mbədəy faya a Yesu, tə gwadəy: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadətay: «Nəŋ bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

12

*Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah
nətəye sewed eye hay aye*

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹ Ma dāba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadətay: «Ndoweye a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl

* 11:17 Ezay 56.7. † 11:17 Zeremi 7.11.

i gərdaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwad hərwi maditse a dəma hohway i dərizl i gərdaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malembede guvah ngay niye na, a həl ndo i məfəte hay ada tã fətay na. Bo ngay aye a ye a tsekene.

² «Həlay i manğəle hohway i dərizl i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ngay hay hərwi ada tã vəlayaw faya abəra i ngay. ³ Tsa na, ndo i məsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye tə gəs na. Tə ndaβa na ada ta həhara ahaya həlay kəriye. ⁴ Ndo i guvah a ngatay andza niye na, a slər ndo neŋged. A ye naha na, kurah tə wuya faya məkədə na. Tə kəd na ka gər, tə tsaday pələslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i məsler ngay mamahkar eye, a slər na sa. Neŋgeye na, tə kəd na mədahaŋ eye. Ndo i guvah niye a slər ndo wal wal sa. Tə ge tay ha andza niye dərma. Siye hay tə ndaβa tay ha, siye tə kəd tay mədahaŋ eye hay.

⁶ «Anəke a zəkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ngay nəte nakə a wuda na haladzay aye. A slər na wawa ngay niye nəte aye. Hərwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tə ngatay na, tə gwad mə walaŋ tay: “Aya! Anaŋ magedze ngay nakə ma ta ndiye na guvah ngay aye, ki yaw! Takwa, kədəkwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ⁸ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye dərəŋ abəra ma guvah niye.»

⁹ Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye anəke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyewe ye na, ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Ada ma həliye a dəma ndo mekeləŋ eye hay. ¹⁰ Ka dzaŋgum bazlam nakay mə Derewel i Mbəlom bədaw? Mə dəma mawatsa eye na, a gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,
maa təra kwar lele eye a ze siye kwar hay na, neŋgeye duh.

¹¹ Maa gwad kwar niye mǎ təra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.*»

¹² Madugula i Yahuda hay tə sər ha a tsik andza niye na, ka nəteye. Tsa na, ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, tə gər ha, ti ye wu tay hərwi ta dzədzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Məvəlay dzaŋgal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³ Ma dəba eye na, tə slər Farisa hay ta ndo hay ngal mə walaŋ i ndo i Herod. Ti ye ka təv i Yesu hərwi məhəle faya abəra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ngəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Faya ka tətikateye a ndo hay dedek ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay? Lele məvəle bay tsukudu, lele məvəle daw?»

¹⁵ Yesu a sər ha a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadatay: «A sakum məhəle fagaya abəra suwat na ka mey? Ehe zlumenəw kwar i suloy təday, a seŋ mazəbe faya.»

¹⁶ Tə zlay naha kwar i suloy nəte. Tə vəlay.

A təma kwar i suloy niye a zəba faya. Tsa na, a tsətsah, a gwadatay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Tə gwaday: «I bəy i Roma ada mawatsa eye faya na, məzele ngay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vələmay ha a bəy i Roma ngway. Wu i Mbəlom na, vələmay ha a Mbəlom ngway.»

Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, a gatay hərβabəkka.

Mələtsew abəra ma mədahaŋ

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

¹⁸ Ma dəba eye na, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.» ¹⁹ Ti

* **12:11** Dəmes hay 118.22-23.

ye ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anəŋ. A gwad: “Tadə ndo a mət a gər ha ŋgwas ŋgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ŋgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.”²⁰ Aya andaya ahəl niye ndo ta malamar ŋgay hay tasəla. Malamar tay bagwar eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ŋgay niye a zla aye bay.²¹ Məmbager ŋgay a zla na madakway i ŋgwas niye. Tsa na, a mət ze məwe wawa ta ŋgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye dərma. ²² Nəteye niye tasəla tə zla ŋgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray nəte mə walaŋ tay ta wa wawa ta ŋgwas niye bay. Ma dəba eye nəteye niye tebiye tə mət na, ŋgwas a mət dərma. ²³ Pat nakə aza ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi mey na, nəteye niye tasəla aye ta zla na ka ŋgwas!»

²⁴ Yesu a mbədətay faya, a gwadəy: «Andza niye bay. Kâ vumay gər a mədzał gər kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hərwi ka sərüm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərüm gədaŋ i Mbəlom bay. ²⁵ Ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ²⁶ Bazlam nakə a tsik ka mələtsew abəra ma mədahaŋ aye na, ka dzaŋgum dāda mə derewel i Musa təbədew? A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. Ka təv eye niye na, Mbəlom a gwadəy a Musa: “Nəŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.”²⁷ Mbəlom na, nengeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, nengeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nəkurom ka dzum tsəved hərwi nakə ka gwadəy mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya bay aye.»

*Bazlam mapala eye bagwar eye
Mata 22.34-40; Luka 10.25-28*

²⁸ Ahəl nakə Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya dərma, faya ma piye zləm. A tsik ma mədzele gər ŋgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbədətay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu. A tsətsah ka Yesu a gwadəy: «Bazlam i Mbəlom mapala eye nakə a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwadəy: «Bazlam i Mbəlom nakə mapala eye a ze siye hay aye na, anəŋ: “Nəkurom Israyel hay, pum zləm! Bəy Maduweŋ Mbəlom kway na, nengeye Bəy Maduweŋ nəte ŋgweŋ. ³⁰ Wudā Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədaŋ yak peteh. §”³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anəŋ sa: “Wudā ndo i maged yak dərma andza ka wudā na gər yak.*” Bazlam i Mbəlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwadəy a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduweŋ na, nengeye Mbəlom nəte. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekeleŋ eye andaya bay. ³³ Kwa way mâ wudā Mbəlom tə dərev ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mâ wudā ndo i maged ŋgay dərma andza a wudā na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənaw a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ŋgatay ndo niye a mbədətay faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwadəy a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsətsehe faya bazlam.

*Kərıste na, Wawa i Davit daw?
Mata 22.41-46; Luka 20.41-44*

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadəy: «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kərıste nengeye na, Wawa i Davit

† 12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10. ‡ 12:26 Madayaw abəra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16. § 12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5. * 12:31 Levitik 19.18.

na, kəkay? ³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədanña eye, a gwad:

“Bəy Maduweñ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweñ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,
hus a pat nakə neñ, na piye tay ha ndo
məne dəre yak hay a hud i sik yak
aye.†”

³⁷ «Davit tə gər ngay na, kə zalay a Kəriste
“Bəy Maduweñ” tuk na, Kəriste ma təriye
wawa ngay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay
a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikateye aye
na, anañ. A gwadatay: «Həbum gər
kurom abəra ka ndo mədzanğawa bazlam
i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta
wudə mahəhele na, ta rəkWat eye. Ka təv
məhay gər na, a satay ndo hay tāt tsikatay
me ta mədəslatay ha gər. ³⁹ Kwa mə gay i
maduwule me na, ta pəlawə i tay na, təv
məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay
ta ngatateye lele. Mə magurlom, ta wudə
na, təv məndze ngwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə
vəlawatay a madakway i ngwas hay aye na,
tə ndayawa na. Tə duwulawa me na, vədvdəd
a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tāt gwad
fataya nəteye ndo ngwalak eye hay. Slala i
ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom
ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye
hay!»

Madakway i ngwas mətawak eye

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta
təv nakə ndo hay tə pawa a dəma suloy mə
gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə
ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy
aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay
ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele
hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay.
⁴² Madakway i ngwas wuray mətawak eye
a ye naha dərma. A ye naha a pa a dəma
kəbo sulo. Kəbo ngay niye na, a sla dala
nəte bay. ⁴³ Yesu a ngatay a madakway i
ngwas niye na, a zalatay a gawla ngay, a
gwadatay: «Sərum ha, madakway i ngwas
nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo

hay na, neñgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekeləñ eye
hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə
gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ngwas
nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye
andaya sa bay.»

13

*Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay
ha gər a Mbəlom*

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma
dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a
Mbəlom aye na, ndo nəte mə walañ i gawla
hay a gwadatay: «Miter! Zəba ka gay nakay
tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar
neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay
ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Zəba gay
nakay na, ka ngatumeye a kwar kwa nəte ka
gər i kwar nged bay. Ta mbəzliye ha hele
hele.»

Ngodgor i mandəve i məndzibəra

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba
nakə tə zalay Mahəmba i Tetədöz aye.
A ye naha na, a ndza dəgerger tə gay i
mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba
niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana,
ta Añdərə tsa bəna ndo hay tebiye bay.
Mə mahəmba niye na, ta tsətsah faya tə
gwaday: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye
bo na, kəday? Ada ngodgor waray nakə
nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta
ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadatay:
«Gum metsehe lele! Ndəray māt səpat
kurom bay. ⁶ Hərwi ndo hay haladzay
ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way
ma gwadiye: “Neñ na, Kəriste!” Ada ta
səpatiye ndo hay haladzay. ⁷ Ka tsənum
ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom
kwa neheye dərəñ tə nəkurom aye na, kāt
dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoñ ta
ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve
i məndzibəra zuk bay. ⁸ Slala nged ta giye
vərəm ta slala nengəd, bəy ta bəy ta giye
vərəm. Dala ma bəliye ma gəma hay wal
wal, ada mändərzlan ma giye. Wu neheye

† 12:36 Dəmes hay 110.1.

ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ɲgwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gumay metsehe a gər lele. Hərwi mey na, hərwi ndo hay ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndabiye kurom ta mandalaɓa mə gay i maɗuwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay, hərwi nakə ka pumenɲ bəzay a neɲ aye. Niye na, ta səriye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedək. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hərwi ada ndo i mändzibəra hay tebiye tã tsəne Labara ɲgwalak eye. ¹¹ Tadə ta gəs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo mäge sariya hay na, kã dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kã dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakə a yakumaw a mədzal gər aye. Hərwi ma deyeweye na, abəra mə nəkurom bay. Mata ɗakum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsəɗaɲɲa eye. ¹² Hələy eye ma slaweye na, ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tã kəɗ tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərmak. Wawa hay ta natay ɗəre a bəba tay hay, ta kəɗiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye ɗəre hərwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka ɲgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonɲo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka təv nakə haɓe ma ndziye faya bay aye. (Ndowneye kə dzaɲga na, mã tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ɲgatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. ¹⁵ Ndo nakə neɲgeye ka gər i gay aye na, mã mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, mã hway ɗuh. ¹⁶ Ada ndo nakə neɲgeye ma guvah aye na, mã mbəɗa gər a mətəgay ɲgay məzlaw peteked ɲgay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, ɗəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ɲgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ɲgwas neheye faya ta vəlatəye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay amboh a Mbəlom, hərwi ada wu neheye mã ge bo a həlay i mətəsl bay. ¹⁹ Hərwi mey na, pat eye niye na,

ɗəretsətseh bagwar eye. Slala i ɗəretsətseh niye ma ta deyeweye na, kə ge bo ɗaɗa bay kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye hus anəke. Ada slala i ɗəretsətseh niye na, ɗaɗa ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadə Mbəlom mã zla həlay eye bəna, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ɲgay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste ananɲ!” kəgəbay “Zəbum! Neɲgeye atay!” na, kã təmum bazlam ɲgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo məɗe ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayanɲ hay ada tə wu neheye ma giye hərɓaɓəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma ɗəba i ɗəretsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma ɗəviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gəɗan eye ka magərmbəlom aye ta ɓəliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ɲgeteɲeye a neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gəɗan haladzay ada ta məzlaɓ eye. ²⁷ Kwayanɲa ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i mändzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ɲgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ɲgatumay a gurov ka ɗuɗa na, ka sərum ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bəɗaw? ²⁹ Andza niye ahəl nakə ka ɲgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərum ha neɲ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neɲ ka maged. ³⁰ Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, ɗaɗa ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nəte ngwen

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ wawa ngay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ngwen. ³³ Gum metsehe bəna, kâ dzədzarum bay, hərwi ka sərurum ma deyeweye kəday na, ka sərurum həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ngay a ndo i məsler ngay hay ada tã gay gər a bədgay ngay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe maged na, a gwaday: «Tsəpa na lele, kâ ndzahəra bay.» ³⁵ Nəkurom dərma andza niye. Ndzum na, tsezlezleŋne, hərwi ka sərurum ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magərħəvad, agəna ta mbəlom dā, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərurum bay! Ndzum tsezlezleŋne!»

14

Ta pəla tsəved mägəse na Yesu

Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-

53

¹ A zəkaw məhəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday nakə tə zalay peŋ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka mägəse Yesu ta məkal hərwi ada tã kəd na. ² Tə gwad mə walaŋ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbəda mal ka Yesu

Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simoŋ. Ndowne niye a ndzawa na, dāvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ngwas wuray a ye a fələkwa ka təv

tay dos ngay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədakw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Asah! Ngwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutiye dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bədaw!» Tə may ha mənese haladzay a ngwas niye.

⁶ Yesu a gwadatay: «Duh bay, gərurum ha ngwas nakay na, səfek. Ka kwasum-eye gər a ngwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ngwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ⁸ Ngwas nakay a geŋ na, wu nakə gədaŋ ngay a mba faya mäge aye. Neŋgeye na, kə lah mambəde ka bo ga mal nakə həbe ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəd aye. ⁹ Neŋ faya na gwadakumeye, sərurum ha: Kwa a ngay ta diye ha Labara Ngwalak eye ka mändzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətəsiye ha gər bay.»

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ngay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say mäge daf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ngay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Korinthe hay 11.23-25

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay

aye na, tã kãdãwã tãbãñ hãrwi mãde wu mãnday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsãtsah, tã gwadãay a Yesu: «A saka nãmaã ye mata daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsãne andza niye na, a slãr gawla ñgay hay sulo ka me, a gwadãtay: «Dum a wuzlahgãma! Ka yum naha na, ka ndzum-eye a gãr a ndo faya ma zliye yam ta gãzla eye. Ka ñgatumay na, pumay bãzay. ¹⁴ Gay nakã ma fãlakwiye a dãma aye na, fãlakum dãrmak ada kã tsãtsahum ka ndo i gay niye, gwadũmay: “Miter a gwadãka: Gay nakã nãmaa ndiye mã dãma wu mãnday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mãñgay?” ¹⁵ Ka tsãtsahum andza niye na, ma dãkumeye faya ka gay nakã ka gãr i gay nenjedã aye. Hudã i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mã dãma mãlãva bo eye tsiy. Wu neheye ka gakweye ha mãsler aye tebiye andaya mã dãma. Ka dumeye wu mãnday i magurlom i Pak na, mã dãma.»

¹⁶ Gawla ñgay niye hay sulo aye tã lãtse, ti ye a wuzlahgãma. Ti ye naha na, tã ndzay a gãr andza nakã Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tã da wu mãnday i Pak mã dãma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ñgay hay kuro gãr eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahãl nakã faya ta ndiye wu mãnday aye na, Yesu a gwadãtay: «Neñ faya na gwadãkumeye: Sãrum ha na, ndo nãte mã walañ kway nakay ka ndayakweye wu mãnday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla ñgay hay tã tsãne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsãtsah faya, tã gwadãay: «Neñ dãw? Neñ dãw?»

²⁰ Yesu a mbãdatay faya a gwadãtay: «Ndo nãte mã walañ kurom neheye kuro gãr eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakã faya ka ndayakweye wu mãnday dziye aye. ²¹ Neñ Wawa i Ndo na mãtiye andza nakã Derewel i Mbãlom a tsik aye. Ane tuk na, dãretsãtseh ka gãr i ndo nakã ma giye daf ka neñ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ñgama meeneñ tã wa na bay.»

²² Ahãl nakã faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peñ, a gay naha sãsãe a Mbãlom. Ma dãba eye na, a ñgãna ha peñ niye, a vãlatay a gawla ñgay hay, a gwadãtay:

«Zlum. Nakay na, bo ga.» ²³ A zla gãvet maraha eye tã wu mãse, a gay naha sãsãe a Mbãlom. Ma dãba eye a vãlatay tã sa tebiye tay eye. ²⁴ Yesu a gwadãtay sa: «Nakay na, bambaz ga nakã Mbãlom ma bãriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbãdiye ha na, hãrwi ndo hay haladzay. ²⁵ Neñ faya na tsikakumeye, na ta siye wu mãse nakay sa bay hus a pat nakã na ta siye wedeye ma Bãy i Mbãlom aye.»

²⁶ Ma dãba eye, ta zambadãay a Mbãlom ta dãmes na, ti ye tã tsal a Mahãmba i Tetãdãez.

Yesu a dã ha Piyer ma ta gwadãiye: «Na sãr Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahãl nakã faya ta diye ka tsãvedã aye na, Yesu a gwadãtay a gawla ñgay hay: «Nãkurom neheye tebiye ka gãrumeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mã bazlam i Mbãlom na: “Na ta kãdiye na ndo mãtsãkure tay ada tãbãñ hay ta ñgãniye gãr kweye kweye kwa a ñgay.*”» ²⁸ Yesu a gwadãtay sa: «Ane tuk na, na mbãlaw abãra ma mãdahañ na, na hãbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer nenjeyeye na, a gwadãay: «Kwa siye i ndo hay ta gãr kar ha na, neñ na, na gãriye kar ha bay.»

³⁰ Tsa na, Yesu a mbãdãay faya a Piyer a gwadãay: «Neñ faya na gwadãakeye: Sãr ha na, bãgom ta hãvadã nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, bã ka gwadã sik mahkar ka sãr neñ bay.»

³¹ Piyer a mbãdãay faya sa: «Na sãr kar bay na, na tsikiye dãdã bay, kwa tadã ka mãtameye ka bo salamay.» Siye i gawla ñgay hay tebiye tã tsik andza niye dãrmak.

Nãteye ka Mahãmba i Tetãdãez

Mata 26.36-46; Luka 22.39-46

³² Tsa na, tã ndisl a tãv wuray tã zalay Getsemene. Tã ndisl naha na, Yesu a gwadãtay a gawla ñgay hay: «Ndzum kanaan! Neñ na, na diye na ta dũwuliye me.»

³³ Yesu a ye na, nãteye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tã ndisl naha na, dãrev a ye abãra ka Yesu, a dzãdzar haladzay. ³⁴ A gwadãtay: «Dãrev ga na, kã

* 14:27 Zakari 13.7.

rah tə dəretsətseh i mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanaŋ tsezlezleŋne!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə hud. A duwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dəretsətseh nakay mâ ye fagaya abəra vuv tey.» ³⁶ A gwad: «*Abba*, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwad: «Simon, ka ndzahəra daw? Nəkar na, ka mba faya məndze tə dərə kwa bəre nəte təbədew?» ³⁸ Ndzum tə dərə tsezlezleŋne ada duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dəfum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədaŋ kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a ndəv ha na, a ye abəra ka təv tay izad sa. A ye mata duwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ŋgay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dərə kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta pədəke abəra ka məndzəhəre na, tə sər wu nakə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata duwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwadatay: «Huya faya ka ndzahərume ye daw? Nəkurom faya ka zəzəkumeye bo kurom ba? Anəke na, ka ndəv tsiy, həlay eye kə ndislew tuk! Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² Lətsum, takwa, ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəsəlan Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta

ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye bə ka datay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye, na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a həndzəd kwayaŋna ka təv i Yesu, a gwad: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay tə ŋgatay andza niye na, kwayaŋna tə gəs na Yesu.

⁴⁷ Ka təv niye ndo nəte mə walaŋ tay, pəkat a ŋgwadaw maslalam ŋgay. Tsa na, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsəy na zləm fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadatay: «Ka yu-maw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw?» ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka təv kurom. Na tətikawa mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka gəsum ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada mâ ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

⁵⁰ Tə gəs na Yesu na, gawla ŋgay hay ta hway kweye kweye tə gər ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəŋgal na Yesu. Ka bo ŋgay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tə ge andza ta gəsiye na gawla niye na, ⁵² a gər ha gwedere ŋgay ŋgudek, a hway ŋgway bo kəriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye. Mə dəma na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tebiye, madugula hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye nəteye mahaya gər eye.

⁵⁴ Piyer neŋgeye na, a zəŋgal naha Yesu dərəŋ ma dəba. A ye naha a fələkwa a dalamətagay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye. Mə dəma na, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye maged aye. A ye naha a ndza ka ako ka təv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda

hay tebiye ta p̄ala ndo hay h̄arwi maraw faya me h̄arwi m̄agay sariya i m̄ak̄aḁe na. Ane tuk na, ta huta faya m̄anese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ṅgay wal.

⁵⁷ Siye i ndo meken̄ aye hay t̄a l̄atse, ta raw me ka Yesu, t̄a gwad̄: ⁵⁸ «N̄amaa ts̄ane faya ab̄era a gwad̄: “Na mb̄azliye ha gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom nakay ndo hay ta ḁ̄azl eye ada ma m̄ah̄ane mahkar na, na ḁ̄azliye a ḁ̄ama meken̄ nak̄a t̄a h̄alay i ndo zezen̄ bay aye.”» ⁵⁹ Kwa t̄a tsik andza niye b̄abay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo m̄av̄elaway wu a Mb̄alom a l̄atse ts̄akwad̄ kame i ndo hay. A ts̄atsah ka Yesu, a gwad̄ay: «Ka mb̄ad̄atay faya a ndo neheye t̄ab̄ad̄ew? T̄a tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mb̄ad̄atay faya bay. K̄a tsikatay faya kwa tsekwen̄ bay tebiye.

Bagwar i ndo m̄av̄elaway wu a Mb̄alom niye a ts̄atsah faya sa: «N̄akar na, K̄ariste Wawa i Mb̄alom nak̄a n̄amay faya n̄amaa zambad̄eye ḁ̄aw?»

⁶² Yesu a mb̄ad̄ay faya a gwad̄ay: «N̄en̄ na, nen̄geye. Ma dazlay an̄ake, ka ṅgatum̄en̄eye a nen̄ Wawa i Ndo na ndziye t̄a h̄alay i m̄and̄ay i Mb̄alom, nen̄geye nak̄a ḡad̄an̄ eye ka ḡar i wu hay tebiye aye. Ka ṅgatum̄en̄eye sa na, ma maḡar̄mb̄alom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo m̄av̄elaway wu a Mb̄alom a ts̄ane andza niye na, a ndalay haladzay. A ṅgurad̄a ha peteked̄ ṅgay. Tsa na, a gwad̄: «Ka p̄alakweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka ts̄anum wu nak̄a a tsik aye b̄ad̄aw? A tsalay ka ḡar a Mb̄alom. Niye na, ka dzalum na, k̄akay?» Ndo niye hay tebiye t̄a gay sariya i m̄ak̄aḁe na.

⁶⁵ Kwayan̄ṅa siye i ndo meken̄ eye hay t̄a wuya faya kurah. Ta tufay slesleḁ a ḁ̄are. T̄a mbuzay na ḁ̄are ada t̄a k̄ad̄ na. T̄a gwad̄ay: «N̄akar ndo m̄ad̄e ha bazlam i Mb̄alom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, t̄a v̄elatay ha a h̄alay a ndo mats̄ape gay i b̄ay i ndo m̄av̄elaway a Mb̄alom. N̄ateye t̄a ḡas na ada t̄a fay ka maholom pura pura.

*Piyer a gwad̄: «Na s̄ar Yesu bay»
Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27*

⁶⁶ Piyer na, nen̄geye andaya huya ma dalam̄atagay ka dala. ṅgwas nak̄a a gawa m̄asler m̄a gay i bagwar i ndo m̄av̄elaway wu a Mb̄alom aye, a ye naha a ndzay a ḡar a Piyer. ⁶⁷ A ṅgatay a Piyer mandza eye ka ako. A z̄aba faya ndzuzle, a gwad̄ay: «N̄akar ḁ̄armak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad̄ b̄ad̄a?»

⁶⁸ Piyer a ts̄ane na, a gwad̄ay a ṅgwas niye: «A'ay! Na s̄ar wu nak̄a a saka m̄atsike aye bay. Na s̄ar bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye ab̄era ma dalam̄atagay. A ye a l̄atse sl̄ep ka h̄alay i m̄aged̄ madayaw ab̄era. [Kwayan̄ṅa dzagulok a zlaha.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sl̄ep ka h̄alay i m̄aged̄ na, ṅgwas niye k̄a ṅgatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ṅgay nak̄a a tsikay a Piyer kame i ndo neheye m̄a ḁ̄ama aye. «Ndo nakay na, n̄ate m̄a walan̄ tay.»

⁷⁰ Piyer a ts̄ane na, a gwad̄: «Na s̄ar ndo niye bay.»

M̄andze tsekwen̄ na, ndo neheye ka t̄av̄ eye niye t̄a gwad̄ay sa: «N̄akar na, m̄a walan̄ tay, n̄akurom dziye. N̄akar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mb̄ad̄a a gwad̄: «Na s̄ar ndo nak̄a ka tsikum faya aye bay. K̄a ge na raw me na, Mb̄alom m̄a ḡen̄ ḁ̄arets̄atseh.»

⁷² Kwayan̄ṅa dzagulok a zlaha masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nak̄a a tsik aye a mayaw a ḡar a Piyer tuk. Yesu a gwad̄ay: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ḁ̄a ka gwad̄ sik mahkar ka s̄ar nen̄ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nak̄a a tsikay aye na, a hwayaw ab̄era. A ye a tuwa ts̄id̄uk ts̄id̄uk.

15

*Yesu kame i Pilat
Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25;
Yuhana 18.28-19.16*

¹ P̄arik i meked̄e, bagwar hay i ndo neheye t̄a v̄elaway wu a Mb̄alom aye ta madugula hay ta ndo m̄adz̄an̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, t̄a haya ḡar. T̄a haya ḡar na, h̄arwi m̄atsike m̄a walan̄ tay m̄age ha Yesu na, k̄akay? Ta nd̄av̄ ha m̄ahay ḡar na, t̄a dzawa

na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tã vëlay ha a Pilat.

² Pilat, nenjeyey na, a tsëtsah ka Yesu, a gwadäy: «Nëkar na, bëy i Yahuda hay dedëk däw?»

Yesu a mbëday faya, a gwadäy: «Nëkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye tã däs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dëba eye na, Pilat a tsëtsah faya sa, a gwadäy: «Nëkar na, ka mbëda faya bay na, këkay? Ka tsëne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye tãbëdew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka hëndëk bazlam ndë mambëday faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadëñ wadëñ a Pilat.

⁶ Ka mëve, ta giye magurlom nakë tã zalay Pak aye na, Pilat a gërawa ha ndo i dängay nëte. A gër ha na, ndo nakë ta tsëtsahawa aye. ⁷ Azlakwa ahël niye na, ndoweye andaya tã zalay Barabas, nenjeyey ma dängay. Nenjeyey më walañ i ndo neheye tã nay dëre a bëy i dala i hay aye. Tã gës tay na, hërwi tã këd ndo ahël i magazlëga tay niye.

⁸ Anëke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dëma na, kwa way a tsëtsah ka Pilat wu nakë a tëmawatay na andza nakë ta tsëtsahawa aye. ⁹ Tsa na, Pilat a mbëdatay faya a gwadatay: «A sakum nä gërakum ha na, bëy i Yahuda hay däw?» ¹⁰ Pilat a sër ha bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye tã gësay naha Yesu na, tã ge faya na, sëlëk këriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye, nëteyey düh na, tã vëlatay gëdañ a ndo hay ada mëgwadäy a Pilat më gëratay ha na, Barabas bëna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwadatay a ndo hay sa: «A sakum nä ge ha ta ndo nakay ka zalumay bëy i Yahuda hay aye na, këkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbëday faya tã mawude, tã gwadäy: «Dar na ka mayako mazlëmbada eye!»

¹⁴ Pilat a tsëtsah fataya, a gwadatay: «Nenjeyey a ge na, mënese waray?»

Ane tuk na, ta sëkah ha mawude haladzay ta gëdañ, tã gwadäy: «Dar na ka mayako mazlëmbada eye!»

¹⁵ Pilat a say mëngwasatay ha dërev a ndo niye hay. Andza niye a gëratay ha Barabas. Yesu na, a ndäba na ta mandaläba, a vëlatay ha a sidzew hay hërwi ada tã ye tã dar na ka mayako mazlëmbada eye.

*Tã gay sariya a Yesu i mëkädë
Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3*

¹⁶ Sidzew hay ti ye ha Yesu a hud i gay i ngomna ada tã zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dërmak. ¹⁷ Më dëma na, ta tsëkw faya abëra peteked ngay hay. Tã zla peteked ndozza eye, tã kalay ka bo. Tã däsaw dak tã slapa na ka bo, tã pay a gër a Yesu andza dzagwa i bëy. ¹⁸ Tsa na, ta dazlay mëtsikay me. Tã gwadäy: «Zay däw? A nëkar bëy i Yahuda hay!» ¹⁹ Tã tsikay andza niye na, ada tã fay ka gër ta sakwal. Ta tufay sleslëb a dëre. Ta dëkway gurmets kame ngay hërwi mëtsikay me andza bëy.

²⁰ Ta ndëv ha mëngwese faya na, ta tsëkw faya abëra peteked nakë tã kalay ka bo ndozza aye ada tã may ha ka bo peteked ngay hay. Tsa na, tã gës ahaya abëra hërwi mede ha mata dar na ka mayako mazlëmbada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Ahël nakë faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazlëmbada eye na, pëslañ ndo wuray mëzele ngay Simon. Nenjeyey na, ndo i Siren, nenjeyey bëba i Alëgazandër ta Rufus. Nenjeyey faya ma diye ta tøv niye. Nenjeyey a maw abëra më pësl. Sidzew hay tã ngatay na, tã gay kuton ka mëzle mayako mazlëmbada eye nakë ta dariyey faya Yesu aye.

²² Tsa na, ti ye ha Yesu a tøv eye andaya tã zalay Golgwata, andza mëgwedë: Tøv i mëtasl i gër. ²³ Tã ndisl naha a dëma na, a satay a sidzew niye hay mëvëlay guzom madzapa eye tã wuyey andaya tã zalay mir. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kërah mëse.

²⁴ Ma dëba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlëmbada eye. Ta dar na na, tã ge tsakwal ka peteked ngay hay. Tã ge andza niye na, mësäre ha mata zle na, way?

²⁵ Ta dar na Yesu ka mayako mazlëmbada eye na, ta mekedë tã bëre tsid. ²⁶ Tã watsa ka palalam eye andaya gër i bazlam nakë

tə kəd na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anan: «Nenḡeeye na, bəy i Yahuda hay.»

²⁷ Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazləlmbada eye ka tsakay i Yesu dərma. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənḡay, nenḡed tə həlay i gula. [²⁸ Anan andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Nenḡeeye na, tə pasla na a walaḡ i ndo i sewed hay.*»]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsadəy pələslesle. Tə gwaday: «Hey! Nəkar haḡe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənḡay tuk? ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləlmbada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaḡgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə ḡgwasə ka Yesu andza niye dərma. Tə tsik mə walaḡ tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ḡgay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay mē mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye anəke! Tadə nəmaa ḡgatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye na, nəmay nəmaa dza-liye ha ka nenḡeeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

Məməte i Yesu

Mata 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ Magərhəpat a ge na, ləvonḡ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?†»

³⁵ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaleyə a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walaḡ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah

a dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada mē dəvətse abəra mə dəma wu niye. Nḡeeye niye a gwad: «ḡgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyeweye mambəzla ahaya daw?»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrri. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayanḡa peteked nakə a ḡgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanḡa kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, nenḡeeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ḡgatay. Tsa na, a gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

⁴⁰ ḡgwas wuray hay andaya ka təv eye niye dərma. Nəteye dərəḡ faya ta zəbiye naha faya. Mə walaḡ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes. ⁴¹ Nəteye na, ta zənḡalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, nenḡeeye ka dala i Galile aye. Ka təv eye niye na, siye i ḡgwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Huwa bə ka mbərəm məge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwede pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Nenḡeeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, nenḡeeye nəte mə walaḡ i bagwar i ndo məge sariya dərma. Nenḡeeye dərma faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərev ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahanḡ i Yesu. ⁴⁴ Pilat a tsəne bə Yesu kə mət na, a gay wadən wadən. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwaday: «Yesu a mət na, kə ndza haladzay daw?» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbədəy faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahanḡ i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkəməw rəkəwat. A səkəməw na, a maw a mbəzla ahaya mədahanḡ i Yesu abəra

* 15:28 Ezay 53.12. † 15:34 Dəmes hay 22.2.

ka mayako mazlɛmbada eye. Tsa na, a mbakwa na madahan a dama. A zla na a ye, a pa na a tsavay. Tsavay niye na, ta la ka geseh ka tev nakə sarpalahha aye. A pa na a dama na, a badəngwalaw faya beber bagwar eye ka madərazl na tsavay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka tev nakə ta pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsavay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i mazəzkw bo a ye abəra mə dama na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkam mal huŋna eye, hərwi a satay məwetse ka madahan i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedə ɲgwas neheye ti ye ka me tsavay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye tərɔdassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Mata badəngwalakway na beber abəra ka me i tsavay na, way?» ⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dərə. Ta zəba dərə na, tə ɲgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsavay aye na, ɔa mabədəngwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsavay niye. Ti ye na tə ɲgatay a ndo gawla aye. Neŋgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndoweye niye na, tə peteked kwedek kwedek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. ɲgwas niye hay tə ɲgatay andza niye ta dzədzar slaɔ slaɔ.

⁶ Ane tuk na, a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay. Faya ka pələmeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakə ta dar na ka mayako mazlɛmbada eye. Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə mbəlaw abəra ma madahan. Ehey! Zəbum, tev nakə tə həna ha faya aye na, anaŋ. ⁷ Dum anəke ta tsikumətay faya a gawla ɲgay hay ada kâ dūmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ɲgatumeye mə dama andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndohwaw abəra na, ta hway dərəŋ abəra ka tev i tsavay niye. Ta hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray

a ndəray kwa tsekweŋ bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay
Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49;
Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, Yesu a lətsew abəra ma madahan. A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neŋgeye na, ɲgwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hərwi madahan i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neŋgeye. ¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadətay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma madahan, neŋ na, na ɲgatay bəna mey na!» Ndo neheye ta təma bazlam ɲgay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo ɲgay wal a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə ɲgatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay ɲgway huya.

¹⁴ Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye daf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadətay: «Nəmaa ɲgatay a Yesu kə lətsew abəra ma madahan» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵ Tsa na, a gwadətay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara ɲgwalak eye a ndo zezəŋ tebiye ka məndzibəra. ¹⁶ Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərəv nəte ada ta dzəhuɔ ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta səriye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedek na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸ Kwa tadə ta gəs dədə tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekweŋ

bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dāvats hay na, ta mbəliye.»

Yesu a tsal a Mbəlom

Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11

¹⁹ Yesu Bəy Maduweŋ a tsikatay andza niye na, a tsal ŋgway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ²⁰ Gawla ŋgay hay dərmaŋ ti ye mata da ha bazlam ŋgwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ŋgay. Bəy Maduweŋ a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədaŋ ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye. Maa da ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədaŋ i Yesu na, masuwayaŋ nakə tə gawa aye.

Ngwalak i bazlam nakə

Luka a watsa aye Məfələkwe

Luka a da ha Yesu na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom ma sləratayaweye a ndo i Israyel hay aye. Ane tuk na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo i məndzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada m̄a datay ha labara i mənŋwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawudə bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i mənŋwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə da ha ka gər i məwe Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada ka gər i məwe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Məwe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5-2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20

Madzəhuḅe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14-9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zeromezem 9.51-19.27

Maduk i duk i mähəne i Yesu ka məndzibəra 19.28-23.56

Mələtsew, mabəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

¹ A nəkar Tiyoḫil ŋgwalak i ndo, ndo hay haladzay ḅa ta vəl ha gər tay məwetse labara nakə Yesu a ge mə walaŋ may aye.

² Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə da ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neheye na, ta ŋgatay tə dəre tay kwa ka madazlay ŋgay aye. ³ Aya! Neŋ dərmak a seŋ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa ka madazlay ŋgay eye.

⁴ Anəke na, nəkar dərmak ka sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedək.

Gawla i Mbəlom a yaw a da ha məwe i Yuhana

⁵ Ahəl nakə Herod neŋgeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndoweye andaya tə zalay

Zakari. Neŋgeye na, gwala i Abiya, ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i ŋgwas ŋgay na, Elizabet. Neŋgeye dərmak na, gwala i Aron bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁶ Nəteye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam mapala eye na, tə pay bəzay tə metsehe lele. ⁷ Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹ Anəke na, həlay i ndo neheye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkay naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə vəlaway naha wu a Mbəlom tə pawa faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a dəd ka Zakari. Mata fəkay naha wu ma təv niye tsədəŋŋa eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, neŋgeye. Tsa na, a fələkwa a təv niye mata fəkay naha wu a Mbəlom.

¹⁰ Ahəl nakə Zakari faya ma fəkay naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta duwuliye me.

¹¹ A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənday i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹² Zakari a ŋgatay na, a dzədzar haladzay, zluwer a gay. ¹³ Ane tuk na, gawla i Mbəlom niye a gwaday: «Zakari, k̄a dzədzar bay. Ba Mbəlom kə tsəne maduwule me yak. Elizabet, ŋgwas yak ma ta wakeye wawa hasləka eye. Ka ta zaleyə Yuhana. ¹⁴ Dərev yak ma ta ŋgwasiye haladzay. Pat i məwe ŋgay na, ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi ŋgay. ¹⁵ Neŋgeye na, ma ta təriye bagwar eye, ndo məgay məsler a Bəy Maduweŋ. Dada ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakə makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma ndziye faya kwa mə hud i may ŋgay. ¹⁶ Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka təv i Bəy Maduweŋ tay Mbəlom. ¹⁷ Maa lahayaw madayaw kame a Bəy Maduweŋ na, neŋgeye. Ma tsikatəye me a ndo hay ta məzlaḅ bagwar eye andza i Eliya hərwi ada bəba hay tā sər bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye ka təv i Mbəlom. Ma təriye tay ha ndo ŋgwalak eye hay. Ma ta tsətsaliye

tay ha ndo neheye nateye malova bo eye harwi Bay Maduwen aye.*»

¹⁸ Ane tuk na, Zakari a gwaday a gawla i Mbalom: «Na sariye ha wu nakay ka tsiken aye dedek na, kakay? Nen na, ba guram eye, ngwas ga darmak na, guram eye tuk na, kakay?»

¹⁹ Gawla i Mbalom a mbaday faya, a gwaday: «Nen Gabariyel. Nen na, ka tev i Mbalom. A slara ga ahaya matsikaka bazlam nakay ada na zlakaw Labara Ngwalak eye. ²⁰ Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka sariye matsike me bay hus a pat nakə ta wiye na wawa niye aye.»

²¹ Ndo neheye faya ta habiye Zakari ma bera aye na, a gatay wadən wadən. Tə gwad: «Zakari ka yaw abera bay, kwa meenen na, harwi mey?» ²² Zakari a yaw abera na, a sla faya matsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bera aye tə sar wu ka bezay ha bo a Zakari mə gay. A tsikatay me na, tə halay tsa. Nengeye huya mandək eye.

²³ Halay i mäge mäsler i Zakari mə gay i Mbalom a ndəv na, a ye a mətəgay. ²⁴ Ma dāba i kiye tsakway na, wawa a dəday a hud a Elizabet. Kiye zlam na, a ngahawa bo mə gay. A gwad mə dərev ngay: ²⁵ «Anəke na, Bay Maduwen ka ngeten. Kə vālen wawa. Ndo hay ta ngwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbalom a da ha mawe i Yesu

²⁶ Kiye a yay a Elizabet məkwa na, Mbalom a slar gawla ngay Gabariyel a gəma wuray tə zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷ A slar ha na, a gay i dem eye andaya madel i ndo wuray tə zalay Yusufa gwala i Bay Davit. Tə zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸ Gawla i Mbalom niye a fələkwa a gay i Mari, a ye naha a gwaday: «Na tsikaka me Mari, Bay Maduwen kə gaka ngwalak.»

²⁹ Mari a tsəne andza niye na, a dzədzar a gwad mə dərev ngay: «Mətsike me niye na, andza məgwede mey?»

³⁰ Gawla i Mbalom a gwaday: «Kā dzədzar bay Mari, Mbalom a wuda kar. ³¹ Wawa ma dəfakeye a hud. Ka ta wiye wawa niye na, haslaka eye. Ka ta zaleyeye Yesu. ³² Nengeye na, ma ta tariye bagwar eye. Ta ta zaleyeye Wawa i Mbalom Fetek mə

gəma. Bay Maduwen Mbalom ma tariye ha bay bagwar eye andza bəba tətə ngay Davit:

³³ Nengeye ma ta ləviye tay ha Israyel hay ka tor eye. Bay ngay na, ma ndəviye bay.»

³⁴ Mari a gwaday a gawla i Mbalom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kakay? Nen na, na sar zal zuk bay tuk na, kakay!»

³⁵ Gawla i Mbalom a mbaday faya: «Məsəfəre Tsədanja eye ma mbəzlaweye fakaya. Gədan i Mbalom Fetek ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaleyeye Tsədanja, Wawa i Mbalom. ³⁶ Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa nengeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷ Harwi wuray a zay gədan a Mbalom təbey.»

³⁸ Tsa na, Mari a gwaday a gawla i Mbalom: «Nen ndo i mäsler i Bay Maduwen. Mā ge bo andza nakə ka tsik aye.»

Tsa na, gawla i Mbalom a ye ngway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹ Ma dāba i mändze tsekwen na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye andaya mə mahamba i Yahuda. ⁴⁰ A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndisl na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹ Elizabet a tsəne matsike me i Mari na, wawa a hats mə hud ngay. Məsəfəre Tsədanja eye a mbəzlaw ka Elizabet. ⁴² Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbalom kə pa fakaya ngama a ze siye i ngwas hay tebiye. Ngama mā ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³ May i Bay Maduwen ga a yaw ka tev ga na, kakay! Nen təday na, way! ⁴⁴ Na gwad ka ngatay ba! Ahəl nakə ka tsiken me aye na, wawa a bəl tə mənɡwese eye mə hud ga. ⁴⁵ Nəkar na, dərev yak manɡwasa eye harwi wu nakə Bay Maduwen a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶ Tsa na, Mari a gwad:

«Na zambadəye a Bay Maduwen tə dərev ga peteh.

⁴⁷ Dərev ga kə ngwasa haladzay harwi Mbalom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸ Ka zəba fagaya tsekwen mə wala i ndo neheye nen ndo i mäsler ngay.

Ndo neheye anəke aye ta ndo neheye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedeneye «Nəkar na, dərev yak manɡwasa eye.»

* 1:17 Zəba ma Malasi 3.23-24.

49 Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga.

Nenqeje na, Mbəlom tsədanğa eye.

50 Nenqeje na, nğwalak nğay dāda a ndəv təbey.

Ndo neheje ta rəhay ha gər aye na, nğwalak nğay ma ndziye huya ta nəteje.

51 Ka bəz ha gədan nğay, ka həhar tay ha ndo neheje tə dəslyay ha gər a bo tay aye.

52 Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv məndze i bəy tay hay.

Kə vəlatay gədan a ndo i mətawak hay.

53 Ndo neheje may a gatay aye na, kə vəlatay wu mənday.

Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

54 Ki yaw madzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler nğay hay.

Mbəlom na, kə mətsa ha gər ta nğwalak nğay bay.

55 Kə ge andza nakə a tsikatay a bəba təte kway hay ahəl niye aye.

A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

56 Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətəgay.

Məwe i Yuhana

57 Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe. A wa wawa hasləka eye. 58 Ndo nğay hay ta ndo i maged nğay hay tə tsəne Mbəlom kə gay nğwalak a Elizabet na, ti ye mata nğwese ka bo dziye.

59 Wawa a həna tsamahkar na, ndo hay ti yaw mata dəsə na wawa niye. A satay həbe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba nğay. 60 Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadətay: «A'ay! Ta zəleye na, Yuhana.»

61 Tə gwadətay: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

62 Tsa na, ta tsətsah ka bəba nğay wulək wulək tə həlay. Tə gwadətay: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

63 Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlyaw. Tsa na, a watsa: «Məzele nğay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadəy wadəy tebiye tay eye.

64 Kwayanğa bazlam i Zakari a həndək ka mətsike me. Tsa na, a zambadətay a Mbəlom.

65 Ndo i maged hay tebiye ta dzədzar. Ndo i gəma niye hay tebiye hus a mahəmba i Yahuda tə tsikawa faya. 66 Kwa way a tsəne bazlam niye na, tə dzalawa faya mə gər tay, tə gwadətay: «Wawa nakay ma ta təriye na, mey?» Ta dedək, gədan i Bəy Maduwey ka gər nğay.

Zakari a zambadətay a Mbəlom

67 Məsəfəre Tsədanğa eye a mbəzlaw ka Zakari, bəba i wawa niye. Tsa na, a dā ha, a gwadətay:

68 «Zambadəkway a Bəy Maduwey kway Mbəlom i Israyel hay.

Nenqeje kə mbəzlaw a wala nğay kway hərwi məmbəle kway hay.

69 Nenqeje kə slərakwayaw ndo gədan eye hərwi mətəme kway hay.

Nenqeje na, gwala i Davit ndo i məsler i Mbəlom.

70 Bazlam nakay na, Mbəlom bəba kə tsikatay a ndo mədə ha bazlam nğay tsədanğa eye hay ahəl niye.

71 A gwadətay na, ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay, ada mə həlay i ndo neheje tebiye tə nakway dərə aye.

72 Kə gatay nğwalak nğay a bəba kway hay. Ma mətsiye ha gər ta dzam nakə a bər eye bay.

73 Mbəlom bəba ka mbərəm məmbadətay a bəba təte kway Abraham.

74 A gwadətay: Ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay na, hərwi ada kə sləkwa faya məgay məsler tə madzədzar eye sa bay.

75 A ge andza niye na, hərwi ada kə tərəkwa ndo nğay hay.

Ka tərəkweye na, ndo nğay tsədanğa eye hay huya ma məndze kway.

76 Nəkar na, wawa ga, ta ta zalakeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom Fetek, hərwi nəkar na, ka laheje kame a Bəy Maduwey, ka lambadətay na tsəved.

77 Ka ta tsikateye a ndo nğay hay ma deyew-eye mətəme tay ha.

Ma ta pəsətay ha mənese tay hay.

78 Mbəlom kway na, nğwalak nğay a ndəv bay.

Andza niye, dzaydzay ngay ma dāvakweye andza pat nakə faya ma tsaraweye.

⁷⁹ Tsa na, ma dāvateye dzaydzay a ndo neheye ma mezek i mādahaŋ aye.

Ma lakiye kway ka tsəved i zay.»

⁸⁰ Yawa! Yuhana a gəl na, metsehe ngay a səkah kame kame. A lətse a ye a kəsaf. A ndza mə dəma hus a pat nakə a bəzatay ha bo parakka a Israyel hay aye.

2

Məwe i Yesu Mata 1.18-25

¹ Ahəl niye tə wa Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, Agustus neŋgeye bəy i Roma. Anəke na, a gwadatay a ndo hay tā pasla ndo hay ka dala ngay tebiye. ² Nakay na, makurre i məpesle ndo nakə tə pasla ahəl niye Kiriniyus a ləvawa gəma i Siri ka dala i Roma aye. ³ Kwa way a ye mata wetse məzele ngay na, ma gəma ngay.

⁴ Andza niye, Yusufa neŋgeye ma ndziye ma gəma i Nazaret ka dala i Galile. A tsəne na, a ye ka dala i Yahuda ma gəma nakə tə zalay Betelehem aye. Gəma nakə tə wa mə dəma bəba tətə ngay Davit aye. ⁵ A ye na, ta Mari mədel ngay tə bo sulo eye mata wetse məzele tay.

⁶ Ahəl nakə nəteye ma Betelehem aye na, həlay i məwe wawa i Mari kə sla. ⁷ A wa malkwara ngay niye na, hasləka eye. A mbuza na a peteked, a həna ha a təv mənde wu mənday i gənaw hay hərwi ta huta təv mə gay i mbəlok hay bay.

Gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo a ndo mətsəkure gənaw hay

⁸ Ma gəma niye na, ndo mətsəkure gənaw hay andaya tə hənawa mə pesl, tə tsəkurawa gənaw tay hay ta həvad. ⁹ Gawla i Mbəlom a mbəzlaw a bəzatay ha bo. Təv niye nəteye mə dəma aye na, a dāv dzaydzay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ. Tsa na, ndo mətsəkure gənaw niye hay ta dzədzar.

¹⁰ Ane tuk na, Gawla i Mbəlom niye a gwadatay: «Kā dzədzarum bay! Na zlakumaw na, Labara Ngwalak eye. Ndo hay haladzay ta ngwasiye hərwi bazlam nakay.

¹¹ Bəgom ta həvad nakay ta wakum ndo

mətəme kurom ha ma Betelehem, ma gəma i Davit. Neŋgeye na, Kəriste, Bəy Maduweŋ.

¹² Dum ta zəbumaw faya. Ka ngatumeye a wawa eye. Ka sərumeye ha neŋgeye na, hərwi mambuza eye mə peteked. Ma həniye ma təv mənday wu i gənaw hay.»

¹³ Kwayaŋŋa, gawla i Mbəlom hay haladzay tə yaw ka təv i gawla i Mbəlom niye ta zambaday a Mbəlom tə gwad:

¹⁴ «Ŋgama mâ təra mə mbəlom məgəma, ka gər i ndo hay tebiye.

Zay mâ təra ka məndzibəra mə walaŋ i ndo neheye Mbəlom a wuda tay ha aye.»

¹⁵ Tsa na, gawla i Mbəlom hay ti ye wu tay a mbəlom. Ti ye wu tay na, ndo mətsəkure gənaw hay tə gwad mə walaŋ tay: «Lətsakwa, takwa hus a Betelehem ta zəbakwaw ka wu nakə a ge bo aye, nakə Bəy Maduweŋ a dəkway ha aye.»

¹⁶ Ti ye ta bəse a Betelehem. Tə ndisl naha a dəma na, tə ngatay a Mari ta Yusufa ada ta wawa ndəriz niye mahəna eye ma təv mənday wu i gənaw hay.* ¹⁷ Tə ngatay andza niye na, ta təkəratay wu nakə gawla i Mbəlom a tsikatay ka gər i wawa niye aye. ¹⁸ Kwa way a tsəne wu nakə ndo mətsəkure gənaw hay ta təkər aye na, a gatay hərbaḅəkka. ¹⁹ Mari na, wu neheye tə tsik aye na, a pa na tebiye a gər a dzalawa faya.

²⁰ Tsa na, ndo mətsəkure gənaw hay tə maw wu tay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom ta zambaday hərwi wu nakə tə tsəne ada tə ngatay aye na, kə ge bo andza nakə tə tsikatay aye.

²¹ Məhəne tasəla a ge matsamahkar eye na, həlay i mədəse wawa kə sla. A pa faya məzele Yesu. Məzele niye na, məzele nakə gawla i Mbəlom a tsikay a Mari ahəl niye kə huta huḅ zuk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

²² Həlay i məbere bo tay ka dəre i Mbəlom kə sla andza bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufa ta Mari tə zla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bəzay ha a Bəy Maduweŋ, ²³ hərwi mawatsa eye mə dərəwel i Musa

* **2:16** Zəba mə Luka 2.7. † **2:23** Madayaw abəra ma Ezipt 13.2, 12.

na: «Malkwara i wawa haslaka eye na, i Mbəlom.†» ²⁴ Ada andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, ti ye tə vəlay maydagwar sulo kəgəbay bodobodo sulo a Mbəlom.‡

²⁵ Yawa! Ndoweje andaya ma Zerzelem, məzele ŋgay Simeyən. Neŋgeje na, ŋgwalak i ndo, ka təma bazlam i Mbəlom lele. Faya ma həbiye ndo mətəme tay ha Israyel hay. Simeyən na, Məsəfəre Tsədanŋa eye ka neŋgeje. ²⁶ Məsəfəre Tsədanŋa eye 6a kə tsikay, a gwaday: «Ka ta mətiye na, ka ŋgateje a Kəriste nakə Bəy Maduweŋ ma sləraweje təday.»

²⁷ Anəke na, Simeyən a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom. Ahəl niye na, bəba i Yesu hay ti ye naha tə fələkwa a gay ta wawa məge andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ²⁸ Tsa na, Simeyən a zla wawa niye a həlay, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

²⁹ «Bəy Maduweŋ ga, anəke na, gər ha ndo i məsler yak mâ ye ŋgway, mâ mət tə zay, hərwi ka ge wu nakə ka tsik aye.

³⁰ Na ŋgatay tə dərə ga a ndo mətəme ha ndo yak nakə ka sləraw aye.

³¹ Ka ləva ha bo na, hərwi ndo hay tebiye.

³² Ndo nakə ka sləraweje na, neŋgeje na, dzaydzay nakə ma dəvateje a ndo hay tebiye ka məndzibəra ada neŋgeje ma vəlateje məzla6 a ndo yak hay Israyel hay.»

³³ Bəba ta may i Yesu na, a gatay hərba6əkka hərwi bazlam i Simeyən niye a tsik aye.

³⁴ Tsa na, Simeyən a pa fataya ŋgama i Mbəlom. A gwaday a Mari may i wawa niye: «Wawa nakay na, Israyel hay haladzay ta dədəje faya. Andza niye, ndo hay haladzay ta maweje ka təv i Mbəlom hərwi ŋgay. Ma ta datay ha məsler i Mbəlom na, neŋgeje. Ane tuk na, ndo hay ta kərahiye na. ³⁵ Wu nakə maŋgaha eye ma mədzal gər kwa i way i way na, ma bəziye ha parakka. Nəkar dərma Mari, dərətətseh ma ta ŋgəniye ha ka bo bəra dərəv yak andza maslalam.»

³⁶ Ŋgwas wuray andaya guram eye ketef ketef, məzele ŋgay Anna. Neŋgeje na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Dem i Fanuwel gwala i Aser. Ahəl nakə neŋgeje dem eye na, a ye a zal. A ndza mə zal məve tasəla na, zal ŋgay niye a mət. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa bay, a ndza ŋgway madəgway i ŋgwas eye. Məve ŋgay na, kuro kuro tsamahkar gər eye fađ. Ma məndze ŋgay na, a gaway məsler a Mbəlom. A yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta həvad kwa ta həpat pat pat. A dūwulaway me a Mbəlom. A gawa daliyam. ³⁸ A ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ahəl nakə Simeyən faya ma tsikiye me mba aye. A ye naha, a gay naha sisə a Mbəlom. A tsik ka wawa niye a ndo neheje faya ta həbiye madayaw i ndo mətəme ha ndo nakə ma təmiye ha Zerzelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndəv ha məge wu nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye na, ta mbəda gər a gəma tay a Nazaret ka dala i Galile. ⁴⁰ Wawa niye faya ma gəliye na, gədan tə metsehe ŋgay a səkah kame kame, ŋgama i Mbəlom tə neŋgeje.

Yesu ta madugula i Yahuda hay

⁴¹ Ka məve na, Yusufa ta Mari ti yawa a magurlom i Pak a Zerzelem. ⁴² Yesu a ge məve kuro gər eye sulo na, ti ye dziye ta bəba ŋgay hay andza nakə ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndəv na, tə maw a mətagay. Yesu na, kə mətsa ma Zerzelem. Bəba ŋgay hay ta sər faya bay. ⁴⁴ Nəteje tə dzala mə gər tay na, Yesu neŋgeje ta ndo neheje ti ye ka bo dziye. Tə ndza hwapat ka mede. Ta huwa na, tə pa bo ka mapəle na mə walaŋ i gwala tay hay ada mə walaŋ i dzam tay hay. ⁴⁵ Ta pəla na na, ta huta na bay. Ta mbəda gər a Zerzelem tə mapəle na haladzay.

⁴⁶ Ma dəba i məhəne mahkar, ti ye naha tə huta na mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeje ma ndziye mə walaŋ i ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye, faya ma piye zləm ka bazlam ada faya ma tsətsahiye fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo niye hay tə tsəne wu nakə faya ma tsikiye na, a gatay hərba6əkka hərwi

‡ 2:24 Levitik 12.8.

ndaraw ngay ada tã mambãde ka bazlam nakã a mbãdawataƿ faya aye.

⁴⁸ Bãba ngay hay tã ngatay andza niye na, a gatay hãrãbãkka. May ngay a gwadãƿ: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hãrwi mey? Nãmay ta bãba yak na, faya nãmaa pãliye kar. Mãdzal gãr may ka dzãdza hal-adzay.»

⁴⁹ A gwadãƿ: «Ka pãlumeye ga na, hãrwi mey? Neƿ na, na ndziye mã gay i bãba ga na, ka sãrum tãbãdew.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsãne wu nakã Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lãtse ti ye ta bãba ngay hay a Nazaret. Yesu na, a hãnawatay ha gãr lele. May ngay a pa na bazlam niye a gãr ngay.

⁵² Yesu a gãl na, metsehe ngay a sãkah kame kame. A yay a gãr a Mbãlom haladzay ada ndo hay ta zambãdaway haladzay.

3

Yuhana madzãhuãe ndo a yam na, ndo mãde ha bazlam i Mbãlom

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28

¹ Ahãl niye na, Tiber neƿgeye bãƿ i Roma. Kã va ma bãƿ kuro gãr eye zlam. Poƿos Pilat, bãƿ nakã ka dala i Yahuda aye. Herod neƿgeye a lãva dala i Galile. Malamar ngay Filip na, a lãva dala i Iture ta Trakonitit, Lisaniyas i ngay na, a lãva dala i Abilen.

² Bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom na, Han ta Kayif. Ahãl niye na, Yuhana wawa i Zakari na, mã makulkwandah. Mbãlom a tsikayaw me a slãr na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahãhele gãma neheye tã mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwadãƿ: «Mbãdum ha mede kurom. Dzãhuãum bo a yam ada Mbãlom ma pãsakumeye ha mãnese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakã mawatsa eye mã dẽrewel i Ezay ndo mãde ha bazlam i Mbãlom aye, a gwadãƿ: «Ndo faya ma wudiye mã kãsaf, a gwadãƿ:

“Lambãdumay tsãved a Bãƿ Maduweƿ, lambãdumay tsãved hay fehe lele, tã hãdzak bay!

⁵ Lolon hay tebiye ta ta rahiye fãdãde!

Mahãmba hay ta tsaholok hay ta ta miye ka dala fãdãda!

Tsãved neheye mahãdzaka eye hay ta ta lambãdiye tay hay dandãr dandãr lele!

Tsãved neheye tsãrsloslo tã kwar aye hay ta ta lãviye fehe lele!

⁶ Mbãlom ma tãmiye tay ha ndo hay kãkay na, ndo hay tebiye ta ngateye.*»

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka tãƿ i Yuhana hãrwi ada mã dzãhuã tay ha a yam. Yuhana a gwadãƿ: «Wawa i palas hay! Maa dãkum ha hwayum abãra ka sariya i Mbãlom nakã bãse kã ndzew aye na, way?

⁸ Anãke na, gum mãsler neheye ngwalak eye ndo hay ta sãriye ha ka mbãdum ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mã gãr kurom “Nãmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey bay!” Sãrum ha na, Mbãlom ma sliye faya mãge tay ha kwar neheye anãƿ aye wawa i Abraham hay!

⁹ Ba hadzaya mãlãva bo eye mãdãse tay ha dãrizl i gãrdãf hay ta zlãlay eye dzay tebiye. Dãrizl i gãrdãf neheye tebiye tã wa hohway ngwalak eye bay aye na, ta dãsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsãtsah faya, tã gwadãƿ: «Nãmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbãdãƿ faya, a gwadãƿ: «Ndo nakã mãkelkabo ngay sulo aye na, mã vãlay nãte a ndo nakã i ngay andaya bay aye. Ndo nakã wu mãnday ngay andaya na, tã ngãna ta ndo nakã i ngay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzãƿgal hay ti ye naha hãrwi madzãhuãe bo a yam dãrmak. Ta tsãtsah ka Yuhana tã gwadãƿ: «Miter, nãmaa giye na, mey!»

¹³ A mbãdãƿ faya a gwadãƿ: «Kã tãmum wu abãra ka ndo mã ze nakã bãƿ i dala a gwadãkum tãmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsãtsah andza niye dãrmak: «Ada nãmay na, nãmaa giye mey tey?»

A gwadãƿ: «Kã buwum suloy abãra ka ndo ta gãdãƿ bay. Kã rawum me ka ndo hãrwi mãtãme faya bãra suloy bay. Duh hãbum na, madagãr kurom nakã ta vãlakumeye ka kiye aye.»

* 3:6 Ezay 40.3-5.

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mädzele ka wu nakə ma giye bo aye, tə dzalawa mə gər tay tə gwad: «Ma giye Yuhana na, Kəriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadətay a nəteye niye tebiye: «Nen na, na dzəhuḅiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekeleḅ eye ma deyeweeye kame ga, nenḅeye na, gədaḅ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ḅgay məpəlay ha ləber i tahərak ḅgay bay tebiye. Nenḅeye, ma dzəhuḅiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaḅḅa eye ada ta ako. ¹⁷ Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ḅgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dawətay ha Labara ḅgwalak eye tə məvəlatay gədaḅ tə bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kə gay me a Herod hərwi a zla Herodiyad ḅgwas i malamar ḅgay. Ada Yuhana kə gay me ka wu hay wal wal. ²⁰ Herod a səkah ha mäge mənese sa. A gəs na Yuhana a daḅgay.

Madzəhuḅe i Yesu a yam

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Ma dəba aye Yuhana a dzəhuḅ tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzəhuḅ ha Yesu a yam dərmak. A həlay nakə faya ma duwuliye me aye na, magərmbəlom a həndək tuwaḅ. ²² Tsa na, Məsəfəre Tsədaḅḅa a mbəzlaw faya, dəre a ḅgatay andza bodobodo. Tsa na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ḅgwasiye tə nəkar.»

Bəba tətə i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³ Yesu a dazlay a mäge məsler na, məve ḅgay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tə dzala tə gwad nenḅeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴ Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵ Yusufa wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esəli, Esəli wawa i Nagay, ²⁶ Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda,

²⁷ Zoda wawa i Yohanan, Yohanan wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸ Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam wawa i Elmadam, Elmadam wawa i Er, ²⁹ Er wawa i Zozowe, Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰ Levi wawa i Simeyoḅ, Simeyoḅ wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufa, Yusufa wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹ Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³² Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmon, Salmon wawa i Nason, ³³ Nason wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Admin, Admin wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴ Yahuda wawa i Zakob, Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abraham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor, ³⁵ Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶ Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamək, ³⁷ Lamək wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret, Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸ Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam nenḅeye na, Wawa i Mbəlom.

4

A say a Fakalaw masəpete na Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

¹ Ma dəba eye Məsəfəre Tsədaḅḅa a rahay a bo i Yesu na, a ye abəra ka təv i magayam i Yurdum niye. Tsa na, Məsəfəre Tsədaḅḅa eye a ye ha a makulkwandah. ² Mə dəma na, Yesu kə ndza məhəne kuro kuro faḅ, Fakalaw a say masəpete na. Ma mändze niye na, Yesu kə nda wu mənday kwa tsekweḅ bay tebiye. Ka mandəve i məhəne niye hay na, may a wur faya tuk.

³ Tsa na, Fakalaw a yaw ka təv ḅgay, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwaday a kwar nakay mā təraka wu mənday.»

⁴ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Ndo zezeŋ ma ndziye na, ta wu mənday dekdek bay.*”»

⁵ Fakalaw a ye ha ka gər i gəma. Kwayaŋŋa a bəzay ha bəy i məndzibəra tebiye. ⁶ A bəzay ha na, a gwaday: «Na vələkeye a nəkar hərwi gədaŋ ta zlele neheye ma bəy i dala neheye tebiye mavəla eye a neŋ. Na sliye faya məvəle kwa a way andza nakə a seŋ aye. ⁷ Tadə ka dəkweŋ gurmets na, na vələkeye ha tebiye a nəkar.»

⁸ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nəte ŋweŋ.†”»

⁹ Fakalaw a ye ha a gəma i Zerozelem, ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə ndisl a dəma na, a gwaday a Yesu: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom sa na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. ¹⁰ Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Mbəlom ma gwadateye a gawla ŋgay hay na, tã dzəna kar, tã tsəpa kar. ¹¹ Tã kəndawa kar, hərwi ada sik yak mâ ndzay a kwar bay.‡”»

¹² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kã dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.§”»

¹³ Fakalaw a ndəv ha wewer ŋgay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dəba eye na, a ye ŋgway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekeleŋ eye.

*Yesu a ge məsler ma Galile
Mata 4.12-17; Markus 1.14-15*

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər a Galile. A ye na, neŋgeye maraha eye ta gədaŋ i Məsəfəre i Mbəlom. Mə dəma na, məzele ŋgay a dā zləm a gəma hay tebiye. ¹⁵ A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i mađuwule me. Ndo hay tebiye ta zambadaway.

*Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu
Mata 13.53-58; Markus 6.1-6*

¹⁶ Ma dəba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a

ye a gay i mađuwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dəma na, a lətse hərwi mədzeŋge bazlam i Mbəlom. ¹⁷ Tsa na, ti ye naha tə zlayaw dərəwel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom, tə vələy. Tsa na, a pəla ha dərəwel niye. A pəla ha na, a huta təv nakə mawatsa eye, a gwad:

¹⁸ «Məsəfəre i Bəy Maduweŋ ka gər ga.

A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara Ŋgwalak eye a ndo i mətawak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mədatay labara i mətəme a ndo i danğay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkatay na dəre a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neheye faya ta gateye dəretsətseh aye.

¹⁹ Məde ha məve nakə Mbəlom ma gat-eye ŋgwalak ŋgay a ndo hay aye na, kə ndislew.*»

²⁰ Yesu a ndəv ha mədzeŋge andza niye na, a padā na dərəwel niye. A may ha a ndo mäge məsler i gay i mađuwule me niye. Tsa na, a ye a ndza ŋgway. Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹ Tsa na, Yesu a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka pumay zləm a wu nakə faya na tsikakum-eye na, wu nakə na dzaŋga mə Dərəwel i Mbəlom aye na, ɓa kə ge bo bəgom tsiy.»

²² Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye ŋgwalak eye a gatay hərɓaɓəkkka. Tə gwad: «Neŋgeye na, wawa i Yūsufa na gwad bəda?»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ta dedek, nəkurom ka tsikumeŋeye bazlam i dzeke nakay anaŋ aye. Ka gwedumeŋeye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafernahum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafernahum aye dərma.»

²⁴ Tsa na, a gwadatay sa: «Sərum ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma ŋgay nakə tə wa na mə

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:8 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. ‡ 4:11 Dəmes hay 91.11-12.

§ 4:12 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16. * 4:19 Ezay 61.1-2.

dāma aye bay. ²⁵ Sa tsa na, sərūm ha ahəl i Eliya ndo i maslaŋ i Mbəlom na, madakway i ŋgwas hay haladzay ma Israyel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandərzlaŋ bagwar eye a ge ka dala niye tebiye. ²⁶ Madakway i ŋgwas hay andaya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i ŋgwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i ŋgwas wuray a ndzawa ka dala i Səriptā ma gəma i Sidon.† ²⁷ Ahəl i Elize ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Namaŋ ndo i gəma i Siri.‡»

²⁸ Ndo niye hay tebiye mə gay i maduwule me aye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a ndalatay haladzay. ²⁹ Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a Yesu. Ti ye ahaya abəra ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal ha a dāma na, hərwi madzəgədə ahaya a zavay. ³⁰ Ane tuk na, Yesu a ye mə walaŋ tay tsərid tsərid a ye ŋgway.

Yesu a mbəl ha ndo nakə məsəfəre lele bay mə bo aye

Markus 1.21-28

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafernahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzukw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay. ³² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay niye na, a gatay hərbaəkka. Hərwi matətike ŋgay nakə a tətikatay aye ta məzlaḅ eye.

³³ Azlakwa bay mə gay i maduwule me niye na, ndoweye andaya gər a vuway. A wuda ta gədaŋ kələrri, a gwad: ³⁴ «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaŋna Mbəlom a sləraw aye!»

³⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza dīkdīk! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay ḅərra. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo

niye kwa tsekweŋ bay. ³⁶ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay dəbək dəbək, hərbaəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ŋgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaḅ eye! A gatay me ta gədaŋ a məsəfəre lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

³⁷ Labara i Yesu a dā a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dāvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i maduwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simoŋ. A ye naha na, mese i Simoŋ lele bay. Maraḅaraḅ a gay haladzay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Maraḅaraḅ a gay a mese i Simoŋ, dzəna na tey!» ³⁹ Yesu a lətse, a ye ka təv ŋgay. A ye naha na, a guduk faya. A ŋgəz ka maraḅaraḅ niye ta gədaŋ. Tsa na, maraḅaraḅ niye a ndala abəra ka ŋgwas niye. Kwayaŋna a gatay mbəlök.

⁴⁰ Ma dəba eye pat a dəd na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye dāvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i dāvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nəte nəte tay eye. A mbəl tay ha abəra ma dāvats tay niye hay. ⁴¹ A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay dərma. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ŋgəz fataya. A gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

Yesu a dā ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me

Markus 1.35-39

⁴² Dəre a tsada kwayaŋna na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye dəreŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə dāma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba dāre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu mā ye fataya abəra bay, mā ndza ta nəteye huya.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Na diye a gəma mekeleŋ eye hay, na ta datay ha

† 4:26 1 Bəy hay 17.8-16. ‡ 4:27 2 Bəy hay 5.1-14.

Labara Nḡwalak eye i Bəy i Mbəlom dərmaḡ. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

⁴⁴ Tsa na, a lətse, a ye a dāwa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

5

*Makurre i gawla i Yesu hay
Mata 4.18-22; Markus 1.16-20*

¹ Pat wuray na, Yesu a ye ka me i dəlov i Genesaret. A ye na, a lətse ka me i dəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətsəne bazlam i Mbəlom.

² Yesu a nḡtatay a kwalalaḡ i yam hay sulo ka dākal. Ndo məgəse kələf hay tə mbəzlaw abəra mə dāma, faya ta bariye gadaḡ tay hay. ³ Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalaḡ i yam neḡgeḡ. Kwalalaḡ i yam niye na, i Simoḡ. Tsa na, a gay amboh a Simoḡ, a gwadaḡ: «Amboh, həndzəd ga ha tsekweḡ a bəra ka dākal.» Simoḡ a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalaḡ i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

⁴ A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwadaḡ a Simoḡ: «Həndzəd ha kwalalaḡ i yam dərəḡ, a təv nakə siḡduk aye, a wuzlah i dəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadaḡ kurom hay a yam hərwi məgəse kələf.»

⁵ Simoḡ a mbədaḡ faya, a gwadaḡ: «Nḡgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həvad hərwi məgəse kələf ada kwa nəte nəmaa gəs bay. Aya ane nəkar ka tsikeḡ, nə ge sa na, na kaliye gadaḡ hay a yam.»

⁶ Tsa na, tə kal gadaḡ tay niye hay a yam. Tə kal a dāma na, kələf hay ti ye a gadaḡ tay niye hay haladzay. Gadaḡ tay niye hay a dazlay a maḡgəzlehe ndərtsətse hərwi kələf kə rah a dāma ka zal naha. ⁷ Tsa na, tə gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mə kwalalaḡ i yam neḡgeḡ aye hərwi ada tā yaw tā dzəna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tə vaha ahaya gadaḡ niye hay abəra ma yam. Tə rah ha, kwalalaḡ i yam niye hay sulo aye tə kələf. Kwalalaḡ i yam niye hay ta sər masəleme a hud i yam hərwi maraha eye hay haladzay.

⁸ Simoḡ Piyer a nḡtatay andza niye na, a ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gwadaḡ: «Do wu yak abəra ka təv ga Bəy Maduweḡ, hərwi neḡ na, ndo i mezeleme!»

⁹ Simoḡ a dzədzar haladzay. Ndo niye hay nəteye dziye ta dzədzar andza Simoḡ dərmaḡ. Ta dzədzar na, hərwi kələf niye tə gəs haladzay aye. ¹⁰ Andza niye, ndo məpay bəzay a Simoḡ, ta dzədzar dərmaḡ. Ndo neheye tə paway bəzay a Simoḡ aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwadaḡ a Simoḡ: «Kā dzədzar bay. Nəkar na, ka ta həlaweye ndo hay ka təv ga.»

¹¹ Tsa na, tə ma tay ahaya kwalalaḡ i yam tay hay ka dākal. Tə gər ha wu tay niye hay tebiye tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay ada a pəsataḡ ha mezeleme

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹² Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgəma wuray. Ahəl nakə neḡgeye mə dāma aye na, paf ndo wuray madəgwada eye a ye naha. A nḡtatay a Yesu na, a kal ha bo kame nḡgay. Dəbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwadaḡ: «Nḡgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaḡḡa.»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a nduda ha həlay nḡgay, a lamay. Tsa na, a gwadaḡ: «A seḡ na, təra tsədaḡḡa!» Kwayaḡḡa dāvats i madəgwede a ndala abəra ka ndo niye.

¹⁴ Yesu a gwadaḡ: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədaḡḡa.»

¹⁵ Kwa andza niye bəbay na, labara i Yesu a da a zləm haladzay. Ndo hay haladzay tə hayawa gər ka təv nḡgay hərwi məpay zləm a bazlam nḡgay. Siye hay ti yawa ka təv nḡgay hərwi ada mā mbəl tay ha abəra ma dāvats tay hay.

¹⁶ Ane tuk na, Yesu na, a yawa a təv neheye dərəḡ aye. A yawa a dāma mata dūwule me.

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Markus 2.1-12

¹⁷ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay. Farisa hay ta ndo mədzaḡgawa

bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya dərmak. Ti yaw na, ma gəma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abəra ma Yahuda. Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dāvats hay ta gədan i Bəy Maduweŋ Mbəlom.

18 Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tə zlay naha ndo wuray matəra eye madzawa eye ka sləlah. Ta pəla tsəved mede ha məpe kame i Yesu. 19 Ane tuk na, ta huta tsəved mede məfələkwa ha a gay bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Tə sləl bədf dəggerger tə Yesu. Tə mbəzla ha ndo niye ta sləlah eye dzay tə walaŋ i ndo niye hay kame i Yesu. 20 Yesu a ŋgatay a mədzał gər i ndo niye hay na, a gwadəy a ndo matəra eye niye: «Dzam ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

21 Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay na, ndo waray i ŋgay a tsalay ka gər a Mbəlom aye! Way nakə da məpəsəy ha mezeleme a ndo na, way. Maa sla məpəsəy ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ŋgweŋ bəna, way?»

22 Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? 23 Maa da me məgwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? 24 A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədan ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo matəra eye: «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak do a mətəgay!»

25 Kwayaŋŋa ndo niye a lətse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla sləlah ŋgay niye tə zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay duwak duwak tə mazambadəy a Mbəlom. A ye a mətəgay.

26 Ndo niye hay mbərzəzza aye tə ŋgatay andza niye na, a gatay hərbaḅəkka. Ta zambadəy a Mbəlom. Tə dzədzar haladzay ada tə gwad: «Bəgom na, ka ŋgatakway a wu məge masuwayaŋ eye!»

Yesu a zalay a Levi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

27 Ma dəba eye na, Yesu a lətse a yaw abəra mə gay niye. Yesu faya ma diye na, a ŋgatay a ndo matsekele dzəŋgal mandza eye ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Yesu a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» 28 Tsa na, Levi a lətse, a gər ha wu ŋgay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

29 Ma dəba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu mənday. Tə nda wu mənday niye na, nəteye haladzay tə ndo matsekele dzəŋgal ha ada tə siye i ndo hay haladzay.

30 Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tə tsik faya wu nakə lelebay aye. Tə gwadətay a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu mənday ada ka sum wu ka təv manəte eye ta ndo matsekele dzəŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

31 Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a mbədətay faya, a gwadətay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. 32 Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwadəy a gər nəteye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay dūh, hərwi ada tā mbədə ha mede tay.»

Wu wedeye ta wu guram eye

Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

33 Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tə gawa daliyam ada ta dūwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məse na, kəkay?»

34 Yesu a mbədətay faya: «Ka dzalum na, nəteye na, ta giye daliyam daw? Ta giye bay hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam bay. 35 Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

³⁶ Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadatay: «Dada ndaray ma dasiye peteked wedeye matepe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngərđiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. ³⁷ Sa na, ndo ma mbəđiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəda a dāma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma səkthi ma mbəđiye ka dala ada gwezem ma nasiye. ³⁸ Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbəđiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma. ³⁹ Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma dəba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hərwi tə gwad: “Guzom makwasa eye na, lele.”»

6

Yesu na, a ləvay gər a pat i mazəzukw bo Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dāma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tə nda.

² Siye i Farisa hay ta ngatatay. Tsa na, tə gwadatay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Dada ka dzanğum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?» May a wur faya ta ndo ngay hay. ⁴ Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ngay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvələway wu a Mbəlom dekdek bədaw?»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Pat eye andaya pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə dāma na, ndoweye andaya həlay i mənday ngay maməta eye. ⁷ Mə gay i mađuwule me niye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nəteye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ngatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo dāw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha mədzał gər tay. A gwad a ndo niye həlay ngay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Na tsətsahiye fakuma: Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ngwalak pat i mazəzukw bo tsukudu, gum na, sewed dāw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudu məgər ha mā mət dāw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwad a ndo niye həlay maməta eye «Nduda ha həlay yak.»

A nduda ha na, həlay ngay a mbəl a təra lele suwud suwud.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaŋ tay ta hutaye tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu a pala ndo i maslaŋ ngay hay Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi mađuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka mađuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsada na, a zalatay a gawla ngay hay ka təv ngay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaŋ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslaŋ hay.

¹⁴ Nəteye na: Simoŋ nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamar ngay Anđəre, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simoŋ ndo məge vərām hərwi dala ngay, ¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

* 6:3 1 Samuyel 21.2-7.

*Yesu ta ndo hay haladzay**Mata 4.23-25*

¹⁷ Yesu ta gawla ngay niye hay, tã mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw tã ndza ka tãv eye andaya barbara eye fatata. Gawla ngay hay ka tãv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka tãv eye niye dərma. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidon gəma neheye tã mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka tãv ngay na, mata pay zləm a bazlam ngay ada hərwi m̃ mbəl tay ha abəra ma dāvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay. ¹⁹ Kwa way a pəla tsəved məlamay nets tsa hərwi gədan a yaw abəra mə bo ngay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

*Ngama ta marava**Mata 5.1-12*

²⁰ Yesu a zəba ka gawla ngay hay na, a gwadatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, ngwasum hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, ngwasum hərwi Mbəlom ma vəlakumeye wu nakə a sakum aye.

A nəkurom neheye faya ka tuwumeye anəke aye, ngwasum hərwi ka ta ngwasumeye.

²² Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakum eye dəretsətseh aye, kwa ta kal kurom ha, kwa ta tsadəkum, kwa ta tsik fakuma wu nakə lelebay eye hərwi nakə ka dzalum ha Wawa i Ndo aye na, ngwasum.

²³ Aza pat nakə wu neheye ta ndzakum a gər aye na, mbərzlum tã mənəgwese eye hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom.

Aya ane, sərūm ha na, bəba tətə tay hay tã gatay a ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay na, andza niye.

²⁴ A nəkurom ndo i zlele hay, dəretsətseh ka gər kurom

hərwi 6a ka hutum magogoy kurom tsiy.

²⁵ A nəkurom neheye hawa i wu a gakum bay aye wu kurom andaya anəke haladzay aye, dəretsətseh ka gər kurom hərwi may ma ta wuriye fakuma.

A nəkurom neheye faya ka ngwasumeye anəke aye, dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka ta ndzumeye ta mədza gər aye ada ka tuwumeye.

²⁶ A nəkurom neheye ndo hay tã gwad fakuma nəkurom ngwalak i ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom.

Hərwi bəba tətə tay hay tã gwadawa ka ndo neheye tã gwad nətəye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye ta səpatawa ndo hay ahəl niye na, andza niye.»

*Wudum ndo mənə dərə kurom hay**Mata 5.38-48, 7.12*

²⁷ «Ane tuk na, na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka puməneye zləm aye: Wudum ndo mənə dərə kurom hay. Gumatay ngwalak a ndo neheye tã nakum dərə aye. ²⁸ Pum ngama ka ndo neheye faya ta vəlakumeye mezeleme aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta gakumeye dəretsətseh aye.

²⁹ «Tadə ndoweye kə faka ka maholom na, mbəday ha maholom i diye nənəged. Ndowneye ka buwa faka abəra kələmedze yak na, gər ha m̃ zla na faya məkəkabo yak i hud aye.

³⁰ «Ndo ka tsətsah fakaya wu na, vəlay ada tadə ndoweye kə zla faka abəra wu yak na, k̃ tsətsah faya bay.

³¹ «Ka gwadum ndo hay tã gakum ngwalak na, gumatay ngwalak a ndo hay dərma.

³² «K̃ wudum ndo neheye ta wudā kurom aye dəkdek bay. Tadə ka wudum ndo neheye ta wudā kurom aye dəkdek na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay ta wudā ndo neheye ta wudā tay ha aye dərma!

³³ Ada tadə ka gumatay ngwalak a ndo neheye faya ta gakumeye ngwalak aye dəkdek na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay na, tã ge andza niye.

³⁴ «Tadə ka vəlumateye wu a ndo neheye ka sərūm ha nətəye ta sliye məmākum

ha aye na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay tə vəlawə wu na, a ndo i mezeleme hay andza nəteye hərwi ada t̄a matay ha andza nakə tə vəlatay aye! ³⁵ Duh bay, wudum ndo mənə dəre kurom hay! Gumatay ɲgwalak. Ka vəlumətatay wu na, k̄a gwadum t̄a makum ha a d̄ama bay. Mbəlom ma ta vəlakumeye a d̄ama magogoy kurom na, haladzay. Nəkurom ka ta t̄arumeye wawa i Mbəlom Fetek. Hərwi nənɲeye na, a wudā ndo i həzay hay ta ndo i sewed hay d̄ermak. ³⁶ T̄arum ndo m̄age ɲgwalak hay andza Bəba kurom Mbəlom, nənɲeye ndo i ɲgwalak.

K̄a gumatay sariya a ndo hay bay
Mata 7.1-5

³⁷ «K̄a gum sariya ka ndo bay. Mbəlom d̄ermak ma gakumeye sariya bay. K̄a rawum me ka ndo hay bay. Mbəlom bəbay ma rawiye fakuma me bay. P̄əsumatay ha mənese a ndo hay, Mbəlom d̄ermak ma p̄əsakumeye ha mənese kurom.

³⁸ «Vəlumətatay wu a ndo hay, Mbəlom d̄ermak ma vəlakumeye. Mbəlom ma vəlakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzədzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzədzeke madzədzeke. Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay ha wu a ndo hay aye d̄ermak.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke mekeleɲ eye sa, a gwadətay: «Guluf ma sliye m̄əgəsay həlay a guluf nənɲed daw? Nəteye salamay tay eye ta d̄adiye a bəd. ⁴⁰ Ndo nakə faya ma t̄ətikiye wu aye na, ma ziye ndo mat̄ətikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ta t̄ətikay wu k̄ə sər tsiy na, ma t̄əriye andza ndo mat̄ətikay wu.»

⁴¹ A gwadətay sa: «Nəkar na, ka ɲgatay a tsakwal m̄ə dəre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə m̄ə dəre yak aye ka ɲgatay bay na, hərwi mey? ⁴² Kəkay, ka sliye m̄əgwede: “Malamar ga, ehey n̄a zlaka ahaya tsakwal abəra m̄ə dəre yak” na, duh i yak aye mayako gəlawwa ka ɲgatay bay na, kəkay? Nəkar ndo i bəbərək, lah faya m̄əzle ahaya mayako abəra m̄ə dəre yak

təday ada ka ɲgateye a dəre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra m̄ə dəre i malamar yak tuk.»

D̄arizl i ḡərdaf ta hohway ɲgay eye hay
Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Yesu a gwadətay sa: «Sərum ha na, d̄arizl i ḡərdaf lele eye na, ma wiye hohway i d̄arizl i ḡərdaf nakə lele bay aye bay, andza niye d̄arizl i ḡərdaf lele bay eye ma wiye hohway i ḡərdaf nakə lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka s̄ərakwa ka bo abəra d̄arizl i ḡərdaf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya m̄əngəle hohway i gurov abəra ka wuradak bay ada ka slumeye m̄əngəle hohway i t̄əroz abəra ka dzəgew bay. ⁴⁵ Sərum ha na, ndo nakə ɲgwalak eye na, ma giye wu ɲgwalak eye hay hərwi m̄ə d̄ərev ɲgay na, wu neheye ɲgwalak eye d̄ermak. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi d̄ərev ɲgay maraha eye tə wu neheye sewed eye. Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye m̄ə d̄ərev ɲgay aye.»

Gay hay sulo
Mata 7.24-27

⁴⁶ Yesu a gwadətay sa: «Ka zalumenɲ a nənɲ “Bəy Maduweɲ, Bəy Maduweɲ” na, hərwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakə na tsikakum aye bay sa tuk na, kəkay? ⁴⁷ Tsənum, na d̄akumeye ha ndo nakə a peɲ bəzay ta d̄edik aye. Nənɲeye na, a pay zləm a bazlam ga lele. K̄ə pay zləm na, a ge ha m̄əsler tə bazlam nakə a tsəne aye. ⁴⁸ Nənɲeye a ndzək̄it bo na, ta ndo nakə a say mad̄əzle gay aye. A dazlay na, a la na m̄ədok i gay siduk lele. A ndəv ha m̄əle na, a d̄əzla ahaya m̄ədok i gay ɲgay niye ma bəd tə kwar lele. Tsa na, a ɲgar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw ɲgəf ka gay ɲgay niye na, d̄ada a mba faya mambəzle ha bay, hərwi mad̄əzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakə a tsəne bazlam ga ada k̄ə ge ha m̄əsler bay na aye, nənɲeye d̄ermak a ndzək̄it bo ndo nakə a say m̄əge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayaɲɲa ze m̄əle na m̄ədok eye. A pa na m̄ədok eye təhas ka dala tsa. A ndəv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay ɲgəf ti yaw ka gay niye na, kwayaɲɲa b̄ərem a mbəzl, tsekək yam a həl na gay niye. A mbəzl na, liyeh liyeh kwa tsekwenɲ ka ləkaw bay.»

7

Gadaŋ i Yesu a ze mādahaŋ
Mata 8.5-13

¹ Yesu a ndəv ha mətsikatay a ndo niye hay ka təv ŋgay aye na, a həl bo a ye a Kafernahum.

² Ma Kafernahum na, ndo i Roma wuray andaya neŋgeye bagwar i sidzew. Ndo i məsler ŋgay andaya a wuda na haladzay. Ndowne niye na, bo a wur faya haladzay.

³ Bagwar i sidzew niye a tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slər ndo hay mə walaŋ i madugula i Yahuda hay. A slər tay ha na, hərwi ada t̄a zalayaw m̄a yaw m̄a mbəl ha ndo i məsler ŋgay niye.

⁴ Ndo niye hay ti ye, tə ndisl ka təv i Yesu na, ta dazlay məgay amboh haladzay. Tə gwadaŋ: «Bagwar i sidzew may a gwadaka: “Dara mbələŋ ha ndo i məsler ga tey.” Ka ye, ka dzəna na ndowne niye na, lele. ⁵ Neŋgeye na, ndo lele eye. A wuda slala kway haladzay. Ada maa d̄əzlakway gay i maduwule me na, neŋgeye.»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a lətse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar nəteye bəse tə gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a slərəw ndo hay ka təv i Yesu. Ti yaw tə gwadaŋ: «Bəy Maduweŋ, tə gwadaka na, k̄a ye gər madayaw sa bay. Neŋ na sla d̄a, nəkar k̄a ye a gay ga bay. ⁷ Hərwi niye, neŋ həreŋ na sla mede naha ka təv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye segey. ⁸ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərma. Na gwadaŋ a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwadaŋ a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwadaŋ a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

⁹ Yesu a tsəne bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a gər lele. A mbəda me a diye i ndo neheye ta zəŋgal naha aye. A gwadaŋ: «Sərūm ha na, d̄ada neŋ na huta slala i m̄ədzal gər nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰ Tsa na, ndo neheye tə slərə tay ahaya aye ta mbəda gər a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i məsler i sidzew niye kə mbəl tsiy. Neŋgeye zay zay!

¹¹ Ma d̄əba eye na, Yesu a ye a gəma eye andaya tə zalay Nay. Gawla ŋgay hay tə ndo hay haladzay tə pay bəzay. ¹² Ahəl nakə mazlambar ta ndisliye ta fələkwiye a wuzlahgəma niye na, tə dzəgər ta ndo hay faya ta zliye mādahaŋ ta diye ha ka me tsəvay. Maa mət na, wawa i madakway i ŋgwas wuray. Wawa ŋgay na, nəte eye niye. Ndo i gəma niye haladzay tə laka na ŋgwas niye ka d̄a tsəvay.

¹³ Yesu a ŋgatay na, madakway i ŋgwas niye a gay mə bo, a gwadaŋ: «K̄a tuwa sa bay.» ¹⁴ Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha mādahaŋ aye. Ndo məzle mādahaŋ hay tə lətse. Yesu a gwad: «Gawla, faya na gwadakeye, lətse!»

¹⁵ Mādahaŋ niye a lətse, a ndza. Tsa na, a dazlay a mətsike me. Yesu a zla na a vəlay a may ŋgay.

¹⁶ Ndo niye hay tebiye ka təv eye niye ta dzədzar. Nəteye tebiye ta zambadaŋ a Mbəlom, tə gwad: «Ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom bagwar eye ki yaw a walaŋ kway! Mbəlom ki yaw madzəne ndo ŋgay hay.»

¹⁷ Wu niye Yesu a ge aye a d̄a zləm ka dala i Yahuda tebiye ta dala neheye a mbay naha aye.

Yesu ta Yuhana
Mata 11.2-19

¹⁸ Gawla i Yuhana hay ta təkər wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a tsəne na, a zal ndo hay mə walaŋ i gawla ŋgay niye hay sulo. ¹⁹ Tsa na, a slər tay ha ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu. A slər tay ha na, t̄a ye t̄a tsətsah faya, t̄a gwadaŋ: «Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye d̄aw? Kəgəbay nəmā h̄əba ndo mekeleŋ d̄aw?»

²⁰ Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. Tə ndisl ka təv i Yesu na, tə gwadaŋ: «Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a sləramaya ahaya ka təv yak matsətsehe fakaya, a gwad nəmā gwadaka: Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye d̄aw? Kəgəbay nəmā h̄əba ndo mekeleŋ d̄aw?»

²¹ Ahəl eye niye, Yesu faya ma mbəliye tay ha ndo hay haladzay abəra ma d̄əvats ada tə bo nakə a wurawa fataya aye. A mbəl tay ha gər mavuwe hay, a həndəkataŋ na d̄əre a guluf hay.

²² Tsa na, Yesu a mbədatay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slər tay naha ka təv ŋgay aye tuk, a gwadatay: «Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a däre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara Ŋgwalak eye.»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzał gər abəra ka neŋ bay aye!»

²⁴ Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay mətsike ka gər i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzay, a gwadatay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətasł faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay.

²⁵ Aya ane kəla ka yum ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə pa ka bo peteked lele eye ada wu tay hay lele eye na, nəteye mandza eye na, mə gay i bəy hay. ²⁶ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ²⁷ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad:

«Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsaved.*»

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezəŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana.»

²⁹ Ndo hay tebiye tə pa zləm ka bazlam ŋgay, kwa ndo matsekele dzaŋgal hay. Hərwi tə sər wu nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom dedək. Ada Yuhana ka dzəhuḅ tay ha a yam dedək. ³⁰ Ane tuk na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta kal ha wu nakə a say a Mbəlom haḅe mäge hərwi tay aye ada ta kərah Yuhana madzəhuḅe tay hay a yam.

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzəkitiye tay hay ndo neheye bəgom aye na, tə mey?

Na ndzəkitiye tay ha bo na, tə mey? ³² Ta ndzəkət bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye. Siye hay faya ta wudatay naha a siye hay, tə gwadatay: «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.» ³³ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, a ndayawa wu mənday bay, a sawa guzom bay. Nəkurom ka gwadum: «Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye mə bo ŋgay.» ³⁴ Neŋ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse, ka gwadum: «Zəbum ka ndo nakay. A dzala i ŋgay na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay.» ³⁵ Ane tuk na, wawa i Mbəlom hay tebiye tə sər ha, metsehe i Mbəlom na, dedək.»

Mawudə bo na, hohway i məpəse mezeleme

³⁶ Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu mənday mə gay ŋgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a mənde wu mənday.

³⁷ Ma gəma niye na, ŋgwas wuray andaya mezeleme aye. A tsəne Yesu andaya mə gay i Farisa niye faya ta ndiye wu mənday na, a ye a gay i ndo niye. Dos ŋgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. ³⁸ A ye naha, a lətse a dəba i Yesu bəse tə sik ŋgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam däre. A bara na sik i Yesu ta yam däre ŋgay niye. Tsa na, a takad na ta məkwets i gər ŋgay. A gəs na ka bo sik niye ada a mbədə faya mal ŋgay niye tuk.

³⁹ Farisa niye a zalay a Yesu ka wu mənday aye a ŋgatay andza niye na, a tsik ma mədzele gər ŋgay, a gwad: «Ndo nakay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom bay! Ŋgwas nakay faya ma tətaliye faya aye na, mezeleme eye. Ada ŋgwas nakay mezeleme eye na, a sər ha bədaw!»

⁴⁰ Tsa na, Yesu a sər wu nakə Farisa niye a dzala aye. A gwaday a Farisa niye: «Simon, a seŋ mətsikaka wu andaya.»

Simon a mbəday faya: «Tsik me, Miter.»

* 7:27 Malasi 3.1, Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

⁴¹ Yesu a gwad̄ay: «Ndoweje hay andaya sulo. Ndoweje niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo nen̄ged̄ na, ma hamiye kwar i suloy temerre zlam. I ndo nen̄ged̄ ma hamiye suloy kuro kuro zlam.

⁴² Ane tuk na, ndo neheje sulo aye na, t̄ sla m̄eheme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a ḡratay ha gwedere n̄gay a n̄teje neheje sulo aye tebiye.» Yesu a t̄k̄aray andza niye na, a gwad̄ay: «M̄a walañ tay neheje sulo aye mata wude ndo niye ka zal na, way?»

⁴³ Simon̄ a mb̄ad̄ay, a gwad̄ay: «Na dzala maa wuda ndo niye ka zal na, ndo nak̄a kwar i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwad̄ay faya: «Dedek, ka mb̄ad̄a faya na, lele.»

⁴⁴ Tsa na, Yesu a mb̄ad̄a me a diye i n̄gwas. A gwad̄ay a Simon̄: «Simon̄ ka n̄gatay a n̄gwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak d̄uh b̄ad̄aw? Ada n̄kar ka t̄den̄ew yam h̄arwi m̄abere ha sik ga bay. Aya ane, n̄gwas nakay na, k̄a beren̄ na sik ga ta yam d̄are n̄gay ada ka takad̄ na ta m̄akwets i ḡar n̄gay b̄ad̄aw? ⁴⁵ N̄kar, ka t̄ma ga a gay yak t̄ m̄aḡase ga ka bo bay. Ane tuk na, nen̄geje na, kwa i mad̄ayaw ga kanañ na, faya ma ḡasiye ka bo sik ga. ⁴⁶ N̄kar na, ka mb̄aden̄ mal ka ḡar bay. Ane tuk na, nen̄geje na, ka mb̄aden̄ mal ka sik. ⁴⁷ H̄arwi niye s̄ar ha na, mawude bo n̄gay nak̄a a wuda ga haladzay aye. A d̄a ha na, mezeleme n̄gay neheje a ge haladzay aye na, na p̄asay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nak̄a t̄ p̄asay ha mezeleme n̄gay tsekwen̄ aye na, nen̄geje d̄ermak a wuda ndo na, tsekwen̄ d̄ermak.»

⁴⁸ Tsa na, Yesu a gwad̄ay a n̄gwas niye: «n̄gwas, mezeleme yak k̄a p̄asa.»

⁴⁹ Ndo niye hay faya ta ndiye wu m̄anday dziye, t̄ tsik m̄a walañ tay, t̄ gwad̄: «Nakay i n̄gay ndo wuray a dza bo ka m̄ap̄asay ha m̄anese a ndo aye?»

⁵⁰ Aya ane, Yesu a gwad̄ay a n̄gwas niye: «M̄adzal ḡar yak k̄a mb̄al kar ha. Do wu yak barbarra.»

8

Ndo neheje t̄ pay b̄azay a Yesu aye

¹ Ma d̄aba eye na, Yesu a ye a walañ i gay hay ta ḡama hay. A ye a h̄ahal m̄a d̄ama na,

* **8:10** Ezay 6.9.

a d̄a ha Labara N̄gwalak eye i B̄ay i Mb̄alom m̄a d̄ama tebiye. Gawla n̄gay hay kuro ḡar eye sulo t̄ paway b̄azay. ² N̄gwas neheje Yesu a h̄ahar fataya ab̄ara fakalaw aye ta neheje a mb̄al tay ha ab̄ara ma d̄avats aye ta z̄an̄gal na d̄ermak. N̄teje na: Mari nak̄a t̄ zalay Mari Maḡadala eye, Yesu a h̄ahar faya ab̄ara Fakalaw hay tas̄ala aye; ³ Zan n̄gwas i Kuza nen̄geje ndo m̄aḡase dala i Herod; Suzan; ada ta n̄gwas hay wal wal neheje ta dz̄anawa Yesu ta gawla n̄gay hay t̄ wu tay hay aye.

Dzeke i ndo masl̄age

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴ Ndo hay haladzay ti ye naha ma ḡama hay wal wal. Yesu a n̄gatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay t̄ haya ḡar ka t̄v̄ n̄gay na, a tsikatay me ta dzeke a gwad̄atay: ⁵ «Ndo wuray a ndohwaw ab̄ara m̄a gay. A h̄al hulfe n̄gay a ye ha a pesl mata sl̄age. A ye naha na, a dazlay a masl̄age. Ah̄al nak̄a faya ma kutsiye hulfe n̄gay a guvah aye na, siye hay t̄ kuts ka tsakay i ts̄aved̄. Hulfe niye na, ndo hay ta mb̄arasla na, diyen̄ hay t̄ pala na tebiye. ⁶ Siye a d̄ad̄ ka sik i p̄lad̄. T̄ ndzohwaw na, kwayan̄ña t̄ kula heryew heryew. T̄ kula na, h̄arwi ta huta yam ma b̄ad̄ bay. ⁷ Nen̄ged̄ a d̄ad̄ a gay i dak. Dak niye hay t̄ ḡal. Tsa na, dak niye hay t̄ n̄ḡad̄tsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Ane tuk na, siye hay t̄ kuts ka t̄v̄ lele eye. T̄ ndzohwaw ada t̄ ḡal. T̄ ḡal na, t̄ nah lele. Makwehe n̄te na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwad̄atay sa: «Ndo nak̄a zl̄am andaya faya m̄ats̄ane aye na, m̄a ts̄ane lele!»

Yesu a ge m̄asler ta dzeke na, h̄arwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹ Ma d̄aba eye na, gawla n̄gay hay ta ts̄atsah faya, t̄ gwad̄ay: «Dzeke nak̄a ka tsik aye na, a say m̄agwede mey?»

¹⁰ Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «N̄kurōm na, Mb̄alom k̄a d̄akum ha wu nak̄a man̄gaha eye ma b̄ay n̄gay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta ts̄aniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye maz̄abe faya, ane tuk na, ta n̄gateje bay.

Ta sliye faya mætsæne, ane tuk na, andza mægweðe mey na, ta tsæniye bay.*»»

*Yesu a ða ha dzeke i ndo maslæge
Mata 13.18-23; Markus 4.13-20*

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke nakay a say mægweðe na, anan: Hulfe na, bazlam i Mbælom ¹² Ndo siye hay ta ndzakit bo ta tsakay i tsæved nakæ hulfe a kuts faya aye. Næteye na, tæ tsæne bazlam i Mbælom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbælom niye tæ tsæne aye abæra mæ ðærev tay. A buwa na na, hærwi ada tâ dzala ha faya bay ada tâ tæma bay. ¹³ Siye hay ta ndzakit bo ta tæv nakæ bætekwew andaya faya haladzay bay aye. Tæ tsæne bazlam i Mbælom ada ta tæma tæ mængwese eye lele. Ane tuk na, ta huta mæpe zlælay mæ bazlam i Mbælom bay. Dæretsætseh tæ masæpete i Fakalaw a ndzatay a gær na, tæ gær ha mædzele gær abæra ka Mbælom. ¹⁴ Hulfe neheye tæ kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tæ tsæne bazlam i Mbælom aye. Ane tuk na, bor i mændzibæra, bor i zlele, ta bor i wu mekeleñ eye hay wal wal a ye tay a bo. Wu niye hay tæ ngæðætsa na bazlam i Mbælom nakæ mæ ðærev tay aye. Bazlam i Mbælom ðærmak kæ huta mævæle hohway bay. ¹⁵ Hulfe nakæ a kuts ka tæv lele eye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tæ tsæne bazlam i Mbælom aye na, tæ pa na a ðærev tay lele. Tæ gay metsehe lele. Bazlam i Mbælom a gæl mæ ðærev tay, tæ nah lele.»

*Dzeke i lalam
Mata 4.21-25*

¹⁶ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Dada ndo ma zlaweye lalam ngay ma piye faya ako ada ma hurækwiye faya gæse ðaw? Kægæbay ma piye na a dæba i slælah ðaw? Duh ma piye na na, ka wu mæpe lalam hærwi ada ndo neheye ta fælækwiye a gay aye mâ ðævatay dzaydzay. ¹⁷ Særum ha na, wu neheye mañgaha eye hay aye na, ta zæbiye ngæray ngæray ta hæpat. Ada wu neheye ndo hay tæ sær bay aye na, ndo hay ta ta særiye mæ dzaydzay.»

¹⁸ A gwadatay sa: «Gumay metsehe a mætsæne wu nakæ ka pawumay zlæm aye. Hærwi ndoweye kæ pay zlæm lele na, Mbælom ma sækahiye ha mætsæne ada mâ

tsæne lele. Ane tuk na, ndo nakæ a say mætsæne bay aye na, kwa tsekweñ eye nakæ a tsæne aye na, ta buwiye na.»

*Ndo i Yesu hay
Mata 12.46-50; Markus 3.31-35*

¹⁹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pæla na Yesu. Ta pæla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka tæv ngay bay hærwi ndo hay haladzay ka tsæved. ²⁰ Tæ gwaday a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, næteye ma bæra faya ta tsætsahiye kar. A satay mængataka.»

²¹ Ane tuk na, Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zlæm a bazlam i Mbælom ada faya ta giye wu nakæ bazlam i Mbælom a tsik aye.»

*Gædan i Yesu na, a ze mætasl
Mata 8.23-27; Markus 4.35-41*

²² Pat wuray na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Tsalakwa a kwalalan i yam takwa a diye i dælov nenjed.» Tsa na, tæ tsal a kwalalan i yam, ti ye.

²³ Ahæl nakæ faya ta diye ka gær i yam aye na, Yesu a ndzahæra. A ndzahæra na, kwayanña mætasl a væzl ka gær i dælov niye ta gædan. Tsa na, kwalalan i yam a rah ta yam mazlambar ta kutsiye a yam.

²⁴ Gawla ngay hay ta hændzæð ka tæv ngay. Ta wuda ka bo, ta pæðeke ha Yesu abæra ka mændzæhære. Tæ gwaday: «Bøy may, Bøy may, ka mætakweye!»

Tsa na, Yesu a pæðeke, a gay me a mætasl ada a yam. Kwayanña mætasl a ndza ðedik. Mæbæle i wuray kwa tsekweñ andaya sa bay.

²⁵ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Ka yum ha mædzal gær kurom aye a ngay!»

Ane tuk na, ta dzædzar haladzay. A gatay hærbaæakka. Tæ gwad mæ walan tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mætasl ta yam na, tæ gæsay me aye!»

*Gædan i Yesu na, a ze i Fakalaw
Mata 8.28-34; Markus 5.1-20*

²⁶ Yesu ta gawla ngay hay tæ ndisl a gæma i Geraseni nakæ ta diye i dælov niye tæ zalay dælov i Galile aye. Niye na, bæse kame i dala i Galile.

²⁷ Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgəma, a ŋgatay a Yesu na, a yaw ka təv ŋgay. Ndowe ye niye na, gər a vuway. Kə ndza haladzay a pawa ka bo peteked sa bay ada a hənawa mə gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hənawa mə walaŋ i tsəvay hay.

²⁸ A ŋgatay a Yesu na, kwayaŋŋa a wuda ta gədaŋ. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwadāy: «Nəkar na, Yesu Wawa i Bəy Mbəlom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kə geŋ wuray bay tey.» ²⁹ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway a fakalaw: «Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

Tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Ane tuk na, a ŋgəzlahawa ha wu niye hay tə dzawawa na aye ndərtsətsətse ada fakalaw a yawa ha a təv dərəŋ aye hay abəra mə walaŋ i gay, a kəsaf.

³⁰ Yesu a tsətsah faya, a gwadāy: «Məzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbədāy faya a gwadāy: «Məzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hərwi nəte ye haladzay mə bo i ndo niye. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə kuts tay a bəd nakə kutsik bagwar eye aye bay. ³² Ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta pəliye wu mənday tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə vəlatay tsəved məfələkwe a bo i madəras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i madəras niye hay. ³³ Tsa na, fakalaw niye hay ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye, tə fələkwa a bo i madəras hay. Madəras niye haladzay aye ta hwayaw abəra ka mahəmba niye. Ti yaw tə kuts a dəlov niye tebiye, tə dze a dəma.

³⁴ Ndo mətsəkure madəras niye hay tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəte ye dərəŋ ta wuzlahgəma aye hay. ³⁵ Tsa na, ndo hay tə tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye mandza eye ka təv i Yesu. Anəke na, peteked ka bo ada neŋge ye lele, andza nakə a ndzawa aye sa

bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ³⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe a ge bo ka dərə tay aye nəte ye dərma ka təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəte ye ta ŋgatay təbey aye. Gər mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay. ³⁷ Tə tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tə gwadāy: «Do abəra ka dala may» hərwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam hərwi mede abəra ka dala niye.

³⁸ Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu mə vəlay tsəved mə zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. A gwadāy: ³⁹ «Do a mətagay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbəlom a ge hərwi yak aye, kwa tsekweŋ ka gər ha faya abəra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hərwi ŋgay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədaŋ i Yesu na, a ze dəvats hay ada a ze mədahan

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Yesu a maw ma diye i dəlov a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta həbiye na. Ndo niye hay tə ŋgatay a Yesu na, ta təma na lele.

⁴¹ Tsa na, ndo wuray tə zalay Dzayrus a ye naha dərma. Neŋge ye na, bəy i gay i maduwule me. A ye naha a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwadāy: «Amboh kə ma a gay ga tey.» ⁴² A say Yesu mə ye a gay ŋgay na, hərwi dem ŋgay andaya nəte məve ŋgay ma giye kuro gər eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mətiye.

Ahəl nakə Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ŋgədətsiye na kwa tə waray kwa tə waray.

⁴³ Ŋgwas wuray andaya dərma. Ŋgwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. Kə dze ha zlele ŋgay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndəray nəte kə sla faya məmbəle ha bay.

⁴⁴ A ye a walaŋ i ndo niye hay. Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayaŋŋa bambaz nakə

a mbədawayaw faya abəra aye a tərəts. A huta zay.

⁴⁵ Yesu a tsətsah, a gwad: «Maa lemeŋ, way?» Nəteye tebiye tə sər maa lamay way na, tə sər bay.

Piyer a gwaday: «Bəy ga, ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ŋgatay tə lawara kar ada faya ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray kwa tə waray təbədew.»

⁴⁶ Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndəray kə lemeŋ, hərwi na sər ha gədan ki yaw abəra mə bo ga.»

⁴⁷ Ŋgwas niye a sər ta huta na na, a ye ka təv i Yesu tə madzədzere eye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A təkəray, a lamay hərwi mey ada a mbəl kwayanŋa na, a təkəray kame i ndo niye hay tebiye.

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

⁴⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ŋgwas niye andza niye na, ta sləraw ndo abəra mə gay i bəy i gay i maduwule me niye tə zalay Dzayrus aye. A yaw a gwaday: «Dem yak kə mət. Kâ wurdəy me a Miter sa bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu kə tsəne, a gwaday a Dzayrus: «Kâ dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na tsiy, dem yak ma mbəliye.»

⁵¹ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus na, kə vələtay tsəved a ndo hay məfələkwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dekdek tsa ta bəba ada ta may i wawa. ⁵² Mə gay i mədahan niye na, ndo hay tebiye taŋgof taŋgof, siye faya ta ndəviye kudə hərwi wawa niye a mət aye. Yesu a ye naha na, a gwaday: «Kâ tuwum bay. Dem nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁵³ Ane tuk na, ndo niye hay tə ŋgwasay dəla mə gər, tə sər lele dem niye na, kə mət.

⁵⁴ Yesu a ye naha na, a gəs na dem niye mə həlay ada a gwaday ta gədan: «Wawa, lətse!»

⁵⁵ Dem niye a mbəl. Kwayanŋa a lətse tsəkwađ. Yesu a gwaday: «Vələmay wu mənday.»

⁵⁶ Tsa na, bəba ta may i wawa a gatay hərbaəkkə. Ane tuk na, Yesu a gwaday: «Wu nakay a təra aye na, kâ tsikumay a ndəray bay.»

9

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

¹ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a hayatay gər. A vələtay gədan ta məzlaə ka mahəhere fakalaw hay abəra ka ndo hay tebiye ada məmbəle tay ha abəra ma dəvats tay hay. ² Ma sləriye tay ha na, mata də ha Bəy i Mbəlom ada məmbəle tay ha ndo hay.

³ A tsikatay me a zləm, a gwaday: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mənday, kwa suloy ada kwa way mâ zla peteked i məkelkabo sulo bay. ⁴ Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye. ⁵ Ada ma gəma nakə ta wudə matəme kurom təbey aye na, dum abəra ma gəma tay. Ahəl nakə nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeŋ ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətekwew i gəma tay abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

⁶ Yesu a ndəvatay ha bazlam ŋgay niye na, tə həl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta həhal ma gəma hay tebiye. Tə də ha Labara Ŋgwalak eye. Tə mbəl tay ha ndo i dəvats hay kwa məŋgay məŋgay.

Herod a dzədzar

Mata 14.1-12; Markus 6.14-16

⁷ Azlakwa bay, Herod neŋgeye bəy ka dala i Galile, a tsəne wu nakə faya ma giye bo aye na, a vələy mədzal gər haladzay. Hərwi ndo hay tə gwad: «Yuhana madzəhuəbe ndo a yam kə mbələw abəra ma mədahan.»

⁸ Siye hay tə gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tə gwad sa: «Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahan.»

⁹ Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dəs faya abəra gər na, neŋ. Ada ndo

nakay na tsāne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pēla tsāved mēngatay a Yesu.

Tapa i daf zlam tē kələf sulo

Mata 14.13-20; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰ Anāke na, ndo i maslan hay tē maw tuk. Tē maw ka tēv i Yesu ta tākəray wu nakē tē gaw aye. Ma dēba aye na, Yesu ta ndo i maslan ŋgay hay ti ye abəra ka tēv niye. Ti ye a tēv aye andaya bəse ta gəma nakē tē zalay Betesayda aye.

¹¹ Ane tuk na, ndo hay ta sər fataya. Tsa na, tē patay bəzay. Yesu a ŋgatay na, a tēma tay ha. A dātay ha Bəy i Mbəlom ada a mbəl tay ha ndo i dāvats hay.

¹² Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta hāndzəd ka tēv i Yesu. Ti ye naha tē gwadāy: «Gwadātay a ndo neheye na, tē ye a wuzlahgəma ada a gay i ndo neheye tē mbay naha a wuzlahgəma aye. Tē ye mata hāne mē dēma ada mata nde wu mēnday bəna, kəkay? Hərwi nəkway anan na, ma tēv nakē dərən aye.»

¹³ Ane tuk na, Yesu a gwadātay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mēnday!»

Ta mbədāy faya, tē gwadāy: «Tapa i makwala andaya na, zlam ada kələf hay sulo tsa. A saka na, nēmaā ye mata səkəməw wu mēnday hərwi ndo neheye tebiye dāw?»

¹⁴ Ndo neheye tebiye ka tēv i Yesu aye na, haslaka hay ta giye gwezem zlam.

Yesu a gwadātay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadūmatay a ndo hay tē ndza ka dala. Tē ndza bərək i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tēma wu nakē a tsikatay aye. Ti ye tē tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tē ndza bərək kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶ Tsa na, Yesu a həl tapa i makwala zlam tē kələf niye hay sulo aye. A zəba dərə a mbəlom ada a gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mēnday niye. A ŋgəna ha ada a vəlātay a gawla ŋgay hay hərwi ada nətēye dərək tē ŋgənātay a ndo hay.

¹⁷ Gawla i Yesu hay ta ŋgənātay wu mēnday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mēnday niye ka mərəhe. Tē hayay gər a bəmalə nakē a zəkaw aye na, a rah gwān hay kuro gər eye sulo.

Dedek eye Yesu na, way?

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸ Pat wuray na, Yesu faya ma dūwuliye me mahəngēye. Gawla ŋgay hay ti ye ka tēv ŋgay. Tē ndisl naha na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadātay: «Ndo hay tē gwad fagaya, neŋ na, way?»

¹⁹ Ta mbədāy faya, tē gwadāy: «Siye hay tē gwad nəkar na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. Ndo mekeleŋ eye hay tē gwad nəkar na, Eliya. Siye hay tē gwad nəkar na, nətē mē walaŋ i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

²⁰ Yesu a tsətsah fataya, a gwadātay: «Ada nəkurom ka gwadūm i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwadāy: «Nəkar na, Kərīste, ndo nakē Mbəlom a sləraw aye.»

²¹ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadātay: «Kā dūmay ha a ndəray bay.» ²² A gwadātay sa: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dərətsətseh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tē vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mēdzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye na, nətēye ta wudīye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədīye ga. Ane tuk na, na hənīye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30-9.1

²³ Tsa na, Yesu a zalātay a ndo hay ta gawla ŋgay hay ka tēv ŋgay. A gwadātay a nətēye tebiye: «A say a ndowēye məpeŋ bəzay na, mā gər ha wu nakē a say a dərəv ŋgay aye. Mā zla mayako mazləmbada eye ada mā peŋ bəzay pat pat. ²⁴ Andza niye, ndo nakē a say mətəme ha məsəfərə ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakē ma dziye ha məsəfərə ŋgay hərwi ga aye na, ma tēmiye ha dūh. ²⁵ Tadə ndowēye kə huta zlele i mēndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfərə ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey?»

²⁶ «Tadə ndowēye ka kərah ga ada kə dātay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərək na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakē neŋ Wawa i Ndo na deyewēye ta mēzlaḅ ga ada ta mēzlaḅ i

Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dəre tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

²⁸ Ma dəba i bazlam ŋgay niye a tsik aye a ndza məhəne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tə tsal a mahəmba. Ti ye a dəma na, mata dūwule me.

²⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma dūwuliye me aye na, dəre ŋgay a mbəda. Peteked ŋgay a mbəda herre kudəkudək, a sləda haladzay. ³⁰ Kwayaŋŋa, ndo hay sulo ti yaw ka təv ŋgay. Nəteye faya ta tsikiye me. Ndowne niye hay na, Musa ta Eliya. ³¹ Ti yaw na, tə dzaydzay i Mbəlom. Tə tsik ka məsler i Yesu nakə ma ta ndəviye ha ta mədahaŋ ŋgay ma Zerozelem aye.

³² Ahəl nakə ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nəteye dziye na, nəteye mandzahəra eye. Ane tuk na, ta pədeke abəra ka məndzehəre. Ta pədeke na, tə ŋgatay a dzaydzay i Yesu ada tə ndo niye hay sulo malətsa eye hay ka təv i Yesu aye.

³³ Ka təv nakə ndo niye hay ta diye wu tay abəra ka təv i Yesu aye na, Piyer a gwadəy a Yesu: «Bəy ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sər wu nakə ma tsikiye bay.

³⁴ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbəzlaw a dərəzl tay ha dezəgələm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tə ŋgatay a pazlay niye a dərəzl tay ha aye na, ta dzədzar haladzay.

³⁵ Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

³⁶ Ma dəba i bazlam niye, tə ŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakə tə ŋgatay aye na, ta təkəray a ndəray zuk bay. Tə ndza wu tay tete.

Yesu a mbəl ha wawa wuray mahorvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Tədəcə eye na, Yesu ta gawla ŋgay niye hay mahkar aye, tə mbəzlaw abəra mə mahəmba. Faya ta mbəzlaweeye na, ndo hay haladzay ti yaw mədze gər tə Yesu.

³⁸ Mə walaŋ i ndo niye haladzay aye na, ndoweeye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zəba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekeleŋ eye andaya bay. Neŋgeye nəte ŋgweŋ. ³⁹ Fakalaw a gəsawa na. A gəsawa na na, ta gədaŋ. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dəretsətseh haladzay ada a yawa faya abəra bəse bay. ⁴⁰ Na gatay amboh a gawla yak hay t̄a həhar faya abəra fakalaw tey na, tə mba faya bay.»

⁴¹ Yesu a tsəne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na zliye ŋgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay. Ahe! Do, zla ahaya wawa yak eye kanaŋ!»

⁴² Tsa na, Bəba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahəl nakə wawa niye ma ta husiye naha ka təv i Yesu kədiyya na, mahorvov a kal ha ka dala bəra. A tambolom ha ka dala ta gədaŋ.

Kwayaŋŋa Yesu a ŋgərəz ka mahorvov niye. A mbəl ha wawa ada a vəlay ha a bəba ŋgay. ⁴³ Ndo niye hay tebiye ka təv niye a gatay hərbaḅəkka. Tə gwad: «Ta dedək Mbəlom na, gədaŋ eye.»

Yesu a da ha mədahaŋ ŋgay

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Nəteye tebiye a gatay hərbaḅəkka. Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁴ «Wu nakə na dəkumeye ha anəke aye na, pum na a wuzlah i mədzal gər kurom lele: Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay.»

⁴⁵ Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne bazlam ŋgay niye bay. Mətsəne ŋgay eye andza məgweḅe kəkay na, maŋgaha eye hərwi ada t̄a tsəne bay. Ada zluwer a gatay matsətsehe ka Yesu ka gər i bazlam eye niye.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay. Tə kəd wuway na, məsər ha bagwar eye mə walaŋ tay na, way? ⁴⁷ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lətse ha ka təv ŋgay. ⁴⁸ A gwadatay: «Ndoweye ka təma na wawa nakay lele hərwi nakə a wudə ga aye na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma ga na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Hərwi ndo nakə wawa eye mə walaŋ kurom aye, maa təra bagwar eye na, neŋgeye duh.»

Ndo nakə kə neŋ dərə bay aye na, ndo ga Markus 9.38-40

⁴⁹ Ma dəba eye na, Yuhana a gwaday: «Bəy Maduweŋ, nəmaa ŋgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra ka ndo ta məzele yak. A samay ha bə məgay me hərwi neŋgeye na, mə walaŋ kway bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Kā gumay me bay. Hərwi ndo nakə kə nakum dərə bay aye na, neŋgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹ Həlay nakə kutoŋ Yesu ma diye abəra ka məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. Tsa na, a həl bo ta dedek eye mede a Zerozelem. ⁵² A slər ndo i məsler ŋgay hay kame. Ti ye naha tə fələkwa a gəma i Samari hərwi mede mələve ha bo tə mede i Yesu nakə ma diye a dəma aye. ⁵³ Ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta wudə m̄a ye naha a gəma tay bay. Ta wudə bay na, hərwi nakə faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴ Yakuba ta Yuhana tə tsəne andza niye na, tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ! A saka na, nəmaā tsətsahaw ako mə mbəlom m̄a mbəzlaw fataya matəma tay ha abəra mə dəma daw?»

⁵⁵ Yesu a tsəne me tay niye na, a mbədə me ka təv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gəma mekelen eye.

Gawla i Yesu hay tə vəl bo tay peteh ka məpay bəzay a Yesu

Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a gwaday: «Kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

⁵⁸ Yesu a gwaday: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, dīyen hay dərmağ gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwaday a ndo mekelen eye: «Peŋ bəzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwaday a Yesu: «Bəy ga! Vəlen tsəved n̄a ye, n̄a la na bəba ga təday.»

⁶⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay. Nəkar, do ta dā ha Bəy i Mbəlom.»

⁶¹ Ndo mekelen eye a yaw ka təv i Yesu sa a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, na pakeye bəzay. Aya ane, vəlen tsəved n̄a ye, n̄a tsikatayaw me a ndo i gay ga hay təday.»

⁶² Yesu a dā ha parakka, a gwaday: «Ndoweye faya ma fətiye tə sla hay na, ma sliye faya mazəbe dərə ta dəba bay. Andza niye ndoweye niye na, ma sliye faya məge məsler i Bəy i Mbəlom bay.»

10

Yesu a slər tay ha gawla ŋgay hay kuro kuro tasəla gər eye sulo

¹ Ma dəba eye na, Yesu a pala gawla ŋgay mekelen eye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo hərwi məsləre tay ha. A slər tay ha na, sulo sulo kame ŋgay, a wuzlahgəma hay tebiye ada a təv neheye bo ŋgay eye a say mede a dəma aye dərmağ.

² A pala tay ha na, a gwadatay: «Wu mənday andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk na, ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay. Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah m̄a səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.

³ «Dum! Na sləriye kurom ha na, nəkurom ka tərūm andza wawa i təbaŋ hay a wuzlah i ndo neheye nəteye andza kəra i pesl hay aye. ⁴ Ka deyumeye na, k̄a həlum suloy a həlay bay, k̄a zlum bəbōro bay, k̄a həlum tahərak kurom hay a sik bay, k̄a lətsum ka tsəved hərwi mətsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakə ka deyumeye a dəma aye na, lahum məgwede: “Zay m̄a ndza ka gay

nakay.”⁶ Tadə ndəray ka təma kurom mə gay niye lele na, zay kurom ma ndziye ka gay niye. Tadə ka təma zay kurom bay na, mum ha zay kurom.⁷ Ndo nakə ka təma kurom aye na, ndzum mə gay ngay. Wu nakə ta vəlakumeye na, ndayum, ada sum wu məse nakə ta vəlakumeye, hərwi ndo məge məsler na, kutoŋ ma hutiyə merəbe ngay.

⁸ «Tadə ka ndislum a wuzlahgəma waray waray ta təma kurom na, ndayum wu nakə ta vəlakumeye.⁹ Mbəlum tay ha ndo i dəvats niye hay ma gəma niye ada kə gwadumatay a ndo i gəma niye hay: “Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.”¹⁰ Ane tuk na, kə yum kwa a gəma waray, waray, ta təma kurom bay na, dum kurom abəra ma gəma niye. Dum ka tsəvedə ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gəma kurom nakay a mətsamay ka sik aye na, nəmaa tətəkwakum na kurom. Duh bay! Sərum ha na, Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.”¹² Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya i ndo i gəma niye na, ma ziye i gəma i Sodom.*»

Dəretsətseh ka gəma neheye ta təma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nəkurom ndo i gəma i Koraziŋ hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaŋ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo taḃay manasa eye ada ta kutsiyə bətekwew maləməts a gər hərwi məde ha na, ta gər ha mezeleme tay.¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

¹⁵ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv məndze i mədahaŋ hay.»

* 10:12 Madazlay i wu hay 19.1-29.

¹⁶ Yesu a gwadətay a gawla ngay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neŋ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə mənŋwese eye mə dərev tay lele. Tə gwadətay a Yesu: «Bəy Maduweŋ, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Na ngatay a Fakalaw a dədaw mə gəma andza mawutsede i Mbəlom.¹⁹ Anaŋ tsənum! Na vəlakum gədaŋ ka mandəresle tay ha dədə hay ta hərdədə hay ada ka mandəresle na gədaŋ i ndo mənə dəre kurom tebiye. Wuraŋ kwa tsekweŋ ma gakumeye bay.²⁰ Ane tuk na, kə ngwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. Ngwasum duh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlom.»

Yesu a ngwasa

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayaŋŋa Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə mənŋwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala, na gaka sisəe hərwi nəkar ka datay ha wu nakə mənŋaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye, ada ka ngaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mā ge bo andza niye.»

²² Yesu a gwad sa: «Bəba ga kə vəleŋ wu hay tebiye. Wawa i Mbəlom way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, Bəba Mbəlom nəte ngweŋ. Ada Bəba way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, neŋ wawa ngay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədatay ha aye.»

²³ Tsa na, Yesu a mbədə me ka təv i gawla ngay hay, a gwadətay a nəteye mahəteye: «Ngwasum hərwi wu nakə faya ka ngatamay aye!²⁴ Hərwi sərum ha na, ndo məde ha

bazlam i Mbəlom hay ta bəy hay haladzay a satay habə mənġatay a wu nakə faya ka nġatumeye, ane tuk na, ta nġatay bay. A satay mətəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

²⁵ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya ka təv eye niye dərma. A lətse a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Miter, na giye na mey, nakə ada nā huta sifa nakə ma ndəviye bay aye? A tsikay andza niye na, hərwi məhəle faya abəra suwat.»

²⁶ Yesu a gwadāy: «Ka dzaŋga mə dərrewel i Musa, a gwad na, kəkay?»

²⁷ Ndo niye a mbədāy faya: «A gwad na: “Wudā na Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərēv yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ta gədaŋ yak peteh, ada tə metsehe yak tebiye.†” Ada: “Wudā ndo i maged yak dərma andza ka wudā na gər yak.‡”»

²⁸ Yesu a gwadāy: «Tədə! Ka mbədə faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyə məsəfəre.»

²⁹ Ane tuk na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a say məgwadāy a gər nġay na, neŋgeye ndo i dedek. A tsətsah ka Yesu a gwadāy: «Ada matəra ndo nakə na wudiyə andza neŋ aye na, way?»

³⁰ Yesu a mbədāy faya a gwadāy: «Ndo wuray a yaw abəra ma Zerozelem ma diye a Zeriko. Məkal hay tə mbəzla faya. Ta buwa faya abəra wu nġay hay tebiye. Tə kəf na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tə gər ha ndo niye məbərzla eye.

³¹ «Ndo məvəlay wu a Mbəlom wuray andaya a mbəzlaw ta tsəved eye niye. A nġatay a ndo niye na, a nġədāy tsanġəhha dərēŋ. A ye ta tsəved mekeleŋ eye.

³² «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisl ka təv eye niye, a nġatay a ndo niye na, a nġədāy dərēŋ. A ye nġway ta tsəved mekeleŋ eye.

³³ «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a mahəhele, a ndisl ka təv niye. A nġatay a ndo niye na, a gay mə bo haladzay. ³⁴ A həndzəd naha ka təv i ndo niye lele. A pəla ha gwezem nġay. A zlaw guzom a baray na abəra ka mbəlak. A mbədə faya mal ada a bəray faya lele. A

ndəv ha na, a zla na ka gər i zuŋgo nġay a ye ha a gay i mbəlok hay. A gay gər mə dəma lele.

³⁵ «Tədə eye ma ta diye nġway na, a tələka həlay a gwezem, a zlaw kwar i suloy sulo. A vəlay a ndo məge məsler mə gay i mbəlok niye hay. A gwadāy: “Gay gər a ndo nakay lele. Aza na maweye tə fanəŋ na, na mak-eye ha wu nakə ka dze ha haladzay hərwi nġay aye.”»

³⁶ Yesu a gwadāy sa: «Ka nəkar na, mə walaŋ i ndo neheye mahkar aye, matəra ndo i maged i ndo nakay məkal hay tə kəd na aye na, way?»

³⁷ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbədə faya a Yesu a gwadāy: «Ndo nakə a gay nġwalak aye.»

Yesu a gwadāy: «Aya! Nəkar dərma do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyə aye

³⁸ Yesu ta gawla nġay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleŋ eye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, nġwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay nġay.

³⁹ Nġwas niye na, malamar nġay andaya tə zalay Mari. Neŋgeye na, a ndza ka təv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. ⁴⁰ Azlakwa bay Marta i nġay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma ləver. A yaw ka təv i Yesu. A yaw na, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, na gaka mə bo təbədew? Malamar ga a gər ga ha mahəgeye ka məge məsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwadāy mā yaw, mā dzəna ga.»

⁴¹ Bəy Maduweŋ a mbədāy faya a gwadāy: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mədzal gər ada ka hatsay dūh a məsler haladzay na, kəkay? ⁴² Ane tuk na, wu nəte ka nəkar na, kə mətəsa fakaya abəra. Mari dūh na, kə zla wu nakə lele aye. Dada ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

11

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

Mata 6.9-13, 7.7-11

¹ Pat wuray na, Yesu a dūwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha maduwule me na, ndo nəte mə walaŋ i gawla nġay hay

† 10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. ‡ 10:27 Levitik 19.18.

a tsətsah faya, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, tətikamay mađuwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ŋgay hay ahəl niye.»

² Yesu a gwadātay: «Ka đuwulumay me na, ka gwadumeye: Bəba may,

kwa way mâ sər ha, məzele yak na, tsədaŋŋa.

Ndo hay tebiye tâ zambadaka.

Bəy yak mə gəma mâ ge bo ka təv may dərma,

³ vələmay wu mənday nakə ma slameye pat pat aye,

⁴ Pəsamay ha mənese may,

hərwi nəmay dərma nəmaa pəsātay ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.»

⁵ Yesu a gwadātay sa: «Agəla ndo nətə mə walaŋ kurom dzam ŋgay andaya. Ane tuk na, a ye ka təv i dzam ŋgay niye ta magərhad. A ye naha a tsətsah a gwadāy: “Dzam ga amboh vələŋ tapa i đaf mahkar tey. ⁶ Hərwi ndo nətə mə walaŋ i dzam ga hay a yaw a mahəhele. A ndislew anəke a gay ga. Ane tuk na, wuray andaya məvələy bay.” ⁷ Ndo niye mə gay aye a mbədayaw faya, a gwadāy: “Gər ga ha, kâ wurdeŋ me bay! Na dərəzl na maged ga tsiy. Neŋ ta wawa ga hay nəmaa həna tsiy. Na sliye faya mələtse məvələka đaf sa bay.”»

⁸ Yesu a gwadātay sa: «Sərūm ha na, kwa tadə a say mələtse bay bəbay na, ma lətsiye ma vələye wu nakə a say aye. Ma vələye na, hərwi a gay amboh haladzay bəna hərwi dzam bay.

⁹ «Neŋ faya na tsikakumeye: Tsətsahum, ta vələkumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ¹⁰ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vələye, kwa way ka pəla na, ma hutiyə, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkeye abəra ma maged.

¹¹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay ka tsətsah faya kələf na, ma vələye dədə dāw? ¹² Kəgəbay ka tsətsah faya dəsle na, ma vələye hərdədə dāw? ¹³ Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərūm məvələ wu ŋgwalak eye hay a wawa

kurom hay đuh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye kurom ha ta məvələ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw!»

Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴ Pat wuray na, Yesu faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndoweye andaya a təra ha mandək eye. Fakalaw a yaw abəra mə bo i ndo niye na, ndo niye a tsik me lele. A gatay a ndo niye hay mahaya gər eye hərbaəkkka. ¹⁵ Ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ tay niye na, tə gwad: «Maa vələy gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul bəy i fakalaw hay.» ¹⁶ Ndo mekeleŋ eye hay na, a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwadāy: «Gamay masuwayaŋ nakə ma điye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

Ŋgama Mbəlom

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a sərātay naha ka mədzal gər tay. A gwadātay: «Tadə ndo i gəma hay ta ŋgəna, faya ta giye vərəm mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Gəma mekeleŋ eye ma dufiye na. Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiyə gədaŋ məndze huya bay. ¹⁸ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazləga ka bo ŋgay na, ka dzalum na, bəy ŋgay ma ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vələŋ gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. ¹⁹ Ka gwadum maa vələŋ gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vələtəy gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta điye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. ²⁰ Maa vələŋ gədaŋ a neŋ ka mahəhere fakalaw na, gədaŋ i Mbəlom. Andza məgwədə na, Bəy i Mbəlom ba ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

²¹ Yesu a gwadātay sa: «Ndo gədaŋ eye tə wu həlay ŋgay na, ma tsəpiye gay ŋgay lele wuray ma tətaliye ka zelele ŋgay kwa tsekweŋ bay. ²² Ane tuk na, tadə ndo mekeleŋ eye a ze neŋgeye ta gədaŋ ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ŋgay niye hay a

səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zlele i ndo niye ma ɲgənatay ha a ndo hay tebiye.»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənəŋ dərə. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye dūh ndo mənəseŋ ha məsler.»

*Məmaw i məsəfərə nakə lele bay aye
Mata 12.43-45*

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Fakalaw ki yaw abərə mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ma gwadeye a gər ɲgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abərə mə dəma aye.” ²⁵ Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ɲgatay a gay mafada eye lele ada malambada eye. ²⁶ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfərə neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

²⁷ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ɲgwas wuray mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye, a wuda a gwad: «Məŋgwese ka gər i ɲgwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ɲgay aye.»

²⁸ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Məŋgwese dūh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

*Masuwayaŋ tə dzaydzay
Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23*

²⁹ Ka təv nakə ndo hay faya ta səka hiye naha haladzay ka təv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətsike, a gwad: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nā gatay masuwayaŋ na, kəkay! Asah! Ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ɲgatay aye na, ta ɲgateye a masuwayaŋ mekelen eye bay. ³⁰ Hərwi Zonas a tərā na, masuwayaŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.* Andza niye neŋ Wawa i Ndo na təriye masuwayaŋ a ndo neheye anəke aye dərma. ³¹ ɲgwas wuray andaya neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abərə ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomon neheye maraha eye ta metsehe aye.† Ndo

andaya kanaŋ a ze ha Salomon. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ɲgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abərə ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye mamatay ha mənese. ³² Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanaŋ a ze Zonas bədaw?»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Dada ndo ma zlaweye lalam ɲgay ma piye faya ako ma ɲgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na dūh na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mā dəvatay dzaydzay.

³⁴ «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dərə yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. Ane tuk na, tadə dərə magulufa eye na, bo yak mə ləvon. ³⁵ Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vəlakeye dzaydzay aye mā tərā ləvon bay. ³⁶ Tadə bo yak kətsek mə dzaydzay, təv kwa tsekweŋ mə ləvon bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzay. Niye na, andza lalam nakə dzaydzay ɲgay aye faya ma dəvakeye dzaydzay aye.»

Yesu a matay ha mənese a Farisa hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndəv ha mətsike me na, Farisa wuray a zalay ka mənəde wu mənəday a gay ɲgay. Ti ye ta dazlay a mənəde wu mənəday. ³⁸ Farisa niye a zəba ka Yesu na, a gay wadəŋ wadəŋ. A gay wadəŋ wadəŋ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

³⁹ Bəy Maduweŋ a gwaday: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakadum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye ta mədzele ka makəle, ka məge sewed. ⁴⁰ Nəkurom na, matərakahaŋ eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge huđ eye na, neŋgeye dərma

* 11:30 Zonas 1-4. † 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

bədaw? ⁴¹ Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na, vəlumatay a mətawak hay ada wu hay tebiye ma təriye hərwi kurom tsədan̄na.

⁴² «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Azlakwa dūh faya ka gərume ye ha dedək tə mawude bo i Mbəlom eye. Anañ gum wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay.

⁴³ «Nəkurom Farisa hay, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i maduwule me na, ka wudum məndze ka təv məndze nakə ngwalak aye. Ada ka wudum tā tsikakum me ta mədəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

⁴⁴ «Nəkurom na, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzəkitum bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya tə ngatay bay aye!»

⁴⁵ Ndo nəte mə walañ i ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwadəy a Yesu: «Miter, ka tsik andza niye na, ka tsada nəmay dərmak.»

⁴⁶ Yesu a mbadəy faya a gwadəy: «Nəkurom ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay dərmak, dəretsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

⁴⁷ «Dəretsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka dəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye bəba tətə kurom hay tə kəf tay ha aye.

⁴⁸ Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məsler i bəba tətə kurom niye ahəl niye. Nəteye ta kəf tay hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka dəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. ⁴⁹ Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ngay kə tsik ahəl niye, a gwad: “Neñ Mbəlom na sləratay naha ndo məde ha bazlam ga hay ta ndo i maslañ ga hay. Na slər tay naha na, ta kədiye tay hay siye mə walañ tay, ada siye hay ta gateye dəretsətseh.” ⁵⁰ A nəkurom

ndo neheye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo məde ha bazlam ngay neheye ka kəfum tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye. ⁵¹ Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka məkəde i Abel‡ hus ka Zakari nakə tə kəf na mə walañ i təv məvəlay wu a Mbəlom tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. §

⁵² «Nəkurom ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka dərazlumatay na maged i məsəre wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyumeye a dəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a dəma aye na, faya ka kərahumatay eye tsəved məfələkwe a dəma.»

⁵³ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bəzay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i terengez hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal wal tebiye. ⁵⁴ Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada m̄a tsik bazlam nakə ngwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

12

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu

Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

¹ Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nəteye ta giye gwezem wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ngay hay təday. A gwadatay: «Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay. Andza məgwede bəbək tay nakə faya ta giye aye.

² Wu nakə tebiye mañgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ³ Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvon̄ aye na, ma ta diye a zləm mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

⁴ «Malamar ga hay, neñ faya na gwadəkumeye: K̄a dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mäge wu mekeleñ ma ziye nakay bay. ⁵ Ndo nakə ka dzədzarumeye

‡ 11:51 Madazlay i wu hay 4.8. § 11:51 2 Labara hay 24.20-22.

na, na ďakumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədahaŋ na, neŋgeye đuh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a neŋgeye.

⁶ «Ka sərum təbədew, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədaw? Mbəlom na, kwa nəte a mətša ha gər bay. ⁷ Nəkurom na, ka zum tay ha diyeŋ hay. Kwa məkwets i gər kurom na, Mbəlom kə pasla na. Aya ane kâ dzədzarum bay.

⁸ «Sərum ha na, ndoweye kə dā ha kame i do hay kə gwad: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ Wawa i Ndo na ta diye ha neŋgeye gawla ga kame i gawla i Mbəlom hay dərma. ⁹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə dā ha kame i ndo hay parakka a sər ga ha bay na, neŋ na tsikiye kame i gawla i Mbəlom hay, na sər na bay dərma.

¹⁰ «Kwa kə tsik wu nakə lelebay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəseye ha. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, ma hutiyə məpəse me bay.

¹¹ «Tadə ta diye kurom ha a gay i mađuwule me ada kame i ndo mələve dala hərwi məge sariya na, kâ dzalum “Nəmaa ta giye kəkay” bay, kəgəbay “Nəmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata ďakum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədanŋa eye.»

*Zlele eye hay tə zlele eye bay aye hay
Mata 6.25-34, 6.19-21*

¹³ Tsa na, ndoweye mə walaŋ i ndo niye hay a yaw ka təv i Yesu a gwaday: «Miter, gwaday a malamar ga na, nəmaâ ŋəna zlele nakə bəba may a gəramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Dzam ga, maa pa ga məkakum na sariya i wu kurom hay kəgəbay maŋənakum ha zlele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Həbum gər kurom abəra ka bor i zlele. Hərwi kwa ndo neŋgeye zlele eye bəbay na, sifa ŋgay mə zlele ŋgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a təkəratay dzeke, a gwadətay: «Ndowneye andaya zlele eye, wu ŋgay məpele abəra ka dala na, haladzay. ¹⁷ A dzala ada a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: “Na giye

kəkay? Təv andaya hərwi məhayay gər a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakə na giye na, anaŋ: Na mbəzliye ha de ga hay. Na ŋgariye a dāma bagwar eye hay neheye ta sliye dā məhayay gər a dāma a wu mənday ga hay tə siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye na, na gwadeye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye məve wede wede. Anəke na, zəzukw bo tuk! Nda wu mənday, sa wu məsay ada ŋgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbəlom a gwaday a ndo niye: “Nəkər na, matərakahaŋ eye! Bəgom ta həvad nakay na, ka mətiye. Ada wu neheye tebiye ka hayay gər aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, hərwi ndo nakə a hayay gər a zlele a bo ŋgay eye ŋgway aye. Ane tuk na, ka dərə i Mbəlom na, zlele eye bay.»

²² Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi peteked bay. ²³ Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁴ Zəbum ka maŋəhak hay təday: Nəteye na, ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər andaya bay. De tay andaya məpe a dāma wu tay hay bay. Kwa ada sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəlateye wu mənday. Nəkurom na, ka zum diyeŋ hay bədaw?»

²⁵ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ŋgay ka məndzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu nakə tsekweŋ aye na, ka slum faya məge đuh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hərwi mey? ²⁷ Ehey zəbum ka guzer neheye mavurza eye təday! Nəteye na, tə ge məsler i wuray bay, tə ŋgar peteked bay. Faya na gwadəkumeye, kwa Salomon nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha ako. Kə ge andza niye na, nəkurom đuh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i

guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsekweŋ aye bədaw!

²⁹ «Ka ndədikum gər huya ka mədzele ka wu nakə ka ta ndayumeye tə wu məse aye bay. ³⁰ Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Nəteye na, ta zəzukway bo a mapəle bay tebiye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³¹ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom ada wu siye hay na, Mbəlom ma vəlakumeye. ³² Nəkurom neheye haladzay bay aye, kâ dzədzarum bay! Hərwi ki yay a gər a Mbəlom Bəba kurom kə vəlakum təv məndze ma bəy ŋgay.»

³³ «Nəkurom düh səkəmmum ha wu kurom hay ada vəlumatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ngarum gwezem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gər a dəma a zlele kurom nakə mə mbəlom aye. Mə dəma na, məkal ma sliye mede faya bay. Kwa mətul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hərwi dərev kurom mandza eye na, ma təv nakə zlele kurom mə dəma aye.»

Ndzum tsezlezleŋje mahəbe məmaw i Yesu
Mata 24.45-51

³⁵ «Barum na bəzihud kurom hərwi məge məsler. Pum ako ka lalam kurom hay mâ mbata bay. ³⁶ Tərüm na, andza ndo məge məsler neheye ndo i gay a gəratay ha gay ŋgay, a ye məzle dahəlay aye. Nəteye na, ta həbiye na hus ahəl nakə ma maweye abəra ma məzle dahəlay aye. Kə maw kə fay a maged na, ta həndəkeye na maged. ³⁷ Məŋgwese ka gər i ndo i məsler niye hay ndo i gay tay kə ndislew na, ma ndzateye a gər nəteye mandzahəra eye bay. Sərüm ha lele! Ndo i gay niye ma bəriye bəzihud ŋgay ta wu i məbere bəzihud. Ma zalateye a ndo i məsler ŋgay hay. Ma ndziye tay ha ka təv məndzay. Ma vəlateye wu mənday. ³⁸ Kwa tadə a maw na, ta magərhəvad kwa kə gaw mahonok ka zay magərhəvad, ki yaw kə ndislew fataya faya ta həbiye na ta ndzahəra bay na, məŋgwese ka gər tay.»

³⁹ Yesu a gwadatay sa: «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mâ sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma gəriye ha gay ŋgay məkal mâ yaw mâ sləlay na bay. ⁴⁰ Nəkurom dərma kə ləvum

bo, hərwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərümeye bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsətsah faya a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzeke nakay ka ndzəkit ha bo na, hərwi may dekdek tsukudu hərwi ndo hay tebiye daw?»

⁴² Bəy Maduweŋ a mbəday faya, a gwaday: «Ndo i məsler ŋwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwaday: “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vəlatay wu mənday tə həlay eye.” ⁴³ Məŋgwese ka gər i ndo məge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki yaw, kə ndzay a gər neŋgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁴ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərüm ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye mâ ləvay gər.»

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwaday a gər ŋgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweye bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka məndebe ndo i məsler hasləka eye siye hay ta ndo i məsler ŋgwas eye hay. Tadə a nda wu mənday, a sa wu məsay ada a kwaya, ⁴⁶ ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəleye dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo neheye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye.»

⁴⁷ «Tadə ndo i məsler a sər ha wu nakə ndo i gay ŋgay a say mâ gay aye, ane tuk na, ndo i məsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ŋgay aye bay na, ta geye dəretsətseh haladzay. ⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i məsler nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ŋgay mâ gay na bay na, ada kə ge wu nakə da i məndebe na na, ta ndəbiye na haladzay bay. Ndo nakə tə vəlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay dərma kə. Ndo nakə tə gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay wene wene aye.»

Məŋgəne ta sariya
Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neŋ na yaw na, na zlaw ako məkele ka dala. A seŋ na, mâ vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhuḍiye ga ha a dəretsətseh təday, a seŋ mə dərev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka məndzibəra na,

zay daw? Na gwadakumeye a'ay! Na zlaw na, manɔane. ⁵² Ma dazleye anake, ndo hay zlam ma gay na, ta nganiye ndo mahkar ta kaɗiye bo ta ndo neheye sulo aye. Ndo hay sulo ta kaɗiye bo ta ndo neheye mahkar aye. ⁵³ Baba ta wawa ngay ta sariye bo bay, wawa ta baba ngay ta sariye bo bay. Maya ta dem ngay ta sariye bo bay ada dem ta may ngay ta sariye bo bay. Maya i zal ta dahalay i wawa ngay ta sariye bo bay ada dahalay i wawa ta may i zal ngay ta sariye bo bay.»

*Masare ha ka bo abara wu
Mata 16.2-3, 5.25-26*

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye darmak sa: «Nakurom na, ka ngatumay a pazlay ka latsew ta magama na, ka gwadam base tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedek. ⁵⁵ Tadɔ ka ngatumay a matasl ka vazlaw ta diye i Salawa na, ka gwadam merabe ma giye. Ada merabe ma giye dedek. ⁵⁶ Nakurom na, ndo mavay gar a ndo hay. Ka sarum manɔane tay ha wu i dala ta wu i magarmbelom na, ta waray. Ada halay nakɔ anake aye ka sarum bay na, kakay?»

⁵⁷ «Harwi mey, nakurom na, ka sarum manɔane ha ka bo abara wu nakɔ lele bay aye ta wu nakɔ dedek aye bay na, ka mey? ⁵⁸ Tadɔ ndo ka wuda fakaya, faya ka deyumeye kame i ndo mage sariya na, lambadam ha bazlam eye ka tsaved ahel nakɔ faya ka deyumeye mba aye. Ka ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka tav i ndo mage sariya na, ndo mage sariya ma valiye kar ha a halay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a dangay. ⁵⁹ Sar ha na, kwa a lakaw fakaya dala nate ka hama na bay na, ka deyeweye abara ma dangay bay.»

13

Mambade tsalok

¹ Ahel niye na, ndo hay ti yaw ka tav i Yesu. Ti ye naha ta takaray ta gwaday: «Ahel niye na, Pilat ka kad siye i ndo i Galile hay. A kad tay ha ahel nakɔ faya ta valay wu a Mbalom aye. A dzapa ha bambaz tay ta bambaz i ganaw neheye ta kaday a Mbalom aye.»

² Yesu a mbadatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta babazl

tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay ta mezeleme daw? ³ Neɗ faya na tsikakumeye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tadɔ ka garum ha mezeleme kurom bay na, nakurom tebiye ka matumeye andza nateye darmak. ⁴ Tsukudu ndo niye hay kuro gar eye tsamahkar aye gay zabol eye a mbazl fataya ma Silowe ka dala i Zerzelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerzelem ta mezeleme daw? ⁵ Neɗ faya na tsikakumeye andza niye bay. Ane tuk na, tadɔ ka garum ha mezeleme kurom bay na, nakurom tebiye ka matumeye andza nateye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndoweye andaya a zav darizl i gardaf wuray andza gurov a guvah ngay. Pat wuray na, a ye mata ngelaw hohway i gardaf niye. A ye naha na, darizl i gardaf niye ka wa bay. ⁷ Ndo i guvah niye a gwaday a ndo matsapay na guvah niye: “Zaba! Ka ge anake mave mahkar na yawaw mata pale naha hohway i darizl gardaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma neseɗeye ha tav ma guvah kariye na, harwi mey? Das na abara ma dama!” ⁸ Ane tuk na, ndo matsapay na guvah niye a mbaday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyen na, gar ha. Na leye bad ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye barbur. ⁹ Na ge ha andza niye na, agana ka viye nengeɗ na, ma wiye. Ka wa bay na, ka dasiye na tuk.”»

Yesu a mbal ha ndo abara ma davats pat i mazazukw bo

¹⁰ Yesu faya ma tatikatay a ndo hay ma gay i maduwule me pat i mazazukw bo. ¹¹ Ngwas wuray andaya davats eye ma dama darmak. Davats niye ka ndza faya mave kuro gar eye tsamahkar. Fakalaw a tara ha. A guduk ha a mba faya malatse dzik bay. ¹² Yesu a ngatay a ngwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbal abara ma davats yak.» ¹³ Yesu a pa faya halay. A pa faya halay na, kwayanɗa a latse dziklele. Tsa na, ngwas niye a zambaday a Mbalom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakɔ Yesu a ge, a mbal ha ndo pat i mazazukw bo aye na, a ndalay a bay i gay i maduwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya makwa harwi

mäge mäsler. Kâ mbëlamay ha ndo na, pat niye hay bëna, pat i mazëzükw bo bay!»

¹⁵ Bëy Maduweñ a mbëday faya a gwadäy: «Nëkurom tebiye na, ndo neheye ta mëvay gër a ndo aye! Pat i mazëzükw bo na, kwa way a päla ha sla ñgay këgëbay zunjo ñgay mede ha ka mëse yam bëdaw?»

¹⁶ Nğwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, nëngëye mëve kuro gër eye tsamahkar. A ye ka bo mëpäle ha abëra ma mëdzewe pat i mazëzükw bo bëdaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbëdatay faya andza niye na, horoy a gatay a ndo mëne dëre ñgay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, mëslër i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gër haladzay.

Dzeke i wur i bëzanj ta gëde

Mata 13.31-33; Markus 4.30-32

¹⁸ Yesu a gwadä: «Bëy i Mbëlom a ndzëkit bo na, wuye mey? ¹⁹ Bëy i Mbëlom a ndzëkit bo na, andza wur i bëzanj nakë ndo a zla a slëga ka dëdanj aye. A slëga na na, a ndzohw. A gël, a tëra andza gërdäf, diyenj hay të ñgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadätay sa: «Na ndzëkit ha Bëy i Mbëlom sa na, ta wuye mey? ²¹ Bëy i Mbëlom a ndzëkit bo na, gëde nakë nğwas a hël tsekweñ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A hëlaḅ tay ha ka bo na, gufa niye mahëlaḅa eye a kwasa a hëmbot.»

Mede a Bëy i Mbëlom

Mata 7.13-14,21-23

²² Yesu a hël bo ma diye a Zerozelem na, a ye ta wuzlahgëma ada ta gëma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbëlom.

²³ Ahël nakë faya ma tsikateye bazlam i Mbëlom aye na, ndoweye a tsëtsah faya a gwadäy: «Bëy Maduweñ, mata tëme na, ndo ma i ñgal eye dëw?»

Yesu a mbëda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwadätay: ²⁴ «Gum gëdanj mëfëlëkwe ta tsëved nakë manjgëdätse aye. Faya na gwadäkurome ndo hay haladzay ta päliye tsëved mëfëlëkwe ada ta hutiyë tsëved sa bay. ²⁵ Hërwi ndo i gay kë lätse ka dërëzl a mëged na, ka ndzume ye ma bëra. Ka fumeye a mëged ñgay. Ka gwadüme ye naha: “Bëy Maduweñ, hëndëkamay na mëged tey.”

«Ma mbëdakumawe ye faya, ma gwadäkurome ye: “Ka yumaw mëñgay, na sër kurom ha bay.”

²⁶ «Aya! Ka gwadüme ye: “Ka ndayakwa wu mënday ada ka sakwa wu mësay dziye të näkar. Ka tëtikamay bazlam i Mbëlom ka tëv neheye ma gëma may aye.”

²⁷ «Ma gwadäkurome sa: “Ka yumaw mëñgay na, na sër kurom ha bay, a nëkurom ndo mëge mezeleme hay. Dum abëra ka tëv ga!”

²⁸ «Më dëma na, ta tuwiye të mahëpëde zler eye. Ka ñgatumeye a Abraham, a İzak, a Zakob ta ndo mëde ha bazlam i Mbëlom hay ma Bëy i Mbëlom. Nëkurom na, ta dërëzliye fakuma abëra. ²⁹ Ndo hay ta deyeweye abëra më bëzay, ma mëgëma ta deyeweye ma diye i yam ada ta deyeweye ma diye i tsakay. Nätëye tebiye ta diye a Bëy i Mbëlom. Ta ndziye ta ndiye wu mënday më dëma. ³⁰ Ane tuk na, ndo neh-eye näteye ndo i dëba hay anëke aye na, ta tëriye ndo i me hay, ndo i me hay ta tëriye ndo i dëba hay.»

Yesu nëngëye ka tsëved faya ma diye a Zerozelem

Mata 23.37-39

³¹ Yesu a ndëv ha mëtsike me na, kwayanña Farisa wuray ta hëndzëd naha ka tëv ñgay, të gwadäy: «Lätse do a bëra kananj! Do a tëv mekeleñ eye bëna, a say a Herod mëkëde kar.»

³² Yesu a mbëdatay faya a gwadätay: «Dum gwadümay a mezerew niye na, na hëhariye fakalaw abëra ka ndo hay ada na mbëliye tay ha ndo hay abëra ma dëvats bëgom të tädë tädäy. Ka pat mamahkar eye na, na ndëviye ha mëslër ga. ³³ Ane tuk na, na ndisliye ha mede ga bëgom, tädë ada tädë tädäy tädäy. Hërwi ta këdiye ndo mëde ha bazlam i Mbëlom ma tëv mekeleñ na, a ye ka bo bay. A ye ka bo ta këdiye na ma Zerozelem.»

³⁴ Yesu a dazlay mëtuwe Zerozelem. A gwadä: «Nëkurom ndo i Zerozelem hay, nëkurom ndo i Zerozelem hay. Nëkurom neheye ka bëbazlum tay ha ndo mëde ha bazlam i Mbëlom hay ada ka këdüm tay ha ndo neheye Mbëlom a slërakum naha aye të kwar! Sik nday nakë a señ

məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a huđ i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁵ Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatumeŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye!”*»

14

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bəy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mənday. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

² Ndo wuray andaya dəvats eye, bo ŋgay mazlambara eye. Neŋgeye malətse eye kame i Yesu. ³ Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A gwadətay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudu kə vəl bəđaw?»

⁴ Ane tuk na, a satay mambəđay faya bay.

Yesu a gəs ndo niye dəvats eye mə həlay. Tsa na, a mbəl ha. A gwadəy: «Do wu yak a mətagay.»

⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo niye hay: «Tadə ndo mə walaŋ kurom, wawa ŋgay kəgəbay sla ŋgay kə dəđ a bəđiyem pat i mazəzukw bo na, ma diye kwayaŋna ma zla ahaya abəra mə dəma bəđaw?»

⁶ Ndo niye hay ta mba faya mambəđay faya bay.

Məhəne ha gər

⁷ Yesu a ge ŋgodgor ka ndo neheye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya ŋgodgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke. ⁸ A gwadətay: «Tadə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kə ye kə ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, agəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərmak. ⁹ Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadəkeye: “Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.” Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk

aye na, horoy ma gakeye. ¹⁰ Duh bay, tədə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lelebay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadəkeye: “Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.” ¹¹ Hərwi ndoweye ka səgər ha bo ŋgay na, ta təriye ha wawa eye. Ndowneye kə həna ha gər, a təra ha bo ŋgay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹² Tsa na, Yesu a gwadəy a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kə zalatay a dzam yak, a malamar yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vəlatay aye. ¹³ Ane tuk na, tədə ka vəlateye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matəra eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴ Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə məŋgwese pat nakə ndo i ŋgwalak hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye. Nəteye na, wu tay andaya məvəlatay a dəma bay. Mata vəlatay a dəma na, Mbəlom.»

Dzeke i ndo mazala eye hay

Mata 22.1-10

¹⁵ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walaŋ tay a gwadəy a Yesu: «Məŋgwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶ Yesu a mbəđay faya a gwadəy: «Pat wu-ray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mənde. ¹⁷ Həlay i mənde wu mənday a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay mata zalatayaw a ndo hay. Mâ gwadətay tâ yaw anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.

¹⁸ «Ndo i məsler a həl bo a ye a gwadətay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwadəy a ndo i məsler: “Na slay mede naha bay. Na səkəm guvah anəke na zəbaweye faya təday. Pəsa ga ha, mâ ndalaka bay.”

* 13:35 Dəmes hay 118.26.

¹⁹ «Ndo nenjef a gwad̄ay: “Na səkəm sla hay anəke sulo sulo zləm, na diye na ta dziye tay ha təday. Amboh pəsa ga ha, na slay naha bay. Mā ndalaka bay.”

²⁰ «Ndo mekenj eye a gwad̄ay sa: “Na zla dahəlay anəke hərwi niye na slay naha mede naha bay.”

²¹ «Ndo i məsler niye a maw a mətəgay. A ye ka təv i ndo i gay n̄gay. A təkəray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay n̄gay. Ndo i gay n̄gay a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A gwad̄ay a ndo i məsler n̄gay: “Do bəse ka təv məhay gər hay, ka tsəved i walañ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matəra eye hay, t̄a yaw kanañ.”

²² «Ndo i məsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwad̄ay a ndo i gay n̄gay: “Ndo i gay ga na ge məsler nakə ka tsikenj aye, ane tuk na, təv andaya ndo hay ta rah a d̄əma bay.”

²³ «Tsa na, ndo i gay n̄gay a gwad̄ay: “Do ka tsəved neheye a ye a gəma wawa eye hay ada ka tsəved neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kutoñ t̄a yaw ada gay ga mā rah ta ndo hay b̄irtsitse. ²⁴ Nenj faya na gwad̄akum eye: Ndo neheye t̄ə lah məzalatay kurre ta yaw bay aye na, ndəray kwa n̄əte mə walañ tay ta ndzakiye d̄af ga bay.”»

*Matəre gawla i Yesu ta dedek eye
Mata 10.37-38, 5.13; Markus 9.50*

²⁵ Ndo hay haladzay t̄ə paway b̄əzay a Yesu. Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a mbəda me ka təv i ndo niye hay faya ta pay b̄əzay aye, a gwad̄atay a n̄əteye niye tebiye: ²⁶ «Ndo nakə a say matəre gawla ga aye na, mā wud̄a b̄əba n̄gay, may n̄gay, n̄gwas n̄gay, wawa n̄gay hay, malamar n̄gay haslaka eye hay kwa malamar n̄gay dem eye hay, mā wud̄a tay ha mā ze neñ bay, kwa m̄əgwad̄ay a gər n̄gay neñ eye mā ze neñ bay, b̄əna, ma sliye faya matəre gawla ga bay. ²⁷ Ndoweye kə zla mayako mazl̄əmbada eye kə peñ b̄əzay bay na, ma sliye faya matəre gawla ga bay.

²⁸ «Tadə ndo mə walañ kurom a say m̄əge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakə ma dziye ha ka m̄əge gay, ma z̄əbiye faya ma sleye d̄a mandəve ha məsler d̄aw.

²⁹ Andza niye tadə kə dzala faya dze bay. A pa naha m̄ədok eye d̄ekd̄ek tsa, ka ndəv ha mad̄əzle bay na, ndo hay ta n̄gatay na, ta n̄gwasiye faya. ³⁰ Ta gwad̄iye: “Ndo nakay a dazlay a mad̄əzle gay tuk na, kə mba faya mandəv ha məsler eye bay!”

³¹ «Andza niye b̄əy nakə sidzew n̄gay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge v̄əram ta b̄əy nakə sidzew n̄gay hay gwezem kuro kuro sulo aye d̄aw? Ma ta diye mada-zlay a v̄əram na, ma ndziye ma dzaliye gər lele təday. Ma tsətsahiye a gər n̄gay: “Anəke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya m̄əge v̄əram ta b̄əy nakə sidzew n̄gay hay gwezem kuro kuro sulo aye d̄aw?”

³² Tadə ma sliye faya bay na, ma sləriye ndo hay ka təv i b̄əy niye ahəl nakə nenjeye d̄ərenj mba aye. Ma tsətsahiye naha faya m̄əndze zay.»

³³ Yesu a gwad̄atay sa: «Andza niye mə walañ kurom d̄ərmak, tadə ndoweye kə gər ha wu n̄gay tebiye bay na, ma sliye faya matəre gawla ga bay.»

³⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekenj eye sa, a gwad̄atay: «Ayaw sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a v̄əd sa bay na, ta sliye matəre ha mā v̄əd h̄əra b̄əba sa na, ma kəkay? ³⁵ Ta sliye faya m̄əge ha məsler sa bay. Kwa məkutse a guvah andza b̄ərbur b̄əbay na, ma giye n̄gama bay. Ta kutsiye ha a b̄əra. Ndo nakə zləm andaya faya m̄ətsəne aye na, mā tsəne lele!»

15

*Dzeke i t̄əbañ nakə a dze aye
Mata 18.12-14*

¹ Pat wuray na, ndo matsekele dzan̄gal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka təv i Yesu. N̄əteye niye tebiye ti ye na, mata pay zləm a bazlam i Yesu. ² Farisa hay ta ndo m̄ədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye t̄ə n̄gatay a Yesu ta ndo niye hay na, t̄ə may ha m̄ənese a Yesu, t̄ə gwad̄: «Ndo nakay i n̄gay a t̄əma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo wu m̄ənday ka t̄əv man̄əte eye na, kəkay?»

³ Yesu a s̄əratay naha ka wu nakə faya ta tsikiye. A mbədatay faya ta dzeke, a gwad̄atay:

⁴ «Tadə ndəray mə walaŋ kurom təbaŋ ŋgay hay andaya temerre ada a dze faya abəra nəte mə walaŋ i təbaŋ ŋgay niye hay na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid eye niye hay, ma diye mapəla ahaya nəte eye niye a dze aye ma huta ahaya təday bədaw? ⁵ Tadə kə huta na na, dərev ŋgay ma ŋgwasiye haladzay. Ma pa ahaya təbaŋ ŋgay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mətagay. Kə zla ahaya na, ma zalateye a dzam ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay ada ma gwadateye: “Dumara ŋgwasakwa ka bo dziye hərwi təbaŋ ga nakə a dze aye na, na huta na.”»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, sərüm ha na, mənɣwese ma giye andaya ka təv i Mbəlom mə mbəlom andza niye dərmak, a ze ndo neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta zəba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya təbey, a satay məgəre ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakə a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kəgəbay, ŋgwas waray nakə kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abəra nəte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ŋgay ada ma pəliye na tə marəzlay a gər eye lele ma hutiyə na təday. ⁹ Kə huta na na, ma zalateye a dzam ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay. Ma gwadateye: “Dumara, ŋgwasakwa ka bo dziye hərwi na huta na kwar i suloy ga nakə a dze aye.”»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sərüm ha, tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, mənɣwese andaya mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay.»

Dzeke i bəba nakə a pəsay ha mənese a wawa ŋgay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye andaya na, wawa ŋgay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakə a tsətsah ka bəba ŋgay, a gwaday: “Bəba ga, zlele yak nakə ka ŋgənamay ha aza ta malamar ga aye na, vəleŋ faya abəra i ga anəke.” Bəba tay a tsəne andza niye na, a ŋgənatay ha zlele ŋgay a wawa ŋgay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza məhəne tsekwen na, wawa niye bo wawa eye a həl zlele nakə bəba ŋgay a vəlay aye, a səkəm ha. Ma dəba eye na, a

həl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a gəma dəreŋ eye. A ndisl a gəma niye na, a dazlay a məge wu nakə lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

¹⁴ «Suloy niye a ndəv faya abəra tebiye na, mandərzlaŋ bagwar eye a ge ma gəma eye niye. Wawa niye a huta wu mənday sa bay. ¹⁵ Tsa na, a ye mata pəle məsler. A huta məsler niye na, mə gay i ndo wuray ma gəma eye niye. Ndo niye a slər ha a pəsl mata tsəkure madəras hay. ¹⁶ Ahəl nakə neŋgeye faya ma tsəkuriye madəras hay aye na, may a wur faya. A say həbe mənde wu mənday nakə tə vəlawatay a madəras hay aye na, ndəray kə vəlay bay.

¹⁷ «Tsa na, a dazlay mədzele ka dəretsətseh ŋgay. A dzala ka məndze ŋgay nakə mə gay i bəba ŋgay aye, a gwad: “Mə gay i bəba na, ndo i məsler ŋgay hay faya ta ndiye wu mənday lele ada a ze naha fataya abəra. Ada neŋ tuk na, na mətiye tə may kanaŋ na, kəkay! ¹⁸ Nɣama anəke na, na həliye bo na miye ka təv i bəba ga. Na ye na, na gwadəye: Bəba ga, na ge mənese kame i Bəba Mbəlom ada kame yak. ¹⁹ Anəke na, na sla tā zeleŋ wawa yak sa bay. Təra ga ha andza ndo i məsler yak tsa.” ²⁰ A dzala andza niye na, a həl bo a mbəda gər a gay i bəba ŋgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bəba ŋgay na, bəba ŋgay a ŋgatay naha dəreŋ. A ŋgatay naha na, a gay mə bo haladzay. Tsa na, a hway ka təv ŋgay. A ye naha a gəs na ka bo təmbolok təmbolok tə mənɣwese eye lele. ²¹ Yawa! Wawa niye a gwaday: “Bəba ga, neŋ na, na ge mənese kame i Mbəlom ada kame yak. Neŋ na, na sla tā zeleŋ wawa yak sa bay.”

²² «Ane tuk na, bəba ŋgay a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gwadatay: “A niye bəse! Dum naha, zlumaw rəkəwat nakə a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsərad, pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. ²³ Gəsumaw sla niye magəla eye, kədu. Ndayakwa ada ka hatsakweye. ²⁴ Hərwi wawa ga nakay na, həbe na gwad kə mət, anəke na, neŋgeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərev

ga kə ɲgwasa.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

²⁵ «Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ɲgay bagwar eye mə pesl ma guvah. Həlay i madayaw ɲgay a mətagay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ɲgay na, a tsəne məhetse ta ganɲaɲ eye dəbtsim dəbtsim. ²⁶ Tsa na, a zalay a ndo nəte mə walaɲ i ndo i məsler i bəba ɲgay hay, a tsətsah faya a gwaday: “Maa ge mə gay kway bəgom na, mey?” ²⁷ Ndo i məsler i bəba ɲgay niye a mbəday faya a gwaday: “Faya ta hatsiye hərwi malamar yak kə maw ma təv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hərwi kə huta na wawa ɲgay, neɲgeye andaya zayzay lele, wuray kə gay bay.”

²⁸ «Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərah mede a mətagay. Bəba ɲgay a yaw ka təv ɲgay, a gay amboh. A gwaday: “Dara a mətagay.” ²⁹ Ane tuk na, wawa ɲgay a mbəday faya a gwaday: “Tsəne wu nakə na tsikakeye təday. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dāda na kərah bazlam yak daw? Ka vələɲ wawa i vo’ar ada nā ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vələɲ daw? ³⁰ Ane tuk na, anaɲ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ɲgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kəday sla sa na, kəkay?”

³¹ «Bəba ɲgay a mbəday faya a gwaday: “Wawa ga, mā ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka təv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bədaw? ³² A ye ka bo təde məge magurlom tə mənɲgweye eye na, lele ɲgway. Hərwi malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, neɲgeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na!”»

16

Mbəlom ta suloy

Mata 6.24, 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadətay a gawla ɲgay hay sa: «Ndoweeye andaya zlele eye, ndo məpesle suloy ɲgay andaya. Ti ye naha tə gwaday a ndo i zlele niye: “Ndo məpaslaka na suloy yak na, faya ma nasak-eye ha zlele yak.”

² «Ndo i zlele niye a tsəne andza niye na, a zalay a ndo məpesle suloy ɲgay niye a gwaday: “Na tsəne ndo hay tə tsik ka nəkar na, mey? Suloy nday na, pesleɲ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hərwi nəkar na, ka sliye faya matəre ndo i məsler ga sa bay.”

³ «Ndo məpesle suloy niye a tsik mə gər ɲgay, a gwad: “Ndo i gay ga ma həhariye ga abəra ma məsler ɲgay ada na giye na, kəkay? Ada kwa gədaɲ ga andaya məfəte sa bay tuk na, kəkay? Na gwad na rəkiye na, horoy ma geɲeye. ⁴ Ah! Na sər na giye hərwi ada ndo hay ta təmiye ga a gay tay tadə ta kal ga ha abəra ma məsler na!”

⁵ «A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ɲgay andaya fataya aye nəte ta nəte. Ti ye naha. Tsa na, a gwaday a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶ «Ndo niye a mbəday faya a gwaday: “Dos i mal temerre.” Ndo məpesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anaɲ. A niye ndza bəse, watsa a dəma na, dos i mal kuro kuro zləm tsa.”

⁷ «Tsa na, a gwaday a ndo neɲged: “Ada nəkar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye a mbəday faya a gwaday: “Tabay i bəle temerre.”

«Ndo məpesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anaɲ. A niye ndza bəse, watsa a dəma tabay i bəle kuro kuro tsamahkar tsa.”

⁸ «Ndo i gay ɲgay a ɲgatay andza niye na, a zambaday a ndo məpesle suloy ɲgay hərwi a ge məsler ta bəbək. Andza niye, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə dzala ka wu nakə ma ta giye bo kame aye. Ta wudə bo mə walaɲ tay. Nəteye bəbək eye hay ta ze ha ndo i Mbəlom hay.»

⁹ Yesu a səkah ha me ɲgay niye, a gwadətay: «Neɲ faya na gwadumeye sa: Gum ɲgwalak tə zlele i mändzibəra nakay lele. Hərwi tadə ka ndəv fakuma abəra na, ka ta hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹⁰ «Ndo nakə a ge wu wawa eye hay ta tsəved eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsəved eye dərmak. Ndo nakə kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsəved eye bay aye na, wu bagwar eye hay dərmak ma giye na ta tsəved eye bay. ¹¹ Ada tadə ka mbum

faya mäge mäsler ta tsäved eye lele tã zlele i mändzibëra nakay bay na, mata vëlakum zlele lele eye na, way? ¹² Tadã ka sërüm mägay gër a wu i ndo hay bay na, mata vëlakum wu kurom neheye ka lëvumay gër aye na, way?

¹³ «Ndëray ma sliye mäge mäsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hërwi pat nenğed na, ma geye sewed a ndo i gay ngay nenğed, ma wudiye na nenğed lele. Kägëbay ma gëseye me a ndo nenğed, a ndo nenğed na, ma gëseye me bay tebiye. Nëkurom bëbay ka slumeye faya mäge mäsler a Mbëlom ada a suloy sulo sulo bay.»

¹⁴ Farisa hay tã tsänë bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tã ngwasa ka Yesu hërwi nëteye na, ta wudã suloy haladzay.

¹⁵ Yesu a gwadätay a Farisa niye hay: «Nëkurom ka tãv däre i ndo hay na, ka gwadüm nëkurom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbëlom na, a sër däre v kurom hay. Hërwi wu nakë ndo hay tã gwad bagwar eye na, ka tãv däre i Mbëlom na, lele bay tebiye. ¹⁶ Hëlay i bazlam i Musa mapala eye tã dërewel i ndo mëde ha bazlam i Mbëlom hay kã ndza hus a hëlay i Yuhana madzëhuë ndo a yam. Kwa abëra ahël niye na, tã dawa ha Labara Ngwalak eye i Bëy i Mbëlom. Hëlay nakay na, kwa way a ge gëdan hërwi mëfëläkwe a Bëy i Mbëlom. ¹⁷ Magërbëlom ta dala na, ta ndëviye. Ane tuk na, kwa wu tsekwen ma dziye abëra më bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸ «Ndoweye ka hëhar na ngwas ngay ada kã zla a dëma ngwas mekeleñ eye na, kã ge madama. Ada ndoweye kã zla ngwas nakë zal ngay a hëhar na aye na, kã ge madama dërmak.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹ Yesu a gwadätay sa: «Ndoweye andaya zlele eye. Nenğeye a pawã ka bo peteked nakë a le haladzay aye ada masëkëme ngay eye na, suloy haladzay. Nenğeye mandza eye pat pat ma wiya ada wu mënday ngay na, lele. ²⁰ Ndoweye andaya dërmak mëzele ngay Lazar. Nenğeye na, mëtawak eye, wuray ngay andaya bay. Bo ngay tebiye na, mbëlak eye dëkdëk. A yaw ka mëged i ndo i zlele niye. A hënawa më dëma. ²¹ A say habë mënde batatuk i

wu mënday nakë a kutsawa abëra ka tãv mënde wu mënday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, këra hay tã yawa naha ka tãv ngay mandekede mbëlak ngay niye düh.

²² «Ma dëba eye na, Lazar a mët. Gawla i Mbëlom hay tã zla na ka tãv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mët dërmak. Tsa na, tã la na. ²³ Ndo niye zlele eye na, a sawa dëretsätseh haladzay ma tãv mëndze i mëdahan hay. A zëba däre, a ma ha däre a gëma na, a ngatay naha a Abraham ta Lazar nëteye ka tãv manäte eye däreñ tã nenğeye. ²⁴ A zalay naha a Abraham, a gwadäy: “Bëba ga Abraham, na gaka më bo tãbädew? Amboh slër Lazar na, më tëlëka wur hëlay ngay a yam ada më tækwenew ka dërneh magen zayya tey. Hërwi nenğ faya na siye dëretsätseh haladzay ma ako nakay.”

²⁵ «Ane tuk na, Abraham a gwadäy naha: “Wawa ga, sër ha na, ka huta ka mëndzibëra na, haladzay. Lazar nenğeye na, kã sa dëretsätseh haladzay. Anëke na, nenğeye mandza eye barbarra, ma ndiye i ngay tey. Anëke nëkar na, ka siye dëretsätseh dërmak tey. ²⁶ Ada sa tsa na, bäd zëbol eye më walañ kway. Andza niye ndo neheye a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abëra ka tãv kurom a tãv may bëbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷ «Ndo i zlele niye a gwadäy naha a Abraham: “Amboh, slër Lazar a gay i bëba ga, ²⁸ malamar ga hay andaya zlam. Mä ye më gatay daf na, tä yaw a tãv i dëretsätseh nakay bay.”

²⁹ «Abraham a mbädäy faya, a gwadäy: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo mëde ha bazlam i Mbëlom hay andaya ta datay ha. Tä pay zläm a bazlam tay.”

³⁰ «Ndo i zlele niye a gwadäy a Abraham: “Niye na, ma sliye dã bay, bëba ga Abraham. Ane tuk na, tadë ndëray a maw abëra ma bäd, a ye ka tãv tay na, ta mbädäy ha mede tay.”

³¹ «Abraham a gwadäy: “Tadë ta pay zläm a Musa ta ndo mëde ha bazlam i Mbëlom hay bay na, kwa ndo më lätsew abëra ma mëdahan, më ye ka tãv tay bëbay na, ta tsëniye bay.”»

17

Mezeleme

Mata 18.6-7,21-22; Markus 9.42

¹ Yesu a gwadātay a gawla ngay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka mäge mezeleme. Kutoŋ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka mäge mezeleme aye. ² Ngama tã ɓaray madiz i kwar a ɗay ada tã kal ha a hud i bəlay tə bəmalə nakə ma səpatiye nətə mə walaŋ i wawa neheye tsekweŋ tsekweŋ ka mäge mezeleme aye. ³ Anəke na, gum metsehe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfetsəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme ngay na, pəsay ha mezeleme ngay. ⁴ Tadə a gaka mənese mə walaŋ i məhəne nətə sik tasəla ada faya ma deyeweye ka təv yak məgwadaka: “Na nasaka, amboh pəsa ga ha” na, pəsa ha.»

Məgəle ha mədzal gər

Mata 17.20

⁵ Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwadāy a Yesu: «Bəy Maduweŋ, səkahamay ha mədzal gər ka nəkar tey.»

⁶ Bəy Maduweŋ a mbədatay faya a gwadātay: «Tadə ta dedek mədzal gər kurom mā ge andaya tsekweŋ andza wur i ɓəzaŋ na, ka slumeye faya məgwadāy a dərizl i gərɗaf i kuvoray nakay: “Ngwad abəra kanaŋ, do ta zəv bo a bəlay” na, ma gəsakumeye me.»

Ndo mäge məsler neheye ta hutiyə magogoy bay aye

⁷ Yesu a gwadātay sa: «Way nakə mə walaŋ kurom, ndo i məsler ngay faya ma fətəye ma guvah agəna ma tsəkureye na gənaw ngay hay, kə maw a mətəgay na, ndo i gay ngay ma gwadəye: “Dara bəse, nda ɗaf” ɗaw? ⁸ Ane tuk na, ma gwadəye duh na: “Do naha, deŋew ɗaf ga. Mbəɗaw ka bo peteked mekeleŋ hərwi məhələŋew ɗaf ga. Ahəl nakə neŋ faya na ndiyə ada na siye wu məse aye na, ma dəba eye nəkar dərmaɗ ka sliye faya mənɗe wu mənɗay ada ka siye wu məse.” Ndo i gay ngay ma tsikəye andza niye bəɗaw? ⁹ Ka dzalum na, ma geyə sisə

a ndo i məsler ngay niye hərwi kə gay na wu nakə a tsikay ge aye ɗaw?

¹⁰ «Nəkurom dərmaɗ andza niye, tadə ka gum məsler nakə Mbəlom a gwadəkum “gum” aye na, gwadum duh na: “Nəmay ndo mäge məsler tsa hərwi nəmay, nəmaa ge na, məsler nakə tədə a ye ka bo nəmaa giye.”»

Yesu a mbəl tay ha ndo madəgwada eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye tə kokway nakə a ngəna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambar ma ta ndisliye a gəma wuray na, ndo madəgwada eye hay kuro ta hway naha a satay mədzəgər tage Yesu. Tə lətse dərəŋ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gədaŋ, tə zalay naha a Yesu, tə gwad: «Yesu, Bəy! Nəmaā gaka mə bo təbədew!»

¹⁴ Yesu a ngatātay, a gwadātay naha: «Dum ta bəzumay ha bo a ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye.» Nətəye faya ta diye mata bəzatay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom na, tə mbəl suwud suwud.

¹⁵ Ndo nətə mə walaŋ tay a zəba ka bo ngay na, kə mbəl suwud suwud. A mbəɗa gər ka təv i Yesu pəlasl. A ye tə mazambadāy naha a Mbəlom ta magala. ¹⁶ A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta da’ar luz ka dala. A gay sisə haladzay a Yesu. Ndowneye niye na, ndo i Samari hay.

¹⁷ Yesu a gwad: «Na gwad tə mbəl na, kuro tebiye bəɗaw? Neheye tsif eye na, nətəye mənɗay? ¹⁸ Ndəray kə dzala mə walaŋ tay madayaw məgay naha sisə a Mbəlom bay. Duh mayaw na, bərakəzaŋ nakay ɗaw?»

¹⁹ Tsa na, Yesu a gwadāy a bərakəzaŋ niye: «Lətse! Do wu yak, mədzal gər yak nakə ka dzala ha ka neŋ aye kə mbəl kar ha.»

Maa sər pat i mandəve i mənɗzibəra na, Mbəlom nətə ngweŋ

Mata 24.23-28,37-41

²⁰ Pat wuray na, Farisa hay ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Bəy i Mbəlom ma ta deyeweye na, kəɗay?»

Yesu a mbədatay faya a gwadātay: «Bəy i Mbəlom ma deyeweye na, ndo hay ta ngatəye bay. ²¹ Ta gwadiye: “Zəbum neŋgeye anaŋ kanaŋ” kəgəbay “Neŋgeye atay” bay. Hərwi sərūm ha Bəy i Mbəlom na, neŋgeye mə walaŋ kurom.»

²² Tsa na, a gwadatay a gawla ngay hay: «Həlay eye ma deyeweye ma sakum-eye mənġatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nəte tsa, ane tuk na, ka ngatumeye bay. ²³ Ta gwadumeye: “Zəbum atay!” Kəgəbay “Zəbum neŋgeye anan!” Ane tuk na, kâ yum bay, kâ hwayum faya bay. ²⁴ Pat eye ma deyeweye neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, andza mawutsede i mbəlom nakə a wutsede na, dzaydzay ngay eye a dəv kwa abəra mə bəzay i mbəlom hus a məgəma aye. Na deyeweye na, andza niye. ²⁵ Ane tuk na, na siye dəretsətseh haladzay təday ada ndo neheye anəke aye ta kaliye ga ha.»

²⁶ «Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmak.* ²⁷ Ahəl niye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay, tə zlaw a dahəlay hay ada tə vələwa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalan i yam aye. Yam bagwar eye a rah ka məndzibəra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

²⁸ «Sa na, ma ta təriye andza a həlay i Lot: Ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay. Ta səkəmawa wu hay ada ta səməkawa ha. Ta zəvawa dərızl i gərdaf hay ada ta dəzlawa gay tay hay. ²⁹ Ane tuk na, pat nakə Lot a lətse a yaw abəra ma gəma i Sodom aye na, ako a paw abəra mə mbəlom andza yam ada tə wuye andaya a təma wafafafa, a dze tay ha ndo i gəma niye hay tebiye.† ³⁰ Pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta təriye andza niye dərmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakə ka gər i gay ada wu ngay hay mə gay aye na, mâ mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Andza niye ndo nakə ma guvah aye na, mâ maw a mətagay bay. ³² Wu nakə a ge bo ta ngwas i Lot aye na, mâ mət sakum gər bay!‡ ³³ Ndo nakə ka pəla mətəme ha məsəfəre ngay aye na, ma ta dziye ha đuh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ngay hərwi ga aye na, ma təmiye ha đuh.

³⁴ «Sərum ha pat eye niye ta həvad na, ndo hay sulo mahəna eye ka sləlah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. ³⁵ Ngwas

hay sulo ta ləgəriye salamay ka ber, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. [³⁶ Hasləka hay sulo ma guvah ta fətiye, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged.]»

³⁷ Gawla ngay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bəy Maduweŋ.»

Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

18

Maduwulay me a Mbəlom tə marəzlay a gər

¹ Ma dəba eye, Yesu a tsikatay dzeke hərwi məde tay ha na, tâ duwulay me a Mbəlom huya tâ ye gər maduwule me bay.

² A gwadatay:

«Ndo mäge sariya wuray ma gəma eye andaya. Ndowne niye na, madzədzere i Mbəlom mə dərev ngay təbey, ada ndo a gay mə gər bay sa. ³ Madakway i ngwas andaya ma gəma eye niye dərmak. Madakway i ngwas niye a yawa ka təv ngay pat pat hərwi mâ gay na sariya ngay tey. A gwaday a ndo mäge sariya niye: “Gamay na sariya ta ndo mənə dəre ga anan tey.”

⁴ «Kə ndza haladzay ndo mäge sariya a kəma mäge sariya i madakway i ngwas niye bay. A dzala mə gər ngay a gwad: “Ayaw! Neŋ na dzala gər ka Mbəlom bay ada kwa ndo a geŋ mə gər bay, ⁵ ane tuk na, madakway i ngwas nakay faya ma wurdeŋeye me, ngama na geye na sariya ngay təday bəna, ma gəriye ha madayaw ka təv ga bay.”»

⁶ Bəy Maduweŋ a gwadatay sa: «Tsənum wu nakə ndo mäge sariya niye ngwalak eye bay a tsik aye! ⁷ Ada Mbəlom neŋgeye na, ma dzəniye ndo ngay hay bədaw? Tadə faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzəne tay daw? ⁸ Sərum ha na, ma dzəniye tay ta bəse. Ane tuk na, aza neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, na hutiyə ndo mədzal gər hay ka neŋ ngway daw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzanġal

⁹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa. Dzeke niye na, hərwi ndo neheye tə dzala tə gwad nəteye ka dəre i Mbəlom na, ngwalak

* **17:26** Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23. † **17:29** Madazlay i wu hay 19.24-25. ‡ **17:32** Madazlay i wu hay 19.26.

eye hay ada nateye ta zəba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. ¹⁰ A gwadatay:

«Ndoweye hay andaya sulo, ti ye a gay i mädəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ndo nenğed na, ndo Farisa, nenğed na, ndo matsekele dzaŋgal.

¹¹ «Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lətse təv ŋgay wal. A gwad mə dərev ŋgay: “A! A! Mbəlom ga, na gaka naha sısəe hərwi neŋ na, andza siye i ndo hay təbey. Nəteye na, məkal eye hay, ndo ŋwalak eye hay bay. Tə gawa madama. Neŋ na, na gaka naha sısəe hərwi neŋ andza ndo matsekele dzaŋgal nakay təbey. ¹² Mə luma nəte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vəlawa nəte.”»

¹³ «Ndo matsekele dzaŋgal nenğeye na, a lətse dəreŋ. Kwa kə lətse ha gər mazəbe dəre a mbəlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: “Mbəlom! Na gaka mə bo tey hərwi neŋ na, ndo i mezeleme.”»

¹⁴ Yesu a gwadatay: «Sərūm ha na, ndo matsekele dzaŋgal nakay a ye a ŋgway a mətəgay na, nenğeye ka təv i Mbəlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye nenğeye na, andza niye təbey. Hərwi ndo nakə a say tā gwad nenğeye bagwar eye na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye dūh. Ndo nakə a təra ha bo ŋgay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye dūh.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵ Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa tsekweŋ tsekweŋ eye hay a Yesu hərwi ada mə pa fataya həlay ada tā huta ŋgama. Ane tuk na, gawla ŋgay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁶ Yesu a gwadatay a wawa hay: «Həndzədumaw ka təv ga.» A gwadatay a gawla ŋgay hay: «Gərūm tay ha wawa hay, tā yaw ka təv ga! Kā həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁷ Sərūm ha na, ndoweye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

¹⁸ Bəy i Yahuda wuray a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Miter lele eye, na hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

¹⁹ Yesu a gwadāy: «Ka zelenə ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. ²⁰ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: Kā ge madama bay, kā kəd gər i ndo bay, kā ge məkal bay, kā raw me ka ndo kame i sariya bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.*»

²¹ Ndo niye a mbədāy faya a gwadāy: «Gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²² Yesu a tsəne andza niye na, a gwadāy: «A zəkaw fakaya abəra wu nəte sa: Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kā ŋgənatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyeye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

²³ Ane tuk na, ndo niye a tsəne bazlam niye na, a ndalay haladzay hərwi zlele ŋgay na, haladzay.

²⁴ Yesu a zəba faya na, a ndalay, a gwad: «Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ŋgay na, mada me eye haladzay. ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ŋgama zləgweme mə ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a mbədāy faya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwadāy: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha gay may hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a gwadatay: «Sərūm ha, ndoweye kə gər ha gay ŋgay, ŋgwas ŋgay, malamar ŋgay hasləka eye hay ta malamar ŋgay dem eye hay, bəba ŋgay ta may ŋgay, wawa ŋgay hay hərwi Bəy i Mbəlom na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyeye a dəma haladzay ada kame na, ma hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

* 18:20 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

Yesu a da ha māmāte nḡay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

³¹ Yesu a zalatay a gawla nḡay niye hay kuro gār eye sulo aye abāra mā walaṅ i ndo hay kətsah. Tsa na, a gwadatay: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerozelem. Mə dəma na, wu nakə ndo mādē ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye ka gār i neṅ Wawa i Ndo aye na, ma giye bo tuk. ³² Ta vələteye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta nḡwasiye faḡaya, ta tsedeṅeye, ta tufeṅeye slesleḡ a dāre. ³³ Ta ndaḡiye ga ta mandalaḡa ada ta kəḡiye ga. Ane tuk na, ma mähəne mamahkar eye na, na lətseweye abāra ma mādahaṅ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla nḡay hay ta tsəne wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say məḡweḡe mey na, maṅaha eye. A tsik na, ka gār i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye ma ḡama i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliye a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay.

³⁶ A tsəne ndo hay faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəḡay faya, tə gwadāy: «Yesu ndo i Nazaret ma diye tə fa'anaṅ.»

³⁸ Guluf niye a tsəne andza niye na, a wuda ta magala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

³⁹ Ndo neheye tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niye hārwi ada mā bəbəl wuray bay, mā ndza dīkdīk.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta magala, a gwad: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lətse, a gwadatay: «Dum ḡəsumayaw həlay kanaṅ.» Tsa na, ti ye tə ḡəsayaw həlay. A ndisl naha ka təv i Yesu na, Yesu a tsətsah faya, a gwadāy: ⁴¹ «A saka nā ge hārwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəḡay faya, a gwadāy: «Bəy ga, a seṅ na, nā nḡatay a dāre sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwadāy: «Yawa lele, mədzaḡ gār yak nakə ka dzala ga ha aye na, kə mbəl kar ha.»

⁴³ Kwayaṅṅa guluf niye a nḡatay a dāre. A pay bəzay a Yesu. A zambadāy a Mbəlom. Ndo niye hay haladzay aye tə nḡatay a wu nakə a ge bo aye na, nəteye tebiye ta zambadāy a Mbəlom.

19

Yesu ta Zase

¹ Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wu-zlahḡama i Zeriko niye.

² Ahəl nakə faya ma diye na, ndow-eye andaya tə zalay Zase, neṅgeye andaya dərmaḡ. Neṅgeye na, zlele eye. Neṅgeye baḡwar i ndo matsekele dzaṅḡal hay. ³ A pəla tsəved mənḡatay a Yesu na, way. Ane tuk na, kə nḡatay bay hārwi ndo hay haladzay ada neṅgeye na, dakwel eye. ⁴ A hway ka me, a ye naha a tsal a ḡərdaf i kuvoray. A tsal a ḡərdaf na, hārwi mənḡatay a Yesu nakə ma diye ta tsəved niye aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a bəzay i ḡərdaf i kuvoray niye na, a zla gār ka mbəlom, a zəba dāre a ḡərdaf niye. A nḡatay naha a Zase. Tsa na, a gwadāy naha: «Zase, mbəzlaw bəse. Bəgom na diye na ta ndziye mə gay yak.»

⁶ Zase a tsəne andza niye na, a mbəzlaw bəse. Tsa na, ti ye ka bo a gay nḡay. Ti ye naha na, a təma tay ha tə mənḡwese lele.

⁷ Ndo hay tə nḡatay andza niye na, a ndalatay. Ta nḡəlay bəzay a Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay a ye mata ndze mə gay i ndo i mezeleme dāw!»

⁸ Zase neṅgeye a lətse kame i Bəy Maduweṅ a gwadāy: «Tsəne Bəy Maduweṅ ga! Anəke na, na nḡəniye ha zlele ga wudak, na nḡənatay ha a mətawak hay. Ada tadə na zla suloy abāra ka ndoweye ka zal na, na may ha nḡway a dəma madzəga fad.»

⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwadāy: «Bəgom mətəme ki yaw a gay yak hārwi nəkar na, wawa i Abraham dərmaḡ. ¹⁰ Hārwi neṅ Wawa i Ndo na yaw na, mapəle ndo neheye madza eye hay ada mətəme tay ha.»

Dzeke i suloy nakə ndo a nḡənatay a ndo i məsler nḡay hay aye
Mata 25.14-30

¹¹ Ndo niye hay faya ta pay zlam a bazlam ngay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay tã dzala na, tã gwad: «Mazlambar Bãy i Mbølom ma deyeweye tuk.» ¹² Wu nakã Yesu a tsikatay aye na, anan, a gwadatay:

«Ndoweye andaya nengeye na, gwala i bãy hay. A ye a gãma daren eye hãrwi ada tã pa ahaya a bãy. Ta pa na a bãy na, ma maweye ma lãviye ndo ngay hay. ¹³ Ma ta hãliye bo ma diye na, a zalatay a ndo i mãsler ngay hay kuro. Nãteye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a ngãnatay kwar i suloy. A vãlatay kwar i suloy nãte nãte tay aye. Kwar i suloy niye nãte na, suloy mã dãma haladzay. A gwadatay: “Mbãdum ha hãlay hus a pat nakã na maw aye.”

¹⁴ «Ane tuk na, ndoweye niye a say bãy aye na, ndo i gãma ngay hay ta wuda na bay. Tã slãr ndo hay ma dãba ngay hãrwi tã ye tã gwadatay na: “A samay ndo nakay mã tãra bãy may bay.”

¹⁵ «Ada dũh huya ta pa na a bãy. Tã pa na a bãy na, a maw a gãma ngay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i mãsler ngay niye hay a ngãnatay kwar i suloy aye hãrwi mãsãre ha magogoy nakã tã huta faya aye.

¹⁶ «Ndo makurre eye a ye naha, a gwadã: “Ndo i gay ga, kwar i suloy nakã ka vãlen aye na, na huta faya kuro.”

¹⁷ «Bãy niye a gwadã: “Nãkar na, ndo i mãsler lele eye dedek. Anãke na, na piye kar a bãy, ka lãviye gãma kuro hãrwi mãsler nakã tsekwen aye ka ge na ta tsãved eye.”

¹⁸ «Ndo masulo eye a ye naha a gwadã: “Ndo i gay ga, suloy niye ka vãlen aye na, na huta faya zlam.”

¹⁹ «Bãy a gwadã a ndo niye: “Nãkar na, na piye kar bãy eye, ka lãviye gãma zlam.”

²⁰ «Ma dãba eye na, ndo nenged a ye naha a gwadã: “Ndo i gay ga, kwar i suloy yak nakã ka vãlen aye anan. Na lãva faya bo lele na mbuza na a peteked, na ngaha na lele.

²¹ Na dzãdzaraka haladzay, hãrwi nãkar na, ndo makula gãr eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka slãga bay na, ka dziye tsa.”

²² «Bãy niye a mbãday faya a gwadã: “Nãkar na, ndo i mãsler nakã ngwalak eye bay aye. Maa gãs kar a sariya na, bazlam

yak eye wu yak. Ka sãr ha kurre nen na, ndo makula gãr eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na slãga bay na, na dziye tsa na, ²³ ada ka mey, meenen na, peñ na suloy a gay nakã tã pawa a dãma suloy aye. Atay ka mãmaw ga na, na diye na hãlaweye abãra mã dãma na, na hutiyeye faya magogoy.”

²⁴ «Tsa na, a gwadatay a ndo neheye ka tãv aye niye: “A niye zlum faya abãra kwar i suloy niye. Vãlumay faya a ndo nakã kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

²⁵ «Ndo niye hay ta mbãday faya tã gwadã: “Bãy may, nengeye na, kwar i suloy ngay andaya kuro segey!”

²⁶ «Bãy niye a gwadatay: “Sãrum ha na, ndo nakã wu ngay andaya na, ta sãkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakã wu ngay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakã andaya faya aye na, ta zliye na faya abãra. ²⁷ Ane tuk na, ndo neheye a satay nã tãra bãy tay bay aye na, dum naha, gãsumatay ahaya ada kã kãdum tay ha ka dãre ga kanan.”»

Mãfãlakwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

²⁸ Yesu a ndãv ha mãtsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay kame a ndo hay mede a Zerozelem. ²⁹ Mazlambar ta husiye a gãma i Betifadze ta Betani bãse ta mahãmba nakã tã zalay Mahãmba i Tetãdãez aye na, a slãr gawla ngay hay kame sulo. ³⁰ A gwadatay: «Dum a gãma nakã kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gãr a zungo wawa eye mãbara eye ndãray kã ndza faya dãdã zuk bay. Pãlumaw ada kã yumen ahaya kanan. ³¹ Tadã ndãray ka tsãtsah fakuma: “Ka pãlumeye na zungo eye a ngay” na, gwadãmay: “A say a Bãy Maduwen.”»

³² Ndo i mãsler niye hay sulo aye tã hãl bo ti ye. Ti ye naha na, tã ndzay a gãr andza nakã Yesu a tsikatay aye. ³³ Tsa na, ta dazlay a mãpãle zungo niye. Ahãl nakã nãteye faya ta pãliye zungo niye na, ndo i zungo niye a gwadatay: «Ka pãlumeye na zungo eye hãrwi mey?»

³⁴ Ta mbãday faya tã gwadã: «A say a Bãy Maduwen.»

³⁵ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zungo niye a Yesu. Ti ye ahaya na,

ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, tə tsal ha faya Yesu.

³⁶ Faya ta diye na, ndo hay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved nakə Yesu faya ma diye tə dəma aye. ³⁷ Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsəved nakə ma mbəzlaw ta Mahamba i Tetədcəz aye na, gawla ŋgay hay tebiye ta dazlay a mazambadāy a Mbəlom tə mənḡwese eye lele ada tə mawude ta magala ŋgəlakaka hərwi masuwayaŋ nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye.

³⁸ Tə gwadāwa: «Mbəlom m̄a pa ŋgama ka Bəy nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!*

«Zay mə mbəlom, ada zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

³⁹ Mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tə gwadāy a Yesu: «Miter, gwadātay a gawla yak hay tā gər ha mabəbəle wuray.»

⁴⁰ Yesu a mbədātay faya a gwadātay: «Sərum ha na, kwa nəteye ta ndza dīkdīk bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dəretsətseh i Zerozelem

⁴¹ Ahəl nakə Yesu a ndisl neŋgeye bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ŋgatay na, a tuwa. ⁴² A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvəlaka zay aye na, haḡe ka təmiye abəra mə dəretsətseh. Ane tuk na, anəke na, maŋgaha eye faka abəra, ka sliye faya mənḡgatay bay! ⁴³ Pat i dəretsətseh hay ta deyeweye fakaya. Ndo m̄ane d̄are yak hay ta deyeweye tə wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta d̄arəzliye kar. Ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray tə waray. ⁴⁴ Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər

a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo məge tsakala hay abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. A gwadātay: ⁴⁶ «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i madūwule me.†” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡»

⁴⁷ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat pat mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neh-eye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu. ⁴⁸ Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved məgəse na bay. Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metsehe eye lele.

20

Gədaŋ i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma d̄ateye ha Labara Ŋgwalak eye ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neh-eye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka t̄əv i Yesu. ² Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwadāy: «Ka ge wu neh-eye na, ta gədaŋ waray? Maa vəlaka gədaŋ aye na, way, tsikamay?»

³ Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Neŋ d̄ərmak na tsətsahiye fakuma: ⁴ Maa slərāw Yuhana madzəhuḡe ndo a yam na, way? Maa slərāw na, Mbəlom tsukuḡu ndo hay d̄aw?»

⁵ Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədəkweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ⁶ Ada tadə ka gwadəkwa maa slərāw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedek Yuhana na, ndo m̄ədə ha bazlam i Mbəlom.»

* 19:38 Dəmes hay 118.26. † 19:46 Ezay 56.7. ‡ 19:46 Zeremi 7.11.

⁷ Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Maa sləra ahaya Yuhana ndo madzəhuβe ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸ Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdaf a guvah ŋgay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadatay: «Ndowne andaya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazəve na, a həl ndo i məfəte hay ada t̄a fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweye haladzay.

¹⁰ «Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada t̄a vəlayaw faya abəra i ŋgay. Ndo i məsler ŋgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye, tə gəs na. Tə ndaβa na ada ta həhar na həlay kəriye.

¹¹ «Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo neŋgeɸ sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaβa na dərmak. Tə tsaday pələslesle, ta həhar na. Ta vəlay wuray kwa tsekweŋ bay. ¹² Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbəlak. Tsa na, tə kala ahaya abəra ma guvah niye.

¹³ «Ndo i guvah niye a gwad: “Na giye anəke na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nəte na wuda na haladzay aye təday. Agəla neŋgeye na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

¹⁴ «Ane tuk na, tə ŋgatay a wawa niye na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: “Aya! Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Kədəkwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ¹⁵ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye abəra ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anəke na, kəkay? ¹⁶ Ndo i guvah niye ma deyeweye ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye

tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadatay: «Dzeke nakay mə Derewel i Mbəlom aye a say məgwede na, kəkay?

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,

matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye d̄uh.*”

¹⁸ «Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndoweye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza mereβek.»

¹⁹ Ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay ta pəla tsəved kwayaŋŋa ka məgəse na Yesu hərwi tə sər ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nəteye. Ane tuk a, ta dzədzaratay a ndo hay.

Məvəle dzan̄gal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰ Ma dəba eye na, ta dazlay a matsəpe na Yesu. Tə slər ndo ka təv ŋgay. Ndo niye hay tə slər tay ha aye na, tə ge ha gər tay andza nəteye ndo lele eye hay kame i Mbəlom. Ndo niye hay na, a satay mapəle mənese abəra ka Yesu mə bazlam ŋgay neh-eye ma tsikiye aye. Tadə ta huta faya abəra mənese na, ta sliye faya məvəlay a həlay a ndo məvəle dala tuk. Hərwi bəy i Roma na, neŋgeye gədaŋ eye ada maa ləva dala i Roma na, neŋgeye.

²¹ Ndo neheye tə slər tay ha aye na, ti ye ka təv i Yesu. Ti ye naha ta tsətsah faya andza nakay, tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Ka gwad ada faya ka tətikateye a ndo hay na, wu neheye dedek aye. ²² Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya, bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzan̄gal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay daw?»

²³ Ane tuk na, Yesu a sər ha, a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a

* 20:17 Dəmes hay 118.22.

gwadatay: ²⁴ «Ehey bəzumenj ahaya kwar i suloy təday.» Ta bəzay ha kwar i suloy niye. A gwadatay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «I bəy i Roma.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ngway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ngway.»

²⁶ Ka gər i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abəra mənese bay tebiye. Duh bazlam ngay nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbaḅəkka, a dərəzlatay ka bazlam.

Tə tsik ka gər i mələtsew abəra ma mədahanj

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Ma dəba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahanj andaya sa bay» aye. ²⁸ Ti ye naha, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anan. A gwad: “Tədə ndo a mət a gər ha ngwas ngay ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ngwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye†” bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay. ²⁹ Yaw! Andaya ahəl niye ndo ta malamar ngay hay tasəla. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ngay niye a zla aye bay. ³⁰ Məmbager ngay a zla na madakway i ngwas niye. A zla na, a mət. ³¹ Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a mət. Siye hay tebiye tə ge andza niye dərma. Nəteye neheye tasəla aye tə zla ngwas niye na, tə mət tebiye. Nəray kwa nəte mə walaḅ tay ta wa ta ngwas niye bay. ³² Ka mandəve ngay eye na, ngwas niye a mət dərma. ³³ Pat nakə aza mədahanj hay ta lətseweye abəra ma mədahanj aye na, ngwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi nəteye niye tasəla eye ta zla na ka ngwas!»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Hasləka ta ngwas neheye ka məndzibəra

nakay anan aye na, ta zliye bo. ³⁵ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, nəteye ta ndziye ka məndzibəra nakə wedeye na, ta lətseweye abəra ma mədahanj na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ngwas na, ta zliye bo sa bay. ³⁶ Nəteye na, ta mətseye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nəteye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsew abəra ma mədahanj a məsəfəre.

³⁷ «Mələtsew abəra ma mədahanj na, ka sərakwa ha mədahanj hay ta lətseweye abəra ma bəḅ na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A da ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. A zalay a Bəy Maduweḅ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” ³⁸ A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, nəḅgeye Mbəlom i mədahanj hay bay, nəḅgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹ Siye i ndo mədzaḅgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, təḅe.» ⁴⁰ Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsehe faya wu hay.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka Kəriste na, nəḅgeye Wawa i Davit na, kəkay? ⁴² Duh Davit tə gər ngay a gwad ma dərəwel i Dəmes hay na:

“Bəy Maduweḅ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweḅ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

⁴³ hus a pat nakə na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a huḅ i sik yak aye.§”

⁴⁴ «Ane tuk na, Davit na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweḅ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa ngay na, ma kəkay?»

Sariya ka gər i ndo mədzaḅgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Ahəl nakə ndo hay faya ta pay zləm a bazlam ngay nakə faya ma tsikateye

† 20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. ‡ 20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6. § 20:43 Dəmes hay 110.1.

na, Yesu a gwad̄atay a gawla ŋgay hay: ⁴⁶ «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, ta wuda ndo hay tā tsikatay me ta mədəslatay ha gər. Mə gay i maduwule me na, ta pəlawə i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁷ Wu nakə tə vələwatay a madakway i gwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulaway me a Mbəlom na, vəd̄vəd̄ a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tā gwad̄ fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

21

*Məvəlay wu a Mbəlom tə dərev nəte eye
Mata 12.41-44*

¹ Ma dəba eye, Yesu a zəba ka bo bəra dəre na, a ŋgatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu məpe suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ² Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas wuray mətawak eye, a ye naha a pa a dəma kobo sulo dərmak.

³ Yesu a gwad̄atay: «Sərum ha madakway i ŋgwas nakay na, kə vəl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye. ⁴ Hərwi ndo mekeleŋ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

*Yesu a da ha ta mbəzliye gay i mədəslay ha
gər a Mbəlom*

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Ndo mekeleŋ eye hay tə tsik ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə gwad̄: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta dəzl ha aye na, tə le. Ada wu neheye tə vələy a Mbəlom aye, tə le.»

Ane tuk na, Yesu a gwad̄atay: ⁶ «Wu nakə faya ka zəbumeye faya aye na, pat mekeleŋ eye na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged̄ bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

*Ŋgod̄gor i mandəve i məndzibəra
Mata 24.3-14; Markus 13.3-13*

⁷ Ndo niye hay ka təv eye niye ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Miter, wu neheye ka tsik aye ta giye bo na, kəday? Ŋgod̄gor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸ Yesu a mbəd̄atay faya, a gwad̄atay: «Gum metsehe lele! Ndəray m̄a səpat kurom bay. Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwad̄iye: “Nəŋ na, Kəriste, həlay eye kə ndislew!” Ane tuk na, k̄a pumatay bəzay bay. ⁹ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm ta ndo neheye ta niye dəre a bo aye na, k̄a dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye təday. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay.»

¹⁰ Yesu a gwad̄atay sa: «Slala ŋged̄ ta giye vərəm ta slala nəŋged̄, bəy ta bəy ta giye vərəm. ¹¹ Dala ma bəliye, ada mandərzlan̄ ma giye, dəvats i magədama haladzay ma gateye a ndo hay ma gəma hay wal wal. Wu neheye a ge masuwayaŋ eye tə wu mekeleŋ eye hay wal wal ma dzədzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mə mbəlom.

¹² «Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye dəretsətseh. Ta gəsiye kurom a gay i maduwule me, ta gakumeye sariya ada ta dərəzliye fakuma a gay i dan̄gay. Ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bəy hay ada kame i ndo mələve dala hay hərwi ga. ¹³ Niye na, həlay eye i kurom məhəle mbal i gər ga tuk. ¹⁴ Pat eye kə ndislew na, gəsūm dərev lele. K̄a dzədzarum mə dərev kurom anəke na: “Mata mbədə famaya abəra me way?” na, k̄a dzalum bay. ¹⁵ Nəŋ eye na dākumeye ha bazlam nakə ka tsikumeye ada ndaraw nakə kwa ndo mənə dəre kurom hay ta sliye faya mədədə kurom ha ta sariya bay aye.

¹⁶ «Kwa bəba kurom hay ta may kurom hay ta giye fakuma dəf. Malamar kurom hay, wurbəba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma dəf. Ta gəsiye kurom ada ta gakumeye sariya i mədahaŋ a siye hay haladzay mə walaŋ kurom. ¹⁷ Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. ¹⁸ Ane tuk na, sərum ha na, məkwets i gər kurom kwa nəte ma dziye bay. ¹⁹ Gum gədan̄ lele.

Ka ta mbalumeye ha mäsəfəre kurom hay na, andza niye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰ «Tadə ka ngatumay a vərəm kə lətsew, ta lawara Zerozelem na, sərūm ha mazlambar ta mbəzliye ha bəse tuk. ²¹ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ngatay a wu niye na, t̄a hway a mahamba hay. Ndo neheye nətəye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, t̄a hwayaw abəra mə dāma dərəŋ ada ndo neheye mə gəma aye na, t̄a hway a wuzlah gay bay.

²² «Hərwi pat eye niye na, pat nakə Mbəlom ma giye sariya ngay aye tuk. Niye na, andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom ma ta giye bo aye.

²³ Pat eye niye na, dərətsətseh wene wene eye na, ka gər i ngwas neheye tə bo sulo aye ada ka ngwas neheye faya ta vələteye wah a wawa tay hay aye! Ayaw! Ndo i gəma neheye ta ta siye dərətsətseh haladzay hərwi Mbəlom ma ta gateye dərətsətseh. ²⁴ Ndo niye hay tə sər Mbəlom bay aye siye hay ta kədiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gəsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gəma hay wal wal. Ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta deyeweye, ta mbəzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mə dāma na, hus ahəl tay nakə ka ndəv aye.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a gwadatay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu mäge masuwayaŋ wal wal ta bəziye ha bo. Ma ta giye na, andza mətasl nakə a vəzl haladzay vəvəva a bəl ha dəlov i yam wekit wekit aye. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dzədzariye, ma vələteye mədzał gər. ²⁶ Ndo hay haladzay ta ta mətiye tə zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay.

²⁷ «Ma dəba eye na, ndo hay ta ngeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ²⁸ Aza ka ngatumay a wu niye hay ta dazlay məndislew na, ləvum bo lele ada zlum gər kurom ka mbəlom, hərwi Mbəlom ma ta təmiye kurom ha bəse tuk.»

Dzeke i gurov

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Zəbum ka gurov ada ka dərizl i gərdaf hay tebiye kwa! ³⁰ Ka ngatumatay ta gəgar ha ka bo abəra slambah hay ada ta dazlay a maḍude na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaŋ! ³¹ Andza niye ka ngatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha Bəy i Mbəlom neŋgeye bəse tə nakurom.

³² «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³³ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, daḍa ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴ «Gumay metsehe a bo kurom. Kā gərūmay ha dərəv kurom a wu məse bay, k̄a kwayum bay ada k̄a vəlumay ha mədzał gər kurom a wu i məndzibəra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hərwi ada sariya i Mbəlom m̄a ndzakum a gər həf bay. ³⁵ Hərwi pat eye ma deyeweye na, ndo hay tebiye ka məndzibəra ta səriye ka bo bay. Ma mbəzliye tay ha təbəts andza bəlay nakə a mbəzl wu aye. ³⁶ Ndzum tsezlezleŋe, dūwulumay me a Mbəlom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gədaŋ ka məsəmay naha a wu neheye tebiye ta ndzakumeye a gər aye. Andza niye ka mbumeye faya mələtse ka təv ga, neŋ Wawa i Ndo.»

³⁷ Ta həpat na, Yesu a tətikawa tay ha ndo hay ma dalaŋtagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ta huwa na, a yawa mata həne ma tsaholok nakə tə zalay Mahamba i Tetədəz aye. ³⁸ Pərik i mekedə na, ndo hay ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata pay zləm a matətike i Yesu.

22

Yudas a ge ḍafka Yesu

Mata 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53

¹ Magurlom nakə tə zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hatsiye. Ahəl i magurlom tay niye na, tə ndayawa wu məndaŋ tay nakə tə zalay «peŋ» aye na, gəde faya bay. ² A həlay i magurlom eye niye

na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. Ane tuk na, ta dzədzar ta ndo hay.

³ Fakalaw a fələkway a bo a Yudas nakə tə zalay Iskariyot aye. Neŋgeye na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo, aye. ⁴ Yudas a həl bo a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ada ka təv i bagwar i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. A ye na, hərwi mapəle tsəved ka mäge daf ka Yesu. ⁵ A yatay a gər a ndo niye hay haladzay, tə gwadāy: «Nəmaa vələkeye dala.» ⁶ Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

Yesu ta gawla ŋgay hay, tə ge magurlom i Pak

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷ Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənđay nakə gəde faya bay aye na, pat i məkəde təbaŋ hərwi məde wu mənđay i Pak aye kə husaw tuk. ⁸ Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadāy: «Dum ta dumakway wu mənđay i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹ Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwadāy: «A saka nəmaā daka daf na, ka waray?»

¹⁰ Yesu a mbədātay faya, a gwadāy: «Tsənum lele! Tadə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahğəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye. Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a dəma aye, ¹¹ ada gwadumay a ndo i gay niye: “Miter a tsətsah fakaya, a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənđay i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?” ¹² Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋged aye. Huđ i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo eye mə dəma. Ka dumeye wu mənđay i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³ Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza

nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənđay i Pak mə dəma.

Wu mənđay i Bəy Maduweŋ

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinhte hay 11.23-25

¹⁴ Həlay i mənđe wu mənđay niye a sla na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənđe wu mənđay.

¹⁵ A gwadātay: «Na ta giye dəretsətseh na, a seŋ haladzay mənđe wu mənđay i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday.

¹⁶ Ayaw! Neŋ faya na tsikakumeye, dāda na ta ndiye wu mənđay nakay sa bay hus a pat nakə dedek ŋgay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁷ Ma dəba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kə sum wu məsay nakay mə dəma aye. ¹⁸ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka madazlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyeweye aye.»

¹⁹ Tsa na, a zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vələtay a gawla ŋgay hay, a gwadātay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kə dzalum ha ka neŋ.»

²⁰ Ma dəba i mənđe wu mənđay niye na, a zla gəvet, a gwadātay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom. ²¹ Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fagaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənđay dziye. ²² Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye fagaya daf aye.»

²³ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsehe ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walaŋ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

²⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay haladzay, tə gwad: «Way nakə mə walaŋ kway nakay neŋgeye bagwar eye na, way?»

²⁵ Yesu a gwadātay: «Bəy bagwar eye i gəma hay faya ta ləviye bəy hay. Ndo

neheye gədan̄ tay andaya aye na, a satay dzam ta ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom na, kâ gum andza nəteye təbey! Duh na, ndo nakə bagwar eye na, mâ təra andza wawa eye tsekwen̄ ada ndo nakə ma ləviye ndo hay aye na, mâ təra ndo i məsler.

²⁷ «Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakə neŋgeye mandza eye ta geye məsler ka həlay aye tsukudū ndo məge məsler ba? Bagwar eye na, ndo nakə ta geye məsler aye bədaw? Andza niye, neŋ nakay anan̄ mə walaŋ kurom anəke aye, neŋ na, andza ndo i məsler.

²⁸ «Nəkurom na, ka ndzum ka təv ga. Ka zlum ŋgatay ma wuzlah i dəretsətseh nakə tə geŋ aye haladzay. ²⁹ Neŋ bəbay na, na vələkumeye Bəy i Mbəlom andza bəba ga Mbəlom nakə a vələŋ aye. ³⁰ Ka ndayumeye ada ka sumeye wu məsay tage neŋ ma Bəy ga, ada ka ta ndzumeye ka təv məndze i bəy hərwi məge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gər eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a gwad̄ay a Simoŋ Piyer: «Simoŋ, Simoŋ tsəne! Fakalaw kə huta gədan̄ məbəle kurom ha, ma həviye kurom andza mahəve daw nakə ta həvawa hərwi maŋgəne tay ha ka bo abəra ta dzəndzar aye. ³² Ane tuk na, neŋ na duwulay me a Mbəlom hərwi yak. Na duwulay me a Mbəlom na, hərwi ada mədzal gər yak ka neŋ mâ ge bəle bay. Ka tsətsah məpəse me na, vələtay gədan̄ a malamar yak hay.»

³³ Piyer a gwad̄ay: «Bəy Maduwen̄, neŋ na, maləva bo eye kwa mede a dan̄gay ka deyemeye salamay. Kwa məməte, ka mətameye salamay!»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwad̄ay: «Ka tsik na, dedek ŋgway daw Piyer. Tsəne! Na tsikakeye, bəgom nakay dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad̄ sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Mələve bo ta suloy ada ta maslalam

³⁵ Yesu a gwad̄atay a gawla ŋgay hay sa: «Ahəl niye na slər kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahərak mə sik na, wuray kə kətsakum daw?»

Ta mbəday faya: «Wuray kwa tsekwen̄ kə kətsamay bay.»

³⁶ Yesu a gwad̄atay: «Anəke duh na, ndo nakə suloy ŋgay andaya aye na, mâ həl. Ndo nakə gwezem ŋgay andaya aye na, mâ zla dərmak. Ada ndo nakə maslalam ŋgay andaya bay aye na, mâ səkəm ha rəkawat ŋgay ada mâ səkəm maslalam. ³⁷ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad̄: “Neŋgeye na, ndo hay tə pasla na a walaŋ i ndo i məkəde ndo hay.*” Na tsikakumeye: Wu nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸ Gawla ŋgay hay tə gwad̄ay: «Bəy Maduwen̄, maslalam hay anan̄ sulo.»

Yesu a mbəday faya, a gwad̄atay: «Niye na, da kə sla.»

Yesu a ye mata duwulay me a Mbəlom ma tsaholok i tetədöz

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Ma dəba aye na, Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a tsal a Mahəmba i Tetədöz andza nakə a gawa ha aye. Gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ⁴⁰ Tə ndisl naha a dəma na, Yesu a gwad̄atay: «Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴¹ Tsa na, a gər tay ha gawla ŋgay hay. A ye abəra ka təv tay əzad dəren̄ tsekwen̄ tsa. A ye naha a dəkw gurmets ka dala, a duwulay me a Mbəlom, ⁴² a gwad̄: «Bəba, tadə ka wuda na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakə a saka aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³ Tsa na, gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bəzay ha bo hərwi məvələy gədan̄. ⁴⁴ Yesu a dzədzar, mədzal gər ŋgay a mbəda haladzay. A duwulay me a Mbəlom ta gədan̄ sa. Merəbe nakə faya aye na, a təra andza bambaz nakə a təkwa ka dala təluk təluk aye.]

⁴⁵ A ndəv ha maduwwulay me a Mbəlom na, a mbəda gər ka təv i gawla ŋgay hay. A ye naha a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Madagər a gatay hərwi dərev a ndalatay. ⁴⁶ A gwad̄atay: «Lətsum, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

* 22:37 Ezay 53.12.

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye. A ye naha bəse ka təv i Yesu hərwi məgəse na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadāy: «Yudas, ka giye daf ka neŋ Wawa i Ndo na, ta məgəse ga ka bo təmbolok təmbolok daw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, nəmaa watsa tay ta maslalam daw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay a fay a ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadātay a gawla ŋgay hay: «Gərūm tay ha, niye na, da.»

Tsa na, a lamay a zləm i ndo niye, a paha suwud suwud.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, a bagwar hay i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha faya mata gəse na aye, a gwadātay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka pələm tsəved məgəse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, həlay eye kə sla tuk, ada həlay i ndo nakə ma ləvonj aye ma bəziye ha gədanj ŋgay.»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

⁵⁴ Tə gəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Piyer na, a patay naha bəzay ma dəba dərəŋ. ⁵⁵ Ma dalamətagay i gay niye na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay nəteye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka təv tay dərma.

⁵⁶ Ŋgwas wuray andaya a gawa məsler mə gay eye niye a ŋgatay a Piyer mandza eye ka

ako. A zəba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad: «Nəkar dərma na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mbədāy faya a ŋgwas niye, a gwadāy: «A'ay! Na sər na bay!»

⁵⁸ Məndze tsekweŋ na, ndo mekeleŋ eye a ŋgatay a Piyer, a gwadāy: «Nəkar dərma na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwadāy a ndo niye: «A'ay! Neŋ na mə walaŋ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma dəba eye tsekweŋ mazlambar bəre nəte na, ndo mekeleŋ eye a tsik sa, a gwad: «Ta dedək ndo nakay na, tə ndzawa tə Yesu dərma! Sa tsa na, neŋgeye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mbədāy faya, a gwadāy: «A saka məgwede mey na, na sər bay.»

Kwayaŋŋa ahəl nakə faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlah. ⁶¹ Bəy Maduweŋ a mbədə bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a dərə. Tsa na, wu nakə Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a gər tuk. A gwadāy na: «Bəgom dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» ⁶² Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay tə ŋgwas ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta tsəpawa Yesu aye, tə ŋgwasawa ka Yesu ada tə kədawa na.

⁶⁴ Tə mbuzaway na dərə ada ta tsətsahawa faya, tə gwadāy: «Nəkar na, Kərīste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada tə tsikaway wu siye hay haladzay hərwi mətəsaday a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Dərə a tsədə na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay tə haya gər. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷ Ti ye naha ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Nəkar na, Kərīste daw? Tsikamay tey!»

Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Kwa tadə na tsikakum bəbay na, ka təmumeye bay, ⁶⁸ ada tadə na tsətsah fakuma na, ka mbədūmeŋeye faya bay. ⁶⁹ Ane tuk

na, sərūm ha kwa anəke Wawa i Ndo ma ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom gədaŋ eye.»

⁷⁰ Tsa na, nəteye niye tebiye tə gwadāy: «Azlakwa nəkar na, Wawa i Mbəlom daw?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Bo kurom eye ka gwadūm neŋ neŋgeye.»

⁷¹ Tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Ka pəlakweye na, sa mey. Ba bo kway eye ka tsənakwa wu neheye a tsik tə bazlam ŋgay aye.»

23

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ma dəba eye na, ndo niye hay tebiye tə lətse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ² Tə ndisl naha a dəma na, ta dazlay a mədəse parasay ka Yesu haladzay, tə gwad: «Nəmaa ndzay a gər a ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwadatay na: “Kā vəlumay dzaŋgal a bəy i Roma bay” ada a gwad neŋgeye Kəriste, bəy bagwar eye.»

³ Pilat a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Nəkar ka tsik segey.»

⁴ Pilat a gwadatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo hay tebiye: «Neŋ na, na huta mənese nakə ma gəsiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵ Ane tuk na, ndo hay tebiye tə gwadāy ta magala: «Faya ma tsəviye tay ha ndo hay tə matətike ŋgay nakə a tətikawatay aye. A dazlay mäge andza niye na, ka dala i Galile. A həhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kə ya ahaya kanaŋ anəke a Zerozelem sa.»

⁶ Pilat a tsəne bazlam tay niye na, a tsətsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile daw?»

⁷ Tə gwadāy faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa ləva Galile na, bəy nakə tə zalay Herod aye. Pat eye niye na, neŋgeye andaya ma Zerozelem. Tsa na, Pilat a gwadatay: «Dum ha Yesu ka təv i Herod.»

⁸ Herod a ŋgatay a Yesu na, dərev ŋgay a ŋgwasā haladzay. Kə tsəne ndo hay tə tsikawa ka Yesu ada a say mənŋgatay a Yesu

na, kwa anəke bay. A say na, Yesu m̄a gay masuwayaŋ ka təv ŋgay.

⁹ A tsətsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya wuray kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ta ye naha dərma. Tə dəs parasay ka Yesu haladzay ta gədaŋ.

¹¹ Herod ta sidzew ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsadāy a Yesu ada tə ŋgwasā faya haladzay. Tə pa faya peteked nakə a le haladzay aye. Tsa na, tə ma ha a gay i Pilat.

¹² Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wuda bo bay, tə nay dərə a bo. Pat eye niye na, ta tərə ta dzam eye tuk.

Mata 27.15-26; Markus 15.6-15; Yuhana 18.39-19.16

¹³ Ma dəba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, a bəy i dala hay ta ndo i gəma hay tebiye. ¹⁴ A gwadatay: «Ka gəsəmeŋew ndo nakay ka gwadūm na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl ba! Ada na tsətsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mənese nakə ma gəsiye na ta sariya aye bay. Ka dəsūm faya parasay. ¹⁵ Herod Antipas bəbay kə huta faya mənese bay, hərwi niye kə makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kə ge wuray kwa tsekweŋ nakə məkədə na aye bay. ¹⁶ Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaḅa ada na gəriye ha.»

[¹⁷ Ka viye ka viye na, Pilat a gərawatay ha ndo abərə ma daŋgay nəte hərwi magur-lom i Pak.]

¹⁸ Andza niye ndo hay tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude ta gədaŋ, nəteye tebiye tə gwad: «Kəd na ndo nakay, gəramay ha na, Barabas!»

¹⁹ Barabas na, tə gəs na hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazləga ma wuzlahgəma aye.

²⁰ A say a Pilat məgər ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa. ²¹ Ndo niye hay tebiye ta wuda, tə gwad: «Dar na ka mayako mازلmbada eye! Dar na ka mayako mازلmbada eye!»

²² Pilat a gwadatay mamahkar eye sa: «Neŋgeye a ge na, mənese waray? Neŋ na,

na huta faya mænese nakə məkəde na aye na, na huta bay. Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaɓa na, ada na gəriye ha.»

²³ Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!» Tsıy mawude tay niye a gay zləm a Pilat.

²⁴ Tsa na, a təma andza i ndo hay nakə a satay aye. ²⁵ A gəratay ha Barabas andza nakə a satay aye. Azlakwa duh Barabas tə gəs na a danɣay na, hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazləga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vəlatay ha a ndo hay, a gwadatay: «Gumay wu nakə andza a sakum məgay aye!»

Tiye ha Yesu mata kəde na

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27

²⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na mə dəma aye na, tə dza gər ka tsəved ta ndoweye andaya tə zalay Simoŋ a maw abəra mə pesl. Neŋgeye na, ndo i gəma i Siren. Sidzew hay tə gəs na tə gay kutoŋ ka məzle mayako niye mazləlmbada eye hərwi ada mə zla naha ma dəba i Yesu.

²⁷ Ndo hay haladzay tə pay bəzay a Yesu. Nɣwas hay haladzay faya ta tuwiye hərwi nɣay. ²⁸ Yesu a mbəda bo ka təv i nɣwas niye hay faya ta tuwiye, a gwadatay: «A nəkurom nɣwas i Zerozelem hay, kâ tuwum hərwi ga bay. Duh na, tuwum hərwi bo kurom ada hərwi wawa kurom hay. ²⁹ Hərwi həlay eye ma deyeweye, ta gwadiye: “Məŋgwese ka gər i nɣwas neh-eye dāda ta wa bay aye ada neheye dāda wawa kə sa wah tay bay aye!” ³⁰ Ndo hay ta gwadeye a mahamba hay: “Amboh mbəzlaw famaya tey!” Ada ta gwadeye a tsaholok hay: “Amboh nɣaha may tey!”*

³¹ Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako nɣədiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kəkay?»

³² Ti ye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na aye na, ta gəs naha ndo wuray hay sulo tə ge mænese hərwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. ³³ Tə ndisl naha ka təv niye tə zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Sidzew hay

ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, ka təv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tə ge mænese aye dərmak, nəte tə həlay i mənday, neŋged tə həlay i gula.

³⁴ Yesu a gwad: «Bəba ga, pəsətay ha mænese tay hərwi wu nakə ta giye na, tə sər bay.»

Sidzew hay tə ge tsakwal ka peteked nɣay hərwi məsəre ha peteked mamətsa eye na, a way. Tsa na, ta nɣəna ha a bo peteked niye.

³⁵ Ndo hay tebiye nəteye ka təv eye niye faya ta zəbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tə nɣwasa ka Yesu, tə gwad: «Neŋgeye na, kə təma tay ha siye i ndo hay sa na, mə təma ha bo nɣay tey. Tadə kə ge neŋgeye na, Kəriste, neŋgeye nakə Mbəlom a zla na aye na, mə təma ha gər nɣay tey.»

³⁶ Sidzew hay tə nɣwasa ka Yesu dərmak, ta həndzəd naha ka təv nɣay tə vəlay wuye andaya guyakaka. ³⁷ Tə gwaday: «Kə ge nəkar bəy i Yahuda hay na, təma ha bo yak aye tey!»

³⁸ Ka mayako niye mazləlmbada eye na, ta law naha faya palalam wuray zal ka gər i Yesu, tə watsa: «Nakay na, bəy i Yahuda hay.»

³⁹ Ndo nəte mə walaŋ i ndo niye sulo tə ge mænese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsaday a Yesu. A gwaday: «Ka gwad nəkar na, Kəriste sa na, təma ha gər yak ada kâ təma may ha tey!»

⁴⁰ Ane tuk na, ndo neŋged a may ha mænese a gwaday: «Ka sər Mbəlom təbədew? Nəkar anəke ta kədiye kar andza neŋgeye dərmak. ⁴¹ Ane tuk na, i may ta kəd may na, təde bəna, ta kədiye may ka wu nakə ka gama lele bay aye. Neŋgeye na, kə ge mænese kwa tsekweŋ bay.»

⁴² Tsa na, a gwaday a Yesu: «Pat nakə ka deyeweye andza bəy bagwar eye na, kâ mətsa ga ha gər bay, dzala fagaya tey.»

⁴³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ faya na tsikakeye: Sər ha na, bəgom nakay ka ta ndzameye tə nəkar mə mbəlom.»

*Məməte i Yesu
Mata 27.45-46; Markus 15.33-41;
Yuhana 19.28-30*

* 23:30 Oze 10.8.

⁴⁴ Ma giye mazlambar magər həpat, ləvonj a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁵ Pat a ndərmada a təv eye. Tsa na, peteked nakə a ngəna ha ka bo abəra gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye a nguradā tsanṅa ma wuzlah.

⁴⁶ Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «Bəba, na gər ha məsəfəre ga a həlay yak.†»

A tsik andza niye na, a mət tuk.

⁴⁷ Bagwar i sidzew i Roma hay a ngatay a wu niye a ge bo aye na, a zambaday a Mbəlom, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo lele eye.»

⁴⁸ Ndo neheye haladzay ti ye mata zəbaw faya aye, tə ngatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mətəgay. ⁴⁹ Dzam i Yesu hay ta ngwas neheye tə payaw bəzay kwa abəra ma Galile aye nətəye malətsa eye dərən faya ta zəbiye ka wu nakə ma giye bo aye.

Tə pa na mədahanj i Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰ Ndowneye andaya tə zalay Yusufa. Nəngeye ngwalak i ndo. Nəngeye nətə mə walaṅ i ndo mäge sariya hay dərma. ⁵¹ Nəngeye na, kə ndza ta nətəye ka mäge bəbərək tay ada ka məsler tay niye tə ge aye na, kə ndza ta nətəye bay. Nəngeye na, ndo i gəma i Arimate. Gəma eye niye mə dəma na, Yahuda hay. Nəngeye faya ma həbiye Bəy i Mbəlom.

⁵² A ye a gay i Pilat. A ye naha a tsətsah faya tsəved ka məzle mədahanj i Yesu. ⁵³ Pilat a vəlay tsəved ka mədahanj i Yesu. Tsa na, a ye a mbəzla ahaya mədahanj i Yesu abəra ka mayako mazləlmbada eye. A mbəkwa na mədahanj niye ta rəkwa. A zla na a ye ha, a pa na a tsəvay nakə mala eye ka geseh aye. Tsəvay eye niye na, ta pa a dəma mədahanj dāda zuk bay. ⁵⁴ Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza məgwede pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo ada pat i mazəzukw bo ma dazleye.

⁵⁵ Ngwas neheye tə pay naha bəzay a Yesu kwa abəra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta zəba ka tsəvay ada ta zəba faya Yusufa a pa na mədahanj i Yesu na,

kəkay. ⁵⁶ Tsa na, tə maw a mətəgay. Tə maw na, tə ləva ha bo tə mal ada tə wurdə hərwi mambədə ka mədahanj i Yesu. Ane tuk na, pat i mazəzukw bo na, ta zəzukw bo. Hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye a ge me mäge məsler pat i mazəzukw bo.

24

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, ngwas niye hay ti ye ka me tsəvay. Tə zla mal tay niye hay tə ləva ha bo aye ka həlay.

² Tə ndisl naha na, tə ngatay a beber nakə ta dərəzl ha ka tsəvay aye mabədəngwala eye faya abəra, madzaka eye dzakka ka tsakay aye. ³ Tə fələkwa a dəma na, ta ngatay a mədahanj i Bəy Maduweṅ Yesu bay. ⁴ Tə sər wu nakə ta dzaliye bay.

Kwayanṅa ndo hay sulo ti yaw dzərik kame tay ta bəzatay ha bo. Peteked tay hay ka bo na, a dəv haladzay. ⁵ Tə ngatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dzədzar haladzay. Ta rəh gər tay hay ka dala rəhe rəhe.

Ndo niye hay sulo aye tə gwadatay: «Ka pəlumeye ndo nakə nəngeye andaya tə dərə mə walaṅ i mədahanj hay na, hərwi mey? ⁶ Nəngeye andaya kanaṅ bay, kə lətsew abəra ma mədahanj. Wu nakə a tsikakum ahəl niye nəngeye ma Galile mba aye na, mā makumaw a mədzał gər. ⁷ A gwad na: «Kutoṅ neṅ Wawa i Ndo na, tā vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mazləlmbada eye, ada kə həna sulo ma mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahanj.»»

⁸ Tə tsəne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a gər tuk.

⁹ Tsa na, ti ye abəra ka me tsəvay niye. Ti ye ta təkəratay labara niye a gawla i Yesu niye hay ta zəkaw kuro gər eye nətə aye ada a siye i ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye dərma. ¹⁰ Mə walaṅ i ngwas niye hay na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədəla aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ngwas neheye nətəye ka bo dziye ta təkəratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslaṅ i Yesu hay.

† 23:46 Dəmes hay 31.6.

¹¹ Ane tuk na, ndo niye tã tsãne bazlam tay niye hay ta tãkãratay aye na, ta tãma bay, ta zãba faya andza bazlam i matãrakahaŋ.

¹² Ane tuk na, Piyer a lãtse a hway ka me tsãvay mata zãbaw. A ndisl naha ka me tsãvay na, a zãba dãre a tsãvay niye zãrãd. A ŋgatay naha na, a rãkwat nakã tã mbãkwa ha Yesu aye dẽk dẽk. Tsa na, a mbãda gãr a mãtagay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hãrãabãkka.

*Yesu a bãzatay ha bo a gawla ŋgay hay
Markus 16.12-13*

¹³ Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mã walaŋ tay niye hay, tã hãl bo ti ye a gãma nakã tã zalay Imayus aye. Gãma niye na, dãreŋ tsãfa ta Zerozelem. Tadã ka diye tã sik abãra ma Zerozelem na, ka giye ka tsãved bãre sulo. ¹⁴ Ahãl nakã faya ta diye na, faya ta tsikiye ka wu nakã a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahãl nakã nãteye faya ta tsikiye me ada faya ta kãdiye wuway ka gãr i wu nakã a ge bo aye na, Yesu a yaw a hãndzãd ka tãv tay. Ti ye ka tsãved eye nãte. ¹⁶ Faya ta ŋgateye a Yesu ane tuk na, tã sãr na bay hãrwi wuye a gwãdatay ta sãr na bay.

¹⁷ Yesu a tsãtsah fataya, a gwãdatay: «Ka tsikum na, ka gãr i bazlam i mey?»

Tã tsãne andza niye na, tã lãtse. Dãrev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nãte mã walaŋ tay niye sulo aye na, mãzele ŋgay Kãleyopas, a gwãday: «Wu nakã a ge bo ma mãhãne neheye ka sãr bay na, nãkar mbãlok eye ma Zerozelem kãla dãw?»

¹⁹ A mbãday faya, a gwãday: «Maa ge mey?»

Ta mbãday faya, tã gwãday: «Wu nakã a ge tã Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsãne tãbãdew? Nẽngeye na, ndo mãde ha bazlam i Mbãlom. Mãsler nakã a gawa aye tã bazlam nakã a tsikawa kame i Mbãlom ada kame i ndo aye hay na, ta gãdaŋ eye

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta bagwar kway hay tã gãs na. Tã vãlay ha a Pilat, a gay sariya i mãkãde. Ma dãba aye na, ta dar na ka mayako mazlãmbãda eye. ²¹ Nãmaa dzala haãe mã gãr may na, nãmaa gwãd mata tãma tay ha Israyel hay na, nẽngeye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye,

ka ge mãhãne mahkar bãgom. ²² Sa tsa na, siye i ŋgwas neheye mã walaŋ may ta vãlamay madzãdzere. Kã ma may ha hãrãabãkka. Hãrwi ta wula pãrek i mekedãe ka me tsãvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mãdahaŋ i Yesu bay. Ta mbãdaw gãr, tã maw ka tãv may na, ta tãkãramay, tã gwãd gawla i Mbãlom hay ta bãzatay ha bo ada gawla i Mbãlom niye hay tã gwãdatay na, Yesu andaya tã dãre. ²⁴ Nãmaa tsãne andza niye na, siye i ndo mã walaŋ may hay ti ye ka me tsãvay sa. Ti ye, tã huta na, andza i ŋgwas niye hay ta tãkãramay aye. Ane tuk na, ta ŋgatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwãdatay: «Nãkurom ndo neheye metsehe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo mãde ha bazlam i Mbãlom hay tã dã ha kurre na, a mbakum a mãdzal gãr kurom tãbãdew? ²⁶ Ka sãrum tãbãdew, Kãriste ma diye a bãy ŋgay na, ma giye dãretsãtseh haladzay tãday.»

²⁷ Tsa na, a dãtay ha wu nakã tã tsik ka nẽngeye mã Derewel i Mbãlom aye tebiye. Ma dazlay mã dẽrewel i Musa ada mede ha hus a dẽrewel i ndo mãde ha bazlam i Mbãlom hay.

²⁸ Ahãl nakã faya ta diye, tã ndisl bãse ta gãma nakã faya ta diye a dãma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsãved ŋgay. ²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tã gwãday: «Kã ye a tãv eye bay, ndza tã nãmay. Hãrwi dãre faya ma gãsiye ada mazlambar hãvad segey.» Tsa na, tã fãlãkwa a gay wuray, a ndza ta nãteye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mãnde wu mãnday ta nãteye. A zla peŋ, a gay naha sisãe a Mbãlom. Tsa na, a ŋgãnatay ha peŋ niye ada a vãlatay. ³¹ Kwayaŋŋa dãre tay a hãndãk, tã sãr na tuk. Ane tuk na, ta zãba dãre na, nẽngeye andaya ka tãv tay sa bay ka gãr tay ha. ³² Tã gwãd mã walaŋ tay: «Ahãl nakã faya ma dãkway ha Derewel i Mbãlom ka tsãved aye na, wuye mã dãrev may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tã lãtse kwayaŋŋa ta mbãda gãr a Zerozelem. Tã ndisl naha a wuzlah gay na, tã ndzay a gãr a gawla i Yesu neheye kuro gãr eye nãte aye tã siye i ndo mekeleŋ eye hay nãteye mahaya gãr eye.

³⁴ Ndo niye hay tã ŋgatay a ndo neheye sulo aye na, tã gwãdatay: «Ta dedek

Bəy Maduweŋ kway kə lətsew abəra ma mədahaŋ, Simoŋ kə ŋgatay!»

³⁵ Nəteye dərmak ta təkəratay wu nakə a ge bo ta nəteye ka tsəved aye. Tə gwadətay: «Nəmaa ŋgatay a Yesu ada nəmaa sər na na, ahəl nakə a ŋgənamay peŋ aye.»

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a walaŋ tay slekərtik. Tsa na, a gwadətay: «Zay m̄ ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ŋgay niye hay ta dzədzar, zluwer a gatay haladzay. Hərwi tə dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadətay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Ada ka dzalum mə gər kurom andza niye na, kemey? ³⁹ Zəbum ka həlay ga tə sik ga. Na gwad neŋ dedek ŋgway bədaw? Tətalum fagaya ada zəbum fagaya lele. Hərwi sərurum ha manakasla na, slo faya bay ada mətasl mə dəma andza neŋ nakə faya ka zəbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ŋgay hay ada ka sik ŋgay hay. ⁴¹ Məŋgwese a rah a dərev i gawla ŋgay niye hay ada a gatay hərbaəəkka. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Wu mənday andaya fakuma d̄aw?» ⁴² Ti ye naha tə zlayaw siye i kələf mafəka eye nəte, tə vəlay. ⁴³ Yesu a təma kələf niye ada a həpəd kame tay.

Tsa na, a gwadətay: ⁴⁴ «Ahəl niye neŋ tə nəkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakə tə watsa ka gər ga mə dərrewel i Musa, mə dərrewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada mə dərrewel i Dəmes hay aye na, kutoŋ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a həndəkətay ha metsehe hərwi ada tə sər Dərrewel i Mbəlom.

⁴⁶ A gwadətay sa: «Wu nakə tə watsa mə Dərrewel i Mbəlom aye na, anaŋ: Kəriste na, ma ta giye dərətsətseh, ada məhəne sulo mamahkar eye na, ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. ⁴⁷ Ada ma sləriye ndo hay ka mədatay ha bazlam i Mbəlom a slala i ndo i

məndzibəra hay tebiye tə gər ha mezeleme hərwi ada Mbəlom m̄ pəsətay ha mənese tay hay. Tə dazlay na, ma Zerozelem.

⁴⁸ Maa təra ndo i məhəle mbal i wu nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada neŋ eye na slərəweye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədaŋ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mə mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-11

⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ŋgay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Betani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ŋgama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ŋgama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nəteye na, tə dəslyay ha gər ada ta mbəda gər a Zerozelem ta məŋgwese eye haladzay mə dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ngwalak i bazlam nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Ngwalak i bazlam nakay Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəke aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzlaḅ haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayaᅇ a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ᅇgay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkit bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ᅇgweᅇ.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ᅇgay (madədo 20 ada 21).

Ngwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a da ha Yesu Kəriste na, neᅇgeye bazlam i Mbəlom, neᅇgeye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neᅇgeye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezeᅇ hay.

Bazlam i Mbəlom a təra ndo

¹ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neᅇgeye andaya. Neᅇgeye na, ta Mbəlom ada neᅇgeye na, Mbəlom.

² Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neᅇgeye andaya ta Mbəlom

³ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ᅇgay. Wu kwa nəte nakə Mbəlom a ge ze neᅇgeye na, andaya bay. ⁴ Maa vəl sifa a ndo hay na, neᅇgeye. Sifa niye na, a vəlatay dzaydzay a ndo hay. ⁵ Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvoᅇ ada ləvoᅇ kə mbata ha bay.

⁶ Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweye andaya tə zalay Yuhana. ⁷ A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye t̄a tsəne bazlam ᅇgay ada t̄a dzala ha ka bazlam ᅇgay.

⁸ Yuhana neᅇgeye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neᅇgeye a yaw na, mata datay ha a ndo hay tsa. ⁹ Dzaydzay niye na, dzaydzay dedek eye ma deyeweye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰ Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa tadə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ᅇgay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹ A yaw na, a təv ᅇgay, ane tuk na, ndo ᅇgay hay ta təma na bay. ¹² Ane tuk na, ndo mekeleᅇ eye hay na, ta təma na ada ta dzala ha. Nəteye na, kə vəlatay tsəved matəre wawa i Mbəlom hay. ¹³ Ta təra wawa i Mbəlom hay na, andza nakə ndo hay faya ta wiye bo ka məndzibəra aye bay ada hərwi nakə a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta təra wawa i Mbəlom hay na, hərwi Mbəlom eye ᅇgway a vəlatay məsəfəre weᅇeye.

¹⁴ Neᅇgeye nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ka təra ndo zezeᅇ ada ki yaw kə ndza mə walaᅇ kway. Neᅇgeye na, a gatay ᅇgwalak a ndo hay haladzay. Ka bəzakway ha dedek i Mbəlom. Nəmaa ᅇgatay a məzlaḅ ᅇgay. Maa vəlay məzlaḅ niye na, Mbəlom Bəba ᅇgay. A vəlay na, a wawa ᅇgay niye nəte aye.

¹⁵ Yuhana faya ma datay ha a ndo hay, a wuda kələrra a gwad: «Ndo nakə na tsik faya aye na, neᅇgeye anaᅇ. Ahəl niye na gwad na: “Ndoweye andaya ma deyeweye ma dəba ga a ze ga, hərwi neᅇgeye na, andaya kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye.”»

¹⁶ Andza niye nəkway tebiye ka hutakwa ᅇgwalak ᅇgay, kə pa fakwaya ᅇgama ada ma piye fakwaya ᅇgama ᅇgay huya. ¹⁷ Mbəlom a vəlakway bazlam ᅇgay mapala eye na, tə həlay i Musa. Ane tuk na, ᅇgwalak ᅇgay ta dedek ᅇgay a vəlakway na, tə həlay i Yesu Kəriste. ¹⁸ Ndəray dādā kə ᅇgatay a Mbəlom bay. Ane tuk na, wawa ᅇgay niye nəte aye mandza eye ka təv i bəba ᅇgay aye, neᅇgeye na, Mbəlom. Mbəlom neᅇgeye kəkay na, ka bəzakway ha.

Bazlam nakə Yuhana madzəhuᅇ ndo a yam a tsik aye

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye tã slãr ndo mävëlay wu a Mbälom hay ta Levit hay ka tãv i Yuhana mata tsätsehe faya: «Nãkar tãday na, way?»

²⁰ Ti ye ta tsätsah faya na, ka kãrah mambãdatay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwadãtay: «Nen na, Kãriste bay.»

²¹ Ta tsätsah faya, tã gwadãtay: «Ada nãkar na way? Nãkar na, Eliya ndo mãde ha bazlam i Mbälom niye ahãl niye dãw?»

Yuhana a mbãdatay faya, a gwadãtay: «A'ay.»

Ta tsätsah faya sa, tã gwadãtay: «Nãkar na, ndo mãde ha bazlam i Mbälom nakã faya nãmaa hãbiye dãw?*

Yuhana a mbãdatay faya, a gwadãtay: «A'ay.»

²² Tã gwadãtay: «Ada tebiye nãkar kãla na, way? Damay ha tey hãrwi nãmaa ta tsikat-eye a ndo neheye tã slãra may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad nãkar na, way?»

²³ Yuhana a gwadãtay: «Nen na, ndo nakã Ezay ndo mãde ha bazlam i Mbälom a tsik faya ahãl niye, a gwad ka nen na: “Ndo nakã faya ma wudiye mã kãsaf a gwad:

Lambadumay tsãved a Bãy Maduwen fehe lele,

mã hãdzak bay.†”»

²⁴ Mã walañ i ndo neheye tã slãr tay naha ka tãv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mã walañ tay. ²⁵ Ti ye naha tã gwadãtay: «Tãdã nãkar na, Kãriste bay, nãkar Eliya bay, nãkar ndo mãde ha bazlam i Mbälom nakã faya nãmaa hãbiye bay na, ada faya ka dzãhuãbiye tay ha ndo hay a yam na, hãrwi mey?»

²⁶ Yuhana a mbãdatay faya, a gwadãtay: «Nen na, na dzãhuãbiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mã walañ kurom ka sãrum na bay. ²⁷ Nen ge ye na, ma deyeweye kame ga. Na sliye mahãndzãde ka tãv ngay mãpãlay ha lãber i tahãrak ngay bay tebiye.»

²⁸ Wu niye a ge bo tebiye na, ma gãma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka tãv nakã Yuhana a dzãhuãbawa a dãma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i tãban i Mbälom

²⁹ Tãdã eye na, Yuhana a ngatay a Yesu faya ma deyeweye ka tãv ngay. Tsa na, a gwad: «Wawa i tãban nakã Mbälom ma vãliye hãrwi mãpãsatay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweye. ³⁰ Na gwad: “Ndo ma deyeweye ma dãba ga, nen ge ye a ze ga, hãrwi nen ge ye na, kwa ahãl nakã ta ge mãndzibãra zuk bay aye na, nen ge ye andaya.” Na tsik na, ka nen ge ye. ³¹ Nen kurre na, nen ge ye way na, na sãr na bay. Ane tuk na, nen na yaw na, madzãhuãbe tay ha ndo hay a yam tsa, ada mãdatay ha a Israyel hay hãrwi ada tã sãr na.»

³² Yuhana a datay ha, a gwadãtay sa: «Na ngatay a Mãsãfãre i Mbälom faya ma mbãzlaweye abãra mã mbälom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gãr ngay.

³³ Ahãl niye na, nen ge ye way na, na sãr ha zuk bay. Ane tuk na, Mbälom nakã a slãra ga ahaya madzãhuãbe ndo hay a yam aye na, a gwedãn: “Ka ta ngateye a Mãsãfãre ma mbãzlaweye abãra mã mbälom ma ndziye ka gãr i ndo. Mata dzãhuãbe tay ha ndo hay ta Mãsãfãre Tsãdanña eye na, nen ge ye.”

³⁴ Ada nen na, na ngatay, na dã ha. Ta dedek nen ge ye na, Wawa i Mbälom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

³⁵ Tãdã eye na, Yuhana ta gawla ngay hay sulo ti ye ka tãv eye niye sa. ³⁶ A ngatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i tãban i Mbälom nakã a vãl aye.»

³⁷ Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tã tsãne andza niye na, tã pay bãyay a Yesu. ³⁸ Faya ta diye na, Yesu a zãba dãre a dãba, a ngatay faya ta pay bãyay. A tsätsah fataya, a gwadãtay: «Ka pãlum mey?»

Tã gwadãtay: «*Rabi*, tãv yak nakã ka ndzawa mã dãma aye na, ka waray?» (*Rabi* na, andza mãgwedã «Miter»).

³⁹ Yesu a mbãdatay faya, a gwadãtay: «Dumara, takwa, ka ngatumeye a tãv ga nakã nen na ndzawa mã dãma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tã ngatay a tãv nakã nen ge ye mandza eye mã dãma aye. Ti ye na, ma giye bãre fãd. Tã ndza ka bo dziye hus a hãvad.

* **1:21** Bazlam mapala eye masulo eye 18.15. † **1:23** Ezay 40.3.

⁴⁰ Ndo nāte mā walaŋ tay niye tē tsāne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tē pay bēzay a Yesu aye na, mēzele ŋgay Anđāre. Neŋgeye malamar i Simoŋ Piyer. ⁴¹ Anđāre a ndzay a gār kurre na, a malamar ŋgay Simoŋ. A gwaday: «Nēmaa ŋgatay a ndo nakē Mbēlom a pay dzagwa i bēy a gār aye.» Andza mēgwede, Kēriste.

⁴² A laka ha Simoŋ ka tēv i Yesu. Tsa na, Yesu a zēba faya, a gwaday: «Nēkar na, Simoŋ, wawa i Yuhana. Ta ta zalakeye na, Sefas.» Andza mēgwede Piyer‡.

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

⁴³ Tēdōe eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahēl nakē faya ma diye na, a ndzay a gār a Filip, a gwaday: «Dara, peŋ bēzay!» ⁴⁴ Filip neŋgeye na, ndo i gēma i Betesayda, gēma nakē Anđāre ta Piyer ti yaw abēra mē dēma aye dērmak.

⁴⁵ Ma dēba aye na, Filip a ye a ndzay a gār a Nataniyel, a gwaday: «Ndo nakē Musa a watsa faya mē dērewel ŋgay ada ndo mēde ha bazlam i Mbēlom hay tē watsa faya ahēl niye aye nēmaa ŋgatay. Neŋgeye na, Yesu, ndo i gēma i Nazaret wawa i Yusufa.»

⁴⁶ Nataniyel a gwaday faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abēra ma gēma i Nazaret dāw?»

Filip a mbēday faya, a gwaday: «Dara, ka ŋgateye.»

⁴⁷ Yesu a ŋgatay a Nataniyel faya ma diye naha ka tēv ŋgay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakē dēdēŋ eye na, anaŋ. Neŋgeye na, maraw me andaya faya kwa tsekweŋ bay.»

⁴⁸ Nataniyel a tsētsah faya, a gwaday: «Ka sār ga ha na, ma kēkay?»

Yesu a mbēday faya a gwaday: «Ahēl nakē Filip kē zalakaw zuk bay aye na, na ŋgataka, nēkar mē bēzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwaday: «Miter, nēkar na, Wawa i Mbēlom, nēkar Bēy bagwar eye i Israyel hay!»

⁵⁰ Yesu a mbēday faya, a gwaday: «Andza niye, ka dzala ha ka neŋ na, hārwi na gwadaka na ŋgataka naha mē bēzay i gurov aye dāw? Nēkar na, ka ta ŋgateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anaŋ aye!»

⁵¹ Yesu a gwaday sa: «Sērum ha na, ka

ŋgatumeye a magārmbēlom ma hēndēkiye tuwaŋ. Gawla i Mbēlom hay ta tsaliye ada ta mbēzlaweye ka gār ga, neŋ Wawa i Ndo!»

2

Mabēzlāme gār i dahālay ma gēma i Kana

¹ Mēhāne sulo ma dēba i mēdzagār i Yesu ta Nataniyel na, mabēzlāme gār i dahālay a ge bo ma gēma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mē dēma. ² Ta zalay a Yesu ta gawla ŋgay hay dērmak.

³ Faya magurlom ma giye na, guzom a ndēv fataya abēra. May i Yesu a gwaday a wawa ŋgay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka ndēv na, kēkay?»

⁴ Yesu a mbēday faya, a gwaday: «May ga, wu nakē neŋ na giye na, mata tsikeŋ na, nēkar dāw? Hēlay ga kē slaw zuk bay.»

⁵ May i Yesu a tsāne andza niye na, a ye a gwadatay a ndo i mēsler hay: «Gum wu nakē ma tsikakumeye tebiye.»

⁶ Ka tēv eye niye na, gah hay andaya mēkwa. Gah niye hay mēkwa aye na, Yahuda hay ta mbēdāwa a dēma yam ka mēbere wu hay ada tē hēlay andza nakē bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a dēma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷ Yesu a gwadatay a ndo i mēsler hay: «Dum naha tēdumaw yam, rahum ha a gah neheye tselāsle tselāsle.» Ndo i mēsler niye hay ti ye tē tēdāw yam. Tē rah ha a gah niye hay tselāsle tselāsle. ⁸ Yesu a gwadatay: «Anēke na, tēdum yam nakay, zlumay naha a ndo mēlāvay gār a magurlom, mē ndzaka na.» Ndo i mēsler hay tē zlay naha yam niye.

⁹ Ndo mēlāvay gār a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a tēra guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw mēŋgay na, a sār bay. Ane tuk na, ndo i mēsler neheye tē tēd yam aye na, nēteye tē sār ha. Yesu a zalay a zal i dahālay, ¹⁰ a gwaday: «Kwa way kē zalatay a ndo hay na, ma vēlateye guzom nakē a tsēhān aye tēday. Ta sa haladzay na, ma vēlateye nakē a tsēhān bay aye tuk. Ane tuk na, nēkar na, ka pa na nakē lele eye wu yak hus anēke na, kēkay!»

‡ 1:42 Piyer: Tē bazlam i Mere na, pēlad.

¹¹ Nakay na, makurre i masuwayan nakə Yesu a lah mäge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a bəz ha məzlaḅ ṅgay. Hərwi niye gawla ṅgay hay tə dzala ha ka Yesu.

¹² Ma dəba aye na, Yesu a ye a Kafer-nahum ta may ṅgay, ta malamar ṅgay hay ada ta gawla ṅgay hay. Tə ndza mə dəma məhəne tsakway.

Yesu a həhar ndo hay abəra mə gay məvəlay wu a Mbəlom

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Luka 19.45-46

¹³ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew bəse. Hərwi niye, Yesu a həl bo a ye a Zerolelem. ¹⁴ A ndisl a Zerolelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a ndo masəkəme ha sla hay, ta təbaṅ, ta maydagwar hay. A ndzay naha a gər a ndo mambəde suloy hay mandza eye hay ka wu məpe wu tay hay dərma.

¹⁵ Tsa na, a zla ləber, a slapa ha ka bo, a təra ha mandalaḅa. A ye a həhar tay ha ndo niye hay abəra dərəṅ, tə sla tay hay, ta təbaṅ tay hay tebiye abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A kwats ha suloy i ndo mambəde suloy ka dala, a pay həlay a wu məpe wu tay niye hay. ¹⁶ A gwadətay a ndo masəkəme ha maydagwar hay: «Həlum wu kurom neheye abəra kanan! Kā tərūm ha gay i Bəba ga, gay i mäge tsakala mə dəma bay.»

¹⁷ Gawla ṅgay hay tə ṅgatay andza niye na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye a matayaw a gər. Tə watsa na, tə gwad: «Gay yak nakay na, na wudə na haladzay. Mədzal gər ga peteh, na pa na a dəma.*»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwad: «Ka sliye faya mäge na, masuwayan waray nakə ada nəmay nəmaa səriye ha ta vəlaka tsəved ka mäge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Mbəzlum ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay. Ma məhəne mahkar na, na lətsiye ha ka mbəlom.»

* 2:17 Dəmes hay 69.10.

²⁰ Tə gwad: «Gay nakay nəmaa ndza faya ka madəzle na, məve kuro kuro fad gər eye məkwa tuk na, ada nəkar i yak na, ma məhəne mahkar tsa na, ka dəzl na, kəkay?»

²¹ Ane tuk na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ṅgay. ²² Ahəl nakə Yesu a mət ada a lətsew abəra ma mədahan aye na, bazlam ṅgay niye a tsik aye a matayaw a gər a gawla ṅgay hay. Pat eye niye na, tə dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye ada ka bazlam ṅgay nakə a tsik aye.

²³ Ahəl nakə Yesu nengeye ma Zerolelem ada nengeye mə magurlom i Pak aye na, kə ge wu neheye a ge masuwayan haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ṅgatay a masuwayan niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kə pa mədzal gər ṅgay ka nəteye bay hərwi nengeye a sər tay ha tebiye, ²⁵ ada nengeye na, ndo məday ha wu nakə mə bo i ndo zezeṅ aye ka həlay təbey hərwi bo ṅgay eye a sər ha wu nakə mə dərev i ndo zezeṅ aye.

3

Yesu ta Nikodem

¹ Ndowne andaya məzele ṅgay Nikodem. Nengeye na, bagwar eye mə walaṅ i ndo neheye tə ləwawa Yahuda hay aye. Nengeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka təv i Yesu ta həvad. A ye naha, a gwad: «Miter, nəmaa sər ha Mbəlom a sləra kar ahaya na, ka matətikamay wu hay dedek, hərwi ndəray ma sliye faya mäge masuwayan andza nakə ka ge aye bay tadə gədan i Mbəlom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbəday faya, a gwad: «Sər ha na, ndowne kə wa bo wedeye bay na, ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.»

⁴ Nikodem a tsətsah faya a gwad: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wedeye sa na, kəkay? Ma sliye faya məme a hud i may ṅgay ada ta wiye na masulo eye sa daw?»

⁵ Yesu a mbəday faya, a gwad: «Sər ha na, ta dzəhuḅ kar ha a yam ada ta Məsəfəre i Mbəlom bay na, ka sliye faya mede a

Bəy i Mbəlom bay. ⁶ Ndo nakə ndo zezeŋ a wa aye na, ndo zezeŋ ŋgway. Ada ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, məsəfəre ŋgway. ⁷ Bazlam nakə na gwadaka “wum bo masulo” aye na, mâ gaka wadəŋ wadəŋ bay. ⁸ Mətasl a vəzl a təv nakə a say aye. Ka tsəne mavəzle ŋgay eye, ane tuk na, a yaw mənŋay ada ma diye a ŋgay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwaday: «Ada tebiye wuye ma giye bo na, kəkay?»

¹⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i İsrayel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ŋgatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dəkum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay ka məndzibəra aye ka təmum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka təmumeye dəw?

¹³ «Ndəray dāda kə tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nəte ŋgweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə vəd na andza dədəe ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutoŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərmak*, ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wudə məndzibəra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ŋgay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ŋgay ka məndzibəra na, hərwi ada mâ ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay tâ təma düh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala ha bay aye na, 6a sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəved waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dzaydzay ki yaw ka məndzibəra. Ane tuk na, ndo

hay ta wudə dzaydzay niye bay. Nəteye ta wudə düh na, ləvoŋ, hərwi tə gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge mənese na, a ma nay dərə a dzaydzay. Ma həndzədiye ta təv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ŋgay neheye a gawa lele bay aye na, mâ zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, neŋgeye ma zəbiye mə dzaydzay hərwi ada ndo hay tâ ŋgatay a wu neheye lele a ge aye, ada tâ sər ha maa ge məsler mə neŋgeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhubə ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza mə dəma ada ta dzəhubəwə ndo hay a yam. ²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhubəwə ndo hay a yam dərmak. A dzəhubəwə tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi dəlov andaya haladzay ma təv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka təv ŋgay ada a dzəhubəwə tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na, ta gəs na Yuhana a danŋay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkədə wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta məndze tsədəŋŋa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka təv i Yuhana, ti ye naha tə gwaday: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhubədiye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka təv ŋgay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə Mbəlom kə vəlay bay na, ndəray ma sliye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhəle mbəl ga, na gwadəkum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na, Mbəlom a sləra ga ahaya, nâ lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye na, i ŋgay ŋgway. Ane tuk na, dzam i zal i dahəlay niye na, ma lətsiye sləp ka tsakay ŋgay ada ma piye zləm ka bazlam ŋgay. Kə tsəne bazlam ŋgay niye faya ma piye faya zləm aye na, ma ŋgwasiye haladzay. Andza niye mənŋwese niye anəke na, i ga haladzay dərmak. ³⁰ Neŋgeye na, mâ səkah kame kame, neŋ na, na nəkid.

* 3:14 Məpesle 21.

³¹ «Ndo nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. Ndo nakə neŋgeye ka məndzibəra aye na, neŋgeye ndo i məndzibəra ŋgway ada ma tsikiye na, ka wu i məndzibəra hay. Ane tuk na, ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. ³² Ma tsikiye na, ka wu nakə a ŋgatay ada a tsəne aye. Ane tuk na, wu nakə a tsik aye na, ndəray ma təmiye bay. ³³ Ndoweje ka təma bazlam ŋgay nakə a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a tsik aye na, dedək. ³⁴ Ndo nakə Mbəlom a sləraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbəlom, hərwi Mbəlom kə rah ha ta Məsəfəre ŋgay. ³⁵ Bəba ŋgay a wudə na wawa ŋgay ada kə vəlay mələve i bəy ŋgay. ³⁶ Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutije sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ndo nakə a kərah mədzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutije sifa niye təbey. Mevel i Mbəlom ma ta ndziye faya.»

4

Yesu ta ŋgwas i Samari wuray

¹ Farisa hay tə tsəne, ndo hay tə pay bəzay a Yesu ada a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ² Azlakwa ta dedək eye na, Yesu a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ŋgay hay bəna, bo ŋgay eye bay.

³ Ahəl nakə Yesu a tsəne wu nakə Farisa hay tə tsik faya na, a həl bo abəra ka dala i Yahuda a ye ka dala i Galile. ⁴ Tsəved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵ Ahəl nakə faya ma diye na, a ndisl a təv aye andaya ka dala i Samari tə zalay Sikar. Təv niye na, bəse ta guvah nakə Zakob a vəlay a wawa ŋgay Yusufa ahəl niye aye.* ⁶ Ada bədiyem nakə Zakob a la ahəl niye andaya ka təv aye niye.

Yesu a ndisl ka bədiyem niye na, ki ye gər, a ndza ka tsakay i bədiyem niye. Məndisle nakə Yesu a ndisl naha ka təv aye niye na, ma giye magərhəpat. ⁷⁻⁸ Ahəl nakə gawla i Yesu hay ti ye mata səkəməw wu mənday mə walaŋ gay na, ŋgwas i Samari wuray a

ye naha mata tədə yam. A yaw na, Yesu a gwadəy: «Tədəŋew yam nā sa tey.»

⁹ Ŋgwas i Samari niye a gwadəy a Yesu: «Na gwad nəkar na, Yahuda hay bədə! Ada ka tsətsahiye yam ka neŋ ŋgwas i Samari na, kəkay?» Ŋgwas niye a tsik andza niye na, hərwi Yahuda hay tə dzawa gər a bo ta Samari hay bay.

¹⁰ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Tədə ka sər wu nakə Mbəlom ma vəliye ada ka sər neŋ nakə na tsətsah fakaya yam aye na, nəkar dūh ka tsətsahiye fagaya yam nakə ma vəliye sifa aye ada na vəlakeye.»

¹¹ Ŋgwas niye a gwadəy faya: «Bəy ga, wu mətədə yam andaya fakaya bay ada bədiyem eye na, sīduk tuk na, ka hutije yam nakə ma vəliye sifa a ndo aye na, ma kəkay? ¹² Maa lamay bədiyem nakay na, bəba tətə kway Zakob. Bo ŋgay eye kə sa yam ma bədiyem nakay. Wawa ŋgay hay ta gənaw ŋgay hay ta sa yam ma bədiyem nakay dərma. Ada nəkar ka dzala na, ka ze na Zakob daw?»

¹³ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Kwa way kə sa yam nakay na, yam ma geye sa.

¹⁴ Ane tuk na, ndoweje kə sa yam nakə neŋ na vəleye na, dāda yam ma geye sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bədiyem nakə a ŋgəz wad wad aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

¹⁵ Ŋgwas niye a gwadəy: «Bəy ga, vəlen yam eye niye tey hərwi ada yam mē geŋ sa bay ada nā yaw dāda mətədə naha yam kənaŋ sa bay.»

¹⁶ Yesu a gwadəy: «Do, pəla ahaya zal yak ada kə yumaw kənaŋ.»

¹⁷ Ŋgwas niye a mbədəy faya, a gwadəy: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwadəy: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedək. ¹⁸ Hərwi zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nəkurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedək.»

¹⁹ Tsa na, ŋgwas niye a gwadəy: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ²⁰ Bəba tətə may Samari hay tə dəsławay ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nəkurom Yahuda hay

* 4:5 Madazlay i wu hay 33.19.

na, ka gwadum i kurom tɔv mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom na, ma Zerozelem.»

²¹ Yesu a gwaday: «Ŋgwas nakay, dzala ha ka wu nakɛ na tsikakeye, hɛlay eye ma deyeweye na, ndo hay ta dɛslay ha gɛr a Bɛba Mbɛlom na, mɛ gɛr i gɛma nakay dɛkdɛk kɛgɛbay ma Zerozelem dɛkdɛk tsa bay. ²² Nɛkurom Samari hay ka sɛrum wu nakɛ ka dɛslumay ha gɛr aye bay. Nɛmay Yahuda hay na, nɛmaa sɛr, hɛrwi Mbɛlom a bɛzatay ha tsɛved i mɛtɛme a ndo hay na, ta Yahuda hay. ²³ Ane tuk na, hɛlay eye ma deyeweye ɛa hɛlay eye anan tsiy, Mɛsɛfɛre i Mbɛlom ma vɛliye gɛdan a ndo neheye a satay mɛdɛslay ha gɛr a Bɛba Mbɛlom ta dedek eye na, ta dɛslay ha gɛr ta dedek Mbɛlom ma pɛliye na, slala i ndo niye hay. ²⁴ Mbɛlom na, mɛsɛfɛre. Hɛrwi niye ndo neheye ta dɛslay ha gɛr aye na, tɛ dɛslay ha gɛr na, ta dedek ada ta gɛdan i mɛsɛfɛre.»

²⁵ Ŋgwas niye a gwaday: «Na sɛr ha na, ndo nakɛ Mbɛlom a pay dzagwa i bɛy a gɛr aye ma deyeweye (andza mɛgwede Kɛriste). Aza ki yaw na, ma dɛkway ha wu hay tebiye.»

²⁶ Yesu a mbɛday faya, a gwaday: «Nɛŋ nakɛ faya na tsikakeye me anɛke, nɛŋ eye.»

²⁷ Ahɛl nakɛ Yesu ta ŋgwas niye faya ta tsikiye me na, gawla i Yesu hay tɛ maw tuk. Tɛ ŋgatay a Yesu faya ta tsikiye me ta ŋgwas niye na, a gatay hɛrɛabɛkka. Ane tuk na, ndɛray kwa nɛte mɛ walan tay ka tsɛtsah ka Yesu, kɛ gwaday: «Ka pɛla abɛra ka ŋgwas eye mey?» kɛgɛbay «Ka tsikumeye me ta ŋgwas eye na, hɛrwi mey?» na, ndɛray ka tsɛtsah faya bay.

²⁸ Ŋgwas niye a gɛr ha kalawah ŋgay ka bɛdiyem, a mbɛda gɛr a walan gay. A ye naha a gwadatay a ndo hay: ²⁹ «Dumara, zɛbum ka ndo wuray anan eye tɛday, a peslɛn na wu nakɛ na gawa ahɛl niye aye tebiye. Ma giye na, Kɛriste nakɛ Mbɛlom a gwad ma slɛraweye aye.»

³⁰ Ndo hay tɛ tsɛne bazlam i ŋgwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abɛra mɛ walan gay, ti yaw ka tɛv i Yesu.

³¹ Ahɛl nakɛ ŋgwas niye a ye a walan gay aye, gawla i Yesu hay nɛteye faya ta geye amboh a Yesu mɛ nda wu mɛnday, tɛ gwaday: «Miter may, nda wu mɛnday!»

³² Ane tuk na, Yesu a mbɛdatay faya a gwadatay: «Wu mɛnday ga andaya nakɛ na ndiye, nɛkurom ka sɛrum bay.»

³³ Gawla ŋgay hay tɛ tsɛne andza niye na, tɛ tsik mɛ walan tay, tɛ gwad: «Ma giye na, ndɛray kɛ zlayaw wu mɛnday kɛla dɛw?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Wu mɛnday ga na, mɛge wu nakɛ a say a ndo nakɛ a slɛra ga ahaya aye ada mɛndɛve ha mɛslɛr nakɛ a vɛlɛn a gwedɛn ge aye. Matɛra wu mɛnday ga na, nɛŋgeye.» ³⁵ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A lɛkaw kiye fad na, ta dziye wu mɛnday abɛra ka dala.” Ane tuk na, nɛŋ dɛh na gwadakumeye: Ehey, zɛbum ka guvah hay lele, tɛday. Wu hay na, ta nah tsiy. Kɛ sla mɛdze. ³⁶ Ndo nakɛ ma dziye na wu mɛnday abɛra ka dala aye na, ma hutiyɛ mɛrɛbe ŋgay ada ma hayay gɛr a wu mɛnday niye. Wu mɛnday na, andza mɛgwede ndo neheye ta huta sifa nakɛ ma ndɛviye bay ka tor aye. Andza niye ndo mɛslɛge ta ndo mɛdze wu abɛra ka dala na, ta ŋgwasiye salamay. ³⁷ Hɛrwi dzeke nakɛ a gwad: “Ndo nɛŋged ma slɛgiye, ndo nɛŋged na, ma dziye na abɛra ka dala”, a tsik na, dedek. ³⁸ Na slɛr kurom a guvah mata dze na wu mɛnday nakɛ ka fɛtumay bay aye, ka tɛmumay a hɛlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay haladzay tɛ dzala ha ka Yesu. Tɛ dzala ha na, hɛrwi ŋgwas niye a datay ha parakka a gwadatay: «A peslɛn wu nakɛ na gawa ahɛl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tɛ ndisl naha ka tɛv i Yesu na, ta tsɛtsah ka Yesu, tɛ gwaday: «Ndza ka tɛv may tey.» Yesu a tɛma bazlam tay niye, a ndza ka tɛv tay mɛhɛne sulo. ⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbɛlom. Tɛ tsɛne na, ndo siye hay haladzay tɛ dzala ha ka Yesu sa. ⁴² Ndo niye hay tɛ gwaday a ŋgwas niye: «Anɛke nɛmaa dzala ka Yesu na, hɛrwi wu nakɛ ka tɛkɛramay aye sa bay. Nɛmaa dzala ha na, hɛrwi nakɛ nɛmaa tsɛne wu nakɛ bo ŋgay eye a tsik aye. Ada nɛmaa sɛr ha nɛŋgeye na, ndo mɛtɛme ha ndo i mɛndzibɛra hay dedek.»

Yesu a mbɛl ha wawa i ndo mɛge mɛslɛr i bɛy bagwar eye

⁴³ Yesu a ndza ka tɔv niye mɔhɔne sulo na, a hɔl bo a ye abɔra ka tɔv niye, a ye a Galile. ⁴⁴ Bo i Yesu eye a tsik, tɔ gɔr ɔgay, a gwad: «Ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom na, ta rɔhay ha gɔr ma gɔma ɔgay bay.»

⁴⁵ Azlakwa duh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta tɔma na lele tɔ mɔngwese eye hɔrwi nɔteye dɔrmak ta ye a magurlom i Pak niye ma Zerozelem aye ada a hɔlay i magurlom niye na, ta ɔgatay a wu nakɔ Yesu a ge aye.

⁴⁶ Andza niye, Yesu a mbɔda gɔr a Kana ka dala i Galile sa, gɔma nakɔ a tɔra ha yam guzom eye. Ndo mɔge mɔsler i bɔy bagwar eye wuray andaya, wawa ɔgay dɔvats eye ma gɔma i Kafernahum.

⁴⁷ A tsɔne Yesu kɔ maw abɔra ma Yahuda nenɔgeye ka dala i Galile na, a hɔl bo a ye ka tɔv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh tama a Kafernahum, ta mbɔlenɔ ahaya wawa ga andaya dɔvats eye faya ma mɔtiye tey.»

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Nɔkurom na, tadɔ na ge masuwayanɔ eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kɔkay?»

⁴⁹ Ndo mɔge mɔsler niye a mbɔday faya, a gwaday: «Bɔy ga, tama bɔse bɔna wawa ga ma ta mɔtiye.»

⁵⁰ Yesu a gwaday: «Mbɔda gɔr a mɔtagay, wawa yak ma mbɔliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mɔtagay.

⁵¹ Ahɔl nakɔ ndo niye faya ma diye a mɔtagay, nenɔgeye ka tsɔved mba na, ndo i mɔsler ɔgay hay ti yaw, tɔ ɔgɔlayaw gɔr hɔf ka tsɔved tɔ gwaday: «Wawa yak kɔ mbɔl!»

⁵² A tsɔtsah fataya, a gwadatay: «Wuye a gay ɔgama na, kɔday?»

Ta mbɔday faya, tɔ gwaday: «A gay ɔgama na, mɔvenenɔ ta bɔre nɔte i huwa.»

⁵³ A sɔr ha hɔlay niye na, tits hɔlay nakɔ Yesu a gwaday: «Wawa yak ma mbɔliye» aye. Tsa na, nenɔgeye ta ndo i gay ɔgay hay tebiye tɔ dzala ha ka Yesu.

⁵⁴ Nakay na, masuwayanɔ masulo eye nakɔ a ge ma Galile aye. A ge na, ahɔl nakɔ a maw abɔra ma Yahuda aye.

5

Yesu a mbɔl ha ndo wuray matɔra eye ma Zerozelem

¹ Ma dɔba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Hɔrwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye. ² Ma Zerozelem niye na, dɔlov wuray andaya bɔse ta Mɔgedɔ i Tɔbɔnɔ hay nakɔ ti yawa tay ha tɔ dɔma a walanɔ gay aye. Tɔ zalay a dɔlov eye niye tɔ bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dɔlov niye na, galak andaya mɔngɔna eye zlam. ³ Ndo i dɔvats hay haladzay tɔ hɔnawa mɔ dɔma: Guluf hay, ndo matɔra eye, ndo neheye sik tay mamɔta eye hay. [Ta hɔbawa yam nakɔ ma bɔliye wekit wekit aye. ⁴ Hɔrwi hɔlay eye andaya gawla i Mbɔlom a mbɔzlawaw, a bɔlawaw ha. Kɔ bɔl ha na, ndo nakɔ kɔ lah kurre mɔkal ha bo a yam niye gawla i Mbɔlom a bɔl ha aye na, kɔ mbɔl abɔra ma dɔvats ɔgay. Kwa dɔvats eye na, kɔkay kɔkay, ma mbɔliye.]

⁵ Mɔ walanɔ i ndo i dɔvats niye hay na, ndoweye andaya kɔ ndza ma dɔvats mɔve kuro kuro mahkar gɔr eye tsamahkar.

⁶ Yesu a ndisl a tɔv i ndo i dɔvats niye hay na, a ɔgatay a ndo niye mɔhɔna eye ada a tsɔne na, ndo niye kɔ ndza ma dɔvats mɔve haladzay. A tsɔtsah faya, a gwaday: «A saka mɔmbɔle dɔw?»

⁷ Ndo niye dɔvats eye a gwaday: «Ahɔl nakɔ yam faya ma bɔliye na, ndɔray andaya mɔzle ga, mɔkele ga ha a dɔma bay. Na gwad na dziye faya bo mɔkele ha bo a dɔma na, ndo mekenɔ eye a lehenɔ a dɔma.»

⁸ Yesu a tsɔne andza niye na, a gwaday: «Lɔtse, zla tɔv mɔhɔne yak, do wu yak!»

⁹ Kwayanɔna ndo niye a mbɔl. A zla tɔv mɔhɔne ɔgay ada a pa bo ka mede.

Azlakwa bay, wu niye a ge bo na, pat i mazɔzukw bo. ¹⁰ Bɔy i Yahuda hay tɔ ɔgatay a ndo niye a mbɔl eye faya ma zliye tɔv mɔhɔne na, tɔ gwaday: «Bɔgom na, pat i mazɔzukw bo sa na, tsɔved andaya mɔzle hubok pat i mazɔzukwe bay.»

¹¹ A mbɔdatay faya, a gwadatay: «Ndo nakɔ a mbɔl ga ha aye, a gwedenɔ: “Zla tɔv mɔhɔne yak do wu yak.”»

¹² Ndo niye hay ta tsɔtsah faya: «Ndowneye i ɔgay way nakɔ ma gwadakeye: “Zla tɔv

məhəne yak ada kâ ye ha” pat i mazəzukw bo na, way?»

¹³ Ane tuk na, ndo niye a sər ndo nakə a mbəl ha aye bay, hərwi Yesu ki ye ɲgway abəra ka təv niye, kə gər tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴ Ma dəba aye na, Yesu tə dza gər ta ndo nakə a mbəl ha aye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwadəy: «Anəke na, ka mbəl tuk. Kâ ge mənese sa bay. Ka ge mənese na, wu ma ta gakeye ma ziye nakə a gaka aye.»

¹⁵ Ma dəba eye ndo niye a ye, a gwadətay a bəy i Yahuda hay: «Maa mbəl ga ha na, Yesu.» ¹⁶ Tsa na, bəy i Yahuda niye hay ta dazlay məgay sewed a Yesu hərwi nakə a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye.

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Bəba ga faya ma giye məsler na, pat pat ada neɲ na giye andza niye dərma.»

¹⁸ Bəy i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ta səkah ha mapəle tsəved məkədə na. A satay məkədə na Yesu na, hərwi a rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, dəkdək bay. Ane tuk na, hərwi nakə a gwad Mbəlom na, bəba ɲgay aye. Andza məgwede a ləva ha gər ɲgay ta Mbəlom.

Bəba Mbəlom kə vəlay gədan a wawa ɲgay tebiye

¹⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Sərüm ha na, neɲ na sliye faya ka mäge wu tə həlay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakə na ɲgatay Bəba ga a gawa aye. Wu nakə Bəba ga a gawa aye na, neɲ wawa ɲgay na giye dərma. ²⁰ Bəba ga a wuda neɲ wawa ɲgay, ada ma deɲeye ha wu nakə a gawa aye tebiye. Ma deɲeye ha məsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeye hərɟabəkka.

²¹ «Andza nakə Bəba Mbəlom a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahan ada faya ma vəlateye sifa aye na, andza niye neɲ wawa ɲgay na vəliye sifa a ndo neheye a seɲ aye.

²² «Ada sa na, Bəba ma giye sariya tə həlay ɲgay aye bay. Kə vəleɲ gədan a həlay ga ka mäge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hərwi ada ndo hay tebiye tā dəsleɲ ha gər andza nakə ndo hay faya ta dəsleɲ ha gər a neɲgeye Bəba Mbəlom aye. Tadə ndoweye kə dəsleɲ ha gər a neɲ wawa ɲgay bay na,

kə dəsleɲ ha gər a Bəba ga nakə a sləra ga ahaya bay dərma.»

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Sərüm ha na, ndoweye kə pay zləm a bazlam ga neheye na tsik aye ada kə dzala ha ka Mbəlom nakə a sləra ga ahaya aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma ta geye sariya bay. Neɲgeye na, ɟa ki ye abəra ka tsəved i məməte. Ka dazlay a məndze ma sifa nakə ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Sərüm ha na, pat eye ma deyeweye, ɟa duh pat eye anan ki yaw tsiy, ahəl nakə ndo neheye nəteye andza mədahan hay ta tsəniye wu nakə Wawa i Mbəlom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zləm ada ta dzala ha ka wu nakə na tsik aye na, ta mbəliye. ²⁶ Mbəlom na, gədan ɲgay andaya ma vəliye sifa a ndo. Andza niye kə vəleɲ gədan a neɲ wawa ɲgay ma vəliye sifa a ndo dərma. ²⁷ Ada kə vəleɲ gədan a neɲ wawa ɲgay mäge sariya ka ndo hay. A vəleɲ gədan mäge sariya ka ndo hay na, hərwi neɲ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mâ gakum masuwayan bay, hərwi pat eye ma deyeweye na, mədahan neheye ma bəd ta tsəniye bədiday ga. ²⁹ Ta tsəne na, ta lətseweye abəra ma mədahan. Ndo neheye ahəl niye tə gawa wu ɲgwalak eye na, ta lətseweye abəra ma mədahan, ta hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ada ndo neheye tə gawa wu ɲgwalak eye bay aye na, ta lətseweye abəra ma mədahan i tay na, ta gəsiye tay a sariya. ³⁰ Neɲ na, na sliye faya mäge wuray ka gər bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakə Mbəlom a tsiken aye ada sariya ga nakə na giye na, dedək hərwi na pəla na, wu nakə a yeɲ a gər a neɲ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta həliye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadətay sa: «Tadə na ta mbal i gər ga na, ndo hay ta gwadiye dedək bay.»

³² Ane tuk na, mata həle mbal i gər ga na, ndo mekeleɲ eye ada na sər ha ndo məhəle mbal ga na, ma həliye, ta dedək.

³³ Ka slərüm ndo hay ka təv i Yuhana ada kə tsikakum wu nakə dedək eye. ³⁴ Neɲ na, na pa gər ka məhəle mbal i ndo təbey. Duh na tsikakum andza niye na, hərwi ada kâ hutum mətəme. ³⁵ Ahəl niye, Yuhana

na, a t̄ara andza lalam nak̄a ta piye faya ako h̄arwi ada m̄a đakum ha dedek aye. Ma m̄andze tsakway na, ka t̄amum bazlam ŋgay ada ka ŋgwasum h̄arwi dzaydzay ŋgay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekelenj eye neheye a ze bazlam i Yuhana nak̄a a tsik ta h̄aliye mbal i ḡar ga aye na, anan̄. Nen̄ faya na tsikiye ka m̄asler nak̄a B̄aba ga a v̄alenj a gwedenj “ge” aye. Wu neheye faya ta b̄aziye ha masl̄era ga ahaya na, Mb̄alom dedek.

³⁷ «Ada B̄aba ga nak̄a a sl̄era ga ahaya na, ma h̄aliye mbal ga. Ane tuk na, ka ts̄enum b̄ad̄id̄ay ŋgay đad̄a bay ada ka ŋgatumay đad̄a bay. ³⁸ Ka t̄amum bazlam ŋgay hay, ta ndza m̄a đ̄arev kurom bay h̄arwi ka dzalum ha ka nen̄ wawa ŋgay nak̄a a sl̄eraw aye bay.

³⁹ «Ada n̄akurom na, faya ka dzan̄gumeye Derewel i Mb̄alom pat pat h̄arwi ka pum m̄adzal ḡar kurom na, ka gwad̄um ka hutumeye m̄a đ̄ama sifa nak̄a ma nd̄aviye bay aye. Bazlam i Mb̄alom neheye t̄a h̄al mbal na, i ḡar ga. ⁴⁰ Azlakwa đuh a sakum madayaw ka t̄av ga m̄ahute sifa nak̄a dedek aye bay na, k̄akay?»

⁴¹ Yesu a gwad̄atay: «Ka dzalum na, a sen̄ ndo hay t̄a zembedenj đaw? A’ay! Nen̄ na, m̄adzal ḡar ga a ye ka mazembede nak̄a ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye t̄abey. ⁴² Ane tuk na, n̄akurom na, andza nen̄ t̄abey. Na s̄ar ha ta dedek, ka wud̄um Mb̄alom bay. ⁴³ Na yaw na, maa sl̄era ga ahaya na, B̄aba ga Mb̄alom ada ka wud̄um mat̄ame ga bay. Ane tuk na, tad̄a ndo mekelenj eye m̄a yaw ta ḡedan̄ ŋgay na, ka t̄amumeye na. ⁴⁴ A sakum na, ndo hay t̄a zambadakum. Đuh Mb̄alom nak̄a dedek eye na, ka wud̄um mazambad̄ay bay. Ada tad̄a n̄akurom andza niye dedek na, ka dzalumeye ha fagaya ma k̄akay?

⁴⁵ «Ane tuk na, k̄a dzalum na, na ta makumeye ha m̄anese kame i B̄aba ga bay. Mata makum ha m̄anese na, Musa nen̄geye nak̄a ka pum faya m̄adzal ḡar kurom aye. ⁴⁶ Tad̄a ka dzalum ha ka Musa ta dedek na, hađe ka dzalum ha ka nen̄, h̄arwi Musa a watsa na, ka nen̄. ⁴⁷ Tad̄a ka dzalum ha ka wu nak̄a Musa a watsa aye bay na, ka

dzalumeye ka wu nak̄a faya na tsikiye na, ma k̄akay?»

6

Yesu a v̄alatay wu m̄anday a ndo hay ta giye gwezem zlam

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17

¹ Ma đ̄aba aye na, Yesu a l̄atse, a ye a tas a diye i đ̄alov i Galile. Đ̄alov niye na, t̄a zalay đ̄alov i Tiber đ̄armak. ² Ndo hay haladzay t̄a paway b̄azay. T̄a paway b̄azay na, h̄arwi nak̄a t̄a ŋgataway a masuwayan̄ neheye a gawa aye. Masuwayan̄ niye a gawa aye na, a mb̄alawa tay ha ndo i đ̄avats hay.

³ Yesu ta gawla ŋgay hay t̄a tsal a mah̄amba, ti ye t̄a ndza m̄a đ̄ama. ⁴ Magurlom i Yahuda hay nak̄a t̄a zalay Pak aye na, mazlambar k̄a ndzew. ⁵ Yesu a z̄aba đ̄are na, a ŋgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka t̄av ŋgay. Tsa na, a ts̄atsah ka Filip, a gwad̄ay: «Ka hutakwaweye m̄as̄ak̄amaw wu m̄anday đ̄a m̄av̄alatay a ndo neheye tebiye na, m̄an̄gay?»

⁶ Yesu a tsikay a Filip andza niye na, maz̄abe ka m̄adzal ḡar i Filip. H̄arwi Yesu na, a s̄ar wu nak̄a ma giye.

⁷ Filip a mb̄ad̄ay faya a gwad̄ay: «Kwa tad̄a ka s̄ak̄amakwaw wu m̄anday ta *dinar** sulo, kwa way ada m̄a huta tsekwen̄ tsekwen̄ b̄abay na, ma slateye bay.»

⁸ Ndo mekelenj eye m̄a walan̄ i gawla ŋgay hay, m̄ezele ŋgay An̄đ̄are malamar i Simon̄ Piyer, a gwad̄ay: ⁹ «Wawa wuray anan̄ kanan̄ na, tapa i makwala andaya faya zlam t̄a k̄alef hay sulo. Ane tuk na, h̄arwi ndo neheye haladzay aye na, ma sliye mey?»

¹⁰ Tsa na, Yesu a gwad̄atay a gawla ŋgay hay: «Dum gwad̄umatay a ndo hay t̄a ndza tebiye ka dala.»

Ka t̄av eye niye na, guzer andaya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ŋgay hay ti ye, t̄a gwad̄atay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye t̄a ndza ka dala. Hasl̄aka hay đ̄ekđ̄ek ta giye gwezem zlam.

* 6:7 Dinar: Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiye mer̄ađe i ndo m̄age m̄asler pat n̄ate. Z̄aba m̄a Mata 20.2.

¹¹ Ndo niye hay tebiye tã ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sısœ a Mbêlom, a ngãna ha. A ngãna ha na, a vêlatay a ndo niye hay mandza eye. A hêl kêlef niye hay, a ge ha andza niye sa. Tã nda makwala niye tã kêlef aye ka mœrehe tay.

¹² Tã nda makwala niye tã rah lele na, Yesu a gwadãtay a gawla ngay hay: «Hayu-may gær a siye nakã a zaw aye kwa tsekwen mâ dze bay.» ¹³ Tsa na, tã hayay gær a makwala nakã a zaw abœra ka ndo neheye tã nda aye. Tã hayay gær na, a rah a gwan kuro gær eye sulo.

¹⁴ Ndo hay tã ngatay a masuwayan niye Yesu a ge nakã a bœz ha gëdan i Yesu aye na, tã gwad: «Ndo nakay na, ndo mœde ha bazlam i Mbêlom dedek. Nengeye na, ndo mœde ha bazlam i Mbêlom nakã tã tsik faya ahêl niye tã gwad ma deyeweye ka mândzibœra aye.»

¹⁵ Yesu a sær ha ndo niye hay ta deyeweye ta piye na a bœy ta gëdan na, a mbœda gær, a tsal ngway a tsaholok niye sa. A tsal na, mahãngeye.

*Yesu a ye ka gær i yam tã sik
Mata 14.22-33; Markus 6.45-52*

¹⁶ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tã mbœzla ka me i dœlov. ¹⁷ Ti ye naha na, tã tsal a kwalalan i yam, ta dazlay mœtese a diye nengeđ mede a gœma i Kafernahum. Ahêl nakã faya ta diye na, hœvad kê ge fataya tsiy, ada Yesu kê husa ka tœv tay zuk bay. ¹⁸ Dœlov niye a dazlay mœbœle haladzay wekit wekit hærwi mœtasl a ge ta gëdan. ¹⁹ Ta ye ma giye kilomiter zlam kægãbay mækwa na, tã ngatay a Yesu faya ma diye naha ka tœv i kwalalan yam tay, ka gær i yam tã sik. Tã ngatay na, ta dzãdzar haladzay.

²⁰ Ane tuk na, Yesu a gwadãtay: «Kã dzãdzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²¹ Gawla ngay hay a satay mægãsay naha mœ hœlay a kwalalan i yam. Kwayanŋa kwalalan i yam niye a husa dãnuts ka me i dœlov ka dala, ka tœv nakã a satay mede a dœma aye.

Wu mânday nakã ma vœliye sifa aye

²² Tãdœ eye na, ndo niye hay haladzay eye tã ze naha ma diye i dœlov niye ta pœla Yesu. Ta sær ha na, kwalalan i yam ka tœv eye niye na, nœte. Tã sær ha na, Yesu kê tsal a kwalalan i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ngay hay ti ye na, mahœtay eye.

²³ Siye i ndo hay ti yaw tã kwalalan i yam tay hay abœra ma gœma i Tiber, tã ndislew tã ndzay a gær a ndo hay ka me i dœlov niye bœse ta tœv nakã ndo hay tã nda wu mânday mœ dœma aye, wu mânday nakã Yesu a zla a gay naha sısœ a Mbêlom ada a vêlatay a ndo niye hay aye. ²⁴ Ndo hay ta zœba dœre na, Yesu andaya bay ada gawla ngay hay bœbay nœteye andaya ka tœv niye bay na, tã tsal a kwalalan i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pœle na Yesu.

²⁵ Ti ye tã huta na Yesu ka me i dœlov niye ta diye nengeđ. Ti ye tã gwadãtay: «Miter, ka ndislew kanan na, sa kêday?»

²⁶ Yesu a mbœdãtay faya, a gwadãtay: «Ayaw! Sœrum ha na, ka pœlum ga na, hærwi nakã ka ndayum wu mânday ka rahum bœh bœh lele aye bœna, hærwi nakã ka tsœnum masuwayan nakã na giye a say mægweđe mey na, ka tsœnum bay. ²⁷ Kã gum mœsler hærwi wu mânday nakã ma nasiye aye bay. Duh gum mœsler na, hærwi wu mânday nakã ma nasiye bay ma ndziye huya ada ma vœliye sifa nakã ma ndœviye bay ka tor eye. Wu mânday niye na, neŋ Wawa i Ndo na vœlakumeye. Na vœlakumeye na, hærwi Bœba Mbêlom kê vœlen gëdan ka mœge.»

²⁸ Ta tsœtsah faya tã gwadãtay: «Nœmaa giye na, mœsler waray nakã ma deyeye a gær a Mbêlom aye?»

²⁹ Yesu a mbœdãtay faya, a gwadãtay: «Mœsler nakã a yay a gær a Mbêlom ka gum-eye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakã a slœra ga ahaya aye.»

³⁰ Tã gwadãtay: «Kê ge andza niye na, nœmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bœzamay ha masuwayan waray? Kægãbay ka giye na, mœsler waray? ³¹ Hærwi ahêl niye bœba tœte kway hay ti yaw abœra mœ Ezipt, nœteye mœ makulkwandah na, tã nda wu mânday nakã a yaw mœ mbêlom tã zalay *man* aye†. Andza nakã tã watsa mœ Derewel i Mbêlom aye na, tã gwad: “Mbêlom kê vêlatay wu

† 6:31 Madayaw abœra ma Ezipt 16.13-15, 31. ‡ 6:31 Madayaw abœra ma Ezipt 16.4.

mənday nakə a yaw mə Mbəlom aye, tə nda.†»

³² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Sərum ha na, wu mənday nakə ahəl niye Musa a vəlakum mə makulkwandah aye na, wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye ta dedək bay. Ane tuk na, wu mənday nakə bəba ga Mbəlom ma vəlakumaweये abəra mə mbəlom aye na, nakə ta dedək aye. ³³ Hərwi wu mənday niye Mbəlom ma vəlakumeye na, neñ ndo nakə na mbəzlaw abəra mə mbəlom aye, ada wu mənday niye na, ma vəlateye sifa a ndo i məndzibəra hay.»

³⁴ Tə gwadāy: «Bəy may, vəlamay wu mənday niye huya tey.»

³⁵ Yesu a tsikatay parakka, a gwadatay: «Wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye na, neñ. Ndowne ki yaw ka təv ga ada kə dzala ha ka neñ na, may ma wuriye faya dāda bay, yam ma geye dāda sa bay. ³⁶ Ane tuk na, 6a na tsikakum ka ngatumeñ ada ka dzalum ga ha wal bay. ³⁷ Ndo neheye Bəba ga a vəleñ tay ha aye na, ta deyeweये ka təv ga. Ada ndo nakə ki yaw ka təv ga aye na, dāda na kaliye ha bay. ³⁸ Hərwi na mbəzlaw abəra mə mbəlom na, ka mäge wu nakə a yeñ a gər a neñ aye bay, ane tuk na, mäge məsler nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁹ Məsler nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vəleñ tay ha a həlay aye na, kwa nəte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahañ pat i sariya. ⁴⁰ Wu nakə a say a Bəba ga na, anañ: Ndo neheye ta zəba ka neñ wawa ngay ada ta dzala ha fagaya aye na, tã huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neñ na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahañ.»

⁴¹ Yahuda niye hay ta dazlay məse bazlam ka Yesu, hərwi nakə a gwadatay: «Neñ na, wu mənday nakə a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye.»

⁴² Tə gwad: «Na gwad Yesu neñgeye na, wawa i Yusufa bədaw? Ka sərakwa bəba ngay ta may ngay lele tuk na, ada ma sliye faya anəke məgwede neñgeye na, a mbəzlaw abəra mə mbəlom na, kəkay?»

⁴³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərum ha məse fagaya bazlam mə walañ kurom! ⁴⁴ Tadə Bəba ga ki ye ahaya ndoweye ka təv ga bay na, ma sliye faya ma-dayaw ka təv ga bay. Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye ki ye ahaya ndoweye ka təv ga na, neñ na ta mbəliye ha abəra ma mədahañ pat i sariya. ⁴⁵ Ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: “Mbəlom neñgeye ma ta datay ha bazlam ngay a ndo hay.‡” Ndowne kə tsəne bazlam i Mbəlom Bəba ga ada ka tətik na, ma deyeweये ka təv ga. ⁴⁶ Azlakwa andza məgwede ndəray dāda kə ngatay a Bəba ga bay, maa ngatay na, neñ ndo nakə na yaw abəra ka təv ngay aye nəte ngweñ.»

⁴⁷ «Sərum ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neñ aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸ Neñ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹ Ahəl niye na, bəba təte kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalay *man* aye mə makulkwandah*, ada huya tə mət ngway. ⁵⁰ Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹ Neñ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndowne kə nda wu mənday nakay na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na vəliye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tã huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kəd faya wuway mə walañ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweये bo ngay ada ka ndayakweये na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, tadə ka ndayum bo ga, neñ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay. ⁵⁴ Ndowne kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma mədahañ. ⁵⁵ Hərwi bo ga na, wu mənday nakə dedək aye ada bambaz ga na, wu məse nakə dedək aye. ⁵⁶ Ndowne ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya mə neñ ada

‡ 6:45 Ezay 54.13. * 6:49 Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.

nej na ndziye mə neŋgeye. ⁵⁷ Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ma ndziye huya ada nej na ndziye huya na, hərwi neŋgeye. Andza niye ndoweye kə nda bo ga na, neŋgeye dərma ma ndziye huya hərwi nej.

⁵⁸ «Wu mənday nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye na, anan: Neŋgeye andza nakə bəba tətə kurom hay tə nda ahəl niye mə makulkwandah aye təbey. Tə nda wu mənday niye na, huya tə mət ŋgway. Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, ahəl nakə neŋgeye faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mađuwule me ma gəma i Kafer-nahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya məpay zləm na, way?»

⁶¹ Yesu a sərətay naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gər ŋgay aye. Hərwi niye a gwadətay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum daw? ⁶² Tadə ka ŋgatumay a nej Wawa i Ndo faya na tsaliye a təv ga nakə na mbəzlaw abəra mə dəma aye na, ada ka gwadumeye kəkay? ⁶³ Mata vəle sifa a ndo hay na, Məsəfəre i Mbəlom. Ndo hay na, ta sliye faya məhute sifa niye ta gədan tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vəleŋ na, Məsəfəre i Mbəlom ada bazlam neheye ta vəliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ kurom na, ta dzala ha ka nej bay.»

Ayaw! Ba kwa ka madazlay na, Yesu a sər ha neheye ta dzaliye ha faya bay aye ada a sər ha ndo nakə ma ta giye faya daf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadətay sa: «Hərwi niye na gwadəkum: Tadə Bəba ga kə vəlay tsəved bay na, ndəray ma sliye faya madayaw ka təv ga bay.»

⁶⁶ Ma dəba eye na, gawla ŋgay hay haladzay tə gər ha ti ye wu tay. Ta pay bəzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadətay: «Nəkurom dərma a sakum mede wu kurom daw?»

⁶⁸ Simoŋ Piyer a gwadətay: «Bəy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vəlameye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəmaa pay bəzay na, a way sa way? ⁶⁹ Nəmay nəmaa dzala kar ha ada nəmaa sər ha nəkar na, ndo nakə tsədanŋa Mbəlom a sləraw aye.»

⁷⁰ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Na gwad mapala kurom kuro gər eye sulo na, nej bədaw? Ada azlakwa ndo nəte mə walaŋ kurom neŋgeye na, Fakalaw.»

⁷¹ A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neŋgeye nəte mə walaŋ i ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neŋgeye.

7

Magurlom i madzawadzawa

¹ Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka dala i Yuda bay hərwi a satay a bagwar i Yahuda hay məkədə na.

² Ahəl niye na, magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kə ndzew mazlambar. ³ Hərwi niye malamar ŋgay hay tə gwadətay: «Do abəra kanaan do a dala i Yahuda hərwi ada gawla yak hay nəteye tā ŋgatay a məsler nakə ka giye dərma. ⁴ Tadə a say a ndoweye ndo hay tā sər na na, ma sliye faya məngehe na wu nakə ma giye bay. Faya ka giye məsler neheye andza nakay sa na, ge wu neheye, ada ndo hay tebiye tā sər kar ha.»

⁵ Malamar ŋgay niye hay tə tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bəbay ta dzala ha ka Yesu bay.

⁶ Yesu a gwadətay: «I ga na, həlay eye kə slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa həlay waray waray, lele tsa. ⁷ Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay ta sliye faya mənəkum dərə təbey. Ane tuk na, nej na, ta neŋeye dərə hərwi na gwadawa məsler tay nakə faya ta giye na, lele bay. ⁸ Nəkurom eye, dum a magurlom niye. Nej na, na diye bay, hərwi ga na, həlay eye kə ndislew zuk bay.»

⁹ A tsikatay ka bo abəra bazlam niye andza niye na, a ndza ŋgway ma Galile. ¹⁰ Malamar ŋgay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye

dərmak. A zəŋgal tay naha ma dəba. Ane tuk na, a ndisl naha a dəma na, ka bəz ha bo parakka bay. A ŋgaha bo.

¹¹ Bagwar i Yahuda hay mə magurlom niye, ta pəla na Yesu, ta tsətsah ka ndo hay, tə gwad: «Nenḡeye i ŋgay tebiye na, mənḡay?»

¹² Ndo hay haladzay tə kəḡf faya wuway haladzay. Siye hay tə gwad: «Ndo nakay na, nenḡeye ndo lele eye.» Siye hay tə gwad: «A'ay! Nenḡeye na, faya ma səpatiye tay ha ndo hay.» ¹³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte a sla faya mətsike bazlam niye parakka bay hərwi ndo hay tebiye ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay.

¹⁴ Magurlom niye məzaw ŋgay eye mazlambar ka ndəv na, Yesu a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. ¹⁵ Bazlam ŋgay niye faya ma tətikateye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hərbaḡəkka, tə gwad: «Ndo nakay kə dzanḡa bay tuk na, ada a sər wu haladzay na, kəkay?»

¹⁶ Yesu a mbəḡatay faya a gwadətay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeye na, a yaw mə nenḡ bay. A yaw mə Mbəlom nenḡeye nakə a sləra ga ahaya aye. ¹⁷ Ndoweye kə say məḡe wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ma səriye bazlam ga nakə na tsik aye a yaw abəra mə Mbəlom kəḡəbay a yaw ma mədzal gər ga. ¹⁸ Ndo nakə a tsik bazlam nakə a yaw ma mədzal gər ŋgay aye na, a say ndo hay tā dəslay ha gər. Ane tuk na, ndo nakə faya ma tətikateye a ndo hay hərwi ada ndo hay tā dəslay ha gər a ndo nakə a sləra ahaya na, nenḡeye ndo i dedək. Nenḡeye na, maraw me andaya mə nenḡeye bay. ¹⁹ Na gwad maa vəlakum bazlam i Mbəlom mapala eye na, Musa bəḡaw? Ada ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ka rəhay ha gər bay. Ada a sakum məkəḡe ga na, hərwi mey?»

²⁰ Ndo hay ta mbəḡay faya a Yesu, tə gwadətay: «Nəkar na, fakalaw mə bo yak kəla ḡaw? Mapəla tsəved məkəḡe kar na, way?»

²¹ Yesu a gwadətay: «Na ge masuwayaŋ nəte pat i mazəzukuw bo na, a gakum hərbaḡəkka a nəkurom tebiye. ²² Sərum ha, Musa kə tsikakum dəsum tay ha wawa

kurom hay. Maa dazlay məḡe andza niye na, bəba təte kurom hay bəna Musa bay. Andza niye na, ka dəsaawum wawa kurom hay pat i mazəzukuw bo. ²³ Ka dəsum wawa pat i mazəzukuw bo na, hərwi ada marəhay gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a vəlakum aye. Ada na mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukuw bo ḡuh na, ka gum fagaya mevel na, hərwi mey? ²⁴ Kə gum sariya ka ndo tə wu nakə ka ŋgatumay tə ḡəre aye tsa bay. ḡuh gum na, ta tsəved dedək eye.»

²⁵ Siye i ndo i Zerozelem hay, tə gwad: «Ndo nakə ta pəla məkəḡe na aye na, nenḡeye bəḡaw? ²⁶ Zəbum faya tey: Faya ma tsikiye me parakka mə walaŋ i ndo hay tebiye, ada ta gwadətay wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ma giye na, bəy kway hay tə sər nenḡeye Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweye kəla ḡaw? ²⁷ Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bəna Kəriste ma deyeweye na, a yaw mənḡay na, ndəray ma səriye bay. Ndo nakay a yaw mənḡay na, ka sərakwa.»

²⁸ Andza niye, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mba, a tsik me ta magala, a gwad: «Ka sərum ga ha azlakwa ḡaw? Nenḡ na yaw mənḡay na, ka sərum ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gər bo ga bay. Ndo nakə a sləra ga ahaya na, nenḡeye ndo i dedək. Nəkurom ka sərum na bay. ²⁹ Nenḡ na, na sər na hərwi na yaw na, abəra ka təv ŋgay ada maa sləra ga ahaya na, nenḡeye.»

³⁰ Andza niye, ta pəla tsəved məḡəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kə ḡəs na bay hərwi həlay ŋgay aye kə ndisl a dəma zuk bay. ³¹ Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Kəriste. Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye ma giye masuwayaŋ ma ziye i ndo nakay ḡaw?»

A satay a Farisa hay məḡəse na Yesu

³² Farisa hay tə tsəne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tə masəsəkwe aye. Nəteye ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay tə haya gər, tə slər sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye hərwi ada tā ye, tā ḡəsaw Yesu.

³³ Yesu a ngatay andza niye na, a gwad: «Nej andaya ka tøv kurom ma mändze tsekweñ mba. Tsa na, na miye gwa ka tøv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁴ Ka ta pəlumeye ga ada ka ta hutumeye ga bay hərwi ka slumeye faya mede a tøv nakə nej na diye a dəma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsətsah mə walañ tay, tə gwad: «Ma diye na, a ngay nakə ada ka slakweye faya məhute na bay aye. Ma diye na, a walañ i Yahuda neheye nəteye mandza eye mə walañ i Gərek hay aye kəla daw? Ada ma ta tətikateye a Gərek hay kəla daw? ³⁶ Bazlam ngay niye a gwad: “Ka ta pəlumeye ga, ada ka ta hutumeye ga bay hərwi ka slumeye faya mede a tøv nakə nej na diye a dəma aye bay.” A tsik andza niye na, andza məgwede mey?»

Yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandəve i magurlom na, pat nakə bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lətse, a tsik me ta magala, a gwad: «Tadə ndoweye yam a gay na, mâ yaw ka tøv ga mâ sa. ³⁸ Ndoweye kə dzala ha ka nej na, “yam nakə ma vəliye sifa aye ma ngəziye wad wad mə dərev ngay” andza nakə tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Məsəfəre i Mbəlom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutiyə Məsəfəre niye. Ahəl nakə Yesu a tsik andza niye na, Məsəfəre ki yaw zuk bay hərwi Yesu kə tsal a tøv nakə Mbəlom ma dəslay ha gər aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, siye i ndo hay tə gwad: «Ta dedək ndo nakay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya ka həbakweye aye!»

⁴¹ Siye hay tə gwad: «Neñgeye na, Kəriste!» Ane tuk na, siye hay tə gwad sa: «Kəriste na, ma deyeweye abəra ka dala i Galile daw? ⁴² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad Kəriste ma deyeweye na, abəra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, gəma nakə Davit a ndzawa mə dəma aye.*»

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hərwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a

satay məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kwa nəte kə lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom hay, tə maw ka tøv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay. Anəke tə maw na, ndo neheye ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Ka gəsumaw Yesu bay na, hərwi mey?»

⁴⁶ Sidzew matsəpe gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom niye hay ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Ndəray kə tsik me dədə andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tə gwadatay: «Nəkurom dərma ka səpat kurom daw? ⁴⁸ Ka ngatumay a ndəray mə walañ may bəy i Farisa hay ada mə walañ i bəy hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay kə dzala ha ka ndo niye daw? ⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kəriye hay, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Nəteye na, Mbəlom kə vəlatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem neñgeye nəte mə walañ i Farisa niye hay dərma. Neñgeye ndo nakə a ye ka tøv i Yesu ahəl niye aye. A gwadatay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved məgay sariya a ndo andza niye kəriye tsa bay. Tsənakwa wu nakə ma tsikiye ada wu nakə a ge aye təday.»

⁵² Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəkar na, ndo i Galile dərma daw? Dzanğa bazlam i Mbəlom lele təday ada ka səriye ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kwa nəte ma deyeweye abəra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsəne andza niye na, a ye ngway a mətəgay.

8

Ngwas nakə a ge madama aye

¹ Yesu a tsal a Mahəmba i Tetədöz. ² Ta mekedə pərik na, a mbədawa gər a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. A ye naha a ndza ka dzanğa. Ndo hay haladzay ti ye naha ka tøv ngay. Tsa na, a dazlay a matətikatay.

³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom

* 7:42 Zəba ma 2 Samuyel 7.12; Dəmes hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

mapala eye ta Farisa hay tã gäsay naha ñgwas wuray tã tatsa na ka mäge madama. Tã gäs naha, tã lätse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tã gwaday a Yesu: «Miter, ñgwas nakay tã tatsa na na, neñgeye faya ma giye madama. ⁵ Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a gær a slala i ñgwas andza nakay na, kädum na tã kwar. Ada nãkar ka gwad faya na, kækay?»

⁶ Tã tsikay andza niye na, mähäle faya abära suwat hærwi ada mähute faya mænese.

Ane tuk na, Yesu a tsäne andza niye na, a räh gær ñgay ka dala. A pa bo ka mæzehe ka dala ta wur hälai. ⁷ Ndo neheye na, näteye ta tsätsahiye faya huya. Hærwi niye Yesu a lätse, a gwadatay: «Mä walañ kurom nakay ndo nakä dädä kã ge mezeleme bay aye mä lahay ha mækalay kwar tädai.»

⁸ Tsa na, Yesu a räh gær ka dala sa. A ma ka mæzehe ka dala.

⁹ Tã tsäne bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tã gäd näte ta näte. Maa lah mede na, madugula hay.

Yesu ta ñgwas niye tã ze naha sulo tsii. Ñgwas niye malätse eye huya kame i Yesu.

¹⁰ Yesu a lätse, a gwaday: «Ñgwas nakay, ndo neheye tã gäsa kar ahaya na, näteye mængay? Ndäray kã gäs kar ta sariya bay sadzæk daw?»

¹¹ Ñgwas niye a mbädai faya, a gwaday: «A'ay bãy.»

Yesu a gwaday: «Neñ bãyay na, sariya ga ma gäsiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, kã ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nakä ma däviiye ka mändzibära aye

¹² Ma däba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwadatay: «Neñ na, dzaydzay nakä ma däviiye ka mändzibära aye. Ndoweye kã peñ bãyay na, ma ndziye ma lävön sa bay, ma hutiiye dzaydzay, dzaydzay nakä ma väliye sifa a ndo hay aye.»

¹³ Farisa hay tã gwaday: «Nãkar na, bo yak eye ka hæl mbal i gær yak eye tsa daw? Bazlam yak nakä ka tsik aye na, dedek bay.»

¹⁴ Yesu a mbädai faya, a gwadatay: «Kwa neñ eye na hæl mbal i gær na, wu

nakä na tsik aye na, dedek. Hærwi na sær tæv nakä na yaw abära mä däma aye ada tæv nakä na diye a däma aye. Ane tuk na, näkurom na, tæv ga nakä na yaw abära mä däma aye ada tæv nakä na diye a däma aye na, ka sërüm bay. ¹⁵ Näkurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i mändzibära hay. Neñ na, na giye sariya a ndäray tãbey. ¹⁶ Kwa tadä na giye sariya bãyay na, sariya ga na giye ta tsäved eye. Hærwi na giye sariya na, mahägeye bay. Nãmaa giye na, ta Bãba ga. Maa slära ga ahaya na, neñgeye. ¹⁷ Mawatsa eye mä bazlam kurom mapala eye na, a gwad: «Tadä ndo hay sulo bazlam tay kã ge näte na, wu niye na, dedek.*» ¹⁸ Andza niye, neñ na, na tsikiye ka bo ñgway ada Bãba nakä a slära ga ahaya ma tsikiye ka neñ.»

¹⁹ Ta tsätsah faya, tã gwaday: «Bãba yak eye na, mængay?»

Yesu a mbädai faya, a gwadatay: «Ka sërüm ga ha bay ada ka sërüm Bãba ga bay. Tadä ka sërüm neñ na, ka sërümeye Bãba ga.»

²⁰ Yesu a tsik bazlam niye hay na, ahæl nakä faya ma tätikateye bazlam ñgay a ndo hay mä gay i mädäslay ha gær a Mbälom aye. Neñgeye mandza eye ta tæv nakä tã pawä a däma wu kãriye a Mbälom aye. Ndäray kã gäs na bay hærwi hälai ñgay eye kã sla zuk bay.

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka pälumeye ga. Ane tuk na, ka mätumeye mä mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a tæv nakä neñ na diye a däma aye bay.»

²² Yahuda hay tã gwad mä walañ tay: «A gwad ka slakweye mede a tæv nakä ma diye a däma aye bay na, ma kädiiye bo ñgay kälä daw?»

²³ Yesu a gwadatay: «Näkurom ka wum bo na, ka mändzibära. Neñ na yaw na, mä mbälom. Näkurom na, ndo i mändzibära hay. Ane tuk na, neñ na, ndo i mändzibära tãbey. ²⁴ Hærwi niye na gwadakum na: «Ka mätumeye mä mezeleme kurom.» Kã ge ka dzalum ha neñ ndo nakä neñgeye aye bay na, ta dedek ka mätumeye mä mezeleme kurom.»

* **8:17** Zäba mä Bazlam mapala eye masulo eye 17.6; 19.15.

²⁵ Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəkar na, way?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə na tsikakum kwa ahəl nakə na dazlay mətsikakum bazlam ga aye. ²⁶ Wu andaya haladzay mətsike ka gər kurom ada sariya ma gəsiye kurom tə wu niye hay. Ane tuk na, ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedek ada wu nakə na tsikateye a ndo hay aye, maa tsikenŋ na, neŋgeye.»

²⁷ Yesu a tsikatay ka Bəba Mbəlom na, nəteye ta tsəne bay. ²⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ka lətsum ga ha, ka kədəm neŋ Wawa i Ndo na, neŋ ndo nakə neŋgeye aye ka sərume ye ha. Ka sərume ye ha wu nakə na ge aye na, ka gər bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nakə Bəba a tsikenŋ aye dəkdek tsa. ²⁹ Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye tə neŋ. Kə gər ga ha mahəgeye bay hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

³⁰ Kwayaŋŋa ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ŋgay niye a tsik aye.

³¹ Yesu a gwadətay a Yahuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərume ye gawla ga hay ta dedek. ³² Andza niye ka sərume ye dedek. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedek.»

³³ Tə tsəne andza niye, ta mbəday faya, tə gwadəy: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmaweye abəra ma beke na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ayaw! Sərūm ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neŋgeye ka təra beke i mezeleme. ³⁵ Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ŋgay bay. Wawa, neŋgeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ŋgay. ³⁶ Andza niye, neŋ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərume ye beke hay sa bay. ³⁷ Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlume ye tsəved ka məkədə ga hərwi ka kərahum bazlam ga. ³⁸ Neŋ, na tsik na, wu nakə na ŋgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadətay: «Tədə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gume ye andza Abraham bədaw? ⁴⁰ Neŋ, na tsikawakum na, dedek nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa mâ ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlume ye tsəved məkədə ga. Abraham na, neŋgeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gume ye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwadəy: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndəray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nəte ŋgweŋ.»

⁴² Yesu a gwadətay: «Tədə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudume ye ga. Hərwi neŋ na, na yaw mə Mbəlom ada neŋ kənaŋ na, hərwi ŋgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, neŋgeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi mey? Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər məge na, wu nakə bəba kurom a wudə aye. Neŋgeye ndo məkədə ndo kwa anəke bay. Neŋgeye na, a say dedek təbey hərwi dedek andaya mə neŋgeye bay. Maraw me na, wu ŋgay hərwi neŋgeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma neŋgeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neŋ na, na tsik dedek. A sakum mədzele ha ka neŋ bay na, hərwi nakə na tsik dedek aye. ⁴⁶ Way nakə mə walaŋ kurom ma gwadiye ka neŋ, na ge mənese na, way? Na tsikakum dedek na, ka dzalum ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndoweye wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwadəy a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedek.»

⁴⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neŋ faya na dəslay ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka

wudum mädäslen ha gər bay. ⁵⁰ Neñ na, na däslay gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mädäslen ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, nengeye. ⁵¹ Ayaw! Sərum ha na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dāda bay.»

⁵² Yahuda hay tə gwadāy: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dāda bay na, kəkay? ⁵³ Nəkar na, ka ze bəba may Abraham daw? Nengeye na, kə mət ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərma. Nəkar na, way?»

⁵⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Tadə neñ na dəslay ha gər a bo ga na, ma geneye ngama bay. Maa dəslen ha gər na, Bəba ga. Nengeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. ⁵⁵ Ane tuk na, ka sər na bay. Neñ na, na sər na. Tadə na gwadawa na sər na bay na, neñ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neñ faya na rəhay ha gər a bazlam ngay. ⁵⁶ Mbəlom kə tsikay a bəba tətə kurom Abraham ma ngateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ngay kə ngwasa. Abraham a ngatay a pat eye na, mənngwese kə rah a dərev ngay.»

⁵⁷ Yahuda hay tə gwadāy: «Nəkar məve kə husa məve kuro kuro zlam zuk bay tuk na, ka ngatayaw a Abraham aye na, mənngay?»

⁵⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Ayaw! Sərum ha na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neñ andaya.»

⁵⁹ Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane tuk na, Yesu a ngaha bo, ada a gədaw abəra mə gay i mädəslay ha gər a Mbəlom.

9

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

¹ Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ngatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye. ² Gawla i Yesu hay tə ngatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ngay ngway

tsukufu hərwi mezeleme i bəba ngay hay daw?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ngay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ngay wal bay. Nengeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tā ngatay a gədan i Mbəlom nakə ma giye bo tə nengeye aye. ⁴ Anəke pat andaya mba na, kuton ka gəkweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya məge məsler sa bay. ⁵ Ahəl nakə neñ andaya ka mändzibəra mba aye na, neñ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka mändzibəra aye.»

⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a tuf slesləb ka dala, a hələb bətekwew tsekwen ta slesləb ngay niye. Tsa na, a ndad, a fadāy ka däre i guluf niye. ⁷ A gwadāy: «Do ta bara däre a dəlov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza məgwede «Masləra eye.»

Guluf niye a ye. A ye naha a bara däre ngay. A maw na, a ngatay a däre tuk.

⁸ Ndo i maged ngay hay ta ndo neheye tə ngataway ka tsəved faya ma rəkiye na, tə gwad: «Nakay na, ndo niye a ndzawa ka tsəved a rəkawa aye bədaw?»

⁹ Ndo siye hay tə gwad: «Dedek, nengeye.»

Ndo mekenen eye hay tə gwad: «A'ay! Nengeye bay. Ane tuk na, a ndzakit bo nengeye.»

Ndo niye a gwadāy: «Neñ eye dedek ngway.»

¹⁰ Ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Däre yak a həndək na, ma kəkay?»

¹¹ A mbədatay faya, a gwadāy: «Ndo nakə tə zalay Yesu aye a hələb bətekwew tsekwen, a feden ka däre ada a gweden: “Do a dəlov i Silowe ta bara däre mə dəma.” Tsa na, na həl bo na ye. Na ye naha, na bara däre ga na, däre ga a həndək, na ngatay a däre!»

¹² Ta tsətsah faya sa, tə gwadāy: «Ndowneye niye anəke nengeye mənngay?»

A mbədatay faya, a gwadāy: «Nengeye ka waray na, na sər bay.»

¹³ Ma dəba aye na, ti ye ha ndo niye däre ngay a həndək aye ka təv i Farisa hay.

¹⁴ Azlakwa Yesu a hələb bətekwew ada a həndəkay na däre a guluf niye na, pat i mazəzukw bo i Yahuda hay. ¹⁵ Hərwi niye

Farisa hay, n̄teye d̄ermak ta ts̄atsah faya, t̄ə gwad̄ay: «D̄ere yak a h̄əndək sadzək na, ma k̄əkay?»

Ndo niye a gwad̄atay: «Yesu a fed̄eŋ b̄atekwew ka d̄ere ada na bara d̄ere. Tsa na, na ŋgatay a d̄ere tuk.»

¹⁶ Siye hay m̄ə walaŋ i Farisa hay, t̄ə gwad̄: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw ab̄era ka t̄əv i Mb̄əlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad̄ nak̄ə a ge m̄əsler pat i maz̄əzukuw bo aye. Ka r̄əhay ha ḡər t̄əbey.»

Ane tuk na, ndo mekelen̄ eye hay m̄ə walaŋ tay t̄ə gwad̄: «Ndo i mezeleme ma sliye faya m̄əge slala i masuwayaŋ nakay na, ma k̄əkay?»

M̄ə walaŋ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, n̄teye mawuna eye.

¹⁷ Farisa niye hay ta ts̄atsah ka ndo niye d̄ere ŋgay a h̄əndək aye sa, t̄ə gwad̄ay: «Ada n̄əkar ka gwad̄ ka ndo niye a h̄əndəkaka ha d̄ere aye, neŋgeye na, way?»

A mb̄ədatay faya, a gwad̄atay: «Neŋgeye na, ndo m̄əde ha bazlam i Mb̄əlom.»

¹⁸ Ndo niye a ndzawa ah̄əl niye guluf eye ada an̄əke d̄ere ŋgay ka h̄əndək na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. H̄ərwi niye t̄ə zalay a b̄əba ŋgay ta may ŋgay h̄ərwi mats̄əsehe fataya. ¹⁹ Ta ts̄atsah fataya, t̄ə gwad̄atay: «Nakay na, wawa kurom dedek d̄aw? Ka gwad̄um ka wum na guluf eye na, dedek d̄aw? Ada an̄əke a ŋgatay a d̄ere na, ma k̄əkay?»

²⁰ B̄əba ta may i ndo niye ta mb̄ədatay faya, t̄ə gwad̄atay: «N̄əmaa s̄ər ha ta dedek neŋgeye na, wawa may ada n̄əmaa wa na guluf eye. ²¹ Ane tuk na, wu nak̄ə a t̄əra t̄ə neŋgeye ada an̄əke a ŋgatay a d̄ere tuk aye na, n̄əmaa s̄ər bay. Ndo nak̄ə a h̄əndəkay na d̄ere aye na, n̄əmaa s̄ər wal bay. Ts̄atsahum ka bo ŋgay eye. Neŋgeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mamb̄ədakum ka bazlam nak̄ə ka ts̄atsahumeye faya aye.»

²² T̄ə tsik andza niye na, h̄ərwi ta dz̄ədzar ta bagwar i Yahuda hay. H̄ərwi b̄a bagwar i Yahuda hay ta b̄ar bazlam n̄əte. Ndo nak̄ə k̄ə gwad̄ Yesu na, neŋgeye K̄əriste na, t̄ə h̄əhara ahaya ab̄era m̄ə gay i mad̄uwule me tay. ²³ H̄ərwi niye ta mb̄əday faya bay. Ane tuk na, t̄ə gwad̄: «Neŋgeye wawa eye sa bay, ts̄atsahum ka bo ŋgay eye.»

²⁴ Farisa hay t̄ə zalay a ndo niye d̄ere ŋgay a h̄əndək aye masulo eye sa, t̄ə gwad̄ay: «Tsikamay dedek kame i Mb̄əlom, h̄ərwi n̄əmaa s̄ər ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

²⁵ A mb̄ədatay faya, a gwad̄atay: «Neŋgeye ndo i mezeleme, na s̄ər bay, ndo i mezeleme bay na s̄ər bay. Ane tuk na, wu nak̄ə na s̄ər aye na, h̄əbe na ndzawa na, guluf eye, an̄əke na, na ŋgatay a d̄ere.»

²⁶ Ta ts̄atsah faya, t̄ə gwad̄ay: «Ka ŋgatay a d̄ere na, a ge ka n̄əkar na, k̄əkay? A h̄əndəkaka ha d̄ere yak na, k̄əkay?»

²⁷ A mb̄ədatay faya, a gwad̄atay: «Ba na t̄ək̄arakum tsiy, ka wud̄um m̄əpay zl̄əm bay. A sakum m̄əts̄əne sa na, h̄ərwi mey? A sakum mat̄ere gawla ŋgay hay d̄ermak k̄əla d̄aw?»

²⁸ T̄ə ts̄əne andza niye na, t̄ə tsad̄ay p̄aleslesle. T̄ə gwad̄ay: «Gawla i ndo niye na, n̄əkar! N̄əmay na gawla i Musa hay.

²⁹ N̄əmaa s̄ər Mb̄əlom a tsikay me ah̄əl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye d̄uh a yaw m̄əŋgay na, n̄əmaa s̄ər na bay.»

³⁰ Ndo niye a mb̄ədatay faya, a gwad̄atay: «Wu nak̄ə na ts̄əne aye na, a geŋ h̄ər̄əb̄əb̄əkk̄a! Ndo nak̄ə a h̄ənd̄əken̄ na d̄ere aye ka gwad̄um ka s̄ərum t̄əv ŋgay nak̄ə a yaw ab̄era m̄ə d̄əma aye bay na, k̄əkay!

³¹ Ka s̄ərakwa ha Mb̄əlom na, ma pay zl̄əm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zl̄əm kwa a way ka r̄əhay ha ḡər ada faya ma giye wu nak̄ə a say aye. ³² Dada nd̄əray k̄ə ts̄əne ta h̄ənd̄əkay na d̄ere a ndo nak̄ə t̄ə wa na guluf eye bay. ³³ Tada ndo nakay a yaw na, ab̄era ka t̄əv i Mb̄əlom bay na, ma sliye faya m̄əge wuray bay.»

³⁴ Ta mb̄əday faya, t̄ə gwad̄ay: «N̄əkar kwa ah̄əl nak̄ə t̄ə wa kar aye na, n̄əkar m̄ə mezeleme. A saka mat̄ətikamay d̄ermak d̄aw?»

Tsa na, ta h̄əhar na ab̄era m̄ə gay i mad̄uwule me.

³⁵ Yesu a ts̄əne ta h̄əhar na ndo niye a h̄ənd̄əkay na d̄ere aye ab̄era m̄ə gay i mad̄uwule me na, a pa bo ka map̄əle na. A huta na ndo niye na, a gwad̄ay: «Ka dzala ha neŋ Wawa i Ndo d̄aw?»

³⁶ Ndo niye a mb̄əday faya a Yesu, a gwad̄ay: «B̄əy Maduweŋ ga, Wawa i Ndo

nakə a seŋ na dzaliye ha faya aye na, way. Deŋ ha tey.»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka ŋgatay. Neŋgeye nakə faya ma tsikakeye me anəke aye.»

³⁸ Ndo niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, na dzala kar ha.» Tsa na, a dəkway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹ Yesu a gwad: «Na yaw ka məndzibəra na, hərwi maŋgəne tay ha ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom abəra ta ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom bay aye. Ada ndo neheye tə ŋgatay a dərə bay aye na, ta ŋgateye a dərə, ndo neheye tə ŋgatay aye na, ta təriye guluf eye hay.»

⁴⁰ Farisa niye hay ka təv ŋgay aye tə tsəne na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar ka gwad nəmay na, guluf eye hay dərmaƒ daw?»

⁴¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə nəkurom guluf eye hay na, haƒe ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadam dūh na, nəkurom guluf eye hay bay sa na, hərwi niye ka ndzumeye huya mə mezeleme.»

10

Ndo mətəkure təbaŋ lele eye

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndoweƒe kə fələkwa a gay i təbaŋ ta maged bay, a fələkwa ta təv mekeleŋ eye wal na, neŋgeye məkal ada ndo mabuwe tay ha təbaŋ hay. ² Ane tuk na, ndo nakə ma fələkwiye ta maged aye na, neŋgeye ndo mətəkure təbaŋ hay.

³ «Ndo matsəpe maged i gay i təbaŋ hay ka həndək na maged a ndo mətəkure təbaŋ hay na, ma fələkwiye a dəma. Kə fələkwa a dəma na, ma zaliye a təbaŋ ŋgay hay ta məzele. Ta tsəne məzele tay na, ma pəla tay ahaya abəra. ⁴ Kə pəla tay ahaya abəra tebiye na, ma ndzateye kame. Kə ndzatay kame na, ta pay bəzay hərwi tə sər bədiday ŋgay. ⁵ Ane tuk na, ndo nakə tə sər na bay aye na, ta pay bəzay bay. Ta pay bəzay bay na, hərwi tə sər bədiday ŋgay bay.»

⁶ Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakə Yesu a say mətəsiƒe aye na, ta tsəne bay.

⁷ Hərwi niye Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, maged i gay i təbaŋ hay na, neŋ. ⁸ Ndo neheye tə leheŋew madayaw aye nəteƒe na, məkal hay, ndo mabuwe ndo hay. Təbaŋ hay ta piye zləm ka bazlam tay bay. ⁹ Neŋ na, maged. Ndoweƒe kə fələkwa tə neŋ na, na ta təmiye ha. Neŋgeye na, ma sliye faya məfələkwe a gay ada ma deyeweƒe abəra andza nakə a say aye. Ma ndziye na, barbarra, ma hutiyeye wu mənday. ¹⁰ Məkal ma deyeweƒe i ŋgay na, hərwi makəle təbaŋ hay, məkədə tay ha ada hərwi mənese tay dəkdək tsa. Neŋ na yaw na, hərwi ada ndo hay tā huta sifa. Sifa niye ta hutiyeye na, ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ «Neŋ na, ndo mətəkure təbaŋ hay ta lele eye. Ndo mətəkure təbaŋ ta lele eye na, neŋgeye maləva bo eye məvəle məsəfəre ŋgay hərwi təbaŋ ŋgay hay. ¹² Ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, neŋgeye ndo mətəkure wu ta lele eye bay. Kə ŋgatay a kəra i pesl faya ma deyeweƒe ka təbaŋ hay na, ma huye ma gəriye tay ha təbaŋ hay. Kəra i pesl niye ma həhariye tay ha təbaŋ niye hay ma gəsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a təv eye. A ge andza niye na, hərwi təbaŋ niye na, i ŋgay bay. ¹³ Andza niye, ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, ma gateye gər a təbaŋ hay lele bay.

¹⁴ «Neŋ na, ndo mətəkure təbaŋ hay ta lele eye. Na sər tay ha təbaŋ ga hay, nəteƒe dərmaƒ tə sər ga ha. ¹⁵ Andza nakə Bəba ga a sər ga ha andza neŋ na sər Bəba ga aye. Ada na vəliye məsəfəre ga hərwi təbaŋ ga hay. ¹⁶ Təbaŋ ga mekeleŋ eye hay nəteƒe andaya ma zləget nakay bay, nəteƒe ma təv eye. Ane tuk na, kutoŋ na hayateƒe gər ka təv ga dərmaƒ. Ta tsəniye na, bədiday ga. Ta dzapiye ka təv ma nəte eye, ndo mətəkure tay ha na, nəte dərmaƒ.

¹⁷ «Bəba ga a wuda ga. A wuda ga na, hərwi nakə neŋ na vəliye ha məsəfəre ga aye. Ada na sər ha na hutiyeye na məsəfəre ga sa. ¹⁸ Ndəray ma sliye faya məzle fagaya abəra məsəfəre ga ta gədaŋ bay. Mata vəle ha na, neŋ eye. Neŋ na, gədaŋ andaya məvəle ha məsəfəre ga ada gədaŋ andaya məhute na. Nakay na, wu nakə bəba ga a gwedeŋ ge aye.»

¹⁹ Bagwar i Yahuda hay tã tsãne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ñgãna.

²⁰ Ndo siye hay haladzay mã walañ tay tã gwad: «Ma giye na, fakalaw mã bo ñgay! Ka pakweye zlam a bazlam i gãr mavuwe na, hãrwi mey?»

²¹ Ndo mekeleñ eye hay tã gwad: «Ndo nakã fakalaw mã bo ñgay aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya mahãndãkay na dãre a guluf dãw?»

Bagwar i Yahuda hay ta tãma Yesu bay

²² Ahãl niye na, Yahuda hay tã pa magurlom i gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom nakã tã ma ha ka mbãlom ma Zerozelem aye sa. Tã hatsawa magurlom niye na, ka mãve. Tã hatsawa na, ahãl i mãtasl. Anãke na, hãlay i mãhetse magurlom niye kã sla tuk. ²³ Pat wuray na, Yesu andaya mã magurlom niye dãrmak faya ma hãhaliye. Faya ma hãhaliye na, mã mazambal i gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom nakã tã zalay mazambal i Salomõñ aye.

²⁴ Bagwar i Yahuda hay tã lawara na Yesu, tã gwadã: «Tãdã nãkar Kãriste na, tsikamay parakka. Nãmaa hãbiye nakã ada ka tsikameye na, hus kãdã?»

²⁵ Yesu a mbãdatay faya, a gwadãtay: «Ba na tsikakum tsiy, ane tuk na, ka dzalum ha bay. Mãslar nakã faya na giye na, na ge na, ta gãdan i Bãba ga. Mata bãzakum ha neñ way na, mãslar nakã faya na giye. ²⁶ Ane tuk na, nãkurom ka dzalum ha bay, hãrwi nãkurom na, ndo ga hay bay.

²⁷ «Ndo ga hay na, ta pay zlam a bazlam ga andza tãban neheye ta pay zlam a ndo mãtsãkure tay ha aye. Na sãr tay ha ada nãteye ta peñeye bãzay dãrmak. ²⁸ Na vãlateye sifa nakã ma ndãviye bay aye. Nãteye na, dãdã ta mãtiye bay ada ndãray ma sliye faya mabuwe tay ha abãra mã hãlay ga bay. ²⁹ Bãba ga a vãleñ tay ha a hãlay ga, neñgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndãray ma sliye faya mabuwe wuray abãra mã hãlay i Bãba ga bay. ³⁰ Bãba tã neñ na, nãmay nãte.»

³¹ Bagwar i Yahuda hay tã tsãne bazlam ñgay niye na, tã hãl kwar a hãlay, a satay mãkãdã na tã kwar sa. ³² Yesu a gwadãtay:

«Na ge wu lele eye hay haladzay ta gãdan i Bãba ga ada ka ñgatumay tã dãre kurom. Mã walañ i wu neheye na ge aye, a sakum mãkele ga tã kwar faya aye na, wu waray?»

³³ Bagwar i Yahuda niye hay ta mbãday faya tã gwadã: «Nãmaa kãdiye kar tã kwar dũh na, hãrwi mãslar lele eye nakã ka giye aye bay. Nãmaa kãdiye kar tã kwar na, hãrwi ka tsalay ka gãr a Mbãlom. Nãkar na, ndo zezeñ tuk na, ka gwad nãkar Mbãlom na, ma kãkay?»

³⁴ Yesu a mbãdatay faya, a gwadãtay: «Mawatsa eye mã derewel kurom na, Mbãlom a gwad: “Nãkurom mbãlom hay.*”

³⁵ Ka sãrakwa ha na, wu nakã mawatsa eye mã Derewel i Mbãlom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tãdã Mbãlom a zalatay mbãlom hay aye na, ³⁶ neñ nakã Mbãlom a zla ga ada a slãra ga ahaya ka mãndzibãra aye na, na ze tay ha bãdãw? Neñ na gwad neñ Wawa i Mbãlom. Nãkurom ka gwadũm faya na tsaleye ka gãr a Mbãlom, na tsalay ka gãr na, ma kãkay? ³⁷ Tãdã faya na giye mãslar i Bãba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakã na tsikakumeye bay. ³⁸ Ane tuk na, tãdã faya na giye mãslar ñgay na, kwa ka tãmum bazlam ga bay bãbay na, dzalum ha ka neñ hãrwi mãslar nakã faya na giye aye hãrwi ada ka sãrumeye ha parakka neñ ta Bãba ga na, nãmay nãte.»

³⁹ Tã tsãne bazlam i Yesu niye na, kwayañña ta pãla tsãved mãgãse na sa. Ane tuk na, kã tãma fataya abãra.

⁴⁰ Ma dãba aye na, Yesu a hãl bo, a ma a diye i magayam i Yurdum, magayam nakã Yuhana madzãhuãe ndo a yam a dzãhuãawa ndo hay a dãma aye. Yesu a ndza ñgway mã dãma. ⁴¹ Ndo hay ti ye naha ka tãv ñgay haladzay. Ti ye naha na, tã gwadãwa: «Yuhana kã ge masuwayañ kwa nãte bay. Ane tuk na, wu nakã a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedek.» ⁴² Ndo hay haladzay tã dzala ha ka Yesu.

11

Lazar a mãt

¹⁻² Ndoweye andaya tã zalay Lazar. A ndzawa na, ma gãma i Betani. Malamãr

* **10:34** Dãmes hay 82.6.

ngay hay Marta ta Mari tã ndzawa ma gãma eye niye. Mari na, ngwas nakã ma ta mbãdiye mal ka sik i Yesu ada ma ta takãdiye na ta mãkwets i gãr ngay aye. Pat wuray na, Lazar a dãd a dãvats.

³ Hãrwi niye malamar ngay niye hay sulo eye tã slãr ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwãday: «Bã Maduweŋ, dzam yak nakã ka wuda na haladzay aye na, dãvats a gay.»

⁴ Yesu a tsãne andza niye na, a gwãd: «Lazar ma mãtiye ta dãvats niye bay. Dãvats niye a gay na, hãrwi ada ndo hay tã ngatay a mãzlaã i Mbãlom ada ta zembedeŋeye a neŋ Wawa i Mbãlom dãrmak.»

⁵ Yesu na, a wuda Marta ta malamar ngay Mari ada a wuda Lazar. ⁶ Yesu a tsãne Lazar neŋgeye dãvats eye na, ki ye bãse bay. A ndza ma tãv ngay niye neŋgeye mã dãma aye mãhãne sulo.

⁷ Ma dãba i mãhãne niye sulo eye na, a gwãdatay a gawla ngay hay: «Takwa abãra kanan, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸ Gawla ngay hay ta mbãday faya, tã gwãday: «Eh! Miter may, kã ndza haladzay bay nakã ndo niye hay mã dãma aye a satay mãkãde kar tã kwar tuk na, ada ka makw-eye a dãma sa na, kãkay?»

⁹ Yesu a gwãdatay: «A dazlay ka mekedãe hus a huwa na, pat a dãv dzaydzay bãdaw? Tadã ndoweye ma hãhaliye ta hãpat na, ma ndãfiye sik bay hãrwi dzaydzay i mãndzibãra faya ma dãviye ka tãv ngay. ¹⁰ Ane tuk na, tadã ndoweye ma hãhaliye ta hãvad na, ma ndãfiye sik hãrwi lãvonj zãnjãnj, dzaydzay andaya ka tãv ngay bay.»

¹¹ Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma dãba aye a gwãdatay sa: «Dzam kway Lazar na, kã ndzahãra. Ane tuk na, na diye na ta pãdekiye abãra ka mãndzehãre.»

¹² Gawla ngay hay ta mbãday faya, tã gwãday: «Bã Maduweŋ, kã ge neŋgeye mãndzehãre eye na, ma mbãliye.»

¹³ Yesu neŋgeye a say mãgwede ðuh na, Lazar kã mät. Ane tuk na, nãteye tã dzala na, tã gwãd Yesu a tsik ka mãndzehãre nakã dedek aye.

¹⁴ Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwãdatay: «Lazar kã mät bay. ¹⁵ Ane tuk na, dãvats a gãs Lazar na, neŋ andaya ka tãv ngay bay. Na ye bay na, hãrwi kurom. A ge bo andza niye na, hãrwi ada

nãkurom kã dzalum ha ka neŋ. Hãrwi niye dãrev ga maŋgwasã eye. Lãtsakwa, takwa ta zãbakwaw faya.»

¹⁶ Tomas ndo nakã tã zalay Mawsã aye, a gwãdatay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mãtakwa ka bo ta Bã Maduweŋ kway.»

¹⁷ Yesu ta gawla ngay hay tã husã a gãma niye na, ßã Lazar kã ge mãhãne fãd ma tsãvay. ¹⁸ Gãma i Betani na, bãse ta Zerorelem. Ka diye abãra ma Betani a Zerorelem na, a slã kilomiter mahkar bay. ¹⁹ Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mãdahan i malamar tay Lazar.

²⁰ Marta a tsãne Yesu kã ndzew, neŋgeye bãse ka tsãved faya ma deyeweye na, a lãtse, a ye mata dzãgãr tã Yesu. Mari neŋgeye na, mandza eye mãtagay. ²¹ Marta a ye naha tã dzãgãr tã Yesu na, a gwãday a Yesu: «Bã Maduweŋ ga, tadã ka ge andaya kanan na, hãbe malamar ga ma mãtiye bay. ²² Na sãr ha kwa anãke bãbay na, wu nakã ka tsãtsah aye na, Mbãlom ma vãlakeye.»

²³ Yesu a mbãday faya, a gwãday: «Malamar yak ma lãtseweye abãra ma mãdahan.»

²⁴ Marta a mbãday faya, a gwãday: «Na sãr, ahãl nakã aza mãndzibãra ma ndãviye, ndo hay tebiye ta lãtseweye abãra ma mãdahan aye na, neŋgeye dãrmak ma lãtseweye abãra ma mãdahan.»

²⁵ Yesu a gwãday: «Neŋ na, ndo mätãme ha ndo abãra ma mãdahan ada ndo mãvãle sifa a ndo hay. Ndowneye kã dzala ha ka neŋ na, kwa kã mät bãbay na, ma hutiyã a dãma sifa nakã ma ndãviye bay aye. ²⁶ Ndo kã dzala ha ka neŋ na, mãsãfãre ngay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bãdaw Marta?»

²⁷ Marta a gwãday faya: «Ayaw Bã Maduweŋ, na dzala nãkar na, Kãriste. Nãkar na, Wawa i Mbãlom niye tã gwãd ma deyeweye ka mãndzibãra aye.»

Yesu a tuwa

²⁸ Marta a tsik ka bo abãra andza niye na, a mbãdã gãr a mãtagay mata zalayaw a malamar ngay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwãday: «Bã Maduweŋ ki yaw, faya ma zalakeye. A gwãdãka dara.» ²⁹ Mari a tsãne andza niye na, kwayãnjã a lãtse, a ye bãse ka tãv i Yesu.

³⁰ Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Neŋgeye huya ka təv nakə tə dzəgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tə ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tə payaw bəzay. Tə gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka təv i Yesu. A husa ka təv nakə Yesu mə dəma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dək w gurmets kame ŋgay, a gwad ay: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kanan na, ha be malamar ga ma mətiye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərma k. Tsa na, dərev a ndalay haladzay, a mbəday ha mədzal gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwad ay: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbəday faya, tə gwad ay: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dəkeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tə gwad: «Zəbum faya tey, a wudə Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka həndəkay ha dərə a guluf, Lazar mə mət bay na, a sla faya məge təbədew?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mədahaŋ

³⁸ Dərev a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tə pa na mədahaŋ i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye na, ta beber bagwar eye.

³⁹ Yesu a gwad ay: «Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mədahaŋ niye a gwad ay: «Bəy Maduweŋ, kə ge ma tsəvay məhəne fad tuk na, anəke na, ma ziye bədaw?»

⁴⁰ Yesu a mbəday faya, a gwad ay: «Na tsikaka bədaw? Ka dzala ha ka neŋ na, ka ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dərə a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha sisə haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsəneŋ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsəneŋeye na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye kanan ka

təv ga aye, tə dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.»

⁴³ A tsikay naha a Mbəlom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw abəra.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw abəra. A ndohway na, tə peteked niye tə pa na ka bo a tsəvay aye tebiye. Həlay tə sik ŋgay hay mambəkwa eye ada gər ŋgay mambəkwa eye dərma k.

Yesu a gwad ay: «Pəlum faya abəra peteked niye ada kə gər um ha mə ye ŋway.»

Bagwar i Yahuda hay ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta ŋgatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. ⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka təv i Farisa hay. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom hay ta Farisa hay tə hayay gər a bagwar i Yahuda hay tebiye. Tə haya gər na, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma giye masuwayaŋ hay haladzay huya. Ka gakweye ha na, kəkay? ⁴⁸ Tadə ka gərakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay bəzay na, ndo i Roma hay ta deyeweye ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta bəbazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndoweye andaya mə walaŋ tay, məzele ŋgay Kayif. Bəy i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ka viye aye niye na, neŋgeye. A gwad ay: «Ka sər um wuray kwa tsekweŋ bay. ⁵⁰ Ŋgama ndo nəte mə mət hərwi ndo hay tebiye tə bəmalə nakə ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹ Wu nakə a tsik aye na, a yaw abəra ma mədzal gər ŋgay bay. Ka viye eye niye na, neŋgeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Hərwi niye Mbəlom a vələy gədaŋ mətsike ka wu nakə ma giye bo kame aye, Yesu ma mətiye hərwi Yahuda hay tebiye. ⁵² Ane tuk na, ma mətiye na, hərwi Yahuda hay dəkdek bay. Ma mətiye hərwi ndo i Mbəlom neheye kweye kweye ka məndzibəra tebiye dərma k aye, hərwi ada mə həla tay ahaya tebiye tə ndza ka təv eye nəte.

⁵³ Hərwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay mapəle tsəved ka məkəde na Yesu. ⁵⁴ Hərwi niye Yesu a həhalawa na, a bəzawa ha bo parakka mə walaŋ i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye ŋgway dərenj a gəma wuray tə zalay Efrayim. Gəma niye na, bəse tə kəsaf. Tə ndza mə dəma ta gawla ŋgay hay.

⁵⁵ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye mazlambar kə ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye kə sla zuk bay. Ti ye hərwi ada t̄a bara bo andza i kule tay nakə a tsik aye. ⁵⁶ Ahəl nakə nəteye mə dəma aye na, ta pəla Yesu. Ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay ma gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye, tə gwad: «Ma deyeweye a magurlom bədaw? Ka dzalum na, kəkay?»

⁵⁷ Tə tsik andza niye na, hərwi bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə gwad: «Ndoweye kə sər təv i Yesu nakə neŋgeye mə dəma aye na, m̄a datay ha hərwi ada ta diye faya ta gəsiye na.»

12

Mari a mbəda mal ka sik i Yesu Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ Məhetse i magurlom i Pak a zəkaw məhəne məkwa na, Yesu a mbəda gər, a ye a gəma i Betani. Betani na, gəma nakə Lazar mandza eye mə dəma aye. Lazar na, ndo nakə Yesu a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye. ² Yesu a husa naha a Betani na, tə day wu mənday. Marta na, neŋgeye faya ma vəleye wu mənday a Yesu. Lazar na, neŋgeye mə walaŋ i ndo neheye tə nda wu mənday dziye tə Yesu aye.

³ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Mari a zla dos maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. Mal niye na, tə ge ta dərizl i gərdaf aye andaya tə zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbəda ka sik i Yesu. A takad na mal niye ta məkwets i gər ŋgay. Məze i mal niye huŋŋa eye a rah a gay niye nəteye mə dəma aye.

⁴ Yudas Iskariyot na, neŋgeye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay, neŋgeye ma ta

giye dəf ka Yesu. A ŋgatay a mal niye Mari a mbəda ka sik i Yesu aye na, a gwad: ⁵ «Ass! Ta səkəm ha mal niye bay na, hərwi mey? Həbe ta səkəm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye məvəlatay a mətawak hay bədaw!» ⁶ A tsik andza niye na, hərwi neŋgeye məkal. Maa gəsa ha dala na, neŋgeye. Ane tuk na, a həlawa faya abəra ka dala aye niye. A dzala andza niye na, ka mətawak hay dəkdek bay.

⁷ Yesu a gwaday: «Gər ha ŋgwas nakay na, səfek. A ge andza niye na, hərwi neŋgeye a ge fagaya na, wu nakə ta zliye ga ha a bəd aye. ⁸ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay məkəde Lazar

⁹ Yahuda hay haladzay tə tsəne Yesu neŋgeye ma Betani na, tə həl bo ti ye. Ti ye na, ka təv i Yesu dəkdek bay. Ti ye na, a satay məŋgatay a Lazar nakə Yesu a mbəl abəra ma mədahaŋ aye. ¹⁰ Hərwi niye bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə haya gər hərwi a satay məkəde na Lazar dərmak. ¹¹ A satay məkəde na Lazar na, hərwi ndo hay haladzay tə patay bəzay sa bay, tə dzala ha ka Yesu hərwi ŋgay.

Yesu a ye a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Luka 19.28-40

¹² Tədœ eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tə tsəne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem dərmak. ¹³ Ti ye tə dəsaŋ hawal i gərdaf wuray a ndzakit bo təbah məgəse ha mə həlay. Ti ye mata dzəgər tə Yesu ka tsəved. Ahəl nakə faya ta diye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom! Mbəlom m̄a pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! Mbəlom m̄a pa ŋgama ka Bəy i Israyel hay!»

¹⁴ Yesu a ŋgatay a zuŋgo wuray na, a ndza faya andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

¹⁵ «Nəkar gəma i Zerozelem, k̄a dzədzar bay!

* 12:15 Zakari 9.9.

Zəba, bəy yak faya ma diye naha
mandza eye ka zunḡo wawa eye.*»

¹⁶ Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḡ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərmaḡ.

¹⁷ Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəvay, a mbəl ha abəra ma mədahaḡ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ḡgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸ Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaḡ niye.

¹⁹ Farisa hay tə ḡgatay andza niye na, tə tsik mə walaḡ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gəkweye tebiye na, ma gəkweye ḡgama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰ Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata dəslay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaḡ tay. ²¹ Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip neḡgeye ndo i gəma i Betesayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwaday a Filip: «ḡgalaka, a samay mənḡatay a Yesu tey.»

²² Filip a tsəne na, a ye a tsikay a Anḡdərə. Tsa na, ti ye tə tsikay a Yesu. ²³ Yesu a gwadətay: «Həlay eye kə sla anəke tuk, Mbəlom ma dətay ha məzlaḡ ga i neḡ Wawa i Ndo, a ndo hay.» ²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Sərūm ha na, ta sləga hulfe i wu nəte a bəd bay na, ma ndziye andza niye ma səkahiye bay. Tadə ta sləga na, ma ndzohwiye. Nakay a ndzohwaw abəra aye na, ma gəliye ada ma giye wur haladzay. ²⁵ Ndoweye ka wudə sifa ḡgay na, ma dziye ha dūh. Ndoweye ka kərah məḡay gər a sifa ḡgay hərwi ga na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Tadə kə say a ndoweye məḡeḡ məsler na, m̄a peḡ bəzay. Andza niye ndo i məsler ga na, ma ndziye ka təv nakə neḡ na ndziye mə dəma aye dərmaḡ. Ndo nakə ma ḡeḡeye məsler aye na, Bəba ga ma dəslay ha gər.»

Yesu a da ha məməte ḡgay

²⁷ Yesu a gwadətay sa: «Anəke na, dərəv ki ye fagaya abəra. Ada na gwadiye na, kəkay? Na gwadeye a Bəba: “Bəba ga, zla fagaya abəra dərətsətseh nakay tey” na, na tsikiye dāw? A’ay! Na tsikiye andza niye bay, hərwi na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada n̄a sa dərətsətseh nakay. ²⁸ Na gwadiye dūh na, Bəba, ge wu nakə ndo hay ta səriye na na, nəkar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Ba na mbərəm mədā ha məzlaḡ ga nakə ndo hay ta dəsleḡeye ha gər aye ada na dətay ha məzlaḡ ga sa.»

²⁹ Ndo neheye nəteye haladzay ka təv eye niye, tə tsəne mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye, tə gwad: «Maa ləv na, maləve i mbəlom.»

Siye hay tə gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbəlom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Mətsike me nakay a tsənew mə mbəlom aye na, hərwi kurom bəna hərwi ga bay. ³¹ Nakay na, həlay nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anəke na, Mbəlom ma həhariye na bəy i məndzibəra nakay. ³² Neḡ na, ta gəsiye ga, ta dariye ga ka mayako mazləlmbadā eye, ta lətsiye ga ha ka bo ka mbəlom. Ta lətse ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tā yaw ka təv ga.» ³³ Yesu a tsik andza niye na, ka məməte ḡgay. Ma ta mətiye kəkay na, a dā ha neḡgeye.

³⁴ Ndo hay tə gwaday: «Mə dərəwel i Mbəlom na, tə watsa, tə gwad: “Kəriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta ta dariye na ka mayako na, ma kəkay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadətay: «Anəke na, dzaydzay andaya mə walaḡ kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweḡ tsa. Ahəl nakə dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hərwi ada ləvoḡ m̄a ndzakum a gər həf bay. Hərwi ndo nakə faya ma diye ma ləvoḡ aye na, a sər təv nakə ma diye a dəma aye bay. ³⁶ Ahəl nakə dzaydzay niye faya ma dəviye na, dzalum ha faya hərwi ada k̄a tərūm ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ḡgaha bo abəra ka nəteye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadə kə ge masuwayəŋ haladzay ka dərə tay bəbay na, Yahuda hay haladzay ta dzala ha faya bay. ³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hərwi ada wu nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mâ ge bo. A gwad:

«Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa da ha aye na, way? Bəy Maduweŋ, ka bəzay ha gədaŋ yak na, a way?†»

³⁹ Hərwi niye ndo hay tə dzala ha ka Yesu bay na, hərwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbəlom ka təra tay ha guluf eye hay, ka dərəzlatay ka metsehe tay.

A satay mənqatay tə dərə bay, a satay məsəre tə metsehe tay bay. Tadə a satay mambədə ha mede tay na, na təmiye tay ha dərma.‡»

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na, hərwi neŋgeye kə ŋgatay a məzlaḅ i Yesu ada a tsikawa faya.§

⁴² Kwa Ezay kə tsik andza niye bəbay na, bagwar i Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ane tuk na, tə dzala ha ka Yesu na, ta məkal. Ta da ha bay hərwi ta dzədzaray a Farisa hay. Ta dzədzar na, hərwi ta həhariye tay abəra mə gay i maḏuwule me tay. ⁴³ A satay na, ndo t̄a zambadətay, ḏuh Mbəlom mâ zambadətay bay.

Wu nakə Yesu a tsik aye na, ma gəsiye ndo hay a sariya

⁴⁴ Ma dəba eye na, Yesu a wuda kələrri, a gwad:

«Ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, ta dedək a dzala ha ka neŋ bay. Ane tuk na, a dzala ha na, ka ndo nakə a sləra ga ahaya aye.

⁴⁵ Ndoweye kə ŋgeteŋ na, a ŋgatay a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁶ Neŋ na, na yaw ka məndzibəra andza dzaydzay nakə a dəv aye, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma ləvoŋ sa bay.

⁴⁷ «Tadə ndoweye kə tsəne bazlam nakay ada kə pay bəzay bay na, mata gay sariya na, neŋ bay. Hərwi neŋ na yaw ka məndzibəra na, mata gatay sariya a ndo hay bay, ane tuk na, hərwi mətəme tay ha. ⁴⁸ Tadə ndoweye ka təma ga bay

ada ka kərah bazlam ga na, sariya ma ta gəsiye na. Sariya ma ta gəsiye na pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, hərwi a kərah bazlam ga.

⁴⁹ «Andza niye, bazlam nakay na tsik aye na, na tsik ta mədzal gər ga bay. Ane tuk na, maa gwedeŋ tsik nakay na, Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye. ⁵⁰ Ada na sər wu nakə a gwedeŋ aye na, ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay a ndo hay. Andza niye wu nakə na tsikiye aye na, na tsik na, andza nakə Bəba ga a gwedeŋ tsik aye.»

13

Yesu a bara sik i gawla ŋgay hay

¹ Həlay i magurlom i Pak mazlambar kə husaw a dəma. Yawa! Yesu a sər həlay ŋgay nakə ma diye abəra ka məndzibəra aye kə sla. Ma miye ŋgway ka təv i Bəba ŋgay. Yesu a wudə ndo ŋgay neheye ka məndzibəra aye huya. Anəke Yesu ka bəzatay ha na, a wudə tay ha tə dərəv ŋgay peteh.

² Pat eye niye ta huwa na, Yesu ta gawla ŋgay faya ta ndiye ḏaf. Ba Fakalaw ka mbərəm məvəlay bazlam a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot hərwi ada mâ ge ḏaf ka Yesu.

³ Yesu a sər ha Bəba ŋgay kə vəlay gədaŋ ka mələve wu hay tebiye. Yesu a sər ha neŋgeye a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada ma miye na, ka təv i Mbəlom. ⁴ Hərwi niye Yesu a gər ha mənde wu mənday, a lətse. A tsəkw ka bo abəra peteked. A ye naha a zla peteked i matekedé yam abəra ka bo, a bar ha bəzay i huḏ. ⁵ Ma dəba aye na, a mbədə yam a gədayah. Tsa na, a dazlay məbere tay na sik a gawla ŋgay hay. A ndəv ha məbere tay na sik na, a pəla haya peteked matekedé yam niye abəra mə bəzay i huḏ, a takad yam abəra ka sik.

⁶ A ndisl ka təv i Simoŋ Piyer na, Simoŋ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata berəŋ na sik ḏuh na, nəkar ḏaw?»

⁷ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «Wu nakə faya na giye anəke aye na, ka səriye bay, ane tuk na, ka səriye mba.»

⁸ Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta berəŋeye na sik ḏadə bay.»

† 12:38 Ezay 53.1. ‡ 12:40 Ezay 6.9-10. § 12:41 Ezay 6.1.

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tadə na baraka na sik bay na, ka dzapameye nəte tə nəkar sa bay.»

⁹ Simon Piyer a tsəne andza niye na, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, kâ beren na sik dekdek tsa bay. Beren na həlay ga hay ta gər ga dərmaŋ.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ŋgay aye na, ndəluḅ andaya ka bo ŋgay bay. Ma bariye bo sa bay. Ma bariye na, sik dekdek tsa. Nəkurom, ndəluḅ andaya fakuma bay, nəkurom tsədaŋŋa. Ane tuk na, ndo nəte na, ndəluḅ faya.»

¹¹ Yesu a sər ndo nakə ma ta giye faya daf aye. Hərwi niye a gwad nətəye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndəv ha məbaratay na sik na, a zla peteked ŋgay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka təv mənḁe daf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadatay: «Ka sərūm wu nakə na gakum aye daw? ¹³ Nəkurom faya ka zalumeŋeye “ndo mədzenge ndo” ada “Bəy Maduweŋ”. Ka tsikum andza niye na, lele dedek. Neŋ na, andza niye dedek. ¹⁴ Neŋ duh ndo mədzenge ndo ada Bəy Maduweŋ, na barakum na sik, nəkurom dərmaŋ kutoŋ barum sik kurom hay a bo nətə nətə mə walaŋ kurom. ¹⁵ Na bəzakum ha wu nakə ka gumeye hərwi ada nəkurom dərmaŋ kâ gum a bo mə walaŋ kurom andza nakə neŋ na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sərūm ha na, ndo i məsler ma ziye ha ndo i gay ŋgay bay, ada ndo i məsler na, ma ziye ha ndo nakə a slər na aye bay. ¹⁷ Anəke na, ka sərūmeye ha tuk. Tadə ka gum ha məsler tə wu neheye na, ka hutumeye mənŋwese.

¹⁸ «Na tsik na, ka nəkurom tebiye kurom aye bay. Neŋ na, na sər ndo neheye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə tə watsa aye. Mawatsa eye na, a gwad: “Ndo nakə nəmaa nda daf salamay aye na, ka tərā ndo mənḁe dərə ga.*” ¹⁹ Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzalumeye ha neŋ na, neŋ.

²⁰ «Neŋ faya na tsikakumeye parakka: Sərūm ha, ndoweye ka təma ndo nakə neŋ na slər ha aye na, a təma na, neŋ dərmaŋ.

Ada ndo nakə ka təma ga aye na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo mäge daf ka Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Luka 22.21-23

²¹ Ma dəba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, dərəv ŋgay a ye faya abəra. A tsikatay parakka, a gwadatay: «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo nətə mə walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo dərə mə walaŋ tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, tə sər kwa tsekweŋ bay tebiye. ²³ Ndo nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuda na haladzay aye, neŋgeye mandza eye ka təv i Yesu. ²⁴ Simon Piyer a gay naha mbətsekw tə dərə hərwi ada mā tsətsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandərkwasla i Yesu niye a həndzəd naha gər ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na dəsiye peŋ ada na giye faya ala. Ndo nakə na vəlay aye na, mata ge fagaya daf na, neŋgeye.» Tsa na, Yesu a dəs peŋ, a ge faya ala, a vəlay a Yudas wawa i Simon Iskariyot.

²⁷ Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa Fakalaw a yay a mədzaŋ gər. Yesu a gwaday: «Wu nakə ka giye na, ge na anəke bəse!»

²⁸ Ndo neheye nətəye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hərwi mey na, ndəray kwa nətə mə walaŋ tay niye a sər bay. ²⁹ Yudas na, neŋgeye ndo məgəse suloy. Hərwi niye siye i gawla i Yesu hay tə dzala na, Yesu a gwaday mā ye mata səkamakwayaw wu mənḁay hərwi magurlom i Pak. Kəgəbay a gwaday mā ye mā vəlatay wu a mətawak hay.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dəba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, məzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bəziye parakka ada ndo hay ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom hərwi ga dərmaŋ. ³² Na bəzatay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay, Mbəlom dərmaŋ ma

* 13:18 Dəmes hay 41.10.

bəzatay ha məzlaḅ i wawa ḡgay a ndo hay tə wu nakə faya ma giye aye. Ma giye mahonok məbəzatay ha bay. ³³ Wawa ga hay, na ndziye tə nəkurom haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakum-eye anəke. “Təv nakə neḡ na diye a dəma aye na, ka slumeye faya mede a dəma bay.” ³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye wedeye na, waray? Wudum bo nəte nəte mə walaḡ kurom. Andza neḡ nakə na wuda kurom aye na, kutoḡ wudum bo nəte nəte mə walaḡ kurom dərmaḡ. ³⁵ Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaḡ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nəkurom gawla ga hay.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Simon Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweḡ, ka diye na, a ḡgay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Anəke na, ka sliye faya məpeḡ bəzay a təv nakə na diye a dəma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peḡeye bəzay.»

³⁷ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweḡ, na sliye faya məpaka bəzay anəke bay na, hərwi mey? Neḡ maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ga hərwi yak.»

³⁸ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar maləva bo məvəle ha məsəfəre yak hərwi ga ta dedək ḡgway dāw? Na tsikakeye parakka, sər ha na, dzagulok ma ta zlahiye na, ḡa ka gwad sik mahkar ka sər neḡ bay.»

14

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

¹ Yesu a gwadatay a gawla ḡgay hay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neḡ dərmaḡ. ² Gay hay andaya haladzay mə gay i Bəba ga. Tadə təv andaya bay na, haḡe na gwadəkumeye bəḡaw? Na diye na ta lambadəkumeye təv nakə ka ta ndzumeye mə dəma aye. ³ Na ye, na lambadəkumaw təv na, na maweye mata həle kurom ka təv ga, hərwi ada nəkurom dərmaḡ ka ndzumeye ma təv nakə neḡ mə dəma aye.

⁴ Nəkurom na, ka sərūm tsəved nakə a ye a təv nakə na diye a dəma aye.»

⁵ Tomas a gwaday: «Bəy ga, təv nakə ka diye a dəma aye na, nəmaa sər bay. Nəmaa sliye faya məsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neḡ na, tsəved, dedək ada sifa. Ndoweye ki yaw ta təv ga bay na, ma sliye faya mede ka təv i Bəba ga bay. ⁷ Tadə ka sərūm neḡ na, ka sərūmeye Bəba ga dərmaḡ. Kwa anəke ka sərūm na ka ḡgatumay.»

⁸ Filip a gwaday: «Bəy ga, damay ka Bəba yak tsa na, tsiy dā may.»

⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na ndza ka təv kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ḡgway huya dāw Filip? Ndoweye kə ḡgeteḡ a neḡ na, a ḡgatay na, a Bəba ga. Ada ka gwad: “Damay ka Bəba yak” na, hərwi mey? ¹⁰ Neḡ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nəte na, ka dzala ha təbədew? Bazlam neheye na tsikawakum a nəkurom tebiye na, ti yaw abəra mə neḡ dekdek bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nəte aye. Maa ge məsler mə neḡ na, neḡgeye. ¹¹ Tadə na gwadəkum: “Neḡ ta Bəba, Bəba ga tə neḡ, nəmay nəte” na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka məsler neheye na gawa aye kwa.»

¹² «Ayaw! Neḡ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndoweye kə dzala ha ka neḡ na, ma giye məsler neheye neḡ faya na giye dərmaḡ. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neḡ na, na diye ka təv i Bəba ga. ¹³ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gəkumeye na tebiye, hərwi ada neḡ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlaḅ i Bəba. ¹⁴ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vəlakumeye.»

Yesu a gwad ma sləraweye Məsəfəre Tsədanḡa eye

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka rəhumeye ha gər a bazlam ga mapala eye. ¹⁶ Neḡ, na geye amboh a Bəba ga mâ slərakumaw ndo mekeleḡ mâ dzəna kurom hərwi ada mâ ndza huya ka təv kurom. ¹⁷ Ma slərakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dəkumeye ha dedək aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ḡgatay bay, ma səriye na bay

sa. Nəkurom na, ka sərume ye hərwi ma ndziye na, ka təv kurom ada ma ndziye huya mə nəkurom. ¹⁸ Hərwi niye, na gəriye kurom ha mahəkurome ye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka təv kurom. ¹⁹ Ma məndze tsekweŋ na, ndo i məndzibəra hay ta ŋgeteŋeye sa bay. Nəkurom na, ka ta ŋgatumeŋeye hərwi neŋ na ndziye ta sifa ga huya ada nəkurom dərma k ka ndzume ye ma sifa huya. ²⁰ Pat eye niye na, ka sərume ye neŋ madzapa eye ta Bəba ga, nəkurom madzapa eye tə neŋ ada neŋ madzapa eye tə nəkurom.

²¹ «Ndowe ye kə pa na bazlam ga mapala eye a gər, ada ka rəhay ha gər na, neŋge ye na, a wuda ga. Bəba ga ma wuđiye na ndo nakə a wuda ga aye, neŋ dərma k na wuđiye na ada na bəzay ha bo ga.»

²² Gawla i Yesu andaya məzele ŋgay Yuda. Neŋge ye na, Yudas Iskariyot bay. A gwada y a Yesu: «Bəy ga, ka bəziye ha bo a nəmay dekdek, ka bəziye ha bo a ndo i məndzibəra hay bay na, ma giye bo ma kəkay?»

²³ Yesu a mbəda y faya, a gwada y: «Ndowe ye ka wuda ga na, ma rəhe ye ha gər a bazlam ga. Bəba ga ma wuđiye na. Nəmaa deyewe ye ka təv ŋgay. Neŋ ta Bəba nəmaa ndziye mə gay ŋgay. ²⁴ Ndo nakə a wuda ga bay aye na, ma rəhe ye ha gər a bazlam ga bay. Kā mətsum ha gər tə wu nakə na tsik aye bay. Wu nakə ka tsənum na tsik aye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw na, ka təv i Bəba ga neŋge ye nakə a sləra ga ahaya aye. ²⁵ Na tsikakum ka bo abəra bazlam nakay anəke na, hərwi neŋ andaya ka təv kurom mba. ²⁶ Mazlambar Bəba ga ma slərawe ye Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a bərəm ga, ma dzəniye kurom. Neŋge ye na, ma tətikakume ye wu hay tebiye ada bazlam ga nehe ye na tsikawakum aye na, mâ makum ahaya a gər tebiye.

²⁷ «Anəke na diye gwa na, na vələkume ye məndze zay a dərev kurom. Məndze nakə dərev kurom ma ndziye zay aye na, na vələkume ye andza i məndzibəra bay. Dərev mâ ye fakuma abəra bay. Kā dzədzarum bay. ²⁸ Ba ka tsənum, na gwada kum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweye ka təv kurom. Tada ka wuđum ga

na, ka ŋgwasume ye hərwi na diye na, ka təv i Bəba ga. Bəba ga, neŋge ye na, bagwar eye a ze ga.

²⁹ «Wu nehe ye ta ndislew zuk bay. Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada aza ta ndislew na, kâ dzalum ha ka wu nehe ye na tsikakum aye. ³⁰ Na ta tsikakume ye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakume ye wuray haladzay sa bay na, hərwi mey? Hərwi bəy i ndo i məndzibəra hay faya ma deyewe ye. Ane tuk na, gədaŋ ŋgay andaya kwa tsekweŋ mələve ga bay. ³¹ Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay tâ sər ha na, na wuda Bəba ga ada neŋ faya na giye andza nakə Bəba a gwedeŋ ge aye.

«Anəke na, lətsum takwa abəra kanan!»

15

Yesu na, dərizl i gərda f

¹ Yesu a gwada tay a gawla ŋgay hay sa: «Neŋ na, andza dərizl i gərda f dedek eye. Bəba ga na, a təra andza ndo i guvah.

² Hawal nehe ye tə wa bay aye na, ma dəsiye tay ha. Hawal nehe ye tə wa aye na, ma kəkaliye fataya abəra hərwi ada tâ wa hohway haladzay. ³ Wu nehe ye na tətikakum aye na, ka təra kurom ha tsədaŋŋa, andza dərizl i gərda f nakə ta kəkal na aye. ⁴ Ndzum na, madzapa eye ka neŋ andza neŋ nakə madzapa eye tə nəkurom aye. Hawal kə ge neŋge ye ka dərizl ŋgay eye bay na, ma sliye faya məwe ka gər bo ŋgay bay, mâ ndza ka dərizl ŋgay. Andza niye, nəkurom ka dzapum tə neŋ bay na, ka mbume ye faya məge wuray lele eye bay.»

⁵ Yesu a gwada tay sa: Neŋ na, andza dərizl i gərda f, nəkurom hawal eye hay. Ndowe ye kə dzapa tə neŋ ada na dzapa ta neŋge ye na, ma wiye hohway haladzay andza dərizl i gərda f. Hərwi ze neŋ na, ka slume ye məge wuray lele eye bay. ⁶ Ndowe ye kə dzapa tə neŋ bay na, Mbəlom ma kərəhiye na. Ma təriye andza hawal i dərizl i gərda f nakə tə dəs faya abəra aye. Ta kaliye ha ada ma kuliye. Kə kula na, ta hayay gər ada ta dziye a ako, ma təmiye.

⁷ «Tada ka ndzum nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka pum na bazlam ga a dərev na, tsətsahum wu nakə a sakum aye, ka hutume ye. ⁸ Tada faya ka gume ye ŋgwalak

huya na, faya ka bəzumatay ha a ndo hay, nəkurom gawla ga hay. Kə ge andza niye na, ndo hay ta zambadeye a Bəba ga.

⁹ «Na wuda kurom andza nakə Bəba a wuda ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neŋ ada ka sərumeŋe ha na, na wuda kurom. ¹⁰Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka sərumeŋe ha na wuda kurom huya, andza neŋ nakə na rəhay ha gər a bazlam i Bəba ga mapala eye ada neŋ madzapa eye tə neŋgeye ada na sər ha a wuda ga huya. ¹¹Na tsikakum wu neheye na, hərwi ada dərev kurom mâ ŋgwasə andza neŋ nakə dərev ga maŋgwasə eye dərmaŋ. Andza niye maŋgwesə ma rahiye a dərev kurom lele.

¹² «Bazlam ga nakə na tsikakumeye na, waray? Bazlam nakə na tsikakumeye na, wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom andza neŋ nakə na wuda kurom aye. ¹³Ndoweŋe kə dze ha məsəfərə ŋgay hərwi dzam ŋgay hay na, mawudə bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴Tadə ka gum wu nakə na gwadum gum aye na, nəkurom dzam ga hay. ¹⁵Na zalakumeye ndo i məsler ga hay sa bay hərwi ndo i məsler na, a sər wu nakə ndo i gay ŋgay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hərwi na dəkum ha wu nakə Bəba a dərŋ ha aye tebiye. ¹⁶Nəkurom ka zlum ga bay. Duh maa pala kurom na, neŋ hərwi ada kə pumeŋ bəzay. Na slər kurom ha dərmaŋ, kə yum mata ge wu nakə lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsətsahum wu hay tebiye ta məzele ga na, Bəba ga ma vəlakumeye. ¹⁷Wu nakə na tsikakumeye anəke aye na, wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom.»

Ndo i mändzibəra hay ta nateye dərə a gawla i Yesu hay

¹⁸ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo i mändzibəra ta nakum dərə na, sərüm ha bə kurre tə nay dərə na, a neŋ. ¹⁹Tadə nəkurom ndo i mändzibəra hay na, ta wudiye kurom hərwi nəkurom ndo tay hay. Ane tuk na, ka tərə andza niye bay. Na pala kurom abəra mə walaŋ tay. Nəkurom ka tərüm ndo tay hay sa bay. Tə nakum

dərə na, hərwi nakə nəkurom ndo tay hay sa bay aye.

²⁰ «Kə mətsum ha gər tə bazlam nakə na tsikakum aye bay. Na gwad ndo i məsler na, a ze ndo i gay ŋgay bay. A seŋ məgwadəkum na, tadə ta geŋ dərətsətseh na, ta gakumeye dərətsətseh a nəkurom dərmaŋ. Ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom dərmaŋ. ²¹Dərətsətseh nakə ta gakumeye na, hərwi nakə nəkurom gawla ga hay aye. Tə ge andza niye na, hərwi tə sər ndo nakə a slərə ga ahaya aye bay.

²² «Tadə na yaw na tsikatay bazlam i Mbəlom bay na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, anəke na yaw, na tsikatay. Anəke ta sliye faya mətsike “nəmaa sər mezeleme bay” na, ta sliye faya bay. ²³Ndoweŋe kə neŋ dərə na, a nay dərə a Bəba ga dərmaŋ. ²⁴Tadə bə na mbərəm məge məsler neheye ndərəy dədə kə ge bay aye na, həbe Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ŋgay bay. Azlakwa anəke na, ta ŋgatay a məsler ga hay ada faya ta namay dərə ta bəba ga. ²⁵Ane tuk na, a ge andza niye na, hərwi ada mâ tərə andza nakə ndo tay hay ta watsa mə Derewel i Mbəlom aye. Tə watsa, tə gwad: “Tə neŋ dərə na, kəriye bəna na ge mənese bay.*”»

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə ma deyeweŋe madzəne kurom aye na, ma deyeweŋe. Ma deyeweŋe na, mə həlay i Bəba ga. Na ye ka təv i Bəba ga na, na slərakumaweŋe. Ndoweŋe niye na, Məsəfərə Tsədəŋŋa aye. Neŋgeŋe ma dətəye ha dedək a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neŋ. ²⁷Nəkurom dərmaŋ ka ta tsikumeye ka neŋ hərwi ahəl nakə na dazlay a məsler aye na, nəkurom tə neŋ hus bəgom.»

16

¹ «Na tsikakum wu neheye ka bo abəra anəke na, hərwi ada kə gərüm ha mədzele ka neŋ bay. ²Ta ta həhara kurom ahaya abəra mə gay i mađuwule me. Həlay eye ma deyeweŋe, ndo hay ta kədəŋe kurom, ada ta dzaliye mə gər tay na: “Nəmaa ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye.” ³Ta giye andza niye na, hərwi nətəye tə sər Bəba ga

* 15:25 Dəmes hay 35.19; 69.5.

bay ada tə sər neŋ bay. ⁴ Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada ahəl nakə faya ta gakumeye andza niye na, bazlam nakə na tsikakum aye mâ makumaw a gər.»

Məsler nakə Məsəfəre Tsədarŋa ma giye

Yesu a gwadətay sa: «Na tsikakum kurre bay na, hərwi neŋ ka təv kurom mba. ⁵ Anəke na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Ndəray kwa nətə mə walaŋ kurom ma tsətsahiye təv ga nakə na diye a dəma aye bay. ⁶ Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hərwi nakə na gwadəkum na, na diye gwa aye. ⁷ Ayaw! Sərum ha lele, na ye fakuma abəra düh i kurom na, lele. Andza niye tadə na ye gwa bay na, ndo nakə ma deyeweye mata dzəne kurom aye na, ma deyeweye sa bay. Ane tuk na, na ye na, na sləra ahaya.

⁸ «Ki yaw na, ma bəzatay ha a ndo i məndzibəra hay na, nətəye faya ta giye mezeleme, ma bəzatay ha tsəved nakə dedək aye, ada ma bəzatay ha sariya i Mbəlom nakə ma ta giye. ⁹ Mezeleme nakə ma bəzatay ha aye, a dā ha na, nətəye ta dzala ga ha bay. ¹⁰ Ta səriye ha tsəved nakə dedək eye na, tsəved məpeŋ bəzay a neŋ hərwi na miye ka təv i Bəba ga. Ka ta ŋgatumeŋeye sa bay. ¹¹ A bəzatay ha sariya na, hərwi 6a Mbəlom kə gəs bəy i məndzibəra nakay a sariya.»

¹² Yesu a gwadətay sa: «Wu neheye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anəke na, ka slumeye faya mətsəne bay. ¹³ Məsəfəre niye ma datay ha tsəved i dedək a ndo hay. Ki yaw na, ma dəkumeye ha tsəved niye dedək eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gər bo ŋgay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakə a tsənew ka Mbəlom aye. Ma dəkumeye ha wu nakə ma giye bo kame aye. ¹⁴ Ndo hay ta dəsleŋeye ha gər hərwi ŋgay. Hərwi wu neheye ma dəkumeye ha aye na, ti yaw abəra mə neŋ. ¹⁵ Wu neheye mə həlay i Bəba ga tebiye na, i ga dərma. Hərwi niye na gwadəkum na, wu nakə Məsəfəre ma ta dəkumeye ha aye na, ma deyeweye abəra na, mə neŋ.»

Gawla i Yesu hay ta ŋgwasiye haladzay

¹⁶ Yesu a gwadətay: «Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay. Ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.»

¹⁷ Siye hay mə walaŋ i gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə gwad mə walaŋ tay: «A say məgwede na, kəkay? A gwad: “Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.” Ada a gwadəkway sa na: “Ka ŋgatumeŋeye sa bay, hərwi na miye ka təv i Bəba” na, hərwi mey? ¹⁸ “Məndze tsekweŋ” niye a tsik aye na, andza məgwede mey? Ka sərakwa wu nakə a say mətsike aye bay.»

¹⁹ Yesu a sər ha a satay a gawla ŋgay hay matsətsehe faya bazlam. A gwadətay: «Ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka bazlam nakə na gwad “məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa” dāw?

²⁰ «Ayaw! Sərum ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i məndzibəra hay na, ta ŋgwasiye. Dərev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, dərətsətseh kurom ma təriye məŋgwese. ²¹ Ma giye na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye. Ahəl nakə wawa a dazlay a ŋgwas aye na, dərev a ndalay hərwi dərətsətseh. Ane tuk na, kə wa na wawa tsiy na, ma mətsiye ha gər tə dərətsətseh. Ma ŋgwasiye hərwi wawa nakə a wa, a yaw ka məndzibəra aye. ²² Andza niye nəkurom mə dərətsətseh anəke dərma. Ane tuk na, na ta ŋgatakumeye, ka ta ŋgwasumeye haladzay, ndəray ma sliye faya mabuwe fakuma abəra məŋgwese niye bay.

²³ «Pat eye niye na, ka ta tsətsahumeye fagaya sa bay. Sərum ha na, kwa mey ka tsətsahum ta məzele ga na, Bəba ma vəlakumeye. ²⁴ Hus anəke ka tsətsahum wuray ta məzele ga zuk bay. Tsətsahum, ka hutumeye ada məŋgwese ma rahiye a dərev kurom lele.»

Yesu a ŋgwasa ka məndzibəra

²⁵ Yesu a gwadətay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke. Həlay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gər i Bəba ga parakka. ²⁶ Pat eye niye na, ka tsətsahumeye wu hay ka Bəba ga

ta mæzele ga. Agæla ka gwadumeye na, na ta tsætsahiye faya wu hærwi kurom. A'ay! Bo kurom eye ka tsætsahumeye tæ bazlam kurom. ²⁷ Bæba, bo ngay eye a wudæ kurom. A wudæ kurom na, hærwi nækurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neŋ na yaw na, abæra ka tæv i Mbælom. ²⁸ Na yaw na, ma tæv i Bæba ga ada na yaw ka mændzibæra. Anæke na, na gæriye ha mændzibæra, na miye ka tæv i Bæba ga.»

²⁹ Gawla ngay hay tæ gwadæy: «Yawa! Anæke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. ³⁰ Anæke næmaa sær ha, ka sær wu hay tebiye. Ndo ma ta tsætsahiye fakaya bazlam na, bæ ka sær tsiy. Hærwi niye næmaa dzala kar ha, næmaa sær ka yaw na, abæra ka tæv i Mbælom dedek.»

³¹ Yesu a mbædatay faya, a gwadæy: «Ka dzalum ha na, anæke daw? ³² Pat eye ma deyeweye, bæ ka mbæræm madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ngænumeye gær kweye kweye kwa way ma miye a mætagay ngay. Ka gærumeye ga ha mahægeye. A'ay! Ta dedek na, neŋ mahægeye bay. Bæba ga, neŋgeye tæ neŋ.»

³³ «Na tsikakum wu neheye kurre ada nækurom neheye madzapa eye tæ neŋ aye na, hærwi ada kâ ndzum zay. Ka mændzibæra na, ka gumeye dæretsætseh. Ane tuk na, dærev mâ ye fakuma abæra bay, hærwi neŋ na, na ngwasa ka mændzibæra.»

17

Yesu a duwulay me a Mbælom hærwi gawla ngay hay

¹ Yesu a tsikatay ka bo abæra bazlam niye na, a zæba dære a mbælom, a gwadæ: «Bæba ga, i ga na, hæløy eye kæ husaw tuk. Bæzatay ha mæzlaæ ga a ndo hay ada neŋ wawa yak nâ bæzatay ha mæzlaæ yak dærmak. ² Nækar na, ka væløy gædan ka gær i ndo hay tebiye hærwi ada nâ vælatay sifa nakæ ma ndæviye bay aye a ndo neheye ka væløy tay naha a hæløy aye. ³ Sifa niye ma ndæviye bay aye na, andza mægwedæ ta sær kar ha, nækar na, Mbælom dedek eye næte ngwen, ada ta sær neŋ Yesu Kæriste nakæ ka slæratayaw aye.

⁴ «Ahæl nakæ neŋ ka mændzibæra aye na, na dæ ha mæzlaæ yak a ndo hay, hærwi na ndæv ha mæsler nakæ ka slæra ga ahaya

faya mæge aye. ⁵ Anæke na, Bæba ga, væløy mæzlaæ ka dære yak andza mæzlaæ ga ahæl nakæ næmay salamay, mændzibæra andaya zuk bay aye.

⁶ «Ndo neheye ka pala tay ha abæra ka mændzibæra aye ada ka væløy tay ha a hæløy ga aye, tæ sær kar ha na, hærwi ga. Næteye tebiye na, i yak hay ada ka væløy tay ha a hæløy ga. Næteye faya ta ræhay ha gær a bazlam yak. ⁷ Tæ sær ha wu neheye ka væløy tebiye aye na, a yaw mæ nækar. ⁸ Bæna na tsikatay bazlam nakæ ka gwedøy tsikatay aye. Ta tæma lele. Ta sær ha ta dedek na yaw na, abæra ma nækar. Ada ta dzala ha maa slæra ga ahaya na, nækar.

⁹ «Na duwulakeye naha me hærwi tay, bæna hærwi ndo i mændzibæra hay bay. Na duwulakeye naha me na, hærwi ndo neheye ka væløy tay ha aye. Næteye na, ndo yak hay. ¹⁰ Ndo ga hay na, ndo yak hay dærmak, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Næteye ta datay ha mæzlaæ ga a ndo hay. ¹¹ Anæke na, na miye naha ka tæv yak. Na gæriye ha mændzibæra, næteye ta ndziye ka mændzibæra. Bæba ga, nækar nakæ tsædanŋa eye, tsæpa tay ha ta gædan yak nakæ ka væløy aye. Tsæpa tay ha hærwi ada tæ tæra madzapa eye næteye andza nækar tæ neŋ, næmay madzapa eye næte. ¹² Ahæl nakæ næmaa ndzawa huya dziye na, neŋ na tsæpawa tay ha. Na tsæpawa tay ha ta gædan yak nakæ ka væløy aye. Na tsæpa tay lele, ndæray kwa næte kæ dze bay. Maa dze na, ndo nakæ tæ watsa faya mæ Derewel i Mbælom tæ gwadæ ma ta dziye a ako nakæ ma mbatiye bay aye.

¹³ «Anæke na, na diye naha ka tæv yak. Na tsik andza niye na, ahæl nakæ neŋ ka mændzibæra mba aye hærwi ada mængwese ga mâ rah a dærev tay. ¹⁴ Na tsikatay bazlam yak nakæ ka gwedøy tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i mændzibæra hay faya ta natay dære hærwi næteye na, ndo tay hay bay andza neŋ nakæ neŋ ndo tay bay aye. ¹⁵ Na duwulakeye naha me na, hærwi nakæ kâ hæl tay naha abæra ka mændzibæra aye bay. Duh na duwulakeye naha me na, tsæpa tay ha hærwi ada Fakalaw mâ gatay wuray bay. ¹⁶ Hærwi næteye na, ndo i mændzibæra hay bay andza neŋ nakæ ndo i mændzibæra

bay aye.

¹⁷ «Bəzatay ha dedək hərwi ada tã tãra kətsek tebiye i yak hay. Hərwi bazlam yak na, dedək. ¹⁸ Andza nəkar nakə ka sləra ga ahaya ka mändzibəra aye na, neñ kanəñ dərmaƙ faya na sləriye tay ka mändzibəra ka mäge məsler. ¹⁹ Na vəlaka ha bo ga tebiye hərwi tay hərwi ada nəteye tebiye tã tãra ndo yak hay.

²⁰ «Na đuwulakeye naha me na, hərwi nəteye dəkdek tsa bay. Na đuwulakeye naha me hərwi ndo neheye ta piye zləm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neñ. ²¹ Na đuwulakeye naha me hərwi ada nəteye tebiye tã tãra nəte. Bəba, tã ndza madzapa eye tã nəmay andza nəkar nakə madzapa eye tã neñ aye ada neñ madzapa eye tã nəkar aye. Tã tãra na, nəte madzapa eye tã nəmay hərwi ada ndo i mändzibəra hay tã dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²² Na vəlatay məzlaḅ nakə ka vəleñ aye hərwi ada tã tãra nəte andza nəkar tã neñ, nəmay nəte. ²³ Neñ madzapa eye ta nəteye andza nəkar nakə madzapa eye tã neñ aye hərwi ada tã tãra nəte, ada ndo i mändzibəra hay tã sər na, nəkar ka sləra ga ahaya ada ka wudá tay ha andza nakə ka wudá neñ aye.

²⁴ «Bəba, a señ na, ndo neheye ka vəleñ tay ha a həlay aye na, ta ndziye ma tæv nakə na ta ndziye mə dəma aye dərmaƙ hərwi ada tã ŋgatay a məzlaḅ ga. Ka wudá ga na, kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye ada hərwi niye ka vəleñ məzlaḅ aye.

²⁵ «Bəba ga nəkar na, ndo i dedək. Ndo i mändzibəra hay tã sər kar ha bay. Ane tuk na, neñ na sər kar ha ada ndo neheye mə həlay ga aye tã sər maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²⁶ Tã sər kar ha na, hərwi ga ada ta səriye kar ha hərwi ga dərmaƙ hərwi ada tã wudá siye i ndo mekeleñ eye hay andza nakə ka wudá ga aye ada neñ dərmaƙ nã ndza mə dərev tay.»

18

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

¹ Yesu a ndəv ha mađuwulay naha me a Mbəlom na, a həl bo ta gawla hay, ti ye a

diye i magayam wuray tã zalay Sedron. Ka tæv aye niye na, dədañ andaya ta zəv a dəma gərdaf hay. Tsa na, ti ye a dəma ta gawla ŋgay hay. ² Yudas ndo nakə a ge daf ka Yesu aye a sər tæv eye niye. A sər na, hərwi Yesu ta gawla ŋgay hay ti yawa a dəma.

³ Yudas a ye a dədañ niye ta sidzew i Roma hay, tã siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tã vəlaway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tã wu i həlay hay, ta lalam tay hay ada siye ta dəv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, 6a kə sər wu nakə ma ta giye bo tã neñgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka tæv tay na, Yesu a həndzəd naha ka tæv tay. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka pəlum way?»

⁵ Ta mbəday faya, tã gwadəy: «Nəmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadətay: «Yesu na, neñ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay daf ka Yesu aye malətsa eye ka tæv i sidzew niye hay.

⁶ Tã tsəne i Yesu nakə a gwadətay: «Yesu na, neñ eye» ta ma ta dəba, tã dəd ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadətay: «Ka pəlum way?»

Tã gwad: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ba na gwadəkum Yesu na, neñ tsiy. Tadə ka pəlum neñ na, gərurum tay ha siye i ndo hay, tã ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwad: «Bəba, ndo neheye ka vəleñ tay ha a həlay aye na, kwa nəte kə dze fagaya abəra bay.»

¹⁰ Simon Piyer na, maslalam andaya faya. A ŋgwadaw maslalam ŋgay niye a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala. Ndo i məsler niye tã zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwadəy a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye. Dəretsətseh nakə Bəba a vəleñ aye na, na siye bədaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər

a Mbəlom aye, tə gəs na Yesu. Tsa na, tə dzawa na.

Sidzew hay ti ye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tə lah mede ha Yesu na, a gay i Han təday. Han na, nəngeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif nəngeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ¹⁴ Kayif na, ndo nakə a gwadətay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ɲgama ndo nəte m̄a m̄ət.»

Piyer a day bərakəzan a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simon Piyer ta gawla i Yesu nəngeɗ nəte ta zəɲgal na Yesu. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye nəngeɗ eye. Hərwi niye nəngeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tə Yesu salamay. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer nəngeye na, a ndza ma bəra, sləp ka həlay i m̄ageɗ i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka təv i dem nakə faya ma tsəpiye m̄ageɗ aye a tsikay me a dem niye hərwi ada m̄a vəlay tsəved a Piyer. Piyer a fələkwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ɲgwas nakə a gawa məsler mə gay i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a gwadətay a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmak ba?»

Piyer a mbədətay faya a gwadətay: «A'ay neɲ na, gawla ɲgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwi niye ndo i məsler hay ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer nəngeye mandza eye ka ako niye dərmak ta nəteye dziye.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma dəba aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu ka gər i gawla ɲgay hay ada ka matətike ɲgay nakə a tətikawa aye.

²⁰ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Na tsikawatay bazlam parakka kame i ndo hay tebiye. Na tətikawatay a ndo hay

na, mə gay i mədūwule me ada mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ma təv nakə Yahuda hay tə hayawa gər a dəma aye. Na tsik wuray dāda ta məkəl bay. ²¹ Ada ka tsətsahiye fagaya bazlam na, hərwi mey? Wu nakə na tsikawa aye na, tsətsah ka ndo neheye tə tsəne aye. Nəteye na, tə sər wu nakə na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayaɲɲa ndo nəte mə walaɲ i ndo matsəpe gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom a fay a Yesu. A gwadətay: «Ta mbədətay ka bazlam a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, andza niye dāw?»

²³ Yesu a gwadətay a ndo niye: «Kə ge na tsik wu nakə lele bay aye na, dā ha wu nakə na tsik lele bay aye. Tadə na tsik lele na, ka kəɗ ga hərwi mey?»

²⁴ Tsa na, Han a slər ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a day bərakəzan a Yesu sa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahəl nakə ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer nəngeye ma dalamətagay, mandza eye ka ako. Ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmak bədaw?»

Piyer a day bərakəzan a Yesu, a gwadətay: «A'ay, neɲ gawla ɲgay bay!»

²⁶ Ndo mə walaɲ i ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andaya ka təv eye niye. Ndoweye niye na, gwala i ndo nakə Piyer a dəs faya abəra zləm ahəl nakə tə gəs na Yesu aye. A gwadətay: «Nəkar na, gawla ɲgay. Na ɲgataka nəkurom tə Yesu ma dədan bədaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a day bərakəzan a Yesu sa, a gwadətay: «A'ay, neɲ bay!»

Piyer a ndəv ha mətəsike andza niye na, kwayaɲɲa dzagulok a zlahā.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dəre a tsada pərik i mekedəe na, tə ma ahaya Yesu abəra mə gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta fələkwa a gay i Pilat bay. Ti ye a dəma bay na, hərwi a satay

məndze tsəfan̄na ada ta sliye faya mən̄de wu mən̄day i Pak.

²⁹ Hərwi niye Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay, a yaw abəra mə gay. A yaw ka təv tay, a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka gəsüm ahaya ndo nakay na, a gakum mey?»

³⁰ Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Tadə kə ge mən̄ese bay na, nəmaa gəsaka ahaya daw?»

³¹ Hərwi niye Pilat a mbədatay faya, a gwadətay: «Kə ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakə bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Nəmay na, tsəved may andaya məge sariya i məkədə ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakə Yesu a tsik ahəl niye a ge bo aye. Ba kə da ha məməte ŋgay nakə ma ta mətīye.

³³ Pilat a mbəda gər a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsətsah faya, a gwadəy: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwadəy: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye ka dzala tsukudu, siye i ndo hay tə tsikaka daw?»

³⁵ Pilat a gwadəy: «Ka tsiken̄ andza niye na, neŋ Yahuda hay tədew? Maa gəsa kar ahaya na, ndo yak hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye bəna neŋ tədew? Tə gəsa kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbəday faya, a gwadəy: «Bəy ga na, ka məndzibəra nakay bay. Tadə bəy ga ka məndzibəra nakay na, ndo i məsler ga hay ta giye vəram hərwi ada ndəray mâ gəs ga məvəlay ga ha a bəy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bəy ga na, ka məndzibəra nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwadəy: «Azlakwa nəkar na, bəy daw?»

Yesu a gwadəy: «Maa tsik na, nəkar. Neŋ bəy dedek. Tə wa ga, na yaw ka məndzibəra na, ka mədə ha dedek. Ndo neheye tə sər dedek aye na, ta təmiye bazlam ga.»

³⁸ Pilat a gwadəy a Yesu: «Dedek na, wuye mey?»

Tə gay sariya a Yesu i məkədə

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ŋgay niye na, a yaw abəra mə gay sa. A ye ka təv i bəy i Yahuda

niye hay ma bəra aye. A gwadətay: «Neŋ na, na huta faya abəra mən̄ese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nâ gərakum ha ndo i dan̄gay n̄te hərwi magurlom i Pak. A sakum nâ gərakum ha na, bəy i Yahuda hay daw?»

⁴⁰ Tə tsəne andza niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Gəramay ha na, Barabas bəna neŋgeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak duh.

19

¹ Pilat a vəlatay tsəved a sidzew hay tâ gəs na Yesu ada tâ ndaḅa na ta mandalaḅa.

² Sidzew hay tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. Tə kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta händzəd naha ka təv ŋgay, tə gwadəy: «Zay daw, bəy i Yahuda hay!» Tə fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abəra mə gay sa, a gwadətay a ndo hay: «Tsənum təday! Na gəsakuma ahaya Yesu abəra. Sərum ha neŋ na, na huta faya abəra mən̄ese bay.»

⁵ Tə gəsa ahaya Yesu abəra tuk. Dzagwa i dak mə gər ada peteked ka bo ndozza. Pilat a gwadətay: «Ndo nakay na, anan!»

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo matsəpe gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom hay tə ŋgatay a Yesu na, tə pa bo ka mawude ta magala. Tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye! Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwadətay: «Bo kurom eye gəsüm na ada kâ yum kâ darum na ka mayako mazləmbada eye. Neŋ na, na huta faya mən̄ese bay.»

⁷ Bəy i Yahuda hay ta mbəday naha faya, tə gwadəy: «Nəmay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutoŋ məkədə na, hərwi a gwad: “Neŋ na, Wawa i Mbəlom.”»

⁸ Pilat a tsəne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dzədzar haladzay. ⁹ A fələkwa a gay sa, a ye naha a tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Ka yaw na, mən̄gay?»

Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwadəy: «A saka mətiken̄ me a neŋ bədaw? Neŋ na, gədan̄

ga andaya mægər kar ha ada gədan ga andaya madere kar ka mayako mazləlmbada eye na, ka sər təbədew?»

¹¹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kə ge Mbəlom kə vəlaka ga ha a həlay bay na, ka sliye faya mægen wuray kwa tsekwen bay tebiye. Hərwi niye ndo mægəsa ga ahaya məvəlaka ga ha a həlay na, mənese ngay a ze i yak.»

¹² Ka təv eye niye kwayanña na, Pilat a pəla tsəved mægər ha Yesu. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta wuda ta magala, tə gwad: «Ka gər ha ndo nakay na, nəkar dzam i bəy i Roma sa bay. Ndoweye kə gwad neŋgeye bəy na, neŋgeye ndo mənə dərə i bəy i Roma.»

¹³ Pilat a tsəne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu abəra. A ye ka təv nakə dala eye madəzla eye tə beleler aye. Tə bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka təv niye hərwi mæge sariya. ¹⁴ Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar magərhapat. Ada həlay i magurlom i Pak.

Pilat a gwadatay a Yahuda hay: «Bəy kurom anan.»

¹⁵ Ane tuk na, tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwaday: «Kəd! Kəd! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

Pilat a gwadatay: «Nā dar na bəy kurom ka mayako mazləlmbada eye daw?»

Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta mbəday faya: «Bəy may na, bəy i Roma nətə ngwen.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a vəlatay ha Yesu a həlay a sidzew hay hərwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Luka 23.26-43

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata kədə na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazləlmbada eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya abəra ma wuzlah gay. A ye ha a təv nakə tə zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Golgwata. ¹⁸ Mə dəma na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazləlmbada eye

ka tsakay i Yesu, nətə tə həlay i mənday, neŋged tə həlay i gula, Yesu ma wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam ngay nakə tə kəd na faya ka palalam. A law zal ka gər i Yesu. A watsa na, a gwad: «Yesu ndo i Nazaret, bəy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay tə dzaŋgawa bazlam niye mawatsa eye, hərwi təv nakə ta dar faya Yesu aye na, bəse ta wuzlah gay. Ada wu niye tə watsa aye na, tə bazlam i gəma hay wal wal mahkar: Tə bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Gərek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə dzaŋga bazlam niye na, ti ye ka təv i Pilat, tə gwaday: «Ka watsa faya “Bəy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad: Neŋ na, bəy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwadatay: «Wu nakə neŋ na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, tə zla peteked ngay aye. Ta ngəna ha fad, kwa way a zla nətə. Tə zla məkelkabo ngay nakə maŋgara eye andza niye məmbele andaya faya bay aye sa. ²⁴ Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Peteked nakay na, kâ nguradakwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal hərwi məsəre ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ta ngəna ha peteked ga mə walaŋ tay ada tə ge faya tsakwal ka məkelkabo ga.*»

Wu nakə sidzew hay tə ge aye na, anan.

²⁵ Bəse ta təv i mayako niye mazləlmbada eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamar i may ngay, Mari ngwas i Kəlopas ada ta Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, nətəye malətsa eye ka təv eye niye.

²⁶ Yesu a ngatay a may ngay ta gawla ngay nakə a wuda na haladzay aye. A gwaday a may ngay: «May ga, wawa yak anan.»

²⁷ Ma dəba aye a gwaday a gawla ngay niye a wuda na haladzay aye: «May yak anan.» Pat eye niye gawla i Yesu niye a wuda na haladzay aye a zla na Mari a gay ngay.

* **19:24** Dəmes hay 22.19.

Məmate i Yesu

Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Luka 23.44-49

²⁸ Ma dəba eye na, Yesu a sər ha wu nakə Mbəlom a sləra ahaya faya mäge aye na, ka ndəv tebiye tuk. Yesu a gwad: «Yam a geŋ.» A tsik andza niye hərwi ada wu nakə tə dzaŋgawa mə Derewel i Mbəlom aye mǎ ge bo.†

²⁹ Gəzla wuray andaya maraha eye tə wuye andaya guyakaka. Sidzew niye hay tə zla wuye kofkoffa, tə tələka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tə pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dəvətse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndəv!»

Gər ŋgay a kal gəzük. Tsa na, a mət.

Sidzew nǎte a gay naha suwal a Yesu a dzəham

³¹ Tə kəf na Yesu na, pat i məhəne mə gay i mazəzükw bo. Pat i mazəzükw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hərwi magurlom andaya pat eye niye. Hərwi niye a satay a bəy i Yahuda hay mədahaŋ mǎ ndza ka mayako mazləmbada eye pat i mazəzükw bo bay. Ti ye ta tsətsah ka Pilat mǎ vəlatay tsəved ka məhəbe sik i ndo niye hay ada məzla ahaya abəra ka mayako.

³² Tsa na, sidzew hay ti yaw ka təv i ndo neheye ta dar ka mayako mazləmbada eye tage Yesu aye. Tə həbəy ha sik a ndo makurre eye. Tsa na, tə həbəy ha a ndo neŋged. ³³ Tə ndisl ka təv i Yesu na, ta zəba faya na, kə mət tsiy. Neŋgeye na, ta həbəy ha sik ŋgay hay təbey. ³⁴ Ane tuk na, ndo nǎte mə walaŋ i sidzew hay a ye naha a təz na dzəham i Yesu ta suwal. Kwayaŋŋa bambaz ta yam ta mbədəw.

³⁵ Neŋ nakə na watsa na bazlam neheye na, na ŋgatay tə dərə ga ada wu nakə na watsa aye na, dedek eye. Na ŋgatay tə dərə ga, na sər ha na tsik na, dedek. Na watsa na, hərwi ada nəkurom dərma kǎ dzalum ha faya.

³⁶ Wu neheye a ge bo na, hərwi ada wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye mǎ ge bo, a gwad: «Mətasl ŋgay hay na, kwa nǎte ta həbiye ha bay.» ³⁷ Tə watsa mə

Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye.Š»

Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəd

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Ndoweye andaya tə zalay Yusufa, neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Neŋgeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hərwi a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədahaŋ i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwaday faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədahaŋ i Yesu.

³⁹ Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha dərma. Neŋgeye a zla naha mal madzapa eye a ze huŋŋa. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro kuro mahkar.

⁴⁰ Yusufa ta Nikodem nǎteye salamay tə zla mədahaŋ i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwaŋ ada ta wats faya mal niye hay huŋŋa eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədahaŋ hay aye.

⁴¹ Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wedeye mala eye mə dəma. Ta pa a dəma mədahaŋ dāda zuk bay.

⁴² Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzükw bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hərwi niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

20*Tsəvay kəriye*

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Luka 24.1-12

¹ Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magədala a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə dəma mba, dərə a zəba bay. Ta dərəzl ka tsəvay niye na, tə beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra.

² Mari a ŋgatay andza niye na, a hway ka təv i Simoŋ Piyer ta gawla nakə Yesu a wuda na haladzay aye. A ye naha a gwadətay: «Bəy Maduweŋ andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

³ Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye neŋged eye tə lətse, ti ye ka tsəvay niye.

† 19:28 Dəmes hay 22.16, 69.22. ‡ 19:36 Madayaw abəra ma Ezipt 12.46, Məpesle 9.12. § 19:37 Zakari 12.10.

⁴ Nəteye salamay ta hway ka me tsəvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye neŋged eye a hway bəse a ze Piyer. Neŋgeye a lah məndisle ka tsəvay. ⁵ A ndisl ka tsəvay na, a zəba dərə a dəma zərəd. A ŋgatay na, a peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye mə dəma. Ane tuk na, kə fələkwa a dəma bay.

⁶ Simon Piyer na, a ndisl naha ma dəba. A ye naha a fələkwa a tsəvay, a zəba ka peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye na, mə dəma. ⁷ Piyer a zəba ka peteked nakə ta nduday ha gər a Yesu aye dərma. Peteked niye na, madzapa eye tə siye hay bay. Mapada eye, təv ŋgay wal.

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neŋged eye, ndo nakə a lah naha kurre, a fələkwa a tsəvay dərma. A zəba faya andza niye na, a dzala ha. ⁹ Gawla i Yesu hay na, wu nakə mə Derewel i Mbəlom a tsik, a gwad Yesu na, kutoŋ ma lətseweye abəra ma mədahan aye na, ta sər zuk bay.

¹⁰ Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbədə gər a mətəgay.

*Yesu a bəzay ha bo a Mari i Magədala
Mata 28.9-10; Markus 16.9-11*

¹¹ Mari neŋgeye na, malətse eye ma bəra bəse ka təv i tsəvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a rəh ha gər a tsəvay, a zəba dərə a dəma. ¹² A ŋgatay naha a gawla i Mbəlom hay sulo tə peteked ka bo kudəkudek. Nəteye mandza eye ka təv nakə tə pa faya mədahan i Yesu aye. Neŋged ta diye i gər ada neŋged ta diye i sik. ¹³ Gawla i Mbəlom niye hay sulo aye ta tsətsah ka Mari, tə gwaday: «Ŋgwas niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbədatay faya, a gwadətay: «Na tuwa na, hərwi ta zla na Bəy Maduweŋ ga ada na sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

¹⁴ Mari a ndəv ha mətsike andza niye na, a mbədə bo, a ŋgatay a Yesu malətse eye ka təv niye. Mari a sər ha neŋgeye bay.

¹⁵ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Ŋgwas ka tuwa mey? Ka pəla way?»

Mari a dzala mə gər ŋgay na, ma giye na, ndo i guvah. Hərwi niye a gwaday: «Sadzək bay, kə ge maa zla na nəkar na, deŋ ha təv nakə ka pa na a dəma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

¹⁶ Yesu a gwaday: «Mari!»

Mari a mbədə me ka təv ŋgay, a gwaday tə bazlam i Yahuda hay: «*Raboni!*» Andza məgwede: «Miter ga!»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Kâ lemeŋ bay, hərwi na tsal ka təv i Bəba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwadətay a malamar ga hay na, na tsaliye ka təv i Bəba ga, neŋgeye Bəba kurom dərma, Mbəlom ga, neŋgeye Mbəlom kurom dərma.»

¹⁸ Tsa na, Mari i Magədala a ye ka təv i gawla i Yesu hay. A ye a gwadətay: «Na ŋgatay a Bəy Maduweŋ kway!» A təkəratay wu nakə Yesu a tsikay aye.

*Yesu a bəzətay ha bo a gawla ŋgay hay
Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Luka 24.36-49*

¹⁹ Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye mə gay. Ta dərəzl ka bo a gay lele hərwi ta dzədzar ta bəy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekərtik a wuzlah tay. A gwadətay: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzətay ha vavay nakə ka həlay ŋgay hay ada ka dzəham ŋgay aye. Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, dərəv tay a ŋgwas haladzay hərwi tə ŋgatay a Bəy Maduweŋ.

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Zay mâ ndza fakuma! Andza nakə Bəba a sləra ga ahaya aye na, neŋ na sləriye kurom dərma.»

²² Ma dəba i bazlam ŋgay niye na, a vəzl fataya, a gwadətay: «Təmum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye! ²³ Ndo neheye ka pəsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbəlom ma pəsəteye ha mezeleme tay hay. Ndo neheye ta kərah məpəse ha mezeleme aye na, Mbəlom ma kərahiye məpəsətay ha mezeleme tay dərma.»

Yesu a bəzay ha bo a Tomas

²⁴ Tomas nakə tə zalay Mawsa neŋgeye nətə mə walaŋ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahəl nakə Yesu a ye a bəzətay ha bo a gawla ŋgay aye na, neŋgeye andaya bay. ²⁵ Siye i gawla i Yesu hay tə gwaday: «Nəmaa ŋgatay a Bəy Maduweŋ.»

Ane tuk na, Tomas a mbədatay faya, a gwadətay: «Na ŋgatay a vavay i mbəlak i poŋte ka həlay ŋgay bay, na pa wur həlay ga a bəd i poŋte bay ada na pa wur həlay ga a

bəḁ i suwal nakə ka dzəham ɲgay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶ A ndza ma dəba eye luma nəte na, gawla i Yesu hay tə haya gər sa. Pat eye niye na, Tomas andaya ta nəteye tuk. Ta dərəzl na məgeḁ lele. Yesu a ye naha a lətse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁷ Tsa na, a gwadəy a Tomas: «Tələkaw wur həlay kanaɲ ada zəba ka həlay ga hay. Zlaw həlay yak ada tələkaw a dzəham ga. Gər ha mədzele gər sulo sulo, dzala ha ka neɲ nəte ɲgweɲ.»

²⁸ Tomas a mbəḁəy faya, a gwadəy: «Ta deḁək, nəkar na, Bəy Maduweɲ ga ada Mbəlom ga.»

²⁹ Yesu a gwadəy: «Ka dzala ha ka neɲ na, hərwi nakə ka ɲgeteɲ aye. Məɲgwese ka ndo neheye tə dzala ha ka neɲ ze məɲgeteɲ aye.»

³⁰ Yesu a ge masuwayaɲ siye hay haladzay kame i gawla ɲgay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a deḁewel nakay bay. ³¹ Na watsa wu neheye na, hərwi ada kâ dzalum ha Yesu neɲgeye na, Kəriste, neɲgeye Wawa i Mbəlom, ada ka hutumeye sifa ma neɲgeye hərwi ka pum mədzaḁ gər ka neɲgeye.

21

Yesu ka me i dəlov i Tiber

¹ Ma dəba aye na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay sa. A bəzatay ha bo na, ka me i dəlov i Tiber*. A bəzatay bo na, kəkay?

² Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nəteye ka təv manəte eye. Nəteye na, Simoɲ Piyeɲ, Tomas nakə tə zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gəma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tə siye i gawla i Yesu hay sulo.

³ Simoɲ Piyeɲ a gwadətay: «Na diye na ta gəsiye kələf.»

Siye hay tə gwadəy: «Nəmay dərmak nəmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tə həl bo ti ye, tə tsal a kwalalaɲ i yam. Ta dazlay a məgəse kələf. Ane tuk na, ta həvad eye niye na, ta gəs kələf kwa nəte bay tebiye.

⁴ Dəre a dazlay a mətseḁe na, Yesu a ye naha a lətse ka me i dəlov niye. Ane tuk na, gawla ɲgay hay ta sər ha Yesu bay. ⁵ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka gəsüm kələf daw, wawa ga hay?»

Ta mbəḁəy faya, tə gwadəy: «A'ay!»

⁶ Yesu a gwadətay: «Kalum gadaɲ ta diye i həlay i mənday kurom təday, ka gəsümaweye.»

Tə kal gadaɲ a yam na, tə gəs kələf haladzay. Tə mba faya məvahaw gadaɲ abəra ma yam bay.

⁷ Tsa na, gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye a gwadəy a Piyeɲ: «Nakay na, Bəy Maduweɲ!»

Simoɲ Piyeɲ a tsəne andza niye: «Nakay na, Bəy Maduweɲ» na, a zla peteked ɲgay a kal ka bo hərwi ḁa ka tsoloka ka bo abəra. Tsa na, a kal ha bo a yam. ⁸ Gawla i Yesu siye hay tə maw ta kwalalaɲ i yam ta məvaha ahaya gadaɲ niye maraha eye tə kələf aye. Nəteye həbe na, dəreɲ tə dəkakal bay. Ta ze ka bo abəra na, dal tsa.

⁹ Tə ndislew, tə mbəzlaw ka dala na, tə ɲgatay a ako ka təv eye niye kələf faya ada peɲ andaya dərmak. ¹⁰ Yesu a gwadətay: «Hələmaw abəra ka kələf kurom niye hay ka gəsümaw aye, fəkakwa.»

¹¹ Simoɲ Piyeɲ a tsal a kwalalaɲ i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadaɲ niye maraha eye tə kələf bagwar eye hay. Kələf neheye na, nəteye temerre tə kuro kuro zlam gər eye mahkar. Gadaɲ niye kwa tsekweɲ ka ɲgəzlah bay, ada azlakwa kələf mə dəma maraha eye haladzay.

¹² Yesu a gwadətay a gawla ɲgay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa nəte mə walaɲ tay ka tsətsah faya, kə gwadəy: «Nəkar way?» na, ka tsətsah bay. Hərwi tə sər ha neɲgeye na, Bəy Maduweɲ.

¹³ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a zla a vəlatay a gawla ɲgay hay. A zla kələf dərmak a vəlatay.

¹⁴ Kwa ahəl nakə Yesu a lətsew abəra ma mədahaɲ aye, a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyeɲ

* **21:1** Tiber: Məzele mekeleɲ eye i dəlov i Galile.

¹⁵ Ma dāba i mēnde daf na, Yesu a gwadāy a Simoŋ Piyer: «Simoŋ wawa i Yuhana, ka wudā ga a ze i ndo neheye dāw?»

Simoŋ Piyer a mbədāy faya, a gwadāy: «Ayaw Bəy Maduweŋ! Ka sər ha na wudā kar segey.»

Yesu a gwadāy: «Gatay gər a wawa i təbaŋ ga hay lele.»

¹⁶ Yesu a tsətsah faya masulo eye sa, a gwadāy: «Simoŋ wawa i Yuhana, ka wudā ga dāw?»

Simoŋ Piyer a mbədāy faya, a gwadāy: «Ayaw Bəy Maduweŋ, ka sər ha na wudā kar segey.»

Yesu a gwadāy: «Gatay gər a təbaŋ ga hay.»

¹⁷ Tsa na, a tsətsah mamahkar eye sa: «Simoŋ wawa i Yuhana ka wudā ga dāw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wudā ga dāw?» aye na, a ndalay. A mbədāy faya, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, nəkar na, ka sər wu tebiye. Ka sər ha na wudā kar!»

Yesu a gwadāy: «Gatay gər a təbaŋ ga hay. ¹⁸ Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, ahəl niye nəkar gawla eye na, ka barawa bəzihud tə həlay yak eye ada ka yawa na, a təv nakə a saka aye. Ahəl nakə ka ge guram aye na, ka gəsiye na həlay ka mbəlom, ada ndo mekeleŋ eye ma barakeye na bəzihud ada ma diye kar ha a təv nakə a saka bay aye.»

¹⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, a dāy ha məməte nakə Piyer ma ta mətiye na, kəkay. Məməte ŋgay niye na, ma bəziye ha məzlaḡ i Mbəlom.

Tsa na, Yesu a gwadāy a Piyer: «Peŋ bəzay.»

Yesu ta gawla ŋgay nakə a wudā na aye

²⁰ Piyer a mbədə bo a zəba dāre a dāba na, a ŋgatay a gawla i Yesu nakə Yesu a wudā na haladzay aye. Ahəl niye, ahəl nakə faya ta ndiye daf aye, maa həndzəd ka təv i Yesu ada maa tsətsah: «Bəy Maduweŋ mata ge fakaya daf way?» na, neŋgeye.

²¹ Piyer a ŋgatay na, a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, mata gay a neŋgeye mey?»

²² Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Tadə a seŋ mā ndza ka bəra hus ahəl nakə na

maweye na, me yak faya mey tey? Nəkar na, peŋ bəzay!»

²³ Labara nakay a dədātay a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma mətiye bay. Azlakwa Yesu kə gwadāy a Piyer ma mətiye bay na, kə tsikay bay. Ane tuk na, a gwadāy na: «Tadə a seŋ mā ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey?»

²⁴ Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa dā ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye Yesu a wudā na haladzay aye. Ada nəmaa sər ha na, wu neheye a dā ha aye na, dedek.

²⁵ Siye i wu neheye Yesu a ge na, nəteye haladzay. Tadə ta watsa tebiye ka dərəwel nəte ta nəte na, dərəwel niye hay təv ma slateye ka məndzibəra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslañ hay Məfələkwe

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslañ hay a tsik na, huya ka Labara Ngwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslañ hay kəkay, tə dā ha bazlam ngay kwa a ngay. Tə dā ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vəlatay aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslañ hay 1.8).

Ka madazlay i dərewel nakay na, Yesu a tsal ka təv i Mbəlom (1.9). Anəke na, neñgeye andaya ka təv tay sa bay, ane tuk na, a slərəw Məsəfəre Tsədanña eye a ndo i maslañ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vəlatay tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədanña eye faya ma həlaweye ndo wedeye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslañ i Yesu neñgeye ndo nakə dərewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dərətsətseh ta təv i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə dā ha Labara Ngwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslañ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dawa ha Labara Ngwalak eye aye.

¹ A nəkar Tiyofil, mə dərewel ga nakə kurre na watsaka naha aye na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler ngay, ² hus ka mede ngay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye ngway a mbəlom zuk bay aye na, kə datay ha wu hay ta gədan i Məsəfəre Tsədanña eye a ndo neheye a pala tay andza ndo i maslañ hay aye.

Yesu a gwad ma slərəweye Məsəfəre Tsədanña eye

³ Ma dəba i məməte ngay na, kə lətsa abəra ma mədahan ka bəzatay ha bo a ndo i maslañ ngay hay lele, a datay ha na, neñgeye andaya. Kə ndza ka təv i gawla ngay hay məhəne kuro kuro fađ. Ma məhəne niye kuro kuro fađ eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴ Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ngay hay na, a gwadatay: «Kā yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadəkum Bəba Mbəlom a gwad ma vəlakumeye. ⁵ Yuhana neñgeye a dzəhuḃawa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma məndze aza mba tsekweñ na, nəkurom ta dzəhuḃiye kurom ha a Məsəfəre Tsədanña eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶ Ndo neheye ka təv i Yesu aye, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweñ, ka ta matay ha bəy a ndo i İsrayel hay na, pat eye niye daw?»

⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Pat eye kəday na, mata səre na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, neñgeye nəte ngweñ gədan ngay andaya məge. ⁸ Ane tuk na, ka ta hutumeye gədan ahəl nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərume ye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda, ka dala i Samari ada ka kokway i məndzibəra tebiye.»

⁹ Ma dəba i bazlam ngay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla ngay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a ngaha na abəra ka dərə tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kweđek kweđek eye hay ti yaw ka təv tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka mətsumeye mazəbe dərə a magərmbəlom na, hərwi mey? Yesu na, ki ye fakuma abəra a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka ngatumay, a ye fakuma abəra aye.»

Bərək i ndo i maslañ hay

¹² Ndo i maslañ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye tə zalay Mahamba i Tetədoez aye, ta mbəda gər a Zerozelem. Tsaholok niye na, bəse ta wuzlah gay. Mede abəra ma Zerozelem a dəma na, ma sliye bəre nətə bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerozelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay neñged aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə gay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Anđare, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simon ndo mäge vəram hərwi dala ngay* ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nətəye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta ngwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi mađuwulay naha me a Mbəlom.

Tə pa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nətəye tebiye ta giye na, temerre tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse a wuzlah tay, a gwadətay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədañña eye a tsik mə Derewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudas nakə a təra ndo mədatay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas na, neñgeye nətə mə walañ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkəde gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəd tə hud. Hud ngay a nduzl, dende ngay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerozelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i Hakeldama, andza məgwede: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadətay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə derewel i Dəmes hay na, a gwad:

“Gay ngay mâ təra na, rəgay,
ndəray mâ ndza mə gay ngay bay.†”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:

“Ndo mekeleñ eye
mâ zla məsler ngay.‡”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nətə mə walañ i ndo neheye ta zəngalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweñ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gəma aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅ Yesu a yam aye hus ahəl ngay nakə a ye abəra mə walañ kway a tsal a mbəlom aye na, nətəye tə nəkway. Ndowe ye niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra ma mədahañ.»

²³ Mə walañ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, neñged məzele ngay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo neñged tə zalay Matiyas. ²⁴ Tsa na, ndo niye hay mahaya gər eye ta duwulay me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweñ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezeñ aye na, dəmay ha way nakə mə walañ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵ hərwi mäge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a neñgeye aye.»

²⁶ Ta ndəv ha mađuwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a təra makuro gər eye sulo i ndo i maslañ hay.

2

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

¹ Magurlom i Peñtekot* a slaw na, gawla i Yesu hay nətəye mahaya gər eye ka təv manəte eye. ² Ahəl nakə nətəye mahaya gər eye na, kwayañña maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətasl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ngay eye a rah a gay nakə nətəye mandza eye mə dəma aye. ³ Kwayañña tə ngatay andza dərneh i ako a yaw, a ngəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo niye hay nətə nətə tebiye. ⁴ Nətəye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədañña eye ada ta dazlay a mətsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədañña eye a gwadəy tsik aye.

* **1:13** A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gəsawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma ma ləva dala tay bay. † **1:20** Dəmes hay 69.26. ‡ **1:20** Dəmes hay 109.8. * **2:1** Peñtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhosl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədañña eye.

⁵ Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nəteye andaya. Ti yaw ma gəma neh-eye wal wal ka məndzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekweŋ ma Zerozelem. ⁶ Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nəteye niye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ. Ti ye naha na, tə ŋgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətsike me i ndo məpe mədzal gər niye hay faya a tsik me tə me ŋgay ŋgway. ⁷ Nəteye neheye ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərbaəəkka. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nəteye tebiye na, Galile hay bədaw? ⁸ Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nəteye faya ta tsikiye me tə me kway na, ma kəkay? ⁹ Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Madiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Pontus, ma dala i Azi, ¹⁰ ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, ¹¹ ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye hay na, siye hay tə wa tay nəteye Yahuda hay, siye hay madurloŋ hay ta təra Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nəteye faya ta diye tə bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

¹² Nəteye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza məgwede mey?»

¹³ Siye hay tə ŋgwasa ka ndo məpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

¹⁴ Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nəte aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadatay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerozelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənum wu nakə a ge bo aye lele təday. ¹⁵ Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedə mba zlezle

ta kwaya tsa daw? ¹⁶ Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

¹⁷ «Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mandəve i məndzibəra na, wuye mey?

Na vəlateye Məsəfəre ga a ndo hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye hay tə dem kurom hay ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wedəye a gawla kurom hay.

Məsine ma ta gateye a bagwar kurom hay, na tsikiye me ma nəteye.

¹⁸ Ayaw! Pat eye niye na, na sləratayaweye Məsəfəre ga a ndo i məsler ga hay, ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

¹⁹ Na ta giye masuwayaŋ mə mbəlom, ada wu neheye ta gateye hərbaəəkka a ndo hay aye ka məndzibəra. Ndo hay ta ŋgateye a bambaz, ta ŋgateye a ako ta geŋgis eye tərdoələŋa.

²⁰ Pat ma ta dəviye sa bay ada kiye ma təriye ndozza andza bambaz. Pat eye niye na, pat bagwar eye, pat mədəslay ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye na, Bəy Maduweŋ ma deyeweye tuk.

²¹ Kwa way ka duwulay me a Bəy Maduweŋ mâ təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

²² «A nəkurom Israyel hay, pumay zləm a wu nakə na tsikakumeye: Yesu ndo i Nazaret na, ndo nakə Mbəlom a dakum ha gədaŋ ŋgay tə neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə walaŋ kurom, kə dakum ha neŋgeye way na, ka sərur.

²³ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəlakum ha a həlay na, andza nakə a say aye. Wu nakə ka gum ta neŋgeye na, 6a Mbəlom a sər kurre. Nəkurom ka vəlumay ha a ndo neheye lele bay aye hay hərwi ada tâ dar na ka mayako mazləmbada eye, ada kə mət. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra na mədahaŋ. Kə mbəla ahaya abəra mə dəretsətseh i mədahaŋ. A ndza ma mədahaŋ huya bay na, hərwi mədahaŋ a

† 2:21 Zowel 3.1-5.

sla faya bay. ²⁵ Hərwi Davit kə tsik faya ahəl niye, a gwad:

“Na ɲgataway a Bəy Maduweɲ ga huya kame ga.

Nenɲeɲe ka tsakay ga
hərwi ada nâ dzədzar bay.

²⁶ Hərwi niye dərev ga kə rah ta mənɲwese, ada bazlam ga faya ma giye dəmes ta mənɲwese.

Bo ga ma zəzukwiye bo lele, na dzaliye wuray sa bay.

²⁷ Bəy Maduweɲ, ka gəriye ga ha ma təv məndze i mədahaɲ hay bay.

Ka gəriye ha neɲ ndo məpe mədzal gər ka nəkar nâ ze ma tsəvay bay.

²⁸ Ka deɲ ha tsəved nakə na zənɲaliye, ma diye ga ha a sifa aye,

Ka təra ga ha ndo mənɲwasa eye hərwi nəkar tə neɲ.*”

²⁹ Piye a gwadətay sa: «Malar ga hay, ka bəba tətə kway Davit na, na sliye faya mətsikakum parakka lele. Nenɲeɲe na, kə mət. Ta la na ada ka sərakwa ha tsəvay ɲgay andaya bəgom ma təv kway. ³⁰ Ane tuk na, ahəl niye na, nenɲeɲe ndo məde ha bazlam i Mbəlom. A sər ha 6a Mbəlom kə tsikay kurre, a gwadətay: “Aza ma dəba yak na, na ta vəliye bəy yak a ndo nəte mə walaɲ i wawa yak hay.Ş”

³¹ «Nenɲeɲe na, 6a kə sər ha kurre Kəriste na, ma lətseweye abəra ma mədahaɲ.

“Mbəlom ma gəriye ha ma təv məndze i mədahaɲ hay bay,

ada bo ɲgay ma ziye ma tsəvay bay.*”»

³² Piye a gwadətay sa: «Yesu nakə na tsik faya aye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaɲ. Nəmay tebiye nəmaa həliye na mbal ɲgay. ³³ Ma dəba eye na, Mbəlom kə zla na Yesu, a pa na tə həlay i mənday ɲgay. Mbəlom kə vəlay Məsəfəre Tsədəɲɲa eye nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma ta vəleye aye. Nenɲeɲe dərmak kə vəlamayaw wu nakə anəke ka ɲgatumay ada ka tsənum aye. ³⁴ Davit na, nenɲeɲe kə tsal a mbəlom təbey, ane tuk na, a gwad:

“Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwadətay a Bəy Maduweɲ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

³⁵ hus a pat nakə neɲ, na piye ndo mənə dəre yak hay a huɖ i sik yak hay andza wu məpe faya sik aye təday.†”»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta səkah

³⁶ «Nəkurom Israyel hay tebiye sərüm ha ta dedek, Yesu nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye na, Mbəlom a təra ha Bəy Maduweɲ ada ndo mətəme ha ndo hay na, nenɲeɲe.»

³⁷ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam niye na, dərev a ye fataya abəra. Ta tsətsah ka Piye ada ka siye i ndo i maslaɲ hay, tə gwadətay: «Malar hay, anəke nəmaa giye na, kəkay?»

³⁸ Piye a mbədətay faya, a gwadətay: «Gərüm ha mezeleme kurom ada tã dzəhuɖ kurom ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste hərwi ada Yesu ma pəsakumeye ha mezeleme kurom hay. Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye Məsəfəre ɲgay Tsədəɲɲa eye. ³⁹ Hərwi Mbəlom kə tsik kurre, a gwadətay: Ma vəlakumeye a nəkurom ada a wawa kurom hay. A gwadətay ma vəliye a ndo neheye nəteye mandza eye dəreɲ aye dərmak. Ayaw! Bəy Maduweɲ kway Mbəlom ma vəliye Məsəfəre ɲgay a ndo neheye ma zalateye hərwi ada tã pay bəzay aye.»

⁴⁰ Piye a tsikatay bazlam mekeleɲ eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərev ada tã dzala ha. A gwadətay: «Dumara abəra mə walaɲ i ndo neheye sewed eye hay. Gərümay ha bo kurom a Mbəlom mã təma kurom ha.»

⁴¹ Ndo hay haladzay mə walaɲ i ndo niye hay ta təma bazlam i Piye. Tsa na, ta dzəhuɖ tay ha a yam. Pat eye niye na, ndo hay ta giye gwezem mahkar tə pa mədzal gər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Məndze i ndo məpe mədzal gər ka Yesu

⁴² Nəteye niye tebiye tə paway zləm a matətike i ndo i maslaɲ i Yesu neheye ta tətikawatay aye tə metsehe lele. Tə ndzawa ka təv manəte eye, tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye ada ta duwulaway me a Mbəlom ka təv manəte eye. ⁴³ Kwa way

‡ 2:28 Dəmes hay 16.8-11. § 2:30 Dəmes hay 132.11.

* 2:31 Dəmes hay 16.10. † 2:35 Dəmes hay 110.1.

a ndzawa na, tə madzədzere eye hərwi Mbəlom a gawa masuwayaŋ wal wal tə həlay i ndo i maslaŋ i Yesu hay. ⁴⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye, nəteye madzapa eye nəte, wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. ⁴⁵ Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta ŋgənawa ha a bo suloy eye kwa a way da ka məge wu ŋgay nakə a say aye. ⁴⁶ Tə hayawa gər pat pat a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa tsekweŋ ta tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye mə gay tay hay. Tə ndayawa wu mənday niye na, ta mənğwese eye, maguŋguze kwa tsekweŋ andaya bay. ⁴⁷ Ta zambadaway a Mbəlom ada nəteye niye hay tebiye tə yatay a gər a ndo hay. Andza niye, Bəy Maduweŋ a təmawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

3

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

¹ Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta dūwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye. ² Ndoweye andaya bəse ta məged i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Məged nakə tə zalay məged nakə a le aye. Ndoweye niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ŋgay. Tə zlawa naha, tə hənawa ha bəse ta məged niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məvəlay wu a Mbəlom aye. ³ Pat eye niye na, a ŋgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fələkwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴ Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwadəy: «Zəba famaya lele.»

⁵ Tsa na, ndo niye a zəba fataya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Neŋgeye a dzala na, ta vəleŋeye wu. ⁶ Piyer a gwadəy: «Dala andaya fagaya bay tebiye, ane tuk na, na vəlakeye na, wu nakə andaya fagaya aye. Neŋ faya na gwadəakeye ta gədaŋ i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷ Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i mənday hərwi madzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayaŋŋa sik ŋgay hay tə mandərkukwasl ŋgay hay tə huta gədaŋ. ⁸ A ndapa a mbəlom tə sik ŋgay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fələkwa ka bo dziye ta ndo i maslaŋ i Yesu niye hay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom tsadəw tsadəw ada tə mazambadaya a Mbəlom.

⁹ Ndo hay tebiye tə ŋgatay faya ma diye kuteŋ kuteŋ lele ada faya ma zambadəye a Mbəlom. ¹⁰ Tə sər ha, neŋgeye ndo nakə a rəkawa bəse ta məged nakə a le haladzay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədzar ada a gatay hərbəbəkkə hərwi wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹ Piyer ta Yuhana nəteye mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Salomon aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wuda məgəre tay ha sa bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwi nəteye tebiye a gatay hərbəbəkkə. ¹² Piyer a ŋgatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwadətay andza nakay: «Nəkurom ndo i Israyel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbəbəkkə na, hərwi mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwi mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwi bo tay eye gədaŋ eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³ Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye ta dūwulay me aye, a bəz ha məzlaḅ i ndo i məsler ŋgay Yesu. Nəkurom eye, ka vəlumay ha a həlay i Roma hay hərwi ada tâ kəd na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, haḅe a say məgəre ha. ¹⁴ Nəkurom ka kalum ha ndo nakə dādā neŋgeye kə ge mənese bay. Neŋgeye ndo dedək eye. A yakum a gər dūh matsətsehe tâ gərakum ha na, ndo məkəde ndo. ¹⁵ Andza niye, ka kədum na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay. Nəkway tebiye ka sərakwa ha. ¹⁶ Ndo nakay anan

ka ɲgatumay, ka sərũm ha aye na, maa vələy gədan na, məzele i Yesu hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a mbəl lele ka ɲgatumay tə dəre kurom aye na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər ka Yesu aye.

¹⁷ «Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, neɲ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərũm bay. ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay aye. A gwad: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh. ¹⁹ Anəke na, mbədũm ha mede kurom, mbədũmaw me ka təv i Mbəlom hərwi ada m̄a mbat-akum ha mənese kurom hay. ²⁰ Ka gum andza niye na, Bəy Maduweɲ Mbəlom ma vələkumeye zay ada ma ta slərakumaweYe Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwi kurom aye. ²¹ Anəke na, kuton Yesu Kəriste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka tərə ha wu hay tebiye andza nakə a da ha ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay hay aye. ²² Musa, neɲgeye a gwadatay a bəba tətə kway hay: “Bəy Maduweɲ kurom Mbəlom ma ta slərakumaweYe ndo mədə ha bazlam ɲgay andza neɲ na gwad bədaw? Neɲgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zləm a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye. ²³ NdoweYe kə pay zləm a bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walaɲ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədiye na mədahaɲ eye.*”

²⁴ «Siye i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma giye bo ahəl kway nakay anaɲ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslaɲ i Mbəlom neheYe ti yaw ma dəba ɲgay aye. ²⁵ Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheYe tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a ɓar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwaday a Abraham: “Na ta piye ɲgama ka ndo i məndzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i huɗ yak hay. Dzam nakə Mbəlom a ɓar aye na, i kurom.†” ²⁶ Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ɲgay na, hərwi kurom

təday. A sləraw na, hərwi məpe fakuma ɲgama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

4

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

¹ Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteYe faya ta tsikateYe me a ndo hay mba aye na, ndo məvələy wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. ² Ti ye naha na, tə ge dərev haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwi nəteYe faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadatay: «Yesu kə lətsew abəra ma mədahaɲ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahaɲ.» ³ Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərəzl fataya a daɲgay. Ta dərəzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwi həvad kə ge tsiy. ⁴ Mə walaɲ i ndo neheYe tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

⁵ Tədə eye i mekedə na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzanɲawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem. ⁶ Mə walaɲ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandər ada tə siye i ndo neheYe ma bədgay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tebiye nəteYe andaya. ⁷ Tə həlataya ahaya ndo i maslaɲ i Yesu niye hay sulo eye kame tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Ka mbələm ha ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutumaw gədan eye na, məɲgay? Ada ka mbələm ha na, ta məzele i way?»

⁸ Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayaɲɲa Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye, a gwadatay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula hay, ⁹ ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwi nakə nəmaa gay ɲgwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba? ¹⁰ Ayaw lele!

* 3:23 Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19. † 3:25 Madazlay i wu hay 22.18; 26.4.

Kə ge andza niye na, nəkurom sərüm ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i İsrayel hay, sərüm ha na, ndo nakə a lətse kame kurom neŋgeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Neŋgeye ndo nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahan aye na, neŋgeye. ¹¹ Derewel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

“Kwar nakə nəkurom ndo madəzle gay hay ka kalum ha aye na, ka təra kwar nakə ma vəleye gədan a gay aye duh.*”

¹² «Ka mbakweye faya mətəme na, tə neŋgeye nəte ŋgweŋ. Hərwi ka məndzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekeleŋ eye nakə ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

¹³ Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadəŋ wadəŋ. Hərwi ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik me parakka. A gatay wadəŋ wadəŋ wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsa. ¹⁴ Ane tuk na, nəteye faya ta ŋgateye a ndo nakə a mbəl aye dərmak, neŋgeye malətsa eye ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. ¹⁵ Tsa na, tə gwadətay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. ¹⁶ Tə gwad a bo mə walaŋ tay: «Ndo neheye ka gakweye tay ha na, kəkay? Ndo i Zerozelem hay tebiye tə sər ha masuwayaŋ nakə tə ŋgatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka slakweye faya məmbədə bay. ¹⁷ Ane tuk na, gakwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tã tətikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tã tsəne labara i masuwayaŋ nakə tə ge aye bay.» ¹⁸ Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbəda naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadətay: «Kã tsikumataŋ kəgəbay kã tətikumataŋ a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹ Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədatay faya, tə gwadətay: «Nəkurom na, dzalum ha wu nakə dedek eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukudu a Mbəlom daw? ²⁰ Nəmaa sliye faya məgər ha matətike wu nakə nəmaa ŋgatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha na, ta huta fataya mənese nakə dā məgatay dəretsətseh aye bay, hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambadəye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²² Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayaŋ aye na, məve ŋgay ma ziye məve kuro kuro fad.

Maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay

²³ Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbəda gər, ti ye ka təv i ndo məpe mədzal hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay i Yahuda hay tə tsik aye. ²⁴ Tə tsəne bazlam niye na, kwayaŋna nəteye tebiye tə dzapa nəte, tə pa bo ka maduwulay me a Mbəlom. Tə gwaday naha a Mbəlom: «Bəy Maduweŋ, maa ge magərmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, nəkar. ²⁵ Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Neŋgeye a tsik ta gədan i Məsəfəre Tsədəŋna eye, a gwad:

“Ndo hay tebiye tə ge mevel na, kemey?

Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey?

²⁶ Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo məge vərəm.

Bəy hay ta haya gər məge vərəm ta Bəy Maduweŋ Mbəlom

ada ta ndo nakə a pay dzagwa i bəy a gər aye.†”

²⁷ «Andza niye dedek, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Poŋos Pilat ta gəma hay ada ndo i İsrayel hay ta haya gər məge vərəm ka Yesu ndo i məsler yak tsədəŋna eye. Neŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy

* 4:11 Dəmes hay 118.22. Kwar eye niye na, Yesu. † 4:26 Dəmes hay 2.1-2.

a gər aye. ²⁸ Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka mäge ta gədan̄ yak aye. ²⁹ Anəke na, Bəy Maduweñ may, dzəna may abəra ka təv i sewed̄ tay neheye tə gamay aye tey. Vəlamay gədan̄ yak ada nəmaâ dā ha bazlam yak ta dedek. ³⁰ Vəlamay gədan̄ hərwi ada nəmaâ mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaâ ge masuwayañ hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədan̄ña eye.»

³¹ Ta ndəv ha maduwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədan̄ña eye a rahatay a bo. Kwayañña tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom ze madzədzere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

³² Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wudā bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walañ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə walañ tay wu tay hay tebiye ta ngənawa ha a bo mə walañ tay. ³³ Ndo i maslañ i Yesu hay tə dāwa ha bazlam i mələtsew i Bəy Maduweñ Yesu abəra ma mədahañ ta gədan̄ haladzay. Tə gwadāwa: «Nəmaa ngatay kə lətsew abəra ma mədahañ.» Ada Mbəlom a pa ngama haladzay ka ndo məpe mədzal gər hay. ³⁴ Ndəray mə walañ tay kwa tsekweñ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəmawa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya ³⁵ ada tə vəlawatay a ndo i maslañ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ngənawa ha suloy eye kwa a way dā andza nakə a say aye.

³⁶ Andza niye ndoweeye andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslañ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgwede: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Nəngəye slala ngay na, Levit hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. ³⁷ Nəngəye a ye, a səkəm ha guvah ngay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vəlatay a ndo i maslañ i Yesu hay.

5

Maraw me i Ananiyas ta Safira

¹ Ane tuk na, ndoweeye andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a ngwas ngay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwad̄ ayaw mə walañ tay. ² Ananiyas a həl faya abəra ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vəlatay a ndo i maslañ i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, ngwas ngay a sər faya lele. ³ A ye naha na, Piyer a gwad̄ay: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətəgay, ka zlaw tsekweñ, ka raway me a Məsəfəre Tsədan̄ña eye na, hərwi mey? ⁴ Ahəl nakə ka səkəm zuk bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray dāw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədāw? Ka dzala mə gər yak mäge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵ Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəd̄ abəra ka mbəlom. Kwayañña a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədzar haladzay. ⁶ A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahañ. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷ Mazlambar ma giye bəre mahkar na, ngwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sər ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸ A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwad̄ay: «Tsiken̄, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmum ha ta zal yak aye na, andza nakay dāw?»

Ngwas niye a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Ayaw! Nəmaa səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹ Piyer a gwad̄ay: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walañ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweñ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka məged̄ tsiy ada ta deyeweeye ta zliye kar dərmak.»

¹⁰ Piyer a tsikay andza niye na, kwayañña a dəd̄ ka sik i ndo i maslañ i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal ngay.

¹¹ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste

tebiye ada tə siye i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədzar haladzay.

Ndo i maslan hay tə gawa masuwayan wal wal haladzay

¹² Ndo i maslan hay tə gawa masuwayan wal wal haladzay mə walañ i ndo hay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomon. ¹³ Ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴ Ndo hay haladzay faya ta səkahiye, haslaka hay ta ŋwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweñ. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵ Hərwi masuwayan neheye ndo i maslan hay tə ge aye na, ndo hay tə həlawa naha ndo i dəvats hay. Tə həlawa tay naha ka sləlah kəgəbay ka hubok. Tə pawə tay ha ka tsakay i tsəved hərwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dəma aye na, kwa kəkay mezek ŋgay kə husa ka ndo nətə mə walañ tay ma mbəliye. ¹⁶ Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawa naha ndo i dəvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye. Ndo i maslan hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslan hay

¹⁷ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgwede ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslan hay faya ta giye masuwayan haladzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gəsakwa tay ha!» ¹⁸ Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a dañgay. ¹⁹ Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslan hay nətəye ma dañgay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkətatay na məged i gay i dañgay niye. A həlatay ahaya ndo i maslan niye hay abəra mə dəma, a gwadətay: ²⁰ «Dum ta dumatay ha labara i sifa wedeye a ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹ Ndo i maslan hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i mekedə na, tə həl bo ti ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye nətəye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslan hay a gay i dañgay, tā ye tā həlatay ahaya. ²² Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i dañgay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara eye. ²³ Tə gwadətay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i dañgay na, mədərəzla eye lele ada ndo matsəpe məged hay nətəye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nətə bay!»

²⁴ Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsahay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuye mey?»

²⁵ Ahəl nakə nətəye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweye a yaw ka təv tay, a gwadətay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a dañgay aye na, nətəye faya ta tətikəteye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶ Tə tsəne andza niye na, kwayanña bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslan niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay dəretsətseh bay hərwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslan hay kame i sariya

²⁷ Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətsehe fataya abəra bazlam.

²⁸ A gwadətay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədaw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgwede maa kəd na ndo niye na, nəmay daw?»

²⁹ Piyer tə siye i ndo i maslan hay ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Marəhay ha

gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰ Ka darum na Yesu ka mayako mazləmbada eye hərwi ada mâ mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətse ahaya abəra ma mədahan. ³¹ Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan ta gədan ɲgay. Kə pa na a bəy, neɲgeye ndo mətəme ha ndo hərwi ada İsrayel hay tâ mbəda ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme tay hay. ³² Nəmay na, ndo mähəle mbal i wu neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədanɲa eye nakə Mbəlom a vəlatay a ndo neheye ta rəhay ha gər aye.»

³³ Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslan hay. ³⁴ Ane tuk na, Farisa wuray andaya məzele ɲgay Gamaliyel. Neɲgeye na, ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam ɲgay. A lətse mə walaɲ i ndo niye hay mahaya gər eye, a gwadatay: «Ndo neheye tâ ye abəra kanan tsekwen təday.»

³⁵ Ndo i maslan hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadatay: «İsrayel hay, gum metsehe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶ Ndo niye məzele ɲgay Tiyodas aye na, mâ makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad neɲgeye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, ta kəd na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta ɲgəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dəba ɲgay na, ndoweye andaya dərma, məzele ɲgay Yudas. Neɲgeye ndo i Galile. Neɲgeye a ndohwaw ahəl i məpesle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Neɲgeye dərma ta kəd na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ɲgəna gər tebiye kweye kweye. ³⁸ Neɲ faya na tsikakumeye anəke, kə mətsum ka ndo neheye bay, gər um tay ha tâ ye wu tay. Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məsler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye. ³⁹ Ane tuk na, kə ge məsler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metsehe lele, faya ka gumeye vəram na, ka Mbəlom düh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslan hay sa. Ti ye naha, tə ndaəa tay

ha. Tə gwadatay: «Dada kə tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslan i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walaɲ i məhay gər tay niye tə mənɲwese hərwi dəretsətseh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye. ⁴² Duh ta tətikawa ada tə dawa ha mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərawa ha bay, Yesu na, Kəriste.

6

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslan i Yesu hay

¹ Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiye haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərev ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərev na, hərwi ahəl nakə ta ɲgənatay wu mənday a madakway i ɲgwas hay aye na, tə vəlawatay a madakway i ɲgwas tay hay təbey.

² Ndo i maslan neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwadatay: «Nəmaa gəriye ha mədə ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətse mənɲəne wu mənday bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pəlum ndo hay tasəla mə walaɲ kurom. Ka pəlumeye na, ndo i ɲgwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsədanɲa eye ada tə sər gər lele aye. Nəmaa vəliye məsler i mənɲəne wu mənday na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa dūwulay me a Mbəlom ada ta mədə ha bazlam ɲgay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsədanɲa eye, Filip, Pərakor, Nikanor, Timon, Parmenas ada Nikolas ndo i gəma i Anɲiyos neɲgeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpay bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslan i Yesu hay. Ndo i maslan i Yesu hay tə pa fataya həlay ada ta dūwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a dā a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvəlay wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nəte mə walañ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Neñgeye na, Mbəlom kə pa faya ɲgama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, neñgeye gədañ eye haladzay. A gawa masuwayañ hay mə walañ i ndo hay. ⁹ Siye i Yahuda hay nəteye andaya, tə haya gər a gay i maduwule me nakə tə zalay gay i maduwule me i beke neheye tə gər tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləgəzandəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nəteye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kədiye wuway ta neñgeye. ¹⁰ Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfəre i Mbəlom.

¹¹ Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay tə raw me tə gwad na: «Nəmaa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsaleye ka gər a Mbəlom.»

¹² Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzañgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay. ¹³ Tə həl naha ndo mədəse faya parasay hay, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴ Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: Yesu ndo i Nazaret ma deyeweye, ma mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma mbədiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵ Ndo niye hay tebiye nəteye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dərə ka Etiyen. Ta zəba faya, tə ɲgatay na, da'ar ɲgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

7

Bazlam i Etiyen

¹ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwaday: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedək daw?»

² Etiyen a mbəday faya, a gwaday: «Malamar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Harañ zuk bay aye, ³ ada a gwaday: “Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dakeye faya aye.*”

⁴ «Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Harañ. Ma dəba eye bəba ɲgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Harañ, a ye ha a gəma nakay anañ nəkway mandza eye mə dəma aye. ⁵ Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ɲgay kwa tsekweñ bay, kwa dala tsekweñ bəbay na, kə dəsəy bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i hud yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.” Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ɲgay andaya kwa nəte zuk bay. ⁶ Wu nakə Mbəlom a tsikay aye na, a gwaday: “Wawa i hud yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dərətsətseh. Ta ndziye məve temerre fad mə dərətsətseh. ⁷ Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dərətsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsleñ ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.†” ⁸ Mbəlom a bəar dzam ta Abraham, a dāy ha na, ta mədəse bo. Ma dəba eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərmaḅ a wa wawa hay kuro gər eye sulo. Nəteye neheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərmaḅ.

⁹ «Bəba tətə kway hay tə nay dərə a malamar tay nakə nəte mə walañ tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na ta səkəm ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na, Mbəlom ka tsəpa na. ¹⁰ Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra

* 7:3 Madazlay i wu hay 12.1. † 7:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ngwalak i bo ka dəre i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawon aye. Nəngeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo neheye mə gay ngay aye tebiye.

¹¹ «Ma dəba eye na, mandərzlan a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlan niye a ge na, mandərzlan bagwar eye. Ndo hay ta sa dəretsətseh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekwen bay tebiye. ¹² Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ngay niye hay ta tərə bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. ¹³ Ta mbəda gər masulo eye na, Yusufa a dətay ha bo ada Farawon bəy bagwar eye a sər ha nəteye na, gwala i Yusufa hay. ¹⁴ Tsa na, Yusufa a slər ndo hay ka bəba ngay Zakob ta ndo i gay ngay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasəla gər eye zləm. ¹⁵ Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ngay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərma tə mət mə dəma. ¹⁶ Mədahan tay na, tə həlawa a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawa a tsəvay nakə Abraham a səkəm abəra ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

¹⁷ «Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. ¹⁸ Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wedeye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Nəngeye na, a sər Yusufa bay. ¹⁹ Bəy niye bagwar eye a vatay gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dəretsətseh haladzay ada a gawatay kuton ka məkwetse wawa tay a pesl ada tə mət. ²⁰ Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye mahkar mə gay i bəba ngay. ²¹ Ma dəba eye na, tə gər ha. Dem i Farawon a ndzay a gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ngay. ²² Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A tərə ndo ta məzlaḅ eye hərwi bazlam ngay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

²³ «Musa a ge məve kuro kuro fad na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ngay

Israyel hay. ²⁴ A ye na, a ngatay a ndo i Ezipt faya ma geye dəretsətseh a ndo nəte mə walan i Israyel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta geye dəretsətseh aye. A kəd na ndo i Ezipt niye mədahan eye. ²⁵ Musa a dzala na, Israyel malamar ngay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abəra mə dəretsətseh tə həlay ngay. Ane tuk na, tə sər bay. ²⁶ Tədə eye Musa a ndzatay a gər a Israyel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa mənḡəne tay ha ada tə ndza zay mə walan tay. A gwaday: «Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka gumeye dəretsətseh a bo kurom ta məkədə bo na, hərwi mey?» ²⁷ Ane tuk na, ndo nakə faya ma geye dəretsətseh a malamar ngay aye na, a pay həlay a Musa, a gwaday: «Maa pa kar bəy ada ndo məge may sariya na, way? ²⁸ A saka məkədə ga andza nakə ka kəd ndo i Ezipt məvenen aye sa daw?» ²⁹ Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ngway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ngwas. Tə wa wawa hasləka eye hay sulo.

³⁰ «Ma dəba i məve kuro kuro fad na, Musa nəngeye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, nəngeye bəse ta mahamba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ngatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye. ³¹ Musa a ngatay andza niye na, a gay hərḅaḅəkka. Ane tuk na, ahəl nakə nəngeye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduwen, a gwadayaw: ³² «Nen Mbəlom i bəba tətə yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, ada Mbəlom i Zakob.» Musa a tsəne andza niye na, a dzədzar, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dəre ka ako niye sa bay. ³³ Mbəlom a gwadayaw sa: «Musa, tsok na tahərak abəra mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədanḡa eye. ³⁴ Faya ta gateye dəretsətseh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ngatay. Na tsəne mətuwe tay ada na yaw na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.†»

³⁵ «Musa nəngeye nakə Israyel hay tə kal ha, tə gwaday: «Maa pa kar bəy ada ndo

† 7:34 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14–3.10.

mäge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada mâ təra bəy tay ada ndo mətəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, neŋgeye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. ³⁶ Maa ndzatay kame a Israyel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulkwandah dərma hus a məve kuro fad.

³⁷ «Maa gwadatay a Israyel hay: “Mbəlom ma ta slərakumawe ye ndo mədə ha bazlam ŋgay andza neŋ. Ma zliye na, abəra ma gwala kurom§” na, Musa. ³⁸ Sa na, ahəl nakə Israyel hay nəteye mahaya gər eye mə makulkwandah aye na, maa lətse mə walaŋ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahəmba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweye bazlam nakə ma vəliye sifa aye ada neŋgeye ma makweye ha.

³⁹ «Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərah matəme bazlam ŋgay. Ta kal na a pesl. A satay mambədə gər ka dala i Ezipt. ⁴⁰ Tə gwaday a Aron: “Lambadamay mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhəlakway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.*” ⁴¹ Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge magurlom tə məŋgwese eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. ⁴² Ane tuk na, Mbəlom a mbədatay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom Israyel hay,
wu neheye hay ka vəlawum wal wal
ada ta gəna w hay
məve kuro kuro fad aye na, a neŋ
bədaw?

⁴³ Ka zlum madzawadzawa i gay i mbəlom kurom Molok,

ka zlum mandzəkit bo i wurzla i
mbəlom kurom Refam.
Kule kurom neheye ka gum aye na,
hərwi mədəsly ha gər.

Hərwi niye na həliye kurom abəra ma
gəma nakay,
na diye kurom ha dərəŋ abəra ta gəma
i Babilon.†”»

⁴⁴ Etiyen a gwadatay sa: «Ahəl niye bəba tətə kway hay nəteye mə makulkwandah na, madzawadzawa i mədəsly ha gər a Mbəlom andaya fataya hərwi ada tâ sər ha Mbəlom andaya ta nəteye. Gay niye mapa eye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Musa aye. Mbəlom a gwaday a Musa tâ ge na gay niye na, andza nakə a ŋgatay aye.

⁴⁵ Ma dəba eye na, bəba tətə kway hay ta vəlatay ha madzawadzawa i mədəsly ha gər a Mbəlom niye a wawa i hud tay hay. Ndo məndzatay kame a wawa i hud tay niye hay na, Zozowe. Ti ye a gəma niye na, ta zla na gay i madzawadzawa niye. Mbəlom ka həhar tay ha ndo i gəma niye abəra kame tay. Ta sla fataya. Andza niye gay i madzawadzawa a ndza ma gəma niye hus a həlay i bəy Davit. ⁴⁶ Davit na, a yay a gər a Mbəlom haladzay. A tsətsah tsəved ka Mbəlom ka madəzly gay nakə wawa i hud i Zakob hay ta sliye faya mədəsly ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ⁴⁷ Maa dəzly gay na, Salomon.

⁴⁸ «Ane tuk na, Mbəlom Fetek ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. Andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad:

⁴⁹ “Təv məndze i bəy ga na, mbəlom,
ada məndzibəra na, təv sik ga.
Gay nakə ka dəzlumenəye na, slala i gay
waray?

Təv nakə ma sliye məndze mə dəma aye
na, waray?

⁵⁰ Maa ge wu neheye tebiye na, neŋ
bədaw?‡”»

⁵¹ Etiyen a gwadatay sa: «A nəkurom neheye sewed eye hay. Ka dərəz lum na dərəv kurom ta zləm kurom hay a məzele i Mbəlom nakə faya ma zalakumeye. A

§ 7:37 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15. * 7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23. † 7:43 Amos 5.25-27. Molok, tə zalay Molek ma Dzam Guram, mbəlom i Kanan hay. Tə dzala, məvəlay a mbəlom tay niye na, ndo zezeŋ. Refam mbəlom zlezle eye i Babilon hay. ‡ 7:50 Ezay 66.1-2.

sakum mahəndəkay na dərev kurom a Məsəfəre Tsədənna eye bay. Nəkurom na, andza bəba tətə kurom hay. ⁵² Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom waray nakə bəba tətə kurom hay ta gay dəretsətseh bay aye? Kwa məkədə ta kəd tay ha ndo neheye tə də ha madayaw i ndo nakə neŋgeye ndo i dedek nətə nŋwen aye. Ndo nakə anəke ka gum faya dəf ada ka kədum na aye na, neŋgeye. ⁵³ Mbəlom kə vəlakurom bazlam nŋgay mapala eye tə həlay i gawla nŋgay hay§, ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay.»

Tə kəd na Etiyen

⁵⁴ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne bazlam i Etiyen niye na, a ndalatay haladzay, ta həpədf zler ka Etiyen kəraw kəraw. ⁵⁵ Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədənna eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A nŋgatay naha a dzaydzay i Mbəlom ada a nŋgatay naha a Yesu malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom. ⁵⁶ A gwadətay a ndo niye hay: «Tsənum! Neŋ faya na nŋgateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neŋgeye malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom.»

⁵⁷ Tə tsəne andza niye na, nətəye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nətəye tebiye ka manətə eye tə mbəzla ka Etiyen məgəse. ⁵⁸ Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkəle na tə kwar hərwi məkədə na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na petekəd tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tə zalay Sol.

⁵⁹ Ahəl nakə nətəye faya ta kaliye Etiyen tə kwar aye na, Etiyen neŋgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom. Mə madūwule me niye faya ma dūwuliye na, a gwad: «Bəy Maduwen ga Yesu, zla na məsəfəre ga.» ⁶⁰ Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduwen ga, mezeleme nakay tə ge aye na, kə matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

8

¹ Məkədə Etiyen nakə tə kəd aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayanŋa ta dazlay a məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zerozelem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta nŋgəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslan hay. ² Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedek ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədahan i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay. ³ Sol na, a zaka ha mabəbezle tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa nŋwas. A pawa tay ha a gay i danŋay.

Filip a də ha labara wedeye ma Samari

⁴ Ndo neheye ta hway, ta nŋgəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dəwa ha bazlam i Mbəlom. ⁵ Filip neŋgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a də ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. ⁶ Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə nŋgatay a masuwayan neheye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam nŋgay ta səkeffe eye lele. ⁷ Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dəvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərəzl i bo tay maməta eye hay ta ndo neheye ta dzəgədasla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸ Andza niye mənŋwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹ Ahəl niye na, ndoweye andaya ka dala i Samari eye niye. Ndowneye niye na, tə zalay Simon. Neŋgeye na, a gawa maharam zla anəke bay ada maharam nŋgay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərəbəkka. Ma mədzal gər nŋgay na, a gwad neŋgeye nŋwalak i ndo. ¹⁰ Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka neŋgeye. Tə gwad: «Ndo nakay na, gədan i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədan Bagwar eye.»

¹¹ Tə pawa zləm ka wu nŋgay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam nŋgay nakə a gawatay masuwayan a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹² Ane tuk na, Filip a ye naha mata də ha Labara Nŋwalak eye ka Bəy i Mbəlom

§ 7:53 Andza nakə kule i Yahuda a tsik aye na, Mbəlom a dəy ha bazlam mapala eye a Musa tə həlay i gawla nŋgay hay.

ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu. Hasləka hay, ɲgwas hay, Filip a dzəhuḅ tay ha a yam. ¹³ Simon ɲenɲeye dərmaḅ a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuḅ ha a yam. Nənɲeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A ɲgataway a masuwayaɲ tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərbaḅəkka.

¹⁴ Ndo i maslaɲ neheye nəteye ma Zerozelem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə sləratay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵ Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i Mbəlom aye tā huta Məsəfəre Tsədaɲɲa eye. ¹⁶ Ahəl nakə ta dzəhuḅ tay ha a yam aye na, ta dzəhuḅ tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduweɲ. Ndo kwa nəte mə walaɲ tay Məsəfəre Tsədaɲɲa eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷ Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, ta dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədaɲɲa eye.

¹⁸ Simon a ɲgatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədaɲɲa eye hərwi nakə ndo i maslaɲ hay tə pa fataya həlay aye na, a vələtay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹ A gwadətay: «Vələmeɲ gədaɲ eye dərmaḅ hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, tā huta Məsəfəre Tsədaɲɲa eye.»

²⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwadətay: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak masəkəme gədaɲ i Mbəlom na, ta suloy! ²¹ Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərev yak tsədaɲɲa kame i Mbəlom bay. ²² Da ha mezeleme yak, dūwulay me a Bəy Maduweɲ ada agəna ma pəsakeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³ Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bor i bo ada mezeleme kə pa kar a daɲgay.»

²⁴ Simon a tsəne bazlam niye hay na, a gwadətay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom eye, dūwulumay me a Bəy Maduweɲ hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye mâ təra tə neɲ bay tey.»

²⁵ Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə da ha Yesu ada tə da ha bazlam ɲgay a ndo hay.

Tsa na, tə həl bo, ta mbəda gər a Zerozelem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə da ha Labara ɲgwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwadətay a Filip: «Do, ka diye na, ka zəɲgaliye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.» ²⁷ Filip a tsəne na, kwayaɲɲa a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a ɲgatay a ndo wuray, nənɲeye bagwar i ndo məge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler ɲgay na, mələvay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, ɲgwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslay ha gər a Mbəlom. ²⁸ Anəke na, faya ma maweye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətagay. Nənɲeye mandza eye mə muta i pələs ɲgay faya ma diye ha. Nənɲeye faya ma dzaɲgiye dərrewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

²⁹ Filip a ɲgatay a ndo niye na, Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a gwadətay: «Hway bəse ka tsakay i muta i pələs tadətay faya ma diye aye.»

³⁰ Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya ma dzaɲgiye dərrewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwadətay: «Wu nakə faya ka dzaɲgiye na, ka tsəne ɲgway dāw?»

³¹ Ndo niye a mbəday faya, a gwadətay: «Kə ge ndəray kə deɲ ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwadətay a Filip: «Tsalaw a muta i pələs ada ndza ka tsakay ga.» ³² Ndo niye faya ma dzaɲgiye mə dərrewel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzaɲgiye mə dəma aye na, a gwadətay: «Nənɲeye a təra andza təbaɲ nakə tə gəs, ta diye ha ka təv nakə tə kədāwa wu mə dəma aye.

Nənɲeye a təra andza təbaɲ nakə ta dəsiye faya abəra məkwets na, a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam bay tebiye.

³³ Tə pasla na a walaɲ i ndo hay na, kəriye ada ta gay sariya i dedək bay.

Mata tsike me ka wawa ɲgay hay na, way?

Ndəray kwa nəte andaya bay!
Nenğeye ta dze ha məsəfəre nğay abəra ka
məndzibəra.*»

³⁴Ndo mäge məsler niye a tsətsah ka Filip
a gwađay: «Amboh, tsikenj tey, ndo məde ha
bazlam i Mbəlom a tsik niye na, ka way?
A tsik na, ka bo nğay eye nğway tsukuđu ka
ndo mekelən dāw?»

³⁵Yawa! Filip a dazlay a məđay ha ka təv
nakə a dzaŋga aye. A dāy ha Labara Nğwalak
eye i Yesu. ³⁶Ahəl nakə nəteye faya ta diye
aye na, tə ndisl a təv eye andaya yam mə
dəma. Ndo mäge məsler niye a gwađay a
Filip: «Yam anan, anəke mata geŋ nğatay
abəra ka madzəhuđe bo a yam na, mey sa
mey?»

[³⁷Filip a gwađay: «Tadə ka pa mədzal gər
yak ka Yesu na, ka sliye faya madzəhuđe bo
a yam.»

Ndo niye a mbəđay faya, a gwađay: «Na
pa mədzal gər ka Yesu Kəriste. Nenğeye na,
Wawa i Mbəlom.»]

³⁸Tsa na, a lətse ha muta i pəles nğay niye,
tə mbəzlaw abəra mə dəma ta Filip. Filip ta
nenğeye salamay tə mbəzla a yam, Filip a
dzəhuđ ha a yam.

³⁹Tə tsalaw abəra ma yam na, Məsəfəre
i Bəy Maduweŋ a zla na Filip. Ndo mäge
məsler niye kə nğatay a Filip sa bay. Ane
tuk na, nenğeye a ye nğway tə mənğwese eye.
⁴⁰Filip a zəba dərə na, nenğeye ma gəma
i Azot. Tsa na, ahəl bo ma diye a Sezare.
Faya ma diye na, a dā ha Labara Nğwalak
eye ka gəma, ka gəma hus a həlay nakə a
ndisl ka dala i Sezare aye.

9

Bəy Maduweŋ a zalay a Sol

¹Ahəl niye na, Sol nenğeye a dzala huya
ka məzlatay zay a ndo məpe mədzal gər
hay ka Yesu huya hərwi məkəde tay ha. A
ye ka təv i bagwar i ndo məvəlaway wu
a Mbəlom. ²A ye naha a tsətsah faya
dərewel nakə ma diye ha ka təv i bagwar i
gay i mađuwule me neheye ma Damas aye
hərwi ada tadə ndo hay andaya faya ta pay
bəzay a tsəved i Bəy Maduweŋ, hasləka hay
kwa nğwas hay na, ma gəsiye tay ha ada ma
diye tay ha a Zerozelem.

* **8:33** Ezay 53.7-8.

³Tə watsay dərəwel niye tə vəlay na, a həl
bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta Damas na,
dzaydzay a mbəzlaw abəra mə mbəlom, a
dəv ka təv nğay niye. A lawara na a wuzlah.

⁴A dəd ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me,
a gwađay: «Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye
dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?»

⁵Sol a mbəđay faya, a gwađay faya:
«Nəkar eye na, way, Bəy Maduweŋ?»

Mətsike me niye a mbəđayaw faya, a
gwađay: «Neŋ na, Yesu nakə faya ka geye
dəretsətseh aye. ⁶Ane tuk na, lətse do a
walaŋ gay. Ka ye a dəma na, ta tsikakeye
wu nakə ka giye.»

⁷Ndo neheye ti ye naha ka bo dziye tə Sol
aye, tə lətse ka təv niye. Kwa mətsike me,
ta sla faya mətsike bay tebiye. Mətsike me
nakə a tsənew mə mbəlom aye na, tə tsəne.
Ane tuk na, nəteye ta nğatay a ndəray bay.

⁸Sol a lətse abəra ka dala. A həndək abəra
ka dərə na, a nğatay a dərə bay tebiye. Tə
gəsay həlay, ti ye ha a Damas. ⁹A ye naha a
dəma na, məhəne mahkar nenğeye mandza
eye guluf eye, a nğatay a dərə kwa tsekweŋ
bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda
wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu
andaya ma Damas, məzele nğay Ananiyas.
Bəy Maduweŋ a zalay ma məsine, a
gwađay: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəđay faya, a gwađay: «Neŋ
anan!»

¹¹Bəy Maduweŋ a gwađay: «Do anəke ka
tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay”
aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha
na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə
zalay Sol. Nenğeye faya ma duwuleye me
a Mbəlom, ¹²ada a nğatay a Ananiyas ma
məsine faya ma diye naha ka təv nğay ada
ma piye faya həlay hərwi ada mā nğatay a
dərə.»

¹³Ananiyas a mbəđay faya, a gwađay:
«Bəy Maduweŋ, ndo niye na, ndo haladzay
ta təkəreŋ dərətsətseh nakə faya ma gateye
a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye.

¹⁴Ada a yaw kənan na, bagwar hay i ndo
neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta
vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta

pakeye bəzay kənan aye tebiye dərmak. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwadaŋ: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi mäge məsler ga. Neŋgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dəteye ha a ndo i İsrayel hay dərmak.

¹⁶ Bo ga eye na ta dəteye ha wu nakə ma giye dəretsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷ Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwadaŋ: «Sol malamar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweŋ Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved nakə faya ka diye ahaya aye na, neŋgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kə ŋgatay a dəre andza nakə kurre aye ada kə rah ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.»

¹⁸ Kwayaŋŋa wuye hay tə kutsayaw abəra ka dəre i Sol andza dəba i kələf, a ŋgatay a dəre tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəhuḅ ha a yam. ¹⁹ Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədaŋ ŋgay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye. ²⁰ Kwayaŋŋa a dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maḍuwule me hay. A da ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom. ²¹ Ndo neheye tebiye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a gatay hərbaḅəkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dəretsətseh haladzay a ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bədaŋ? Ada a yaw kənan na, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²² Sol neŋgeye düh gədaŋ ŋgay a səkah ka məde ha bazlam i Mbəlom pat pat. A datay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Kəriste. Nəteye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³ Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkəde na Sol. ²⁴ Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay mäge aye. Ta tsəpawa na məged i walaŋ i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na. ²⁵ Sol ta gawla ŋgay hay ti ye ta həvad ka bəf i mavavar i zled i walaŋ

gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kəteh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dəreŋ tə walaŋ gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶ Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dəma na, a say mədzepe ta ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad neŋgeye ka təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta dedek bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, neŋgeye a zla na, a ye ha ka təv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a ŋgatay a Bəy Maduweŋ ka tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweŋ a tsikay me aye, ada Sol a da ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərmak.

²⁸ Pat eye niye kwayaŋŋa Sol a ndza ka təv tay. A yawa ta nəteye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dawa ha bazlam i Bəy Maduweŋ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i Gərek aye dərmak. Tə kədawa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkəde na. ³⁰ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təra malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka təv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nəteye tebiye mandza eye zay zay lele. Nəteye faya ta hutaye gədaŋ pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweŋ lele. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vəlawatay gədaŋ, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida. ³³ Mə dəma na, ndoweye andaya tə zalay Ene, neŋgeye matəra eye. Məve tsamahkar neŋgeye məhəna eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na, a ŋgatay. ³⁴ Piyer a gwadaŋ: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla slələh yak.» Kwayaŋŋa Ene a lətse. ³⁵ Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka barrbar i Saron aye tebiye tə ŋgatay andza niye na, ta mbəda ha mədzal gər tay. Tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweŋ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahaŋ

³⁶ Nğwas məpe mədzal gər ka Yesu andaya məzele nğay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwede: Mawene. A ndzawa i nğay na, ma gəma i Zope. Neŋgeye a gawa nğwalak a ndo hay huya ada a dzənawa tay ha mətawak hay. ³⁷ A həlay niye na, a dəd a dəvats ada a mət. A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸ Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neŋgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka təv i Piyer, mâ yaw. Tə gwadəy naha: «Nəmaa gaka naha amboh, dara bəse təday.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka təv i Piyer. ³⁹ Piyer a tsəne bazlam tay niye na, kwayaŋŋa a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neŋged mədahaŋ mə dəma aye. Madakway i nğwas hay tə nğatay na, ta həndzəd naha ka təv nğay ta mətuwe eye. Ta bəzay ha peteked neheye Tabita a nğarawa ahəl nakə neŋgeye andaya tə dərə mba aye. ⁴⁰ Tsa na, Piyer a həhar tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dəkw gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom. A mbədə me ka təv i mədahaŋ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dərə. A nğatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹ Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom. Tsa na, a zalatay a madakway i nğwas niye hay ta siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ta mə naha ka təv nğay a gay. Ti ye naha na, a gwadətatay: «Anaŋ ndo kurom kə mbəl.»

⁴² Masuwayaŋ nakə a ge bo aye na, a da a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. ⁴³ Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele nğay Simon.

10

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

¹ Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele nğay Korney. Neŋgeye na, bagwar i sidzew

i Roma hay. Sidzew niye hay na, tə zalatay Sidzew i Itali hay. ² Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay nğay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye mətawak eye hay aye ada a dūwulaway me a Mbəlom pat pat.

³ Pat wuray ta huwa ma giye bəre mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neŋgeye tə dərə. A nğatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka təv nğay. A ye naha a zalay, a gwadəy: «Korney!»

⁴ Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzere eye, a gwadəy: «Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbədəy faya, a gwadəy: «Mbəlom kə tsəne madūwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵ Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, tâ ye tâ zalayaw a ndoweye andaya məzele nğay Simon nakə tə zalay Piyer aye. ⁶ Neŋgeye mə gay i ndoweye andaya məzele nğay Simon, a lambadawa mbal. Gay nğay na, ka me i dəlov.»

⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye nğway. Korney a zalatay a ndo i məsler nğay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaŋ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸ A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a nğatay a wuye andza ma məsine

⁹ Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədce eye na, nəteye huya ka tsəved faya ta diye. Magərhapat na, nəteye faya mazlambar ta ndisliye a Zope. Ta magərhapat eye niye Piyer neŋgeye dərma a tsal ka gər i gay wuray fatata mata dūwulay me a Mbəlom. ¹⁰ Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹ A nğatay a mbəlom mahəndəka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abəra mə dəma. Wuye niye na, andza peteked mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹² Mə

dəma na, wu hay haladzay. Wu i pesl hay, gənaw hay, wu neheye tə va tə hüd aye, ada tə diyen hay.

¹³ Piyer a tsəne mətsike me, a gwadəy: «Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kâ həpəd!»

¹⁴ Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənəde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwadəy: «Ah! A'ay Bəy Maduweŋ ga, wu nakə tə ge faya me, ka təra tsədaŋŋa bay aye na, na nda dāda bay. A seŋ bay.»

¹⁵ Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwadəy: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədaŋŋa eye na, kâ zəba faya andza mandzadak bay.»

¹⁶ A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na, kwayaŋŋa wu niye a ma ŋgway a mbəlom.

¹⁷ Piyer a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: «Wu nakay na ŋgatay aye na, a say məgwede mey?»

Azlakwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye 6a ta tsətsah gay i Simon ada nəteye anəke ka maged i məfələkwe. ¹⁸ Tə zal ta gədaŋ, ta tsətsah hərwi məsəre ha ta dedək Simon ndo nakə tə zalay Piyer aye neŋgeye andaya kanaŋ daw.

¹⁹ Ane tuk na, Piyer neŋgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ŋgatay aye. Ahəl nakə neŋgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfəre i Mbəlom a gwadəy: «Piyer, tsəne! Ndo hay anaŋ mahkar faya ta pəliye kar. ²⁰ Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. Kâ dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərataya ahaya na, neŋ.»

²¹ Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadəy: «Neŋ na, ndo nakə faya ka pələmeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

²² Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Nəmaa yaw, maa sləramaya ahaya na, bəy i sidzew, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, ndo mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ndo i dedək ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neŋgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwadəy: «Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada mâ yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.» ²³ Tsa na,

Piyer a ye tay ha a gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvad kə ge.

Tədəcə eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i ndo neheye ta təra ta malamar hay ma məpe mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. ²⁴ Tədəcə taday eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neŋgeye na, kə haya tay gər a ndo ŋgay hay, ta dzam ŋgay, nəteye faya ta həbiye. ²⁵ Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guduk ka dala kame i Piyer ta mədəslay ha gər. ²⁶ Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwadəy: «Lətse, hərwi neŋ na, ndo zezəŋ andza nəkar dərmak.»

²⁷ Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. ²⁸ A gwadəy: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekeleŋ eye hay wal kəgəbay mənəde ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə deŋ ha mazəbe ka ndo neŋgeye tsədaŋŋa təbey kəgəbay mede a gay ŋgay lele bay na, kə deŋ ha andza niye bay. ²⁹ Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumeŋ aye na, na kərah madayaw bay. Na yaw bəse. A seŋ məsəre ha, ka zalumeŋew na, hərwi mey?»

³⁰ Korney a mbəday faya, a gwadəy: «Neŋ nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta 6ərə mahkar andza nakay, faya na dūwuleye me a Mbəlom kanaŋ mə gay ga. Neŋ faya na dūwuliye me na, kwayaŋŋa ndo tə peteked eye ka bo herre a yaw kame ga. ³¹ Tsa na, a gwədəy: «Korney, Mbəlom kə tsəne madūwule me yak ada kə mətsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzənawa tay ha mətawak hay aye bay. ³² A gwədəy slər ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simon nakə tə zalay Piyer aye. Neŋgeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ŋgay Simon. Gay ŋgay na, ka me i dəlov.» ³³ Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayaŋŋa ada kâ yaw. Sısə yak, ka təma ka yaw bəse. Anəke nəkway tebiye kanaŋ kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduweŋ nakə a vəlaka, a gwadəy tsik aye.»

Piyer a da ha bazlam i Mbəlom

³⁴ Piyer a dazlay a mətisike me, a gwaday: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka ɲgəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵ Ndo zezeɲ tebiye, kwa neɲgeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a Mbəlom ada kə ge wu nakə dedək aye na, neɲgeye ka təv i Mbəlom na, lele. ³⁶ Ka sərur ha Mbəlom a slərav bazlam ɲgay na, a Israyel hay ada t̄a huta zay i Mbəlom t̄ə həlay i Yesu Kəriste. Neɲgeye na, Bəy Maduweɲ i ndo hay tebiye. ³⁷ Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam aye. A gwadawatay a ndo hay: «Dzəhuḅum bo a yam.» Wu nakə a ge bo ma dəba eye, ma Yahuda ada ma təv mekeleɲ eye tebiye na, ka sərur. ³⁸ Ka sərur ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədaɲ i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gəma ha, kə ge ɲgwalak ada kə mbəl tay ha ndo neheye Fakalaw a dzawa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya t̄ə neɲgeye.

³⁹ «Nəmay na, nəmaa t̄əra ndo məhəle mbəl i wu neheye a ge aye tebiye ma gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəf na, ka mayako mazləlmbada eye. ⁴⁰ Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəd. Kə vəlay tsəved m̄a bəzamay ha bo a nəmay ndo i maslaɲ ɲgay hay, ⁴¹ bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta ɲgatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbəl ɲgay hay aye. Ma dəba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaɲ aye na, nəmaa nda wu mənday ada nəmaa sa wu məse ta neɲgeye ka təv manəte eye. ⁴² Neɲgeye a gwadamay: «Dum dumatay ha bazlam ga a ndo hay ada dumatay ha neɲ na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya t̄ə dəre ada a ndo neheye ta mət aye hay.» ⁴³ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya. Tadə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədəɲɲa eye mavəla eye a ndo

neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ɲgay aye tebiye. ⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay ti yaw tage Piyer aye a gatay wadəɲ wadəɲ hərwi nakə t̄ə ɲgatay a Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye. ⁴⁶ Hərwi niye t̄ə tsəne nəteye faya ta tsikiye me t̄ə bazlam neheye nəteye t̄ə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwad: ⁴⁷ «Mata sle faya məge me ka madzəhuḅe tay ha ndo neheye anəke t̄ə huta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye andza nəkway na, wuye mey?» ⁴⁸ Tsa na, a gwadatay: «Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya m̄a ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

11

Piyer a datay ha wu nakə a ge bo aye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

¹ Ndo i maslaɲ i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye t̄ə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ta təma bazlam i Mbəlom dərmak. ² Piyer a maw a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye t̄ə gay me a Piyer. ³ Tə gwaday: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴ Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madazlay hus ka mandəve aye. A gwadatay: ⁵ «Kurre eye na, neɲ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neɲ faya na dūwuliye me aye na, wuye a geɲ andza məsine. Na ɲgatay a wuye faya ma mbəzlaweye ta təv ga. Wu niye na, andza petekəd mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶ Na zəba dəre a dəma ada na ɲgatay a wu i pesl hay, a gənaw hay, wu neheye t̄ə va t̄ə hud aye, ada diyeɲ hay.

⁷ «Tsa na, na tsəne mətsike me, a gwedeŋ: «Lətse Piyer, kəf wu neheye ada kâ həpəd!»

⁸ «Na mbəday faya, na gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduweŋ, dāda na həpəd wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədaŋŋa bay aye na, na həpəd dāda bay.»

⁹ «Na tsəne mətsike me sa, a gwedeŋ: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədaŋŋa aye na, kâ zəba faya andza mandzadək bay.» ¹⁰ A mesen ha bazlam sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

¹¹ «Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayaŋŋa a həlay niye a gay nakə nəmay mə dəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. ¹² Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a gwedeŋ: «Ka ge mahonok bay, do bəse.» Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kanaŋ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye. ¹³ Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ŋgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwaday: «Slər ndo a Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a Simon nakə tə pa faya məzele Piyer aye. ¹⁴ Ki yaw na, ma tsikakeye bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.»

¹⁵ «Na dazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəzlaw fataya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. ¹⁶ Wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik ahəl niye na, a meŋaw a gər: «Yuhana a dzəhuḍ tay ha ndo hay na, a yam dəkdək tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhuḍiye kurom a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.» ¹⁷ Ta dedək, Mbəlom kə vəlatay Məsəfəre ŋgay, andza nakə a vəlakway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. Neŋ dā məgay me a Mbəlom na, neŋ way?»

¹⁸ Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha maŋgok a Piyer sa bay. Ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom kə vəlatay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambəde ha mede tay ada t̄a huta sifa nakə dedək aye.»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Aŋtiyos

¹⁹ Ahəl nakə tə kəf Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dərətsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekelen eye hay. Siye

hay mə walaŋ tay, ti ye a Fenisi, a Sipəre, siye hay a gəma i Aŋtiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dawatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dəkdək. ²⁰ Siye i ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Aŋtiyos. Ti ye tə datay ha labara i Bəy Maduweŋ Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərma. ²¹ Gədaŋ i Bəy Maduweŋ andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduweŋ.

²² Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Aŋtiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. ²³ Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ŋgatay ma kəkay nakə Mbəlom a pa ŋgama ka ndo məpe mədzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vəlatay gədaŋ a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduweŋ. ²⁴ Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neŋgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada kə pa mədzal gər peteh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ.

²⁵ Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pəlaw Sol. ²⁶ A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw ka bo salamay a Aŋtiyos. Nəteye salamay tə ndza ma Aŋtiyos məve nəte ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Aŋtiyos.

²⁷ Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zerozelem, ti ye a Aŋtiyos. ²⁸ Ndo nəte mə walaŋ tay məzele ŋgay Agabus, a dā ha ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad: «Mandərzlaŋ ma giye ka məndzibəra tebiye.» Slala i mandərzlaŋ niye na, kə ge ahəl nakə Kələd neŋgeye bəy i Roma aye. ²⁹ A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way m̄a vəl wu nakə ma sliye faya məvəle aye hərwi məsləre tay naha madzəne a malamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰ Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

12

Tə kəf na Yakuba ada tə gəs Piyer

¹ A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² A kəf na Yakuba malamar i Yuhana ta maslalam. ³ A zəba faya ka məkəde Yakuba nakə a kəf na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i magurlom nakə tə zalay magurlom i peñ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴ Herod a gəs na Piyer na, a pa na a dañgay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ɲgay na, aza mə gəsə ahaya kame i ndo hay ma dəba i magurlom ada ma geye sariya. ⁵ Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma dañgay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta duwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma dañgay

⁶ Ta həvad eye niye dəre ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer mandzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neñgeye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeleñ eye hay sulo faya ta tsəpiye məged i gay i dañgay niye. ⁷ Kwayaŋña gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a lamay a Piyer, a dañgwazla ha, a pədeke ha. A gwaday: «Lətse bəse!» Tsa na, tsalalaw hay ta ɲgəzlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸ Tsa na, gawla i Mbəlom a gwaday: «Pa wu i bəzay i huđ yak ada bar tahərak yak a sik.» Piyer a ge andza nakə gawla i Mbəlom a tsikay aye. Gawla i Mbəlom a gwaday sa: «Pa ka bo məkelkabo yak ada dara peñ bəzay.»

⁹ Piyer a zəñgal ahaya gawla i Mbəlom, ti yaw abəra mə gay i dañgay. Kə dzala ha wu nakə gawla i Mbəlom faya ma giye dedək na, kə dzala ha bay. A dzala ha mə gər ɲgay na, məsine a gay. ¹⁰ Tə tawadaw abəra ka sidzew neheye ka məged makurre aye, tə ndislew ka masulo eye. Tsa na, tə ndislew ka məged i bəre nakə madayaw a walañ gay aye. Tə ndisl naha faya na, məged niye a

həndək bo mahəñgeye bətañ kame tay. Tsa na, tə ndohwaw abəra. Ti ye ka tsəved na, kwayaŋña gawla i Mbəlom a gər ha Piyer.

¹¹ Wu nakə a ge bo aye na, Piyer a sər tuk. Tsa na, a gwad: «Anəke na, na sər ta dedək Mbəlom kə sləraw gawla ɲgay ka təv ga, kə təma ga ahaya abəra mə həlay i bəy Herod ada mə dəretsətseh i Yahuda neheye tə dzala məgeñ aye.»

¹² Ahəl nakə Piyer a sər ha wu nakə a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nakə tə zalay Markus aye. Mə dəma na, ndo hay mahaya gər eye haladzay, nəteye faya ta duwuleye me a Mbəlom. ¹³ Tsa na, Piyer a ye naha a fay a məged. Ndo i məsler dem eye, məzele ɲgay Rodi a tsəne, a həndzəd naha ka məged hərwi mahəndəke abəra ma məged. ¹⁴ A tsəne mətsike me i Piyer na, a sər ha bədiđay ɲgay. Dərev ɲgay a ɲgwasa haladzay. Ka həndək abəra mə gay sa bay. Duh a hway mata datay ha a ndo hay, Piyer ma bəra.

¹⁵ Tə gwaday: «Gər a vuwaka daw?»

Ane tuk na, a gwadatay sa: «Ta dedək Piyer ma bəra, maraw me bay.»

Tə gwad: «Agəla ma giye na, gawla i Mbəlom nakə a həbawa na aye.»

¹⁶ Piyer na, neñgeye faya ma feye a məged huya. Ta həndək abəra ma məged na, tə ɲgatay a Piyer. Tsa na, a gatay hərbaəbəkka. ¹⁷ A gatay kət kət tə həlay, tə bəbəl wuray bay, tə ndza dıkdik. Tsa na, a təkəratay ma kəkay nakə Bəy Maduweñ a laka ahaya abəra mə gay i dañgay aye. A gwadatay sa: «Dumay ha a Yakuba* ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw abəra mə gay, a ye a təv eye.

¹⁸ Dəre a tsada na, sidzew hay ta ɲgatay a Piyer bay. Wadəñ wadəñ a ge mə walañ tay haladzay. Ta tsətsah ka bo mə walañ tay, tə gwad: «Piyer a təra mey?»

¹⁹ Herod a tsəne Piyer kə təmaw abəra ma dañgay na, a gwadatay a ndo hay: «Dum ta pəlum ahaya.» Ndo hay ti ye ta pəla na, ta huta na bay. A zalatay a ndo matsəpe niye hay, a tsətsah fataya abəra, a gwadatay a ndo hay: «Kəđum tay ha sidzew neheye abəra mə dəma.»

* **12:17** Kanañ a tsik na, ka bəy i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

Ma dəba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məməte i Herod

²⁰ Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidonj tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mənday tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidonj. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweye andaya məzele ŋgay Bəlastus, neŋgeye ndo i sik i bəy. Tə slər na ka təv i Herod, m̄a ye m̄a gwad̄ay: «Barakwa məndze zay mə walaŋ kway.»

²¹ Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay lele. Məpesle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ŋgay. A ndza ka təv məndze i bəy ŋgay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neheye a ləva ha bo aye.

²² Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad̄: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezeŋ bay!» ²³ Herod a tsəne andza niye na, a dəslay ha gər a bo, kə dəslay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səŋ hay tə way a hud. Tsa na, a mət.

²⁴ Azlakwa d̄uh, bazlam i Mbəlom a d̄a a zləm kame kame haladzay.

²⁵ Barnabas tə Sol ta ndəv ha məsləre tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbəda gər a Aŋtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

13

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a zla Barnabas tə Sol

¹ Ahəl niye mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Aŋtiyos aye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslaŋ eye niye hay na, Barnabas, Simeyən nakə tə zalay Zezeŋ eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Manayən ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləwawa na, gəma i Galile.

² Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduweŋ ada faya ta giye daliyam na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwadatay: «Pum

tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi məge məsler ga nakə na zalatay faya aye.» ³ Ta ndəv ha daliyam tə maduwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na, tə gər tay ha, ti ye mata ge məsler i Mbəlom tuk.

Barnabas tə Sol mə Sipəre

⁴ Andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a slər tay ha Barnabas tə Sol aye na, tə həl bo ti ye a gəma i Selosi. Mə dəma na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye ha a gəma i Sipəre gəma nakə ma wuzlah i dəlov aye. ⁵ Tə ndisl a gəma wuray tə zalay Salamin na, tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me i Yahuda hay. Nəteye dziye ta Yuhana Markus, a dzənawa tay ha.

⁶ Tə tas abəra ma gəma niye ma wuzlah i yam aye na, tə husa a gəma i Pafos. Mə dəma na, tə ndzay a gər a maharam wuray tə zalay Bar-Yesu. Ndowneye niye na, neŋgeye ndo i Yahuda, ndo nakə a gwad̄ neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

⁷ A ndzawa na, ka təv i bəy i gəma niye ma wuzlah i dəlov nakə tə zalay Sipəre aye. Bəy niye tə zalay na, Sergiyos Polus. Neŋgeye na, a tsah lele, a sər wu. Barnabas tə Sol tə ndisl naha na, a zalatay hərwi a say t̄a tsikay bazlam i Mbəlom.

⁸ Ane tuk na, Bar-Yesu maharam nakə tə zalay Elenas dərma aye, a ye a gaw mələved ka təv i bəy. A say bəy m̄a t̄əra ndo məpe mədzal gər ka Yesu bay. ⁹ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a yaw a rah a bo i Sol nakə tə zalay Pol aye dərma. A ndazl na maharam niye. ¹⁰ Tsa na, a gwad̄ay: «Nəkar ndo nakə bəbərek mə bo yak haladzay aye ada nəkar sewed eye haladzay. Nəkar na, wawa i Fakalaw. Wu nakə lele aye na, ka nay d̄əre tebiye. Nəkar na, a saka matəra ha bazlam i Bəy Maduweŋ maraw me na, hərwi mey? ¹¹ Tsəne, anəkə! Bəy Maduweŋ ma giye fakaya mevel. Ma t̄əriye kar ha guluf eye, ka ndziye tsakway ka ŋgateye a pat sa bay.»

Tsa na, kwayaŋŋa Elanas a ge guluf dedek tətərgam həvad̄. A ŋgatay a d̄əre bay. A mbəda bo tewelewəle mapəle ndo məgəsay həlay.

¹² Bəy niye a ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a dzala ha ka Yesu hərwi matətike

i Pol nakə a tətik ka Bəy Maduweŋ aye kə gay hərbaəəkka.

Barnabas tə Pol ma Aŋtiyos i Pizidi

¹³ Pol ta ndo ŋgay hay, tə həl bo abəra ma Pafos. Tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a gəma i Perge ka dala i Pamfeli. Mə dəma na, Yuhana Markus a gər tay ha, a mbəda gər a Zerozelem. ¹⁴ Barnabas tə Pol na, ti ye kame kame. Ti ye abəra mə Perge, ti ye a Aŋtiyos ka dala i Pizidi ta tsəved. Pat i mazəzükw bo na, ti ye a gay i mađuwule me. Ti ye naha tə ndza ka dala. ¹⁵ Ti ye naha na, faya ta dzaŋgateye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Ma dəba eye ta ndəv ha mədzeŋge na, bəy hay i gay i mađuwule me niye tə gwadətay: «Malamar ga hay, tadə bazlam kurom andaya mətsikatay a ndo hay hərwi məvəlatay gədaŋ na, ka slumeye faya mətsike me anəke tuk.»

¹⁶ Pol a lətse, a zla həlay ka mbəlom, a gatay həlay kət kət, andza məgwede: «Ndzum dıkdik.» A gwadətay: «Nəkurom ndo i İsrayel hay ada ta nəkurom siye i ndo neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye dərmak. Pumay zləm a bazlam nakə na tsikakumeye.

¹⁷ «Mbəlom kway nəkway ndo i İsrayel hay kə pala bəba tətə kway hay ahəl niye. Ahəl nakə nəteye tə ndzawa ma gəma i Ezipt aye na, Mbəlom ka səkah tay ha haladzay. Ma dəba eye na, kə həlatay ahaya ta gədaŋ i həlay ŋgay. ¹⁸ Mbəlom kə gatay gər ma kəsaf məve kuro kuro fad. ¹⁹ Ma dəba eye na, ka bəbazl tay ha gəma hay tasəla abəra ka dala i Kanan. A vəlatay dala niye a ndo ŋgay İsrayel hay andza i tay wu tay. ²⁰ Wu niye tebiye kə ndza ma giye məve kuro kuro fad gər eye zlam. Ma dəba eye na, kə pa tay ndo məge sariya hay a bəba tətə kway hay. A ge andza niye na, hus a həlay nakə Samuyel neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

²¹ «Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vəlatay Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzameŋ. Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad.

²² «Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad: “Na sər

ha Davit wawa i Zese, neŋgeye na, a yeŋ a gər. Ma giye na, wu nakə a seŋ aye tebiye.”»

²³ Pol a gwadətay sa: «Ndo nəte mə walaŋ i gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha İsrayel hay na, Yesu. Ba kə tsik kurre, a gwad ma vəliye. ²⁴ Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuəe ndo a yam kə da ha bazlam i Mbəlom. Kə zalatay a ndo i İsrayel hay tebiye tə mbəda ha mede tay ada tə dzəhuə bo a yam. ²⁵ A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuəe ndo a yam ma ndəviye ha məsler ŋgay aye na, a gwadawa: “Ka dzalum mə gər kurom, neŋ na, way? Neŋ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeye bay. Ane tuk na, tsənum: Neŋgeye na, ma deyeweye kame ga. Neŋ na sla da kwa məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay.”

²⁶ «A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. ²⁷ Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu neŋgeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzaŋgawa pat i mazəzükw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə təkəf Yesu aye na, bazlam i ndo i məde ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. ²⁸ Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə da məkəde aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat m̄a kəd na ka mayako mazləlmbada eye. ²⁹ Tə ge wu nakə Dərewel i Mbəlom a da ha ka gər ŋgay aye. Ma dəba na, ti ye tə mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləlmbada eye. Ti ye ha, tə pa na a tsəvay. ³⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahaŋ. ³¹ Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a Zerozelem aye. Anəke nəteye niye ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhəle mbal ŋgay hay kame i ndo i İsrayel hay.

³² «Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara ŋgwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlateye a bəba tətə kway hay aye na, ³³ kə ge na hərwi kway. A ge na, a lətse ahaya Yesu abəra

ma mədahañ. Mawatsa eye mə Derewel i Dəmes hay 2, a gwad:

“Nəkar wawa ga.

Bəgom neñ na təra Bəba yak.*”

³⁴ «Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahañ. A dā ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vəlakumeye wu nakə tsədanña eye ada dedek eye andza nakə na tsikay a Davit, na gwaday na vəlakeye aye.†”

³⁵ «Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak mâ ze ma tsəvay bay.‡”

³⁶ «Davit a həlay i mändze ñgay na, kə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka təv i bəba tətə ñgay hay ada kə ze ma tsəvay. ³⁷ Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

³⁸ «Malamar hay, sərüm na, nəmay faya nəmaa dəkumeye ha Mbəlom a pəsatay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. ³⁹ Ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəseye ha mənese ñgay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neñgeye na, gədan ñgay andaya məpəsakum ha mənese bay.

⁴⁰ «Gum metsehe, wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye na, mâ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹ “A həlay kurom nakay, na giye məsler nakə ka dzalumeye ha faya bay kwa tadə ndəray mâ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye, mâ gakum hərəəəkka, dum mətüm.Ş”»

⁴² Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i maduwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Mumaw pat i mazəzukw bo mekelen eye sa ada ka tsikumameye ka gər i labara nakay sa.» ⁴³ Ahəl nakə ndo hay faya ta ñgəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəsławay ha gər

a kule i Yahuda hay aye, tə patay bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vəlatay gədan hərwi ada tâ gər ha ñgwalak i Mbəlom sa bay.

⁴⁴ Pat i mazəzukw bo mekelen eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweñ. ⁴⁵ Siye i Yahuda hay tə ñgatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsadəy pəleslesle.

⁴⁶ Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadatay: «Həbe nəmaa dəkumeye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzalum na, lele bay nakə kâ hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dətəye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye. ⁴⁷ Bəy Maduweñ a gwadamay na, kəkay? A gwad:

“Nəkar na, na pa kar andza dzaydzay ma dəvətəye a ndo i mändzibəra hay tebiye,

hərwi ada kâ ye ka təv neheye dərəñ eye ka tsikatay a ndo hay,

neñ Bəy Maduweñ na mbəliye* tay ha na, kəkay?”»

⁴⁸ Ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərev tay a ñgwasa haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay a mazambadəy a bazlam i Bəy Maduweñ. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nətəye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

⁴⁹ Andza niye, bazlam i Mbəlom a ñgəna gər ka gəma niye tebiye. ⁵⁰ Ane tuk na, Yahuda hay tə patay me a ñgwas zlele eye neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar eye, tə gatay dəretsətseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. ⁵¹ Pol ta Barnabas ta tətək w ha burhway i gəma tay abəra ka sik tay.† Ti ye a gəma wuray tə zalay İkoniyom. ⁵² Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə zaw ma Anıtyos aye na, dərev tay a rah ta mənğwese ada ta Məsəfəre Tsədanña eye.

* 13:33 Dəmes hay 2.7. † 13:34 Ezay 55.3. ‡ 13:35 Dəmes hay 16.10. § 13:41 Habakuk 1.5. * 13:47 Ezay 49.6. † 13:51 Matətək w ha burhway abəra ka sik andza məğwədə Pol ta Barnabas ta giye wuray hərwi ndo i wuzlahgəma nakay sa bay. Wu i wuzlahgəma niye ma mətsa fataya bay kwa burhway nakə ka sik aye.

14

Pol ta Barnabas ma Ikoniyyom

¹ Pol ta Barnabas tə husa a Ikoniyyom na, ti ye tə fələkwa a gay i maduwule me i Yahuda hay andza nakə ma Anıtyos aye dərmak. Ta tətikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda hay haladzay ta ndo neheye Yahuda hay bay aye tə dzala ha ka Yesu. ² Ane tuk na, Yahuda neheye ta təma bazlam i Yesu bay aye na, tə patay me a ndo neheye Yahuda hay bay aye hərwi ada tə dzala wu nakə lele bay aye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³ Duh Pol ta Barnabas tə ndza ma Ikoniyyom haladzay. Tə tsikatay me tə zluwer eye bay ka gər i Bəy Maduweñ. Tə dawa ha ngwalak ngay ada bəy Maduweñ na, a vəlawatay gədañ ka məge masuwayañ hay hərwi məde ha bazlam tay nakə faya ta tsikiye na, dedek. ⁴ Ndo i gəma niye hay ta ngəna sulo. Ndo siye hay nəteye ta diye i Yahuda hay, siye hay ta diye i ndo i maslañ i Yesu hay.

⁵ Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə ləva bo hərwi məge dəretsətseh a Pol ta Barnabas ada məkədə tay ha abəra mə dəma tə kwar. ⁶ Pol ta Barnabas tə sər, ta kədiye tay ha na, ta hway. Tə zla tsəved nakə a ye a gəma i Listəre ada a ye a gəma i Derbe. Gəma neheye sulo aye na, ka dala i Likawni salamay. ⁷ Tə dawa ha Labara Ngwalak eye ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mə Listəre

⁸ Ma gəma i Listəre na, ndoweye andaya matəra eye mə sik. Neñgeye matəra eye kwa ka məwe ngay. Kə lətse, ki ye dāda tə sik ngay bay. ⁹ Pat wuray na, neñgeye faya ma pay zləm a bazlam i Pol, Pol a zəba faya. Kwayañña Pol a sər neñgeye na, tsəved andaya məmbəle ha hərwi kə pa mədzal gər ka Yesu. ¹⁰ Pol a tsikay me ta magala, a gwadañ: «Lətse tə sik yak dzək lele.» Tsa na, a lətse tsəkwađ, a mbərəzla tə sik ngay. A pa bo ka mede duwak duwak.

¹¹ Ndo hay tə ngatay a wu nakə Pol a ge aye na, ta wuda tə bazlam i gəma tay Likawni, tə gwad: «Mbəlom hay ta təra andza ndo zezeñ, ta mbəzlaw ka təv

kway.» ¹² Tə pa məzele ka Barnabas «Zeus», mbəlom tay ada ka Pol «Hermes»* hərwi neñgeye na, ndo i maslañ. ¹³ Gay i məvəlay wu a mbəlom nakə Zeus aye bəse ka tsəved məfələkwe a gəma niye. Tsa na, ndo məvəlay wu a Zeus tay niye a ye a gəsaw sla bagwar eye hay, a pa fataya məvurze i wu neheye lele haladzay aye. A gəsa tay ahaya ka məged i gay i məvəlay wu a mbəlom tay niye. A say na, ndo hay tə vəlatay a Pol ta Barnabas andza wu nakə tə vəlawə kəriye a mbəlom tay aye. ¹⁴ Ane tuk na, Pol ta Barnabas tə tsəne na, a ndalatay haladzay. Ta nguradā ha peteked tay, ti ye a walañ i ndo niye hay, ta wuda, tə gwadañ: ¹⁵ «Ndo neheye, ka gum wu nakay na, hərwi mey? Nəmay na, ndo zezeñ hay andza nəkurom dərmak. Nəmaa yaw na, nəmaa zlakumaw Labara Ngwalak eye ada mədakum ha na, gərūm ha kule kurom neheye ngəma andaya mə dəma bay aye. Ada məbədumaw me ka təv i Mbəlom ma ndziye ka tor eye. Neñgeye nakə a ge magərmbəlom, dala, dəlov ada tə wu neheye mə dəma aye tebiye. ¹⁶ Ahəl niye na, kə gər tay ha ndo hay tə pay bəzay a wu tay neheye faya ta paway bəzay aye. ¹⁷ Ane tuk na, kə dətay ha a ndo hay na, neñgeye andaya ta nəteye. A dətay ha na, ta ngwalak ngay nakə faya ma gateye aye. A pakumaw yam ada kə palakumaw wu məndañ abəra ma guvah tə həlay eye. Ka hutum wu məndañ ada a ngwasakum ha dərev kurom.» ¹⁸ Kwa Pol ta Barnabas tə tsikatay andza niye bəbay na, ta təma bay. A satay məkədə tay sla niye huya.

¹⁹ A həlay niye na, Yahuda hay ti yaw abəra ma Anıtyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma Ikoniyyom, tə ndislew a gəma i Listəre. Tsa na, tə patay me a ndo hay. Tə kal na Pol tə kwar hərwi mədəke na. Tə vaha na dəreñ abəra mə walañ gay. Tə dzala na, tə gwad ma giye kə mət. ²⁰ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbəda gər a walañ gay. Tədə eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Anıtyos

* **14:12** Mə kule i Gərek hay na, Zeus neñgeye bəy i mbəlom tay hay ada Hermes na, ndo i maslañ.

²¹ Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə da ha Labara Nğwalak eye mə walañ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzał gər ka Yesu. Ma dəba eye na, ta mbəda gər a Listəre, ti ye abəra ma Listəre, ti ye a İkoniyom. Ti ye abəra ma İkoniyom, ti ye a Anıtyos i Pizidi. ²² A gəma nakə ta ndisl a dəma aye na, tə vələwatay gədañ a dərev a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ka mədzele ha huya ka Yesu. Tə gwadawatay: «Ka deyekweye a Bəy i Mbəlom na, kutoñ ka sakweye dərətsətseh haladzay.» ²³ Tə pala ndo hay mə walañ tay, ta təra tay ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta dıwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweñ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴ Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli. ²⁵ Ti ye naha tə da ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶ Tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye a Anıtyos. Anıtyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada mâ vələtatay nğwalak ka mäge məsler nğay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷ Tə ndisl naha a Anıtyos na, tə hay-atay gər a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada ma kəkay nakə a həndəkətatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzał gər ka Yesu aye dərmaç. ²⁸ Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma Anıtyos.

15

Məkəde wuway ka mədəse bo

¹ Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Anıtyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikatay a malamar hay. Tə gwadətay: «Ka dəsüm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slum-eye faya mətəme bay.» ² Pol ta Barnabas, tə gwadətay: «Ka tsikum andza niye na, ka rawum me.» Bazlam niye a zlatayaw məkəde wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Anıtyos hay a Zerozelem hərwi

mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslañ hay ada ta madugula hay.»

³ Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta təkəratay a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweñ aye. Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərev tay a nğwasa, a yatay a gər haladzay.

⁴ Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzał gər ka Yesu, ndo i maslañ hay ta madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye. ⁵ Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bərük i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzał gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoñ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu aye na, tâ dəs bo ada tâ rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye.»

⁶ Ndo i maslañ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi mazəbe ka bazlam eye niye. ⁷ Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadətay: «Malamar ga hay, ka sərüm ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada nâ dətay ha Labara Nğwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada tâ tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədaw? ⁸ Mbəlom nakə a sər dərev i ndo zezeñ aye kə dətay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vələtatay Məsəfəre Tsədəñña eye andza nakə a vələkway ahəl niye aye bədaw? ⁹ Ka nğəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərev tay tsədəñña na, hərwi nakə tə dzala ha aye. ¹⁰ Anəke a sakum məgatay kutoñ a ndo məpe mədzał gər neheye tə pa mədzał gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na, kəkay? Kâ dzum ha Mbəlom bay. ¹¹ Dzalakwa ha düh na, Bəy Maduweñ a təma kway ha na, ta nğwalak nğay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹² Ndo hay tebiye tə ndza dıkdik. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayañ

ta wu neheye Mbəlom a ge ta nəteye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹³ Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwadatay: «Malamar gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday.

¹⁴ Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə bərək kway a dazlay mba aye na, 6a tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada tâ təra ndo ŋgay hay.

¹⁵ Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶ «Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta dəzliye na. Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷ Hərwi ada siye i ndo hay tebiye tâ pəla ga, ada ndo i gəma hay tebiye dərmak.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye.*

¹⁸ A da ha wu neheye na, kurre.»»

¹⁹ Hərwi niye, Yakuba a gwadatay sa: «Na dzala na, kâ kwasakwatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay.

²⁰ Watsakwatay naha hərwi məgwede tay na, kâ həpədum slo nakə ndo hay tə kəday a kule aye bay. Hərwi slo niye na, tsədəŋŋa bay. Tâ ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburod mamburode aye na, tâ həpəd slo eye bay, kâ ndayum bambaz bay.†

²¹ Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walaŋ i gay ada mə gay i maduwule me i Yahuda hay pat i mazəzükw bo pat pat.»

Derewel i məvəle gədan

²² Ndo i maslaŋ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Palakwa ndo hay mə walaŋ tay ada kâ slərakwa tay ha a Anŋiyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²³ Tə watsa derewel, tə vələtay a həlay. Tə watsa derewel eye niye na, tə gwad:

«Nəmay ndo i maslaŋ hay ta madugula hay, nəmay na, malamar kurom hay.

Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ma slala mekeleŋ eye hay ma Anŋiyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

²⁴ «Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walaŋ may ta ye naha ka təv kurom, ta kwasakum ha mədzal gər tə bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweŋ nəmaa vələtay naha tsəved bay.

²⁵ Hərwi niye, nəmaa dzapa ha mədzal gər may ka təv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məsləre tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas.

²⁶ Nəteye neheye ta səkəm ha məsəfəre tay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. ²⁷ Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a derewel nakay aye.

²⁸ «Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwad: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye dəkdək tsa. ²⁹ Kâ həpədum slo neheye ta təzay a kule aye bay, kâ ndayum bambaz bay, kâ həpədum slo i wu neheye ta mburod mamburode aye bay, kâ gum mezeleme bay‡. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malamar kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

³⁰ Tə vələtay derewel niye a ndo neheye tə slər tay ha aye. Ti ye, tə ndisl a Anŋiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay. Tsa na, tə vələtay derewel niye. ³¹ Tə dzəŋga na derewel niye na, a vələtay gədan haladzay, dərev tay a ŋgwas.

³² Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye, tə pa bo ka mətsike bazlam i məvələtay gədan a malamar hay məndze haladzay. Tə vələtay gədan məndze huya ka məpe mədzal gər ka Yesu.

³³ Tə ndza ma Anŋiyos məndze tsakway na, tə ləva bo mede wu tay, malamar hay tə tsikatay me, tə gwadatay: «Dum tə zay hərwi ada tâ maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye.» [³⁴ Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mə dəma.]

* **15:17** Amos 9.11-12. † **15:20** Zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16. ‡ **15:29** Zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu nakə tə watsa ka gər i bazlam eye nakay aye.

³⁵ Pol ta Barnabas tə ndza ma Anıtyos. Nəteye ta siye i ndo hay haladzay ta tətikawatay a ndo hay ada tə dəwa ha Labara Nıgwalak eye i Bəy Maduweŋ a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ıgəna gər

³⁶ Ma dəba eye na, Pol a gwaday a Barnabas: «Anəke na, mbədəma gər ta zəbamatay dəre a malamar hay ma gəma neheye ka dəma ha bazlam i Bəy Maduweŋ mə dəma aye hərwi məsəre nəteye andaya zay bəbay dəw?» ³⁷ Barnabas a gwaday faya ayaw a Pol, ada a say məzle Yuhana-Markus ka həlay.

³⁸ Ane tuk na, a say a Pol Barnabas m̄a zla Yuhana-Markus bay, hərwi kə gər tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mə mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge məsler ta nəteye sa bay. ³⁹ Tə kəd wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ıgəna gər. Barnabas a zla Markus, tə həl bo ti ye a Sipəre. ⁴⁰ Pol na, neŋgeye a zla Silas. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dıwulay me a Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̄a gatay ıgwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tə həl bo, ti ye. ⁴¹ Ti ye, tə tas ta Siri ada ta Silisi. Tə vəlatay gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

16

Timote a laka ha Pol ta Silas

¹ Pol ta Silas tə ndisl a Derbe ada a Listəre. Mə dəma na, ndoweye andaya kə pa mədzal gər ka Yesu, məzele ıgay Timote. May ıgay na, dem i Yahuda hay, ka təra ndo məpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ıgay, bəba i Timote na, Gərek hay. ² Timote na, malamar neheye ma Listəre aye ada ma İkoniyom aye na, tə tsikawa faya wu lele eye haladzay. ³ A say a Pol məzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəs na hərwi Yahuda neheye hay ma gəma niye hay aye. Ndo haladzay tə sər ha bəba i Timote na, Gərek hay. ⁴ Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gəma ka gəma. Tə dətay ha bazlam neheye ndo i maslaŋ i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tə tsik aye. Ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Rəhumay ha gər lele.» ⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta huta gədaŋ

ada ndo hay ta səkah pat pat tə dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

⁶ Ma dəba eye na, a satay mede mata də ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwadətay: «Kā yum bay.» Tsa na, tə tas abəra ma gəma i Firigiya ada Galat. ⁷ Ahəl nakə tə ndisl a gəma i Mizi aye na, tə dzala mə gər tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfəre i Yesu kə vəlatay tsəved mede a dəma bay. ⁸ Tsa na, tə tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgəma i Tərowas.

⁹ Ta həvad na, məsine a gay a Pol. A ıgatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwadətay: «Tasaw a Masedowan, ta məmay bo tey!» ¹⁰ Ma dəba i məsine niye na, kwayaŋŋa nəmaa pəla tsəved mede a Masedowan. Hərwi nəmaa sər ta dedek Mbəlom a zalamay mata də ha Labara Nıgwalak eye a ndo i gəma niye hay.

Lidiya a pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ

¹¹ Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayaŋŋa a Samotəras ta wuzlah i yam. Tədəcə eye na, nəmaa həndzəd a Neyapoli. ¹² Abəra mə dəma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gəma i Filip, wuzlahgəma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawa ma gəma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza məhəne haladzay mə walaŋ gay niye. ¹³ Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw abəra mə walaŋ gay, nəmaa ye ka me i magayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutiye təv mədıwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. Nıgwas wuray hay andaya mahaya gər eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dəma na, nəmaa ndza ka dala hərwi mətsikatay me.

¹⁴ Mə walaŋ i ıgwas niye hay na, ıgwas eye andaya tə zalay Lidiya. A yaw abəra ma gəma i Tiyatir. A səkəmawa peteked lele eye hay, ndozza mə luma. Neŋgeye na, a dəsaway ha gər a Mbəlom. Bəy Maduweŋ a həndəkay ha dərev hərwi ada m̄a pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵ Pol a dzəhuđ ha a yam ta ndo neheye mə gay ıgay aye tebiye. Lidiya a gwadətay: «Tədə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta dedek na, dumara ta ndzum mə gay ga.» A gatay kuton, ta təma məndze mə gay ıgay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶ Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a təv i maɖuwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfəre nakə lele bay eye mə bo ŋgay, a tsikawa wu nakə ma deyeweye kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu ŋgay nakə a tsikawa aye.

¹⁷ A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwaɖawa: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nəteye na, faya ta ɖakumeye ha tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.» ¹⁸ A pamay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbəda bo ta təv i dem niye, a ŋgərəz ka məsəfəre niye lele bay eye, a gwaɖay: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayaŋŋa məsəfəre niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹ Ndo i gay ŋgay niye hay tə ŋgatay, məsəfəre niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala hay. ²⁰ Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwaɖatay: «Ndo neheye na, nəteye faya ta zlamayaweye mawesewes a gəma. Nəteye na, Yahuda hay, ²¹ ada nəteye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vələkway faya tsəved məpəy bəzay bay aye.»

²² Ndo hay tebiye ta mbəda fataya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa peteked abəra ka Pol ta Silas, tə gwaɖatay: «Ndaɖum tay ha ta mandalaɖa.» ²³ Tə ndaɖa tay ha ledede. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daŋgay. Tə gwaɖay a ndo matsəpe gay i daŋgay: «Tsəpa tay ha lele.» ²⁴ Ndo matsəpe gay i daŋgay a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a ye a pa tay ha a huɖ i gay i daŋgay. A tələkatay ha sik tay hay a səselek hay.

²⁵ Magər həvad a ge na, Pol ta Silas tə ɖuwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi mazambaday a Mbəlom. Siye i ndo neheye ma daŋgay aye nəteye faya ta piye fataya zləm. ²⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta giye dəmes aye na, kwayaŋŋa dala a ɖəl. A ɖəl ha gay i daŋgay niye hus ka mədok eye. Məged i gay i daŋgay ta həndək tebiye ada

tsalalaw i ndo neheye ma daŋgay aye ta ŋgəzlah abəra mə sik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a pədeke abəra ka məndzehəre. A ŋgatay a məged i gay i daŋgay hay mahəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam ŋgay a say məkəde bo ŋgay abəra mə dəma, hərwi a dzala a gwaɖ ma giye na, ndo neheye mə gay i daŋgay aye ta hway. ²⁸ Pol a ŋgatay na, a wuda ta gədan ŋgay peteh, a gwaɖay: «Kâ kəɖ bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kənan, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsətsah ako. Tsa na, a ye ha a huɖ i gay i daŋgay tə madzədzere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas. ³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, a tsətsah fataya, a gwaɖatay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbəɖay faya, tə gwaɖay: «Dzala ha ka Bəy Maduweŋ Yesu ada ka təmiye ta ndo i gay yak hay tebiye.» ³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduweŋ ada a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye. ³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbəlak i məndebe tay nakə tə ndaɖa tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuɖ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. ³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ŋgay. A vələtay wu mənday, tə nda. Ndo niye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, dərev tay a rah ta mənɣwese hərwi nakə tə dzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsada na, bagwar i Roma hay tə slər ndo hay ka təv i ndo matsəpe gay i daŋgay, ta gwaɖay na, mə gər tay ha Pol ta Silas abəra ma daŋgay. ³⁶ Ndo matsəpe gay i daŋgay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwaɖay: «Bagwar i Roma hay ta sləraw ndo hay, tə gwedeŋ na, nə gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye madayaw abəra ada dum kurom tə zay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwaɖatay a ndo neheye tə slər tay naha aye: «Ta ndaɖa may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmak tuk na, ta gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wuda bay. Bo tay eye tā yaw tā gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye tə slər tay naha aye, ta mbəda gər ka təv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nəteye Roma hay na, ta dzədzar haladzay. ³⁹ Tsa na, ti ye tə gatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, tə gwadətay: «Amboh, dum kurom abəra ma walaŋ i gay.» ⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma daŋgay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vəlatay gədaŋ. Tsa na, ti ye wu tay.

17

Pol ta Silas ma Tesalonik

¹ Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i mađuwule me i Yahuda hay andaya. ² Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzukw bo sik mahkar. Tə kədawa wuway ka Derewel i Mbəlom ta ndo neheye mə dəma aye. ³ A dəwa tay ha, a gwadawatay: «Kəriste na, kutoŋ ma siye dəretsətəh, ta kədiye na. Ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. Yesu nakə neŋ faya na dəkumeye ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴ Tə tsəne bazlam niye na, siye mə walaŋ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ŋgwas neheye tə də a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərmak.

⁵ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge sələk ka Pol ta Silas. Ti ye ta pəlaw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəved kəriye, tə hayatay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas. Ta ŋgəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwi məhəla tay ahaya kame i ndo hay. ⁶ Ta pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka məndzibəra, ada anəke na, ta ndislew kənaŋ na, kəkay! ⁷ Zason a təma

tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bəy i Roma aye a gay ŋgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeleŋ eye, tə zalay Yesu.» ⁸ Siye i ndo hay ta ndo məge sariya hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹ Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰ Həvad a ge na, malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i mađuwule me i Yahuda hay. ¹¹ Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ŋgwalak i ndo hay abəra ka Yahuda neheye mə gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzaŋgawa Derewel i Mbəlom pat pat hərwi məsəre ha wu nakə Pol a tsik aye na, dedek dəw? ¹² Ndo hay haladzay mə walaŋ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walaŋ i Gərek hay ta ŋgwas neheye məzele tay a də a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərmak.

¹³ Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma diye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴ Malamar neheye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaŋŋa, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵ Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalaŋ i yam. Ti ye a gəma i Aten. Tsa na, Pol a gwadətay: «Ka mbədum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, t̄a yaw, t̄a ndza ga ahaya a kənaŋ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶ Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gəma i Aten na, a ndalay haladzay hərwi maraha eye tə kule hay. ¹⁷ Tə kədawa wuway mə gay i mađuwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə tə hayawa gər a dəma aye na, tə kədawa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸ Ndoweeye hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyen hay ta Sətosiyen

hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walañ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbəda w bo na, kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma diye ha labara i Yesu ada mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, tə gwad: «Ma giye faya ma diye ha na, mbəlom i bərakəzañ hay kəla dawa?»¹⁹ Ma dəba eye na, ti ye ha kame i madugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Damay ha matətike nakay wedəye nəkar faya ka tsikiye tey.²⁰ Nəkar faya ka tsikameye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say məgwədə kəkay na, a samay nəmaā sər tey.»²¹ Ndo i Aten hay ta madurlon hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wedəye tsa ada ka matəkəre wu wedəye hay.

²² Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay.²³ Hərwi na həhal ma wuzlahgəma kurom na, na ngatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ngatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəslumay ha gər ka sərüm bay aye na, neñ na yaw anañ mata dākum ha.

²⁴ «Maa ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neñgeye. Neñgeye bəy i magərmbəlom ta dala. Neñgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay.²⁵ Ada neñgeye na, a say ndo zezeñ mā rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfəre ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neñgeye.

²⁶ «Ta ndo nəte na, a ge slala hay tebiye hərwi ada tātə ndza ka məndzibəra tebiye. Ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye na, bə kə pa na kokway i həlay i təv məndze tay, kə pa na kokway i gəma neheye ta ndziye mə dəma aye.²⁷ A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tātə pəla na. A say tātə bəzay naha həlay ada ta hutiyə na. Ta dedək Mbəlom na, neñgeye dərəñ ta nəkway bay.²⁸ Andza ndoweyə andaya a gwad:

“Maa vələkway sifa na, neñgeye.

Nəkway kənañ, wu nakə faya ka gəkw-eye na, hərwi ngay.”

«Siye i ndo məvədə bazlam kurom hay bə ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ngay hay.”

²⁹ «Tədə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, kātə dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzəkət bo i kule i gura, i bəre kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezeñ a lambad tə metsehe ngay hərwi matəre ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay.³⁰ Mbəlom na, kə pa mezeleme niye hay ahəl niye ka məda bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neñgeye faya ma zalateye kwa məngay tātə yaw, tātə mbəda ha mede tay.³¹ Bə Mbəlom ka mbərəm məpe pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedək. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A dā ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye.»

³² Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik ma mələtsew abəra ma mədahañ aye na, siye hay tə ngwasa faya ada siye hay tə gwaday: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekeleñ eye sa.»³³ Tsa na, Pol a yaw abəra mə walañ tay, a ye ngway.³⁴ Siye i ndo mekeleñ eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walañ tay niye na, Dənīs ndo məgawa sariya ka təv i məge sariya tay nakə tə zalay Ayəropaz aye, ngwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekeleñ eye hay sa.

18

Pol ma gəma i Korinje

¹ Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Korinje.² A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ngay Akelas. Neñgeye tə wa na ka dala i Pontus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ngwas ngay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay tebiye tātə lətse, tātə ye abəra ka dala i Roma.» Pol a ye ka təv tay mata tsikatay me.³ Pol na, a ngarawa petekəd i məge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta ngwas ngay na, məngere petekəd eye niye dərək. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye.⁴ Pat i mazəzək w bo na, Pol a yawa

a gay i mađuwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərmağ tã dzala ha ka Yesu.

⁵ Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dawa ha bazlam i Mbəlom dəkdek tsa. A dawatağ ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste. ⁶ Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam nğay bay. Tə tsadağ pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walağ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka peteked nğay, a gwađatay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke kwayağna na diye na ta datay ha bazlam i Yesu a ndo neheye Yahuda hay bay aye.»

⁷ A lətse, a ye abəra ma təv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zustus. Nəğeye na, a dəsławay ha gər a Mbəlom ada gay nğay na, ka tsakay i gay i mađuwule me i Yahuda hay. ⁸ Kərıspus na, nəğeye bəy i gay i mađuwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduweğ ta ndo i gay nğay hay tebiye. Korınte hay haladzay, neheye tə pawa zləm ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərmağ. Pol a dzəhuđ tay ha a yam.

⁹ Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduweğ a tsikay me a Pol ma məsine, a gwađay: «Pol kã dzədzar bay, da ha bazlam ga huya, kã ndza tete bay. ¹⁰ Neğ andaya tə nəkar, ndəray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekweğ bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə dəma.» ¹¹ Tsa na, Pol a ndza ma Korınte məve nəte ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹² A həlay wuray Gayoğ nəğeye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³ Tə gwađay a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay mədəsłay ha gər a Mbəlom ta tsəved wedeye wal. Wu nakə faya ma tsikateye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴ A say həbe a Pol mətsike me, Gayoğ a mbədatay naha faya a Yahuda hay, a gwađatay: «Tadə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəğəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsənakum

na. ¹⁵ Ane tuk na, ka kədum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha dəre aye na, a nəkurom eye kurom bəna, neğ na giye sariya i wu neheye andza nakay aye bay. A seğ bay, bazlam ga mə dəma bay.» ¹⁶ Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv məge sariya. ¹⁷ Ti yaw abəra na, tə gəs Sosten bəy i gay i mađuwule me, tə ndağa na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayoğ bay.

Pol a ma a Anıtyos

¹⁸ Pol a ndza məhəne haladzay ma Korınte. Ma dəba eye, a lətse abəra ma Korınte, a gər ha malamar hay. A ye a gəma i Seğkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə dəma na, Pol a həz na gər hərwi ba kə gwađ kurre: «Na vəl ha bo ka məge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Seğkəre, tə tsal a kwalalağ i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Anıtyos ka dala i Siri.

¹⁹ Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Nəğeye a ye a gay i mađuwule me mata kədə wuway ta Yahuda hay. ²⁰ Mə dəma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwađay: «Ndza ka təv may məhəne haladzay.» Pol a wuda məndze bay.

²¹ A lətse, a gər tay ha, a gwađatay: «Tadə kə say a Mbəlom na, na maweye ka təv kurom mba.» A tsal a kwalalağ i yam ma Efez a ye a Sezare.

²² A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Anıtyos. ²³ A ndza mə dəma məhəne tsakway. A mbəda gər ta dəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vəlatay gədağ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mə dəma.

Apolos a da ha bazlam i Mbəlom ma Efez

²⁴ A həlay niye na, Yahuda wuray andaya məzele nğay Apolos, tə wa na ka dala i Aləğəzandəri. Nəğeye kə ndislew a Efez. Ndo weye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Derewel i Mbəlom lele. ²⁵ Nəğeye ka tətik bazlam i Yesu. A dawatağ ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsuđ tsətsuđ eye lele. A dawa ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedək aye. Ane tuk na, a sər na, madzəhuđe nakə Yuhana

a dzəhuḅawa ha ndo hay a yam aye tsa. ²⁶ A dazlay a mətsike me parakka mə gay i maḁuwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal ŋgay Akelas tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə zla na ka təv tay. Tə ḁay ha tsəved i Mbəlom peteh.

²⁷ Ma ḁəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.* Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədaŋ ada tə watsay ḁerewel a həlay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye tā təma na lele. Tə watsa a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi məgwədatay naha: «Apolos ki ye naha na, təmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha na, a dzəna tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ŋgwalak i Mbəlom. ²⁸ Hərwi niye, a dzanğawatay Derewel i Mbəlom a Yahuda hay, a ḁawatay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a ḁərəzlawatay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

19

Pol ma Efez

¹ Ahəl nakə Apolos ma Korinṡe aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahəmba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. ² A ye naha a tsətsah fataya, a gwədatay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ḁaw?»

Ta mbəḁay faya, tə gwəḁay: «Nəmaa tsəne ḁəḁa ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsədaŋŋa eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwədatay: «Ka hutum na, madzəhuḅe waray?»

Ta mbəḁay faya, tə gwəḁay: «Madzəhuḅe nakə Yuhana a ḁatay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwədatay sa: «Yuhana a dzəhuḅawa na, ndo neheye a satay mambəḁe ha mede tay aye. A gwədatay a Israyel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza məgwede, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam ŋgay na, Pol a dzəhuḅ tay ha yam ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu.

⁶ Pol a pa fataya həlay. Kwayanŋa kwa way a huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Tsa na, tə pa

bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə ḁa ha bazlam i Mbəlom. ⁷ Nḁoweye neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol neŋgeye ma Efez aye na, a yawa a gay i maḁuwule me i Yahuda hay. Kiyə mahkar na, a tsikawa me mə ḁəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tā təma bazlam ŋgay. ⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha ḁərev tay. Ta təma bazlam i Pol bay. Tə tsik wu nakə lele bay aye ka tsəved i məpay bəzay a Bəy Maduweŋ kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a gər tay ha, a həl ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a lekwal i ndoweye andaya tə zalay Tiranus. Nəteye niye tebiye, tə kəḁawa wuway ta ndo hay pat pat. ¹⁰ Niye na, kə ndza məve sulo. Ndo neheye nəteye mandza eye ka dala i Azi niye, Yahuda hay ada Gərek hay tə tsəne bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹ Mbəlom a gawa masuwayan neheye a gatay hərḁəḁəkka a ndo hay aye tə həlay i Pol. ¹² Tə zlawatay naha a ndo i ḁəvats peteked neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tə lamawatay ha a ndo i ḁəvats hay. Ndo i ḁəvats hay tə mbəlawə ada ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye, ti yawa abəra mə bo tay.

¹³ Siye i Yahuda hay andaya ta həhalawa ka gəma ka gəma hərwi mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay. Nəteye ḁərmak tə dze ha mahəhere fakalaw tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu. Tə gwəḁawatay a məsəfəre neheye lele bay aye: «Nḁohumaw abəra mə bo i ndo nakay tə məzele i Yesu nakə Pol faya ma ḁiye ha bazlam ŋgay aye.» ¹⁴ Tə gawa wu niye na, nəteye tasəla. Nəteye wawa i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, tə zalay Seva.

¹⁵ Pat wuray tə tsikay a məsəfəre nakə lele bay eye andza niye, a gwədatay: «Neŋ na, na sər Yesu, ada Pol neŋgeye way na, na sər. Nəkurom na, məhey tey?» ¹⁶ Tsa na, ndo niye fakalaw mə bo ŋgay aye a mbəzla fataya ḁəḁavḁav ta gədaŋ. A ze tay ha ta gədaŋ, a gatay mbəlak ada a buwa fataya abəra peteked tay hay. Ta hway bo kəriye.

* 18:27 Məsler hay 18.12.

¹⁷ Yahuda hay ta Gərek neheye ma gəma i Efez aye tebiye tə tsəne wu nakə a ge bo aye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslay ha gər a məzele i Bəy Maduweñ Yesu haladzay. ¹⁸ Ndo hay haladzay ta təra ndo məpe mədzal gər hay. Ti yawa, tə dawa ha mənese tay neheye tə gawa aye kame i ndo hay tebiye. ¹⁹ Ndo hay haladzay, nəteye neheye tə gawa maharam aye tə həlaw dərəwel i maharam tay, tə fəka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tə pasla na andza ta səkəm ha na, suloy eye ma giye kwari suloy gwezem kuro kuro zlam. ²⁰ Andza niye bazlam i Bəy Maduweñ a ye kame kame, a səkah ta gədañ.

Magazləga ma Efez

²¹ Ma dəba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala mə gər ŋgay mede a Zerozelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.* A gwad: «Na ye a Zerozelem na, na diye a Roma dərmaç.» ²² Tsa na, a slər ndo madzəne ŋgay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ŋgay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³ A həlay niye na, magazləga a lətse haladzay ma gəma i Efez hərwi bazlam i Yesu Bəy Maduweñ. ²⁴ Ndowne andaya a lambadawa wu hay ka suloy. Məzele ŋgay na, Demetəriyos. Wu neheye a lambadawa aye na, wawa i gay hay tsekweñ tsekweñ neheye a ndzəkkit bo gay bagwar eye nakə ndo hay ta duwulaway me a mbəlom tay nakə a ndzəkkit bo ŋgwas, tə zalay Artemis aye. Andza niye neŋgeye ta ndo i məsler ŋgay hay tə hutawa ha suloy haladzay. ²⁵ A ye, a hayatay gər a ndo i məsler ŋgay hay ta ndo neheye tə gawa slala i məsler niye aye, a gwadətay: «Dzam ga hay sərüm ha, ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom faya ka ŋgatumeye ada faya ka tsənumeye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neheye nəkway faya ka ŋgarakweye aye nəteye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam ŋgay. Kanañ ma gəma i Efez dekdek bay, ka dala i Azi tebiye. ²⁷ Tadə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler

kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dekdek bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i maduwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neŋgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka məndzibəra tə dəslay ha gər na, a neŋgeye düh.»

²⁸ Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.» ²⁹ Gəma a ndza na, huBUYA, huBUYA. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbad tay nakə tə gawa mə dəma aye. ³⁰ A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. ³¹ Siye i ndo neheye nəteye ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad m̄a ye a təv i həbad tay niye bay.

³² Nəteye niye hay tebiye mahaya gər eye na, nəteye mə wadəñ wadəñ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekeleñ, siye hay ta wuda hərwi wu neŋged. Siye haladzay mə walañ tay niye tə haya gər hərwi mey na, tə sər bay. ³³ Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele ŋgay Aləgəzandər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzandər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay ha. ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya neŋgeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

³⁵ Ka mandəve ŋgay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadətay t̄a ndza tete. Ndo niye hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, a gwadətay: «A nəkurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslay ha gər a mandzəkkit bo ŋgay nakə a kalaw mə mbəlom aye. ³⁶ Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum d̄ikd̄ik. K̄a gum wu neheye lele bay aye bay. ³⁷ Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kanañ aye na, tə gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta

* 19:21 Məsler hay 18.12.

tsaday a mbəlom kway wal bay tuk na, kəkay? ³⁸ Tadə Demetəriyos ta ndo i məsler ɲgay hay bazlam tay andaya mətsike ka ndo na, tâ ge ta tsəved eye. Ndo mäge sariya hay andaya, tâ ye tâ wuda ka təv tay. ³⁹ Tadə wu mekelenj eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kananj aye tâ ɲgənakum ha bazlam eye. ⁴⁰ Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha mənese, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vərəm.” Ka hutəkweye gər i bazlam kwa tsekwenj mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka sləkweye faya mətsikatay bay.» Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «ɲgənum gər.» Ndo hay ta ɲgəna gər, ti ye wu tay tuk.

20

Pol ma Masedowan ada ma Akay

¹ Haya haya i bazlam niye hay a ndəv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vələtay gədanj tə məmatay naha dərev. A gwadatay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye ɲgway ka dala i Masedowan. ² A həhal ma gəma niye, a vələtay gədanj a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay naha dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek. ³ Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbe a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkəde na. Hərwi niye a ma ɲgway ta Masedowan. ⁴ Ndo neheye tə laka ha aye na, Sopater wawa i Pirrus, neɲgeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nəteye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus neɲgeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofime nəteye ka dala i Azi. ⁵ Nəteye neheye na, tə lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbe may mə dəma. ⁶ Ma dəba i magurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalanj i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa ge məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa ndisl a gəma i Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədahanj

⁷ Pat i luma i mangəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mənde dəf i matəkəre məməte i Yesu.* Tədəcə eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye ɲgway. Hərwi

niye, a tsikatay bazlam i Mbəlom hus a magər həvad. ⁸ Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay neɲged. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹ Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele ɲgay Awtis. Neɲgeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, məndzəhəre a gəs na, a bərəzl a məndzəhəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədaw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo hay tə mbəzlaw tə lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰ Pol a mbəzlaw, a ye ka təv ɲgay. A guduk naha faya, a zla na a həlay, a gwadatay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹ Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye naha a zla makwala, a ɲgəna ha. Tsa na, tə nda. A ma ka mətsike me haladzay sa hus a mekedəcə, a ye ɲgway. ¹² Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meenej aye a mətəgay. Ndo hay tebiye dərev tay a ɲgwasə.

¹³ Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalanj i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol neɲgeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwad na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴ A ndzəmay naha a gər ma Asos na, a tsal a kwalalanj i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵ Tədəcə eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədəcə taday eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədəcə tadəkay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶ Niye andza məgwədə na, a say a Pol məndze ma Efez bay hərwi ma ta mətsiye ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem bəse bay. Tadə ma giye bo na, a say məndisle a Zerozelem pat i Penjekot.†

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷ Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez aye ada tâ yaw ka təv ɲgay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸ Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka təv ɲgay na, a gwadatay: «Kwa i mede naha ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərüm ha məndze ga mə walanj kurom. ¹⁹ Na gay

* 20:7 Məsler hay 2.42. † 20:16 Məsler hay 2.1.

məsler a Bəy Maduweñ tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkədə ga. ²⁰ Ka sərüm ha, wu nakə ma gakumeye ñgama aye na, na ñgaha na bay. Na dākum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada mə gay kurom hay. ²¹ Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tã gər ha mezeleme tay, tã yaw ka tæv i Mbəlom. Tã yaw, tã pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste.

²² «Anəke na, na diye a Zerozelem. Maa geñ kutoñ mede a dəma na, Məsəfəre Tsədəñña eye ada na sər wu nakə ma ta ndzeñeye a gər mə dəma aye bay. ²³ Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədəñña eye faya ma deñeye ha. A gwedeñ: “Məgəse kar a dañgay tə dəretsətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴ Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a’ay düh na mətiye na, wuray andaya a yeñ a gər ka zal bay. Wu nakə a señ aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduweñ Yesu nakə a vəleñ aye hus ka mandəve ñgay eye. Məsler nakə a vəleñ aye na, mədə ha Labara Nğwalak eye i ñgama i Mbəlom.

²⁵ «Məndze ga nakə na ndza mə walañ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta ñgatumeñeye dədə sa bay. ²⁶ Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Tadə ndəray nəte kə dze abəra mə walañ kurom na, mənese ga sa bay. ²⁷ Hərwi na dākum ha wu nakə a say a Mbəlom məge aye tebiye. Na ñgaha fakuma abəra wuray kwa tsekweñ bay tebiye. ²⁸ Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədəñña eye a gwadəkum tsəpum aye. Gumatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo ñgay eye a mət na, hərwi ada tã təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹ Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyewe ye a walañ kurom. Nəteye ta ndzakit bo na, andza kəra i pesl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰ Ada kwa mə walañ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi masəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹ Gum metsehe

lele, sərüm ha na, məve məhkar, ta həvad ta həpat neñ faya na dāy ha metsehe kwa a way nəte ta nəte ta mətuwe eye.

³² «Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neñgeye ma gakumeye ñgwalak andza nakə a tsik aye. Neñgeye na, ma səkahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədañ ñgay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta təra i ñgay hay aye. ³³ Neñ na, dədə na tsətsah suloy, gura kəgəbay peteked ka ndəray bay. ³⁴ Bo kurom eye ka sərüm ha, na ge məsler na, tə həlay ga eye hərwi məhute wu mənday may a neñ ta ndo neheye tə lakawa ga ha aye. ³⁵ Na dākum ha na, ada kã gum məsler nakə ma dzəniye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweñ kway Yesu nakə a tsik aye na, mã makumaw a gər. A gwad: “Ka vəlay wu a ndo na, ka hutiyə məñgwese a ze ndo nakə a təma aye.”»

³⁶ Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dək w gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom ta nəteye tebiye. ³⁷ Ta ndəv ha məduwule me na, nəteye tebiye tə pa bo ka mətuwe haladzay. Ti ye naha, tə gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tə tsikay me ta mətuwe eye, tə gwadāy: «Do tə zay.» ³⁸ Wu nakə a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadətay: «Dədə ka ta ñgatumeñeye sa bay» aye. Tsa na, tə laka ha Pol hus ka tæv i kwalalañ i yam.

21

Pol ma diye a Zerozelem

¹ Nəmaa ñgəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalañ i yam. Nəmaa ye kwayañña a gəma i Kos. Tədə eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara. ² Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalañ i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³ Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa ñgatay a gəma i Sipəre tə həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə dəma na, tə mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalañ i yam. ⁴ Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nəte. Məsəfəre Tsədəñña eye a dətay ha wu nakə

ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tə gwadəy: «Pol, kâ ye a Zerozelem bay.»

⁵ Ane tuk na, mähəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tə laka may ha tebiye tay eye, ɲgwas tay hay, ta wawa hay hus ka me i bəlay dərenj tə walaɲ gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa dūwulay me a Mbəlom. ⁶ Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalaɲ i yam, nəteye na, ta mbəda gər a mətəgay tay hay.

⁷ Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalaɲ i yam, nəmaa ye a Pətolmayis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma mähəne nəte ta nəteye. ⁸ Tədœ eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Nəngeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Nəngeye na, nəte mə walaɲ i ndo neheye tasəla tə pala tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.* ⁹ Dem ɲgay hay andaya fad, ta ye a zal zuk bay. Tə dəwa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰ Nəmaa ndza mähəne haladzay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom wuray tə zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹ Tsa na, a zla wu məbere bəzay i huɖ i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ɲgay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i huɖ ɲgay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiye na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vəlateye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

¹² Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwadəy: «Kâ ye a Zerozelem bay.»

¹³ Ane tuk na, a mbədəmay faya, a gwadəmay: «Ka tuwumeye ada faya ka dədumenjeye ha dərev na, hərwi mey? Neɲ na, neɲ maləva bo eye tâ gəs ga a daɲgay kə ge düh bay tâ kəd ga, nâ mət hərwi Bəy Maduweɲ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴ Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay. Nəmaa rəzlay a gər mətsikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduweɲ mâ ge wu nakə a say aye.»

¹⁵ Nəmaa ndza mähəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶ Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay i ndoweeye andaya məzele ɲgay Mənasəɲ. Nəngeye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ɲgay.

Pol ta Yakuba

¹⁷ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə məɲgwese eye lele.

¹⁸ Tədœ eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye. ¹⁹ Pol a tsikatay me ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə nəngeye ma məsler ɲgay nakə a ge mə walaɲ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰ Tə tsəne andza niye na, ta zambadəy a Mbəlom. Tsa na, tə gwadəy a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. ²¹ Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikateye a Yahuda neheye tebiye nəteye mandza eye mə walaɲ i bərakəzaɲ hay ta gər ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadəteye: “Kâ dəsüm tay ha wawa kurom hay bay ada kâ pumay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.” ²² Ada mäge kəkay? Ta səriye ha ta dedək nəkar andaya ka ndislew kanaɲ. ²³ Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anaɲ fad, ta vəl ha bo tay hərwi məsler i Mbəlom. ²⁴ Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədəɲɲa ada mahəze gər andza nakə tə gawa aye mazlambar kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərmak. Səkəmumatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedək andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərmak faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, 6a nəmaa

* **21:8** Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

watsa tay naha bədaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadatay: «Tâ həpəf slo nakə tə kəday a kule aye bay. Tâ nda bambaz bay kwa gənwə nakə a mət məməte aye tâ həpəf slo eye bay. Tâ tsəpa bo tay abəra ka mezeleme.†»

²⁶ Tədœ eye na, Pol a ye ta ndo neheye fad aye, ti ye mata bere bo tsədanja. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday a ndo məvəlay wu a Mbəlom: «Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mā vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷ Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədayya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ŋgatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə patay me a ndo hay ada tâ ye tâ gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸ Ta wuda, tə gwad: «İsrayel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka İsrayel hay, ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, neŋgeye anəŋ. Anəke na, neŋgeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Kə nas ha təv nakə tsədanja eye.» ²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ŋgatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walaŋ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰ Ndo hay tebiye mə walaŋ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa mənğay mənğay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dərəŋ tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayanja ta dərəzl na məged. ³¹ Ahəl nakə ta pəla tsəved a satay məkəde na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye ma Zerozelem mə wadəŋ wadəŋ. ³² Kwayanja, a ye ta bagwar i sidzew ada sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ŋgatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkəde Pol.

³³ Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwadatay: «Dzawum na lele tə tsalalaw

sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo nakay neŋgeye na, way? A ge na, mey?» ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədan. Siye hay ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekeləŋ. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedek eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

³⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ŋgədətsiye na ka zal. ³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

³⁷ Ahəl nakə faya ta fələkwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwaday a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vələŋeye tsəved ka mətsikaka wu ga andaya tədew?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, ka sər bazlam i Gərek daw? ³⁸ Na gwad nəkar ndo i Ezipt wuray patakay a zlaw mawesewes a hudgay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi məbəbazl tay ha ndo hay aye bədaw?»

³⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Neŋ ta dedek wawa i gəma niye lele eye. Amboh vələŋ tsəved ka mətsike me, na tsikateye me a ndo hay.»

⁴⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətsike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tā ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətsikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22

¹ «Malamar ga hay ta bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbədiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

² Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikat-eye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha məndze tete sa.

Tsa na, Pol a gwadatay: ³ «Neŋ na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i

† 21:25 Məsler hay 15.20.

Silisi. Na gəl na, kanaan ma Zerozelem. Ndo nakə a dzengeñ aye na, Gamaliyel. Maa tətiken məpay bəzay a bazlam mapala eye i bəba tətə kway hay kəkay na, neñgeye. Na vəlay ha bo peteh a Mbəlom andza nəkurom neheye anan bəgom aye. ⁴ Na gatay dəretsətseh a ndo neheye tə pay bəzay a Bəy Maduweñ Yesu aye hus ka məkədə tay ha mədahan eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa ngwas hay, na ye tay ha a dañgay. ⁵ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedek. Ta watsa dərewel hay, ta vəleñ a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheye nəteye Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nā həlatay ahaya kanaan a Zerozelem məgatay dəretsətseh.

⁶ «Ahəl nakə neñ faya na diye, neñ bəse na ndisliye a Damas aye na, mazlambar magərhpət. Kwayanña dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷ Tsa na, na dəd ka dala. Na tsəne mətsike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedeñew: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?”

⁸ «Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduweñ?”

«Mətsike me niye a mbədeñew faya, a gwad: “Neñ na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geye dəretsətseh aye.” ⁹ Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye ta ngatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsəne mətsike me i ndo nakə a tsikenew me aye bay.

¹⁰ «Na tsətsah naha faya, na gwaday: “Na giye na, kəkay, Bəy Maduweñ?”

«Bəy Maduweñ a gwedeñew faya: “Lətse, do a Damas. Ka ndisl naha a dəma na, ta tsikakeye wu nakə Mbəlom ma gwadakeye ge aye.” ¹¹ Na lətse ka mbəlom na, na ngatay a dərə bay, hərwi dzaydzay nakə a dəv haladzay aye ka gulufeñ ha dərə. Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye, tə gəsəñ həlay, ti ye ga ha a Damas.

¹² «Ma Damas na, ndoweje andaya məzele ngay Ananiyas. Neñgeye ndo məpay naha faya a Mbəlom lele ada a rəhay ha gər a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda

neheye ma Damas aye ta rəhay ha gər lele. ¹³ A ye naha ka təv ga, a gwedeñ: “Sol malamar ga, dərə yak mâ händək!” A tsik andza niye na, kwayanña dərə ga a händək. Na ngatay a bo ngay eye tuk. ¹⁴ A gwedeñ sa: “Mbəlom i bəba tətə kway hay kə zla kar kurre hərwi ada kâ sər wu nakə a say ka giye aye ada kâ ngatay a ndo nakə mənese andaya faya təbey aye ada kâ tsəne mətsike me i ngay eye ngway andza nakə anəke kə ge bo tsiy aye. ¹⁵ Anəke nəkar ka təra na, ndo məhəle mbal ngay. Mbəlom kə slər kar ha mədatay ha a ndo hay wu nakə ka tsəne aye tə wu nakə ka ngatay aye. ¹⁶ Anəke ka həba na, sa mey? Lətse ka mbəlom ta dzəhu6 kar ha a yam ada tsətsah faya mâ dzəna kar hərwi ada Mbəlom mâ bara fakaya abəra mezeleme.”

¹⁷ «Ma dəba eye na, na mbədə gər a Zerozelem. Na yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na dūwulaway me a Mbəlom. Pat wuray na, na ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neñ faya na dūwuleye me na, məsine a geñ. ¹⁸ Ma məsine ga niye na, na ngatay a Bəy Maduweñ, a gwedeñ: “Lətse, do abəra ma Zerozelem hərwi ndo neheye na, ta tsəniye bazlam yak nakə ka neñ aye bay.”

¹⁹ «Na mbədəy faya a Bəy Maduweñ, na gwaday: “Dedek Bəy Maduweñ, tə sər ha lele na yawa a gay i madūwule me hərwi mägəse tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nəkar aye a dañgay ada mändəbe tay ha. ²⁰ Ahəl nakə tə kəd na Etiyen, ndo mədə ha bazlam yak aye na, neñ andaya dərma, a yeñ a gər. Na həba ka peteked i ndo neheye tə kəd na Etiyen aye.”

²¹ «Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: “Do, na sləriye kar ha a gəma dərəñ eye hay, ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²² Ndo niye hay tə pay zləm a bazlam i Pol nakə faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakə a gwad «Na sləriye kar ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Dzum ha ndo nakay abəra mə dəma! Kədum na abəra mə dəma mədahan eye! Neñgeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bəra bay.»

²³ Ta wuda haladzay, ta kal ha peteked tay a magərmbəlom. Tə həl bətekeww məkutse a magərmbəlom dadukdukwe.

²⁴ Bəy i sidzew a zəba faya andza niye na, a gwadətay a sidzew hay: «Gəsum na, ada kâ yum ha a gay.» Tə gəs Pol, tə fələkwa ha a gay. Ti ye naha na, a satay mənəbe na Pol hərwi məgay kutoŋ ka mətsike me, mâ datay ha Yahuda hay ta wuda na, hərwi mey?

²⁵ Tə dzawa Pol mata ndebe tuk na, Pol a gwadətay a bagwar i sidzew niye: «Nəkar na, tsəved yak andaya mənəbe ndo i Roma nakə ta gay sariya zuk bay aye ta mandalağa daw?»

²⁶ Bagwar i sidzew a tsəne bazlam i Pol na, a ye ka təv i bəy bagwar eye i sidzew hay, a ye a day ha bazlam i Pol nakə a tsik aye. A gwadətay: «Ka giye tebiye na, kəkay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye a ye ka təv i Pol. A ye naha a tsətsah faya, a gwadətay: «Tsiken ta dedek, nəkar na, ndo i Roma daw?»

Pol a mbədətay faya, a gwadətay: «Ayaw! Neŋ ndo i Roma.»

²⁸ Bəy i bagwar i sidzew niye a gwad: «Neŋ na təra ndo i Roma na, na vəl suloy haladzay.»

Pol a mbədətay faya, a gwadətay: «Neŋ tə wa ga na, ndo i Roma ŋgway bəna na səkəm ta suloy andza nəkar bay.»

²⁹ Kwayaŋŋa ndo neheye maləva bo eye ta ndabiye Pol məgay kutoŋ ka mətsike me aye, ta həndzəd faya abəra. Bo i bagwar i bəy i sidzew eye a sər ha Pol neŋgeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzədzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənese hərwi mey. Hərwi niye, tədœ eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hayatay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23

¹ Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwadətay: «Malamar ga hay, neŋ

na sər ha məndze ga ka tsəved i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka neŋgeye.»

² Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom məzele ŋgay Ananiyas, a tsəne na, a gwadətay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwadətay: «Mbəlom ma fakeye na, a nəkar. Ka ndza kənaŋ məgeŋ sariya na, andza nakə bazlam mapala eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye dūh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlateye tsəved a ndo hay tā kəd ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwadətay a Pol: «Ka tsadətay a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbədətay faya, a gwadətay: «Malamar ga hay, na sər ha neŋgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Dada ka tsikiye wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.*”»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrra kame tay, a gwadətay: «Malamar ga hay, neŋ na, ndo Farisa ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumeŋeye sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta dedek mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam ŋgay niye na, kwayaŋŋa Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo maŋgok mə walaŋ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a ŋgəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwad na, mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ sa bay, gawla i Mbəlom hay andaya bay ada kwa məsəfəre andaya bay. Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwad wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bəruk i Farisa hay dərma, hərəm tə lətse, tə gwad: «Nəmay na, nəmaa huta mənese kwa tsekweŋ ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, agəna gawla i Mbəlom kəgəbay məsəfəre.»

* 23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walañ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kədiye na Pol, a vəlay madzədzere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwadatay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada kâ yum ha a gay nakə a ndzawa mə dəma aye.»

¹¹ Ta həvad eye niye na, Bəy Maduweñ a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwaday: «Dərev mâ ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerozelem. A señ kâ həl mbal ga ma Roma dərmaç.»

A satay a Yahuda hay məkədə Pol

¹² Tədöe eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəd na Pol bay na, nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoñ nəmaa kədiye na təday.» ¹³ Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad. ¹⁴ Tə həl bo, ti ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay. Ti ye naha, tə gwaday: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoñ nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye daf, nəmaa siye yam. ¹⁵ Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsahum ka bagwar i bəy i sidzew, mâ zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətsəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kənañ na, nəmaa kəd na.»

¹⁶ Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a day ha a Pol.

¹⁷ Pol a tsəne andza niye na, a zalay a bəy i sidzew, a gwaday: «Laka ha wawa nakay ka təv i bagwar i bəy i sidzew hərwi bazlam ngay andaya a say məday ha.»

¹⁸ Bəy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka təv i bagwar i bəy i sidzew. A ye naha a gwaday: «Nəmaa yaw ka təv yak na, Pol i danğay a zeleñ. Na ye ka təv ngay na, a gwedeñ nâ lakaka ahaya wawa nakay hərwi wu andaya a say mədaka ha.»

¹⁹ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a gəs na wawa niye abəra mə həlay. A ye ha kətsah abəra ka təv i ndo hay. A tsətsah faya, a gwaday: «Ka gwedeñ na, kəkay?»

²⁰ Wawa niye a gwaday: «Yahuda hay ta haya gər, tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad ta deyeweje, ta tsətsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tədöe kame i məhay gər i bagwar i ndo mələve dala tay andza agəna ta zəbiye ka bazlam ngay nakə a tsikawa aye. ²¹ Ane tuk na, ta yaw, ta tsətsah na, kâ təma tay na bay. Hərwi ndo hay mə walañ tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gofo. Nəteye na, ta mbada tsiy. Tə gwad ta ndiye daf bay, ta siye yam bay. Kutoñ ta kədiye na Pol təday. Anəke na, nəteye mahaya gər eye tsiy, ta həba na, bazlam yak nəte ngweñ.»

²² Bagwar i bəy i sidzew niye hay, a gwaday: «Kâ təkəray bazlam nakay a ndəray sa bay.» Tsa na, a gwaday: «Do wu yak.»

Tə slər ha Pol ka təv i Felikus

²³ Ma dəba eye na, bagwar i bəy i sidzew niye a zalatay a bəy i sidzew hay sulo, a gwadatay: «Hayumay gər a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pəles hay kuro kuro tasəla ada hasləka hay temerre sulo, ta həl suwal tay a həlay. Nəkurom tebiye ləvum bo lele ka mede a Sezare. Ka həlumeye bo ta bəre tsid i həvad. ²⁴ Ləvum ha bo tə pəles neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, mâ ndisl ka təv i Felikus ndo mələve dala i Sezare na, wuray kwa tsekweñ mâ gay bay.»

²⁵ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a watsatay dərəwel a həlay, a gwad:

²⁶ «Neñ Kələd Lisiyas, na tsikaka naha me a nəkar Felikus.

²⁷ «Ndo nakay na sləraka naha na, Yahuda hay tə gəs na a satay məkədə na. Neñ na tsəne neñgeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gər ga nəmay ta sidzew ga hay. Nəmaa təma ha, nəmaa gəs na nəmaa ye ha a gay may. ²⁸ Hərwi məsəre ha wu nakə ta kədiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i məhay gər i ndo mələve dala tay hay. ²⁹ Na ye ha, na pay zləm a bazlam tay eye na, tə tsik ka bazlam tay mapala eye. Gər i bazlam eye nakə da məgwede kə nas ada məkədə na faya aye kəgəbay məgəse na

a daŋgay aye na, andaya bay. ³⁰ Ma dāba eye na, tə gwedeŋ Yahuda hay ta haya gər, ta ma ha ka bo bazlam. Hərwi niye, na ge mahonok bay, na sləraka naha bəse. Na gwadatay a ndo neheye tə may ha mənese aye na, t̄a ye naha t̄a wuda ka t̄əv yak.»

³¹ Sidzew hay tə ge andza nakə tə tsikatay aye. Tə zla Pol, ti ye ha ta həvadhus a gəma i Aŋtipatəris. ³² Tədœ eye na, sidzew neheye tə laka tay tə sik aye, tə gər tay ha. Ta mbəda gər a dāba, tə ma a t̄əv nakə tə ndzawa mə dāma aye. Ndo makukure tə pələs ti ye ha Pol. ³³ Tə husa a Sezare na, ndo makukure pələs hay tə vəlay dərrewel nakə tə vəlatay naha a həlay a Felikus ada tə vəlay ha Pol a həlay.

³⁴ Bəy a təma dərrewel niye a dzanga. Tsa na, a tsətsah ka Pol, a gwadāy: «Nəkar na, ndo i dala waray?»

Pol a dāy ha, a gwadāy: «Neŋ ndo i dala i Silisi.»

³⁵ Bəy a tsəne andza niye na, a gwadāy: «Na gakeye na sariya yak na, ndo neheye tə maka ha mənese aye t̄a yaw t̄eday.» Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a gay nakə bəy Herod, bəy bagwar eye a ŋgar ahəl niye aye.»

24

Pol kame i Felikus

¹ Ma dāba i məhəne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tə zalay Tertulus, ndo məsəre gər i bazlam i sariya i bəy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka t̄əv i bəy niye tə zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol. ² Bəy a slər ndo ka Pol. Ti ye, tə zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus a dazlay mənŋgay naha bazlam a gər a Pol. A gwadāy a bəy: «Bəy bagwar eye, zay andaya məndze haladzay ka dala kway na, hərwi yak. Mələve i bəy yak nakə faya ka ləviye na, tə metsehe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hərwi madzəne dala kway. ³ Hərwi wu neheye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisœ kwa ahəl waray ada kwa kədaŋ. Nəmaa gaka sisœ haladzay.

⁴ «A seŋ məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ŋgwalak yak, pa-may zləm ka bazlam may məndze tsekweŋ

tey. ⁵ Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Neŋgeye na, bəy i ndo neheye faya ta pay bəzay a parasay i ndo neheye tə zalatay Nazaret hay aye. Neŋgeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka məndzibəra.* ⁶ Ka pələ tsəved ka mənese ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədaŋ a ŋgaha na. ⁸ Tsa na, Lisiyas a gwadamay: “Dum ta wudum faya ka t̄əv i bəy Felikus.” Nəmaa yaw ka t̄əv yak na, hərwi mawude faya.] Tədœ ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedek.»

⁹ Yahuda hay dərmaq tə gwad: «Bazlam niye na, dedek andza niye. Wu neheye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰ Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwad: «Na sər ha, nəkar na, ndo məge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərrev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na huta tsəved məge sariya kame yak. ¹¹ Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya matsətsehe məndze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerolelem mata dəslay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dāma aye na, nəmaa ge məhəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i maduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo neheye anəke nəteye faya ta ndərɓakiye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədiye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neŋ na, na dakeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedek, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwad lele bay aye. Ane tuk na, neŋ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə dərrewel i Musa ada nakə mawatsa eye mə dərrewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta

* 24:5 Mata 2.23.

dedek andza nəteye neheye tə sər ta dedek ndo neheye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme hay ta lətseweye abəra ma mədahañ. ¹⁶ Hərwi niye, neñ na vəliye ha bo ga məndze tsədañña kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve haladzay, na ye a Zerozelem bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ¹⁸ Tə ndzeñ a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədañña tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay. ¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye. ²⁰ Kəgəbay mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka. ²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame tay: “Ka gəsuma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi nakə neñ na dzala ha ta dedek mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ aye.”»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadətay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.» ²³ A gwadətay a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a dañgay, kə gay dəretsətseh bay, gəray tsəved a dzam ñgay hay tə zəbay dəre.»

²⁴ A ndza məhəne tsekweñ na, Felikus ta ñgwas ñgay Duruzel tə ndisl naha. Ñgwas ñgay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, mə zalayaw ada mə yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste, ta pay zləm. ²⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay ka məndze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsehe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gateye a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwadətay a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.» ²⁶ Felikus a dzala mə gər ñgay a gəna Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

²⁷ Tə ndza ka bo məve sulo na, ta mbədə ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na,

neñgeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma dañgay.

25

Pol kame i bəy Festus

¹ Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a məsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem. ² A ndisl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv ñgay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwadətay: ³ «Amboh, zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka məge sariya may kənañ.» Tə tsikay andza niye na, bə ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴ Ane tuk na, Festus a mbədətatay faya, a gwadətay: «Pol na, neñgeye ma dañgay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekweñ na, na mbədiye gər a mətagay.» ⁵ A gwadətay sa: «Kə sakum na, bəy kurom hay tə peñ bəzay a Sezare. Tadə ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, tə ye naha, tə ge faya sariya.»

⁶ Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbədə gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədə eye na, a ye a təv məge sariya. A gwadətay: «Dum, zlumenjəw Pol.»

⁷ Pol a ye ka təv məge sariya na, kwayañña Yahuda neheye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zləm mətsəne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mətsike dedek ñgay eye bay. ⁸ Ta ndəv ha mətsike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadətay: «Na ge mənese kwa tsekweñ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹ Festus a say neñgeye mə yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsətsah ka Pol, a gwadətay: «Ka deyekweye a Zerozelem na ta gakeye sariya yak mə dəma na, a saka dəw?»

¹⁰ Pol a mbədətatay faya, a gwadətay: «Neñ kame i sariya i bəy i Roma, tə ñgəneñ ha sariya ga na, kənañ. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay

bay. ¹¹ Tadə na ge mənese nakə də məkədə ga faya aye na, na may ha me a məməte wal bay. Ane tuk na, tadə maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə dəma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹² Festus a tsəne bazlam ŋgay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ŋgay hay. Ma dəba eye, Festus a gwaday: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka təv ŋgay dedək.»

¹³ Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Agəripa aye neŋgeye ta malamar ŋgay ŋgwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw dərə a Festus. ¹⁴ Tə ndza mə dəma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye məday ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwaday: «Ndo wuray andaya kanaŋ Felikus a gər ha a danğay, na yaw na ndzay a gər. ¹⁵ Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka təv ga, ta wuda faya, tə gwedəŋ: “Gəs na ta sariya.” ¹⁶ Ane tuk na, na mbəday faya, na gwadatay: “Dadə Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada neŋgeye dərma mak tadə dedək, dedək bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.” ¹⁷ Tsa na, nəmaa yaw ka bo dziye. Nəmaa yaw na, na mətsa ka wuray bay. Tədœ eye na, na ye ka təv məge sariya. Tsa na, na slər ndo hay, na gwadatay: “Zalumay naha a Pol mâ yaw.” ¹⁸ Pol a yaw na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay. ¹⁹ Wu nakə na tsəne aye, tə kəd wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwadawa kə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. ²⁰ Neŋ na, a geŋ wadəŋ wadəŋ, na sər məge kəkay bay. Hərwi niye, na gwaday a Pol: “A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kəla dāw?” ²¹ Ane tuk na, Pol a wuda andza niye bay. A gwad: “Mata ŋgəneŋ ha sariya ga na, bəy i Roma.” Aya ane, na gwadatay a sidzew hay: “Pum na a

gay i danğay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.”»

²² Agəripa a tsəne andza niye na, a gwaday a Festus: «Neŋ dərma mak a seŋ mətsəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəday faya, a gwaday: «Tədœ na, ka tsəniye bazlam ŋgay.»

²³ Tədœ eye na, Agəripa ta malamar ŋgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye naha tə fələkwa a gay i məge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwadatay a ndo ŋgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, mâ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay. ²⁴ Tsa na, Festus a gwad: «A nəkar Agəripa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kanaŋ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kanaŋ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwad neŋgeye na, mâ ndza sa bay, məkədə na. ²⁵ Neŋ na, na huta faya mənese nakə də məkədə na aye bay. Ane tuk na, bo ŋgay eye tə gər ŋgay a gwad: “Bəy i Roma mâ ŋgəneŋ ha sariya ga.” Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha. ²⁶ Neŋ na, gər i bazlam eye nakə də na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak Agəripa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, agəna neŋ dərma mak na hutiyə gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada nā huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye. ²⁷ Na zəba faya məslərə ha ndo i danğay ka təv i bəy i Roma ze məsərə mənese ŋgay eye na, lele bay.»

26

Pol kame i Agəripa

¹ Agəripa a gwaday a Pol: «Anəke na, na vəlaka tsəved ka mətsike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza məgwede a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ŋgay. A gwaday a bəy Agəripa: ² «A nəkar bəy Agəripa, dərev ga kə ŋgwasa haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom

kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ngeñ naha a gər aye. ³ Dərev ga a nğwasa wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkədə wuway nakə tə kədəwa ka kule tay nakə tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neñ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴ «Yahuda hay tebiye tə sər məndze ga lele, kwa abəra ma wawa. Məndze ga mə walañ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walañ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵ Nəteye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya mətə mbal i gər ga. Tadə a satay na, ta sliye faya mətsike dedək. Na pay bəzay a kule i Farisa nakə mawura bo aye. ⁶ Ada anəke faya ta geñeye sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlateye a bəba tətə hay həlay nğwalak eye. ⁷ Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye na, ta məgay məsler a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Ağəripa, Yahuda hay ta raw fagaya me na, hərwi nakə na pa faya mədzal gər aye dərma. ⁸ Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma mədahañ na, a sakum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹ «Neñ tə gər ga, na dzala məge vəram ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərma. ¹⁰ Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerozelem. Na huta gədañ na, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a dañgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkədə tay ha aye na, na gwadəwa faya yawa dərma. ¹¹ Na yawa a gay i maduwule me hay wal wal, na gawatay dəretsətseh ada a seweñ məgatay kutoñ ada tātə gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndeleñ fataya turtur haladzay. Na pəlaway tay ha, kwa ma gəma neheye dərən aye. Na yawa fataya mata gatay dəretsətseh.

¹² «Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədañ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom

aye tə slər ga ha aye. ¹³ Bəy bagwar eye, ma giye magər həpat, neñ faya na diye a Damas nakə na nğatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dəv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴ Nəmay tebiye nəmaa dəd ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədañ kurtsətəsa andza sla nakə faya ma giye gədañ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵ «Na mbədəy faya, na gwadəy: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?”

«Tsa na, Bəy Maduweñ a gwədəñ: “Neñ na, Yesu nakə faya ka geye dəretsətseh aye. ¹⁶ Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yak lele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka nğatay aye ada neheye ka ta nğateye aye. ¹⁷ Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁸ Ka diye ka həndəkətay na dərə tay hay hərwi ada tātə yaw abəra ma ləvoñ, tātə ye a dzaydzay, tātə təmaw abəra ma gədañ i Fakalaw, tātə maw ka təv i Mbəlom hərwi tātə təma məpəse ha mənese tay ada ta hutiyə təv məndze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neñ aye.”

¹⁹ «Hərwi niye, Ağəripa bəy bagwar eye, na kərah wu nakə na nğatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰ Na dā ha bazlam i Bəy Maduweñ ma Damas tədəy, ma dəba eye ma Zerozelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, tātə gər ha mezeleme, tātə yaw ka təv i Mbəlom, tātə ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹ Anañ, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada a satay məkədə ga. ²² Na gay sisə a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neñ andaya faya na diye ha bazlam nğay kame i ndo makətəsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom siye hay tə dā ha parakka,

ka wu nakə ma giye bo aye, neñ na gər ha faya abəra kwa tsekweñ bay. ²³ Tə də ha, tə gwad: «Kəriste ma ta siye dəretsətseh, ma mətiye ada neñgeye ma təriye makurre i ndo mələtsew abəra ma mədahañ. Ma datay ha dzaydzay i bazlam ŋgay a Israyel hay ada a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye.»»

²⁴ Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gər a vuwaka daw Pol? Məsəre wu yak nakə ka sər haladzay aye ka sər ha mətsike me ta tsəved eye sa bay daw?»»

²⁵ Pol a gwaday: «Gər a vuweñ bay ŋgalaka Festus. Na tsik düh na, bazlam neheye dedek aye ada bazlam neheye a tsəne bo aye. ²⁶ Wu neheye na, bəy bagwar eye kə tsəne ada na tsikeye parakka, hərwi na sər ha ta dedek wu nakə neñgeye a sər bay aye ada kə tsəne bay aye na, andaya bay. Hərwi wu neheye tebiye a ge bo aye na, ta məkal bay. ²⁷ Nəkar, Agərripa bəy bagwar eye, ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə də ha bazlam i Mbəlom aye na, ka dzala ha ka bazlam tay niye tə də ha aye bədaw? Na sər ha, ka dzala ha.»»

²⁸ Agərripa a gwaday a Pol: «Ka dzala na, na təriye ndo məpe mədzal gər ka Yesu hərwi bazlam nakay anəke aye tsa daw?»»

²⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Anəke bəse, kwa aza bay. Faya na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak ada ta ndo neheye bəgom faya ta peñeye zləm tebiye aye kə tərüm andza neñ. Ane tuk na, a señ na, tə dzawa kurom a dañgay andza neñ bay tey.»»

³⁰ Bəy Agərripa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka təv tay aye tebiye tə lətse. ³¹ Ahəl nakə nəteye faya ta deyeweeye wu tay aye na, tə gwad nəte nəte mə walañ tay: «Ndo nakay na, kə ge wuray nakə də məkəde na kəgəbay məgəse na a dañgay aye bay.»»

³² Tsa na, Agərripa a gwaday a Festus: «Ndo nakay tadə ba ka tsətsah a say bəy i Roma mə ŋgənañ ha sariya bəna, həbe na, məgər ha.»»

27

Tə slər ha Pol a Roma

¹ Ma dəba eye na, bəy a pamay pat mede ka dala i Itali ta kwalalañ i yam. Ahəl nakə pat eye a ndisl a dəma aye na, tə vəlay ha Pol ta ndo i dañgay siye hay a həlay i bəy i sidzew wuray ada mə ye tay ha a Roma. Məzele i bəy i sidzew niye na, Zuliyus. Neñgeye nəte mə walañ i sidzew neheye ta tsəpawa bəy i Roma aye dərmak. ² Nəmaa tsal a kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ma gəma i Adramite aye. Sləlah i yam faya ma diye ta wuzlahgəma i Azi neheye ka me i həlay aye. Tsa na, nəmaa ye tuk. Nəmay ka bo dziye ta ndoweeye andaya tə zalay Aristark, ndo i gəma i Tesalonik ka dala i Masedowan.

³ Tədə eye na, nəmaa ndisl a gəma i Sidon. Nəmaa ndisl naha na, bəy i sidzew niye tə zalay Zuliyus, neñgeye a gay gər a Pol lele. A vəlay tsəved a Pol mə ye, mə zəbatay dəre a dzam ŋgay hay ada tə vəlay wu hay, tə gay gər lele. ⁴ Nəmaa həl bo abəra ka təv niye na, tə kwalalañ i yam sa. Nəmaa ye tə həlay i gula i Sipəre. Həbe nəmaa ye tə həlay i mənday, aya ane mətasl a vəlamay tsəved bay. ⁵ Nəmaa tas ta dəlov nakə bəse ta gəma i Silisi ada ta gəma i Pamfeli aye ada nəmaa ndisl a gəma i Mira ka dala i Lisiya. ⁶ Nəmaa ndisl naha a dəma na, bəy i sidzew niye a huta kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ma Aləgəzandəri aye. Ma diye ka dala i Itali. Nəmaa mbəzlaw abəra ma neñged, nəmaa tsal a dəma. Tsa na, nəmaa ye kwayañña.

⁷ Nəmaa ndza ka tsəved məhəne haladzay. Nəmaa ye tsəfetsəfe, nəmaa ndisl a wuzlahgəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede dəder sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta gəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. ⁸ Mede kame na, mawura bo eye haladzay. Tsa na, nəmaa ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv ŋgwalak Eye Hay neheye ndo hay tə lətsawa ha a dəma kwalalañ i yam hay aye, bəse ta wuzlahgəma i Lase.

⁹ Nəmaa ndza ka tsəved haladzay. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i daliyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə dəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndəray ma diye tə kwalalañ i yam sa bay. Ta bəriye kwalalañ i yam

tay hay ka dəkəl hərwi mətasl nakə a gawa haladzay yam a tsalawa ka bo dənğwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzay bəna ta dədiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay dəf. ¹⁰ A gwadətay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalaŋ i yam aye na, mədze andaya mə dəma. Kwalalaŋ i yam tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərma na, ağəna ka təmakweye bay, ka dzakweye.»

¹¹ Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbəle kwalalaŋ i yam ta ndo i kwalalaŋ i yam, tə gwad: «Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹² Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətasl na, lele bay, hərwi mətasl a gawa haladzay. Hərwi niye matsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tadə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalaŋ i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdek tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətasl bagwar eye

¹³ Mətasl a dazlay a mavəzle farfar. Mətasl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisle a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse ha bəre eye andaya mə kwalalaŋ i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴ Ane tuk na, kwayaŋŋa mətsal bagwar eye a vəzl haladzay. Mətasl niye tə zalay na, mətasl nakə a yaw ma bəzay i gəma aye. ¹⁵ A zla na kwalalaŋ i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalaŋ i yam a diye i mətasl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətasl mâ ye may ha. ¹⁶ Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzukw bo tsekweŋ abəra ka mətasl. Andza niye, nəmaa bər na, kwalalaŋ nakə wawa eye ta gər eye, merəbe gwetsek hərwi mâ dze bay. ¹⁷ Tə zla ahaya kwalalaŋ i yam niye tsekweŋ eye tə pa na ka gər i kwalalaŋ i yam bagwar eye. Tsa na, ləber andaya maləva bo eye, ta ndewed ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyen andaya

bəse ka tsakay i Libiya, kwalalaŋ i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye a yam. Hərwi niye tə kal ha tənğel wuray məbərə eye ka kwalalaŋ i yam hərwi ada kwalalaŋ i yam mâ nğərzla faya.

¹⁸ Huya, mətasl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya ma bəliye may ha ta gədaŋ haladzay. Tədə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam a bəlay. ¹⁹ Tədə eye sa na, tə kuts ha ləber, peteked nakə faya ma diye ha kwalalaŋ i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰ Məhəne haladzay nəmaa nğatay a pat bay, a wurzla bay. Mətasl faya ma vəzliye ta gədaŋ huya. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzal gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənday bay məhəne haladzay. Pol a lətse kame tay, a gwadətay: «Dzam ga hay, ka tsənumen na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dərətsətseh bay, wu kway hay ta dziye bay. ²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadəkumeye dərev mâ ye fakuma abəra bay. Ndəray kwa nəte ma mətiye bay. Kwalalaŋ i yam kway na, ma dziye. ²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwedəŋ: “Pol, kâ dzədzar bay! Bəy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.” ²⁵ Dzam ga hay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedek wu nakə Mbəlom a tsiken aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka təmakweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye fad, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta magərhəvad na, ndo məbəle kwalalaŋ i yam, tə sər ha nəteye faya ta həndzədiye bəse ta dala. ²⁸ Tə kal bəre məbərə eye ka ləber a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol nğay eye miter 40. Ti ye kame tsekweŋ sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwetsetsik yam niye na, miter 30. ²⁹ Ta dzədzar haladzay, tə gwad kwalalaŋ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzakweye. Hərwi niye tə həl ləber hay fad, tə bər ka tənğel hay fad, tə kal tay ha ta dəba. Tsa

na, ta duwulay me a mbəlom tay hay hərwi ada dərə mâ tsada. ³⁰ Ndo məbəle kwalalañ hay a satay mətəməw abəra mə kwalalañ i yam. Ta pəla tsəved ka məzla ha kwalalañ niye wawa eye a yam ada tə gwad na, ta pəliye ha təngel hay, ane tuk ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalañ ada mətəme. ³¹ Pol a gwaday a bagwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tadə ndo neheye ta ndza ma kwalalañ i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³² Tsa na, sidzew hay ta tərəts ha ləber neheye tə bar ha kwalalañ i yam nakə wawa aye, tə gər ha a ye ka gər i yam.

³³ Mazlambar dərə ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənde wu mənday, a gwadatay: «Bəgom, kə ge məhəne kuro gər eye fad, faya ka həbumeye ze mənde wu mənday. ³⁴ Neñ faya na gwadakumeye, ndayum wu mənday hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, ndəray kwa nəte mə walañ kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ŋgay ma dziye bay.»

³⁵ Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənday, a gay naha sisə a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ŋənatay wu mənday* niye a dazlay a mənde wu mənday. ³⁶ Nəteye tebiye tə ma ha a bo dərev, tə nda wu mənday. ³⁷ Nəmay tebiye mə kwalalañ i yam na, temerre sulo tə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸ Ahəl nakə kwa way a nda wu mənday ka mərəhe aye na, tə kuts ha siye i wu mənday a yam hərwi kwalalañ mâ mba ka gər i yam sa bay.

Kwalalañ i yam a həb

³⁹ Dərə a tsada na, ndo madzərweđe kwalalañ i yam ta sər ha nəteye ka waray bay. Ane tuk na, tə ŋgatay a təv lalañ eye ta hewiyen eye. Tə gwad: «Tadə ma giye bo na, takwa ha a dəma, kwalalañ i yam mâ gərzla a dəma.» ⁴⁰ Tə pəla ha ləber neheye tə bar ka bəre mə hud i yam aye. Tə gər ha bəre niye a yam. Ti ye naha tə pəla ləber neheye mazəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalañ i yam ka məday ha tsəved aye. Tə bar peteked ka mbəlom kame ŋgay eye ada mətasl mâ təhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətasl a təhatay ta gədañ, a

ye tay ha ka hewiyen niye. ⁴¹ Ane tuk na, tə ndisl na, kwalalañ i yam a husa dənuts ka hewiyen. Kwalalañ i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ŋgay eye a ye mbəzək a hewiyen, a sla faya madayaw abəra mə dəma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a bəl haladzay a həb ha dəba i kwalalañ niye.

⁴² A satay həbe a sidzew hay məkəde ndo i danğay hay hərwi ada ndəray mâ təma ha bo tə mahuzluve bay. ⁴³ Ane tuk na, a say a bəy i sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka mäge wu nakə tə dzala aye. A gwadatay a ndo neheye tə sər mahuzluve aye, tâ lah mambəzle a yam ada tâ tas ka dala. ⁴⁴ A gwadatay a siye hay, tâ gəs həlay ka mayako kəgəbay ka wu neheye a həbaw abəra ka kwalalañ i yam aye, tâ patay bəzay. Kwa way a təməw abəra ma bəlay na, andza nakay.

28

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

¹ Nəmaa təməw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka dəkəl na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta. ² Ndo neheye mə dəma aye ta təma may lele. Ma dəba eye na, yam a pa, mətasl a ge tsiyiḃeḃe haladzay. Tsa na, tə vat ako əŋgəh. Tə gwadamay: «Dumara, ndzum ka ako.» ³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə dəma. Ako a vəday na, a mbəzlaw abəra ma ako tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na. ⁴ Ndo i dala niye hay tə ŋgatay a palas niye məbala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad mə walañ tay: «Ndo nakay na, ta dedək ndo məkəde ndo hay. Kə təməw abəra ma bəlay, ane tuk na, ma təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay.»

⁵ Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekwen wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶ Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma dəsliye kəgəbay ma dədiye abəra ka mbəlom, ma mətiye. Ta həba məndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mbəda ha mədzal gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, mbəlom!»

⁷ Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele ŋgay Publiyus. Gay ŋgay ta

* 27:35 Məsler hay 2.42.

guvah ɲgay andaya bəse ta təv nakə nəmay mə dəma aye. Ndo niye a təma may tə mənɟwese eye a gay ɲgay. Nəmaa həna mə gay ɲgay məhəne mahkar. ⁸ Bəba i Publiyus andaya, neŋgeye ɲgwalak eye bay, maraḅaraḅ ada zay a lohay. Pol a ye ka təv ɲgay, a pay həlay ka gər ada a duwulay me a Mbəlom. Tsa na, a mbəl. ⁹ Ndo i dəvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka təv i Pol. Pol a mbəl tay ha. ¹⁰ Ndo hay tebiye ta bəzamay ha ta dedək ta rəhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə vələmay wu neheye ta gamay ɲgama ka tsəved aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹ Nəmaa ndza mə dəma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalaŋ i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləgəzandəri aye. Məzele i kwalalaŋ i yam niye na, Diyoskur. Kwalalaŋ i yam nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə ɲgwalak eye bay mətasl a gawa haladzay aye. ¹² Nəmaa ndisl a gəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə dəma məhəne mahkar. ¹³ Nəmaa lətse abəra mə dəma, nəmaa ye ta tsakay i dəlov, nəmaa ye a gəma i Regiyo. Tədœ eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a gəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved na, məhəne sulo tsa, mətasl a təhamay. ¹⁴ Ma gəma niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaâ ndza mə gay tay luma nəte. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵ Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlok Mahkar aye. Pol a ɲgatatay na, a gay sisœ a Mbəlom ada dərev a may naha.

¹⁶ Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vələy tsəved a Pol mâ ndza mə gay ɲgay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a da ha bazlam i Mbəlom

¹⁷ Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye tâ ye ka təv ɲgay. Ti ye, tə haya gər ka təv ɲgay na, a gwadətay: «Malamar ga hay, tə gəs ga ma Zerozelem, tə vələtay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə ɲgwalak eye bay aye ka

slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸ Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fagaya bazlam na, a satay həbe məgər ga ha. Hərwi ta huta fagaya mənese nakə də məkədə ga faya aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoŋ na diye ka təv i bəy i Roma. Neŋgeye ma geŋeye na sariya ga. Wal a seŋ məme tay ha mənese a gwala ga hay bay. ²⁰ Hərwi niye na zalakum na, a seŋ mənɟatakum ada mətsike me tə nəkurom. Ka sərur ha neŋ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə Israyel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbəday faya, tə gwadətay: «Nəmaa huta dərewel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Ndəray nəte mə walaŋ i malamar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dəmay ha wu nakə ka dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa mənɟay andaya faya ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweeye a gay ɲgay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay ɲgay. Pol a ndza hway ka mədatay ha Bəy i Mbəlom ta gədaŋ ada a pəla tsəved tâ təma bazlam nakə ma tsikateye ka gər i Yesu aye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. ²⁴ Siye i ndo hay na, ta təma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo mekeleŋ eye ta kərah mədzal ha. ²⁵ Ta kəd wuway haladzay mə walaŋ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nəte tsa, a gwadətay: «Wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a tsikatay a bəba tətə kurom hay tə bazlam i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, dedək. ²⁶ Mbəlom a gwad:

“Do zəbaw ka ndo neheye ada gwadətay:

Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sərurumeeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

ane tuk na, ka ɲgatumeeye bay.

27 Ndo neheye ta kula ha gər, a satay
mətsəne bay.

Ta dərəzl na zləm,
ta dərəzl na dərə tay.

A satay mənqatay tə dərə tay bay,
a satay mətsəne tə zləm tay bay,
a satay məsərə tə gər tay bay.

A satay məmaw ka təv ga bay.

Hərwi niye, na mbəliye tay ha bay.*»

28 Pol a gwadatay sa: «Sərum ha na,
Mbəlom a sləraw Labara Nğwalak eye i
mətəme ha ndo neheye Yahuda hay bay
aye. Nətəye na, ta tsəniye na bazlam nğay.»

[29 Ma dəba i bazlam neheye na, Yahuda
hay ti ye wu tay. Ahəl nakə faya ta diye na,
faya ta kədiye wuway mə walañ tay.]

30 Pol a ndza məve sulo mə gay nakə a
vələwa faya suloy aye. A təmawa tay ha
ndo neheye ti yawa ka təv nğay aye tebiye.

31 A da ha labara i Bəy i Mbəlom ada a da
ha bazlam i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste a
ndo hay. A tsikatay ta gədan tə tsəbtsəb eye,
ndəray kə gay faya me bay.

* 28:27 Ezay 6.9-10.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ŋgay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dərəŋ a mægəma hus a Espayon hərəwi mæde ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa dərəwel ŋgay hərəwi mələve ha bo tə mede ŋgay a Roma ada ta mæde ha matətike ŋgay a ndo mæpe mædzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anarj: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutije sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mædzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada mæpe mædzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mædzepe mə walaŋ i Israyel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzeŋ i mændze mə walaŋ i məhay gər i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me haladzay (madədo 16).

¹ Maa watsa dərəwel nakay na, neŋ Pol, ndo mæge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleŋ, a təra ga ha ndo i maslaŋ ŋgay, a zla ga, a pa ga wal hərəwi ada nā dā ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay.

² Labara nakay ŋgwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo mæde ha bazlam ŋgay hay, a gwad ma slərakwaweye ada ta watsa faya mə

Derewel i Mbəlom. ³ Labara nakay ŋgwalak eye a tsik na, ka wawa ŋgay, ahəl nakə a təra ndo zezeŋ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, Mbəlom a dā ha neŋgeye wawa ŋgay ta gədaŋ, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway ada a rah ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye tebiye. ⁵ Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ ŋgay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ŋgwalak ŋgay hərəwi ada nā ye, nā dā ha bazlam ŋgay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərəwi ada tā təra ndo ŋgay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶ Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walaŋ i ndo neheye dərma, hərəwi Mbəlom kə zalakum hərəwi ada kə pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷ Na watsa naha dərəwel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wuda kurom haladzay. A zalakum na, hərəwi ada kə tərur ndo ŋgay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸ Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sişə a Mbəlom ga hərəwi kurom tebiye. Maa vəleŋ tsəved mægay naha sişə na, Yesu Kəriste hərəwi mæpe mædzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə dā a zləm ka məndzibəra tebiye. ⁹ Huya ahəl nakə faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərəwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedek, neŋgeye nakə faya na giye məsler ŋgay tə dərəv ga peteh, faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye ka wawa ŋgay aye.

¹⁰ Faya na dūwulay naha me huya mā vəleŋ tsəved anəke ta gədaŋ ŋgay hərəwi ada nā ye naha a gay kurom tuk. ¹¹ Hərəwi a seŋ haladzay məŋgatakum. A seŋ mədəfakum ha wu nakə Məsəfəre a vəleŋ aye hərəwi ada kə hutum gədaŋ ka tsəved i Mbəlom. ¹² Kəgəbay nəkway tebiye ka vəlakweye a bo gədaŋ nəte nəte mə walaŋ kway. Ka vəlumenjeye gədaŋ hərəwi ka pum mædzal

gər ka Kərıste ada na vəlakumeye gədan hərwi na pa mədzal gər ka Yesu dərmağ.

¹³ Malamar ga hay, sərüm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved bay. A seŋ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada kâ gəlüm andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴ Mbəlom kə vəleŋ məsler. Andza niye, kutoŋ na diye ha Labara Ņgwalak eye kwa a way tebiye. Na dətəye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dətəye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵ Hərwi niye a yeŋ a gər mede naha məde ha Labara Ņgwalak eye a nəkurom Roma hay tebiye dərmağ.

¹⁶ Hərwi neŋ faya na diye ha Labara Ņgwalak eye ta mənğwese lele. Labara nakay na, gədan i Mbəlom mə dəma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kərıste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeleŋ eye hay dərmağ. ¹⁷ Labara nakay űgwalak eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a tərə ha ndo hay űgwalak eye ka dərə űgay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kərıste dəkdek tsa, tsəved mekeleŋ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha űgwalak eye ka dərə űgay, ada ma hutıye sifa.*»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸ Andza niye, Mbəlom faya ma dā ahaya abərə mə mbəlom, neűgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə dəslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dərəzlatay na tsəved a ndo hay ka məsərə dedek. ¹⁹ Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsərə Mbəlom aye na, parakka maűgaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə dətay ha. Ane tuk na, ta pay bəzay a tsəved eye nakay bay. ²⁰ Ndəray kə űgatay a Mbəlom kwa nəte bay. Ane tuk na, kwa a həlay nakə a ge mändzibərə aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya

ta dətəye ha a ndo hay Mbəlom neűgeye na, kəkay. Ta űgatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədan űgay ma ndəviye dāda bay ada Mbəlom na, neűgeye nəte űgweŋ. Ta sliye faya məgwede «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

²¹ Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslay ha gər bay ada tə gay sisəe andza nakə həbe ta dəslay ha gər ada ta geye sisəe aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye dūh na, ka wu nakə kəriye, nəteye mandza eye ma ləvoŋ, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²² Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Duh gər a vuwatay na, tə sər bay. ²³ Mbəlom nakə ta məzlaḅ eye ada ma mətiye dāda bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə űgar andza ndo zezeŋ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza diyeŋ hay, siye hay andza wu i peş hay, mekeleŋ eye hay sa andza wu neheye tə va tə huđ aye.

²⁴ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər məge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nəte nəte mə walaŋ tay. ²⁵ Ta gər ha Mbəlom nakə dedek eye, tə pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta dəslay ha gər a Mbəlom nakə a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta dəslay ha gər a wu neheye neűgeye a ge aye ada ta geye məsler. Həbe ta dəslay ha gər dūh na, a Mbəlom, neűgeye nakə həbe ta zambədeye huya aye. Mā ge bo andza niye.

²⁶ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye a ge horoy andza nakə a yatay a gər məge haladzay aye. űgwas hay ta gər ha mändze ta hasləka hay, tə hənawa tə siye i űgwas hay. Niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ²⁷ Hasləka hay dərmağ faya ta giye andza niye, tə gər ha űgwas hay, a yatay a gər haladzay məhəne ta hasləka siye hay. Hasləka hay ta hasləka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahıye ka bo tay dərətsətseh dā ka mənese tay nakə faya ta giye.

²⁸ Ndo neheye ta kərəh Mbəlom aye na, a satay məsərə na bay. Andza niye, Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā dzala andza nakə

* 1:17 Habakuk 2.4.

a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye haɓe mäge bay aye. ²⁹ Nəteye maraha eye tə wu neheye ɲɣwalak eye bay aye, tə gawa dāre ka wu i ndo hay, ta dzəgurawa me ka ndo hay, tə gawa dāre a ndo hay, tə kədəwa ndo hay, tə gawa magazlāga mə walaŋ tay, tə vawatay gər a ndo hay ta bəbək, tə gawa sewed a ndo hay, ta ɲgəlawatay bəzay a siye i ndo hay. ³⁰ Nəteye tə tsikawa wu neheye ɲɣwalak eye bay aye ka ndo hay, nəteye tə naway dāre a Mbəlom, tə tsadawatay a siye i ndo hay, tə dāslaway ha gər a bo, tə gawa zlapay. Nəteye pat pat tə dzalawa tsəved wedeye hay ka mäge mezeleme, ta rəhawatay ha gər a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹ Wu nakə ɲɣwalak eye na, tə sər sa bay, dərneh mə bazlam tay sulo, tə sər mawudə ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³² Duh nəteye na, tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye ɲɣwalak eye bay aye huya na, ta vahaweeye ka bo mədahaŋ ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye ɲɣwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. Nəteye faya ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye wu neheye ɲɣwalak eye bay andza nəteye aye. Faya ta vəlateye gədaŋ ka mäge huya!

2

Mbəlom ma giye sariya ɲgay ta tsəved eye

¹ Ndo nakə a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gər yak, hərwi wu neheye ɲɣwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nəteye. ² Nəkway ka sərakwa ha Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye ɲɣwalak eye bay aye ada sariya ɲgay na, ta dedek. ³ Nəkar nakə faya ka matay ha mənese a ndo hay hərwi wu neheye ɲɣwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nəteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom

wal dāw? ⁴ Mbəlom nengeye ɲɣwalak eye, faya ma zliye ɲgatay, a sər mahəbe. Faya ka ɲɣwaseye dāla mə gər a Mbəlom tsukudu? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka mägəre ha mezeleme yak na, ka sər təbədew?

⁵ Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərah mambədə ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweeye ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶ «Kwa a way ma vəleye wu i merəbe ɲgay.*» ⁷ Zəba, ndo neheye faya ta pəliye mäge ɲɣwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadətay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ɲɣwalak eye, a satay Mbəlom mâ vəlatay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nəteye. ⁸ Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedek eye bay, tə pay bəzay duh na, a wu nakə ɲɣwalak eye bay aye. Nəteye na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dəretsətseh. ⁹ Ndo neheye tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dəretsətseh, Mbəlom ma gateye dəretsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dəretsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye tebiye faya ta giye ɲɣwalak eye na, Mbəlom ma vəlateye məzlab, ma tsikiye fataya wu ɲɣwalak eye, ma vəlateye zay. Ma vəlateye a ndo neheye tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹¹ Andza niye Mbəlom na, a ɲgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹² Ndo neheye Yahuda hay bay aye, nəteye neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərma ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nəteye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheye faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə bazlam i Musa mapala eye. ¹³ Mbəlom ma təriye ha ndo hay ɲɣwalak

* 2:6 Zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

eye hay kame ŋgay na, hārwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dəkdek aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ŋgwalak eye hay kame ŋgay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴ Hərwi ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa tadəy tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər mäge wu ŋgwalak eye hay. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzal gər tay faya ta diye ha andza niye dərma. Pat mekeleŋ eye hay na, tə sərəwa ta ge wu ŋgwalak eye. A həlay mekeleŋ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶ Wu neheye na tsik faya kanaŋ aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kərīste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye maŋgaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kanaŋ aye na, Labara Ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷ Nəkurom Yahuda hay, ka sərūm nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərūm bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwədə ka sərūm Mbəlom. ¹⁸ Ka sərūm wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tə ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dākum ha wu nakə ŋgwalak eye ta wu nakə ŋgwalak eye bay aye. ¹⁹ Ka dzalum na, dərə andaya fakuma ba! Faya ka dumatəye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na, nəkurom ka tərūm andza dzaydzay hərwi ndo neheye nətəye ma ləvon aye hərwi ada tə ŋgatay a dərə. ²⁰ Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka

sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dākum ha dedək hərwi ada kə sərūm.

²¹ Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kā kəlum bay», bo kurom eye faya ka kəlumeye na, sa kəkay? ²² Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mäge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumatəye a ndo hay «Kā gum kule bay». Ada faya ka kəlumeye wu neheye ndo hay tə vəlay a kule aye na, ma kəkay? ²³ Faya ka zlapumeye haladzay hərwi nakə ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay? ²⁴ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

²⁵ Nəkway Yahuda hay faya ka dəsakweye bo hərwi məde ha na, nəkway ndo i Mbəlom hay. Faya na gwadiye: Tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mədəse bo nakə faya ka dəsəmeye na, ma dzəniye kurom. Ane tuk na, tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mədəse bo nakə faya ka dəsəmeye na, andza faya ka dəsəmeye bay, ma dzəniye kurom sa bay. ²⁶ Tadə ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə dəs bo təbey, faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, nətəye ka dərə i Mbəlom na, andza nətəye mədəsa bo eye. ²⁷ Nəkurom Yahuda hay, ta vəlakum bazlam mapala eye a həlay. Ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay ada ka gum mədəse bo. Ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye, kwa tadə nətəye mədəsa bo eye bay bəbay, ta pay bəzay a bazlam mapala eye na, ta gəsiye kurom a sariya.

²⁸ Yahuda nakə dedək eye na, way? Ndo nakə a da ha neŋgeye Yahuda hay tə slo i bo dəkdek aye daw? A'ay! Mədəse bo dedək eye na, wuye mey tuk? Mədəse bo nakə ndo hay ta ŋgateye tə dərə aye dəkdek

† 2:24 Ezay 52.5.

tša bay. ²⁹ Duh Yahuda dedek eye na, ndo nakə Mbəlom ka mbəday ha dərev ŋgay aye. Mədəse bo dedek eye na, nakə Məsəfəre i Mbəlom faya ma giye mə dərev i ndo aye, bəna məsler i bazlam mapala eye andaya mə dəma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

3

¹ Kə ge andza niye na, ndo nakə Yahuda aye na, a ze ndo nakə Yahuda bay aye na, tə mey? Tadə ndoweye kə dəs bo na, ŋgama eye mə dəma na, mey? ² Faya na gwadəkumeye: «Ma giye ŋgama haladzay ta tsəved mekelen eye hay wal wal.» Mbəlom a vəl bazlam ŋgay na, a Yahuda hay təday.

³ Ane tuk na, tadə siye i Yahuda hay ta kula ha gər tay na, niye na, ma sliye məgay me a Mbəlom ka mäge wu nakə a tsik aye daw? ⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadə ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mbəlom ma giye wu nakə a tsik aye huya. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar Mbəlom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tə sər ha ka tsik na, dedek.

Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.*»

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gakweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsəre ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbədəkwateye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bədəw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye. Tadə neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i mändzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedek na, ta zambadeye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo mäge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?» ⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada tā ŋgatay parakka

Mbəlom na, ŋgwalak eye, ma giye wuray daw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nəteye da nakə Mbəlom mâ gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay daw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad:

«Ndəray nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nəte.

¹¹ Ndəray nakə a sər dedek aye na, andaya bay,

ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nəteye tebiye ta mbəday dəba a tsəved i Mbəlom, ta dze tebiye,

ndəray nakə faya ma giye ŋgwalak aye na, andaya bay, kwa nəte.†

¹³ Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay aye na, ŋgwalak eye bay andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta həndək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vateye ha gər a ndo hay.‡

Ka təbəlem tay na, muwar i dədœ.§

¹⁴ Faya ta vəlateye mezeleme a ndo hay huya,

ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay huya.*

¹⁵ Tə sik tay hay na,

ta hwiye ha ka məkədə ndo hay.

¹⁶ Tsəved tay nakə ta ye tə dəma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye,

ada ta sateye dəretsətseh a ndo hay.

¹⁷ Tsəved i zay na, tə sər bay.†

¹⁸ Ta dzədzaray a Mbəlom bay tebiye.‡»

¹⁹ Na gwad ka sərakwa ha wu neheye tebiye bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik aye ndo neheye faya ta rəhay ha gər aye. Andza niye, ndəray ma sliye mambədə me abəra ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom.

²⁰ Hərwi niye ka dəre i Mbəlom na, ndəray

* 3:4 Dəmes hay 51.6. † 3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziyaŋst 7.20. ‡ 3:13 Dəmes hay 5.10. § 3:13 Dəmes hay 140.4. * 3:14 Dəmes hay 10.7. † 3:17 Ezay 59.7-8. ‡ 3:18 Dəmes hay 36.2.

nakə ɲɟwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma diye ha mezeleme i ndo hay hərwi ada tã sər ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mbəlom na, kəkay?

²¹ Anəke na, tsəved i ndo hay ta təriye ɲɟwalak eye kame i Mbəlom aye na, kə ndo-hwaw parakka. Tsəved eye a ndohwaw na, abəra mə dərəwel i Musa bay. Ane tuk na, dərəwel i Musa ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta tsik faya kurre. ²² Tsəved eye na, andza nakay: Ndo neheye tã dzala ha ka Yesu Kəriste, Mbəlom a təra tay ha dedek eye hay ka däre ɲɟay aye na, nəteye. Mbəlom a həndək tsəved nakay na, a ndo neheye tã dzala ha ka Yesu Kəriste aye tebiye bəna a Yahuda hay dəkdek bay. Mbəlom a ɲɟəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay. ²³ Hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye məndze ma məzlaḅ i Mbəlom bay. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə gatay ɲɟwalak kəriye, ka təra tay ha dedek eye kame ɲɟay. A ge andza niye na, tã həlay i Yesu Kəriste nakə ma mbəliye tay ha abəra mə mezeleme aye. ²⁵ Neɲgeye na, Mbəlom a zla na ada mǎ mət hərwi ndo hay hərwi ada mǎ zla fataya abəra mezeleme tay tã bambaz ɲɟay. Tsəved eye nakay Mbəlom a həndək na, hərwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye. A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã zəba neɲgeye na, dedek. Mezeleme neheye ahəl niye ndo hay tã gawa aye na, Mbəlom a gawa ha andza a ɲɟataway bay. ²⁶ A tsikawa faya bay, a dəmawa. Ane tuk na, anəke na, faya ma dətay ha a ndo hay, neɲgeye na, dedek. Neɲgeye a say mäge na, wu nakə dedek eye ada a say matəre tay ha ndo neheye tã pa mǎdzal gər tay ka Yesu Kəriste aye ndo dedek eye hay.

²⁷ Kə ge andza niye na, wuray andaya nakə ka gəkweye ha zlapay aye daw? A'ay, andaya bay! Mbəlom a təra kway ha dedek eye hay kame ɲɟay na, hərwi nakə faya ka dzalakweye ha ka Yesu Kəriste aye bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nakə ka gəkweye ha zlapay aye bay.

²⁸ Andza niye, Mbəlom a təra tay ha ndo hay dedek eye hay kame ɲɟay na, hərwi nakə faya ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye dəkdek tsa bəna hərwi nakə tã pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹ Mbəlom na, neɲgeye Mbəlom i Yahuda hay dəkdek bay, neɲgeye Mbəlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay, ³⁰ hərwi Mbəlom na, nəte ɲɟweɲ. Tadə Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma təriye tay ha dedek eye hay kame ɲɟay. Hərwi ndo siye hay na, andza niye dərək, tadə ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma təriye tay ha ndo i dedek eye hay kame ɲɟay dərək. ³¹ Məɟwede na, Mbəlom a təra tay ha ndo dedek eye hay na, hərwi nakə tã dzala ha ka Yesu Kəriste aye, niye a say məɟwede na, ndo hay tã pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye sa bay daw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mbəlom mapala eye na, ka təməkweye na lele andza nakə a ye ka bo aye.

4

Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ɲɟay

¹ Dzalakwa ka Abraham bəba tətə kway təday. Ka gwadəkweye ka neɲgeye na, mey? A huta ka təv i Mbəlom na, mey? ² Tadə Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲɟay hərwi nakə a gawa məsler ɲɟwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya mäge zlapay. Ane tuk na, Abraham kə sla faya məzlepe kame i Mbəlom bay. ³ Andza nakə tã watsa a Dərəwel i Mbəlom aye na, tã gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲɟay.*»

⁴ Sərūm ha na, tadə ndoweye kə ge məsler na, ta vəleye wu hərwi məsler ɲɟay. Wu nakə ta vəleye na, merəbe ɲɟay bəna ta vəleye kəriye bay. ⁵ Tadə duh ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ɲɟay a gawa məsler neheye ɲɟwalak eye bay aye na, Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲɟay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matəre ha ndo hay dedek eye kame ɲɟay na, kəriye.

* 4:3 Madazlay i wu hay 15.6.

⁶ Davit kə tsik andza niye dərmaḱ. A gwad̄ ka ndo nakə Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay aye na, ka zəba ka məsler ŋgay hay bay. A gwad̄ ndo neheye na, Mbəlom kə vəlatay mənḡwese. ⁷ A gwad̄:

«Ndo neheye Mbəlom a pəsətay ha mezeleme tay na,
maa huta mənḡwese na, nəteye.
Ndo neheye Mbəlom a mbatatay ha mənəse tay aye na,
maa huta mənḡwese na, nəteye.

⁸ Ndo neheye Bəy Maduwerj Mbəlom a pasla mənəse tay bay aye na,
maa huta mənḡwese na, nəteye.†»

⁹ Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza məḡwedē maa huta mənḡwese na, ndo neheye tə dəs bo aye dekdek tsa daw? A'ay, ndo neheye ta dəs bo bay aye ta hutiyə mənḡwese dərmaḱ. Ta dedek ka tsənakwa na, Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzal gər ka neḡgeye, na gwad̄ bədaw? ¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay na, kəday? Neḡgeye madəsa bo eye tsukudu neḡgeye madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, neḡgeye madəsa bo eye zuk bay! ¹¹ Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwad̄ay «dəs bo». Madəse bo nakə a dəs aye na, ŋgodgor nakə neḡgeye ndo i dedek kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neḡgeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedek eye hay kame ŋgay andza nakə a pa Abraham ndo i dedek kame ŋgay aye. ¹² Sa na, Abraham neḡgeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoŋ t̄a ge andza Abraham hərwi mədzal ha ka Mbəlom andza nakə neḡgeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye aye

¹³ Mbəlom a gwad̄ay ahəl niye a Abraham ada a hulfe ŋgay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na,

hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedek kame ŋgay na, andza niye.‡ ¹⁴ Tadə ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵ Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neḡgeye aye. A ge andza niye na, hərwi mədē ha ŋgwalak ŋgay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nəteye tebiye. A vəl na, a ndo mədzal gər neh-eye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dekdek bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərmaḱ, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədzal gər ka Mbəlom. ¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad̄ay a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neḡgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahan aye ada neḡgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuye hay tə ndohwaw.§ ¹⁸ Abraham neḡgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa mâ ge andza tsəved eye nakay ada Mbəlom mâ ge wu nakə a gwad̄ ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mədzal gər ŋgay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwad̄ay: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» ¹⁹ Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ŋgay na, 6a andza maməta eye tsiy, Sara ŋgwas ŋgay ma sliye faya məwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰ A sər ha lele ma hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəleye. Ka dzədza

† 4:8 Dəmes hay 32.1-2. ‡ 4:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. § 4:17 Madazlay i wu hay 17.5. * 4:18 Madazlay i wu hay 15.5.

ha mædzal gær ɲgay bay. Duh mædzal gær nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom ada a zambadaway a məzlaḅ i Mbəlom. ²¹ A sər ha lele gədaŋ i Mbəlom andaya ka mäge wu nakə a gwad ma giye aye. ²² Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ɲgay.† ²³ Wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedek kame ɲgay.» Tə watsa na, hərwi ɲgay dekdək bay, ²⁴ tə watsa hərwi kway dərma. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ɲgay dərma. ²⁵ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mə mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ada mə pa kway dedek eye hay kame ɲgay.

5

Yesu kə vəlakway məsəre bo ta Mbəlom

¹ Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ɲgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ² Maa həndəkakway na tsəved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mə gakway ɲgwalak ɲgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Ka lətsakwa duwirre bəŋbəŋ na, ka ɲgwalak ɲgay eye nakay ada ka ɲgalakakweye hərwi ka sərakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye məzlaḅ andza neŋgeye. ³ Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ɲgwasiye hərwi ka sərakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka məzle ɲgatay. ⁴ Ka zlakwa ɲgatay na, ka hutakweye gədaŋ. Tadə ka hutakwa gədaŋ na, ka pakweye mædzal gær ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye. ⁵ Tadə ka pa faya mædzal gær andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi ḅa Mbəlom kə dəkway ha parakka a wudə kway haladzay. A dəkway ha na, tə həlay i Məsəfəre ɲgay Tsədaŋna eye nakə a vəlakway aye.

† 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

⁶ Ayaw, ahəl niye gədaŋ kway andaya mətəme ha gær kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway. ⁷ Ka sərakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedek eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ɲgwalak eye na, agəna ma təmiye məməte hərwi ɲgay. ⁸ Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a dəkway ha ma kəkay nakə a wudə kway aye. ⁹ Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay tə bambaz ɲgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha dedek Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom mə gəs kway ta sariya bay. ¹⁰ Ahəl niye nəkway ndo mane dəre i Mbəlom na, neŋgeye kə sər kway ha ka bo ta neŋgeye tə məməte i wawa ɲgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha ta dedek ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ɲgay kə lətsew abəra ma mədahaŋ. ¹¹ Neŋgeye niye dekdək tsa bay. Sa na, faya ka ɲgalakakweye ta Mbəlom hərwi maa ye kway ha məsəre kway ha ka bo ta Mbəlom na, neŋgeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹² Maa zlaw mezeleme ka məndzibəra na, ndo nəte ɲgweŋ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, mədahaŋ a zəvay a ndo zezəŋ ka məndzibəra tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³ Mezeleme andaya ka məndzibəra na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴ Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, mədahaŋ a kədawa ndo hay tebiye. Kwa tadə ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye. ¹⁵ Ane tuk na, nəteye niye sulo aye na, məsler tay wal wal.

Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ɲgama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dedək, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə neŋgeye nəte a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ɲgwalak i Mbəlom gədaŋ eye a ze kwa mey. Kə pa ɲgama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye, kə gatay ɲgwalak tə həlay i ndo nəte, Yesu Kəriste. ¹⁶ Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ɲgay eye wal dərma. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ɲgwalak ɲgay a ndo hay, kwa tadə ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dedək eye hay kame ɲgay ada sariya ma gəsiye tay ha bay. ¹⁷ Dedək, ndo nəte kə ge mezeleme ada mədahaŋ ka zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nəte eye. Ane tuk na, ndo neŋged, Yesu Kəriste, neŋgeye a ge məsler mekeləŋ. Hərwi ɲgay, Mbəlom kə vəl ɲgwalak ɲgay haladzay ada kə vəl məsərə bo, ndo hay ta sər bo ta neŋgeye. Andza niye, ta hutiyə sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸ Andza niye, sariya kə gəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, neŋgeye ndo nəte a ge ɲgwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abərə ma sariya, a vələtay sifa. ¹⁹ Zəbum, ndo hay haladzay tə ge mezeleme na, hərwi ndo nəte a kərəh marəhay ha gər a Mbəlom. I ndo neŋged, andza niye. Ndo hay haladzay ta təriye dedək eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə neŋgeye a rəhay ha gər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme m̄ səkah. Ane tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ɲgwalak i Mbəlom a səkah kame kame. ²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta gədaŋ. Anəke na, ɲgwalak i Mbəlom andaya ta gədaŋ eye matərə ha ndo hay dedək eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vələkway ɲgwalak ɲgay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nateye ma sifa

¹ Ayaw, ka gwadəkweye na, mey tuk? Niye na, andza mægweđe «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom m̄ səkah ha məvələ ɲgwalak kame kame» tsukudu, kəkay? ² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvakway gər sa bay. Ka ndzakweye mə mezeleme sa na, ma kəkay? ³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza mægweđe na, ka mətakwa ka bo tə neŋgeye. Ka sərūm təbədew? ⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə neŋgeye ada ta tələka kway ha a mədahaŋ andza neŋgeye hərwi ada Bəba Mbəlom m̄ lətsakway ahaya abərə ma mədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Kəriste abərə ma mədahaŋ ta məzlaḅ i gədaŋ ɲgay aye. Məmbəle kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say k̄a hutakwa mändze nakə weđeeye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza neŋgeye mə madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ka lətsakwaweye abərə ma mədahaŋ andza neŋgeye nakə a lətsew aye dərma hərwi mändze ma mändze weđeeye. ⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako mazləlmbada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə guram eye ka mayako mazləlmbada eye dərma, hərwi ada Mbəlom m̄ dze ha bo nakə a saway məge mezeleme aye ada k̄a tərakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, gədaŋ i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərma ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə neŋgeye ka ndzakweye ma sifa dərma. ⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abərə ma mədahaŋ, ma mətiye sa bay. Gədaŋ i mədahaŋ andaya faya sa bay. ¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik nəte ka ndəv. Anəke neŋgeye mandza eye tə dərə na, neŋgeye mandza eye hərwi Mbəlom. ¹¹ Tə nəkurom na, andza niye dərma. Sərūm ha na, ka mətum, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anəke nəkurom mandza eye i Mbəlom hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

¹² Kə ge andza niye na, ka tāmum mezeleme mâ ge fakuma gədan̄ sa bay. Wu neheye ŋgwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kâ pumay bəzay bay. Sərum ha na, bo ma ndziye bay, ma mət̄iye. ¹³ Ka vəlumay ha bo kurom a mezeleme mâ gakum wu nakə ŋgwalak eye bay aye sa bay. Vəlumay ha bo kurom d̄uh na, a Mbəlom andza ndo neheye tə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Vəlumay ha bo kurom peteh hərwi ada mâ ge kurom ha məsler ka tsəved̄ ŋgwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gədan̄ i mezeleme andaya fakuma sa bay hərwi ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bəzay a ŋgwalak i Mbəlom nakə a gakum aye hərwi ada kâ tərūm dedək eye hay kame ŋgay.

Nəkway na, beke i way?

¹⁵ Agəla ndəray ma gwadiye, nəmay faya nəmaa pay bəzay a bazlam mapala eye sa bay, nəmaa pay bəzay a ŋgwalak i Mbəlom. Kə ge andza niye na, tsəved̄ kway andaya ka mäge mezeleme sa d̄aw? A'ay, andaya kwa tsekweŋ sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwad̄ ka sərum ha tadə ka vəlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwad̄um ka rəhumay ha gər na, ka tərūm beke ŋgay. Tadə gədan̄ i mezeleme fakuma na, nəkurom ka tərūm beke i mezeleme faya ka vahumaw-eye məməte ka gər kurom. Tadə d̄uh ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, ka tərūm beke ŋgay hay ada ma təriye kurom ha dedək eye hay kame ŋgay. ¹⁷ Na gwad̄ ahəl niye na, nəkurom beke i mezeleme bəda? Sisə a Mbəlom, anəke d̄uh na, ka rəhumay ha gər a Mbəlom. Ka tāmum bazlam neheye ta tətikakum aye. ¹⁸ Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom d̄uh hərwi ada kâ pumay bəzay a tsəved̄ ŋgwalak eye. ¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, hərwi ada kâ tsənum lele hərwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mət̄səne bay. Ahəl niye ka vəlawum ha bo kurom peteh ka mäge mənese, ka səkahawum ha mäge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahəl niye aye na, anəke vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom hərwi ada kâ gum wu nakə dedək eye.

Andza niye mede kurom ma deyeye a gər a Mbəlom.

²⁰ Ahəl nakə nəkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mäge wu nakə a say a Mbəlom aye bay. ²¹ A həlay niye ka gawum wu neheye ŋgwalak eye bay a gakum horoy anəke aye na, wu nakə ka hutum mə dəma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye d̄uh na, ta diye ha ndo a mədahaŋ. ²² Anəke na, Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom d̄uh. Magogoy kurom nakə ka hutumeye na, məndze kurom ma təriye tsədəŋŋa ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²³ Tadə ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a məməte hərwi magogoy i mezeleme na, məməte. Ane tuk na, Mbəlom neŋgeye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, kəriye. Ma vəlakweye hərwi nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

7

Gədan̄ i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

¹ Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad̄ nəkurom na, ka sərum bazlam mapala eye bəda? Ka sərum ha bazlam mapala eye a ləvay gər a ndo na, ahəl nakə ndoweye tə d̄əre huya aye d̄ekd̄ek tsa. ² Na d̄akum ha ta ŋgwas nakə neŋgeye tə zal ŋgay aye. Ahəl nakə zal ŋgay andaya tə d̄əre mba aye na, tsəved̄ ŋgay andaya məgər ha zal ŋgay, məzle zal mekeleŋ eye bay, hərwi bazlam mapala eye a ge me. Tadə zal ŋgay kə mət na, tsəved̄ ŋgay andaya mede a gay i ndo mekeleŋ eye tuk, maga me eye sa bay. ³ Tadə zal ŋgay kə mət zuk bay, a gər ha, a ye a zal mekeleŋ na, kə ge madama. Ane tuk na, tadə zal ŋgay kə mət na, neŋgeye tsiy barbarra. Kwa tadə ki ye a zal mekeleŋ bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkurom kame ŋgay andza maməta eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətum dərma. Andza niye, nəkurom na, i ŋgay, neŋgeye nakə Mbəlom

a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Nəkurom i ŋgay hay hərwi ada kâ gakwa wu ŋgwalak eye hay a neŋgeye. ⁵ Andza mægweđe, ahəl niye ka gawakwa wu neh-eye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə dakway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye düh. Wu neheye ŋgwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶ Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ŋgay hay, anəke na, nəkway kame ŋgay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ŋgay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wədeye nakə Məsəfəre i Mbəlom a dakway ha aye. Faya ka gakweye məsler ŋgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷ Nakay na, a say mægweđe mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ŋgwalak eye bay aye daw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mâ gwad: «Kâ ge däre ka wu i ndo bay*» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸ Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a deŋ ha mäge däre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay mäge däre ka wu hay wal wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye. ⁹ Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka däre ga na, neŋ mandza eye tə däre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo mâ ge aye na, mezeleme a mbəl, ¹⁰ ada ka däre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada mâ vəlatay sifa a ndo hay. Ane tuk na, neŋ na mət na, neŋgeye a mət ga ha. ¹¹ Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, a veŋ gər hərwi ada nâ ge mənese ada andza niye nâ mət hərwi mezeleme a kəd ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mə həlay i Mbəlom ada bazlam ŋgay hay

tebiye na, tsədaŋŋa. Wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya mə dəma bay. ¹³ Yaw! Andza mægweđe na, wu ŋgwalak eye kə kəd ga mədahaŋ eye daw? A'ay, maa kəd ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəd ga düh na, mezeleme. Mezeleme a gəs ga tə wu nakay ŋgwalak eye a kəd ga ha mədahaŋ eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedək. Mezeleme neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

¹⁴ Ka sərakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka təv i Mbəlom. Ane tuk na, neŋ na, ndo zezeŋ tsa, na təra andza beke i mezeleme. ¹⁵ Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seŋ mäge aye na, na ge bay, faya na giye düh na, wu nakə a seŋ bay aye. ¹⁶ Azlakwa tadə na wudə wu nakə na giye aye bay na, faya ma diye ha na sər bazlam mapala eye neŋgeye ŋgwalak eye. ¹⁷ Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye. ¹⁸ Na sər ha wu ŋgwalak eye andaya mə neŋ bay. Na tsik na, mə bo ga nakə a saway mäge mezeleme aye. A seŋ ta dedək mäge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mäge bay. ¹⁹ Wu ŋgwalak eye nakə a seŋ mäge aye a seŋ na giye bay. Faya na giye düh na, wu ŋgwalak eye bay nakə a seŋ mäge bay aye. ²⁰ Tadə na ge wu nakə a seŋ mäge bay aye na, andza mægweđe maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakə neŋ faya na tsəniye mə bo ga aye na, andza nakay: A seŋ mäge ŋgwalak, ane tuk na, na sla faya mäge na, mənese dekdek. ²² Andza mægweđe bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedək mə dərev ga. ²³ Ane tuk na, na zəba faya na, gədaŋ mekeleŋ eye andaya mə neŋ ada faya ma giye vərəm tə wu neheye ŋgwalak eye mə neŋ aye. Wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, a təra ga ha beke i mezeleme. ²⁴ I ga na, dəretsətseh waray! Na mətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a məməte aye na,

* 7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

way? ²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Na gay sisœ tə dārev ga peteh.

Andza niye, ta mədzał gər ga na, faya na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say nā pay bəzay đuh na, a mezeleme.

8

Məndze ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya dāda bay. ² Andza niye hərwi gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə a vəl sifa dedek eye tə həlay i Yesu Kəriste kə təma ga ahaya abəra ma gədan i mezeleme nakə ma diye ga ha a mədahaŋ aye. ³ Bazlam i Musa mapala eye na, kə sla faya məvəle sifa bay hərwi nəkway ndo zezeŋ, nəkway bəle eye hay, ka slakwa faya marəhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ŋgay ka məndzibəra ada a təra ha andza ndo, a ndzəkkit bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada māt hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴ A ge andza niye na, hərwi ada kâ tərakwa ŋwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakə a gwad hađe ka tərakweye aye. Niye na, ka gəkw-eye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədanŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay. ⁵ Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a tətikatay aye na, nəteye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye. ⁶ Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma vələteye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay. ⁷ Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye

tə nay dāre a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸ Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya madayay a gər a Mbəlom bay.

⁹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzumeye đuh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndow-eye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay. ¹⁰ Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ŋgay ma vələkumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərūm ŋwalak eye hay ka dāre i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹ Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Tadə Məsəfəre ŋgay andaya mə nəkurom na, ta dedek ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahaŋ dərma. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ŋgay nakay mə nəkurom aye.

¹² Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, məge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədanŋa eye, bəna məge wu nakə a say a bo kway aye bay. ¹³ Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedek ka mətumeye. Đuh ka vələmay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədanŋa eye hərwi ada māt mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedek eye. ¹⁴ Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵ Məsəfəre niye Mbəlom a vələkum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay đuh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye, ka gwadəkweye: «*Abba! Bəba!*» ¹⁶ Məsəfəre Tsədanŋa eye, bo ŋgay eye faya ma tsikiye mə dārev kway na, ta dedek nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷ Kə ge nəkway wawa ŋgay hay na, ka hutakweye wu ŋwalak eye hay neheye a gwad ma vələteye a ndo ŋgay hay aye dərma. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tadə ka sakwa dəretsətseh andza

nengeye dərmaḱ. Andza niye, nəḱway ta nengeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḱ ḱgay.

Məzlaḱ nakə kame aye

¹⁸ Na sər ha na, dərətsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anaḱ aye na, nengeye andza wu tsekweḱ eye kəriye. Nengeye andza məzlaḱ nakə Mbəlom ma vəlakweye aye bay. ¹⁹ Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənḱatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ḱgay hay mə dzaydzay aye. ²⁰ Mbəlom ka tərə tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya.* ²¹ A sər ha na, pat mekeleḱ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiyə məzlaḱ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra. ²² Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dərətsətseh. A wur fataya andza ḱḱwas nakə ma wiye wawa aye. ²³ Faya ma siye dərətsətseh na, wu neheye dekdek bay. Nəḱway dərmaḱ, nəḱway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre ḱgay ada ma vəlakweye məzlaḱ sa aye na, faya ka sakweye dərətsətseh mə dərəv ḱway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom m̄ə tərə ḱway ha wawa ḱgay hay, andza məḱwede m̄ə mbəl ḱway ha abərə mə dərətsətseh. ²⁴ Mbəlom kə təma ḱway ha. A təma ḱway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal ḱər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəḱway faya ka ḱḱgatakweye tə dərə ḱway wu neheye ka pakwa faya mədzal ḱər aye na, niye na, məpe faya mədzal ḱər sa bay ḱə wu neheye andaya mə həlay ḱway tsiy. Way nakə faya ma piye mədzal ḱər ka wu nakə kə huta tsiy aye? Ndərəy andaya bay. ²⁵ Ane tuk na, faya ka ḱḱgatakway a wu nakə ka pakwa faya mədzal ḱər aye bay. Andza niye, ka səmaḱway naha, ka həbakweye ndokndok!

* **8:20** Zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

²⁶ Andza niye, Məsəfəre Tsədəḱḱḱə eye ma deyeweye ma dzəniye ḱway dərmaḱ, hərwi nəḱway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa maduwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə ḱər ḱgay eye faya ma duwuleye me a Mbəlom a bəram ḱway, faya ma duwuleye me a Mbəlom tə dərəv ḱgay peteh andza faya ma siye dərətsətseh, a ze ha wu nakə mətsike tə bazlam aye. ²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dərəv i ndo hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsətsahiye faya aye dərmaḱ hərwi Məsəfəre faya ma duwulay me a bəram i ndo ḱgay hay ada wu neheye a yay a ḱər a Mbəlom aye nakə faya ma duwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada tā ge wu nakə a yay a ḱər aye. Ka sərakwa ha na, Mbəlom a ge məsler ta nəteye hərwi ada wu hay tebiye kə ndzatay a ḱər na, m̄ə ge ḱḱḱwalak eye. ²⁹ Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na, kə pa tay ha wal hərwi ada tā ndzəkət bo andza wawa ḱgay Yesu, hərwi ada Wawa ḱgay Yesu m̄ə tərə malkwara mə walaḱ i wawa ḱgay neheye haladzay aye. ³⁰ A pa tay ha wal dekdek tsa bay, kə zalatay dərmaḱ hərwi ada tā tərə ndo ḱgay hay. A zalatay dekdek tsa bay, ka tərə ha ḱḱḱwalak eye hay ka dərə ḱgay. Nengeye niye dekdek tsa bay, kə vəlatay məzlaḱ dərmaḱ.

Mbəlom ma wudiye ḱway kame kame

³¹ Andza niye na, ka ḱwadakweye faya sa mey? Kə ge Mbəlom nengeye tə nəḱway na, ndərəy ma sliye fakwaya bay! ³² Mbəlom, nengeye kə təma ha wawa ḱgay dedəḱ eye bay. A slərə ahaya hərwi ada m̄ə yaw m̄ə mət hərwi ḱway tebiye. Mbəlom kə vəlakway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vəlakweye wu hay tebiye bay daw? Ta dedek, ma vəlakweye siye i wu hay tebiye dərmaḱ. ³³ Way nakə ma sliye məmatay ha mənese a ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, a pa tay ha wal aye na, way? Ndərəy andaya bay. Mbəlom eye tə ḱər ḱgay ka tərə ḱway ha ḱḱḱwalak eye hay ka dərə ḱgay. ³⁴ Way nakə ma sliye məḱəse tay a sariya na, way? Ndərəy andaya bay. Yesu Kəriste tə ḱər ḱgay eye kə mət

hərwi kway, sa na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ, neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeye, faya ma dūwuleye me a Mbəlom hərwi kway. ³⁵ Way nakə ma ŋəniye kway ha ka bo abəra tə Kəriste hərwi ada mâ wudəkway sa bay na, way? Dəretsətseh dāw, mədzal gər dāw, mədzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukudu, may dāw, mətawak dāw, məkədə nakə ta kədiye kway mədahaŋ eye dāw? ³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkədə may kwa a həlay waray aye.

Ka dərə i ndo hay nəmay na, andza təbaŋ neheye ta zlatay dāy aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ŋgwas ka dərətsətseh neheye tebiye ta gədaŋ i ndo nakə a wuda may aye. ³⁸ Na sər ha ta dedək wuray andaya nakə ma ŋəniye kway ha tə neŋgeye hərwi ada mâ wuda kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahaŋ, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədaŋ eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədaŋ eye ka məndzibəra aye, ³⁹ kwa gədaŋ neheye ka magərmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəd aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya maŋgəne kway ha ka bo abəra ta Mbəlom hərwi ada mâ wuda kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sərakwa ha niye na, hərwi Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

9

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedək, hərwi neŋ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma dəneye ha bazlam ga na, dedək ada mədzal gər ga bəbay andza niye. ² Mevel a wur fagaya haladzay, faya ma geŋeye dərətsətseh huya, ³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nəteye na, malamar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom mâ vələŋ mezeleme ada mâ mbəl tay ha dūh. A seŋ na, mâ vələŋ mezeleme,

mâ ŋgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hərwi madzəne tay. ⁴ Nəteye Israyel hay, Mbəlom a pala tay hərwi ada tâ təra wawa ŋgay hay. Ka bəzatay ha məzlaḅ ŋgay. Kə bər dzam ta nəteye, kə vələtay bazlam mapala eye, kə datay ha tsəved i mədəslay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye. ⁵ Nəteye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ŋgay hay. Kəriste dərmaḅ ahəl nakə a təra ndo aye na, neŋgeye slala tay. Kəriste neŋgeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadəkway ka tor eye! Mâ ge bo andza niye.*

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka təra kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i Israyel hay nəteye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nəteye tebiye wawa ŋgay hay dedək eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwad ay a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedək eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.†» ⁸ Andza məgwede: Wawa i Abraham hay ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dəkdek. ⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiye wawa hasləka eye.‡»

¹⁰ Neŋgeye niye dəkdek bay. Rebeka andaya dərmaḅ. Neŋgeye ŋgwas i bəba tətə kway Izak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹² Mbəlom a gwad ay: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ŋgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ŋgwalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hərwi məde ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ŋgay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ŋgwalak eye bay.§ ¹³ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

¹⁴ Niye na, andza məgwede: Mbəlom a ge

† 8:36 Dəmes hay 44.23. * 9:5 Bəba tətə niye hay na, Abraham, Izak, Zakob ada wawa tay hay. † 9:7 Madazlay i wu hay 21.12. ‡ 9:9 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14. § 9:11-12 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.23. * 9:13 Malasi 1.2-3.

wu hay ta tsæved eye bay daw? A'ay, andza niye bay. ¹⁵ A gwaday a Musa ahel niye: «Na geye ngwalak a ndo nakə a seŋ məgay ngwalak aye.

Na sakay naha a ndo nakə a geŋ mə bo aye.†»

¹⁶ Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say məgay ngwalak aye dekdek bəna hərwi nakə a say a ndoweye kəgəbay hərwi məsler ngay bay. ¹⁷ Mbəlom kə tsikay a Farawon dərmak ada mawatsa eye mə Derewel ngay, a gwad: «Na təra kar ha bəy na, hərwi ada ahel nakə ka rəheŋ ha gər bay aye na, na bəziye ha gədaŋ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzele ga mâ da a zləm kwa ka waray ka məndzibəra.‡» ¹⁸ Andza niye Mbəlom na, ma giye ngwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərev a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənġere ġərwa

¹⁹ Agəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha mənġok a ndo hay na, hərwi mey? Nəteye faya ta giye na, wu nakə bo ngay eye a pa hərwi tay aye.» ²⁰ Nəkar ndo zezeŋ kəriye! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha mənġok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Səŋgəle i dodó ma sliye faya məgwaday a ndo nakə a ŋgar na aye: «Ka ŋgar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə daw? ²¹ Ndo nakə a ŋgar səŋgəle na, gədaŋ ngay andaya məge wu nakə a say aye ta dodó. Ma sliye faya mənġəna ha dodó sulo, ma zliye neŋged, ma ŋgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler na, pat i magurlom aye. Neŋged na, ma ŋgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

²² Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məge andza ndo mənġere ġərwa na me yak andaya mə dəma daw? A say na, ndo hay tâ sər ha neŋgeye ta mevel eye ada neŋgeye gədaŋ eye. Hərwi niye, ma zliye ŋgatay hərwi ndo neheye neŋgeye ta mevel eye fataya neheye ha bə dā mədze tay ha abəra mə dəma aye. ²³ Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ sər ha neŋgeye məzla b eye haladzay ada ma ŋgəniye məzla b ngay

niye a nəteye, a say məgatay ngwalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada tâ huta məzla b ngay. ²⁴ Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matəre kway ha i ngay aye. A pala na, Yahuda hay dekdek tsa bay. A pala nəteye ta siye i ndo hay dərmak. ²⁵ Andza nakə Mbəlom a tsik mə dərrewel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahel niye ndo ga hay bay aye na,
na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay,
Slala nakə ahel niye na wuda bay aye,
na gwadeye: Na wuda kar.»

²⁶ Ada

«Ma təv nakə tə gwadatay a ndo hay:
“Nəkurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.§»

²⁷ Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik ka gər tay dərmak, kə tsik ta magala, a gwad:

«Tadə Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyen ka me i bəlay na,
sərum ha ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye na, nəteye haladzay bay.

²⁸ Bəy Maduwen Mbəlom ma giye mahonok bay,
ma deyeweye ka məndzibəra ma giye wu nakə a tsik aye.*»

²⁹ Andza Ezay nakay eye ba kə tsik faya, a gwad:

«Tadə Bəy Maduwen Mbəlom Gədaŋ eye,
mâ gər ha siye i gwala kway hay bay na,
ka dzakweye andza ndo i Sodom hay ta Gomora hay.†»

Yahuda hay tə sər tsæved dedek eye bay

³⁰ Andza məgwede mey? Andza məgwede na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, nəteye ta pəla tsæved matəre ngwalak eye ka dəre i Mbəlom bay, ane tuk na, anəke ta təra ngwalak eye ka dəre ngay. Andza niye hərwi ta dzala ha ka neŋgeye. ³¹ Ane tuk na, Yahuda hay nəteye ta pəla bazlam i Musa mapala eye məpay bəzay hərwi ada tâ təra ngwalak eye hay ka dəre i Mbəlom andza niye, ane tuk na, ta

† 9:15 Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. ‡ 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 16. § 9:26 Oze 2.1-3; 2.25. * 9:28 Ezay 10.22-23. † 9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28.

dəd ka tsəved. ³² Tə dəd ka tsəved na, hərwi mey? Hərwi tə dzala na, ta təriye ɲgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom tə wu nakə bo tay eye tə gawa aye ada tə dzala ha ka Mbəlom bay. Hərwi niye ta kərah Yesu neŋgeye nakə andza kwar nakə ndo hay ta ndəfiye faya sik ta dəfiye, ³³ tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom aye. Mə dərəwel niye na, Mbəlom a gwad:

«Zəbum! Na piye kwar a wuzlahgəma i Zerozelem.

Ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo hay ta dəfiye hərwi ɲgay aye.

Ane tuk na, ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲgay aye na,

wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.‡»

10

¹ Malamar ga hay, a seŋ tə dərəv ga pe-teh, ndo ga hay tā yaw hərwi ada Mbəlom mâ mbəl tay ha. Hərwi niye neŋ faya na dūwuleye me a Mbəlom haladzay. ² Na sər ha ta dedək a satay məpay bəzay a Mbəlom peteh. Ane tuk na, tsəved nakə dedək eye məpay bəzay a Mbəlom aye na, tə sər bay. ³ Tsəved nakə Mbəlom ma təriye ha ndo ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, tə sər bay. Ta pəla tsəved tay wal. Andza niye, tsəved nakə Mbəlom ma təriye tay ha ndo hay ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, a satay bay. ⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ahəl nakə Kəriste a yaw aye na, ka ndəv ha bazlam mapala eye tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋgeye na nəteye na, Mbəlom ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay.

Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye

⁵ Musa tə gər ɲgay kə watsa ka tsəved i məpay bəzay a bazlam mapala eye, ta tsəved eye nakay ndo ma təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom. A watsa, a gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyə sifa dedək eye tə neŋgeye.*» ⁶ Tsəved nakə ndo hay ta təra ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə tə dzala ha ka neŋgeye aye na, wal.

Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye: «Ka tsətsah mə dərəv: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.†» Andza mægweđe: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hərwi ada mâ mbəzlaw na, way?

⁷ «Kâ tsik mə dərəv yak: “Mata mbəzle a təv i mədahaŋ hay ka dala way?” sa bay.‡» Andza mægweđe: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərwi ada mâ yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mədahaŋ tsiy. ⁸ Derewel i Mbəlom a gwad dūh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dərəŋ bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dərəv yak.§» Bazlam eye neŋgeye nəte nakə faya nəmay nəmaa dətay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.» ⁹ Tadə ka tsik tə bazlam yak

«Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dərəv yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ na, Mbəlom ma təmiye kar ha. ¹⁰ Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dərəv kway na, ka tərakweye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha. ¹¹ Andza tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲgay aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.*»

¹² Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ɲgəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweŋ neŋgeye Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ɲgwalak a ndo neheye faya ta dūwuleye me aye tebiye. ¹³ Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ mâ təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

¹⁴ Ane tuk na, ta dzala ha ka neŋgeye bay tuk na, ta dūwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ɲgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neŋgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ɲgay bay tuk na, ta tsəniye labara ɲgay na, kəkay? ¹⁵ Ada tə slər ndo i maslaŋ hay bay tuk na, ndo i maslaŋ hay ta diye ta tsikateye na, kəkay? Andza mawatsa eye

‡ 9:33 Ezay 28.6. * 10:5 Levitik 18.5. † 10:6 Bazlam mapala eye masulo eye 30.12. ‡ 10:7 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. § 10:8 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. * 10:11 Ezay 28.16. † 10:13 Zowel 3.5.

mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ηgwasiye ta ndo neheye ti yaw mədə ha Labara Nḡwalak eye.‡»

¹⁶ Ane tuk na, maa təma Labara Nḡwalak eye na, ndo hay tsekwenj tsa. Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a gwad: «Bəy Maduwenj, maa təma bazlam yak nakə nəmaa dā ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.Š» ¹⁷ Andza niye, ndoweye kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndoweye kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza məgwede ndəray kə tsikay təday.

¹⁸ Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedek ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bədaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad:

«Ta tsəne bazlam tay ka məndzibəra tebiye, ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i məndzibəra?*»

¹⁹ Na tsətsahiye sa: Ta dedek ndo i Israyel hay ta sər ha bədaw? A satay məsəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwad: «Mbəlom a gwad:

Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha kâ gum däre ka slala nakə kəriye a dəd dala bay aye.

Ka gumeye mevel, hərwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.†»

²⁰ Ma dəba eye, Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwad, Mbəlom a gwad:

«Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye, ta huta ga.

Na dā tay ha bo a ndo neheye, ta tsətsahawa ga bay aye.‡»

²¹ Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom a gwad: «Na bəza ha həlay ga.

Hwapat neḡ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hərwi ada tã yaw.

Ane tuk na, ta rəheḡ ha gər bay, ta kərah ga.Š»

11

Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda hay bay

¹ Yaw, faya na tsikakumeye: Kə ge andza niye na, andza məgwede Mbəlom kə kal tay ha ndo ηgay hay daw? A'ay, kə kal tay ha bay. Neḡ tə gər ga, neḡ ndo i Israyel, na yaw abəra ma hulfe i Bendzameḡ. Neḡ slala i Abraham. ² Mbəlom kə gər tay ha ndo ηgay hay bay tebiye. A pala tay ha na, zla anəke bay hərwi ada tã təra ndo ηgay hay. Ka sərūm wu nakə tə watsa ka Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom mə Derewel i Mbəlom aye bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbəlom. A gwad: ³ «Bəy Maduwenj, ndo neheye na, ta kəd ndo mədə ha bazlam yak hay, ta mbəzl ha təv məvəlaka wu hay. Maa zəkaw na, neḡ nətə ηgweḡ ada a satay məkədə ga dərmaḡ.*» ⁴ Mbəlom, neḡgeye a mbədāy faya na, kəkay? A gwadāy: «A'ay, nəkar mehiyekeye bay. Na ləva ha bo ta ndo hay gwezem tasəla neheye ta peḡeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər a kule i Ba'al təbey.†»

⁵ Kwa ahəl kway nakə anəke aye na, andza niye dərmaḡ. Mbəlom a pala mə walaḡ i Israyel hay siye i ηgal tsa. A pala tay na, hərwi a gatay ηgwalak a ndo hay. ⁶ Kə ge Mbəlom a gatay ηgwalak hərwi məpele tay ha na, andza məgwede a pala tay ha hərwi məsler tay nakə tə ge aye bay. Kə ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi məsler tay na, ηgwalak ηgay ka təra ηgwalak sa bay.

⁷ Niye andza məgwede na, Israyel hay ta huta wu nakə faya ta pəliye bay. Mə walaḡ tay na, ndo ma ηgal eye nakə Mbəlom a pala tay aye, nətəye na, ta huta na. Siye hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər tay toḡwa toḡwa. ⁸ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, a gwad: «Mbəlom ka təra tay hay ada tã sər wuray bay.

Ka dərəzlatay ka däre, kə dəkətatay na zləm hus ka bəgom ta ndziye andza niye.‡»

⁹ Davit dərmaḡ a gwad: «Wu mənday tay nakə ta ndiye m̃ gəs tay andza bəlay nakə a mbəzl wu aye, tã dəd a dəma, Mbəlom m̃ satay dərətsətseh.

‡ 10:15 Ezay 52.7. § 10:16 Ezay 53.1. * 10:18 Dəmes hay 19.5. † 10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21. ‡ 10:20 Ezay 65.1. § 10:21 Ezay 65.2. * 11:3 1 Bəy hay 19.10, 14. † 11:4 1 Bəy hay 19.18. ‡ 11:8 Bazlam mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10.

10 Tâ ge guluf,
ada tâ nğatay a däre sa bay!
Tâ huta däretsätseh huya

härwi ada däre v mâ ye fataya abära!Ş»

11 Yaw! Na tsätsahiye sa: Ahäl nakä matädäkwenj a ndzatay a Yahuda hay aye na, ta däd mambänj daw? A'ay, ta däd mambänj bay! Ane tuk na, Mbälom a mbäl tay ha slala mekelenj eye hay na, härwi nakä näteye tã ge mezeleme aye. Mbälom a ge andza niye na, härwi ada Yahuda hay tâ ge säläk ka siye i slala mekelenj eye hay ada tâ päla tsäved härwi gär tay. 12 Ahäl nakä Israyel hay tã ge mezeleme aye na, Mbälom a gatay nğwalak a siye i ndo hay ka mändzibära. Ndo siye hay ta huta nğama haladzay mä hälaj i Mbälom härwi Yahuda hay näteye mäta wak eye hay ka tsäved i Mbälom. Kã ge Mbälom a ge nğwalak a siye i slala mekelenj eye hay a hälaj nakä Yahuda hay ta këräh marähay ha gär a Mbälom aye na, ahäl nakä aza Yahuda hay tebiye ta maweye ka tãv nğay aye ta dedek ma piye fataya nğama, ma ziye.

Bazlam nakä Pol a tsikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye

13 Na tsikiye anäke na, a näkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neñ na, ndo i maslanj i Yesu. A slära ga ahaya na, a näkurom neheye Yahuda hay bay aye. Yaw, härwi niye neñ faya na nğalakiye ha ta mäslər nakä a välenj aye. 14 A señ tadä ma giye bo na, gwala ga hay tâ zäba faya andza niye, siye hay mä wälänj tay tâ ge säläk ka ndo neheye Yahuda hay bay aye, tâ yaw härwi ada Mbälom mä tãma tay ha ta mäslər ga därmak. 15 Ahäl nakä Mbälom a gär tay ha Yahuda hay aye na, kã ma ha ka bo ndo i mändzibära hay tã neñgeye. Kã ge andza niye na, ahäl nakä aza Mbälom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka tãv nğay sa aye na, wu eye ma giye na, kækay? Niye ma väliye sifa a ndo neheye ta mät aye.

16 Tadä tã däs peñ, tã välay a Mbälom na, andza mägwede peñ eye tebiye i nğay därmak.* Tadä zlälay i dërizl i gärdaf i nğay na, hawal eye hay i nğay därmak. 17 Israyel

na, andza dërizl i gärdaf i tetädöez nakä Mbälom a däs faya abära hawal eye hay aye. A däs tay faya abära na, a tapa† faya näkar nakä Yahuda bay aye. Andza hawal i dërizl i gärdaf i kəsaf. Anäke faya ka nğasliye ha bo ta mäse yam eye nakä a tsalaw ma zlälay i dërizl i gärdaf i tetädöez aye. 18 Kã ge andza niye na, kã kätš tay ha bay. Ka däs lumay ha gär a bo kurom na, härwi mey? Näkurom na, hawal hay tsa. Gädänj i hawal hay a yaw na, abära ma zlälay, bəna gädänj i zlälay a yaw abära ma hawal hay bay.

19 Agəla näkar ka gwadiye: «Ayaw, Mbälom kã däs siye i hawal hay härwi ada mä tapa ga a däma.» 20 Ka tsik na, dedek. Mbälom a däs tay ha na, härwi nakä ta dzala ka neñgeye bay aye. I yak na, härwi nakä näkar ka dzala ha ka neñgeye nakä a väläka tãv niye aye. Kã ge ha zlapay bay, dzədzaray düh a Mbälom. 21 Tadä Mbälom ka hähar tay ha Yahuda hay kwa näteye andza hawal dedek eye bəbay, ka dzala mä gär yak na, ma hähariye kar näkar nakä a tapa kar mätepe mätepe aye bay na, härwi mey?

22 Tsəne! Mbälom neñgeye nğwalak eye ada neñgeye mevel eye därmak. A ge mevel ka ndo neheye tã däd abära ka tsäved aye. Ane tuk na, näkar na, ma giye nğwalak tadä huya faya ka pay bəzay härwi nakä a gaka nğwalak aye dëkdëk. Tadä ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar därmak. 23 Yahuda hay na, tadä ta ma ka tsäved, ta yaw ta dzala ha na, Mbälom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedek, gädänj nğay andaya mäme tay ha. 24 Näkurom neheye Yahuda hay bay aye na, näkurom hawal i dërizl i gärdaf i kəsaf hay neheye tã däs tay ha abära ka tãv tay aye ada ti ye kurom ha mätepe ka dërizl i gärdaf nğwalak eye i guvah nakä a ndzawa ka tãv tay bay aye. Tadä Mbälom kã sla faya mäge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a tãv tay nakä ahäl niye aye bay kækay? Näteye neheye hawal dedek eye hay aye.

Ş 11:10 Dəmes hay 69.23-24. * 11:16 Məpesle 15.19-21. † 11:17 Tã bazlam i Sara «greffer» na, mätepe hawal i dërizl i gärdaf mekelenj eye ka dërizl i gärdaf neñged. Dërizl nakä tã tapa faya hawal i dërizl i gärdaf neñged aye ma wiye hohway nğwalak eye.

Yahuda hay ta maweye ka tsæved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seŋ na, sərũm ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a dā ha parakka, hərwi ada kâ dzalumay a gər kurom nəkũrom ka tsahũm bay. Siye hay mə walaŋ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw! Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye tâ dzala ha təday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha. ²⁶ A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Derewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo hay aye na, ma deyeweye abəra ma gəma i Zeromezem.

Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na bariye ta nətaye a həlay niye na pəsatay ha mezeleme tay aye.†»

²⁸ Yahuda hay ta kərah Labara Nğwalak eye, ta təra ndo məne dəre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mâ mbəl kurom ha, nəkũrom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tâ təra i ŋgay ada a wudā tay ha hərwi bā kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye.

²⁹ Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya ŋgama na, ma mbədəye həlay a mədzał gər ŋgay bay. ³⁰ Nəkũrom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkũrom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay. ³¹ I tay na, andza niye dərmał. A həlay nakay anaŋ eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye ŋgwalak đũh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada nətaye dərmał tâ mbəda gər ka təv i Mbəlom ada tâ gay mə bo a Mbəlom.

³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tâ rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nətaye tâ gay mə bo tebiye.

Zambadakway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsehe ŋgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala

mə dərev ŋgay aye na, a say məgwede mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa đay ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?Š»

³⁵ «Maa vəlay wu a Mbəlom nətə hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dəma na, way?*»

³⁶ Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay tebiye na, Mbəlom.

Nenğeye a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay tebiye andaya na,

hərwi ada tâ təra i ŋgay.

Zambadakway ka tor eye. Mâ təra andza niye!

12

Mede i ndo mągay məsler a Mbəlom

¹ Malamar ga hay, na đakũm ha hadzəgay nakə Mbəlom a gakway ŋgwalak aye. Hərwi niye, faya na gakumeye amboh: Vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədəway a Mbəlom aye ada ka dayumeye a gər. Ane tuk na, nəkũrom ka ndzumeye tə dəre. Nakay na, wu nakə a ye ka bo mədəslay naha gər a Mbəlom aye. ² Kâ pumay bəzay a ndo i məndzibəra hay bay. Mbəlom mâ vəlakuł mədzał gər wedəye hərwi ada mâ mbəda ha dərev kurom. Tadə ka gum andza niye na, ka sərũmeye wu nakə a say a Mbəlom aye. Andza məgwede: Ka sərũmeye wu nakə ŋgwalak eye, wu nakə a yay a gər aye, ada wu nakə a ye ka bo aye.

³ Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay kəriye, ka pa ga a məsler ŋgay. Hərwi niye neŋ faya na gwadakumeye a nəkũrom tebiye: Kâ dəslumay ha gər a bo kurom bay, sərũm ha đũh nəkũrom ta dedek na, kəkay. Zəbum ka gədaŋ neheye Mbəlom a vəlakuł aye, hərwi ada kwa way mâ gay sariya a gər ŋgay ta tsæved eye.

⁴ Kwa way bo ŋgay na, nətə, ane tuk na, vərəzl hay faya wal wal haladzay ada

† 11:27 Ezay 59.20-21. Š 11:34 Ezay 40.13. * 11:35 Zob 41.11.

várezl eye niye hay kwa way ta mäsler ñgay wal. ⁵ Nækway neheye madzapa eye tē Yesu Kāriste aye na, andza niye. Nækway haladzay, ane tuk na, nækway madzapa eye nāte andza bo nāte. Nækway tebiye madzapa eye ka bo i ndo nāte andza bo nāte andza várezl neheye mazəva eye ka bo i ndo aye.

⁶ Mbəlom kə vəlakway gədañ wal wal, andza nakə a say māvəlakway aye. Kə ge andza niye na, kwa way mā ge mäsler ta gədañ nakə Mbəlom a vəlay aye. Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ mādē ha bazlam ñgay na, dā ha andza nakə ka sər Mbəlom a vəlaka gədañ aye. ⁷ Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ ka madzəne ndo hay na, dzəna andza nakə a ye ka bo aye. Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ ka matətikatay wu a ndo hay na, tətikatay. ⁸ Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ məmatay naha dārev a ndo hay na, matay naha dārev. Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ ka vəlatay wu a mətawak hay na, vəlatay tē dārev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ ka mändzatay kame a ndo hay na, ge na mäsler eye tē dārev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədañ məgatay ñgwalak a ndo hay na, gatay ta məñgwese.

⁹ Wudum ndo hay tē dārev kurom peteh, ka wudum tay ha tē bazlam dəkdek tsa bay. Numay dāre a wu nakə ñgwalak eye bay aye. Wudum wu nakə ñgwalak eye. ¹⁰ Wudum bo mə walañ kurom nāte nāte, andza nakə malamar hay ta wudā bo mə walañ tay aye. Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mā ze bo kurom eye. ¹¹ Vəlum ha bo kurom ka mäge mäsler. Kā gum sœ bay. Vəlumay ha bo kurom peteh ka mäge mäsler i Bəy Maduweñ. ¹² Nğwasum hərwi məpe mədzal gər nakə ka pum ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya ka sumeye dāretsətseh aye na, zlum ñgatay. Duwulumay me a Mbəlom huya, kā gərūm ha bay. ¹³ Dzənum tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak aye hay tē zlele kurom. Ndo neheye ti ye naha a gay kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴ Tsətsahum ka Mbəlom, mā pa ñgama ka ndo neheye faya ta sakumeye dāretsətseh aye, kā vəlumatay mezeleme

bay. ¹⁵ Nğwasum ka bo ta ndo neheye faya ta ñgwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheye faya ta tuwiye. ¹⁶ Ndzum ayaw tē ayaw mə walañ kurom. Kā dəslumay gər a bo kurom bay, kwa mäsler eye tsekweñ bəbay na, kā kərahum bay. Kā dzalum mə gər kurom ka sərūm wu hay tebiye bay.

¹⁷ Kā mumay ha mənese a ndəray mənese ta mənese bay, pəlum dūh na, gum wu nakə kwa way a sər ñgwalak eye aye. ¹⁸ Tadə ka slumeye mäge wu nakə ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye. ¹⁹ A nəkūrom neheye na wudā kurom haladzay aye, ndo kə gakum mənese na, kā məmumay ha a dāma bay. Gərūm ha Mbəlom mā gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweñ Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo na, neñ!* ²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənē dāre yak na, vəlay wu mənday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ñgay.†» ²¹ Ka gərūm ha mənese mā ñgwasa fakuma bay. Nğwasum ka mənese tē mäge wu ñgwalak eye hay dūh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

¹ Kwa way mā rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, neñgeye. ² Yaw, ndoweye kə ge vərām ka bəy i dala hay na, a ge vərām ka wu nakə Mbəlom a bar aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay. ³ Ndo neheye faya ta giye wu ñgwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere dūh na, ndo neheye faya ta giye wu ñgwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ñgwalak eye hərwi ada kā yatay a gər lele. ⁴ Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, mäsler i Mbəlom hərwi ada tā dzəna kurom ka mäge ñgwalak. Tadə dūh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədañ nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye

* **12:19** Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. † **12:20** Dzeke hay 25.21-22.

bay. A vëlatay hërwi mabëz ha mevel i Mbëlom hërwi ada mâ gatay dëretsätseh a ndo neheye faya ta giye mënese aye. ⁵ Hërwi niye rëhumatay ha gër a bëy i dala hay. Ka rëhumatay ha gër na, hërwi nakë faya ta gakumeye dëretsätseh aye dëkdëk aye bay. Rëhumatay ha gër hërwi ka sërüm ha më dërev kurom niye na, tsäved ngwalak eye.

⁶ Ka vëlumeye dzanjal na, hërwi niye dërmak, Mbëlom a pa ndo i bëy i dala hay hërwi ada tâ ge mëslër nakay lele. ⁷ Vëlumay a bëy i dala hay wu nakë täde mëvëlatay a näteye aye. Vëlumatay dzanjal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakë ta tsätsah fakuma mëvële aye na, vëlumatay. Rëhumatay ha gër lele hërwi näteye na, täde ka rëhumatay ha gër.

Mawudë siye i ndo hay na, marähay gër a Mbëlom

⁸ Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakë ma mëtsiye fakuma aye na, näte. Gwedere niye na, wudüm ndo hay huya. Ndo nakë a wudä ndo hay aye na, ka rëhay ha gër a bazlam i Mbëlom mapala eye tebiye. ⁹ Ka sërüm bazlam i Mbëlom mapala eye a gwad: «Kâ ge madama bay, kâ këd ndo bay, kâ këla bay, kâ ge dëre ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye näteye më bazlam mapala eye näte. A gwad: «Wudä ndo i mëged yak dërmak andza ka wudä na gër yak.*» ¹⁰ Ndo nakë a wudä ndo aye na, ma geye mënese bay. Yaw, tädë ka wudä ndo hay na, ka pay bëzay a bazlam i Mbëlom mapala eye tebiye.

¹¹ Gum andza niye, hërwi ka sërüm hëlay nakay nëkway më dëma aye. Anëke na, hëlay nakë ka pädekumeye abëra ka mëndzehëre aye. Hëlay nakë Mbëlom ma vëlakweye mëtëme aye ka hëndzädaw. Nëngeye dërenj andza a hëlay nakë ka dazlakway mëdzal ha ka Yesu Këriste aye sa bay. ¹² Mazlambar hëvad ma ndëviye, dëre ma tsädiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbëdakway dëba a mëslër i hëvad. Hëlakwa wu hëlay neheye a ye ka bo mëge ha mëslër ta hëpat aye. ¹³ Mede kway mâ

ge ngwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye më dzaydzay aye. Kâ gakwa magur-lom nakë ngwalak eye bay aye bay ada kâ kwayakwa bay. Madama të wu neheye ngwalak eye bay aye na, kâ gakwa bay, gërakwa ha magazlëga ta mëge sëlëk. ¹⁴ Bëy Maduwenj Yesu Këriste mâ tëra andza wu hëlay kurom. Kâ pumay bëzay a wu neheye ngwalak eye bay a sawakum hërwi mâ yay a gër a bo kurom aye sa bay.

14

Kâ may ha mënese a ndo bay

¹ Tëmum ndo nakë gëdanj eye bay ka tsäved i Mbëlom aye, ada kâ këdüm wuway ka wu nakë a dzala më dërev ngay aye bay. ² Agëna ndo mekelënj eye a dzala na, tsäved andaya mënde wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakë gëdanj ngay andaya ka tsäved i Mbëlom bay aye na, a nda ala i slambah tsa. ³ Ndo nakë a nda wu hay tebiye aye na, mâ may ha mënese a ndo nakë a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakë a nda wu hay tebiye bay aye na, mâ may ha mënese a ndo nakë a nda wu hay tebiye aye bay hërwi Mbëlom ka tëma na. ⁴ Nëkar way nakë ka may ha mënese a ndo i mëslër i ndo aye? Tädë kë ge mënese na, mata tsikay faya na, ndo nakë a lëvay gër aye, ada kë ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakë a lëva na aye. Ma dädiye bay hërwi ndo nakë a lëva na aye ma sliye faya matsëpe na hërwi ada mâ dëf bay.

⁵ Ndo mekelënj eye hay të dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay näte të lëva. Kwa way mâ sër wu nakë a dzala më dërev ngay aye lele. ⁶ Ndo nakë a dzala pat näte a ze ha siye i pat mekelënj eye hay na, a ge andza niye hërwi ada mâ dëslay ha gër a Bëy Maduwenj Yesu. Ndo nakë a nda wu hay tebiye aye na, a say mëdëslay ha gër a Bëy Maduwenj Yesu hërwi a gay naha sësë a Mbëlom. Ndo nakë a kërah mënde siye i wu hay aye na, a ge andza niye hërwi ada mâ dëslay ha gër a Bëy Maduwenj dërmak ada hërwi mëgay naha sësë a Mbëlom.

⁷ Ndëray kwa näte a ndza hërwi mëndze ngay bay ada ndëray kwa näte ma mëtiye

* 13:9 Zëba më Madayaw abëra më Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

hərwi tə gər ɲgay eye bay. ⁸ Ahəl nakə nəkway tə dərə aye na, nəkway tə dərə hərwi mədəslay hay gər a Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə ka mətakweye na, ka mətakweye hərwi mədəslay ha gər a Bəy Maduweŋ. Andza niye, kwa ma məndze tə dərə, kwa ma məməte na, nəkway i bəy Maduweŋ. ⁹ Hərwi Yesu Kəriste kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaŋ hərwi ada mâ təra Bəy Maduweŋ i mədahaŋ hay ada i ndo neheye tə dərə aye.

¹⁰ Nəkar, ka may ha mənese a malamar yak na, hərwi mey? Ada nəkar ka zəba ka malamar yak andza ndo bay na, hərwi mey? Nəkway tebiye ka deyekweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya. ¹¹ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad: «Ta dedek neŋ faya na tsikakumeye, ndo hay tebiye ta deyeweye ta dəkweŋeye gurmets.

Kwa way ma tsikiye tə bazlam ka neŋ, neŋ Mbəlom.*»

¹² Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ɲgay eye tə gər ɲgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³ Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mənese mə walaŋ kway bay. Wu neheye ka pum ka bo tərzlekeŋ aye düh na, anan: Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dədiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴ Neŋ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ɲgwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tadə ndoweye kə dzala, wu nakay ɲgwalak eye bay aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ɲgay na, ta dedek ɲgwalak eye hay bay. ¹⁵ Tadə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wudə ndo bay. Yesu Kəriste kə mət hərwi malamar yak. Hərwi niye kâ dzəgəd ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi wu yak nakə ka ndiye bay. ¹⁶ Ka dərə yak na, wu ɲgwalak eye. Ane tuk na, tadə ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷ Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu məse bay. Bəy i Mbəlom düh na, wu

nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye faya ma giye mə nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka mäge wu ɲgwalak eye, faya ma vəlakweye zay mə walaŋ kway, faya ma vəlakweye məŋgwese. ¹⁸ Ndo nakə faya ma geye məsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dərma.

¹⁹ Kə ge andza niye na, gakwa gədan mäge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka məndze zay mə walaŋ kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka məgəle ka tsəved i Mbəlom aye dərma.

²⁰ Kâ nas ha məsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedək tsəved andaya ka mənde wu hay tebiye, ane tuk na, tadə siye i ndo hay ta dədiye abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi yak na, kâ nda bay.

²¹ Wu nakə ɲgwalak aye na, kwa mahəpəde slo, kwa məse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay. ²² Tadə ka dzala ka sliye faya mənde wu hay tebiye, kəgəbay tadə ka dzala ka sliye faya bay na, mâ ndza mə dərev yak. Mata sərə ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdek tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mədza gər eye sulo sulo bay na, dərev ɲgay məŋgwasa eye. ²³ Ndo nakə mədza gər ɲgay sulo sulo, kə gwad wu nakay mənde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədza gər ɲgay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədza gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

15

Ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədan eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutoŋ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dəkdek bay. ² Kwa way mâ ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tâ gəl ka tsəved i Mbəlom.

³ Yesu Kəriste, neŋgeye tə gər ɲgay ka pəla madayay a gər a bo ɲgay eye bay. Düh na, andza nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsada kar

* 14:11 Ezay 45.23. * 15:3 Dəmes hay 69.10.

Mbəlom, ane tuk na, mətseǵe tay a dǵd na, ka neŋ.*» ⁴ Wu nakǵ tebiye tǵ watsa ahǵ niye mǵ Derewel i Mbəlom aye, tǵ watsa na, hǵrwi ada mǵ dǵkway ha dedek, hǵrwi ada kǵ pakwa mǵdzal gǵr ka wu nakǵ Mbəlom a gwǵd ma vǵlakweye aye. Ka pakweye mǵdzal gǵr ka neŋgeye hǵrwi bazlam neheye mǵ Derewel i Mbəlom aye faya ma vǵlakweye gǵdanǵ ada faya ma dzǵniye ka mǵzle ŋgatay. ⁵ Maa vǵl gǵdanǵ ta mǵzle ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mǵ vǵlakum mǵdzal gǵr kurom nǵte ada gum andza i Yesu Kǵriste nakǵ a tǵtikakum aye, ⁶ hǵrwi ada nǵkurom tebiye kǵ zambadumay a Mbəlom Bǵba i Bǵy Maduweŋ kway Yesu Kǵriste tǵ dǵrev kurom peteh ada tǵ bazlam kurom nǵte.

Tǵmum bo nǵte nǵte mǵ walaŋ kurom

⁷ Tǵmum bo nǵte nǵte mǵ walaŋ kurom andza i Yesu Kǵriste nakǵ a tǵma kurom aye. Gum andza niye, hǵrwi ada ndo hay tǵ zambadǵy a Mbəlom. ⁸ Faya na tsikakum-eye dedek, Yesu Kǵriste a tǵra ndo i mǵsler i Yahuda hay na, hǵrwi mǵdatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hǵrwi ada wu neh-eye Mbəlom a gwǵd ma vǵlateye a bǵba tǵte ŋgay hay aye na, mǵ ge bo. ⁹ A yaw sa na, hǵrwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tǵ zambadǵy a Mbəlom hǵrwi ŋgwalak ŋgay nakǵ a gatay aye. Andza nakǵ mawatsa eye mǵ Derewel i Mbəlom aye, a gwǵd:

«Hǵrwi niye, na zambadǵakeye mǵ walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye, na zambadǵakeye ta dǵmes.†»

¹⁰ Bazlam i Mbəlom a gwǵd sa:

«Nǵkurom neheye Yahuda hay bay aye, ŋgwasum ta ndo i Mbəlom hay.‡»

¹¹ Ma tǵv mekeleŋ eye a gwǵd sa:

«Nǵkurom neheye tebiye Yahuda hay bay, zambadumay a Bǵy Maduweŋ Mbəlom.

Nǵkurom ndo hay tebiye, zambadumay.§»

¹² Ezay ndo mǵde ha bazlam i Mbəlom a gwǵd dǵrmak:

«Nǵdǵray ma deyeweje abǵra ma hulfe i Zese.

Ma deyeweje ma tǵriye bǵy i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mǵdzal gǵr tay ka neŋgeye.*»

¹³ Mbəlom a vǵlawatay gǵdanǵ a ndo hay tǵ dzala ha ka neŋgeye. Mǵ rah kurom ha ta mǵŋgwese ada tǵ zay hǵrwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza niye, kǵ dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gǵdanǵ i Mǵsǵfǵre Tsǵdanǵŋa eye.

Pol a tsik ka mǵsler ŋgay

¹⁴ Malamar ga hay, neŋ tǵ gǵr ga na sǵr ta dedek faya ka gumeye wu nakǵ ŋgwalak eye, ka sǵrum dedek lele ada ka slumeye faya mǵsikataŋ me a zlǵm a siye i ndo hay, ¹⁵ ane tuk na, bazlam mekeleŋ eye na, na tsikakum naha ta mǵge me eye hǵrwi ada kǵ mǵsum ha gǵr bay. Na tsikakum naha andza niye na, hǵrwi ŋgwalak nakǵ Mbəlom a geŋ aye. ¹⁶ A zla ga, a pa ga ndo i mǵsler i Yesu Kǵriste a walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hǵrwi mǵde ha Labara ŋgwalak eye nakǵ a yaw abǵra ka tǵv i Mbəlom aye. Na dǵtatay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hǵrwi ada tǵ dzala ha ka neŋgeye ada tǵ vǵl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakǵ tǵ kǵdaway a Mbəlom a yaway a gǵr aye. Mǵsǵfǵre Tsǵdanǵŋa eye a pa tay ha i Mbəlom.

¹⁷ Kǵ ge andza niye na, na sliye faya mǵngeleke ta mǵsler i Mbəlom nakǵ faya na giye ma mǵdzepe tǵ Yesu Kǵriste. ¹⁸ Tadǵ bazlam andaya mǵsike na, na tsikiye ka wu nakǵ Yesu Kǵriste a ge tǵ neŋ aye dǵkdǵk tsa, hǵrwi ada nǵ hǵlatay ahaya ndo neh-eye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tǵ rǵhay ha gǵr. A ge andza niye na, tǵ bazlam neheye na tsik aye ada tǵ wu neheye na ge aye. ¹⁹ Kǵ ge masuwayaŋ hay wal wal ada Mǵsǵfǵre i Mbəlom kǵ dǵ ha gǵdanǵ ŋgay. Andza niye, na dǵ ha kwa a ŋgay Labara ŋgwalak eye i Yesu Kǵriste a ndo hay. Na dǵzlay ma Zerozelem hus a gǵma i Iliyiri.† ²⁰ A seŋ mǵde ha Labara ŋgwalak eye a tǵv neheye ndo hay ta sǵr Yesu Kǵriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hǵrwi a seŋ mǵdǵzle gay ka mǵdok i ndo

† 15:9 2 Samuyel 22.50; Dǵmes hay 18.50. ‡ 15:10 Bazlam mapala eye masulo eye 32.43. § 15:11 Dǵmes hay 117.1. * 15:12 Ezay 11.10. † 15:19 Iliyiri: Neŋgeye dala ta diye i tsakay i Gǵres.

mekelen eye bay. ²¹ A senj düh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikatay dāda ka neŋgeye bay aye na, nətēye ta ŋgateye.

Ndo neheye ta tsāne zuk bay aye na, nətēye ta tsāniye Labara Ŋgwalak eye.‡»

A say a Pol mede a Roma

²² Hərwi niye, a sewen haladzay mede naha a təv kurom, aya ane na ye naha bay.

²³ Kə ndza məve haladzay nakə a senj mede naha mazəbakumaw dāre aye. Na huta həlay eye bay hərwi məsler. Anəke na, ma gəma neheye na, məsler ga ka ndəv. ²⁴ Na diye naha, na ndziye ka təv kurom tsekwenj hərwi ada kâ vəlumenj gədanj. Ma dəba eye na, na diye a gəma i Espayonj ada a senj na, ka dzənumeye ga hərwi mede a dəma.

²⁵ Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu təday, ²⁶ hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta AkayŞ aye, kə yatay a gər matsekele suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye. ²⁷ Bo tay eye tə dzala lele ada dedək lele nakə tə ge andza niye aye. Yahuda hay ta ŋgəna tə siye i ndo hay wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tə wu nakə andaya fataya bay aye. ²⁸ Ahəl nakə na ndəv ha məsler nakay ada na ye məvəlatay wu nakə məsləratay naha aye tebiye na, na diye a Espayonj. Na diye a dəma na, na diye naha a təv kurom təday. ²⁹ Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kəriste ma rahiye kway ha tsisl tə ŋgama hərwi mede naha ga nakə na zəbakumaweye dāre aye.

³⁰ Malamar ga hay hərwi Bəy Maduwej kway Yesu Kəriste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a ge ada ka wudakwa bo nətē nətē mə walaŋ kway aye na, neŋ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga,

duwulumay me tə dārev kurom peteh ³¹ hərwi ada ndo i Yahuda neheye tə sər Mbəlom bay aye tā senj dəretsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tā təma wu nakə na zlatay naha aye ta məŋgwese. ³² Andza niye, tadə kə yay a gər a Mbəlom na, na diye ta məŋgwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nā zəzukw bo.

³³ Mbəlom, neŋgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mâ ndza tə nəkurom. Mâ ge bo andza niye.

16

Mətsike me i Pol a ndo hay

¹ Anəŋ, neŋ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway ŋgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neŋgeye faya ma giye məsler i Mbəlom mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Senkəre aye. ² Kə ndisl naha a təv kurom na, təmun na lele hərwi neŋgeye i Bəy Maduwej dərma. Təmun na andza nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu haŋe ta giye aye. Dzənum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərma.

³ Tsikumataŋ ha me a Pərisil tə zal ŋgay Akelas. Nətēye tə neŋ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye. ⁴ Ahəl niye nətēye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gatay sisəe haladzay ada maa gatay sisəe na, neŋ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay sisəe. ⁵ Na tsikatay naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay tay hərwi maŋwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi* na, neŋgeye. ⁶ Na tsikay naha me a Mari, neŋgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷ Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nətēye na, ndo ga hay. Neŋ ta nətēye ta gəs may a danjay. Ndo hay tə sər nətēye neheye sulo mə walaŋ i ndo i

‡ 15:21 Ezay 52.15. § 15:26 Akay: Məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres. * 16:5 Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

maslaŋ hay aye na, ta məzlaḅ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neŋ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampəliyatos, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maduweŋ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neŋgeye, faya ka gakweye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Neŋgeye kə sa dəretsətseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza bəŋbəŋ.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maduweŋ.

¹² Tsikumeŋatay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ŋgwas eye hay neheye faya ta giye məsler i Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ŋgwas eye nakə na wuda na aye. Faya ma giye məsler haladzay hərwi Bəy Maduweŋ.

¹³ Tsikumeŋay ha me a Rufus, ndo ŋgwalak eye ka tsəved i Bəy Maduweŋ.

Na tsikay ha me a may ŋgay dərmak, neŋgeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumeŋatay ha me a Asin̄karit ta Fəlegon̄ ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵ Tsikumeŋay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ŋgay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimp̄as ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nəte nəte lele mə walaŋ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gakum-eye amboh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ŋgəniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye.

Ka ndzum ta nəteye bay. ¹⁸ Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, faya ta giye dūh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye ləfedede aye. Andza niye, faya ta vatay gər a ndo neheye tə sər mənese bay aye. ¹⁹ Nəkurom na, ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sər ma kəkay nakə ka rəhumay ha gər a Bəy Maduweŋ aye. Dərev ga ka ŋgwas haladzay hərwi kurom ada a seŋ na, tərūm metsehe eye hay hərwi ada kə gum wu ŋgwalak eye ada kə gum mənese bay.

²⁰ Mbəlom faya ma vəliye zay huya a ndo hay. Mazlambar ma ndərəsliye na gədaŋ i Fakalaw, ma piye na a huḍ i sik kurom.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama.

²¹ Timote nakə faya ma giye məsler tə neŋ aye kə tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dərmak.

²² Maa watsa dərēwel nakay na, neŋ Ter-tiyus† ndo məwetse wu nakə a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ.

²³ Neŋ Pol faya na gwadəkumeye, Gayus kə tsikakum naha me dərmak. Neŋ mandza eye mə gay ŋgay ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə yawaw maḍuwulay naha me a Mbəlom mə gay ŋgay. Erast ndo məgay gər a suloy i wuzlahgəma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama ka nəkurom tebiye.]

²⁵ Zambadəkway a Mbəlom! Neŋgeye nəte ŋgweŋ ta gədaŋ hərwi ma vəlakumeye gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved ŋgay andza Labara ŋgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kəriste aye. Labara ŋgwalak eye nakay kə da ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye aḥəl niye aye.

²⁶ Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə da ha parakka ada faya ta diye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kəriste aye. Andza niye, bazlam nakay kə da a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom neŋgeye ma ndziye

† 16:22 Tertiyus na, ndo məwetse dərēwel i Pol.

ka tor eye a gwad tâ tsane hærwi ndo hay tâ dzala ha ada tâ rəhay ha gær aye. ²⁷Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom nəte ŋwen. Neŋgeye tə gær ŋgay a tsah. Zambadakway hærwi wu neheye a ge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Mâ ge bo andza niye!

**Makurre i d̄erewel i Pol nakə
a watsatay naha a
Korinthe hay
aye
Məfələkwe**

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Korinthe ahəl i mahəhele ngay masulo eye. Korinthe na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gares zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalaŋ i yam hay sulo. Beke hay mə dəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay mändze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Korinthe hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Korinthe, mədzal gər tay madzəda eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Korinthe aye ada ka ndo neheye a d̄atay ha Labara Ngwalak eye i Yesu Kəriste aye. Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a d̄atay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka mändze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ, ada pat mekeleŋ eye mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərma.

Andza d̄erewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anaŋ eye a ndəv ta labara hay ada ta mətsike me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Korinthe aye

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamar kway Sosten, nəmaa tsikakum naha me.

² Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Korinthe aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pala kurom, kə pa kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi

ada kâ tərūm ndo ngay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka d̄uwulumeye me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. Neŋgeye na, Bəy Maduweŋ kway tebiye.

³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ngama ada t̄a vələkum zay.

Wu neheye lele Yesu a vələtaye aye

⁴ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ngama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵ Ayaw dedek! Ahəl nakə ka dzapum ta neŋgeye na, Mbəlom kə vələkum wu neheye ngwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vələkum tsəved ka məsəre wu neheye dedek eye ada ka slum faya mədā ha wu neheye a ndo hay. ⁶ Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa d̄akum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə d̄ərev kurom bəŋbəŋ lele. ⁷ Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vələteye a ndo ngay hay aye na, wuray kwa tsekweŋ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁸ Mbəlom neŋgeye, ma dzəniye kurom ta gədaŋ bəŋbəŋ hus ka mandəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekweŋ ma d̄ədiye kurom ha a sariya bay. ⁹ Kâ dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ngway hərwi ada kâ tərūm nəkurom madzapa eye ta wawa ngay Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. Ada tadə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedek andza nakə a tsik aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Korinthe ta ngəna

¹⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na gakum-eye naha amboh ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bazlam kurom m̄a təra na, nəte. Kâ ngənum ha bo mə walaŋ kurom bay. D̄ərev kurom m̄a təra nəte ada mədzal gər kurom m̄a təra nəte dərma.

¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye mə gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedeŋ na, məkədə wuway andaya mə walaŋ kurom

haladzay. ¹² A seņ mægwadakum na, mey? A seņ mægwadakum na, kwa way mə walaņ kurom faya ma tsikiye wu mekeleņ eye hay wal wal. Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay ndo məpay bəzay a Apolos.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekeleņ eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.» ¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste maņgəna eye wal wal daw? Ta dar ka mayako mazləmbada eye hərwi kurom na, neņ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhuḅ kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴ Na gay siṣe a Mbəlom hərwi na dzəhuḅ ndəray a yam kwa nəte mə walaņ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhuḅ a yam na, Kərispus ta Gayus dekdek tsa. ¹⁵ Andza niye ndəray mə walaņ kurom ma sliye faya mətsike ta dzəhuḅ ha a yam ta məzele ga na, andaya bay. ¹⁶ Ayaw dedek ŋgway! Na dzəhuḅ Sitefanas a yam ta ndo i gay ŋgay hay dərma. Tadə ndo mekeleņ eye andaya na dzəhuḅ ha a yam na, na sər sa bay. ¹⁷ Kəriste kə sləra ga ahaya madzəhuḅe tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeņ: «Do datay ha Labara Ŋgwalak eye a ndo hay.» A gwedeņ sa: «Kā tsik tə metsehe i ndo zezeņ bay.» Tadə na tsikawa tə metsehe i ndo zezeņ na, məməte ŋgay nakə a mət ka mayako mazləmbada eye na, ma təriye wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.

Gədaņ tə metsehe i Mbəlom

¹⁸ Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay. Ane tuk na, nəkway neheye Mbəlom ma təmiye kway ha aye na, ka sərakwa bazlam niye na, gədaņ i Mbəlom. ¹⁹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nəteye ndaraw eye hay aye.*»

²⁰ Kə ge andza niye na, ndo i mändzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye maņgay tuk? Ndo neheye tə

dzaņgawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətsike me haladzay aye na, məsəre mətsike me tay ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw?» Mbəlom kə da ha, məsəre wu i ndo i mändzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.

²¹ Ndo i mändzibəra hay ta ŋgatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe ŋgay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neņgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa diye ha aye. Nəteye na, tə gwad: «Bazlam neheye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.» Ane tuk na, a yay a gər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka bazlam niye hay. ²² Yahuda hay, nəteye a satay maņgatay a masuwayaņ hərwi ada nakə ta səriye ha bazlam neheye na, dedek aye. Gərek hay na, a satay məsəre Mbəlom tə metsehe tay eye wu tay. ²³ Ane tuk na, nəmay faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste. Nəmaa daw ha, nəmaa gwadawa: «Kəriste na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye.» Yahuda hay tə tsəne na, ta təma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tə gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.» ²⁴ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo ŋgay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neņgeye gədaņ i Mbəlom ada neņgeye faya ma diye ha metsehe i Mbəlom. ²⁵ Tadə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe tay duh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədaņ ŋgay andaya bay» na, ta sər ha məsler ŋgay nakə tə gwad gədaņ eye bay aye na, a ze gədaņ tay duh.

²⁶ Malamar ga hay, nəkurom neheye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka dəre i ndo i mändzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walaņ kurom haladzay bay. Ndo i gədaņ andaya haladzay mə walaņ kurom bay ada ndo neheye tə da a zləm aye andaya mə walaņ kurom

* 1:19 Ezay 29.14.

haladzay bay sa. ²⁷ Mbəlom a pala dūh na, ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada tā təra ndo ngay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a däre a ndo neheye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle eye hay na, hərwi məpatay horoy a däre a ndo i gədan hay. ²⁸ Mbəlom a pala na, ndo kəriye hay tsa, ta zəba fataya andza wu kəriye madəva zləm tay andaya bay. A ge andza niye na, hərwi ada mädze tay ha ndo neheye lele tə dā a zləm aye. ²⁹ Mbəlom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hərwi ada ndəray mā dəslyay ha gər a bo kame ngay bay. ³⁰ Maa dzapa kway ha tə Yesu Kəriste na, Mbəlom nəte ngweŋ. Hərwi niye Mbəlom a dəkway ha metsehe ngay tə həlay i Yesu. Andza məgwede na, Mbəlom a təra kway ha ndo ngwalak eye hay na, tə həlay i Yesu Kəriste. Ada a təməkway ahaya abəra mə mezeleme na, tə həlay i Yesu Kəriste ada ka tərakwa ndo ngay hay. ³¹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, mā ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.»

2

Pol a dā ha Yesu Kəriste

¹ Malamar ga hay, neŋ eye ahəl niye na ye naha a gay kurom mädakum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tə metsehe i ndo hay bay. ² Ahəl nakə na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kəriste dəkdek. Na tsikiye wuray mekelen eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka məməte ngay nakə tə dar na ka mayako mazləmbada eye.» ³ Ahəl nakə neŋ ka təv kurom aye na, gədan ga andaya bay, zluwer a geŋ ada na dzədzar haladzay. ⁴ Ahəl nakə na dəkum ha bazlam i Mbəlom aye na, na tsikakum tə metsehe i ndo neheye tə gwad ta tsah aye hərwi məvakum gər bay. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom a dəkum ha ta gədan i Mbəlom bazlam ga nakə na tsikakum aye na, dedək. ⁵ Hərwi

niye, ka pum mädzal gər kurom ka Yesu Kəriste na, hərwi ka ngatumay a gədan i Mbəlom bəna, a metsehe i ndo hay bay.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsəved i Mbəlom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbəlom. Ane tuk na, metsehe i ndo i mändzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta ləviye mändzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye. ⁷ Sadzək bay, metsehe nakə na dəkum ha aye na, metsehe i Mbəlom. Ahəl niye na, maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, bə kə ləva ha bo hərwi mətəme kway ha hərwi ada kə yakwa a təv mändze ngay nakə ta dəslyay ha gər aye. ⁸ Metsehe niye na, ndəray kwa nəte məwalaŋ i ndo neheye tə ləva mändzibəra aye ta sər metsehe niye bay. Tadə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweŋ kway ka mayako mazləmbada eye bay. Neŋgeye na, məzlaḅ ngay a ze kwa mey tebiye. ⁹ Wu niye Mbəlom a ge na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na*, a ze wu neheye ndo hay ta ngatay bay aye tebiye ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbəlom a dā ha metsehe niye na, a nəmay ta gədan i Məsəfəre ngay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbəlom a dzala mə gər ngay aye na, a sər. ¹¹ Maa sər mädzal gər i ndo mekelen eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ngay eye ngway. I Mbəlom na, andza niye dərma. Maa sər mädzal gər i Mbəlom na, Məsəfəre ngay eye ngway, ndo mekelen eye a sər bay. ¹² Məsəfəre nakə Mbəlom a vələkway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i mändzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbəlom eye ngway. Mbəlom a vələkway na, hərwi ada kə sərakwa wu neheye a vələkway ta ngwalak ngay aye tebiye. ¹³ Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezəŋ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa dāwa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye

† 1:31 Zəba ma Zeremi 9.22-23. * 2:9 Ezay 64.3.

Məsəfəre niye andaya mə dərev tay aye.

¹⁴ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dərev ŋgay bay aye na, ma sliye faya matəme dedək neheye Məsəfəre faya ma datay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mə gər ŋgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ŋgama bay aye, bəna tadə ndoweye Məsəfəre andaya mə dərev ŋgay bay na, ma sliye faya mətsəne bay. ¹⁵ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom mə dərev ŋgay aye na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ŋgwalak eye hay kwa ŋgwalak eye bay na, a sər. Ane tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶ Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?»

Maa day ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dərmak.

3

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neŋ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i məndzibəra hay hərwi nəkurom ka tsəved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərüm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dəkdək, ta sliye faya mənde dəf zuk bay aye. ³ Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i məndzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeye sələk ka ndo mekeleŋ eye hay. Nəkurom faya ka gumeye məkədə wuway mə walaŋ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, nəkurom ndo i məndzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedək nəkurom na, andza nəteye. ⁴ Siye hay tə gwad tə peŋ bəzay na, a neŋ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na,

a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, nəkurom ka tərüm andza ndo i məndzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neŋ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi mədəkum ha bazlam ŋgay hərwi ada kâ dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a day ha mäge aye. ⁶ Neŋ na, na zəv. Apolos neŋgeye a mbəday yam. Ane tuk na, ndo mägele ha na, bo i Mbəlom eye ŋgway. ⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ŋgweŋ neŋgeye a sla mäge wu, hərwi neŋgeye a sla faya mägele ha wu. ⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, wuray ka ŋəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ŋgay andza nakə ma hutieye aye. ⁹ Neŋ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərüm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i Mbəlom dərmak. ¹⁰ Mbəlom kə vəleŋ tsəved ta ŋgwalak ŋgay hərwi madazlay a məsler ŋgay tə nəkurom. Neŋ na təra andza ndo nakə a sər mədəzle gay, a sər məsler ŋgay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a mäge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vəleŋ faya tsəved nâ ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta dəzliye faya. Kwa way mâ ge metsehe, mâ dəzl faya gay na, lele. ¹¹ Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleŋ eye sa bay. ¹² Ka mədok niye na, ndo siye hay ta dəzliye faya gay ta gura, siye hay ta dəzliye ta bəre, ndo siye hay ta dəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta dəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta dəzliye ta gwavəkw. ¹³ Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya ŋgay a ndo hay aye na, kwa way məsler ŋgay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ŋgateye a məsler ŋgay, kwa lele kwa lele bay, ma ŋgateye. ¹⁴ Gay i ndo nakə a dəzl aye, ako

† 2:16 Ezay 40.13.

ka tãma na bay na, ma hutiyē merãbe ŋgay. ¹⁵ Ane tuk na, ndo nakã ako ka tãma na gay nakã a dãzl aye na, ma hutiyē merãbe ŋgay bay. Mbãlom ma tãmiye ha. Ane tuk na, nenŋeyē ma tãmiye andza ndo nakã a tãmaw abãra ma ako i gay aye.

¹⁶ Nãkurom tebiye na, gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom, ada Mãsãfãre ŋgay mandza eye mã nãkurom na, ka sãrum tãbãdew?

¹⁷ Tadã ndoweyē kã nas ha gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom na, Mbãlom ma kãdiye na ndoweyē dãrmak hãrwi gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom na, tsãdãŋŋa. Gay eye niye Mbãlom mandza eye mã dãma aye na, nãkurom.

¹⁸ Ndãray mã vay gãr a bo ŋgay bay. Tadã ndoweyē mã walãŋ kurom kã dzala nenŋeyē a tsah andza ndo i mãndzibãra hay na, mã gãr ha. Mã tãra ka dãre i ndo hay dũh na, andza a tsah bay tebiye. Kã ge andza niye na, ma hutiyē metsehe lele eye. ¹⁹ Na tsik andza niye na, hãrwi wu neheye ndo i mãndzibãra hay tã dzala, tã gwad nãteye ta tsah aye na, ka dãre i Mbãlom na, wu kãriye. Andza nakã mawatsa eye mã Derewel i Mbãlom aye na, tã gwad: «Mbãlom ma gãsiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakã tã ŋga ka bo aye.*» ²⁰ Ma tãv mekelen eye tã gwad sa: «Bã Maduwen a sãr mãdzal gãr i ndo i metsehe hay. A sãr ha nãteye na, wu kãriye.†» ²¹ Hãrwi niye nenŋ faya na tsikakumeyē, ndãray mã zlapa tã wu nakã ndo mekelen eye a ge aye bay. Sãrum ha na, wu hay tebiye na, i kurom dũh. ²² Nenŋ Pol, Apolos ada Piyer, nãmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mãndzibãra, sifa, mãmãte i kurom tebiye. Wu neheye anãke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dãrmak. ²³ Nãkurom na, ndo i Yesu Kãriste hay ada Kãriste, nenŋeyē i Mbãlom.

4

Ndo i maslaŋ i Kãriste hay

¹ Sãrum ha, nãmay na, ndo mãge mãsler i Yesu Kãriste hay. Mbãlom a vãl wu ŋgay neheye maŋgaha eye ahãl niye na, a nãmay hãrwi ada nãmaã dãtay ha a ndo hay. ² Ndo nakã ndo i gay ŋgay a gãray ha wu ŋgay hay,

wu kurre a say ka nenŋeyē mã tãra na, ndo i dedek. ³ Nenŋ na, tadã faya ka ŋgãlumeneyē bãzay ka wu na, kwa tsekwen wuray a geŋ mã bo haladzay bay. Kwa tadã siye i ndo hay faya ta ŋgãleneyē bãzay nenŋ ndo i dedek tsukudũ nenŋ ndo i dedek bãdãw na, niye na, wuray a geŋ mã bo bay dãrmak. Kwa nenŋ eye na geyē sariya a gãr bay. ⁴ Nenŋ na, na sãr wuray nakã mã nenŋ na may ha mãnese a gãr ga aye bay. Ane tuk na, andza mãgwedē mãnese andaya fagaya tãbey aye bay. Mata ge sariya i gãr ga na, Mbãlom bãna ndo hay bay. ⁵ Hãrwi niye hãlay eye kã ndislew zuk bay na, kã gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakã Bã Maduwen Yesu ma maweyē na, ma bãziye ha wu neheye anãke ma lãvonŋ aye parakka mã dzaydzay. Wu nakã ndo hay tã dzala mã gãr tay aye na, ma bãziye dãrmak. Pat eye niye na, Mbãlom ma zambãdeye kwa a way hãrwi mãsler nakã a ge aye. Tadã a ge haladzay na, Mbãlom ma zambãdeye haladzay. Tadã a ge tsekwen na, Mbãlom ma zambãdeye tsekwen.

⁶ Malamar ga hay, na dãkum ha wu neheye ka nenŋ ta Apolos aye na, hãrwi madzãne kurom hãrwi ada kã tãtikum wu nakã mã dãma aye. A seŋ na, pumay bãzay a bazlam i Mbãlom lele. Andza niye, kã gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kã kãtsum tay ha ndo siye hay bay. ⁷ Nãkar nakã ka dzala mã gãr yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nãkar way? Maa vãlaka wu hay tebiye na, Mbãlom bãdãw? Tadã maa vãlaka Mbãlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gãdãŋ yak na, hãrwi mey?

⁸ A'ãhãŋ! Nãkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tãrum ndo neheye zlele eye tsiy ka tsãved i Mbãlom aye na gwad! Ka gwadũm nãkurom na, bã hay. Nãmay na, bã eye hay tãbey. Tadã nãkurom bã eye hay ka dãre i Mbãlom ta dedek na, hãbe lele hãrwi ada nãmay ndo i maslaŋ i Kãriste hay nãmaa sliye faya matãre bã hay dãrmak. ⁹ Nãmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kãriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dãre ga na, andza nãmay ma dãba i siye i ndo hay duk ma tãv nakã lele bay aye. Nãmay na, ndo

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Dãmes hay 94.11.

neheye tã gãs tay ha tã gatay sariya, ta diye tay hay mata kãde tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hãrwi nãmay ka dãre i ndo i mãndzibãra hay ada kwa ka dãre i gawla i Mbãlom hay tebiye na, andza ndo mãge dãretsãtseh hay hãrwi ada ndo i mãndzibãra ada kwa gawla i Mbãlom hay tã zãba famaya andza wu mãge hãbad. ¹⁰ Andza niye nãmay na, andza ndo i matãrakahan hay. Nãkurom ka dzalum na, ka tsahum hãrwi nãkurom madzapa eye tã Kãriste. Ndo hay tã dzala na, nãmay bãle eye hay, ane tuk na, nãkurom ka gwadum nãkurom gãdan eye hay. Nãmay na, ndo hay tã kãts may, nãkurom na, faya ta rãhakumeye ha gãr. ¹¹ Hus anãke bãgom, may a wur famaya, yam a gamay dãrmak. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dãretsãtseh haladzay, gay may andaya mãhãne mã dãma bay, nãmaa tãra ndo madzãdza eye hay. ¹² Nãmaa ge mãsler ta gãdan may hãrwi mãhute wu mãnday.* Ndo hay faya ta tsadãmeye na, nãmaa duwulay me a Mbãlom hãrwi ada mã pa fataya ñgama. Ahãl nakã ndo hay faya ta gameye dãretsãtseh aye na, nãmaa ndza tete, nãmaa matay ha a dãma bay. ¹³ Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, nãmaa tsikatay bazlam lãfedede eye duh. Ndo hay tã dzala nãmay ka dãre i ndo i mãndzibãra hay na, andza kwasukwalay kãriye. Hus bãgom tã dzala na, nãmay nãmaa tãra andza wu neheye ndãluó eye ndo hay ta fãdiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ñgay hay

¹⁴ Wu nakã na watsa kãnan aye na, na watsakum hãrwi mãpakum horoy a dãre ka wu nakã ka gumeye bay. Na watsa andza nakay na, hãrwi nãkurom wawa ga neheye na wudã kurom haladzay aye. A señ mãdãkum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadã ndo hay wal wal haladzay ta dãkum ha mãpay bãzay a Yesu Kãriste bãbay na, bãba kurom hay haladzay bay. Bãba kurom na, nãte. Neñ na tãra bãba kurom na, hãrwi maa dãkum ha Labara Ñgwalak eye na, neñ ada nãkurom ka pum mãdzal gãr ka Yesu Kãriste. ¹⁶ Bãba kurom na, neñ sa, faya na

gakumeye amboh, tãrum andza neñ. ¹⁷ A señ na, gum andza niye. Hãrwi niye na slãriye naha Timote ka tãv kurom hãrwi ada mã ye naha mã makum ahaya a gãr mede ga ka tsãved i Yesu Kãriste. Wu nakã ma diye naha ma tãtikakumeye na, wu nakã na tãtikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsãnum! Timote na, neñgeye wawa ga, na wudã na haladzay. Ada neñgeye na, ma giye mãsler i Bãy Maduweñ Yesu ta tsãved eye lele.

¹⁸ Na sãr ha, siye i ndo hay ta zãba faya na ye naha ka tãv kurom zuk bay na, tã dzala na, na diye naha sa bay, hãrwi niye faya ta dãslay gãr a bo tay. ¹⁹ Ane tuk na, tadã Bãy Maduweñ kway kã vãleñ tsãved na, na diye naha bãse. Na ndisl naha na, na sãriye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zãbiye fataya tãday. Na sãriye ha ta tsikawa na, bazlam kãriye tsa tsukudu ta huta gãdan i Mbãlom dãw? ²⁰ Na tsik andza niye na, hãrwi mãlãve i Bãy i Mbãlom nakã ma lãviye. A sãr bo na, ma gãdan bãna mã bazlam hay kãriye dẽkdek tsa bay. ²¹ A sakum na, wuye mey? Ahãl nakã aza na diye naha aye na, a sakum nã zla naha mandalaóba ka hãlay hãrwi makãte kurom ha dãw? Kãgãbay ka mbãdumeye ha dãrev kurom ada neñ na diye naha tã bazlam lãfedede eye hãrwi mãdãkum ha na, na wudã kurom dãw?

5

Wu nakã a ge horoy mã walan i ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu aye

¹ Na tsãnawa wu hay ka nãkurom. Ndo hay tã gwad na, faya ka gumeye wu nakã lele bay aye. Kwa ndo neheye tã sãr Mbãlom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tã gweden na, ndo ta hãna ta ñgwas i bãba ñgay.* ² Ada ka dãslumay ha gãr a bo duh na, kãkay? Tuwum duh hãrwi mãnese kurom. Ndo nakã faya ma giye andza niye ka gãrum ha na, kãkay? ³ Neñ na, na ge na sariya eye tsiy andza nãkway ka bo dziye. Neñ mã walan kurom bay, ane tuk na, dãrev ga mandza eye tã nãkurom. ⁴ Na ge sariya nakay ta gãdan i Bãy Maduweñ kway Yesu. Wu nakã na

* **4:12** Mãsler hay 18.3. * **5:1** Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1.

tsikakumeye naha aye na, hayum gər ada dārev ga ma ndziye tə nəkumom. Gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu ma ndziye tə nəkumom dərma. ⁵ Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlumay ha ndo niye a həlay i Fakalaw hərwi ada Fakalaw mâ nas ha slo i bo ŋgay. Mâ nas ha slo i bo ŋgay na, hərwi ada Mbəlom mâ təma ha pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu ma maweye.

⁶ Ka dəsłumay ha gər a bo na, hərwi mey? Mədəsłay ha gər a bo na, lele bay. «Gədə tsekweŋ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sərüm təbədew? Andza niye mezeleme tsekweŋ na, ma nasiye wu na, ka sərüm təbədew? ⁷ Złum na mezeleme niye andza gədə abəra mə walaŋ kurom hərwi ada kâ tərüm tsədəŋŋa andza wu nakə gədə faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədəŋŋa hərwi kə kəd təbaŋ hərwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neŋgeye. Təbaŋ eye niye na, Yesu Kəriste nakə a mət hərwi kway aye.† ⁸ Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeye, gədə mâ ge mə dəma bay. Tərakwa ndo neheye tsədəŋŋa eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dārev kway peteh‡. Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gədə niye.

⁹ Mə dərəwel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadəkum: «Kâ ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.» ¹⁰ Na tsik andza niye na, ka ndo i mändzibəra hay bay. Hərwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i mändzibəra hay. Məŋgədatay hərwi mədzepe ta nəteye bay na, haəbe ka deyum-eye abəra ma mändzibəra. ¹¹ A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa düh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kâ ndzum ka təv manəte aye ta neŋgeye bay. A həlay

nakə nəkumom mandza eye ka mändzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ŋgənumeye ta nəteye aye bay.

¹² Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, neŋ tədew? Nəkumom dərma na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye. ¹³ Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walaŋ kurom.Š»

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

¹ Tadə faya ka tərümeye mə walaŋ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi mey? Mata ŋgənakum ha sariya düh na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ka sərüm təbədew? Kə ge düh mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye nəkumom tuk na, ada ka sərüm mäge sariya i wu neheye tsekweŋ tsekweŋ aye bay na, kəkay? ³ Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sərüm təbədew? Kə ge andza niye na, ka ŋgənakweye ha sariya a bo ka mändzibəra bəna kemey? ⁴ Tadə ka tərüm mə walaŋ kurom na, ka diyumeye ha ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nəteye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tâ ŋgənakum ha sariya na, ma kəkay? ⁵ Horoy a gakum təbədew? Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a złəm aye na, andaya mə walaŋ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka mala-mar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza neŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

† 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21. ‡ 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3. Š 5:13 Bazlam mapala eye masulo eye 17.7.

⁷ Ka wudumeye ka bo mə walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walaŋ kurom na, ka dādum abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka sakumay naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kəlakum na wu kurom na, gəsüm dārev, kâ wudum fataya bay. ⁸ Ane tuk na, ka gəsüm dārev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay dūh. Faya ka kəlumeye wu i ndo hay, kwa nətəye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kəlumeye tay ha. ⁹ Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sərüm təbədew? Kâ vumay gər a bo kurom bay. Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta hənīye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tə zla haslaka ta təra ha andza ŋgwas eye, ¹⁰ ndo makəle wu i ndo hay, ndo mäge dāre ka wu i ndo, ndo məkway eye hay, ndo mətəsadətay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gədan, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bəy i Mbəlom bay. ¹¹ Ahəl niye na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom nakə faya ka dəsłakweye ha gər aye kə pəsakum ha mezeleme kurom ada kə bara kurom. Kə pala kurom hərwi ada kâ tərüm ndo i Mbəlom hay. Ka təra kurom hay tsədanŋa kame i Mbəlom. A ge andza niye na, hərwi ka pum mədzał gər ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Bo na, hərwi mazambaday a Mbəlom

¹² Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hərwi kurom bay. «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a seŋ matəre beke i wu bay. ¹³ Ka gwadum sa: «Mbəlom a ge wu mənday na, hərwi hud, a ge hud hərwi wu mənday dərmaç.» Ayaw dedək, ane tuk na, Mbəlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbəlom a lambad bo na, hərwi mäge ha madama bay. A lambad na, hərwi ada kâ dəsłakway ha gər a Bəy Maduweŋ kway dūh, hərwi neŋgeye faya ma tsəpiye bo kway. ¹⁴ Mbəlom kə lətse ahaya Bəy Maduweŋ kway Yesu abəra ma mədahaŋ. Mâ lətsakway ahaya abəra

ma mədahaŋ ta gədan ŋgay dərmaç. Ka lətsakweye abəra ma mədahaŋ tə slo i bo kway tebiye. ¹⁵ Nəkurom siye i bo i Yesu Kəriste na, ka sərüm təbədew? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu məvəlay ha a ŋgwas mäge madama dāw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! ¹⁶ Ka sərüm bədaw? Nduweye kə vəlay ha bo ŋgay a ŋgwas mäge madama na, nətəye sulo ta təra bo nətə. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta təriye bo nətə.*» ¹⁷ Ane tuk na, ndo nakə kə vəlay ha bo ŋgay a Bəy Maduweŋ Yesu aye na, neŋgeye ta Bəy Maduweŋ, dārev tay nətə.

¹⁸ Hərwi niye, kâ gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tə wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye madama aye na, a gay wu nakə lele bay aye a bo ŋgay. ¹⁹ Bo kurom na, gay i mədəslay ha gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, ka sərüm bədaw? Mbəlom a vəlakuç Məsəfəre Tsədanŋa eye ada ma ndziye mə dārev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom. ²⁰ Mbəlom a mbədə kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye dəsłumay ha gər a Mbəlom tə bo kurom.

7

Bazlam i mazole bo

¹ Anəke na, na mbədakumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsuməŋew a dərewel aye. Ayaw! Tadə haslaka kə zla ŋgwas bay na, kə ge lele. ² Ane tuk na, lele eye na, haslaka mâ zla ŋgwas ada ŋgwas mâ ye a zal hərwi ada tâ ge madama bay. ³ Haslaka mâ kərah məhəne ta ŋgwas ŋgay bay, ŋgwas dərmaç mâ kərah məhəne tə zal ŋgay bay. ⁴ Bo i ŋgwas na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i zal ŋgay dərmaç. Bo i haslaka bəbay na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i ŋgwas ŋgay dərmaç. ⁵ Andza niye, haslaka ta ŋgwas ŋgay na, tâ kərah ha a bo məhəne bay. Tadə agəna nətəye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya məhəne bay məndze tsekweŋ tsa hərwi mađuwulay me a Mbəlom. Kâ ndzum wal wal məndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye

* 6:16 Madazlay i wu hay 2.24.

gər hərwi nakə ka gumay metsehe a bo kurom bay aye.

⁶ Wu nakə na tsikakum ka məzle bo aye na, na tsikakum na, gum təkuton bay. Tadə ka gum andza nakay na, ka gum mənese bay. ⁷ Tadə neñ na, na gwadiye ñgama ndo hay tebiye tã ndza andza neñ ze ñgwas. Ane tuk na, ta dedek ma giye lele bay hərwi Mbəlom a vəl ñgwalak kwa a way andza nakə a say mäge aye. Ndo siye hay a vəlatay gədan məpay bəzay ta ñgwas. Ndo mekeleñ eye hay tə sər mändze ze ñgwas ta gədan i Mbəlom.

⁸ Anəke, neñ faya na tsikakumeye a nəkurom madakway i ñgwas ta nəkurom neheye ka zlum ñgwas zuk bay aye. Neñ faya na gwadəkumeye: Lele na, ndzum andza neñ. Kã zlum ñgwas bay, nəkurom ñgwas hay bəbay kã yum a zal bay. ⁹ Ane tuk na, kə ge ka mbumeye faya mändze tətə bay na, hasləka mã zla ñgwas, ñgwas mã ye a zal. Ñgama hasləka mã zla ñgwas, ñgwas dərma kã mã zla zal tə bəmalə nakə bor i bo ma gəsiye kurom aye.

¹⁰ Anəke faya na tsikateye a ndo neheye nəteye ta ñgwas tay hay aye, kəgəbay nəteye tə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neñ mahəgeye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweñ Yesu Kəriste. A gwad: Ñgwas mã gər ha zal ñgay bay. ¹¹ Kə ge ñgwas eye kə gər ha zal ñgay na, mã zla zal mekeleñ eye bay. Tadə kə ge a say zal sa na, mã ma ta dəba ka təv i zal kurre eye tã ma ka bo. Hasləka dərma kã həhar na ñgwas ñgay bay.

¹² Anəke na tsikateye naha a ndo mekeleñ eye hay nakə agəna ñgwas kə dzala ha ka Yesu bay nəteye mandza eye aye. Maa tsik na, neñ bəna Bəy Maduweñ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadə ndoweye ñgwas ñgay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadə ka təma mändze tə neñgeye na, mã həhar na bay. ¹³ Hərwi ñgwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dərma k. Tadə zal ñgay kə dzala ha ka Yesu bay ada tadə a say mändze ta ñgwas ñgay na, ñgwas mã kərah mändze mə gay ñgay bay. ¹⁴ Na tsik andza niye na, hərwi zal ñgay nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neñgeye i Mbəlom hərwi ñgwas nakə a dzala ha ka Yesu aye. Hərwi ñgwas nakə kə dzala ha ka Yesu zuk

bay aye na, andza niye dərma k. Kə ge zal mapa gər eye ka Yesu na, ñgwas ñgay na, i Mbəlom dərma k. Tadə kə ge andza niye bay na, wawa tay ta təriye andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nəteye ta təra andza niye bay, Mbəlom kə pa tay hay a walañ i ndo ñgay hay.

¹⁵ Kə ge ndoweye kə dzala ha ka Yesu bay, tadə a say məgər ha ndo neñged na, mã ye. Tadə kə gər ha, ki ye ñgway na, hasləka kəgəbay ñgwas, mã dzala wuray bay. Hərwi ñgay na, mənese andaya bay. A yay a gər a Mbəlom hərwi ada kã ndzum zay. ¹⁶ A nəkar ñgwas mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma təmiye ha zal yak hərwi yak na, ka sər dāw? A nəkar zal mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma təmiye ha ñgwas yak hərwi yak na, ka sər dāw? Ka sər bay tebiye.

Ndzum andza nakə Mbəlom a zalakum aye

¹⁷ Ane tuk na, kwa way mã pay bəzay a tsəved nakə Bəy Maduweñ a vəlay aye ada mã ndza andza nakə ahəl niye a zalayaw hərwi ada mã pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakə neñ faya na tətikateye a ndo hay ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹⁸ Tadə Mbəlom a zalaka nəkar madəsa bo eye na, ndza madəsa bo eye. Kə ge tadə Mbəlom a zalaka nəkar madəsa bo eye bay na, kã gwad «Na dəsiye bo» bay. ¹⁹ Agəna nəkar madəsa bo eye, kəgəbay agəna nəkar madəsa bo eye bay na, kame i Mbəlom na, nəte. Wu nakə ma giye ñgama mə dəma aye na, andaya bay. Wu nakə ma dzəniye kame i Mbəlom aye na, marəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. ²⁰ Kwa nəkar kəkay, kəkay na, Mbəlom a zalaka ka mändze andza niye.

²¹ Agəna Mbəlom a zalaka ahəl niye nəkar beke eye na, mã dzəma kar bay. Ane tuk na, tadə ka hutiyə tsəved matəre ndo barbarra eye ka ləviye gər yak aye na, lele dərma k sa tsa. ²² Na gwad tadə nəkar beke eye kã dzəma wuray bay na, hərwi tadə ahəl niye Bəy Maduweñ Yesu Kəriste a zalaka nəkar beke eye na, sər ha Bəy Maduweñ Yesu Kəriste kə təma kar ahaya abəra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakə

beke eye bay Bøy Maduweñ Yesu Kəriste a zalay ka məpay bəzay aye na, ka tərä beke i Kəriste. ²³ Nəkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbəlom a mbəda kurom ahaya na, tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Nəkurom na, ndo ɲgay hay. Hərwi niye kâ pumay bəzay a mədzal gər i ndo hay andza nakə beke hay faya ta pay bəzay a ndo i gay tay hay aye bay. ²⁴ Malamar ga hay, neñ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakə ahəl niye Mbəlom a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbəlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵ Anəke na, neñ faya na tsikiye ka haslaka neheye ta zla ɲgwas zuk bay ada tə dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakə na tsikiye aye na, Bøy Maduweñ Yesu a tsiken bay. Na tsikiye na, wu nakə na dzala mə gər ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye məpe faya mədzal gər hərwi neñ na, ndo dedek eye kame i Mbəlom ta gədañ i Bøy Maduweñ Yesu.

²⁶ Na zəba ka dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anəke aye, na dzala na, lele mändze andza nakə tə ndzawa aye. ²⁷ Kə ge ka zla ɲgwas tsiy na, kâ həhar na bay. Tadə ka zla ɲgwas zuk bay na, ndza andza niye, kâ pəla tsəved ka məzle ɲgwas bay. ²⁸ Ane tuk na, kwa tadə haslaka kə zla ɲgwas bəbay na, kə ge mənese bay. Tadə dem kə zla zal na, kə ge mənese bay dərma. Ane tuk na, sərüm ha na, ndo neheye ta ɲgwas tay hay aye kəgəbay tə zal tay hay aye na, faya ta siye dəretsətseh haladzay ka mändzibəra. Hərwi niye na gwad lele mändze ze məzle ɲgwas kəgəbay ze məzle zal hərwi ada kâ hutakwa dəretsətseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gər i bazlam nakə a señ mətsikakum aye na, anañ: Həlay nakə Mbəlom a vəlakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hərwi ma dazlay anəke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ɲgwas aye ta ndza ka tsəved i Mbəlom andza i ndo neheye ta zla ɲgwas bay aye. ³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nəteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ɲgwasiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nakə nəteye faya ta ɲgwasiye

bay aye. Ada ndo neheye faya ta səkəmiye wu hay aye na, tâ zəba faya ka wu nakə ta səkəm aye andza wu kəriye. ³¹ Ndo neheye faya ta giye məsler tə wu i mändzibəra aye na, tâ ndza andza nakə nəteye faya ta giye ha məsler tə wu niye hay bay aye, hərwi mändzibəra nakay anañ mandza eye anəke na, ma ndəviye.

³² A señ na, kâ dzalum wuray bay. Ndo nakə ɲgwas andaya faya bay aye na, ma piye mədzal gər ɲgay tebiye ka məsler i Bøy Maduweñ Yesu. Ma giye andza niye na, hərwi neñgeye mâ yay a gər a Bøy Maduweñ Yesu. ³³ Ndo nakə ta ɲgwas aye neñgeye, ma dzaliye na, ka wu i mändzibəra. A say məge na, wu nakə a yay a gər a ɲgwas ɲgay aye. ³⁴ Andza niye mədzal gər ɲgay na, sulo. ɲgwas na, andza niye dərma. ɲgwas nakə zal ɲgay andaya bay aye tə dem nakə ki ye a zla zal zuk bay ta pa mədzal gər tay ka məsler i Bøy Maduweñ Yesu. A satay məvəlay ha dərev tay tə bo tay a Mbəlom. ɲgwas nakə zal ɲgay andaya neñgeye a dzala na, ka wu i mändzibəra, a say məge wu nakə a yay a gər a zal ɲgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hərwi madzəne kurom düh bəna hərwi məgakum me bay. A señ düh na, mede kurom mâ ge lele ada kâ pumay bəzay a Bøy Maduweñ tə dərev kurom peteh.

³⁶ Anəke na tsikiye na, ka gawla ta mədel ɲgay. Tadə gawla a zəba faya a say mədel ɲgay ka zal ada ma geye mənese na, tâ zla bo. Tâ ge mənese bay. ³⁷ Ane tuk na, tadə gawla kə dzala ta dedek düh ma zliye mədel ɲgay bay na, ada tadə a dzala tə dərev ɲgay peteh ndəray a gay me ka məzle bay, bo ɲgay eye a dzala ɲgway ada ma sliye mändze tətə na, a ge niye na, lele. ³⁸ Andza niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ ɲgwas tə zal ɲgay ta ndziye na, huya. Tadə zal ɲgay kə mət na, ma sliye faya məzle zal mekeney eye andza nakə a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo məpa gər eye ka Yesu. ⁴⁰ Neñ na dzala, mâ ndza mahəngəye, hərwi ma ta ndziye ma sifa ta mənəngwese eye ma ziye nakə neñgeye tə zal

aye düh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa deŋ ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makəday a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hərwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedək nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta dəslay ha gər a bo. Duh wu nakə ma dzəniye ndo hay hərwi ada kâ yakwa kame kame aye na, mawudə bo nakə ka wudakweye bo nəte nəte mə walaŋ kway aye. ² Tadə ndoweye kə dəslay ha gər a bo ada a dzala mə gər ŋgay neŋgeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³ Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gər bo ŋgay andza niye təbey aye na, a wuda Mbəlom düh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpədakweye bay tsukudu ka həpədakweye daw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anan: Ka sərakwa ha kule na, wu dedək eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nəte ŋwen bəna siye hay andaya bay. ⁵ Dedək, siye i ndo hay tə gwad na, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka məndzibəra. Ka nəteye na, dedək mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweŋ hay andaya haladzay. ⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nəte ŋwen tsa. Neŋgeye Bəba kway. Wu neheye ka məndzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ŋgay. A ge kway na, hərwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay. Bəy kway na, nəte tsa dərma. Neŋgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ŋgay, ka hutakwa sifa wedəye na, tə həlay ŋgay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nəteye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedək. Ta huta gədan ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mənese. ⁸ Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu mənday na, ma təriye kway

ha ndo ŋwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərma.

⁹ Nəkurom, ka sərüm ha ka slumeye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədan ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedək aye, tadə ndo nakə gədan ŋgay andaya zuk bay kə ŋgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərma bədaw? ¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədan andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ŋgay aye. ¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzal gər ŋgay. Ka nasay na, a malamar yak dekdek bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ŋgway. ¹³ Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dāda sa bay, hərwi a seŋ malamar mā dəd abəra ka tsəved bay.

9

Pol a da ha məndze ŋgay

¹ Zəbum ka məndze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərüm bədaw? Neŋ na ŋgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dərə ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ŋgay mə walaŋ kurom aye bədaw? ² Kwa tadə ka dərə i ndo mekeleŋ eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərüm ha. Ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dākum ha Labara ŋwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta meŋeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴ neŋ na sla da nəkurom ka vəlumeŋeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaw? ⁵ Neŋ na sla məzle ŋgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta

ngwas ga nămaa hăhaliye salamay andza i Piyer tă siye i ndo i maslanj i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kăriste hay tăbădew? ⁶ Sa na, năkurom ka dzalum mata ge măsler hărwi măhute ha wu mănday a găr may na, nămay ta Barnabas dăkdăk dăw? ⁷ Tadă ndoweye nenjeye ma sidzew na, ma păliye wu mănday a găr ngay dăw? A'ay! Andza niye bay. Ndo măfăte kă făt, hohway eye kă nah na, ma ndiye. Ndo mătsăkure gănaw na, ma dătsiye wah eye ma siye bădăw?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mădzal găr i ndo zezenj dăkdăk tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya na, andza niye dărmak. ⁹ Mawatsa eye mă dărewel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakă sla ma giye măsler ma guvah aye na, kă pay wu ka bazlam bay, găr ha mă hăpăd wu mănday.*» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dăkdăk dădăk dăw? ¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nămay. Ayaw, tă watsa bazlam neheye ahəl niye na, hărwi may. Ndo nakă faya ma fătiye na, mă pa mădzal găr ta dădăk ma hutiyeye madagăr ngay. Ndo nakă faya ma kăzliye dăw aye, mă pa mădzal găr ta dădăk ma hutiyeye wu mănday. ¹¹ Ah lele! Nămay na, nămaa dăkum ha bazlam i Mbəlom andza nakă ta slăga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadă nămaa hutiyeye wu neheye ka măndzibăra aye abăra mă hălaj kurom na, lele bădăw? ¹² Tadă ta dădăk siye i ndo hay faya ta tsătsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nămay nămaa tsătsah na, lele dărmak bădăw? Kwa tadă andza niye bəbay na, nămaa tsătsah wuray abăra mă hălaj kurom bay. Dăretsătseh neheye a ndzamay a găr tebiye nămaa dăma hărwi a say măge wu nakă ma ngărəzliye na Labara Ngwalak eye i Yesu Kăriste bay.

¹³ Sărur ha na, ndo neheye faya ta giye măsler mă gay i mădăslay ha găr a Mbəlom aye na, faya ta hutiyeye wu mănday tay mă dăma. Ndo neheye tă kădăway naha wu a Mbəlom ma tăv măvălaj wu a Mbəlom aye na, tă hutawa wu mănday tay mă dăma dărmak. ¹⁴ Ndo neheye faya ta diye ha Labara Ngwalak eye na, andza niye dărmak. Bəy Maduwej kway Yesu a gwad ndo hay

ta vălatelye wu a ndo neheye faya ta diye labara ngay aye.†

¹⁵ Kwa tadă andza niye bəbay na, nenj na tsătsah fakuma wuray bay. Wu nakă na watsa aye na, na watsa hărwi ada kă slărurmenjew wu bay. Tă bəmalə nakă na tsătsahiye fakuma wu aye na, ngama nă măt. Ndăray mă nesenj ha mənġwese ga bay. ¹⁶ Labara ngwalak eye nakă faya na diye ha aye na, ma vălənġeye tsăved măge ha zlapay bay. Maa genj faya kutonj na, Yesu. Na dă ha bay na, dăretsătseh ka găr ga. ¹⁷ Tadă nenj eye na dzalay a găr ga na dătay ha labara wedeye a ndo hay na, hăbe ta vălənġeye merəbe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Măsler eye nakay na, nenj na zla tă găr ga bay. Na giye na, hărwi Mbəlom a vălənġ hărwi ada nă ge. ¹⁸ Kă ge andza niye na, merəbe ga na, wuye mey? Merəbe ga na, faya na diye ha Labara Ngwalak eye kăriye, faya na tsătsahiye tă vălənġ faya wu bay. Na sliye faya matsătsehe ndo tă vălənġ wu hărwi Labara Ngwalak eye nakă faya na diye ha aye. Ane tuk na, a senj bay.

¹⁹ Na ndziye na, na ləva găr ga, ndăray ma sliye faya măləvenġ găr bay. Ane tuk na, na tăra beke hărwi ndo hay tebiye na, tă găr ga eye hărwi ada tă yaw tă pa mădzal găr ka Bəy Maduwej Yesu. ²⁰ Nenj mă walanj i Yahuda hay na, na ndziye andza năteye hărwi ada nă hălata ahaya ka tăv i Bəy Maduwej Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədanj ngay andaya fagaya bay. Ane tuk na, nenj mă walanj i ndo neheye ta rəhay ha găr a bazlam mapala eye na, na giye andza năteye hărwi ada nă hălata ahaya ka tăv i Bəy Maduwej. ²¹ Ahəl nakă nenj mă walanj i ndo neheye tă săr bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza năteye hărwi ada nă hălata ahaya ka tăv i Bəy Maduwej dărmak. Andza măgwede nenj na, na rəhay ha găr a bazlam i Mbəlom mapala eye tăbey. A'ay! Nenj faya na rəhay găr hărwi faya na rəhay ha găr a Kăriste. ²² Ahəl nakă nenj ta ndo neheye ta huta gədanj ka tsăved i Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza năteye hărwi ada na dzăniye tay ha tă huta gədanj ka tăv i Bəy Maduwej. Ahəl nakă nenj ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza

* 9:9 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. † 9:14 Zăba mă Mata 10.10; Luka 10.7.

nəteye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada nā təma tay ha siye hay. ²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara Nğwalak eye mâ ye kame kame. Mbəlom mâ pa fagaya nğama, ka neŋ ta ndo nğay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

²⁴ Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nəteye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nəte tsa, ma hutiyə merəbe i mahway nğay. Neŋ faya na gwadəkumeye: Gum gədanj andza ndo mahway hay hərwi ada kâ hutum merəbe kurom dərma. ²⁵ Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tətikiye, ta ndudiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo neŋged aye ada ma hutiyə merəbe nğay aye. Ane tuk na, merəbe nğay niye ta vəleye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i Mbəlom hərwi ada kâ hutakwa merəbe nakə ma nasiye dāda bay aye. ²⁶ Hərwi niye neŋ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neŋ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay nğay a ma a zay bay aye. Neŋ na, andza ndo nakə ma feye a mətasl kafats kəriye bay. ²⁷ Neŋ eye na geye dərətsətseh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəseŋeye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra aye na, neŋ ndo məde ha bazlam nğay a ndo hay nā təra ndo i dəba bay.

10

Israyel hay mə makukulek

¹ Malamar ga hay, wu nakə a ge bo ahəl niye ta bəba tətə kway hay aye, a seŋ na, mâ makumaw a gər. Mbəlom kə dərəzl tay ha nəteye tebiye tə makukulek. Nəteye tebiye ta tas ta bəlay nakə tə zalay Bəlay Ndozza aye.* ² Nəteye tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ tay ha mə makukulek ada ma dəlov hərwi ada tātəra nəteye madzapa eye tə Musa. ³ Nəteye tebiye ta nda wu mənday eye nəte

nakə a yaw mə mbəlom aye†, ⁴ ada nəteye tebiye ta sa yam eye nəte nakə Mbəlom a vəlatay aye dərma. Yam nakay na, yam nakə a gəzaw abəra ma hotokom aye.‡ Maa vəlatay hotokom niye na, Mbəlom. Hotokom eye niye na, Kəriste ada a laka tay ha. ⁵ Kwa tadə ta nğatay a masuwayaŋ nakə Mbəlom a ge aye bəbay na, həlay a vay a ndo hay tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. Hərwi niye ndo hay ta mət tolololo mə kəsaf kwa ka waray.§

⁶ Wu neheye na, ta gakweye daf. Ta vəlakweye matətike hərwi ada bor i bo kway mâ ye kway ha ka mäge mənese andza nəteye bay.* ⁷ Siye hay mə walaŋ tay tə dəslyay ha gər a kule. Andza niye, tə watsa a dərəwel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo hay tə ndza, tə nda wu mənday ada tə sa wu məsay. Tsa na, tə lətse hərwi mäge həbad ta mədəslyay ha gər a kule.†» Nəkurom na, kâ tərūm ndo i kule hay andza nəteye təbey. ⁸ Kâ gakwa madama andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay aye bay. Nəteye ta mət ada Mbəlom a kəf tay ha pat eye nəte gwezem kuro kuro sulo gər eye mahkar hərwi nakə tə ge madama aye.‡ ⁹ Nəkway na, kâ dzakwa ha Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay tə dza ha Mbəlom aye bay. Dədce a dza tay ha ada ta mət hərwi nakə tə ge andza niye aye. ¹⁰ Kâ guŋguzum ka Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay, ta guŋguzay a Mbəlom aye bay. Nəteye niye na, gawla i Mbəlom nakə a kədawa ndo hay aye kə kəf tay ha hərwi nakə ta guŋguz aye.

¹¹ Wu neheye tebiye a ge bo aye na, məgatay daf a ndo hay hərwi ada tātə ge metsehe. Tə watsa na wu neheye a Dərəwel i Mbəlom na, hərwi ada kâ tətikakwa wu neheye, nəkway neheye mandza eye mə həlay nakə mazlambar məndzibəra ma ndəviye aye. ¹² Hərwi niye, ndo nakə a dzala mə gər nğay neŋgeye malətsa eye duwirre lele aye na, mâ ge metsehe bəna ma ta dədiye. ¹³ Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbəlom

* **10:1** Madayaw abəra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35. ‡ **10:4** Məpesle 20.8-11. § **10:5** Məpesle 14.16, 23, 29-30. * **10:6** Məpesle 11.4, 34. † **10:7** Madayaw abəra ma Ezipt 32.6. ‡ **10:8** Zəba mə Məpesle 25.1-9.

na, ma dzaniye kway andza nakə a tsik aye. Tadə Fakalaw kə say ma dziye kurom ha na, tə wu nakə ma ziye gədaŋ kurom aye na, Mbəlom ma vəleye tsəved bay. Mbəlom ma vəlakumeye gədaŋ məsəmay naha a mədze i fakalaw nakə ma dziye kurom ha aye.

¹⁴ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye: Mbədumay dəba a mədəslay ha gər a kule. ¹⁵ Na tsik niye na, a nəkurom ndo neheye ka dzalum gər lele aye. Dzalum gər ka wu nakə na tsikakum aye na, dedək tsukudu dedək bədaw? ¹⁶ Ahəl nakə nəkway faya ka ndayakweye wu mənday i Bəy Maduweŋ ka təv manəte eye ada ahəl nakə ka gawakway naha sisə a Mbəlom hərwi məse wu nakə ka sawakwa ma gəvet aye na, nəkway tə Yesu Kəriste madzapa eye hərwi bambaz ŋgay bədaw? Ahəl nakə ka ŋgənakweye peŋ ada faya ka ndayakweyeŞ aye na, nəkway madzapa eye tə bo i Yesu Kəriste bədaw? ¹⁷ Nəkway haladzay, ane tuk na, ka tərakwa andza bo nəte hərwi ka ŋgənakwa peŋ eye nəte.

¹⁸ Mum ahaya mədzal gər kurom ka Israyel hay təday. Tə kədawa wu hay ka təv məvəlay wu a Mbəlom. Ndo neheye ta həpədawa slo niye na, nəteye madzapa eye ta Mbəlom.

¹⁹ A seŋ məgwede na, mey? Andza məgwede kule tə slo ŋgay niye na, wu lele eye hay daw? ²⁰ A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sərurum ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay tə kəd aye na, tə kədətay a fakalaw hay bəna a Mbəlom bay. A seŋ na, nəkurom ka dzapum tə fakalaw hay duh bay!

²¹ Ka zlumeye gəvet i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ka sumeye ha wu məsay ada ka mbədumeye bo vərələh ka zlumeye gəvet i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mənday i Bəy Maduweŋ i Yesu Kəriste ada ka mbədumeye bo vərələh ka ndayumeye i fakalaw hay dərma na, ma giye bo bay. ²² Ka gakwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweŋ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neŋgeye ta gədaŋ daw?

Gum wu nakə ma dzaniye siye i ndo hay aye

²³ Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzaniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzaniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴ Kwa way mâ pəla na, wu nakə ma dzaniye ndo hay aye. Kâ pəlum wu nakə ma dzaniye bo kurom eye dekdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzaniye ndo hay aye. ²⁵ Tadə a sakum masəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweŋ mâ gakum faya me bay, səkəmmum, həpədum. ²⁶ Sərurum ha na, tə watsa a Derewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweŋ.*»

²⁷ Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vəlaka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukudu faya ka giye lele du na, mâ dzəma kar bay. ²⁸ Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəd bay. Ka həpəd na, ka nasay ha mədzal gər i ndo niye. ²⁹ Na tsik niye na, ka wu nakə neŋgeye ma dzaliye mə gər ŋgay aye bəna hərwi mədzal gər yak bay.

Agəna ndoweye ma gwadiye: «Neŋ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedeŋeye: “Kâ nda bay, ka ta nasay ha mədzal gər i ndo mekelen eye” na, hərwi mey? ³⁰ Tadə na gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meŋeye ha mənese na, hərwi mey?»

³¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anan: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambaday ha a Mbəlom aye. ³² Kâ gum wu nakə ma dadiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, kâ dədum ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved

Ş 10:16 Luka 22.19; 1 Korinje hay 11.23-26. * 10:26 Derewel dəmes hay 24.1.

bay. ³³ Gum andza neñ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a señ na, mâ yatay a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neñ eye bay. Duh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha.

11

¹ Tərūm andza neñ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Hasləka hay ta ngwas hay kame i Mbəlom

² Neñ faya na zambadəkumeye naha hərwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye. ³ A señ na, sərūm ha dərma. Yesu Kəriste na, ka gər i hasləka hay tebiye. Hasləka na, ka gər i ngwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴ Tadə hasləka ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dāy ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsaday a Yesu Kəriste nakə bəy ngay aye. ⁵ I ngwas na, ahəl nakə faya ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dāy ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərkađ a gər na, ka tsaday a hasləka nakə bəy ngay aye. A ge horoy andza i ngwas nakə mahəza gər eye. ⁶ Ngwas nakə a say məbere dərkađ a gər bay aye na, wal wal tə mədəse abəra ka məkwetse bay. Tadə ngwas kə dəs abəra ka məkwets ngay kəgəbay a həz na gər na, ka sərakwa niye na, wu nakə ma geye horoy aye. Kə ge andza niye na, mâ gər ha gər kəriye bay, mâ ɓar a dəma dərkađ. ⁷ Tadə hasləka ma dūwulay me a Mbəlom na, mâ zla dzagwa abəra mə gər hərwi Mbəlom a ge na na, ka mandzəkut bo ngay. Ma bəziye ha məzlaɓ i Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ngwas ma bəziye gədañ i hasləka. ⁸ Sərūm ha, Mbəlom a ge hasləka na, a ge tə bo i ngwas bay. A ge ngwas dūh na, tə bo i hasləka. ⁹ Sa na, Mbəlom a ge hasləka hərwi ngwas bay. A ge ngwas dūh na, hərwi hasləka. ¹⁰ Kə ge andza niye na, ngwas hay tâ ɓar dərkađ a gər hərwi məde ha na, faya

ta rəhay ha gər a zal tay hərwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dərma.

¹¹ Kwa ka təra andza niye bəbay na, nəkway neheye madzapa eye ta Bəy Maduweñ Yesu Kəriste aye na, ka sərakwa ha ngwas na, a ndzay ka həlay na, a hasləka. Hasləka bəbay na, a ndzay ka həlay na, a ngwas. ¹² Mbəlom a ge ngwas na, tə bo i hasləka. Ngwas nakə Mbəlom a ge aye bəbay a wa hasləka. Kâ mətsakwa ha gər bay, maa vəl wu tebiye na Mbəlom.*

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumen tey. Tadə ngwas ma diye a məhay gər mata dūwulay me a Mbəlom gər kəriye na, lele dāw? Kə ge lele na, tsikumen. ¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tə sər tadə hasləka kə gər ha məkwets ngay ndzəvawwa, i ngay na, horoy. ¹⁵ Ngwas na, tadə kə gər ha məkwets ngay zəbol eye na, lele haladzay dūh. Mbəlom a vəlay məkwets ngay mâ ge zəbol eye na, hərwi ada mâ ngahay na gər, mâ ndza ndozlayzlayya bay.

¹⁶ Tadə a say a ndoweye məkəde wuway ka bazlam nakay sa na, sərūm ha nəmay nəmaa sər na, andza nakay ada siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər tsəved mekeleñ eye wal bay.

Dafi Bəy Maduweñ Yesu

Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷ Wu mekeleñ eye andaya nakə na dəkumeye ha aye. Nengeye na, na gəkumeye naha faya sisə bay. Tadə na makum ha mañgok na, hərwi ahəl nakə ka hayum gər mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, wu nakə lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakə lele bay aye. ¹⁸ Hərwi wu nakə kurre na tsəne, tə tsiken aye na, wuye mey? Tə gweden: Ka hayum gər hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka ngənanwum bo mə walañ kurom təv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedək tsukudu? ¹⁹ Mañgəne bo niye na, mâ ge andaya dedək ngway hərwi ada ndo hay tâ ngatay a ndo neheye nəteye faya ta pay bəzay a Yesu tə dərev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahəl nakə ka hayum gər aye, ka ndayawum na, dafi Bəy Maduweñ†

* **11:12** Zəba mə Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23. ada Korinje manəte eye 10.16.

† **11:20** Dafi Bəy Maduweñ: Zəba ka mede 23 hus ka 26,

bay. ²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu mänday ngay dekdek tsa, a hway faya bəse ka mände. Hərwi niye ndo siye hay tə ndzawa tə may ada siye hay nətəye tə kwayawa. ²² Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu mänday kurom eye mətəgay kurom eye hay bədaw? A sakum matəre ha siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wu kəriye na, hərwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mətawak hay andza niye na lele daw? Na gwadəkumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadəkumeye daw? A'ay! Duh na zambadəkumeye bay.

²³ Bazlam neheye na tətikakum aye na, maa tətiken na Bəy Maduweŋ Yesu ada na dəkum ha. Ahəl niye ta həvad, ta ta giye faya daf na, a zla peŋ, ²⁴ a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngəna ha peŋ niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kə dzalum ha ka neŋ.» ²⁵ Andza niye dərma, ta ndəv ha mände wu mänday na, a zla gəvet, a gwad: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahəl nakə ka sumeye na, gum ha andza nakay anəke aye hərwi ada kə dzalum ha ka neŋ.» ²⁶ Bazlam i Bəy Maduweŋ neheye tə dā ha na, pat pat ahəl nakə faya ka ndayum peŋ andza nakay ada faya ka sumeye wu məse na, nəkurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bəy Maduweŋ kə mət hərwi mətəme kway ha.

²⁷ Hərwi niye ndo nakə kə nda peŋ i Bəy Maduweŋ i Yesu ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwədə kə ge mənese ka slo i bo ada ka bambaz i Bəy Maduweŋ Yesu. ²⁸ Andza niye kwa way kə say mände peŋ ada məse wu məse na, māt tsətsahay a mədzal gər ngay lele təday. Tadə wuray andaya bay na, māt nda ada māt sa. ²⁹ Hərwi ndo nakə kə nda peŋ ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ, tadə ka rəhay ha gər a bo i Bəy Maduweŋ bay, kə ge mənese ada sariya ma gəsiye na. ³⁰ Hərwi niye ndo kurom hay haladzay nətəye dāvats eye hay, siye hay ta ge bəle, ada siye hay ta mət. ³¹ Tadə ka tsətsahakwa ka mədzal gər kway təday

na, həbe Mbəlom ma gəsiye kway a sariya bay. ³² Ane tuk na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma gəkweye sariya ada faya ma vəlakweye dərətsətseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i məndzibəra hay aye na, nəkway kə dədəkwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mände wu mänday i Bəy Maduweŋ aye na, həbum siye i ndo kurom hay tāt yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, māt ndayaw wu mänday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədan neheye Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədan neheye wal wal Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye. A seŋ na, sərum ha lele.

² Sərum ha, ahəl niye ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəsławumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədan i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay. ³ Hərwi niye a seŋ na, sərum ha ndo nakə a tsik me ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neŋgeye ma sliye faya məgwədə: «Mbəlom māt vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa bay na, ndəray ma sliye faya məgwədə: «Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ kway» na, ma tsikiye tətə bay.

⁴ Məsəfəre Tsədanŋa eye na, nətə ngweŋ, ane tuk na, faya ma vəliye gədan hay a ndo hay wal wal hərwi mäge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bəy Maduweŋ a vəlateye a ndo hay hərwi ada tāt ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, Bəy Maduweŋ Yesu neŋgeye na, nətə ngweŋ. ⁶ Tsəved andaya hərwi mäge ha məsler hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, maa vəl gədan eye a ndo hay na, Mbəlom nətə ngweŋ. ⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədan i

Məsəfəre ɲgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way mâ dzəna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Məsəfəre a vələtay gədan ka mətəsike bazlam i metsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a dətay wu hay ada a vələtay gədan mətəsike parakka. Nəteye tebiye, maa ge məsler mə nəteye na, Məsəfəre eye nəte. ⁹ Ndo mekeleɲ eye na, Məsəfəre a vələy gədan ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta dedek eye. Ndo neɲged na, Məsəfəre a vələy gədan məmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəl gədan niye na, Məsəfəre eye nəte ɲgweɲ. ¹⁰ A vələtay a ndo siye hay gədan i məge masuwayaɲ. Siye a vələtay gədan məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vələtay gədan məsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədanɲa eye ta məsəfəre ɲgwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vələtay gədan mətəsike bazlam i gəma neheye tə sər bay aye. Ndo mekeleɲ eye hay a vələtay gədan məma ha bazlam neheye ndo mekeleɲ eye tə tsik aye. ¹¹ Maa ge məsler niye na, Məsəfəre eye nəte. Neɲgeye nəte ɲgweɲ nakə a vəl wu neheye tebiye aye. A ɲgəna gədan hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo nəte

¹² Zlakwa mandzəkit bo eye tə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, nəte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ɲgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bəbay na, bo ɲgay na, nəte ɲgweɲ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza niye dərmak. ¹³ Nəkway tebiye Mbəlom ka dzəhuɓ kway ha na, ta gədan i Məsəfəre ɲgay hərwi matəre kway ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəkway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məse.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay. ¹⁵ Kwa sik mâ gwad: «Neɲ wal abəra ka bo hərwi neɲ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neɲgeye huya ka bo. ¹⁶ Tadə kwa zləm mâ gwad: «Neɲ wal abəra ka bo hərwi neɲ na, dərə bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na,

neɲgeye huya ka bo. ¹⁷ Tadə bo i ndo na, dərə dəkdek tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dəkdek tsa na, wu ma zeye ma kəkay? ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakə a say aye. ¹⁹ Tadə Mbəlom mâ ge ndo sədok nəte tsa, kə ge faya wu mekeleɲ eye bay na, niye na, ka təra bo dāw? ²⁰ Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nəte ɲgweɲ.

²¹ Tadə kə ge andza niye na, dərə ma sliye faya məgwaday a həlay: «A seɲ kar bay» na, ma sliye faya mətəsike bay! Gər dərmak ma sliye faya məgwaday a sik: «A seɲ kar bay» na, ma sliye faya mətəsike bay! ²² Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoɲ nəteye andaya. ²³ Hawal neheye fakwaya ka dəsłakwatay ha gər bay aye na, nəkway faya ka gakwat-eye gər lele düh. Hawal neheye faya ka ɲgahakweye abəra ka dərə i ndo hay aye na, nəteye na, faya ka gakwateye metsehe haladzay. ²⁴ Hawal neheye ka bo kway dərə a ɲgatay aye na, ɲgama andaya məɲgehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ɲgay a ge bo i ndo hay na, tâ dəsłay ha gər a hawal neheye tə dəsławay ha gər bay aye. ²⁵ A ge andza niye na, hərwi ada bo mâ ɲgəna wal wal bay. A say düh na, hawal neheye ka bo aye tâ dzəna bo nəte nəte mə walaɲ tay. ²⁶ Tadə hawal nəte ka bo kway faya ma giye dərətsətseh na, neɲgeye tə siye hay tebiye faya ta giye dərətsətseh dərmak. Tadə faya ka dəsłakway ha gər a hawal neɲged nəte na, neɲgeye tə siye hay tebiye dərmak ta ɲgwasiye.

²⁷ Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manəte eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way neɲgeye hawal i bo i Yesu Kəriste. ²⁸ Mə walaɲ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tâ ge məsler ɲgay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslaɲ hay. Masulo eye a pala ndo məde ha bazlam ɲgay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tâ tətikatay bazlam ɲgay a ndo hay. A pala ndo mekeleɲ eye hay dərmak hərwi ada tâ ge masuwayaɲ. Siye hay ndo məmbəle

tay ha ndo hay. Siye hay a vëlatay gëdan ka madzëne ndo hay. Siye hay a vëlatay gëdan mëndze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mëtsike bazlam i gëma hay wal wal neheye tã sër bay aye. ²⁹ Andza nakë ka ngatumay aye na, Mbëlom a pa tay ha tebiye nëtëye ndo i maslan i Yesu daw? Tebiye ndo mädë ha bazlam i Mbëlom daw? Tebiye ndo matëtikatay bazlam i Mbëlom a ndo hay daw? Tebiye ta giye masuwayan daw? ³⁰ Tebiye ta mbëliye ha ndo hay abëra ma dävats daw? Tebiye ta tsikiye me tã bazlam i gëma neheye ndo hay tã sër bay daw? Tebiye ta miye ha bazlam daw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay. ³¹ Ane tuk na, pëlum wu neheye ngwalak eye hay Mësëfäre ma vëlateye a ndo aye hërwi ada kâ hutum.

Anëke na, na dakumeye ha tsävëd lele eye sa, nakë a ze siye hay haladzay hërwi ada kâ yum tã dëma.

13

Mawudë bo a ze kwa mey

¹ Kwa tadë na sër mëtsike me tã bazlam i gëma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbëlom hay, na wudä ndo hay bay na, na tëra andza bäre nakë ta fay na, a löve ndoy ndoy këriye tsa aye, kægëbay andza mendelen nakë a gatay zlëm a ndo hay aye. ² Tadë kwa gëdan ga andaya mädë ha bazlam i Mbëlom, tadë kwa na sër wu hay tebiye, tadë kwa gëdan ga andaya mësëne wu i Mbëlom neheye mangaha eye, kwa ta mädzal gër ga nakë na dzala ha ka Mbëlom aye na gwädäy ha a mahëmba «Lätse, do abëra kanan» ada kã lätse, ki ye, ane tuk na, tadë na wudä ndo hay bay na, neñ na, wuray këriye. ³ Kwa tadë na ngënatay wu ga hay a ndo i mëtawak hay, kwa tadë na tëma tã kal ga ha a ako na dul a dëma hërwi mädzal gër, tadë na wudä ndo hay bay na, wuray ma geñeye ngama kwa tsekwen bay tebiye.

⁴ Ndo nakë a wudä ndo hay aye na, ma giye ngatay, ma gateye ngwalak a ndo hay, ma giye sëlak bay, ma giye zlapay bay, ma dëslay ha gër a bo bay. ⁵ Ndo nakë a wudä ndo hay aye na, ma giye wu nakë a ge horoy aye bay, a pëlay wu a gër ngay dëkdëk bay, wu a ndalay bay, a ge zëgäle ta ndo hay bay.

⁶ Ndo nakë a wudä ndo hay aye na, mënese a yay a gër bay, ane tuk na, dërev ngay a ngwasa düh na, tã wu neheye ngwalak eye.

⁷ Ndo nakë a wudä ndo hay aye na, a sëmây naha a dëretsätseh kwa a hëlay waray, kwa kädäy a dzala ha ka Mbëlom huya, pat pat a pa mädzal gër ngay na, ka täv i Mbëlom. Neñgeye mandza eye pat pat bëñbëñ.

⁸ Mawudë bo na, a dze tábey. Bazlam i Mbëlom neheye ndo hay tã dawatay ha a ndo hay aye na, ta ndëviye. Hëlay eye ma slaweye, bazlam i gëma neheye faya ka tsikakweye ta ndëviye. Mësäre wu hay neheye ka sërakwa anëke aye ta ndëviye dërmak. ⁹ Ma ta giye andza niye hërwi ka sërakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbëlom nakë ka dawakwa tay ha a ndo hay aye bëbay na, ka sërakwa tebiye zuk bay. ¹⁰ Ane tuk na, aza ahël nakë Mbëlom ma dakway ha wu neheye ngwalak eye dedek aye na, wu neheye ka sërakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹ Tsënum! Ahël niye neñ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsënawa wu andza wawa hay. Anëke na tëra ndo bagwar eye na, mëndze ga andza i wawa hay sa bay. ¹² Anëke na, ka ngatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zëbakwa däre a malam. Pat eye ma slaweye ka ngatakweye parakka tã däre kway. Anëke na sër wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na sëriye wu kwetseh kwetseh andza nakë Mbëlom a sër ga ha kwetseh kwetseh aye dërmak.

¹³ Wu neheye ta ndëviye bay aye na, anan nëtëye mahkar: Mädzal gër nakë ka dzalakwa ha Mbëlom aye, mëpe mädzal gër ka wu nakë ka ta hutakweye ka täv ngay aye ada mawudë bo nakë ka wudakwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawudë bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gëdan neh-eye Mësëfäre ma vëlateye a ndo hay aye

¹ Rëzlumay a gër matäre tädäy na, ndo mawudë ndo hay. Pëlum tã dërev kurom peteh gëdan neheye Mësëfäre ma vëlateye a ndo hay aye hërwi ada kâ hutum. Gëdan nakë kâ pëlum aye a ze siye hay tebiye

aye na, mæde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye. ² Tadə ndoweye a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədaŋ i Məsəfəre, wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye. ³ Ane tuk na, ndo nakə a dātay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye a tsikatay a ndo ŋgay hay. Bazlam ŋgay niye hay na, ma vəlateye gədaŋ. Wu nakə faya ma tsikateye, ma mateye naha dərev hərwi ada tã gəl, tã ye kame kame. ⁴ Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ŋgay eye ŋgway. Ndo nakə a dā ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye dūh faya ma vəlateye gədaŋ a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵ A seŋ nəkurom tebiye kã tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutoŋ ndo məma ha mã ge andaya tə bazlam i gəma ŋgay hərwi ada ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu tebiye tã gəl ada tã ye kame kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma tsikiye bazlam i gəma neheye a sər bay aye.

⁶ Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sər bay aye na, na gakumeye ŋgama na, ma kəkay? Tadə na dākum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye bay, na dākum hay siye i wu hay bay, na dākumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekweŋ bay tebiye!

⁷ Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndərloy ta gandzaval. Tadə ndo mæfe ta fa tæde tæde bay na, ndo hay ta səriye mæpaka naha faya bay. ⁸ Mæfe fagam bəbay na, andza niye dərma. Tadə agəna gəma ta gəma neŋged ta giye vərəm ada tadə ndo mæfe fagam i mede a vərəm kə fa na tə dəma bay na, ndəray ma diye a vərəm niye bay. ⁹ I kurom dərma na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndəray a sər bay aye na, ndo hay ta tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay? ¹⁰ Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka mændzibəra. Bazlam i gəma

hay tebiye a satay mægwede wu andaya. ¹¹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsikeŋ me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neŋgeye mbəzlew kame ga ada neŋ dərma andza mbəzlew kame ŋgay. ¹² Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye pəlum tə dərev kurom peteh gədaŋ neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kã hutum haladzay. Ane tuk na, wu nəte na, wudum wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu mægəle ada ma ye kame kame aye.

¹³ Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, mã dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfəre mã vəlay gədaŋ məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye. ¹⁴ Tadə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre ga neŋgeye faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Dədək, ane tuk na, metsehe ga andaya mə dəma bay. ¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada nã tsəne. A seŋ mæge dəmes ta məsəfəre ga tə bazlam neheye na tsəne bay aye ada a seŋ mæge dəmes tə metsehe ga dəmes neheye na tsəne aye.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha sisə a Mbəlom tə bazlam neheye ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheye tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nəteye tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay. ¹⁷ Məgay naha sisə yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo neŋged bay.

¹⁸ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheye na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye. ¹⁹ Ane tuk na, ahəl nakə neŋ ta ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ŋgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheye ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikateye gər i bazlam hay gwezem kuro vədvd haladzay tə bazlam neheye tə sər bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərūm andza wawa ndəriz hay. Nəteye na, tə sər mäge mənese bay. ²¹ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ a gwad:

«Nəŋ na sləriye naha ndo i gəma neŋged hay ka təv i ndo ga hay.

Ta tsikateye bazlam ga tə bazlam i gəma mekelen eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na,

ndo hay ta peŋeye faya zləm wal bay.* »

²² Hərwi niye mətsike me tə bazlam neheye tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nəteye bəna a ndo neheye ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahəl nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, tadə nəkurom tebiye faya ka tsikumeye tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye tə sər wuray bay aye kəgəbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gər a vuwakum.

²⁴ Ane tuk na, tadə duh nəkurom tebiye faya ka dumeŋeye ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tə sər wuray bay aye, ta ye naha na, ta səriye ka mənese tay. Wu nakə ta tsəniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mə dərev tay. ²⁵ Wu neheye maŋgaha eye tə dzala mə gər tay aye na, ma ndohwaweye parakka. Tsa na, ta dəkweye gurmets a Mbəlom, ta dəslay ha gər ada ta tsikiye parakka tə bazlam tay, ta gwadiye Mbəlom andaya mə walaŋ kurom ta dedək.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kəkay? Ka hayum gər na, ndoweye ma giye dəmes, ndo neŋged ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay, ndo neŋged ma tsikiye wu nakə maŋgaha eye Mbəlom a dāy ha aye, ndo neŋged neŋgeye na, ma tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay

aye, ada ndo neŋged ma miye ha parakka wu nakə a tsik tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye. Wu nakə faya ka gumeye tebiye na, gum hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tā gəl.

²⁷ Tadə ndo hay andaya a satay mətsike me tə bazlam i gəma neheye ndo a sər bay aye na, ndo sulo kəgəbay mahkar ta tsik tsa, mâ ze ndo hay mahkar bay, ada tâ tsik na, nəte ta nəte. Ada ndoweye mâ ma ha wu nakə tə tsik aye. ²⁸ Tadə ndəray andaya məma ha bay na, tâ ndza tətə. Tâ dzala mə gər tay ada tâ tsikay a Mbəlom.

²⁹ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tâ tsik me tsa. Ndo siye hay tâ pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedək tsukudu dedək bədaw? ³⁰ Tadə ndoweye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a dā ha wu wedeye a ndo neŋged mə walaŋ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mâ gər ha mətsike hərwi ada ndo neŋged mâ tsik me. ³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye məde ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nəte ta nəte hərwi ada nəkurom tebiye kâ tətikum wu ada kâ vəlumatay gədan a ndo siye hay. ³² Ndo nakə gədan i Məsəfəre andaya faya məde ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məgay metsehe a gədan eye niye dərma. ³³ Andza niye hərwi wu nakə ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gər a Mbəlom bay. Neŋgeye a say duh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ŋgwas hay tâ ge na, andza ŋgwas neheye ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tebiye. ³⁴ Ka hayum gər ka təv manəte eye na, tâ ndza tətə, tâ tsik me bay. Nəteye na, tsəved tay andaya mətsike me bay. Ŋgwas hay na, tâ rəhay gər a hasləka hay andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye. ³⁵ Tadə wu andaya nakə ta tsəne bay aye ada a satay matsətsehe aye na, tâ tsətsah ma məhay gər bay, tâ tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ŋgwas ma tsikiye me ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, lele bay.†

³⁶ Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbəlom a yaw abəra mə gay kurom ba! Kəgəbay

* 14:21 Zəba ma Ezay 28.11-12. † 14:35 1 Korinthe hay 11.5.

ka dzalum na, maa tsæne bazlam nakay na, nækurum dekdék ba! ³⁷ Tadæ ndoweye kə dzala mə gər ŋgay kə huta gədan i mæde ha bazlam i Mbəlom kəgəbay gədan mekelen i Məsəfəre, mâ sər ha wu nakə na watsa kanan aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduwen kway. ³⁸ Tadæ ndoweye kə sər wu nakə na watsa aye, bazlam i Bəy Maduwen bay na, nəmay dərma kə nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay ha dærev kurom ka mapəle mæde ha bazlam i Mbəlom ada kâ gumatay me a ndo hay mətəsike me tə bazlam i gəma hay bay. ⁴⁰ Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərma kə.

15

Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahan

¹ Malamar ga hay, anəke a seŋ na, məmakum ahaya a gər Labara Ŋgwalak eye nakə na dəkum ha ahəl niye aye. Ka tənum a dærev kurom, ka dzalum ha faya lele. ² Labara niye ŋgwalak eye na, nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye tadæ faya ka dzalumeye huya andza nakə na tsikakum aye. Tadæ faya ka gumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedék bay.

³ Na tətikakum na, wu nakə Yesu Kəriste a tətiken aye. Wu nakə a ze kwa me tebiye na lah matətikakum aye na, Yesu Kəriste kə mət hərwi mezeleme kway andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye. ⁴ A mət na, tə pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lətsew abəra ma mədahan andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye. ⁵ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahan aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye i gawla ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye. ⁶ Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədza l gər hay ka Yesu ta ziye temerre zləm, nəteye tebiye tə ŋgatay a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nəteye andaya tə dære. ⁷ Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslan siye hay tebiye dərma kə.

⁸ Tsa na, maduk i duk eye a bəzeŋ ha bo a neŋ dərma kə. Pat eye niye neŋ na təra na, andza wawa nakə tə wa na kə ndis

a kiye i məwe ŋgay bay aye. ⁹ Neŋ na, wawa eye tsekwededen mə walaŋ i ndo i maslan i Yesu hay. Neŋ na sla dā tā zelen ndo i maslan i Yesu bay hərwi na gatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədza l gər hay ka Yesu. ¹⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay nakə na təra ndo i maslan ŋgay andza nakay anan ka ŋgatumen anəke aye. Ŋgwalak i wu nakə a geŋ aye na, ka təra kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslan i Yesu hay. Ane tuk na, gədan nakə na ge ha məsler aye na, i ga bay. Maa pa fagaya ŋgama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neŋ na, neŋgeye. ¹¹ Andza niye, kwa tadæ maa tsikakum Labara Ŋgwalak eye niye na, neŋ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslan i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara Ŋgwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahan

¹² Labara Ŋgwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahan. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahan bay na, ma kəkay? ¹³ Tadæ ta dedék ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahan bay na, andza məgwede Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahan bay bəna mey? ¹⁴ Tadæ neŋgeye kə lətsew abəra ma mədahan bay na, andza məgwede bazlam i Mbəlom nakə nəmaa dā ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədza l gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ŋgama bay. ¹⁵ Tadæ kə ge andza niye na, andza məgwede nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikat-eye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahan. Ane tuk na, tadæ ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahan bay na, Mbəlom neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahan bay. ¹⁶ Tadæ Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahan bay na, Yesu Kəriste dərma kə, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan bay. ¹⁷ Tadæ Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahan bay na, mədza l gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma

giye ɲgama bay ada nakurom na, huya mə mezeleme. ¹⁸ Andza mægweđe ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele. ¹⁹ Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada mâ dzəna kway ka məndzibəra dəkdek tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedek Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. A da ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərmak. ²¹ Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkətay tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahaŋ na, ndo nəte dərmak. ²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiyə sifa. ²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mələtsew kurre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo ɲgay hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tuk. ²⁴ Ma dəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədaŋ i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədaŋ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye. Ma dəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza mægweđe na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo mənə dəre ɲgay a həlay ɲgay aye. ²⁶ Maduk i duk i ndo mənə dəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte. ²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ɲgay.*» Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye neŋgeye ma ndziye mə həlay i Wawa ɲgay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ɲgay na, bo ɲgay eye. ²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ɲgay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ɲgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezəŋ tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta

dzəhuḅiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ɲgama mə dəma na, wuye mey? Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ndo niye hay ta dzəhuḅawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey? ³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, nəmay nəmaa siye dəretsətseh pat pat na, hərwi mey? ³¹ Malamar ga hay, pat pat neŋ na, na mawa veket veket abəra ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedek. Na tsikakum na, ta dedek, neŋ faya na ɲgwasiye hərwi kurom. Məŋgwese ga na, hərwi nakurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i məndzibəra na, dəretsətseh nakay ma giye ɲgama daw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazlambar ka mətakweye.†»

³³ Kā vumay gər a bo kurom bay. Sərum ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neh-eye faya ta giye mənese aye na, nakurom dərmak ka gumeye mənese. ³⁴ Kā tərūm ndo i matərakahaŋ hay bay. Kā gum mənese bay. Na zəba faya na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə sər Mbəlom bay. Na tsik andza niye na, hərwi ada horoy mā gakum.

Bo nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye

³⁵ Agəla ndoweye ma tsətsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ na, ma kəkay? Ndowneye kə lətsew na, bo ɲgay ma təriye na, kəkay?» ³⁶ Ndowneye ka tsətsah andza niye na, neŋgeye matərakahaŋ eye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka sləga na, wuye mey? Ka pa a bəd na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye, agəna daw, agəna hulfe i wu mekeleŋ. ³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə

* 15:27 Dəmes hay 110.1. † 15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

a say a Mbəlom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tə səfəra eye na, andza niye dərmak. Mbəlom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezeŋ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i dīyeŋ hay wal, ada bo i kələf hay wal dərmak.

⁴⁰ Wu neheye ka magərmbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye, nəteye na, wal wal dərmak. Məle tay nakə tə le aye na, wal wal, nəte bay. ⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərmak. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mə walaŋ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbəlom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahaŋ aye na, ma giye na, andza niye dərmak. Bo i ndo na, andza hulfe dərmak. Ta pa mədahaŋ a tsəvay na, ma ziye. Mbəlom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahaŋ na, bo ŋgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tə la na mədahaŋ a bəf na, gədaŋ mə dəma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədaŋ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakə tə pa na a bəf andza hulfe aye na, wu i məndzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ma hutie bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

Bo i məndzibəra andaya na gwad ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərmak. ⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dəba aye na, Kəriste. Neŋgeye na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay tə həlay i Məsəfəre.‡ ⁴⁶ Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ŋgatay aye bay. Tə ŋgatay təday na, a bo i məndzibəra ada ma dəba eye ta ŋgateye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye. ⁴⁷ Makurre i ndo na, Adam, neŋgeye i məndzibəra. Mbəlom a ge neŋgeye na, ta bətekwey. Ndo neŋged na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom. ⁴⁸ Ndo i məndzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwey aye. Andza niye dərmak, ndo neheye ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo

nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye. ⁴⁹ Anəke na, ka ndzəkita kwa bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwey aye. Kame mba na, ka ndzəkita kweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərmak.

⁵⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye, ndo zezeŋ ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ŋgay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya məndze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

⁵¹ Tsənum! Na tsikakumeye wu nakə maŋgaha eye Mbəlom a deŋ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye. ⁵² Ka mādəve i məndzibəra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋŋa ka mətəsike me niye na, bo kway ka mbađa. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mət tsiy aye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheye tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo wedeye dərmak. ⁵³ Andza məgwede, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye. ⁵⁴ Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

⁵⁵ «Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye maŋgay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, maŋgay tuk?S»

⁵⁶ Məməte na, a huta gədaŋ məgay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye. ⁵⁷ Ane tuk na, gakway sisə a Mbəlom hərwi kə vəlakway gədaŋ maŋgwese ka mezeleme kwa ka məməte ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸ Malamar ga hay neheye na wuda kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kə yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweŋ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərum ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ŋgay aye na, ma təriye kəriye bay.

‡ 15:45 Madazlay i wu hay 2.7. § 15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. ² Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vəlakum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. ³ Na ye naha na, ka tsikumeneye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada t̄a ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsateye d̄erewel a həlay. ⁴ Tadə kə ge lele neñ n̄a ye d̄ərmak na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Korinthe

⁵ Na diye naha ka t̄əv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶ Ağəna na ye naha na, na ndziye tsekweñ ka t̄əv kurom, ağəna a həlay i mətasl na, na ndziye ka t̄əv kurom. Ma d̄əba eye na diye abəra ka t̄əv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷ Na diye naha ka t̄əv kurom na ndziye tsekweñ tsa, na diye gwa na, a señ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduweñ na, a señ ka ndzakweye ka t̄əv manəte eye m̄əndze haladzay. ⁸ Ane tuk na, na ndziye kanan ma Efez t̄əmad hus a magurlom i Peñtekot*, ⁹ hərwi Mbəlom ka h̄əndeken na ts̄əved lele ka m̄əge m̄əslər bagwar eye kanan. Ada ndo m̄əne d̄əre ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka t̄əv kurom na, t̄əmum na t̄ə həlay sulo sulo hərwi ada m̄a ndza ta m̄əngwese eye lele m̄ə walañ kurom. Hərwi neñgeye ndo m̄əge m̄əslər i Bəy Maduweñ andza neñ nakə faya na giye. ¹¹ Ndəray m̄a gay wuray bay. Dzənum na d̄uh hərwi ada m̄a gər kurom ha t̄ə zay ada m̄a maw ka t̄əv ga. Neñ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanan.

¹² Malamar kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwad̄ay na, neñgeye t̄ə siye i malamar hay t̄a ye naha ka t̄əv kurom t̄ey. Ane tuk na, a say mede naha anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleñne t̄ə metsehe lele. T̄ərum ndo ḡədañ eye ka ts̄əved i Mbəlom b̄əñb̄əñ lele. K̄a dz̄ədz̄ərum bay. D̄ərev kurom m̄a ndza ta ḡədañ eye. ¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum t̄ə mawud̄e bo nakə ka wud̄umeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamar ga hay, ka s̄ərum Sitefanas ta ndo i gay ñgay hay tebiye. S̄ərum ha, maa lah m̄əpe mədzal gər ka Yesu K̄əriste ma ḡəma i Akay† na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka m̄əge m̄əslər i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo m̄əpe mədzal gər hay ka Yesu. Neñ faya na ḡakumeye naha amboh, ¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye m̄əslər i Mbəlom m̄ə walañ kurom aye na, r̄əhumatay ha gər. R̄əhumatay ha gər a ndo neheye faya ta r̄əzleye a gər m̄əge m̄əslər i Mbəlom dziye aye d̄ərmak.

¹⁷ D̄ərev ga kə ñgwasa haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka t̄əv ga aye. Na ñgatatay na, andza na ñgatakum a nəkurom tebiye. ¹⁸ Ta meñ naha d̄ərev andza t̄ə makum naha d̄ərev a nəkurom aye d̄ərmak. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, r̄əhawumatay ha gər.

¹⁹ Ndo m̄əpe mədzal gər hay ka Yesu neheye t̄ə hayawa gər ka t̄əv ga kanan ka dala i Azi‡ aye ta tsikakum naha me. Akelas ta P̄ərisil t̄ə siye i ndo m̄əpe mədzal gər hay ka Yesu neheye t̄ə hayawa gər a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta m̄əzele i Yesu K̄əriste. ²⁰ Siye i ndo m̄əpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanan aye tebiye ta tsikakum naha me d̄ərmak.

Tsikum me a bo nəte nəte m̄ə walañ kurom ta m̄əḡəse bo kurop kurop lele.

²¹ Neñ Pol na tsikakum naha me d̄ərmak. Nakay na, neñ na watsakum naha t̄ə həlay gay eye.

* **16:8** Peñtekot na, t̄ə bazlam i Ḡərek. Magurlom i ḡərndzahosl. T̄ə gawa magurlom eye na, m̄əh̄əne 50 ma d̄əba i Pak. I ndo m̄əpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i m̄əhute M̄əsəf̄əre Ts̄ədañña eye. † **16:15** Akay na, m̄əzele guram i diye i Salawa i Ḡəres. ‡ **16:19** Dala i Azi anəke na, Turki.

²² Ndo nakə a wuda Bəy Maduweŋ kway Yesu bay aye na, Mbəlom mâ vəlay mezeleme. *Maranata*Š, andza məgweđe Bəy Maduweŋ may, dara!

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ pa fakuma ŋgama.

²⁴ Nəkurom tebiye na wuda kurom huya hərwi nakə nəkway tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

Š 16:22 Maranata: Məzele i wu tə bazlam i Gərek. Yesu ta ndo neheye tə pa mədzał gər kurre eye tə ndzawa ma gəma i Yahuda hay tə tsikawa bazlam eye nakay.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Korinthe hay aye Məfələkwe

A gəsaw abəra ka makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Korinthe hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Korinthe ada ta watsayaw derewel hay a Pol ada Pol dərma kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Korinthe hay ɲgwalak eye sa bay. Ma ta diye a dəma na, a watsatay naha hərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ɲgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu hərwi ndo məpe mədzal gər neheye mətawak eye hay ma Zerozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslan i Yesu Kəriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekelen eye wal abəra ka bəmalə i Pol (11.3-4).

Pol a həna ha gər tsekwen hərwi faya ma həbiye, ma hutieye gədan ɲgay na, mə həlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄a dəslay gər bay, t̄a vəlay wu na, ka tsətsah bay. A d̄a ha Labara ɲgwalak eye i Yesu na, kəriye.

Pol a tsikatay naha me

¹Maa watsakum naha derewel nakay na, neɲ Pol. Neɲ ndo i maslan i Yesu Kəriste hərwi a say a Mbəlom. Neɲ ta Timote malamar kway nəmaa tsikakum naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Korinthe aye ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Akay* aye. ²Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduwen kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ɲgama ada t̄a vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha dərev a ndo neheye faya ta siye dərətsətseh aye

³Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduwen kway Yesu Kəriste. Neɲgeye faya ma gateye ɲgwalak a ndo hay huya, ma matay naha dərev pat pat aye. ⁴Kwa

kədəy ahəl nakə nəmay mə dərətsətseh aye na, a vəlawamay gədan hərwi ada nəmay nəmaa sliye faya məmatay naha dərev a siye i ndo neheye faya ta siye dərətsətseh aye andza nakə Mbəlom a dzəna may aye dərma k. ⁵Andza niye, Yesu Kəriste kə sa dərətsətseh haladzay ada nəmay dərma k nəmaa siye dərətsətseh haladzay. Mbəlom bəbay ma vəlameye gədan haladzay dərma k hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁶Tadə nəmay faya nəmaa siye dərətsətseh kəgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlameye gədan na, hərwi ada k̄a tərūm gədan eye hay ada Mbəlom m̄a təma kurom ha. Andza niye ka slumeye faya məsəmay naha a dərətsətseh nakə nəmay faya nəmaa səmay naha aye dərma k. ⁷Nəmaa sər ha ta dedək ka ndzumeye bəɲbəɲ ka tsəved i Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makumeye naha dərev andza nakə neɲgeye faya ma mameye naha dərev aye, hərwi faya ka sumeye dərətsətseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye dərətsətseh aye dərma k.

⁸Ayaw, malamar may hay, a samay na, sərūm ha dərətsətseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa dərətsətseh haladzay, a ze may gədan. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹Ayaw, ta dedək nəmaa dzala mə dərev may na, nəmaa mətiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaā pa mədzal gər may ka gədan may bay, d̄uh nəmaā pa mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ɲgwen. Neɲgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahan. ¹⁰Ada ma buwa may ahaya abəra mə dərətsətseh i mədahan nakə haladzay nəmaa mətiye ha həbe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə dərətsətseh siye hay dərma k. Nəmaa piye mədzal gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mə dərətsətseh siye hay sa. ¹¹Nəkurom dərma k d̄uwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta d̄uwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisə dərma k hərwi ɲgwalak ɲgay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə həbe a say məge

* 1:1 Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

aye

¹² Wu nakə nəmaa ŋgalakiye ha aye na, anarj: Nəmaa sər ha mə dərev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedek, nəmay ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədanj may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mə metsehe i ndo i mändzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ŋgwalak ŋgay. ¹³ Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətəne. ¹⁴ Wu andaya nakə ka tsənum i ŋgal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, anarj: Ka ta ŋgalakumeye may ha andza nəmay dərma k nəmaa ta ŋgalakiye kurom ha pat i Bəy Maduweŋ Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵ Na sər ha ta dedek, hərwi niye na gwad haḅe a seŋ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərma k hərwi ada nā dzəna kurom masulo eye. ¹⁶ Andza məgwede, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər, nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, haḅe ka dzənumeye ga. ¹⁷ Ahəl nakə na gwadakum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneh sulo daw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo mäge aye na, na giye andza i ndo i mändzibəra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸ Mbəlom, neŋgeye ndo məhəle mbal ga. Wu nakə nəmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹ Hərwi neŋ, Silas ta Timote nəmay nəmaa da ha mə walaŋ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mə neŋgeye bay. Mə neŋgeye na, ayaw dekdek huya. ²⁰ Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vəlakweye, maa tsikakway ta dedek na, neŋgeye. Hərwi niye ka gwadakwa «amen» na, ta neŋgeye hərwi ada ndo hay t̄a dəslyay ha gər a Mbəlom. ²¹ Sa na, maa vəlamay gədanj na, Mbəlom eye tə gər ŋgay tə həlay i Yesu Kəriste ada ma vəlakumeye gədanj dərma k. Maa pala kway na, neŋgeye. ²² Kə pakway Məsəfəre ŋgay a dərev kway hərwi

məde ha na, nəkway ndo ŋgay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vəlakweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³ Kə ge na raw me na, Mbəlom m̄a kəd ga. Na ye naha a gay kurom a Korinthe sa bay na, hərwi a seŋ dərev m̄a wur fakuma bay. ²⁴ Nəmay na, nəmaa gakumeye kutoŋ ka məpe mədzal gər bay. Nəmaa sər ha ka pum mədzal gər bəŋbəŋ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nəmaa giye məsler ka təv manəte eye tə nəkurom hərwi ada dərev kurom m̄a ŋgwasa.

2

¹ Andza niye, na diye naha ka təv kurom zuk bay hərwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dərev sa tsa. ² Tadə na wurakum ha dərev na, neŋ dərma k dərev ma wuriye fagaya. Ndəray andaya ma ŋgwesəŋeye ha dərev bay, hərwi nəkurom tebiye dərev ma wuriye fakuma. ³ Hərwi niye nakə na watsakum naha dərwele neŋged niye aye na, ada na ye naha ka təv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hərwi ada nā ndisl naha na, ka wuruməŋeye ha dərev bay. Hərwi mata ŋgwesəŋ ha dərev na, nəkurom. Azlakwa duh na sər kurom ha tebiye, na sər tadə dərev ga maŋgwasa eye na, nəkurom dərma k dərev kurom maŋgwasa eye. ⁴ Ahəl nakə neŋ na watsakum naha dərwele niye na, ta mətuwe eye haladzay. Na watsa ta mədzal gər eye hərwi dərev a wur fagaya dōkdok haladzay. Na watsakum naha na, hərwi məwurakum ha dərev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada k̄a sərūm ha, na wudā kurom haladzay.

Pol a pəsay mənese a ndo nakə a nasay aye

⁵ Ndoweye kə wurakum ha dərev na, a wureŋ ha dərev a neŋ bay, a nəkurom tebiye, siye hay kə ndalatay haladzay, siye hay tsekweŋ. Ane tuk na, a seŋ mətəsike faya ka zal bay. ⁶ Matsəla ndo hay haladzay ta kəta na ndo niye, kə sla da andza niye. ⁷ Anəke duh na, pəsūmay ha mənese ŋgay ada vəlumay gədanj ta məmay naha dərev, bəna ma ta mətiye ta mevel. ⁸ Hərwi niye neŋ faya na gwadakumeye naha amboh, pəsūmay ha mənese ŋgay hərwi ada m̄a sər

na, ka wudum na. ⁹ Derewel niye na watsakum naha aye na, hərwi a seŋ mäsäre ha faya ka rəhumay ha gər a bazlam ga ŋgway daw? ¹⁰ Ka pəsūmay ha mənese a ndo niye na, neŋ dərmaŋ na pəsay ha. Neŋ na, kə ge wu andaya məpəsay ha na, na pəsay ha. Na pəsay ha na, hərwi kurom, kame i Kəriste. ¹¹ Na ge andza niye na, hərwi ada Fakalaw mâ ŋgwasā fakwaya bay. Hərwi wu nakə a say mäge aye na, ka sərakwa ha lele.

Pol ma gəma i Tərowas

¹² Na həl bo, na ye a gəma i Tərowas mata dā ha Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Kəriste aye mə dəma. Na ndisl naha a dəma, na zəba faya na, Bəy Maduweŋ Yesu kə həndekeŋ na tsəved vototo lele. ¹³ Ane tuk na, mədzaŋ gər ga mandza eye wadəŋ wadəŋ hərwi na huta na malamar kway Titus mə dəma bay. Hərwi niye, na gər tay ha ndo məpe mədzaŋ gər neheye ma gəma i Tərowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

Yesu a vəlakway gədan ada kâ mbakwa ka wu hay

¹⁴ Ane tuk na, zambadəkway a Mbəlom! Maa ye may ha kame kame məsle ka wu hay huya na, neŋgeye, hərwi nəmay madzapa eye tə Kəriste. Andza niye faya ma diye ha Kəriste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye tə nəmay, ma zatay a ndo hay andza mal nakə a ze huŋŋa aye. ¹⁵ Nəmay na, andza mal nakə a ze huŋŋa lele Kəriste ma vəlay naha a Mbəlom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye ada ndo neheye ta dziye aye. ¹⁶ Hərwi ndo neheye faya Mbəlom ma təmiye tay ha na, a zatay lele ada Mbəlom ma vəlateye sifa. Hərwi ndo neheye faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, məməte ada faya ta mətiye hərwiye kame i Mbəlom. Mata sle faya mäge məsler nakay na, way? ¹⁷ Nəmay na, ndo neheye Mbəlom a slər may ha mata ge məsler aye. Nəmay na, andza ndo neheye ta tərā ha bazlam i Mbəlom andza wu i tsakala aye bay. Maa slər may ha na, Mbəlom. Nəmaa dā ha bazlam ŋgay ta dedek kame ŋgay hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste.

3

Məsler i ndo i Dzam Wedeye hay

¹ Nəmay faya nəmaa dazleye a mədəslay ha gər a bo may daw? Kəgəbay tā watsamay dərewel a həlay hərwi məbəzakum ha na, nəmay ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay daw? Kəgəbay nəmaa tsətsah fakuma dərewel hərwi məbəzatay ha a ndo mekeleŋ eye hay daw? Ndo siye hay na, tə gawa andza niye. Ane tuk na, nəmay andza nəteye təbey. ² Dərewel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərev kurom aye. Kwa way ma sliye məsäre ada mədzenge. ³ Ta dedek nəkurom na, dərewel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfəre i Mbəlom neŋgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərev i ndo zezeŋ.*

⁴ Nəmaa gwad nəkurom dərewel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə dā may ha kame i Mbəlom maa ge məsler tə həlay may na, neŋgeye. ⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məsler ta gədan may bay. Maa vəlamay gədan ka mäge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədan matəre ndo mäge məsler, hərwi mədatay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neŋgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahan. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ŋgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ŋgatay a məzlaḅ ŋgay.† Da'ar i Musa ka wuzl däre hərwi məzlaḅ ŋgay. İsrayel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ŋgay bay, a dāv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahan ka bəz ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye duh tuk na, ⁸ ada məsler i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma bəziye

* **3:3** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyl 11.19; 36.26-27. † **3:7** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35.

ha mæzlaḅ i Mbəlom ma ziye ha tebiye dūh!
⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha mæzlaḅ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedek kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha mæzlaḅ, ma ziye ha dūh. ¹⁰ Ka slakweye faya mægweḁe na, wu nakə a bəzawa ha mæzlaḅ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta mæzlaḅ. ¹¹ Ta dedek Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi mändze tsekweḅ, ka bəzakway ha mæzlaḅ. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na dūh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzaḅ gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na ḁəre ḅgay tə peteked hərwi mæzlaḅ i Mbəlom nakə ka da'ar ḅgay aye ada a say na, Israyel hay tã ḅgatay a mæzlaḅ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neḅgeye təbey. ¹⁴ I Israyel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye a say mægweḁe mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye ḁərmak. Faya ta dzaḅgiye ḁərewel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsəhe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha ḁəre ḅgay aye. Peteked niye andaya ka ḁəre huya. Say ndo nakə neḅgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta dzaḅgiye ḁərewel i Musa na, ta tsəniye bay, andza peteked kə mbuzatay na mədzaḅ gər. ¹⁶ Ane tuk na, kwa kəḁay tadə ndoweye ka mbəḁa bo ka təv i Bəy Maduweḅ na, peteked niye ma dziye.† ¹⁷ Andza niye hərwi Bəy Maduweḅ ta Məsəfəre Tsəḁaḅḅa eye nəteye madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bəy Maduweḅ mə ḁəma aye na, ndo hay ta təmaw abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸ Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neḅgeye na, peteked ka mbuzakway na ḁəre sa bay, faya ka ḅgatakweye a mæzlaḅ i Bəy Maduweḅ Yesu ada faya ka tərakweye andza neḅgeye kame kame. Andza niye mæzlaḅ ḅgay faya

ma səkahiye mə nəkway kame kame. Anar məsler nakə Məsəfəre i Bəy Maduweḅ faya ma giye aye.

4

Nəkway bəle eye hay, Mbəlom neḅgeye gəḁaḅ eye

¹ Mbəlom kə gamay ḅgwalak haladzay. A vələmay məsler nakay a həlay. Hərwi niye nəmaa zliye faya abəra mədzaḅ gər may bay tebiye. ² Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ḅgahawa faya bo, a ge horoy aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa ḁiye ha dedek parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye tã sər ha, bazlam nakə faya nəmaa tsikiye na, dedek. ³ Siye hay na, tə tsəne Labara ḅgwalak eye nakə faya nəmaa tsikateye a ndo hay aye bay. A təra fataya na, andza ḁəre tay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye bəbay, sərum na, hərwi ndo neheye nəteye faya ta dziye ḁəkḁək tsa. ⁴ Tə dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neḅgeye ndo mələve mändzibəra ka guluf tay ha mədzaḅ gər hərwi ada tã dzala ha ka Labara ḅgwalak eye bay. Hərwi a say tã ḅgatay a dzaydzay niye faya ma ḁəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara ḅgwalak eye ada Labara ḅgwalak eye faya ma ḁəkweye ha mæzlaḅ i Kəriste. Neḅgeye, ka ḅgatay na, ka ḅgatay a Mbəlom.

⁵ Ahəl nakə nəmay faya nəmaa ḁiye ha Labara ḅgwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa ḁa ha Yesu Kəriste neḅgeye Bəy Maduweḅ. Nəmay na, nəmay ndo məgakum məsler hərwi Yesu. ⁶ Ahəl niye Mbəlom a ge mändzibəra na, a gwad: «Dzaydzay mâ ḁəv ma ləvoḅ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma ḁəviye mə ḁərev may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaā ḅgatay a mæzlaḅ ḅgay nakə a ḁəv dzaydzay ka ḁəre Yesu Kəriste aye.

⁷ Nəmay bəle eye hay andza gah i doḁo. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay ḅgwalak eye na, a ḁərev may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã ḅgatay

† 3:16 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.34. * 4:6 Madazlay i wu hay 1.3.

a gədan̄ bagwar eye i Labara Ngwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸ Nəmaa sa dəretsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədəmay bay. ⁹ Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Ta pəla tsəved̄ məkədə may mədahaŋ eye andza Yesu nakə tə kəd̄ na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a dā ha na, Yesu neŋgeye andaya ta sifa. ¹¹ Pat pat ahəl nakə nəkway ka məndzibəra mba aye, ta pəliye tsəved̄ məkədə kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya mən̄gatay a sifa i Yesu mə bo may. ¹² Andza niye, nəmay na, mə dəretsətseh i mədahaŋ huya. Ada hərwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹³ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad̄: «Na dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmaḱ nəmaa dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye nəmay dərmaḱ nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmaḱ hərwi mata ndze tə neŋgeye. ¹⁵ Mbəlom a vəlamay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom m̄a təma tay ha ndo hay haladzay ta ŋgwalak ŋgay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkaḱiye haladzay hərwi məgay naha sisəe a Mbəlom ada mazambad̄ay.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nətə kə ŋgatay dāda bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweŋ tsekweŋ. Ane tuk na, gədan̄ andaya mə dərev kway. Pat pat Mbəlom faya ma vəlakweye gədan̄ wedeye hərwi məpay bəzay a tsəved̄ ŋgay. ¹⁷ A seŋ məgwed̄e dəretsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi dəretsətseh neheye na, ka hutakweye məzlaḱ bagwar eye. Məzlaḱ niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sərakwa ha dəretsətseh neheye na, tsekweŋ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mədzal

gər kway na, ka wu i Mbəlom bəna ka wu i məndzibəra bay, hərwi wu i məndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mə mbəlom ka ŋgatakway bay aye.

5

¹ Ka sərakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa tadə madzawadzawa kway nakə kanaŋ aye kə nas bəbay na, Mbəlom ma vəlakweye a dəma mekeleŋ eye mə mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom ma vəlakweye bo mekeleŋ eye mə mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə wedeye mə mbəlom aye a yakway a gər haladzay, dərev a ndalakway dōkdōk, a sakway Mbəlom m̄a pakway ka bo neŋgeye niye wedeye. ³ Tadə ka fələkwakwa a dəma na, ka ndzakweye mə bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mə madzawadzawa na, faya ka sakweye dəretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom m̄a zla fakwaya abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway m̄a kalakway nakə bo wedeye ka gər aye. Andza niye sifa wedeye ma mbədiye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mə nəkway hərwi ada k̄a hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. Andza niye ka sərakwa ha ma giye wu mekeleŋ eye hərwi kway dərmaḱ.

⁶ Hərwi niye kwa kəd̄ay ka gəsakweye dərev bəŋbəŋ lele. Ane tuk na, ka sərakwa ha, ahəl nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye dərəŋ tə Yesu Bəy Maduweŋ. ⁷ Andza məgwed̄e ka ŋgatakway tə dərə kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁸ Ta dedek, ka gəsakweye dərev bəŋbəŋ lele. A sakway na, k̄a gərakway ha bo nakay ada k̄a deyekweye ka təv i Bəy Maduweŋ.

⁹ Ada kwa tadə nəkway mandza eye ka təv ŋgay zuk bay, kwa tadə ka deyekweye mata ndze ka təv ŋgay bəbay, a sakway na, məge wu nakə a yay a gər

† 4:13 Dəmes hay 116.10.

aye. ¹⁰ Hərwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kəriste hərwi ada mâ ngənakway ha sariya. Ma vəlakweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutiyə ka məsler ngay nakə a ge ka məndzibəra aye. Tadə ka gakwa wu ngwalak eye na, ma vəlakweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vəlakweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom məme kway ha ka bo tə neŋgeye tə həlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nəmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweŋ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hərwi ada ndo hay tâ təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka səruga ha mə dərev kurom. ¹² A samay mäge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa dəkumeyə ha tsəved nakə ka ngalakumeyə may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha maŋgok na, ka sərumeyə mambədatay faya. Nəteyə ta ngalakiyə na, tə wu neheyə dəre a ngatay aye. Ta zəba dəre a dərev tay bay. ¹³ Ka dzalum mə gər kurom na, gər a vuwamay daw? Kə ge ka dəre kurom gər a vuwamay na, hərwi nəmaa vəlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, səruga ha niye na, hərwi madzəne kurom.

¹⁴ Məsler neheyə tebiyə nəmaa ge aye na, hərwi nəmaa sər ha Kəriste a wudə may. Mawudə bo ngay nakə a wudə may aye na, a gamay kutoŋ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedek neŋgeyə kə mət hərwi ndo gədem. Ka dəre i Mbəlom na, ndo hay gədem ta mət tə neŋgeyə. ¹⁵ Kə mət hərwi ndo hay gədem hərwi ada ndo neheyə ta sifa aye tâ ge wu nakə a satay a nəteyə bay, ane tuk na, tâ ge wu nakə a say aye. A mət na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiyə ka ndo hay andza ndo zezeŋ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷ Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedeyə. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedeyə. ¹⁸ Maa ge məsler niye

tebiyə na, Mbəlom. A sləraw Yesu Kəriste na, hərwi ada mâ makway ha ka bo tə neŋgeyə. Mbəlom a vəlamay məsler mede məhəlatay ahaya ndo hay ada tâ ma ka bo tage neŋgeyə. ¹⁹ Andza məgwədə Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədem tâ ma ka bo tə neŋgeyə. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhəlaw ndo hay ada tâ ma ka bo tə neŋgeyə.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mədə ha bazlam ngay. Maa zalakum tə bazlam may na, Mbəlom eye tə gər ngay. Faya nəmaa gakumeyə amboh hərwi Yesu Kəriste, təmum məme ka təv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kə ge mezeleme dədə bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na, ma təriyə kway ha ndo ngwalak eye ka dəre ngay.

6

Polə dā ha neŋgeyə ndo i maslaŋ i Mbəlom

¹ Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gakumeyə amboh na, Mbəlom kə pa fakuma ngama haladzay, kə nasum ha ngama niye kəriyə bay.

² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ngwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na, na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom məgakway ngwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³ A samay mäge wu kəriyə nakə ma dzəgədiyə tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tâ tsaday a məsler may bay. ⁴ Duh mə wu neheyə faya nəmaa giye tebiyə na, faya nəmaa diyə ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siyə dəretsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ngədətsiyə may, nəmaa dəma andza niye. ⁵ Tə ndaḡawa may, tə gəsawa may a daŋgay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa

* 6:2 Ezay 49.8.

məndzehəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mənday dərmak. ⁶ Nəmaa ndzawa ma məndze may na, tsədan̄ña, nəmaa sər dedək, nəmaa zlawə ŋgatay, dərev may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədan̄ña eye mə dərev may, nəmaa wudə tay ha ndo hay tə dərev may peteh. ⁷ Nəmaa dawətatay ha a ndo hay na, bazlam dedək eye, Mbəlom a vəlamay gədan̄. Andza niye nakə nəmaa də ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedək hay, ada niye andza wu həlay hərwi məge vəram ta ndo mənə dəre may ada hərwi məge ka bo abəra dərmak. ⁸ Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekeleŋ eye faya ta zambadameye, siye faya ta tsadameye. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedək hay dūh. ⁹ Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala mə gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətiye. Ane tuk na, zəba! Nəmay ta sifa may lele. Tə gawamay dəretsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərev may faya ma ŋwasiye huya. Ka dəre i ndo hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekweŋ təbey, dūh ta dedək eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nəkurom Korinthe hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərev may aye na, nəmaa ŋgaha na bay. ¹² Nəmay na, nəmaa wudə kurom lele. Maa wudə may bay na, nəkurom. ¹³ Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neŋ faya na gwadəkumeye: Tsikumamay wu nakə mə dərev kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wudə kurom aye.

Ndo məpe mədzal gər ka Yesu na, mâ rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴ Kâ dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədan̄ña ta

wu nakə tsədan̄ña bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dzaydzay ta ləvon̄ ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵ Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məvəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walaŋ i ndo ga hay,
na həhaliye mə walaŋ tay,
ta dəsleŋeye ha gər a neŋ,
ta təriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hərwi niye Bəy Maduweŋ a gwadətay a ndo ŋgay hay:

«Dumara abəra mə walaŋ tay,
kâ ndzum ka təv manəte eye bay.

Wu nakə tsədan̄ña bay aye na,
kâ tətalum faya bay.

Ka gum andza niye na,
neŋ na təmiye kurom.‡»

¹⁸ «Na təriye bəba kurom
ada nəkurom ka tərumeye wawa ga
hasləka eye hay ada wawa ga dem
eye hay.

Maa tsik na, Bəy Maduweŋ Mbəlom bag-
war eye.§»

7

¹ Dzam ga neheye na wudə kurom hal-
adzay aye, wu neheye Mbəlom a tsik ahəl
niye a gwad ma giye na, i kway. Kə ge
andza niye na, bo kway mâ ndza tsədan̄ña
ka dəre i Mbəlom. Gərakwa ha wu neheye
mə dərev kway lele bay aye. Mede kway mâ
ge lele, rəhakway ha gər a Mbəlom lele.

Məŋgwese i Pol

² Kâ kərahum mawudə may sa bay.
Nəmaa gay mənese a ndəray bay, ndəray
kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi
may bay, nəmaa zla wu i ndəray tə məvay
gər bay. ³ Kâ dzalum mə gər kurom na
tsik niye na, hərwi məpakum horoy a dəre
bay. Niye na, andza nakə na lah mətsike
aye, nəmaa wudə kurom haladzay. Wu-
ray andaya nakə ma sliye man̄gəne may

† 6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27. ‡ 6:17 Ezay 52.11.

§ 6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1.

ha abəra ta nəkurom aye bay. Kwa tadə mədahan, nəkway dziye, kwa tadə sifa, nəkway dziye. ⁴ Na sər ha nəkurom ndo i dedek hay, dərev ga maŋgwasə eye haladzay hərwi kurom. Na sa dəretsətseh haladzay ane tuk na, dərev kə ye fagaya abəra bay. Dərev ga a ŋgwasə dūh, dərev ga maraha eye ta məŋgwese.

⁵ Ayaw nəmaa sa dəretsətseh na, haladzay. Kwa ahəl nakə nəmaa ndislew kanan a Masedowan aye na, nəmaa huta tsəved ka mazəzukwe bo kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsəved wal wal haladzay. Ndo hay tə wiyawa famaya wu tə magazləga. Mə dərev may bəbay nəmay mandza eye tə mədzał gər eye, nəmaa dzədzar. ⁶ Ane tuk na, ahəl nakə ndo hay ta ge bəle aye na, maa matay naha dərev na, Mbəlom. A mamay naha dərev na, tə madayaw i Titus nakə a yaw aye. ⁷ Maa mamay naha dərev na, madayaw i Titus dekdek tsa bay. A mamay ha dərev na, tə wu nakə Titus a tsikamay aye. A gwadamay na, ka mumay naha dərev. A gwadamay sa na, a sakum məngeteŋ, mevel a wur fakuma hərwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzənumeye ga haladzay ta mäge fagaya abəra me ka təv i ndo mane dərə ga hay. Na tsəne andza niye na, dərev ga a səkah ta məŋgwese.

⁸ Na sər ha dərəwel nakə na lah məwatsakum naha aye na, kə vələkum mədzał gər.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kə ndeleŋ bay. Dedek ŋgway, haḅe na, ma ndeleŋeye hərwi na sər ha, na vələkum mäge mevel tsakway tə dərəwel ga nakə na watsakum naha aye. ⁹ Anəke dūh na, dərev ga kə ŋgwasə hərwi dərəwel nakay na watsakum naha aye. Dərev ga a ŋgwasə na, hərwi nakə na vələkum mäge mevel aye bay. Dərev ga a ŋgwasə na, hərwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakə ka gərūm ha mezeleme kurom aye. Wu nakə a ndalakum aye, ka dərə i Mbəlom na, lele hərwi ada kə gərūm ha mezeleme kurom. Andza niye, tə dərəwel nakə nəmaa watsakum naha aye na, nəmaa gakum wuray kwa tsekweŋ bay tebiye.

* 7:8 Zəba ma 2 Korinje hay 2.3.

¹⁰ Ndoweye kə ge mevel hərwi nakə a say a Mbəlom aye na, mäge mevel ŋgay niye ma mbədiye ha mədzał gər ŋgay ka wu ŋgwalak eye ada andza niye Mbəlom ma təmiye ha abəra ma mənese. Slala i mäge mevel niye na, ma vələkweye madzədzere bay! Slala i mäge mevel nakə ndo i məndzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo. ¹¹ Dedek, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vələm ha bo kurom ka mədzał ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dūmeye ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeye a gər aye. A sakum mə dərev kurom məngeteŋ haladzay. A sakum mäge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dūm ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dərəwel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hərwi ndo nakə a ge mənese aye dekdek tsa bay. Na watsa naha hərwi ndo nakə tə gay mənese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kə sərūm ha lele kame i Mbəlom na, ka wudum may tə dərev kurom peteh. ¹³ Hərwi niye anəke na, dərev kə mamay naha.

Dərev kə mamay naha dedek. Wu mekeleŋ eye ma ze nakay na, andaya sa. Dərev may a ŋgwasə haladzay na, hərwi Titus nakə dərev ŋgay maŋgwasə eye hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka mumay naha dərev aye. ¹⁴ Dərev ga a ŋgwasə na, hərwi na ŋgalak kurom ha kame ŋgay. Na ŋgalak na, kəriye tsa bay. Wu nakə nəmaa tsikawakum aye na, dedek huya. Andza niye maŋgeleke nakə nəmaa ŋgalak kurom ha kame i Titus aye bəbay na, dedek. A ge bo a dəma andza nakə nəmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahəl nakə a ye naha ka təv kurom aye na, ka təmum na tə marəhay ha gər tə madzədzaray haladzay. Nəkurom tebiye ka rəhumay ha gər. A sər ha faya, faya ma səkahiyə ha mawudə kurom. ¹⁶ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi na sər ha, nəkurom

ndo i dedek hay.

8

Madzane hərwi ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a samay na, sərüm ha wu nakə ndo mape mədzal gər hay ka Yesu tə ge ka dala i Masedowan aye. Tə ge wu niye hərwi nakə Mbəlom a ge məsler ma nəteye aye. ² Ta sa dəretsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa nəteye mə dəretsətseh ada kwa nəteye mətawak eye hay bəbay na, dərev tay mənğwasa eye haladzay. Ta vəl suloy haladzay hərwi məsler i Mbəlom düh. ³ Neñ faya na gwadəkumeye, ta vəl haladzay andza nakə tə sla faya məvəle aye. Tə vəl na, haladzay a ze gədan tay tebiye. Ndəray ka tsətsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsətsah ta amboh. Tə gwadamay: «Vəlumamay tsəved hərwi ada nəmaâ dzəna ndo mape mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakə tə ge aye na, a ze wu nakə nəmaa dzala fataya aye. Təday na, ta vəl ha bo tay a Bəy Maduweñ Yesu ada ta vəl ha bo tay hərwi may andza nakə a say a Mbəlom aye.

⁶ Hərwi niye nəmaa tsətsah ka Titus, nəmaa gwaday mâ mbəda naha gər ka təv kurom hərwi ada məsler i məvəle wu nakə a dazlay mə walañ kurom aye na, mâ ye naha mâ ndəv ha. ⁷ Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərüm dedek i Mbəlom, ka vəlumay ha bo a Mbəlom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka dume ye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mâ ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum kutoñ ka məvəle suloy bay. Andza niye bay, na gwadəkum na, ndo siye hay a satay haladzay məvəle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a señ məsəre ha nəkurom tə gər kurom ka wudum siye i ndo hay ta dedek nğway daw. ⁹ Nəkurom ka sərüm ha nğwalak i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste nakə a ge hərwi kurom aye. Neñgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərüm zlele eye

hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰ Na tsikakumeye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom. ¹¹ Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndəvumeye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndəvum ha mäge. Vəlum andza nakə ka slum faya məvəle aye. ¹² Hərwi tadə ka vəlumeye wu a Mbəlom ta mənğwese andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³ Kâ dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma nğiyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A señ na, ləvum hərdədə. ¹⁴ Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeleñ eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərdədə. ¹⁵ Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay. Ndo neheye tə həl tsekweñ aye na, wuray a kətsay bay.*»

Titus tə siye i ndo mape mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Korinje

¹⁶ Titus na, kə vəl ha bo nğay hərwi madzane kurom andza nəmay neheye a samay madzane kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev nğay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisə haladzay a Mbəlom. ¹⁷ Titus ka təma matsətsehe may nakə nəmaa gwaday mâ mbəda naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwaday mâ ye naha aye dekdek tsa bay. Bo nğay eye tə gər nğay a dzala mede naha a təv kurom hərwi a say madzane kurom haladzay.

¹⁸ Nəmaa sləriye tay naha nəteye sulo ta ndo neñged. Ndoweye niye na, ndo mape mədzal gər ka Yesu Kəriste ta zambadaway

* 8:15 Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

ha haladzay hərwi a dawa ha Labara Ngwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹ Nəmaa slər naha neŋgeye na, hərwi niye dekdek tsa bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə zla neŋgeye hərwi ada nəmaâ həhal salamay. Ma dzəniye may ka matsekele suloy nakə hərwi madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ngwalak i məsler nakay na, ma səka hiye mədəslay ha gər a Bəy Maduweŋ nakə ta dəslay ha gər aye ada ma diye ha na, a samay madzəne ndo hay. ²⁰ Madzəne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nəmaa giye metsehe a gər bəna ağəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye nəmaa gay gər lele bay. ²¹ A samay mäge wu nakə lele ka dərə i Bəy Maduweŋ dekdek tsa bay. Nəmaa giye lele ka dərə i ndo hay dərma k.

²² Nəmaa sləriye naha malamar mekeleŋ eye ta diye naha dziye sa. Neŋgeye na, nəmaa zəba ka məndze ŋgay madzəga haladzay. Kə vəl ha bo ŋgay peteh ka məsler i Mbəlom. Anəke na, kə vəl ha bo ŋgay sa tsa, hərwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³ Titus na, nəmaa həhalawa salamay, nəmaa gawa məsler salamay hərwi madzəne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slər tay naha ka təv kurom. Ndo hay ta dəslay ha gər a Kəriste hərwi tay. ²⁴ Dumatay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye tə slər tay naha ta tsəniye. Ta tsəne andza niye na, ta səriye ha bazlam neheye ŋgalak eye nəmaa tsik fakuma aye na, dedek.

9

A say a Pol t̄a hayay gər a madzəne hərwi malamar hay

¹ Hərwi madzəne nakə məsləratay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye ŋgama bay nakə na watsakumeye naha dərewel aye. ² Hərwi na sər ha, a sakum madzəne tay ha. Na ŋgalak kurom ha ka təv i Masedowan hay, na gwadatay: «Ndo neheye ka dala i Akay* na, nəteye maləva bo eye

ka məvəle zla dəz dzəy. A satay madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tə tsəne na, ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay ta səkah ha tsuḅtsuḅ a dərəv tay madzəne tay ha dərma k. ³ Na sləriye malamar neheye mahkar aye ka təv kurom hərwi ada k̄a ləvum ha bo tə madzəne andza nakə na tsik, na gwad ka gumeye. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha ka təv kurom aye na, wu nakə na ŋgalak kurom hay aye ma təriye dedek, nəmaa ndzay naha a gər nəkurom maləva bo eye məvəle. ⁴ Bəna tadə na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye nəmaa ndzay a gər a madzəne niye ka ləvum ha bo bay na, horoy ma geŋeye kame tay haladzay. Hərwi na mbərəm mängeleke kurom ha, na gwadatay na, na sər ha ta dedek ta hayay gər a madzəne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nəkurom. ⁵ Hərwi niye na dzala na, na gwad lele na tsətsahiye ka Titus tə siye i malamar neheye sulo aye t̄a leheŋ kame mede naha ka təv kurom. A seŋ na, t̄a ye naha, t̄a dzəna kurom ka mäge wu nakay ŋgalak eye ka gwadum ka vəlumeye. Andza niye, ahəl nakə na ndisl naha aye na, ba nəkurom maləva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndəray kə gakum kutoŋ ka məvəle bay. Ka vəlum na, tə dərəv kurom peteh. ⁶ Sərum ha na, tadə ndoweye kə gay dərə a hulfe ŋgay, ka sləga tsekweŋ na, ma ta dziye tsekweŋ dərma k. Tadə ndoweye ka sləga hulfe ŋgay haladzay na, ma ta dziye haladzay dərma k.

⁷ Kwa way m̄a vəl andza nakə a dzala məvəle mə dərəv ŋgay aye. K̄a vəlum tə mədzal gər sulo sulo eye bay ada ndəray m̄a gakum faya kutoŋ ka məvəle bay. Ane tuk na, vəlum tə məŋgwese, hərwi Mbəlom a wuda na, ndo nakə ma vəliye ta məŋgwese aye. ⁸ Hərwi Mbəlom neŋgeye na, ma sliye faya məpe fakuma ŋgama ta tsəved mekeleŋ eye wal wal haladzay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ m̄a kətsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hərwi mäge ha məsler ŋgalak eye tebiye. ⁹ Ka tərume ye na, andza nakə tə watsa mə

* 9:2 Zəba ma 2 Korinje hay 1.1 ada ka bazlam nakə tə watsa faya aye.

Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ndo nakə a vəl həlay lele a ndo i mətawak hay aye na,

ngwalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰ Maa vəl hulfe a ndo hay ada maa vəlatay wu mənday hərwi ada tã nda na, Mbəlom. Ma vəlakumeye hulfe dərmak, ma səkahakumeye ha haladzay hərwi ada ndo siye hay ta hutiyeye haladzay abəra mə həlay kurom. Wu nakə ka vəlumeye na, Mbəlom ma tələkiye a dəma həlay ngay hərwi ada ngwalak i məsler kurom m̃a vəl hohway haladzay ka tsəved ngay. ¹¹ Ma piye fakuma ngama haladzay hərwi ada kã vəlum həlay a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisə a Mbəlom haladzay hərwi wu nakə ka vəlumeye na, nəmaa zla tay naha aye. ¹² Sərum ha suloy nakə ka tsakalumeye, ka dzalum mə gər kurom ma dzəniye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dəkdək dāw? A'ay! Ma vəlateye gədan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məgay naha sisə a Mbəlom haladzay hərwiye. ¹³ Məvəle wu kurom nakə ka vəlumeye kəriye aye ma diye ha ta dedək nəkurom na, ka təmmum Labara Ngwalak eye i Kəriste ada ka rəhumay ha gər. Ndo hay ta zambadəye a Mbəlom dərmak hərwi nakə ka vəlumatay wu kurom tə dərēv kurom peteh ada ka vəlumatay a ndo siye hay dərmak. ¹⁴ Madzəne kurom nakə ka slərumatay naha aye na, ma diye ha Mbəlom kə gakum ngwalak ngay haladzay. Ndo hay ta ngatay andza niye na, ta wudiyeye kurom haladzay, ta duwulay me a Mbəlom hərwi kurom. ¹⁵ Zambadəkway a Mbəlom hərwi wu nakə a vəlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ngəlaway bəzay a məsler ngay aye

¹ Neŋ Pol, a seŋ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadəkumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaŋ kurom nəteye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neŋgeye mandza eye mə walaŋ kway aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye

abəra ka təv kway aye na, ma ngərazaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway sa bay.» Neŋ na, a seŋ na geye ngwalak a ndo duh, na tsikiye me ləfedede andza Kəriste.

² Na gakumeye naha amboh, mbədum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kã gumenə kutəŋ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliye faya mədatay ha gədan ga. ³ Dədək, nəmay na, ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, vərəm nakə nəmaa giye na, andza i ndo i məndzibəra hay bay. ⁴ Wu i həlay neheye nəmaa giye ha vərəm aye na, wu i həlay i ndo i məndzibəra hay bay. Duh maa vələmay wu i həlay niye hay na, Mbəlom hərwi mambəzl ha lar i ndo mane dərē i Mbəlom neheye tə pawə bo a dəma aye. Wu i həlay niye hay na, gədan eye hay. Nəmaa nasiye ha mədzal gər tay neheye tə dzalawa lele bay aye. ⁵ Nəmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tə dəsławay ha gər a bo tay aye, faya ta dərəzlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tã sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambədə ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərēv tay aye hərwi ada tã rəhay ha gər a Kəriste. ⁶ Ka dūmamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay maləva bo eye məpəratay a siye i ndo neh-eye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷ Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dədək neŋgeye ndo i Kəriste na, m̃a sər ha nəmay dərmak nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸ Gədan nakə Bəy Maduweŋ a vələŋ aye, kwa faya na ngalakiye ha ka zal na, horoy ma geŋeye bay, hərwi Bəy Maduweŋ a vələŋ hərwi ada nã dzəna kurom bəna, nã nas kurom ha bay. ⁹ Ndəray m̃a dzala na, a seŋ məpe naha fakuma zluwer tə dərēwel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərēwel hay na, wu neheye a watsa a dəma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gədan. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye mə walaŋ kway aye na, neŋgeye bəle eye, bazlam ngay neheye ma tsikiye bəbay na,

† 9:9 Dəmes hay 112.9.

bazlam kəriye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tâ sər na, wu nakə nəmaa watsa a derewel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walaŋ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tə gwaday a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla məgwede nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya ma dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərakahan eye hay. ¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vəlamay bay aye na, nəmaa ŋgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ŋgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vəlamay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vəlamay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vəlamay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mədakum ha Labara Ŋwalak eye i Kəriste na, nəmay. ¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tə ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pa mədzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər kurom mâ səkah kame kame hərwi ada nəmaâ sla faya masəkah ha məsler may mə walaŋ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tə gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadamay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məde ha Labara Ŋwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma dərəŋ eye abəra ka gəma i Korinthe. Nəmay na, a samay mäge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vəlatay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, mâ ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†» ¹⁸ Hərwi ndo neheye tə dəslyay ha gər a bo tay aye na, Mbəlom ma təmiye tay bay. Mbəlom ma təmiye na, ndo neheye bo ŋgay eye faya ma dəslyatay ha gər aye.

11

Pol ta ndo neheye tə dawa ha bazlam i

Mbəlom tə maraw me aye

¹ Anəke na, zlum ŋgatay, na tsikiye me andza gər mavuwe. Ta dedək zlumen ŋgatay. ² Neŋ faya na giye sələk hərwi kurom andza nakə Mbəlom a ge sələk hərwi kurom neheye a wuda kurom aye. Nəkurom ka tərūm na, andza dem nakə a seŋ na vəliye na, a ndo nəte aye. Andza məgwede a Yesu Kəriste. A seŋ na, mâ ndza tsədaŋŋa nakə na vəleye. ³ Neŋ faya na dzədzariye haladzay hərwi agəna ndəray ma vakumeye gər hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh sa bay. Hərwi nəkurom ka sərūm dədce a yaw a səpat na Hawa ta bəbəkək ŋgay. ⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom tə maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vəlumateye tsəved tə tətikakum. Bazlam nakə ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abəra ka bəmalə may. Məsəfəre nakə tə tsik faya aye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə ka hutakwa ahəl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Ŋwalak eye nakə nəkurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bəbay na, faya ka zlumeye ŋgatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye nəteye bagwar i ndo i maslaŋ hay ta dedək. Azlakwa duh neŋ na ze tay ha. ⁶ Dedək, neŋ na, na sər mətsike me lele nakə ma deyeteye a gər a ndo hay andza nəteye təbey. Ane tuk na, məsəre wu i Mbəlom na, nəmaa dākum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahəl niye na dākum ha Labara Ŋwalak eye i Mbəlom na, na tsətsah fakuma suloy bay. Na həna ha gər ga ka dala na, hərwi kurom hərwi ada nâ dzəna kurom ka tsəved i Mbəlom. Duh na ge andza niye na, mənese dāw? ⁸ Ahəl nakə neŋ faya na giye məsler mə gay kurom aye, na təma ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slərəŋew suloy. Na təra tay ha nəteye duh mətawak eye hay hərwi ada nâ dzəna kurom. ⁹ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geŋ bəbay, na tsətsah fakuma wuray bay. Kə ge wu andaya fagaya bay na, ndo məpe mədzal gər neheye ka dala i Masedowan ti yaw tə vəleŋ. A həlay nakə hawa i wu a geŋ

* 10:15 Zəba ma Roma hay 15.17-21. † 10:17 Zəba ma 1 Korinthe hay 1.31.

aye na, na gakum dāretsətseh bay tebiye ada dāda ma seņeye matsətsehe fakuma wu bay. ¹⁰ Na giye zlapay hārwi na tēma fakuma abēra suloy dāda bay, ndāray ma sliye faya madārəzleņ ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakə na tsik aye, na tsik na, dedek ta mēzele i Yesu Kəriste nakə mē neņ aye. ¹¹ Na ge andza niye na, hārwi nakə na wuda kurom bay aye daw? A'ay, Mbəlom a sər ha na wuda kurom.

¹² Wu nakə faya na giye na, na giye andza niye huya hārwi ada ndo i maslaņ i Mbəlom neheye tē dawa ha bazlam i Mbəlom tē maraw me aye tē huta tsəved ka mēge zlapay ta mēsler tay nakə tē gwad faya ta giye andza nēmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, nətēye ndo i maslaņ hay ta dedek eye bay. Nətēye faya ta vateye gər a ndo hay ta mēsler tay niye, ta mbəda ha bo tay andza ndo i maslaņ i Kəriste. ¹⁴ Wu niye na, mā gakum wadəņ wadəņ bay. Kwa Fakalaw bəbay a mbəda wa ha bo andza gawla i Mbəlom nakə a dāv dzaydzay aye. ¹⁵ Tadə Fakalaw faya ma giye andza niye na, mā gakum wadəņ wadəņ bay. Ndo i mēsler ŋgay hay ta mbəda ha bo hārwi ada tē ndzakit bo ta ndo neheye faya ta tətikateye tsəved nakə dedek eye a ndo hay aye. Pat nakə mēndzibəra ma ndəviye aye na, Mbəlom ma pərətēye ka wu tay nakə tē ge aye.

Pol a zlapa tē dāretsətseh ŋgay neheye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndāray mā dzala neņ na, gər mavuwe bay. Tadə ka dzalum mē gər kurom gər a vuweņ na, tēmum andza niye hārwi ada neņ nā sla faya mēge zlapay dərma andza nakə ka vələumatay tsəved a gər mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakə na tsikiye na, na tsikiye andza nakə a say a Bəy Maduweņ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedek na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tē sər Mbəlom bay aye. Neņ dərma na giye andza nətēye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər

mavuwe hay ta mədzaļ gər kurom. ²⁰ Ka vələumatay tsəved a ndo hay tē tēra kurom ha andza beke hay, ta səpatiye fakuma abēra wu kurom hay ta bəbək, tē vakum gər, tē zəba fakuma andza wu kəriye ada tē fakum. Ka vələumatay tsəved andza niye. ²¹ Ah! Neņ na, horoy a geņ haladzay. Neņ bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tē wu nakə ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dərma. ²² Tē gwad nətēye na, Hebrə hay. Neņ dərma ndo i Hebrə. Tē gwad nətēye Israyel hay. Neņ dərma ndo i Israyel. Nətēye slala i Abraham. Neņ dərma slala ŋgay. ²³ Nətēye ndo mēge mēsler i Yesu Kəriste. Neņ na ze tay ha. Na tsikiye andza neņ ndo i matərakahaņ. Na ge mēsler tē mawura bo eye a ze i tay. Tē gəsawa ga a dangay madzəga haladzay, a ze i tay, ta nda ba ga madzəga haladzay, a ze i tay, na sər mēmətē madzəga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzəga zləm Yahuda hay ta nda ba ga ta mandala ba, tē nda baw ga na, kuro kuro mahkar gər eye tsid.† ²⁵ Madzəga mahkar, Roma hay ta kəd ga, sik nətē ta kal ga tē kwar hārwi məkədə gay. Madzəga mahkar kwalalaņ i yam ka bətuk may ha a hud i yam. Sik nətē ta həpat kwa ta həvad, na həna mē hud i yam. ²⁶ Sik haladzay ahəl nakə faya na həhaliye na, na sa dāretsətseh hārwi mazaw nakə ma zliye ga aye, na sa dāretsətseh hārwi məkəl hay ta zleņ zay haladzay, na sa dāretsətseh hārwi ndo neheye nətēye Yahuda hay bay kwa tē həlay i Yahuda gwala ga hay, ta pərēņ haladzay. Na sa dāretsətseh haladzay kwa ma wuzlahgəma, kwa mē kəsaf, kwa ka gər i bəlay. Ndo neheye tē gwad ay a gər tay nətēye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ta geņ dāretsətseh haladzay. ²⁷ Na ge mēsler haladzay ta gədaņ ada na sa dāretsətseh, madzəga haladzay na hutawa tsəved ka mēndzəhəre bay, madzəga haladzay na ndzawa ze mēnde wu mēnda yada ze mēse yam, mətasl a gawēņ ada na hutawa pe teked mēpe ka bo bay. ²⁸ Dāretsətseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekeleņ eye dēkdēk. Ma

* 11:10 Zəba ma 2 Korinthe hay 1.1. † 11:24 Zəba mē Bazlam mapala eye masulo eye 25.3.

mədzal gər na, na dzalawa ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹Tadə ndoweye kə ge bəle ka tsəved i Mbəlom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bəle na, neŋ. Tadə ndoweye kə dəf a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fəkiye ga ta ako.

³⁰Tadə na giye zlapay na, na giye zlapay tə bəle ga. ³¹Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste, mazembede nakə ndo hay ta zambadəye, tā zambadəy. Neŋgeye a sər ha na raw me bay. ³²Ahəl niye ahəl nakə neŋ ma Damas aye na, bəy bagwar eye i gəma niye tə zalay Aretas. A pa bəy hərwi mələve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hərwi mägəse ga. Gəma niye na, malawara eye ta zled. ³³Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə pa ga a kəteh, tə ɓar faya ləber. Tə zla ga ahaya abəra tə mavavar. Tə mbəzla ga ahaya sərəhəhə abəra ma wuzlahgəma niye. Na təmaw abəra mə həlay i bəy niye.‡

12

Pol a sər ha gədan i Yesu Kəriste

¹Kuton na giye zlapay huya. Na sər ha ma giye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye. Ane tuk na, anəke na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a bəzeŋ ha ma məsine aye. ²Na sər ndoweye andaya madzapa eye tə Yesu Kəriste. Kə ndza ma giye məve kuro gər eye faɗ, Mbəlom a zla na a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna Mbəlom a bəzay ha ma məsine, agəna ki ye tə slo i bo ŋgay ta dedək, Mbəlom nəte ŋgweŋ a sər. ³Ayaw! Mbəlom kə zla na ndo niye a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna məsine a gay, agəna ki ye ta dedək, maa sər na, Mbəlom. ⁴Ahəl nakə neŋgeye mə dəma aye na, kə tsəne wu nakə ndo zezeŋ ma sliye mətsike bay aye. Ta vəl faya tsəved a ndo hay ka mətsike bay. ⁵Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zəbeŋ dərə a neŋ aye na, na giye zlapay tə bəle ga dəkdək tsa. ⁶Tadə a seŋ mäge zlapay na, na tsikiye me andza gər mavuwe bay, wu nakə na tsikiye na, ma təriye dedək. Ane tuk na, na giye zlapay bay hərwi a seŋ bay nakə ndo ta

rəheŋeye ha gər hərwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A seŋ tā rəheŋ ha gər duh na, hərwi bazlam neheye ŋgwalak eye hay tə tsəne abəra mə bazlam ga aye ada tə ŋgatay a mede ga.

⁷Haɓe na, na giye zlapay hərwi wu nakə Mbəlom a bəzeŋ ha aye. Ane tuk na, Mbəlom a vəleŋ nakə ma wuriye fagaya mə bo aye hərwi ada nā ge zlapay sa bay. Mbəlom a geŋ wu niye na, tə həlay i ndo i maslaŋ i Fakalaw nakə a sləraw hərwi mənɗebe ga hərwi ada nā ge zlapay bay. ⁸Madzəga mahkar na duwulay naha me a Bəy Maduweŋ hərwi ada mā zla fagaya abəra dərətsətseh nakay. ⁹Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwedeŋ: «ŋgwalak ga na, ɗa kar. Hərwi gədan ga ma zəbiye na, ahəl nakə nəkar bəle aye.» Kə ge andza niye na, dərəv ga maŋwasa eye haladzay. Neŋ faya na ŋgalakiye hərwi gədan i Kəriste mandza eye mə neŋ. ¹⁰Hərwi niye dərəv ga maŋwasa eye hərwi nakə neŋ bəle eye. Kwa tadə faya ta tsedeŋeye, kwa tadə faya ta pəreŋeye, kwa tadə dərətsətseh siye hay faya ta ndzeŋeye a gər, kwa tadə wu hay ta zeŋ gədan, na sər ha faya na giye dərətsətseh hərwi Kəriste ada dərəv ga maŋwasa eye hərwi ahəl nakə neŋ bəle eye na, Kəriste ma vəleŋeye gədan ŋgay.

Pol a dzala ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Korinje aye

¹¹Na tsik me andza gər mavuwe, ane tuk na, maa geŋ kuton na, nəkurom. Na zambadəy a bo ga na, hərwi nəkurom ka zambadəy ga ha bay. Haɓe mata zembede ga ha na, nəkurom na gwad bəɗaw? Neŋ wuray kəriye, ane tuk na, ndo i maslaŋ kurom neheye ka gwadum nəteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹²Nəkurom ka sərūm ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na ge məsler ta məzle ŋgatay mə dərətsətseh ada Mbəlom kə ge masuwayaŋ wal wal haladzay tə həlay ga. Masuwayaŋ neheye a ɗa ha na, neŋ ndo i maslaŋ ŋgay ta dedək. ¹³Na ge wu hay mə gay i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste siye hay ada na ge mə gay kurom bay na, andaya ɗaw? Wu andaya nəte tsa nakə na ge mə gay kurom bay aye. Na tsətsah fakuma: «Ndayum ga ha wu

‡ 11:33 Zəba mə Məsler hay 9.23-25.

mənday» bay. Kə ge na gakum lele bay na, pəsum ga ha!

¹⁴ Anəke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na təmiye ka vəlumen wu wal bay. Wu nakə a seŋ aye na, dərev kurom bəna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bəba tay hay. Maa vəlatay wu a bəba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vəlatay wu a wawa hay na, bəba tay hay. ¹⁵ Kwa tadə na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadə na vəliye ha məsəfəre ga peteh hərwi madzəne kurom na, a yeŋ a gər haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, hərwi nakə na wudə kurom ka zal aye daw?

¹⁶ Na gwad ka sərūm ha na tsətsah fakuma vəlumen wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwad: «Pol neŋgeye bəbək eye, faya ma vakw-eye gər.» ¹⁷ Na vakum gər na, ma kəkay? Na vakum gər na, ta ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye na slər tay naha a gay kurom aye tsukudu, ma kəkay? ¹⁸ Na tsətsah ka Titus mā ye naha a gay kurom. Na slər naha malamar mekeləŋ eye nakə ka sərūm na aye tā ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hərwi məzle suloy kurom daw? Titus tə neŋ, nəmay salamay mədzal gər may nəte bədaw ada faya nəmaa zəŋgaliye tsəved eye nəte bədaw?

¹⁹ Wu nakə nəmaa watsa a dərəwel nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha hərwi məge me abəra ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mbəlom hərwi nəmay ndo i Kəriste hay. Nəkurom malamar may neheye nəmaa wudə kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hərwi a samay madzəne kurom hərwi ada kə gəlum ka tsəved i Mbəlom. ²⁰ Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi na dzala agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gər nəkurom ka tsəved nakə lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a gər bay. Tadə kə ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gər bay. Agəla na ndzakumeye a gər na, faya ka tərūmeye mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo

sələk mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ŋgənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka dəslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. ²¹ Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, dərev ga ma ŋgwasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeeye a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə walaŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

13

Mandəve i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə Dərəwel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ŋgəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhəle mbal hay sulo kəgəbay mahkar tā ge andaya bəna sariya ma ŋgəniye bay.*» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, ba na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye dərək. Anəke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha mətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me tə bazlam ga Kəriste daw na, na gwad a sakum məsəre ha bədaw? Ka ta sərūmeye ha! Neŋgeye na bəle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə walaŋ kurom ta gədaŋ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye na, dedek neŋgeye bəle eye. Ane tuk na, kə lətsəw abəra ma mədahaŋ, neŋgeye andaya ta gədaŋ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye tə neŋgeye. Nəmaa həniye ha gər hərwi matəre bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfəre ta sifa ŋgay, nəmaa giye məsler ta gədaŋ i Mbəlom.

* **12:18** Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Korinje hay 8.22. **12:18** Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Korinje hay 8.22.

* **13:1** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebrə 10.28.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ŋgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərūm ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dəfūmeye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka sərūmeye ha ta dedək nəmay na, nəmaa dəf abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslan i Yesu hay ta dedək. ⁷ A samay ndo hay tā gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada kâ gum mənese sa bay. Kwa tadə ndo hay tə gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, kâ gum ŋgwalak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedək eye bay. Nəmaa sliye faya məge na, wu nakə dedək eye dekdek. ⁹ Tadə nəkurom gədan eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nəmay bəle eye hay na, dərev may faya ma ŋgwasiye huya. Nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada mâ dzəna kurom ka mägəle ka tsəved ŋgay.

¹⁰ Hərwi niye na watsakum naha dərēwel nakay ka bo abəra anəke na, hərwi ada nā ye naha ba ka tsətsahum məpəse me tsiy na, na tərakumeye sa bay. Ta dedək Mbəlom kə vələŋ tsəved ka matərakum hərwi ada nā nas kurom ha dūh bay, ane tuk na, hərwi ada nā dzəna kurom ka mägəle kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kənan! Pəlum mägəle ka tsəved i Mbəlom, vəlum gədan a bo mə walaŋ kurom nəte nəte, ndzum ayaw ayaw mə walaŋ kurom, ndzum ka təv manəte eye tə zay. Ada Mbəlom, neŋgeye nakə a wudā ndo hay aye ada faya ma vələteye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹² Tsikum me a bo lele mə walaŋ kurom nəte nəte andza malamar hay. Ndo məpay bəzay a Mbəlom hay tebiye kənan ta tsikakum naha me.

¹³ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama. Mbəlom mâ rahakum ha dərev kurom tə mawudə bo ŋgay. Məsəfəre Tsədanŋa eye mâ dzapakum ha dərev kurom hay nəte nəte.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Galat hay aye Məfələkwe

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i mađuwule me a həlay mahəhele ŋgay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ŋgay na, ndo mekeleŋ eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekeleŋ eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadateye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, məndze yak mâ ge lele ada ŋgwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ŋgay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ŋgay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a dā ha ma kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu. Neŋ ndo i maslaŋ i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. ² Malamar siye hay tə neŋ kanaŋ tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay. ⁴ Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste kə vəl ha gər ŋgay, a mət na, hərwi ada Mbəlom mâ

pəsakway ha mezeleme kway hərwi ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye tâ ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway mâ ge aye. ⁵ Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. Mâ ge bo andza niye!

Labara ŋgwalak eye na, nəte ŋgweŋ

⁶ Wu nakə nəkurom faya ka gumeye na, a geŋ hərəabəkka! Mbəlom kə zalakum hərwi kâ tərūm ndo ŋgay hay ada kə gakum ŋgwalak kəriye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbədumeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekeleŋ eye nakə ka dzalum mə gər kurom ŋgwalak eye, ane tuk na, ŋgwalak eye bay. ⁷ Labara ŋgwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekeleŋ eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo hay andaya faya ta kwasakumeye ha mədzal gər, a satay mənese ha ada mambəda ha Labara ŋgwalak eye i Kəriste. ⁸ Tadə ndoweye a tsikakum labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom mâ vələy mezeleme. ⁹ Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətsikakum naha sa. Tadə ndoweye kə tsikakum labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsənum aye na, Mbəlom mâ vələy mezeleme. ¹⁰ Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ dəsleŋ ha gər dāw? A'ay! Andza niye bay. A seŋ na, Mbəlom neŋgeye mâ dəsleŋ ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na, a seŋ neŋ nâ yatay a gər a ndo hay dāw? A'ay! Tadə a seŋ nâ yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matəre ndo i məsler i Kəriste bay.

Pol a dā ha ma kəkay nakə a təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye

¹¹ Malamar ga hay, sərūm ha na, Labara ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye, a yaw abəra mə bazlam i ndo hay bay. ¹² Na tsəne abəra ka ndo hay bay, ada maa tətikenə na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay a dēŋ ha.* ¹³ Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda

* 1:12 Zəba mə Məsler hay 9.3-6.

ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pəlawə tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴ Mə walaŋ i ndo neheye məve may nəte aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tə məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na vəlaway ha bo ga peteh a kule i bəba tətə may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geŋ ŋgwalak ŋgay, a zeleŋ hərwi ada nā ge məsler ŋgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzeŋ ha wawa ŋgay mə neŋ hərwi ada nā dā ha Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka neŋgeye a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzeŋ ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nəteye tə leheŋ matəre ndo i maslaŋ i Yesu hay aye na, na ye ka təv tay bay. Na ye dūh kwayaŋŋa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mə dəma na, na ye a Zerozelem hərwi ada nā ŋgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neŋgeye na, məhəne kuro gər eye zlam tsa.† ¹⁹ Na ŋgatay na, a Yakuba malamar i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bəna, na ŋgatay a ndo i maslaŋ i Yesu mekeleŋ eye bay. ²⁰ Mbəlom a sər wu nakə na tsik aye na, dedek, na raw me bay. ²¹ Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. ²² Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tə sər ga ha zuk bay. ²³ Tə tsənawa wu neheye siye i ndo hay tə tsikawa fagaya, tə gwadawa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dəretsətseh aye na, ka mbədə. Duh anəke faya ma diye ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawə tsəved ka mədze ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu aye.» ²⁴ Ta zambadəy a Mbəlom hərwi ga.

2

Ta təma Pol ma Zerozelem

¹ Ma dəba i məve kuro gər eye faf na, neŋ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem

sa. Na zla na Titus ka həlay dərmak. ² Na mbədə gər a dəma na, hərwi Mbəlom ka bəzeŋ ha, a gwedeŋ «do». Na ndisl naha a dəma na, nəmaa haya gər ta bagwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəmeye. Na dətay ha Labara ŋgwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Ağəna ta dzaliye na, məsler ga nakə ahəl niye ta məsler ga nakə faya na giye a təra kəriye. ³ Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neŋgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoŋ ka mədase bo hərwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. ⁴ Ane tuk na, ndo i maraw me hay tə yaw a walaŋ may ta bəbərek tay, a satay mā dəs bo. Tə fələkwwaw ta məkal hərwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvakwa gər kway hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. A satay na, kā tərakwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. ⁵ Ane tuk na, nəmaa vəlatay tsəved kwa tsekweŋ bay tebiye. A samay na, Labara ŋgwalak eye mā ye kame huya ta dedek nakə ada ka tsənumeye dərmak aye.

⁶ Ndo neheye tə gwad nəteye bagwar eye hay aye, kwa tadə nəteye bagwar eye hay, kwa tadə nəteye bagwar eye hay bay, məndəre ga mey tey. Ka dəre i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nəte. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkeheŋ ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. ⁷ Azlakwa bay tə sər ha dūh na, Mbəlom kə vəleŋ Labara ŋgwalak eye, a gwedeŋ do ta dətay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwadəy do ta dətay ha a Yahuda hay aye. ⁸ Tə sər ha Mbəlom nakə a vəlay gədaŋ a Piyer ada a təra ha ndo i maslaŋ i Yahuda hay aye na, neŋgeye Mbəlom nakə a vəleŋ gədaŋ ada a slər ga ha ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeye. ⁹ Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər ha nəteye ndo məndzatay kame, tə sər ha ta dedek Mbəlom kə vəleŋ məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəsəŋ həlay a neŋ ada a Barnabas. Andza məgwede

† 1:18 Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste.

nəmay tebiye bazlam may nəte. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nəteye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ada nəteye na, ta giye məsler mə walaŋ i Yahuda hay. ¹⁰ Wu nakə ta tsətsah famaya nəmaa giye na, nəte tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka mäge dərmak. Tə gwadamay nəmaâ dzəna ndo i mətawak neheye mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem aye.

Pol a may ha maŋgok a Piyer ma Anġtiyos

¹¹ Ma dəba eye na, Piyer a yaw a Anġtiyos, na gay me kame i ndo hay hərwi a ge wu nakə lele bay aye. ¹² Kurre na, neŋgeye ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye Yahuda hay bay aye tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye. Aza ma dəba eye na, Yakuba a sləraw ndo hay a təv may. Ahəl nakə tə ndislew, Piyer a ŋgatataŋ na, a dazlay madayaw abəra mə walaŋ tay, kə nda wu mənday ta nəteye sa bay. A dzədzar ta ndo neheye tə gwad ndo hay tebiye tâ dəs bo aye. ¹³ Siye i Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu andza Piyer aye dərmak. Kwa bo i Barnabas eye tə gər ŋgay a ge andza niye dərmak. Tə ge ta məvatay gər. ¹⁴ Na zəba faya na, tə pay bəzay a dedək i tsəved i Labara Ŋgwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwaday: «Nəkar ndo i Yahuda, ane tuk na, məndze yak nakə ka ndza kanaŋ aye na, andza ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nəkar Yahuda hay bay. Kə ge andza niye na, a saka ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye tâ ndza andza nəteye Yahuda hay na, hərwi mey?»

Ka təmakweye na, ta məpe mədzal gər kway ka Yesu Kəriste

¹⁵ Nəkway na, tə wa kway Yahuda hay bəna nəkway ndo i slala i siye i ndo neheye tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye bay aye bay. ¹⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka sərakwa ha ndəray ma sliye matəre tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay, say ndo nakə kə pa mədzal gər ŋgay ka Yesu

Kəriste aye. Bəna ndo nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma təriye tsədaŋŋa bay. Nəkway bəbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste nakə ada Mbəlom a təma kway andza ndo neheye nəteye ŋgwalak eye kame ŋgay aye. Bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay. Ndəray ma sliye faya matəre ŋgwalak eye kame i Mbəlom hərwi nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay.*

¹⁷ Andza niye, nəmay Yahuda hay a samay matəre ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər may ka Yesu Kəriste aye. Kə ge nəmay andza niye na, nəmaa təra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hərwi faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza məgwede Kəriste faya ma diye may ha a mezeleme daw? Kwa tsekweŋ andza niye duh bay!

¹⁸ Maga eye na, andza nakay duh: Tadə ndoweye kə gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye hərwi nakə ma təriye ha ŋgwalak eye bay aye, ada ma dəba eye a mbəda gər məpay bəzay sa, a zəba faya andza wu nakə ŋgwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ¹⁹ Neŋ na mət na, hərwi bazlam i Musa mapala eye. Neŋ kame ŋgay na, andza ndo nakə maməta eye aye. A ge bo andza niye na, hərwi ada nā ge andaya ta sifa kame i Mbəlom. Ahəl nakə ta dar na Kəriste ka mayako mazləlmbada eye na, neŋ madzapa eye tə neŋgeye, nəmaa mət ka bo salamay.† ²⁰ Neŋ na, sifa nakə anəke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mə neŋ na, Kəriste. Məndze ga nakə na ndziye ka məndzibəra anəke aye na, na ndziye hərwi nakə na dzala ha ka neŋgeye Wawa i Mbəlom nakə a wudā ga aye ada a vəl ha gər ŋgay hərwi ga aye. ²¹ Neŋ na, dāda na kərahiye ŋgwalak i Mbəlom nakə a geŋ aye ta məme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tadə ta dedək ndoweye ma təriye tsədaŋŋa kame i Mbəlom hərwi faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na,

* **2:16** Dəmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23. † **2:19** Ahəl niye hərwi madayay a gər a Mbəlom ada matəre ŋgwalak eye kame ŋgay na, Pol a paway bəzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mədzal gər ka Yesu Kəriste na, a zəba faya bazlam i Musa mapala eye ma təriye ha ndo ŋgwalak eye bay. Hərwi niye a gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye.

Kərıste a mət kəriye, kə ge ɲgama bay. Duh andza niye bay!

3

Bazlam i Musa mapala eye ta məpe mədzał gər ka Yesu

¹ Nəkurom Galat hay, maa zla fakuma abəra metsehe na, mey? Maa ndzək kurom way? Na dākum ha parakka lele hərwi ada kâ tsənum ma kəkay nakə Yesu Kərıste a mət ka mayako mazləlmbada eye. ² Na tsətsahiye fakuma wu nəte. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə Mbəlom a vəlakum aye na, a vəlakum na, hərwi nakə faya ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye dāw? A'ay, Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, hərwi nakə ka tsənum Labara Nğwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwad'ba? ³ Metsehe andaya fakuma bay na, hərwi mey? Ka dazlumay ahəl niye na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Anəke a sakum mandəv ha ta gədaŋ kurom eye na, ma kəkay? ⁴ Wu neheye tebiye a ndzakum a gər aye ka dzalum na, kəriye tsa dāw? Ta dedək ma təriye kəriye tsa bay. ⁵ Mbəlom a vəlakum Məsəfəre ɲgay ada a ge masuwayaŋ hay mə walaŋ kurom na, hərwi nakə ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye dāw? A'ay, a ge na, hərwi nakə ka pumay zləm a Labara Nğwalak eye ada ka pum mədzał gər kurom ka Kərıste aye.

⁶ Wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik ka Abraham aye na, məmum ahaya a gər, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ɲgay.*» ⁷ Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedək eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye. ⁸ Tə watsa kurre mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nəteye ɲgwalak eye hay kame ɲgay. Niye na, hərwi ta dzala ha ka neŋgeye.» Abraham a tsəne Labara Nğwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom a gwad: «Na piye ɲgama ka ndo i mändzibəra hay tebiye hərwi yak.†»

⁹ Andza nakə ahəl niye Mbəlom a pa ɲgama ka Abraham hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma piye ɲgama ka ndo neheye tebiye tə dzala ha ka neŋgeye andza niye dərma.

¹⁰ Ndo neheye tə dzala, tə gwad ta təriye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom ta mäge wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbəlom ma vəlateye mezeleme. Andza niye, tə watsa a Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Ndoweeye kə pay bəzay a wu neheye mawatsa eye mə Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbəlom ma vəleye mezeleme.‡» ¹¹ Ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matəre ha ndo ɲgwalak eye kame i Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ɲgwalak eye ka dərə ɲgay, ada ma hutıye sifa.§» ¹² Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mədzał gər ka Mbəlom. Duh andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutıye sifa dedək eye tə neŋgeye.*» ¹³ Andza niye Mbəlom a vəlakway mezeleme na, hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye peteh bay aye. Ane tuk na, Kərıste a yaw, a zla təv mändze kway hərwi ada Mbəlom mâ vəlay mezeleme a neŋgeye a bəram kway. A ge andza niye na, a səkəma kway ahaya hərwi ada Mbəlom mâ vəlakway mezeleme sa bay. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə ta dar na ka mayako aye na, Mbəlom kə vəlay mezeleme.†» ¹⁴ Yesu Kərıste a ge andza niye na, hərwi ɲgama nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday «na ta vəlakeye» na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ta hutıye tə həlay i Yesu Kərıste dərma. A ge andza niye na, hərwi ada nəkway kâ hutakwa Məsəfəre nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlakweye hərwi nakə ka pakwa mədzał gər kway ka neŋgeye aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha

* 3:6 Madazlay i wu hay 15.6. † 3:8 Madazlay i wu hay 12.3. ‡ 3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26. § 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5. † 3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23.

wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye bay

¹⁵ Malamar ga hay, na dākumeye ha wu nakay tə wu neheye ka ngatawakway pat pat aye. Tadə ndo hay sulo tə ndza ka təv manəte eye, tə ma ha ka bo bazlam ada tə ɓar dzam mə walaŋ tay na, ndo andaya ma sliye faya məpəla tay ha daw? Ndəray ma sliye faya masəkah ha faya wu-ray bay dərma. ¹⁶ Dzam nakə Mbəlom a ɓar aye dərma andza niye. Mbəlom a tsik kurre, a gwad ma vəliye wu neheye na, a Abraham. Kə tsik, a gwad ma vəliye a hulfe ŋgay dərma. Ta watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom ma vəliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay na, andza niye bay. Tə tsik bazlam niye na, ka hulfe nəte tsa. Hulfe niye na, Kəriste.† ¹⁷ Wu nakə a seŋ mətsike aye na, anaŋ: Mbəlom a ɓar dzam ta Abraham kurre. Ma dəba i məve temerre fad tə kuro kuro mahkar na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye məpəle ha dzam nakə Mbəlom a ɓar ta Abraham kurre aye bay, wu nakə a tsik, a gwad ma vəliye na, ma sliye faya mənese ha bay. ¹⁸ Tadə Mbəlom ma vəliye wu a ndo hay hərwi nakə faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, andza məgwede ma vəliye hərwi kə gwad ma vəliye sa bay. Ane tuk na, Mbəlom a pa ŋgama ka Abraham na, hərwi nakə a tsikay kurre a gwaday ma ta giye andza niye aye.

Mbəlom a vəlakway bazlam mapala eye na, hərwi mey

¹⁹ Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Yahuda hay na, hərwi mey? Mbəlom a vəlamay na, hərwi ada kə sarakwa ha wu neheye lele bay kame ŋgay aye. A vəl na, ka təmad eye hus ahəl nakə hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nakə Mbəlom a gwad ma ta vəleye wu niye aye. Ma dəba eye na, gədaŋ i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a gwala ŋgay hay na, hərwi ada tə yaw, tə day ha a Musa ada Musa mâ datay ha a Yahuda hay.‡ ²⁰ Ndo məma ha bazlam neŋgeye na, mə walaŋ i bəruk hay

sulo huya, ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a gwaday a Abraham na ta vəlakeye wu aye na, a ge neŋgeye mahəŋgeye bəna ndəray andaya mə walaŋ tay bay.*

²¹ Andza məgwede na, wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, a say a bazlam mapala eye bədaw? A'ay, andza niye bay. Tadə kə ge bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəl aye ma vəliye sifa a ndo hay na, haɓe ma sliye məge tay ha ndo hay ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. ²² Azlakwa duh tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Ndo i məndzibəra hay tebiye nəteye mə həlay i mezeleme. A ge andza niye na, hərwi ada Mbəlom mâ vəl wu nakə a gwad ma vəlateye a ndo neheye tə pa mədzał gər tay ka Yesu Kəriste aye. A vəlatay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tsa.

²³ Ahəl niye na, tsəved andaya hərwi ada ndo hay tə dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a ləva kway. Bazlam i Musa mapala eye a ləva kway hus a həlay nakə Mbəlom a dākway ka tsəved i mədzał ha ka Kəriste aye. ²⁴ Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a təra andza ndo matsəpe kway hus a həlay nakə Kəriste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a təra ahəl niye na, andza niye, hərwi ada Kəriste ki yaw na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ²⁵ Anəke na, Mbəlom ka həndəkakway tsəved i mədzał ha ka Kəriste, bazlam i Musa mapala eye ma tsəpiye kway sa bay. ²⁶ Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom tebiye wawa i Mbəlom hay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. ²⁷ Neheye tebiye tə dzapa tə Kəriste mə madzəhuɓe tay ha nakə ta dzəhuɓ tay ha aye na, ta mbəda, məndze tay a ndzəkit bo i Kəriste. ²⁸ Tadə agəna nəkar Yahuda, kəgəbay nəkar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Tadə nəkar beke, kəgəbay beke bay na, ma giye wuray bay. Kwa tadə nəkar hasləka eye, kwa tadə nəkar ŋgwas eye, ma giye wuray bay. Nəkurom

† 3:16 Madazlay i wu hay 12.7. § 3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mbəlom a day ha bazlam ŋgay mapala eye a Musa tə həlay i gawla ŋgay hay. Musa neŋgeye ndo məme ha mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay ta Yahuda hay. * 3:20 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

tebiye nāte hārwi nākurom madzapa eye tē Yesu Kāriste. ²⁹ Kē ge nākurom madzapa eye tē Kāriste na, andza mēgweđe nākurom dārmak mā hulfe i Abraham. Ka ta hutumeye wu neheye tebiye Mbēlom a tsik ahāl niye a gwad ma vāleye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay aye.

4

¹ Wu nakē a seŋ mētsikakum aye na, anañ: Maga eye na, andza wawa nakē ma ndiye gay i bēba ŋgay aye. Ahāl nakē neŋgeye wawa eye mba kwa tadā wu i bēba ŋgay tebiye i ŋgay bēbay na, neŋgeye andza beke. ² Ahāl nakē neŋgeye wawa eye mba aye na, ndo hay ta geye gār, ta geye gār a wu ŋgay hay dārmak hus a mēpesle hālay i bēba ŋgay nakē ma ndisliye a dāma aye. ³ I kway andza niye dārmak. Ahāl nakē nākway andza wawa hay mba aye na, nākway beke i mēsāfāre neheye ŋgwalak eye bay neheye faya ta lēviye mēndzibāra aye. ⁴ Ane tuk na, ahāl nakē mēpesle i hālay i Mbēlom a ndisl a dāma aye na, a slāraw wawa ŋgay. Ngwas a wa na. A pay bēzay a bazlam i Musa mapala eye lele, ⁵ hārwi ada mā tēma tay ha ndo neheye nāteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada kâ tērakwa wawa i Mbēlom hay. ⁶ Wu nakē ka sārakweye ha ta dedek nākway wawa ŋgay hay aye na, anañ: Mbēlom a slāraw Mēsāfāre i wawa ŋgay a dārev kway. Mēsāfāre niye faya ma zāleye a Mbēlom mā dārev kway, «Abba, Bēba ga.» ⁷ Andza niye, nākurom beke i fakalaw hay sa bay, nākurom wawa i Mbēlom hay dūh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vālateye a wawa ŋgay hay aye dārmak hārwi nākurom wawa ŋgay hay.

A say a Pol na, Galat hay tâ ma ka tsāved ŋgwalak eye

⁸ Ahāl niye Mbēlom neŋgeye way ta dākum ha zuk bay na, nākurom beke i wu hay wal wal ada wu niye hay na, Mbēlom nakē dedek aye bay. ⁹ Anāke na, ka sārūm Mbēlom, a seŋ mēgweđe dūh na, Mbēlom a sār kurom. Ass! Ka mbādūmeye gār mēpay bēzay a wu neheye kēriye gēdaŋ andaya mā dāma bay aye sa na, ma kākay? A sakum matāre beke i wu neheye sa na,

hārwi mey? ¹⁰ Ka pum mēdzal gār kurom na, ka mēhāne hay, ka kiye hay, mēve hay, neheye tebiye hālay eye kē sla a dāma na, ka gawum magurlom. ¹¹ Mēndze kurom na, a dzēdzar ga ha. Agāna mēsler ga nakē na ge mā walaŋ kurom aye na, a tēra kēriye.

¹² Malamar ga hay, neŋ na tēra andza nākurom neheye Yahuda hay bay aye. Neŋ faya na gākumeye amboh, tērum andza neŋ. Ka gumeŋ mēnese kwa tsekweŋ bay. ¹³ Nākurom ka sārūm ha makurre eye bo a geŋ nakē na ndza mā walaŋ kurom hārwi mēdākum ha Labara Ŋgwalak eye aye. ¹⁴ Dēvats ga kē sakum dāretsātseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bēbay na, ka zēbum fagaya andza wu kēriye wal bay, ka hēharum ga bay. Duh ka tēmum ga lele andza neŋ na, gawla i Mbēlom, ada ka tēmum ga sa na, andza neŋ na, Yesu Kāriste eye tē gār ŋgay. ¹⁵ A hālay niye na, dārev kurom kē ŋgwasa haladzay. Ada dārev kurom a ŋgwasa anāke sa bay na, hārwi mey? Ahāl niye neŋ tē gār ga na sār ha tadā tsāved andaya mēgweđe na dāre kurom na, atay na, ka ŋgwadūm ka vālumen. ¹⁶ Anāke ka zlum ga andza ndo mēne dāre kurom na, hārwi nakē na tsikakum dedek aye dāw?

¹⁷ Ndo neheye tē tsik me ada ta mbēdā ha Labara Ŋgwalak eye na, tē ge mēsler ta tsābtsāb eye mā walaŋ kurom. Ane tuk na, wu nakē tē dzala faya mēge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hārwi ada kâ gārūm ga ha ada kâ gum tsābtsāb ka mēpatay bēzay a nāteye. ¹⁸ Lele haladzay nakē ndo hay ta giye tsābtsāb hārwi ndo siye hay aye. Tadā ta giye andza niye huya na, lele. Tadā nākway dziye kēgēbay neŋ dāreŋ tē nākurom na, a seŋ ndzum tē neŋ huya. ¹⁹ Nākurom na, wawa ga neheye na wudā kurom haladzay aye. Neŋ andza ŋgwas nakē faya ma wiye wawa aye. Faya na siye dāretsātseh ada ma wuriye fagaya andza niye hus ka tēv nakē mēdzal gār kurom ka tēra andza i Kāriste aye. ²⁰ A seŋ tē dārev ga peteh mede naha ka tēv kurom anāke hārwi ada nā sār mētsikakum wu neheye. Dārev faya ma diye fagaya abāra hārwi kurom.

Agar ta Sara

21 A nakurom neheye a sakum mapay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikumenj: Ka tsənum wu nakə Derewel i Musa a tsik aye təbədew. 22 Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Abraham na, wawa ηgay hay sulo. Nenged na, beke a wa, wawa nenged ηgwas nakə beke eye bay aye a wa. ηgwas nakə beke eye aye na, tə zalay Agar. ηgwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.* 23 Wawa i beke na, tə wa ta mədzał gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i ηgwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwaday na vəlakeye aye.† 24 Bazlam nakay na, a say mədəkway ha wu andaya. ηgwas neheye sulo aye na, a ndzəkit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a bar aye. Agar, ηgwas beke eye na, a ndzəkit bo ta dzam nakə Mbəlom a bar tə Musa mə mahəmba i Sinay aye. Wawa neheye ta wiye tay ma dzam niye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye. 25 Agar na, nengeye andza mahəmba i Sinay nakə ka dala i Arabi aye. Nengeye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke aye dərmał hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nəteye mə dəma aye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye.‡ 26 Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, nengeye andza ηgwas nakə beke eye bay aye. Maa təra andza may kway na, nengeye. 27 Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar ηgwas dəlay eye,
ka wa wawa nəte bay aye,
dərev yak m̄ ηgwas,
nəkar nakə dərətsətseh i məwe wawa kə
zlakazay nəte bay aye,
wuda ta mənɣwese eye,
hərwi ηgwas nakə zal ηgay a gər ha aye na,
ma ta hutiyə wawa hay haladzay
abəra ka ηgwas nakə mandza eye tə zal
ηgay aye.»

28 Malamar ga hay, nakurom na, wawa dedek eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Nengeye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday nakə Sara ma ta wiye Izak aye.§ 29 A həlay niye

na, wawa nakə tə wa ta mədzał gər i slo i bo aye na, a saway dərətsətseh a wawa nakə tə wa ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərmał. 30 Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na ηgwas nakə beke eye ta wawa ηgay hərwi wawa i beke ma ndiyə wu i bəba ηgay bay. Mata nde na, wawa i ηgwas nakə beke eye bay aye.*» 31 Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i ηgwas nakə beke eye bay aye.

5

Kā tərūm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

1 Kərīste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kə tərakwa beke i wuray sa bay. Ndzum bəŋbəŋ, kə vəlumay tsəved a ndəray t̄a təra kurom ha beke i wuray bay.

2 Neŋ Pol, faya na tsikakumeye: Tadə a sakum ndo hay t̄a dəs kurom na, niye na, andza məgweđe wu nakə Kərīste a ge hərwi kurom aye ma giye ηgama bay. 3 Neŋ faya na masakumeye ha sa, tadə ndoweye kə dəs bo na, kutoŋ m̄a pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye. 4 Nakurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərūmeye ηgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka ηgənum, ka zum a bo tə Kərīste dərəŋ. Ka hutumeye ηgwalak i Mbəlom sa bay. 5 Nəmay na, nəmaa pa faya mədzał gər may, Mbəlom ma ta təriye may ha ηgwalak eye hay hərwi nəmaa vəl ha dərev may a Kərīste. Nakay na, wu nakə faya nəmaa həbiye ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa aye. 6 Tadə ndoweye madzapa eye tə Yesu Kərīste, tadə agəna nengeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakə ka dzalakweye ka nengeye aye. Məpe mədzał gər kway ka nengeye ma vəlakweye gədaŋ mawudə siye i ndo hay.

7 Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta məge wu nakə lele aye. Maa gakum

* 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2. † 4:23 Zəba mə Madazlay i wu hay 17.16. ‡ 4:25 Kanaŋ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay. § 4:28 Ezay 54.1. * 4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10.

me ka mäge wu neheye dedek aye na, way? ⁸ Ndo nakə a səpat kurom, a say gum andza niye na, Mbəlom nakə a zalakum kâ tərūm ndo ŋgay hay aye bay. ⁹ Ndo hay tə gwadawa na: «Ka kuts gəde ka wu tsekwenj na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.*» ¹⁰ Hərwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduwenj Yesu Kəriste. Neŋ na sər ta dedek ka təmumeye andza i ga, ka dzalumeye andza neŋ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbəlom ma gəsiye na a sariya.

¹¹ Malamar ga hay, neŋ na, tadə na dawə ha bazlam i Mbəlom huya, ada na gwadawatay a ndo hay dəsūm bo na, Yahuda hay ta geŋeye dəretsətseh bay. Ada bazlam nakə na tsikiye ka madere i Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləmbadā eye aye na, ma ndalateye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay. ¹² Ndo neheye faya ta kwasakumeye ha gər aye na, a seŋ na, tātəye tātəra andza vo'ar neheye mahəla kudəs aye.

¹³ Malamar ga hay, nəkurom na, Mbəlom a zalakum hərwi ada kâ təmumaw abəra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka ləvumeye gər kurom andza niye, kâ gwadumay a gər kurom ka gumeye wu nakə a say a bor i bo kurom aye bay. Duh na, dzənum bo nəte nəte tə mawude bo. ¹⁴ Wu nakə bagwar eye mə bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wudā ndo i maged yak dərma andza ka wudā na gər yak.†» ¹⁵ Tadə duh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbəlak a bo na, gum metsehe bəna, ka nasumeye ha bo nəte nəte kurom eye.

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ta dərev i ndo zezən

¹⁶ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anaŋ: Vəlūmay tsəved a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye mātə dākum ha tsəved. Tadə ka gum andza niye na, ka pumay bəzay a tsəved neheye lele bay bo kurom a wudā aye sa bay. ¹⁷ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a wudā wu neheye lele bay a say a bo i ndo mäge aye bay, ada bo i ndo nakə a kula ha gər ka Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Nəteye neheye sulo

aye faya ta giye vəram. Hərwi niye ka slum-eye mäge wu nakə a sakum mäge aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma dākumeye ha tsəved na, bazlam i Musa mapala eye a ləva kurom sa bay.

¹⁹ Ka sərakwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say mäge na, wu neheye anaŋ aye: Mäge madama, mäge wu nakə lele bay aye ada mäge wu nakə a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, tə ge madaŋ, ndo hay tənay dərə bo nəte nəte mə walaŋ tay, faya ta təriye a bo, ta sələk, wu a ndalatay, tə dzala na, bo tay dəkdek, ta ŋgəna ka bo abəra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ Tə ge dərə ka wu i ndo hay, tə kwaya, tə ge wu nakə a ye ka bo mäge bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Ba na gakum daf, anəke na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta fələkwiye a Bəy i Mbəlom bay.

²² Wu nakə a yaw ma Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza hohway i gərdaf aye anaŋ: Məsəfəre a vəl mawude bo, mənŋwese, zay, məsəmay naha, ŋgwalak, lele, dedek, ²³ mändze ləfedede, mäge metsehe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma gəsiye tay ha bay. ²⁴ Ndo neheye nəteye i Yesu Kəriste aye na, ta kərah bor i bo tay ada ta mədzal gər nakə lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mazləmbadā eye. ²⁵ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə vələkway sifa. Kutoŋ mata ləve kway na, neŋgeye. ²⁶ Kâ dəsəkway ha gər a bo kway bay, kâ ndalakway ha dərev a siye i ndo hay bay, kâ gakwa sələk ka siye i ndo hay bay.

6

Dzənakwa bo

¹ Malamar ga hay, tadə ka ndzumay a gər a ndo faya ma giye mənese, mata may bo mātə maw ka tsəved na, nəkurom neheye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta ləfedede eye. Neŋ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge metsehe hərwi ada kâ dəd a mənese bay dərma. ² Dzənum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ka wu nakə ma mbiye kurom

* **5:9** Wu nakə tə zalay gəde kanaŋ aye, mandəkəit bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye. † **5:14** Levitik 19.18.

haladzay aye. Tadə ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakə Kəriste a gwadəkum gum aye.

³ Hərwi tadə ndoweye ka zəba ka bo ɲgay andza bagwar eye azlakwa bay neŋgeye wuray kəriye na, niye neŋgeye faya ma səpatiye gər ɲgay. ⁴ Kwa way mâ zəba ka mede ɲgay, neŋgeye lele tsukudu lele bədaw na, mâ zəba faya. Tadə ka zəba ka mede ɲgay lele na, dərev ɲgay mâ ɲgwasa ta məsler nakə faya ma giye aye bəna ma ɲgwasiye hərwi nakə a ze ndo ɲged aye bay. ⁵ Kwa way mâ ge tə həlay ɲgay eye məsler nakə Mbəlom a vəlay aye.

⁶ Ndo nakə faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tã vəlay wu tsakway abəra mə wu tay hay dərma.

⁷ Sərum ha lele, Mbəlom ma gəriye ha ndo nakə ma ɲgwasiye faya aye bay. Wu nakə ndo a sləga aye na, ma dziye na, neŋgeye. ⁸ Tadə ndoweye kə ge wu nakə a yay a gər a bor i bo ɲgay aye na, magogoy ɲgay nakə ma hutiiye na, mədahan. Ane tuk na, tadə düh a ge wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədənna eye na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye mə həlay i Məsəfəre Tsədənna eye. ⁹ Kə ge andza niye na, gakwa ɲgwalak huya, kâ gərakwa ha bay hərwi tadə ka gərakwa ha bay na, həlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ɲgwalak eye. ¹⁰ Hərwi niye anəke na, həlay eye andaya, gakwatay ɲgwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste aye.

Mandəve i bazlam

¹¹ Zəbum ka wu nakə faya na watsakumeye naha anəke aye, faya na watsakumeye naha dogolum eye vərləzla tə həlay ga eye.

¹² Ndo neheye a satay məgakum kutoŋ ka mədəse bo aye na, a satay ndo hay tã zambadətay hərwi məsler tay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada dərətsətseh mâ ndzatay a gər bay dəkdek tsa. Ndo hay faya ta sateye dərətsətseh na, a ndo neheye faya ta rəzleye a gər a məde ha məməte i Yesu Kəriste aye. ¹³ Kwa ndo neheye mədəsa bo eye hay aye na, faya ta rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na, dəsüm bo hərwi ada ta giye

ha zlapay tə nəkurom. ¹⁴ Neŋ na, na giye zlapay tə wuray bay, na giye zlapay düh na, ta məməte i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye dəkdek tsa. Hərwi məməte ɲgay na, wu i mändzibəra hay ta təra ka dərə ga wu kəriye. Wu neheye na, andza ta dar tay ha ka mayako mazləmbada eye. Neŋ dərma na, andza ndo nakə a mət ka mayako mazləmbada eye ada a gər ha wu i mändzibəra hay aye. ¹⁵ Hərwi kwa tadə ndoweye mədəsa bo eye, kwa mədəsa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakə bagwar eye na, Mbəlom kə vəlakway sifa wedeye. ¹⁶ Ndo neheye tebiye faya ta pay bəzay a tsəved wedeye, andza məgwede ndo neheye nəteye ndo i Mbəlom hay ta dedek aye, Mbəlom mâ vəlatay zay ada mâ gatay ɲgwalak.

¹⁷ Kame na, ndəray mâ kweseŋ gər sa bay, hərwi neŋ na, vavay ka bo ga, a da ha neŋ na, i Yesu. ¹⁸ Malamar ga hay, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama. Mâ ge bo andza niye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Efez hay aye Məfələkwe

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkətatay a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ŋgwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom məge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfəre ŋgay ka mayako mazləmbada eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vəlatay aye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol ndo nakə Mbəlom a zla hərwi ada nā tərā ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərev kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

Ŋgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste! Ka zambadəkweye na, hərwi kə pa fakwaya

ŋgama ta ŋgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A vəlakway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, 6a Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay tsədaŋŋa eye hay ada kâ tərakwa kame ŋgay na, mənese mâ ge andaya fakwaya bay. ⁵ Neŋgeye a wuda kway haladzay. Ba kə tsik kurre, a gwad ma təriye kway ha wawa ŋgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye məge andza niye.

⁶ Zambadəkway a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gakway aye na, a ze wu hay tebiye aye. Ŋgwalak ŋgay nakə a gakway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ŋgay niye a wuda na haladzay aye. ⁷ Kə təkəkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz* i wawa ŋgay niye nəkway madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwede na, kə pəsəkway ha mezeleme kway. Andza niye, a dəkway ha na, kə gakway ŋgwalak haladzay. ⁸ Kə rah kway ha ta ŋgwalak ŋgay na, haladzay. Andza məgwede na, kə dəkway ha metsehe ŋgay. A dəkway ha na, hərwi ada kâ sərakwa wu nakə a say aye. ⁹ Kə dəkway ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say məge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na, ta ŋgwalak ŋgay, anəke na, kə dā ha. ¹⁰ Wu niye Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay ŋgay eye ma ndisliye a dəma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada mā tərā bəy.

¹¹ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say məge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay a gər aye hərwi ada kâ dzapakwa tə Kəriste. Kə vəlakway wu nakə a tsik kurre a gwad ma vəlakweye.

¹² A vəlakway na, hərwi ada ndo hay tā zambaday a neŋgeye nakə bagwar eye ta məzla6 eye hərwi may neheye nəmaa lah məpe mədzal gər may ka Yesu Kəriste aye.

¹³ Nəkurom dərək na, nəkurom madzapa

* 1:7 «Tə bambaz ŋgay», andza məgwede ta məməte ŋgay nakə tə kad na ka mayako mazləmbada eye aye.

eye tã Yesu Kãriste. Ka tsãnum bazlam dedek eye. Ka tsãnum na, Labara Ngwalak eye i mætãme nakã Mbãlom a tãma kurom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kãriste. Ma mädzepe nakã ka dzapum tã Yesu aye na, Mbãlom kã vëlakum Mäsãfãre Tsãdãñña eye andza nakã a tsik kurre, a gwad ma vëlakumeye. Mäsãfãre Tsãdãñña eye niye a vëlakum aye na, andza ngodgor nakã tã ge ka da'ar ma diye ha na, nãkurom ndo ngay hay. ¹⁴ A vëlakum Mäsãfãre ngay niye ka bo abãra tãmad na, hãrwi ada kã sãrakwa ha ta dedek ma ta vëlakweye siye i wu neheye ngwalak eye hay kame mba. Ka hutakweye wu niye hay na, ahãl nakã Mbãlom ma ta tãmiye kway ha ka tor eye. Zambadãkway a nenggeye, Mbãlom nakã bagwar eye ta mãzlaã eye.

Pol a ðuwulay me a Mbãlom hãrwi ndo i Efez hay

¹⁵ Hãrwi niye neñ faya na gay naha sisœ a Mbãlom hãrwi kurom. Neñ faya na gay naha sisœ a Mbãlom na, hãrwi mey? Hãrwi na tsãne kãkay nakã nãkurom faya ka dzalumeye ha ka Bãy Maduweñ Yesu kame kame ada kãkay nakã ka wudum ndo mãpe mädzal gãr hay ka Yesu aye dãrmak. Ayaw! Na tsãne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ ahãl nakã neñ faya na ðuwulaway naha me a Mbãlom aye na, na gaway naha sisœ a Mbãlom pat pat hãrwi kurom. ¹⁷ Na ðuwulay naha me na, a Mbãlom Bãba kway nakã ta mãzlaã eye haladzay aye. Nenggeye Mbãlom nakã Bãy Maduweñ kway Yesu Kãriste faya ma geye mãsler aye. Na ðuwulay naha me sa na, hãrwi ada mã ðakum ha metsehe ngay hãrwi ada mã bãzakum ha bo, kã sãkahum ha mäsãre na lele. ¹⁸ Faya na ðuwulay naha me sa na, mã hãndãkakum na mädzal gãr kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakã a zalakum faya ma vëlakumeye aye lele. Neñ faya na ðuwulay naha me na, hãrwi ada kã sãrum ha kãkay wu nakã ma ta vëlakumeye na, ngwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vëlakumeye na, ma vëlakumeye tã siye i ndo ngay hay tebiye.

¹⁹ Neñ faya na tsãtsahiye faya na, ka sãrum gãdãñ ngay nakã a ze ha gãdãñ i wu

hay tebiye aye ada ka sãrum ha gãdãñ ngay niye faya ma giye mãsler ma nãkway neh-eye ka dzalakwa ha ka nenggeye na, kãkay. ²⁰ Gãdãñ ngay niye na, nãte tã bãmala nakã a ge mãsler tã Yesu Kãriste ahãl nakã a lãtse ahaya abãra ma mãdahan aye. Yesu a lãtsew abãra ma mãdahan na, Mbãlom Bãba a gwadãy: «Ndza ka tãv lele eye tã hãlay i mãnday ga.» ²¹ Ma tãv niye Yesu a ndza a dãma aye na, nenggeye bãy ka gãr i gawla i Mbãlom hay ta bãy tay eye hay tebiye, ada ka gãr i siye i wu neheye gãdãñ tay andaya mã mbãlom aye tebiye. Nenggeye ka gãr i ndo neheye kwa mãzele tay kãkay kãkay eye tebiye. Mãde a zlãm ngay na, a ze mãzele neheye ka mãndzibãra nakay anãke aye ada tã bãmala nakã ma deyeweye kame aye. ²² Mbãlom a hãl wu hay tebiye, a pa na a hud i sik ngay. A zla, a pa na nenggeye bãy ka gãr i wu hay tebiye, a gwadãy: «Nãkar na, bãy i ndo ga hay tebiye.» ²³ Ndo ngay hay na, ta tãra andza bo i Yesu. Ngwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma vãlateye a ndo ngay hay ada nenggeye na, ngwalak i wu i Mbãlom tebiye andaya mã nenggeye.

2

Mbãlom a val sifa tã hãlay i Kãriste

¹ Ahãl niye nãkurom kame i Mbãlom na, andza mamãta eye hay hãrwi mãnese tã mezeleme kurom neheye ka gawum aye.

² Ka pawumay bãyay huya na, a mede i ndo i mãndzibãra hay. Ka pawumay zlãm a bãy i fakalaw nakã nenggeye mandza eye ma magãrmbãlom aye. Maa ge mãsler ma ndo neheye tã pay naha faya a Mbãlom bay hus anãke aye na, nenggeye. ³ Nãkway tebiye ahãl niye na, nãkway andza nãteye dãrmak. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha ka mãge wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka mãge wu neheye a say a bor i bo kway aye. Hãbe sariya i Mbãlom ma gãsiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kãriste tãbey aye na, hãrwi bor i bo kway.

⁴ Ane tuk na, anãke na, andza niye sa bay. Mbãlom, nenggeye na, ka gakway mã bo

haladzay. A wuda kway haladzay. ⁵ Kwa nəkway andza maməta eye hay hərwi nakə faya ka gəkweye wu neheye lele bay aye hay na, kə vəkway sifa wedeye. Kə dzapa kway ha tə Yesu Kəriste hərwi nakə a wuda kway haladzay aye. A təma kway ha na, kəriye. ⁶ Sa na, a lətsakway ahaya abəra ma mədahan dziye tə Yesu Kəriste hərwi nakə nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Ada kə vəkway təv məndze a nəkway tage Yesu Kəriste mə mbəlom. ⁷ Andza niye, kə gəkway wu lele eye haladzay tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, hərwi a say mədatay ha a ndo neheye ta deyeweye kame mba aye. Nəteye ta sər ha dərmaḱ ḱgwalak ḱgay nakə a vək haladzay aye na, kəriye. ⁸ Mbəlom a təma kurom ha abəra mə mezeleme na, kəriye ta mədzal gər nakə a vəkum ka dzalum ha ka neḱgeye. A gakum ḱgwalak ḱgay na, kəriye ⁹ bəna, hərwi məsler neheye faya ka gumeye lele eye hay bay. A gakum ḱgwalak ḱgay kəriye na, hərwi ada ndəray mā dəslay ha gər a bo ḱgay bay. ¹⁰ Hərwi niye maa gəkway na, neḱgeye. A vəkway sifa wedeye na, tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kə gəkwa wu lele eye hay huya. Mbəlom a ləva ha bo tə wu niye lele eye hay na, kurre hərwi ada kə pakway bəzay a tsəved lele eye.

Ka tərakwa nəte na, tə Kəriste

¹¹ Hərwi niye nəkuroḱm ahəl niye kəkay na, mā makumaw a gər. Nəkuroḱm na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay tə zalawakum na, ndo neheye ta dəś bo təbey aye. Nəteye tə gwadaway a gər tay na, nəteye mədəsa eye hay. Ane tuk na, tə tsik na, ka wu nakə ndo hay faya ta geye a bo tay, dəre a ḱgatay aye dəkdək tsa. ¹² Məḱum ahaya a mədzal gər kurom, ahəl niye na, ka sərūm Kəriste bay. Mə walaḱ i Yahuda hay na, nəkuroḱm mbəlok eye hay. Mbəlom na, kə bər dzam ta ndo ḱgay hay. Ma dzam niye a bər ta ndo ḱgay hay eye na, a tsik a gwad ma vəkateye wu na, kurre. Ane tuk na, nəkuroḱm mə dəma bay, nəkuroḱm mbəlok eye hay. Wuray andaya nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye bay. Nəkuroḱm ka məndzibəra nakay, ane tuk na, nəkuroḱm dərən ta Mbəlom. ¹³ Ahəl niye na, nəkuroḱm dərən ta Mbəlom. Anəke

na, nəkuroḱm madzapa eye tə Yesu Kəriste. Nəkuroḱm bəse ta Mbəlom tuk hərwi Yesu Kəriste. Neḱgeye ka mbədə ha bambaz ḱgay hərwi kurom.

¹⁴ Neḱgeye ndo i zay. Ka hutakwa məndze zay mə walaḱ kway na, hərwi ḱgay. Bəna, ahəl niye na, Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye na, nəteye māḱgəna eye. Ane tuk na, neḱgeye kə gaw ḱgwalak ḱgay, ka təra kway ha nəte. Ahəl niye na, mənə dəre a bo andaya mə walaḱ kway, a ḱgəna kway ha ka bo abəra andza dzal. Ahəl nakə a mət aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye. ¹⁵ Kə mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «Kə ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hərwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Nəteye māḱgəna eye sulo sa bay, nəteye nəte hərwi nəteye madzapa eye nəte ta neḱgeye. Nəteye tebiye ta təra slala wedeye. A vəklatay məndze zay a walaḱ tay na, andza niye. ¹⁶ Mənə dəre nakə mə walaḱ tay aye na, kə mbata ha ta məməte ḱgay. Mənə dəre andaya sa bay. Ta təra slala nəte na, hərwi ḱgay. Kə sər tay ha ka bo nəteye tebiye tage Mbəlom. ¹⁷ Kəriste ki yaw ka məndzibəra, kə da ha labara wedeye ka gər i məndze zay mə walaḱ i ndo hay ta Mbəlom. Məndze zay niye na, i kurom neheye dərən ta Mbəlom aye ada i may neheye nəmay bəse ta Mbəlom aye. ¹⁸ Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, nəkway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsəved məḱəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste ta gədan i Məsəfəre Tsədanḱa eye nəte ḱgwenḱ.

¹⁹ Kə ge andza niye na, nəkuroḱm mbəlok eye hay sa bay. Nəkuroḱm madurləḱ hay sa bay. Nəkuroḱm na, wawa i dala niye hay nəkuroḱm andza siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəkuroḱm mə gay i Mbəlom andza nəteye. ²⁰ Nəkuroḱm na, ka tərūm kwar neheye ta dəzliye ha gay aye. Matəra mədok eye na, ndo i maslaḱ hay ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Kəriste na, neḱgeye kwar nakə ma vəkəye gədan a gay aye. ²¹ Gay niye a gəl kame kame, a mbəzl bay na, hərwi ḱgay. Gay niye a təra na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Mbəlom ma ndziye na, mə dəma. ²² Nəkuroḱm neheye

madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, kə həl kurom ta siye i ndo hay, ka təra kway hay tebiye andza kwar i madəzle gay. Gay niye na, Məsəfəre i Mbəlom ma ndziye mə dəma.

3

A say a Mbəlom na, Pol mâ datay ha labara ŋgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye

¹ Hərwi niye neŋ Pol, neŋ faya na dūwulay naha me a Mbəlom pat pat hərwi kurom. Neŋ ma danŋay na, hərwi məsler i Yesu Kəriste nakə faya na giye hərwi madzəne nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. ² Ka tsənum Mbəlom kə vələŋ məsler hərwi ada nā ge hərwi kurom bədaw? Na huta na, hərwi ŋgwalak ŋgay. ³ Mbəlom kə deŋ ha wu nakə maŋgaha eye kurre aye andza nakə na lah məwatsakum naha faya tsekweŋ aye. ⁴ Ka dzanŋum na, ka sərumeŋ ha kəkay nakə neŋ na sər wu nakə maŋgaha eye ka gər i Kəriste kurre aye lele tuk. ⁵ Ahəl niye na, Mbəlom kə datay ha wu nakə maŋgaha eye andza nakə anəke aye bay. Ane tuk na, anəke na, a sləraw Məsəfəre ŋgay hərwi ada mâ datay ha wu niye maŋgaha eye parakka. A dā ha na, a ndo i maslaŋ ŋgay hay, ada a ndo mədə ha bazlam ŋgay neheye a pala tay ha aye. ⁶ Wu niye Mbəlom a dā ha aye na, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, Mbəlom ma vələkumeye dziye ta Yahuda hay. Nəkurom ta Yahuda hay nəkurom ka tərūm slala nəte. Wu nakə Mbəlom a gwad ma ta vəliye a ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye ma vələkumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheye tebiye na, maa dā ha Labara ŋgwalak eye.

⁷ Mbəlom a geŋ ŋgwalak ŋgay, a zla ga mäge məsler ŋgay hərwi ada nā dā ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gədan ŋgay. ⁸ Neŋ mə walaŋ i ndo məpe mədza gər hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Kwa andza niye bəbay na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay a neŋ hərwi ada nā datay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ŋgama nakə a yaw mə həlay i Yesu Kəriste aye. ŋgama niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya məsəre tebiye bay, hərwi

ka zal naha. ⁹ Mbəlom a vələŋ tsəved ka mədətay ha a ndo hay wu nakə a tsik ahəl niye maŋgaha eye, ma ta giye bo na, kəkay. Mbəlom neŋgeye ndo mäge wu hay tebiye kə pa na wu niye maŋgaha eye hus ahəl nakay anaŋ aye. Anəke na, kə ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰ Anəke na, Mbəlom kə dā ha mə walaŋ i ndo ŋgay hay hərwi ada gawla ŋgay hay ta bəy tay hay mə mbəlom tā zəba fataya tā sər ha metsehe ŋgay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹ Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwad ma giye na, ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹² Anəke nəkway na, nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzalakweye ha faya. Ka dzədzarakweye sa bay, ka hutakwa tsəved mahəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. ¹³ Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev mâ ye fakuma abəra hərwi dəretsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dəretsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawudə bo i Kəriste nakə a wudā kway aye

¹⁴ Hərwi niye neŋ faya na dəkweye naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵ Neŋgeye na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka məndzibəra ta dedək. ¹⁶ Neŋ faya na dūwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ŋgay mâ vələkum gədan. Ta gədan i Məsəfəre ŋgay nakə ma vələkumeye aye na, ka ŋgəlumeŋ ha bo lele ka tsəved ŋgay. Hərwi neŋgeye na, gədan aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ŋgay. ¹⁷ Neŋ faya na dūwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste mâ ndza mə dərev kurom hay ta mədza gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kâ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom na, ka hutumeŋ gədan andza dərizl i gərdaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta dəzl ka mədok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸ Andza niye, nəkurom ta ndo məpe mədza gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeŋ faya məsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wudā kurom

aye. Kwa ka yum na, a ngay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka mbəzlumaw ka dala, kokway i mawuđe bo ngay andaya təbey. ¹⁹ Neŋ faya na duwulay naha me na, hərwi ada kâ sərüm ha neŋgeye a wuđa kurom. Mawuđe bo ngay nakə a wuđa kway aye na, ka slumeye məsəre tebiye bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neŋgeye maraha eye.

²⁰ Neŋgeye na, ma sliye faya məge wu hay tebiye a ze wu nakə ka tsətsahakwa faya mâ gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa mâ gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədaŋ ngay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹ Tâ zambaday a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ngay hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. Mâ təra andza niye!

4

Dzapakwa nəte

¹ Neŋ nakə ma danğay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha ambəh hərwi ada mede kurom mâ təra na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka məge aye. ² Andza məgwede rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəday. Məsəre me mâ ge mə walaŋ kurom. Zlum ngatay ka təv i wu hay tebiye. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ada sakumay naha a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ³ Rəzlumay a gər, məndze kurom mâ ge nəte, metsehe nəte andza nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum tə zay mə walaŋ kurom hərwi ada kâ ndzum nəkurom madzapa eye nəte. ⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste nəte. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, nəte. Wu neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, nəte dərma. ⁵ Bəy Maduweŋ kway na, nəte. Məpe mədzal gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye nəte. Madzəhuđe nakə ta dzəhuđ kway ha a yam aye na, nəte. ⁶ Mbəlom na, neŋgeye nəte ngweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mə

walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mə walaŋ i ndo ngay hay.

⁷ Nəkway tebiye Kəriste kə vələkway gədaŋ wal wal ka məge məsler ngay.

⁸ Andza nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad:

«Ahəl nakə a ngwasa ka ndo mənə dərə ngay hay aye na,
kə tsal a mbəlom,
kə həl tay ha ndo neheye magəsa eye hay.

Tsa na, a vələtay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra.*»

⁹ A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza məgwede mey? A tsal a mbəlom na, duh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday.

¹⁰ Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dərəŋ hərwi ada mâ təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹ Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vələtay ndaraw matəre ndo i maslaŋ ngay hay, siye hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo məde ha labara wedeye a ndo hay ada ndo mekelen eye hay ndo mətsəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹² A ge andza niye na, hərwi ada tâ dzəna tay ha siye i ndo ngay neheye tə dzala ha aye ka məge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ngay aye na, tâ gəl. ¹³ A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa nəte hərwi mədzal gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, nəte. Ada ka sərakwa na sa. Andza niye ka gələkweye, ka tərakweye ndo neheye masəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴ Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətike tay niye hay andza mətasl nakə ma bəliye ha kwalalaŋ i yam ka gər i yam vuw afəŋ vuw afəŋ aye sa bay. ¹⁵ Duh na, tsikakwatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye tə mawuđe bo nəte nəte mə walaŋ kway. Ka gakwa andza niye na, ka gələkweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶ Maa hayay gər a ndo hay

* 4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

tebiye na, nenŋeeye hārwi ada tâ dzapa nāte andza vārezl i bo i ndo nakə a zāv ha bo ka tāv manāte aye. Tadā siye faya ta giye māsler tebiye na, bo ma gāliye. Andza niye, ndo māpe mādzał gār hay ka Yesu ta wudā bo nāte nāte mā walaŋ tay na, ta diye kame kame.

Sifa wedeye ka tāv i Yesu

¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta māzele i Bāy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuye mey? Neŋ faya na gwadākumeye naha amboh ta amboh, kâ pumay bāzay a mede i ndo neheye tē sār Mbəlom bay aye sa bay. Nāteye tē dzala na, ka wu nakə ma giye ŋgama bay aye. ¹⁸ Mādzał gār tay na, ləvoŋ. Nāteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndāviye bay ka tor aye na, ta huta bay hārwi ta kula ha gār tay toŋgwa toŋgwa andza kwar. Tē sār tsāved i Mbəlom bay. ¹⁹ Horoy a gatay sa bay. Tē vālay ha bo tay na, ka māge wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta mənŋwese.

²⁰ Nəkurom, ka tətikum ka gār Kəriste na, andza niye bay. ²¹ Ka rəhumay ha gār na, a nenŋeeye bādaw? Nəkurom neheye madzapa eye tē nenŋeeye na, ta tətikakum dedek. Dedek niye ta tətikakum aye na, Yesu. ²² Ta tətikakum na, gərūm ha mādzał gār kurom neheye kurre aye. Gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hārwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gār. ²³ Məsəfəre i Mbəlom mā mbədākum ha dārev kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. ²⁴ Pumay bāzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbədə ha mā nəkurom na, Mbəlom hārwi ada mā tēra andza i ŋgay. Mede niye na, dedek eye, a yay a gār a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekweŋ mā dāma bay.

²⁵ Hārwi niye kâ rawum me bay. Kwa way mā tsikay a ndo na, dedek hārwi nəkway madzapa eye na, nāte andza hawal i bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye nāte aye. ²⁶ Wuray kə ndalakum na, kâ gum mezeleme bay. Pat mā dād ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dārev

kurom. ²⁷ Kâ vəlūmay tsāved a Fakalaw bay. ²⁸ Məkal hay tâ kəla sa bay. Duh na, tâ ge māsler lele tē hālay tay hārwi ada tâ huta wu hārwi māvəlatay a mətawak hay dərma. ²⁹ Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, mā ndohwaw abəra ma təbəlem kurom bay. Tsikum dūh na, bazlam nakə ma dzāniye siye i ndo hay māgəle ka tsāved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətəsike, ma dzāniye tay ha ndo neheye faya ta pay zlam a bazlam kurom aye. ³⁰ Kâ gumay dāretsətəsh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədəŋŋa eye kwa tsekweŋ bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma ŋgōdgor na, ta Məsəfəre† niye. Andza māgwede na, nəkurom ndo ŋgay hay. A dākum ha sa na, pat nakə hālay aye kə slaw na, ma tēmiye kurom ha ka tor eye tuk. ³¹ Zlum na dəgun abəra mā dārev kurom. Kâ gum mevel bay, wu mā ndalakum bay. Gərūm ha mətəsal bo, kâ tsadum a bo bay. Kâ gum sewed kwa tsekweŋ bay tebiye. ³² Tərūm dūh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay ŋgwalak a ndo hay. Pəsūm ha a bo mənese mā walaŋ kurom nāte nāte andza nakə Mbəlom a pəsakum ha tē Kəriste aye.

5

Ndo māpe mādzał gār hay ka Yesu ta ndziye na, mā dzaydzay

¹ Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wudā kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərūm andza nenŋeeye. ² Ma mändze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kəriste nakə a wudā kway, a mət hārwi kway aye. Məmāte nakə a mət aye andza wu nakə a tsəhən ada a ze huŋŋa lele tē vālay a Mbəlom, a yay a gār haladzay aye.

³ Anəke na, nəkurom na, ndo māpe mādzał gār hay ka Yesu. Kâ gum madama kwa tsekweŋ bay. Wu neheye a ge horoy māge aye na, kâ gum bay. Kâ gum dāre ka wu i ndo hay bay. Ka gār i wu neheye na, kwa tsekweŋ kâ tsikum bay. ⁴ Bazlam neheye a ge horoy aye ada tē bazlam neheye matərakahaŋ aye na, a ye ka bo mətəsike mā walaŋ kurom bay. Kwa māge mahamba neheye lele bay aye na, kâ gum bay. Duh

† 4:30 Zəba ma Efez hay 1.13.

na, gumay naha sisœ a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵ Sərum ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiyə mede a Bəy i Mbəlom ta Kəriste bay. Ndo neheye faya ta giye dərə ka wu i ndo hay aye ta hutiyə mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteyē faya ta dəsłay ha gər na, a kule.

⁶ Ndo hay tã vakum gər tə bazlam neheye kəriyē bay. Dərev ma ta ndaleyē a Mbəlom hərwi bazlam niye hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giye mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷ Kã dzapum ta ndo niye hay bay tebiyē. ⁸ Ahəl niye na, nəkurom ma ləvonj. Anəke na, nəkurom mə dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta Bəy Maduweñ Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteyē mandza eye mə dzaydzay aye. ⁹ Na tsik andza niye na, hərwi dzaydzay faya ma vəliyē wu neheye ɲgwalak eye ta wu neheye mənese mə dəma bay aye ada dedək eye. ¹⁰ Gum gədañ məsərə na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduweñ aye. Ada gum na, wu niye hay. ¹¹ Məsler i ndo neheye faya ta giye ma ləvonj aye na, kã tələkum a dəma həlay kurom bay. Wu nakə faya ta giye na, ɲgwalak eye andaya mə dəma kwa tsekweñ bay tebiyē. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta giye na, dumatay ha parakka. ¹² Wu neheye faya ta giye ta məkal aye na, a ge horoy mətsike faya. ¹³ Tadə ta dā ha wu niye hay parakka na, nəteyē kəkay na, ndo hay ta ɲgateyē, ¹⁴ hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriyē dzaydzay. Hərwi niye tə gwad:

«Nəkar nakə mandzahəra eye, pədəke abəra ka məndzehəre, lətse abəra mə walañ i mədahañ hay, hərwi ada Kəriste mã vəlaka dzaydzay.»

¹⁵ Kə ge andza niye na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, kã pumay bəzay a mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. ¹⁶ Həlay nakay anañ aye na, həlay nakə lele bay aye. Kã dzum

ha həlay kəriyē bay, gum ɲgwalak huya. ¹⁷ Hərwi niye kã tərūm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, duh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduweñ kway a say kã gum aye. ¹⁸ Kã kwayum ta guzom bay. Məkweyē na, ma nasiyē ha sifa kurom. Duh na, Məsəfərə i Mbəlom mã rahakum a dərəv pat pat. ¹⁹ Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mə walañ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfərə i Mbəlom a vəlakum aye. Gum dəmes niye hay mə walañ kurom. Zambadumay a Bəy Maduweñ tə dərəv kurom tebiyē. ²⁰ Gumay naha sisœ a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiyē. Gumay naha sisœ na, tə məzele i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste. Gumay naha sisœ pat pat.

Məndze i ɲgwas hay tə zal tay hay

²¹ Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mə walañ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

²² Nəkurom ɲgwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduweñ kway Yesu aye. ²³ Hərwi zal na, neñgeyē bəy eye ka gər i ɲgwas andza nakə Yesu Kəriste neñgeyē bəy ka gər i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Neñgeyē ma mbəliyē tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay na, bo ɲgay. ²⁴ Kə ge andza niye na, ɲgwas hay tã rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

²⁵ Nəkurom zal hay, wudum ɲgwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wudā məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ada a mət hərwi tay aye. ²⁶ A ge andza niye na, hərwi mã təra tay ha tsədañña kame i Mbəlom. Neñgeyē a təd yam, a bara tay ha hərwi ada tã təra tsədañña ta labara ɲgay.* Andza niye, a pala tay ha wal, nəteyē ta təra i Mbəlom.

²⁷ A say ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tã yaw kame ɲgay na, ta mədəslatay ha gər nakə ta dəsłatay ha gər aye. Tã təra na, tsədañña, ndəluḅ kwa tsekweñ mã ge andaya fataya bay. Tã təra ka dərə i ndo

* 5:26 Məbere tsədañña ta yam: Zəba ma Ezekiyel 36.25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3.

na, lele. Mānese mâ ge andaya fataya bay, ada kwa vavay mâ ge andaya fataya bay. ²⁸ Andza niye nakurom zal hay dārmak wudum ŋgwas kurom hay andza nakə ka wudum bo kurom aye. Ndoweeye ka wudā ŋgwas na, a wudā bo ŋgay. ²⁹ Ndāray andaya nakə ma geye dāretsətseh a bo ŋgay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gər a bo ŋgay ta wu mānday lele andza Yesu Kəriste nakə faya ma gateye gər a māhay gər i ndo mape mēdzal gər hay aye. ³⁰ Neŋgeye faya ma gakweye gər hārwi nəkway na, hawal i bo ŋgay. ³¹ Hārwi niye bazlam i Mbəlom a gwad na: «Hārwi niye haslaka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. Nəteye sulo ta təriye bo nate.†» ³² Bazlam nakay na, kə dākway ha wu nakə ŋgwalak eye lele haladzay. Neŋ na tsik na, ka gər i Kəriste ta māhay gər i ndo mape mēdzal gər hay ka Yesu. ³³ Bazlam neheye na, hārwi kurom dārmak. Kwa way mâ wudā ŋgwas ŋgay andza nakə a wudā bo ŋgay aye. Ŋgwas hay rəhumatay gər a zal kurom hay.

6

Məndze i wawa hay ta bəba tay hay

¹ Wawa hay, nakurom ka tərūm madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Gəsumatay me a bəba ta may kurom hay hārwi andza niye na, lele. ² Bazlam i Mbəlom mapala eye nate a gwad: «Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik ahəl niye a gwad ma ta vəliye wu aye. ³ Wu nakə a gwad: «Ma ta vəliye, tadə ka rəhay ha gər aye na, wu tebiye ma giye lele hārwi yak. Ka ndziye ka mēndzibəra haladzay.*»

⁴ Nakurom bəba i wawa hay, kə gumatay wu mandala eye a wawa kurom hay bay. Duh na, gumatay gər lele. Tətikumatay ada kətum tay andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu a dā ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵ Nakurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka mēndzibəra nakay. Gəsumatay me ada dzədzarumatay. Gum

məsler tə dārev kurom nate. Niye na, ka rəhumay ha gər na, a Kəriste. ⁶ Kə gum məsler ka təv dāre tay dekdek tsa bay. Kə gum məsler hārwi ada tā dəsłakum ha gər dekdek tsa bay. Duh na, gum wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye tə dārev kurom nate hārwi nakurom na, ndo i məsler i Kəriste. ⁷ Gumatay məsler na, ta ŋgwalak andza nakə faya ka gumeye məsler na, a Bəy Maduweŋ aye bəna andza nakə ka gumeye a ndo hay aye bay. ⁸ Kwa nəkər na, beke, kwa nəkər beke eye bay, sər ha na, tadə faya ka giye məsler lele eye na, Bəy Maduweŋ ma ta hamakeye a dāma.

⁹ Nakurom ndo i gay i beke hay, gumatay ŋgwalak a beke kurom hay dārmak. Kə gumatay dāretsətseh bay. Sərūm ha nakurom ta beke kurom hay na, nakurom i Mbəlom nate bəna wal wal bay. Neŋgeye na, a ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey.

Məhəle wu həlay i Mbəlom

¹⁰ Wu nakə na ndəvakumeye naha mətšikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Tərūm gədan eye hay hārwi gədan ŋgay na, a ze kwa mey tebiye. ¹¹ Dzəwudum bo ta wu həlay i Mbəlom neheye a pakum aye tebiye hārwi ada Fakalaw mâ sla fakuma məvakum gər bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay. ¹² Vəram nakə ka gakweye na, ka gakweye ka ndo hay bay. Ka gakweye na, ta məsəfəre neheye lele bay aye hay ada ta bəy tay hay, ta neheye nateye faya ta ləviye mēndzibəra nakay manasa eye tə mezeleme aye. Ada ka gakweye vəram sa na, tə wu neheye lele bay aye, nateye ta gədan eye ma magərmbəlom aye. ¹³ Hārwi niye, həlum wu i həlay i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye tebiye hārwi ada pat i vəram kə ndislew na, kə hwayum bay, ka gumeye vəram hus ka mandəve ŋgay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay. ¹⁴ Hārwi niye, ləvum bo. Tərūm ndo dedek eye hay. Wu neheye dedek eye hay aye na, andza peteked nakə ka bərumeye ha bəzihud aye. Pumay bəzay a tsəved i Mbəlom hārwi tadə ka gum andza niye na, a təra andza peteked i bəre nakə ka pumeye

† 5:31 Madazlay i wu hay 2.24. * 6:3 Zəba ma mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

ka bo aye. Ma tækiye kurom abæra ka wu neheye lele bay aye hay. ¹⁵ Lævum bo pat pat ka mæde ha Labara Nḡwalak eye nakæ ma vælateye zay a ndo hay aye. Niye na, andza tahærak neheye ka pumeye a sik aye, hærwi ada ka ndzumeye ka tsæved i Mbælom bæḡbæḡ lele. ¹⁶ Ma mæsler kurom nakæ ka gumeye tebiye aye na, pum mædzal gær kurom ka Bæy Maduweḡ Yesu. Niye na, andza ka zlum ḡgaram a hælai. Sæmber i Fakalaw neheye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa tadæ sæmber niye hay ta ako eye faya bæbay na, ḡgaram ma mbatiye ha. ¹⁷ Mætæme nakæ Mbælom a tæma kurom ha aye na, andza mbæramdaw nakæ ka pumiye a gær aye hærwi matæke na gær. Pum a gær ada zlum bazlam i Mbælom. Neḡgeye na, andza maslalam nakæ Mæsæfære ma vælakumeye, ka gumeye ha væram aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbælom tæ dærev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gædaḡ i Mæsæfære Tsædaḡḡa eye. Kâ ndzahærum bay, kâ gærum ha maduwulay me a Mbælom bay. Duwulumay me a Mbælom pat pat hærwi ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbælom hærwi ga dærmak hærwi ada Mbælom mâ væleḡ wu nakæ na tsikiye ada nâ da ha Labara Nḡwalak eye nakæ Mbælom a deḡ ha aye. Nâ da ha na, tæ madzædzar eye bay. ²⁰ Kwa neḡ ma daḡgay bæbay na, neḡ ndo mæslære i Kæriste hærwi bazlam wedeye nakæ faya na diye ha aye. Duwulumay me a Mbælom hærwi ada nâ dzædzar bay, nâ da ha labara wedeye parakka andza nakæ a say a Mbælom nâ da ha aye.

Mandæve i bazlam

²¹ Tisik malamar kway nakæ na wudæ aye na, neḡgeye tæ neḡ faya næmaa giye mæsler i Bæy Maduweḡ salamay. Faya ma giye mæsler i Bæy Maduweḡ tæ maræhay ha gær ta dedek eye. Neḡ mandza eye kanaḡ kækay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²² Neḡ faya na slæriye naha ka tæv kurom na, hærwi ada kâ særum ha næmay mandza eye kanaḡ na, kækay, ada mâ makum ha dærev.

²³ Mbælom Bæba ta Bæy Maduweḡ Yesu Kæriste tâ vælatay zay a malamar hay

tebiye. Tâ vælatay mawudæ bo, hærwi ada tâ wudæ bo næte næte mæ walaḡ tay ada tâ pa mædzal gær ka Yesu Kæriste huya.

²⁴ Mbælom mâ pa ḡgama ka ndo neheye ta wudæ Bæy Maduweḡ kway Yesu Kæriste ka tor eye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Filipi hay āye Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, mändze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, mâ ge gədaŋ eye lele. Ane tuk na, neŋgeye ma daŋgay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawudə bo ŋgay nakə a wudə tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tâ ye, tâ vəlatay gədaŋ ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə haḃe ma hutiiye (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu Kəriste. Neŋgeye ma daŋgay, ada maləva bo eye hərwi məvəle ha sifa ŋgay. Pol a tsikatay a Filipi hay tâ pay bəzay a mede ŋgay (3.17; 4.9).

Pol a vəlatay gədaŋ a Filipi hay tâ ndza huya ma məŋgwese.

¹ Maa watsa naha derewel nakay na, neŋ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bagwar hay, a ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzal gər hay tebiye hay ka Yesu Kəriste ma Filipi. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay.

Pol a gaway naha sisəe a Mbəlom

³ Kwa kəday na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisəe a Mbəlom. Na gaway naha sisəe pat pat hərwi kurom. ⁴ Ahəl niye na duwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga məŋgwasə eye haladzay. ⁵ Na gaway naha sisəe a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka məde ha Labara ŋgwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tərūm ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶ Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedek, neŋgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷ Wu nakə na dzala andza niye hərwi kurom aye na, lele. Hərwi ka yumeŋ a gər haladzay. Sa na, hərwi nəkurom tebiye tage neŋ Mbəlom kə gakway ŋgwalak hərwi ada kâ dzənum ga, kwa anəke neŋ ma daŋgay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo məge sariya hay ada na dawatay ha labara nakay na, Labara ŋgwalak eye dedek. ⁸ Mbəlom a sər na tsik na, na wudə kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedek. Mawudə bo aye niye na wudə kurom haladzay eye a yaw na, məŋgay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹ Na duwulaway naha me a Mbəlom hərwi kurom na, hərwi ada mawudə bo i Mbəlom nakə ka wudum bo mə walaŋ kurom aye, mâ səkah kame kame. Andza niye ka sərūmeye dedek i Mbəlom, ada ka sərūmeye ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lelebay eye hay, ¹⁰ hərwi ada ka slumeye faya məzle wu neheye ŋgwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsədaŋŋa, mənese fakuma bay. ¹¹ Nəkurom na, ka tərūmeye ndo məge wu neheye ŋgwalak eye ta gədaŋ i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadəye a Mbəlom ada ta dəslyay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a seŋ na, sərūm ha lele wu neheye tə ndzeŋ a gər kənaŋ aye na, duh ta dzəna məde ha Labara ŋgwalak eye. ¹³ Hərwi niye sidzew neheye tebiye faya ta tsəpiye gay i bəy bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye tə sər hay neŋ ma daŋgay

na, hərwi nakə faya na giye mäsler i Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Sa na, mägəse nakə tə gəs ga a daŋgay aye na, ka səkahatay ha mədzal gər ka Bəy Maduweŋ kway. Madzədzere kwa tsekweŋ andaya mə dərev tay sa bay. Faya ta diye ha bazlam i Mbəlom a ndo hay kame kame düh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ tay faya ta diye ha bazlam i Kəriste na, hərwi faya ta giye fağaya sələk. A satay maze ga ha. Ndo mekeleŋ eye hay na, tə da ha bazlam i Kəriste na, tə dərev nəte. ¹⁶ Nəteye tə ge andza niye na, hərwi ta wuda ga. Tə sər ha maa sləra ga ahaya kanaŋ na, Mbəlom. A sləra ga ahaya na, hərwi ada nə tsikatay, nə datay ha Labara Nğwalak eye i Yesu na, Labara nğwalak eye dedək. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta diye ha bazlam i Yesu Kəriste a ndo hay dərmak. Ayaw dedək nğway, ane tuk na, tə ge andza niye na, a satay maze ga, tə tsikawa tə dərev nəte eye dedək bay. A satay masəkeheŋ ha dəretsətseh kanaŋ ma daŋgay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndeleŋeye dāw? Ma ndeleŋeye bay. Kwa tadə tə tsik na, tə dərev nəte eye bay, kwa tə tsik na, tə dərev lele eye sadzək, na sər tə da ha na, bazlam i Kəriste. Neŋ na, dərev ga ma nğwasiye. Ayaw, ta dedək na nğwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ Hərwi na sər ha na, wu neheye ta dzəniye ga mətəme ga ha hərwi faya ka duwulumeye me hərwi ga ada Məsəfəre i Yesu Kəriste ma dzəniye ga.

²⁰ Wu nakə na wuda haladzay aye ada na pa faya mədzal gər aye, faya na həbiye na, horoy ma ta geŋeye dāda bay. Dərev ga ta gədaŋ eye lele. Ada a seŋ na, kwa anəke, kwa kəday ndo hay tə dəslyay gər a Yesu Kəriste hərwi ga. Kwa tadə neŋ andaya tə dəre, kwa tadə na mət na, tə dəslyay gər andza niye. ²¹ Hərwi tadə neŋ tə dəre mba na, na zambadəye a Yesu Kəriste. Tadə kwa na mət bəbay na, na hutiye magogoy ga. ²² Ane tuk na, tadə kə ge andza niye, neŋ andaya tə dəre mba na, na giye mäsler nakə ma dzəniye ndo hay aye. Mə walaŋ i bazlam neheye sulo aye na, a geŋ gərəŋ gərəŋ. Na zliye mə walaŋ eye wuray na, na sər bay.

²³ Wu neheye sulo aye na, ta nğəneŋ

ha mədzal gər. A seŋ həbe na, nə gər ha məndzibəra nakay. Na diye mata ndze tə Kəriste mə mbəlom. Andza niye ka neŋ na, nğwalak eye haladzay. A ze ha məndze nakə ka məndzibəra aye. ²⁴ Ane tuk na, məndze ga nakə na ndziye tə dəre aye na, ma giye nğama haladzay hərwi madzəne kurom. ²⁵ Ada na zəba faya na, nğwalak eye na, andza niye düh. Hərwi na sər ta dedək na ndziye ka məndzibəra mba. Ka ta ndza-kweye ka təv manəte eye tage nəkurom. Ka ndzakweye ka təv manəte eye na, na dzəniye kurom ka mede kame kame ka tsəved i Mbəlom, hərwi ada dərev kurom mə ge lanlaŋ ka tsəved i Mbəlom. ²⁶ Andza niye, ta gər ga ha abəra ma daŋgay, na ye naha ka təv kurom na, ka zambadumeye a Yesu Kəriste hərwi ga.

Mäge dəretsətseh hərwi Yesu

²⁷ Nğwalak eye na, mede kurom mə ge lele hərwi ada ndo hay tə zəba fakuma, faya ka pumeye bəzay na, a bazlam i Kəriste dedək. Ayaw! A seŋ kwa tadə na ye naha ka təv kurom kəgəbay kwa na ye naha bay na, nə tsəne nəkurom mandza eye na, bazlam kurom nəte. Ada sa na, faya ka gumeye gədaŋ tə dərev kurom nəte andza ndo mäge vərəm hay hərwi ada Labara Nğwalak eye i Yesu mə ye kame kame. ²⁸ Kā dzədzarumatay a ndo mənə dəre kurom bay tebiye. Tadə ka dzədzarumatay bay na, ta səriye ha lele nəteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, nəkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹ Hərwi Mbəlom a gakum nğwalak na, ada kə dzalum ha ka Kəriste dəkdek tsa bay. A gakum nğwalak na, hərwi ada kə gum dəretsətseh hərwi nğay dərmak. ³⁰ Nəkurom ka nğatumay a vərəm nakə na ge ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neŋ faya na giye andza niye huya. Aya! Nəkurom dərmak ka gumeye vərəm nakə neŋ faya na giye.

2

Tərum na, andza Yesu

¹ Nəkurom ka sərum ha nəkurom madzapa eye nəte tə Yesu Kəriste. Andza niye neŋgeye ma vəlakumeye gədaŋ ka dərev kurom hay. Mawudə bo nğay nakə a

wuɗa kurom aye na, ma makumeye naha dārev segey. Sārum ha nakurom madzapa eye nāte ta Māsāfāre Tsādanḡa eye. Ada ka wuɗum bo mā walaḡ kurom nāte nāte bāɗaw? Ndo hay tā gakum mā bo, na gwaf ba? ² Kā ge andza niye na, wuɗum bo mā walaḡ kurom nāte nāte. Mādzal gār kurom mā ge nāte. Māndze kurom mā ge nāte, ada bazlam kurom mā ge nāte mā ye ka bo ayaw ayaw. Tādā ka gum andza niye na, dārev ga ma ḡgwasiye, ma deyeḡeye a gār kurah kurah. ³ Kā dzalum ka bo kurom dēkdēk tsa bay. Kā dāslumay ha gār a bo bay. Duh na, hānum ha gār kurom. Zābum ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴ Kwa way mā gay ḡgwalak a ndo hay. Kā pālumay wu lele eye a gār kurom dēkdēk tsa bay. Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dārev ga ma rahiye tā māḡwese.

⁵ Dārev kurom mā tāra na, andza i Yesu Kāriste.

⁶ Kwa Yesu nāteye nāte ta Mbālom bābay na,
kā lāva ha gār ḡgay ta Mbālom bay.

⁷ Duh na, kā gār ha tāv māndze nakā lele eye, ka tāra ndo i māsler.

Tā wa na andza ndo zezeḡ nakā tā wa na aye dārmak.

Ahāl nakā a tāra ndo zezeḡ aye na,

⁸ a hāna ha gār ḡgay.

A gāsay me a Mbālom hus ka māmāte sa!

Māmāte ḡgay niye a māt aye na,
ta dar na ka māyako mazlāmbāda eye.

⁹ Hārwi niye, Mbālom a pa na ka gār i wu hay tebiye.

Kā pa faya māzele nakā a dā zlām a ze māzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰ A ge andza niye na, hārwi ada wu hay tebiye kwa mā mbālom, kwa kanaḡ ka māndzibāra, kwa ma bāɗ ta tsāne māzele i Yesu na, nāteye tebiye tā yaw tā dākway gurmets.

¹¹ Kwa way ma tsikiye tā bazlam ḡgay Yesu Kāriste na,

Bāy Maduweḡ ka gār i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambādeye a Bāba ḡgay Mbālom dārmak.

Mede i ndo māpe mādzal gār hay a Yesu ka māndzibāra

¹² Nakurom dzam ga neheye na wuɗa kurom haladzay aye, Yesu Kāriste a gāsay me a Mbālom kākay na, nakurom ka sārum ha lele. Andza niye, nakurom dārmak gāsamay me a Mbālom. Ahāl niye neḡ ka tāv kurom na, ka rāhawumay ha gār. Kwa anāke neḡ andaya ka tāv kurom sa bay bābay na, sākahum ha mārahay ha gār kame kame. Andza māgwede na, mātāme nakā Mbālom a tāma kurom ha aye na, gum māslar eye tā hālay kurom eye dārmak. Ka gumeye na, tā madzādzere i Mbālom. ¹³ Hārwi Mbālom faya ma giye māslar mā dārev kurom hārwi ada kā wuɗum wu neheye a yay a gār aye ada ma vālakumeye gādanḡ hārwi ada kā gum wu neheye a yay a gār aye dārmak.

¹⁴ Ma māslar kurom nakā ka gumeye tebiye na, kā sum me bay, kā tārum a bo bay, ¹⁵ hārwi ada ka ndzumeye tsādanḡa mānese fakuma bay, ada ka tārumeye wawa i Mbālom neheye ta giye mānese bay aye. Nakurom mandza eye na, mā walaḡ i ndo neheye faya ta sāpatiye ndo hay aye. Tā pay bāzay i tay na, a tsāved nakā lele bay aye. Nakurom ka ndzumeye mā walaḡ tay na, andza wurzla neheye ta dāv dzaydzay ka māgārmālom aye. ¹⁶ Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakā ma vāliye māsfāre a ndo hay aye. Tādā ka gum andza niye na, pat nakā Yesu Kāriste ma māw-eye na, na ta zlapiye haladzay kame ḡgay hārwi kurom. Na ta zlapiye hārwi kurom na, hārwi na ta sāriye ha māslar nakā na ge māwura bo eye na, ka tāra kāriye bay. ¹⁷ Mādzal gār kurom nakā ka dzalum ha ka Mbālom aye na, a tāra wu nakā ka kāɗawumay a Mbālom kāriye aye. Agāla ta kāɗiye ga na, ma tāriye māmbāde ha bambāz andza wu kāriye niye ka kāɗawumay a Mbālom aye dārmak. Kā ge andza niye na, ma deyeḡeye a gār haladzay, na ḡgwasiye tage nakurom tebiye. ¹⁸ Nakurom dārmak na, mā yakum a gār, ḡgwasakwa ka bo tage neḡ.

Pol a slār Timote ta Epafrodit

¹⁹ Tādā kā say a Bāy Maduweḡ kway Yesu na, na sār ha mazlambar na slārakum naha Timote, hārwi ada kā māw ka tāv ga na, nakurom mandza eye kākay na, ma dēḡeye

ha, ada ma menjeje ha dārev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha dārev aye dārmak. ²⁰ Kanaŋ na, ndo andaya mādzał gər may nāte andza neŋgeje na, andaya bay, say neŋgeje nāte ŋgweŋ. Ta dedek neŋgeje na, a say madzāne kurom. ²¹ Ndo siye hay tebiye tē dzala na, ka bo tay dēkdēk tsa bāna, tē dzala ka māsler i Yesu Kāriste bay. ²² Ka sərūm ha Timote na, ka bēz ha neŋgeje dā kē sla. Neŋ tē neŋgeje, nēmay salamay nēmaa dāwa ha Labara Ŋgwalak eye. Faya ma dzāniye ga ka māge māsler andza wawa nakə faya ma dzāniye bāba ŋgay aye. ²³ Andza niye a seŋ na slarakumeye naha. Ane tuk na, na hēbiye ta ŋgāneŋ ha sariya ga tēday. ²⁴ Neŋ dārmak, na sər ha ta dedek Bēy Maduweŋ ma vāleŋeye tsāved hārwi mede naha ka tāv kurom.

²⁵ Nəkurom ka sərūm ha malamar kway Epafrodit, ndo māsłare kurom nakə ka slərūmeye hārwi ada mā dzāna ga tē wu neheje andaya fagaya bay aye na, neŋ tē neŋgeje nēmaa ge māsler salamay. Nēmaa ge māsler ta gēdaŋ tē neŋgeje salamay hārwi bazlam i Mbəlom. Na dzala anāke na, ŋgama mā ma naha ka tāv kurom. ²⁶ Kē gay wadēŋ wadēŋ haladzay hārwi a tsāne tē gwad ka tsānum neŋgeje kē dād a dāvats. Hārwi niye hawa kurom eye a gay haladzay, a say mede naha mēŋgatakum. ²⁷ Andza nakə ka tsānum aye na, dedek kē dād a dāvats, ka bārēzl. Ane tuk na, a gay mē bo a Mbəlom. Mbəlom kē mbəl ha. Maa gay mē bo a Mbəlom na, neŋ dārmak. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hārwi ada dāretsātseh mekelēŋ eye mā yaw fagaya bay.

²⁸ Hārwi niye, a seŋ mā ma naha ta bāse ka tāv kurom, hārwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ nā dzala wuray sa bay. ²⁹ Ayaw! Ki ye naha na, tēmum na lele. Tēmum na tē mēŋgwese, hārwi neŋgeje na, malamar kurom ka tsāved i Bēy Maduweŋ. Slala i ndo andza nakay na, dāslumay ha gər. ³⁰ Na tsik andza niye na, hārwi neŋgeje na, a zəkaw tsekweŋ ma mētiye hārwi māsler i Kāriste. Neŋgeje a zla na, tāv mēndze kurom. Kē sər mādze ha māsēfāre ŋgay

hārwi ada mā dzāna ga andza nakə tadē nəkurom kanaŋ na, ka dzānumeye ga aye.

3

Matāre tsādaŋŋa kame i Mbəlom na, kākay?

¹ Malamar ga hay wu nakə na ndəvakumeye naha māslike aye na, anaŋ: Ŋgwasum hārwi nəkurom na, ndo i Bēy Maduweŋ hay. Na diye gər mēwatsakum naha wu nakə bā na watsakum naha tsiy aye bay. Na masakumeye naha mēwetse sa, ma dzāniye kurom hārwi ada wuray mā gakum bay.

² Gum metsehe kame i ndo neheje faya ta giye māsler ŋgwalak eye bay aye. Nāteye faya ta kwasatay ha gər a ndo hay ta mēgwede dāsum bo. ³ Ta dedek madāsa bo eye na, nəkway bāna, nāteye bay. Maa tēra ndo i Mbəlom hay na, nəkway. Nəkway sa na, ka dūwulakway naha me a Mbəlom ta gēdaŋ i Māsēfāre Tsādaŋŋa eye, ada ka zambadāwakway a Yesu Kāriste. Nəkway na, ka pakway złēm a wu nakə ndo zezeŋ ma giye bay.

⁴ Tadē kē ge wu i ndo zezeŋ faya ma giye lele na, hābe neŋ dārmak na piye faya złēm. Tadē ndoweye kē gwadāy a gər ŋgay lele mēpay złēm a wu i ndo zezeŋ nakə ma giye na, neŋ na sər ha, i ga nakə na tsikiye na, ma ziye i ŋgay. ⁵ Hārwi neŋ na, ndo i Yahuda dēdēŋ eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neŋ wawa i Israyel hay, ada tē wa ga ma gwala i Bendzameŋ. Ahəl nakə tē wa ga, na hāna mēhāne tasāla matsamahkar eye na, tē dās bo ga. Tadē ta tsātsahiye fagaya ka gər i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neŋ mē walaŋ i Farisa hay. ⁶ Neŋ na, na pay bēzay a kule i Yahuda hay lele. Na tākay dāre tē tsābtsāb eye hus ka mēgatay dāretsātseh a mēhay gər i ndo mēpe mādzał gər hay ka Yesu Kāriste. Tadē bazlam i Yahuda hay mapala eye mā tēra ha ndo lele kame i Mbəlom na, na sliye faya hābe mēgwadākum neŋ na, mēnese andaya kwa tsekweŋ fagaya bay.

⁷ Wu niye hay na zəbawa faya ahəl niye na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na sər ha wu niye ŋgama andaya mē dāma bay hārwi ada nā huta mādzepe tē Yesu

Kəriste duh. ⁸ Ayaw! Na mbəday dəba a wu niye hay tebiye na, hərwi na sər ha Yesu Kəriste na, Bəy Maduweñ ga. Niye na, a ze wu hay tebiye. Na mbəday dəba a wu hay tebiye na, hərwi Yesu Kəriste. Na zəba ka wu niye hay na, andza mandzak hərwi ada nəmaâ dzapa tə Yesu Kəriste ⁹ ada nâ ndza mə həlay ngay. Na gwadiye neñ lele kame i Mbəlom hərwi nakə na rəhay ha gər a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, dāda na tsikiye bay. Wu nakə a tərā ga ha lele kame i Mbəlom aye na, nakə na pə mədzal gər ka Yesu Kəriste aye. Maa tərā ga ha ndo lele eye na, Mbəlom hərwi na dzala ha ka neñgeye. ¹⁰ Wu nakə a yeñ a gər haladzay aye na, nəte ngweñ tsa. A señ na, məsərə Yesu ta gədañ ngay nakə a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye. A señ sa na, məse dəretsətseh andza neñgeye nakə a sa dəretsətseh aye, na mətiye andza neñgeye nakə a mət aye dərma. ¹¹ Andza niye hərwi ada tadə kəkay kəkay bəbay na, Mbəlom ma ta mbəla ga ahaya abəra ma mədahañ.

Mahway hərwi məhute wu nakə kame aye

¹² Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada məgwede neñ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Duh na, na giye gədañ mede kame kame hərwi ada nâ huta tay ha wu niye hay a həlay ga. Na giye andza niye na, hərwi Yesu Kəriste kə zla ga a huđ i həlay ngay. Na tərā ndo ngay.

¹³ Ayaw malamar ga hay, wu niye hay na tsik aye ta tərā i ga tsiy na, na tsikiye zuk bay. Ane tuk na, wu nakə na giye na, nəte ngweñ tsa. Na gər ha wu neheye ma dəba ga aye tebiye. Duh na giye gədañ na, mede kame kame hərwi ada nâ huta wu nakə kame aye. ¹⁴ Andza niye neñ faya na hwiye ndirndir ka məndisle ka kokway nakə na ndisliye a dəma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakə Mbəlom a zeleñ faya ma ta vəleñ aye. Magogoy aye niye ma ta vəleñ aye na, mede mata ndze tage neñgeye hərwi Yesu Kəriste.

¹⁵ Nəkway neheye məsərə eye hay ka tsəved i Mbəlom aye na, mədzal gər kway mâ ge na, andza niye. Tadə ndowege kə

dzala wu mekeleñ eye wal na, Mbəlom ma bəzakumeye ha parakka. ¹⁶ Wu nakə bagwar eye ka gakweye na, zəngalakwa tsəved nakə ka zəngalakwa hus anəke aye. Kâ gərakwa ha bay.

¹⁷ Nəkurom malamar ga hay, nəkurom tebiye zəngalum na, təv sik ga. Zəbum ka mede i ndo neheye mede tay lele andza mede may nakə nəmaa dākum ha aye.

¹⁸ Hərwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bəziye ha, nəteye na, faya ta neye dərə a Kəriste nakə a mət ka mayako mazləmbada eye. Wu neheye na, bə na tsikakum madzəga haladzay. Na masakumeye ha mətsikakum sa. Faya na tsikakumeye naha anəke na, tə mətuwe eye. ¹⁹ Pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma dziye tay ha. Mbəlom ma dziye tay ha, hərwi ta wuda məpay bəzay a Mbəlom təbey. Tə pay bəzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wuda aye. Faya ta giye wu nakə a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gər haladzay. Tə dzala na, ka wu i məndzibəra dekdek tsa.

²⁰ Nəkway na, ka pəlakweye məge wu niye hay təbey. Nəkway gay kway na, mə mbəlom. Nəkway faya ka həbakweye ndo mətəme ha ndo, Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste nakə ma mbəzlaweye mə mbəlom mata dzəgər tage nəkway aye. ²¹ Ki yaw na, ma mbədakweye ha bo kway nakay bəle eye hərwi ada bo kway mâ tərā gədañ eye andza bo ngay. Ma giye wu nakay ta gədañ nakə ma giye ha məsler hərwi məpe tay ha wu hay tebiye a huvo ngay.

4

Mətsikatay me a zləm a ndo hay

¹ Kə ge andza niye na, malamar ga hay, ndzum ta gədañ eye bəñbəñ lele mə həlay i Bəy Maduweñ kway. Nəkurom na, ka yumeñ a gər haladzay. Hawa kurom a geñ, a señ mənğatakum. Dərev ga faya ma ngwasiye haladzay tə nəkurom. Nəkurom ka tərūm na, magogoy i məsler ga nakə na ge aye.

² A nəkurom Evodi ta Siñtis neñ faya na gwadəkumeye amboh, ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom mâ ge nəte, hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy

Maduweŋ kway. ³ A nēkar dzam ga nakə faya ka gameye mēsler i Mbəlom nətə aye. Neŋ faya na gwadakeye naha dərma, dzəna tay ha ŋwas niye hay, tā ndza ayaw ayaw mə walaŋ tay. Hərwi neŋ tage nətəye na, nəmaa ge vəram haladzay hərwi ada Labara Ŋwalak eye m̄a ye kame kame, ndo hay tā tsəne. Mēsler niye nəmaa ge aye na, nəmay tebiye tage ŋwas niye hay tage Kəleneŋ ada ta ndo siye hay, nəmaa ge ka bo mēsler dziye. Nətəye tebiye tay aye, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərwele ŋgay nakə a watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴ Ŋwasum pat pat hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋ faya na gwadakumeye sa: Ŋwasum. ⁵ Ndo i mändzibəra hay tebiye ta zəba ka mede kurom na, faya ka təmum ndo hay lele ada faya ka gumateye ŋwalak. Sərum ha na, mazlambar Bəy Maduweŋ kway kə ndzew. M̄a mətəsakum gər bay. ⁶ Wuray kwa tsekweŋ m̄a dzəma kurom bay tebiye. Duh na, tsətsahum wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta məgay naha amboh, m̄a dzəna kurom ada gumay naha sisə dərma. ⁷ Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye mändze zay mə dərwele kurom hay. Zay niye ma vəlakumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Neŋgeye na, ma tsəpiye dərwele kurom ta mədzaŋ gər kurom hay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ m̄a gakum bay. Hərwi nəkurom na, mandza eye mə həlay i Yesu Kəriste.

⁸ Malamar ga hay, wu nakə a zəkaw na ndəvakumeye naha mətəsike aye na, anaŋ: Dzalum na, ka wu neheye ŋwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəslay gər aye, wu neheye dedək eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mə dəma bay aye, a wu neheye tsədəŋna aye, a wu neheye a yatay a gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadaway aye. Gumatay metsəhe na, a wu neheye anaŋ aye. ⁹ Gum mēsler na, tə wu neheye na tətikakum aye, wu neheye ka təmum aye, wu neheye ka tsənum mə bazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ŋgatamay tə dərwele kurom neŋ

na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vəlakweye mändze zay aye na, ma ndziye tə nəkurom.

Pol a gatay sisə a Filipi hay hərwi madzəne nakə tə sləray naha aye

¹⁰ Na gay sisə a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada dərwele ga kə ŋwasa haladzay hərwi ka dzalumaw fagaya sa. Həbe kurre na, ka dzalum fagaya ŋgway. Ane tuk na, ka hutum həlay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye.

¹¹ Na tsik andza niye na, hərwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hərwi kwa tadə wu andaya, kwa andaya bay na, na tətik mändze tə məŋgwese eye. ¹² Na sər mändze ma mətawak, na sər mändze mə wu nakə ndasassa aye. Na sənəka mändze ta məŋgwese eye kwa mə dərwele waray waray. Na sənəka mərəhe ta wu mänday ada na sənəka mändze tə may. Na sənəka mändze tə wu haladzay ada tə wu tsekweŋ eye. ¹³ Na sliye faya madəme wu neheye tebiye na, ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vəleŋ aye. ¹⁴ Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga anəke ahəl nakay anaŋ neŋ mə dərwele aye na, ka gum lele.

¹⁵ Nəkurom ndo i Filipi hay, sərum ha na, ahəl nakə na dazlay mədakum ha Labara Ŋwalak eye kurre hus ahəl nakə na lətse, na ye abəra ma Masedowan aye na, maa dzəna ga na, nəkurom dəkdek bəna, siye i ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu na, ta vəleŋ wuray bay. ¹⁶ Ahəl nakə neŋ ma wuzlahgəma i Tesalonik aye na, 6a sik haladzay ka slərumeŋ naha wu nakə andaya fagaya bay aye. ¹⁷ Neŋ faya na pəliye tsəved ada ka vəlumeŋ wu bay. Na tsik andza niye duh na, dərwele kə ŋwasa hərwi na sər ha Mbəlom ma piye fakuma ŋgama hərwi madzəne nakə ka vəlumeŋ aye. ¹⁸ Na ŋgatay a wu nakə ka sləruma ahaya Epafrodit aye. Ka vəlumeŋew na, haladzay, wuray a kətseŋ sa bay. Wu neheye ka vəlumeŋew aye na, lele andza wu kəriye nakə tə fəkaway naha a Mbəlom a ze huŋna a yay a gər haladzay aye. ¹⁹ Mbəlom na, məzlaḅ eye, a ləva wu hay tebiye, wuray a kətsey bay. Neŋgeye ma vəlakumeye wu nakə a kətəsakumeye tebiye. Ma vəlakumeye

na, tã hãlay i Yesu Kãriste. ²⁰ Ndo hay tã zambadã a Mbãlom Bãba kway ka tor eye. Mã tãra andza niye.

²¹ Tsikumata y me a ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu tebiye tã mãzele i Yesu Kãriste. Malamar neheye ka tãv ga kanaŋ aye ta tsikakum naha me dãrmak. ²² Siye i ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu tebiye ta tsikakum naha me dãrmak. Maa tsikakum naha me wene wene eye na, ndo neheye ma bãdgay i bãy i Roma aye.

²³ Bãy Maduweŋ kway Yesu Kãriste mã pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Kolosi hay aye Məfələkwe

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dəre a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dāda bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nəte mə walaŋ i ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha dərewel.

Gər i bazlam eye anaŋ: Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abəra ma gədaŋ i ndo mənə dəre.

Pol a dazlay kərəh mə dərewel ŋgay (1.1-2.5), dəmes mazambaday a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduweŋ i məndzibəra ada i ndo məpe mədzal gər hay (1.15-20). Ka ndzay a gər a dəmes na, mađuwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3-14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zləm vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzal gər hay aye (1.24-2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadətay a Kolosi hay t̄a ge metsehe (2.6-23).

Ka mandəve eye na, dərewel nakay faya ma vəlateye gədaŋ ka məndze ma sifa wədeye mə walaŋ i ndo hay, ma bədgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1-4.6).

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7-18).

¹ Neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada n̄a t̄əra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Neŋ ta Timote malamar kway, nəmaa watsakum naha dərewel nakay. ² Nəmaa watsa naha na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pumeye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom

Bəba kway m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a vəlakum zay.

³ Nəmaa đuwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi kurom. Pat pat nəmaa đuwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisəe hərwi kurom. ⁴ Nəmaa gaway naha sisəe hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye dərma. ⁵ Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər kurom ka wu neheye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vəlakumeye mə mbəlom aye. Tə đakum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom aye na, ahəl nakə ka tsənum Labara ŋgwalak eye niye dedek aye. ⁶ Labara nakay ŋgwalak eye faya ma diye a zləm ka məndzibəra tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərdaf nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaŋ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma ŋgama ta dedek aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷ Maa lah məđakum ha Labara ŋgwalak eye nakay na, Epafəras. Neŋgeye na, dzam may, nəmay ta neŋgeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Neŋgeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə d̄ərev ŋgay peteh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸ Maa tsikamay ma kəkay nakə Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum gədaŋ ka mawudə siye i ndo kurom hay aye na, neŋgeye.

⁹ Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha mađuwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa đuwulay naha me a Mbəlom na, m̄a đakum ha wu nakə a yay a gər aye parakka ada k̄a sərūm, k̄a hutum metsehe nakə Məsəfəre ŋgay ma vəliye aye, ada k̄a tsənum wu neheye ka tsəved ŋgay aye. ¹⁰ Tə metsehe niye na, ka slumeye məndze andza nakə a say a Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye ŋgwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye

məsəre Mbəlom kame kame. ¹¹ Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me sa na, hərwi ada mâ vələkum gədan̄ ŋgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, hərwi ada ka səmumeye naha tə zayzay nakə mə dərev kurom aye ada dərev kurom ma ŋwasiye dərmak. ¹² Gumay sisə a Mbəlom nakə a vələkum gədan̄ aye hərwi ada kâ hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo ŋgay hay ka təv nakə dzaydzay ŋgay a dəv aye. ¹³ Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada kâ təmakwaw abəra ma bəy i ləvon̄, a pa kway a təv i mələve bəy i mandərkwasla i wawa ŋgay. ¹⁴ A mbədəkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa ŋgay niye ada a pəsakway ha mənese kway hay dərmak.

Dəmes i mazambadāy a Kəriste Bəy Maduweŋ i mändzibəra

¹⁵ Ndəray andaya kə ŋgatay a Mbəlom bay, ane tuk na, Yesu Kəriste nakə ndo hay tə ŋgatay aye na, a ndzəkit bo Mbəlom, Mbəlom neŋgeye kəkay na, faya ma dəkweye ha.

Neŋgeye bagwar eye ka gər i wawa i Mbəlom hay tebiye.

A ze wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye.

¹⁶ Hərwi Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay,

wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka dala aye,

wu neheye dəre a ŋgatay aye

ta wu neheye dəre a ŋgatay bay aye.

Wu neheye ta gədan̄ eye hay mə mbəlom aye,

kwa bəy i gawla i Mbəlom hay ada bagwar tay dərmak

Mbəlom a ge tə həlay ŋgay.

Wu neheye tebiye na, Mbəlom a ge tay ha tə həlay i wawa ŋgay

ada wu neheye a ge tebiye aye na, i ŋgay hay.

¹⁷ Neŋgeye na, andaya kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye,

wu hay tebiye na, mə həlay ŋgay ada maa gəs tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye.

¹⁸ Neŋgeye bəy i məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay.

Maa ləva tay na, neŋgeye andza gər nakə a ləvay gər a bo aye.

Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, andza bo ŋgay.

Makurre na, neŋgeye,

maa lətsew abəra ma mədahan̄ kurre na, neŋgeye,

nakay na, andza məgwede neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye ada ka gər i wu hay tebiye.

¹⁹ Wu neheye tebiye mə dərev i Mbəlom aye na,

mə dərev i Kəriste tebiye dərmak,

hərwi a yay a gər andza niye.

²⁰ A say a Mbəlom na, wu hay tebiye tā sər bo ta neŋgeye tə həlay i wawa ŋgay,

wu neheye ka dala aye ada wu neheye mə mbəlom aye,

ada mändze zay andaya ma wuzlah i ndo hay tə neŋgeye.

A ge niye na, tə bambaz i wawa ŋgay nakə ta dar na ka mayako mazləmbadā aye.

²¹ Ahəl niye nəkurom na, dəreŋ ta Mbəlom, nəkurom ndo mənə dəre ŋgay hay, hərwi ka dzalawum ka wu neheye lele bay aye, ka gawum wu neheye lele bay aye.

²² Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə ma kurom ahaya ka təv ŋgay ta məməte i wawa nakə a təra ndo zezeŋ a mət aye. A ge andza niye na, hərwi ada kâ ndzum tsədəŋŋa, ka slumeye faya mələtse kame i Mbəlom mənese kwa tsekweŋ andaya fakuma bay. Ndəray ma sliye faya məmakum ha mənese bay.

²³ Lele na, dzalum ka Yesu huya ada ndzum bəŋbəŋ, kâ dagwarum bay, pum mədzał gər kurom ka wu neheye ka tsənum ma Labara ŋgwalak eye. Labara ŋgwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka mändzibəra nakay. Neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom hərwi mədatay ha a ndo hay dərmak.

Məsler nakə Mbəlom a vəlay a Pol aye

²⁴ Anəke na, dərev faya ma ŋwasiye hərwi dəretsətseh nakə faya na siye hərwi kurom aye. Andza nakə Yesu Kəriste a sa dəretsətseh ahəl niye aye na, bo ga faya

ma siye d̄arets̄atseh d̄armak h̄arwi m̄ahay ḡar i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu. N̄ateye na, andza bo ga. Na siye d̄arets̄atseh andza niye na, h̄arwi ada m̄asler ŋgay m̄a nd̄av. ²⁵ Mb̄alom a zla ga, a pa ga ndo i m̄asler kurom na, a gwedeŋ n̄a tsik bazlam ŋgay tebiye a n̄akurom. ²⁶ Ah̄el niye na, bazlam nakay maŋgaha eye, ndo hay t̄ə s̄ar bay, an̄ake na, k̄ə ndohwa ahaya parakka a ndo ŋgay hay. ²⁷ A say a Mb̄alom m̄adatay ha a ndo ŋgay hay na, wu nak̄ə a say m̄age aye na, ŋgwalak eye haladzay, ma dz̄aniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa maŋgaha eye nak̄ə an̄ake a ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu K̄ariste m̄ə d̄arev kurom. H̄arwi niye, pum m̄adzal ḡar kurom ka m̄əndze ta Mb̄alom ma t̄əv nak̄ə ta d̄əslay ha ḡar aye.

²⁸ Faya n̄əmaa d̄iye ha na, Yesu K̄ariste eye nakay. Faya n̄əmaa gatay d̄af a ndo hay, ada faya n̄əmaa t̄atikateye wu hay t̄ə metsehe nak̄ə Mb̄alom a v̄əl aye. A samay na, ndo neheye tebiye madzapa eye t̄ə Yesu K̄ariste aye na, t̄a t̄əra mas̄əra ḡar eye hay. ²⁹ H̄arwi niye neŋ faya na ŋḡaliye ha bo haladzay ka m̄age m̄asler ta ḡədan̄ i Yesu K̄ariste nak̄ə a v̄ələŋ h̄arwi ada n̄a nd̄av ha m̄age m̄asler.

2

¹ A seŋ na, s̄ərum ha na ge m̄asler haladzay h̄arwi kurom Kolosi hay, h̄arwi ndo i Lawdise hay ada h̄arwi siye i ndo neheye ta ŋgeteŋ zuk bay aye. ² Faya na giye andza niye na, h̄arwi m̄əmakum naha d̄arev ada k̄a wudum bo n̄əte n̄əte m̄ə walaŋ kurom ada k̄a dzapum n̄əte. A seŋ sa na, s̄ərum wu nak̄ə Mb̄alom a b̄əzakway ha parakka aye h̄arwi ada k̄a ndzum b̄əŋb̄əŋ m̄ə d̄əma. Sa na, ada k̄a t̄ərum ndo i zlele hay ka ts̄əved̄ ŋgay. Wu nak̄ə Mb̄alom a d̄akum ha aye na, Yesu K̄ariste. ³ Neŋgeye na, ma h̄ənd̄əkakweye ts̄əved̄ h̄arwi ada k̄a hutakwa metsehe ada k̄a s̄ərakwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma s̄ək̄amiye bo ta suloy bay.

⁴ Na tsik andza niye na, h̄arwi ada nd̄əray m̄a vakum ḡar t̄ə bazlam l̄əfedede eye bay. ⁵ S̄ərum ha na, kwa neŋ d̄əreŋ t̄ə n̄akurom b̄əbay na, faya na dzaliye huya ka n̄akurom. D̄arev ga faya ma ŋgwasiye h̄arwi

faya ka gumeye wu hay ta ts̄əved̄ eye ada h̄arwi nak̄ə ka dzalum ha ka K̄ariste aye, n̄akurom mandza eye b̄əŋb̄əŋ lele.

Gum metsehe ta ndo mas̄əpete ndo hay

⁶ Ka t̄əmum Yesu K̄ariste ka t̄əra B̄əy Maduweŋ kurom. H̄arwi niye mede kurom m̄a ge na, andza nak̄ə a yay a ḡar a neŋgeye aye. ⁷ Ndzum m̄ə h̄əlay ŋgay andza d̄ərizl̄ i ḡərdaf nak̄ə a pa zl̄əlay ŋgay a b̄əd̄ haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha peteh ka neŋgeye huya andza nak̄ə ta t̄atikakum aye. Gumay naha sis̄ə haladzay a Mb̄alom huya.

⁸ Gum metsehe, nd̄əray m̄a vakum ḡar t̄ə metsehe nak̄ə ma giye ŋgama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw ab̄əra ma ndo hay ada ma m̄əs̄əf̄əre neheye lele bay ka m̄əndzib̄əra aye b̄əna ab̄əra m̄ə K̄ariste bay. ⁹ Ka pumateye zl̄əm a n̄ateye bay na, h̄arwi mede i Mb̄alom na, tebiye m̄ə bo i Yesu K̄ariste. ¹⁰ Tad̄ə n̄akurom madzapa eye t̄ə K̄ariste na, Mb̄alom k̄ə rah kurom ha t̄ə M̄əs̄əf̄əre ŋgay. K̄ariste na, b̄əy ka ḡar i wu hay tebiye ada ka ḡar i b̄əy tay hay.

¹¹ Ka hutum m̄əd̄əse bo na, h̄arwi nak̄ə ka dzapum t̄ə K̄ariste aye. M̄əd̄əse bo niye na, m̄əd̄əse bo nak̄ə t̄ə h̄əlay i ndo zezēŋ aye bay. A yaw na, m̄ə Yesu K̄ariste. A zla fakuma ab̄əra wu nak̄ə ma diye kurom ha a m̄ənese aye na, ta neŋgeye. ¹² Ah̄el nak̄ə ta dz̄əhūb̄ kurom ha a yam aye na, andza nak̄ə t̄ə la kurom ka bo t̄ə K̄ariste aye. A h̄əlay niye ka tsalumaw ab̄əra ma yam na, andza nak̄ə n̄akurom t̄ə K̄ariste ka l̄əsumaw ab̄əra ma m̄əd̄ahaŋ aye h̄arwi ka dzalum ha Mb̄alom na, ḡədan̄ ŋgay andaya m̄əl̄ətse kurom ahaya ab̄əra ma m̄əd̄ahaŋ andza nak̄ə a l̄ətse ahaya Yesu K̄ariste ab̄əra ma m̄əd̄ahaŋ aye.

¹³ Ah̄el niye n̄akurom na, andza m̄əd̄ahaŋ hay h̄arwi ka gawum mezeleme ada h̄arwi nak̄ə Yesu K̄ariste k̄ə d̄əs kurom bay aye. An̄ake na, Mb̄alom k̄ə l̄ətse kurom ahaya ab̄əra ma m̄əd̄ahaŋ t̄ə Yesu K̄ariste ada k̄ə p̄əsakway ha mezeleme kway. ¹⁴ Ah̄el niye na, sariya k̄ə ḡəs kway h̄arwi wu nak̄ə Mb̄alom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mb̄alom k̄ə zla fakwaya ab̄əra mezeleme nak̄ə ka ḡar kway aye, k̄ə hama gwedere nak̄ə fakwaya aye, andza

a dar na ka mayako mazlɛmbaɗa eye. ¹⁵ Ahɛl nakɛ Yesu Kɛriste a mɛt ka mayako mazlɛmbaɗa eye na, a zla gɛɗan abɛra ka fakalaw hay ada ta bɛy tay hay tebiye. A hɛhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a ɗɛre.

¹⁶ Tadɛ kɛ ge andza niye na, ndɛray kwa nɛte mɛ gakum me hɛrwi wu mɛnday kɛgɛbay hɛrwi wu mɛse na, ndɛray mɛ gakum me bay. Ndɛray kɛ gwadɛkum gum magurlom i mɛhɛne siye hay, i wur kiye kɛgɛbay i pat i mazɛzukw bo na, kɛ tɛmum bay. ¹⁷ Wu neheye na, andza mezek, a ɗatay ha a ndo hay wu nakɛ ma deyeweye kame aye. Wu dedɛk eye nakɛ a ɗa ha na, bo i Yesu Kɛriste eye. ¹⁸ Kɛ gɛrumatay tsɛved a ndo hay tɛ sɛpat kurom tɛ bazlam kɛriye abɛra ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kuton mɛgay ɗɛretsɛtseh a bo, ada mɛɗɛslatay ha gɛr a gawla i Mbɛlom hay. Nɛteye faya ta tsikiye na, ka wu nakɛ tɛ ngatay ma mɛsine aye. Slala i ndo neheye na, faya ta ɗɛslay ha gɛr a bo kɛriye tsa, tɛ dzala i tay na, ka wu neheye ka mɛndzibɛra aye. ¹⁹ Nɛteye madzapa eye tɛ Kɛriste bɛy tay sa bay. Matɛra andza gɛr na, nɛngɛye ada ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka Yesu na, bo ngay. Ndo neheye madzapa eye tɛ nɛngɛye na, ta hutiyɛ gɛɗan mɛ hɛlay ngay, maa dzapa tay ha ka tɛv manɛte eye na, nɛngɛye. Ta gɛliye, ka tsɛved ngay andza nakɛ a yay a gɛr a Mbɛlom aye. Ma piye tay ha ndo ngay hay ka tɛv manɛte eye hɛrwi ada nɛteye tebiye tɛ dzapa andza bo i ndo nɛte a zɛv ka tɛv manɛte eye tɛ mbɛle hay ada ta slo i bo hay.

²⁰ Nɛkurom ka sɛrum ha, ka mɛtum ka bo tɛ Kɛriste. Andza niye, fakalaw hay ta lɛviye kurom sa bay. Tadɛ kɛ ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza nɛkurom ndo i mɛndzibɛra hay sa kɛkay? Faya ka pumay bɛzay a wu neheye tɛ gwad: ²¹ «Kɛ zla wu nakay bay», «kɛ ndzaka wu nakay bay», «kɛ tɛtal ka wu nakay bay» aye na, ma kɛkay? ²² Maa tɛtik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay ɗɛkɗɛk tsa. Wu neheye tebiye na, ta dziye ahɛl nakɛ ndo hay ta giye ha mɛsler aye. ²³ Ka madazlay, ndo hay tɛ dzala mɛ gɛr tay bazlam neheye mapala eye na, ta vɛliye metsehe hɛrwi tɛ gwad,

tɛ ge kuton hɛrwi mɛpay bɛzay a kule tay, marɛhay gɛr ka dala ada mɛgay ɗɛretsɛtseh a bo. Ane tuk na, nɛn na ngatay na, kule tay ma dzaniye ndo hɛrwi ada mɛ gay metsehe a bor i bo ngay kwa tsekwen bay tebiye.

3

Yesu Kɛriste ka tɛra kway ha wedeye hay

¹ Nɛkurom ka sɛrum ha na, ka mbɛlumaw abɛra ma mɛdahan tɛ Kɛriste. Yesu Kɛriste mandza eye tɛ hɛlay i mɛnday i Mbɛlom anɛke. Hɛrwi niye, pum mɛdzal gɛr kurom ka wu neheye mɛ mbɛlom aye. ² Dzalum ka wu nakɛ mɛ mbɛlom aye huya, kɛ dzalum ka wu neheye ka mɛndzibɛra aye bay. ³ Nɛkurom ka sɛrum ha ka mɛtum, Mbɛlom kɛ lɛtse kurom ahaya abɛra ma mɛdahan. Sifa kurom wedeye mɛ hɛlay i Kɛriste, Mbɛlom kɛ pa na ka tɛv ngay. ⁴ Sifa kurom dedɛk eye na, Kɛriste. Ahɛl nakɛ ma maweye na, nɛkurom tɛ nɛngɛye ka mumaweye ɗɛrmak ta mɛzlaɗ ngay.

⁵ Hɛrwi niye gɛrum ha mɛge wu neheye lele bay ka mɛndzibɛra aye. Gɛrum ha mɛge madama, mede nakɛ lele bay aye na, gɛrum ha, bor i bo kurom mɛ ge bɛy ka gɛr kurom bay, wu neheye lele bay aye na, kɛ pɛlum bay, kɛ gum ɗɛre ka wu hay bay hɛrwi tadɛ faya ka gumɛye ɗɛre ka wu hay na, ka ɗɛslumatay ha gɛr a ze Mbɛlom. ⁶ Mbɛlom ma ta gɛsiye ndo neheye ta rɛhay ha gɛr bay aye a sariya na, hɛrwi wu neheye anan aye. ⁷ Ahɛl niye na, nɛkurom ka gawum andza niye, wu neheye lele bay eye tɛ lɛvawakum gɛr.

⁸ Anɛke na, gɛrum ha wu neheye tebiye. Kɛ gum mevel bay, ɗɛrev mɛ ndalakum bay, kɛ gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kɛ tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mɛtsike bay aye na, kɛ tsikum bay. ⁹ Kɛ rawum me ka bo mɛ walaɗ kurom bay, hɛrwi ka gɛrum ha mede kurom nakɛ ahɛl niye aye ada tɛ wu neheye ka gawum ahɛl niye aye. ¹⁰ Ka hutum mede nakɛ wedeye ɗuh. Maa vɛlakum mede nakay wedeye na, Mbɛlom. Nɛngɛye faya ma tɛriye ha wedeye pat pat hɛrwi ada mɛ tɛra andza nɛngɛye, hɛrwi ada kɛ sɛrum na lele. ¹¹ Hɛrwi niye wu-ray andaya ma ngɛniye kurom ha wal wal

bay. Yahuda hay ta slala mekelenj eye hay nateye nate, ndo neheye madasa bo eye hay ta ndo neheye madasa bo eye bay aye nateye nate, ndo neheye ma kasaf hay aye ta ndo neheye matarakahanj aye hay nateye nate, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ngana tay ha ka bo abera bay. Nateye tebiye nate harwi Kariste a lava tay ha ada nengeye ma drev i ndo hay tebiye.

¹² Mbalom a pala kurom na, harwi ada ka tarum ndo ngay hay, a wuda kurom. Harwi niye, gum wu neheye ananj aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ngwalak a ndo hay, rahunum ha gar kurom, tarum ndo lafedede eye hay, ada tarum ndo mazle ngatay darmak. ¹³ Sakumay a bo nate nate ma walanj kurom. Tada ndoweye ka gakum manese na, pasumay ha. Pasum ha bo nate nate ma walanj kurom andza nakə Bay Maduwenj a pasakum ha aye. ¹⁴ Wene wene eye na, wudum bo nate nate ma walanj kurom harwi tada ka gum andza niye na, ka ndzumeye ka tav manate eye ta drev nate.

¹⁵ Zay nakə Kariste ma valakumeye ma gas drev kurom banbanj. Mbalom a zalakum na, harwi ada ka tarum nate ada ka hutum zay. Gumay sisce huya. ¹⁶ Pum bazlam i Kariste a drev kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kariste huya. Tatikum a bo nate nate ma walanj kurom. Dum ha a bo nate nate ma walanj kurom. Zambadumay a Mbalom ta dames hay wal wal ada ta dames nakə Masafere Tsadanja eye a valakum aye. Gumay dames a Mbalom, gumay naha sisce ta mangwese. ¹⁷ Wu nakə ka gumeye ada ka tsikumeye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bay Maduwenj Yesu hay ta giye aye. Gumay sisce a Baba kway Mbalom ta mzele ngay.

Ndo mape madzal gar hay ka Yesu ta ndziye ma walanj i ndo hay na, kakay

¹⁸ Nakurom ngwas hay, rahunumatay gar a zal kurom hay lele, harwi a yay a gar a Bay Maduwenj kway andza nakay.

¹⁹ Nakurom haslaka hay wudum ngwas kurom hay, ka ngarazum fataya bay.

²⁰ Nakurom wawa hay, rahunumatay gar a baba kurom ta may kurom ma wu hay tebiye harwi a yay a gar a Bay Maduwenj ka gum andza niye.

²¹ Nakurom baba i wawa hay, ka ndalumatay ha drev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, drev ma diye fataya abera.

²² Nakurom beke hay, rahunumatay ha gar a ndo i gay kurom hay ka mandzibera ma wu hay tebiye. Ka rahunumatay ha gar ka drev tay dekdək tsa harwi ada ta zambadakum bay. Duh gum masler ta drev kurom peteh andza ndo neheye faya ta daslay ha gar a Mbalom aye. ²³ Masler neheye ta valakumeye tebiye aye na, gum ta drev kurom peteh andza nakə ka gumay masler a Bay Maduwenj Yesu aye, bana masler i ndo hay dekdək bay. ²⁴ Sarum ha na, mata valakum magogoy i masler kurom na, Bay Maduwenj. Ma valakumeye wu nakə a pa na ma mbalom harwi ndo ngay hay aye. Ndo i gay kurom nakə faya ka gumeye masler aye na, Yesu Kariste. ²⁵ Ndo neheye faya ta giye manese aye na, Mbalom ma ta parateye harwi manese nakə faya ta giye. Nengeye a ngana tay ha ka bo abera ndo hay bay.

4

¹ Nakurom ndo i gay hay babay, gumatay gar a beke kurom hay lele, ka zabum fataya andza wu kariye bay. Sarum ha nakurom babay ndo i gay kurom andaya ma mbalom.

Duwulumay me a Mbalom pat pat ada tarum ndo metsehe eye hay

² Duwulumay me a Mbalom huya. Ka gum bale ma maduwule me bay, gumay sisce a Mbalom. ³ Duwulumay me a Mbalom harwi may darmak harwi ada Mbalom ma handakamay na tsaved lele ka mada ha bazlam ngay a ndo hay, ada namaa da tay ha wu i Kariste neheye mangaha eye ma zaba dzaydzay. Ka sarum ha nej ma dangay na, harwi wu nakay. ⁴ Duwulumay me a Mbalom harwi ada na da ha parakka andza nakə kutoj na giye aye.

⁵ Gumay metsehe a mede kurom, mede kurom ma ge kame i ndo neheye ta tema Yesu Kariste bay aye na, ngwalak eye. Ka nasum ha halay eye bay, kwa kaday dzanum tay ha. ⁶ Bazlam kurom ma ge na, lafedede. Ma ge na, andza sluwal. Sarum

ha tadə ka mbəđumeye ka bazlam tay na, mbəđumatay faya ta tsəved eye lele.

Mətsike me

⁷ Tisik, malamar kway nakə ka wudum na haladzay ma mədzepe tə Kəriste aye, neŋgeye faya ma giye məsler i Kəriste tə dərev ŋgay peteh, neŋ tə neŋgeye nəmay faya nəmaa giye məsler pat pat hərwi Bəy Maduweŋ. Neŋ mandza eye kəkay na, ma dəkumeye ha. ⁸ Na sləriye naha na, hərwi ada kâ sərüm ha nəmay mandza eye na, kəkay. Ki ye naha na, ma makum-eye naha dərev dərma. ⁹ Na sləriye tay naha neŋgeye ta Onezim malamar kway. Neŋgeye dərma faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev ŋgay peteh. Neŋgeye a yaw ma təv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakum-eye wu nakə faya ma giye bo kənaŋ aye tebiye.

¹⁰ Aristark nakə nəmay salamay ma daŋgay aye, kə tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas kə tsikakum naha me dərma. Tadə ki ye naha ka təv kurom na, təmum na lele. Ba na tətikakum wu nakə ka gumeye tsiy. ¹¹ Yesu ndo nakə tə zalay Zustus aye kə tsikakum naha me dərma. Mə walaŋ i ndo neheye faya ta giye məsler hərwi Bəy i Mbəlom tə neŋ kənaŋ aye na, Yahuda mekeleŋ eye hay bay, say ndo neheye mahkar aye. Nəteye faya ta dzəniye ga haladzay.

¹² Epafəras nakə a yaw abəra ka təv kurom aye, kə tsikakum naha me. Neŋgeye ndo i məsler i Yesu Kəriste. Pat pat, neŋgeye faya ma rəzlay a gər mađuwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom. Neŋgeye faya ma duwulay naha me a Mbəlom na, hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, kâ tərüm ndo masəra eye hay ka tsəved i Mbəlom, ada kâ sərüm wu nakə a yay a gər a Mbəlom kâ gum aye tebiye. ¹³ Ta dedək na sər neŋgeye faya ma giye məsler haladzay hərwi kurom ada hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis* aye dərma. ¹⁴ Luka, doktor kway nakə ka wudakwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me dərma.

¹⁵ Tsikumenətatay ha me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma

Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye. ¹⁶ Ka dzaŋgum na dərwele nakay na, slərumatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye hərwi ada tā dzaŋga dərma. Nəkurom dərma, dərwele nakə na sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, tā slərakum naha hərwi ada kâ dzaŋgum dərma. ¹⁷ Gwadumay a Arsip na, mâ ŋgəla ha bo ka məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə a vəlay aye, mâ ndəv ha.

¹⁸ Neŋ Pol, bo ga eye na watsakum naha mətsike me ga nakay tə həlay ga eye. Na tsikakum naha me. Mâ mətsakum gər bay, neŋ na, ma daŋgay.

Mbəlom mâ pa fakuma ŋgama.

* **4:13** Lawdise ta Hiyerapolis na, hudgay neheye tə mbay naha a Kolosi.

Makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Pol a pa gay i maduwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ngay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəməwa ha wu hay mə dəma. Mbəzlew hay mə dəma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka məndze i Tesalonik hay tə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma vəlateye gədanj mede kame kame ma məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A mbədatay naha ka metsehe nakə ma kwasatay ha mədzal gər aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, ney ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduwey Yesu Kəriste hay. Mbəlom mā pa fakuma ngama ada mā vəlakum zay.

Pol a gay sisce a Mbəlom hərwi mede i ndo məpe mədzal gər ha ka Yesu

² Nəmay faya nəmaa gay naha sisce a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nakə nəmaa duwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa duwulaway naha me hərwi kurom tebiye. ³ Ahəl nakə nəmaa duwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nakə faya ka gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ngəlumeye ha bo ka məsler ta gədanj hərwi nakə ka wudum Yesu

Kəriste ada nəkurom mandza eye bənbəy lele hərwi nakə faya ka təkumeye dəre a Bəy Maduwey kway Yesu Kəriste aye. ⁴ Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wudə kurom. A pala kurom na, hərwi ada kə tərüm ndo ngay hay. ⁵ Nəmaa sər ha hərwi ahəl nakə nəmaa dəkum ha Labara Ngwalak eye na, nəmaa tsik tə bazlam dəkdek tsa bay, nəmaa tsik ta gədanj i Məsəfəre Tsədənna eye. Nəmaa sər ha lele wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek. Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, ka sərüm ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶ Nəkurom na, ka dazlumay a məpay bəzay a mede may ada a bəmalə i Bəy Maduwey kway. Ahəl nakə ka təmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum dərətsətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, duh dərev kurom kə ngwasa hərwi bazlam nakay ta gədanj i Məsəfəre Tsədənna eye. ⁷ Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved lele eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay* aye, ta sər ha ma kəkay məndze tay nakə ta ndziye aye. ⁸ Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduwey kway, ane tuk na, nəteye dəkdek bay. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wurray andaya nakə nəmay nəmaa səkahiye ha faya aye bay. ⁹ Nəteye tə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma, ma kəkay nakə ka təmum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka məgər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dedek eye, neygeye ta sifa aye. ¹⁰ Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ngay nakə ma deyeweye mə mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədahanj aye. Neygeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ngay nakə ma slaweye aye.

2

* 1:7 Akay: Məzele i Gəres nakə tə zalaway ha guram eye.

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

¹ Malamar ga hay, nəkurom ka sərüm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa ye naha a gay kurom aye na, kəriye tsa bay. ² Ka sərüm ha nəmaa sa dəretsətseh haladzay ma Filipi təday, ta tsadamay. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mənə dəre may hay ta samay dəretsətseh huya ane tuk na, Mbəlom kə mamay naha dərev hərwi ada nəmaâ dākum ha Labara Nğwalak eye nakə a yaw abəra ka təv nğay aye. ³ Ahəl nakə nəmaa gatay amboh a ndo hay ka matəme bazlam i Mbəlom aye na, nəmaa raw me bay, wu nakə lele bay aye na, andaya ma mədzal gər may bay, nəmaa vay gər a ndəray bay. ⁴ Duh nəmaa tsik na, wu neheye Mbəlom a gwadamay düm ha aye hərwi a zəba famaya na, nəmaa a yay a gər. A vəl Labara Nğwalak eye a həlay may na, hərwi ada nəmaâ dātay ha a ndo hay. Nəmaa diye ha na, hərwi ada nəmaâ yatay a gər a ndo hay bay. Ane tuk na, hərwi ada nəmaâ yay a gər a Mbəlom neŋgeye nakə a sər dərev may aye. ⁵ Nəkurom ka sərüm ha lele dāda nəmaa tsikakum wu hərwi məvakum gər bay ada dāda ki yamayaw a mədzal gər nəmaa tsikakum wu hərwi ada kâ vəlumamay bay. Wu nakə na watsa kanəŋ aye na, Mbəlom a sər ha dedək. ⁶ Nəmaa pəla ndo hay tâ zambadamay bay, kwa nəkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷ Həbe na, nəmaa ləvakum gər hərwi nəmay na, ndo i masləŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nəmaa ndza mə walaŋ kurom ta ləfedede eye andza may i wawa hay nakə ma gatay gər a wawa nğay hay aye. ⁸ Nəmaa wudā kurom haladzay. Hərwi niye, ahəl nakə nəmay ka təv kurom aye na, a samay mədəkum ha Labara Nğwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Ada neŋgeye niye dəkdek bay, a samay məvəle ha məsəfəre may hərwi kurom, hərwi ka yumamay a gər haladzay. ⁹ Malamar ga hay, kâ mətsum ha gər ta məsler nakə nəmaa ge mawura bo eye mə gay kurom

aye bay. Nəmaa ge məsler kwa ta həvad, kwa ta həpat hərwi ada nəmaâ tsətsah fakuma wu mənday bay. Andza niye, nəmaa dā ha Labara Nğwalak eye i Mbəlom ze matsətsehe fakuma wuray.

¹⁰ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka sərüm ha mede may ahəl nakə nəmay mə walaŋ kurom aye na, lele ada dedək eye ada Mbəlom a sər ha dərma. Ndəray ma sliye mətsike famaya wuray bay. ¹¹ Ka sərüm ha, nəmay ta nəkurom andza bəba ta wawa nğay hay. ¹² Nəmaa vəlakum gədaŋ. Nəmaa gawakum amboh hərwi ada mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom, neŋgeye nakə a zalakum hərwi ada kâ fələkum a bəy nğay, ma təv nakə nğwalak eye haladzay aye.

¹³ Nəmay faya nəmaa gay naha sisə a Mbəlom huya sa na, hərwi ahəl nakə nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom aye na, ka pum faya zləm. Ka təmum, ka sərüm ha ta dedək bazlam nakay a yaw abəra ka təv i Mbəlom bəna bazlam i ndo zezəŋ bay. Ayaw ta dedək bazlam nakay a yaw na, mə həlay i Mbəlom. Faya ma giye məsler mə nəkurom neheye ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Malamar hay nəkurom ka tərüm andza məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Yahuda hay ta satay dəretsətseh ada anəke ndo i gəma kurom hay ta sakum dəretsətseh dərma andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kəf ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye, ta kəf Bəy Maduweŋ kway sa. Ta həharawa may dərma. Nəteye na, tə yay a gər a Mbəlom bay tebiye, nəteye ndo mənay dəre a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nəmaa dātay ha bazlam i Mbəlom a ndo siye neheye nəteye Yahuda hay bay aye hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha na, a satay bay. Anəke na, ta rah ha ka mənese tay nakə tə gawa aye tebiye, ada kə ndalay a Mbəlom fataya, sariya nğay ma gəsiye tay ha.*

A say a Pol mambəde gər a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nəmay na, ahəl nakə nəmaa ye abəra ka təv kurom, nəmaa gər kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay

* **2:16** Zəba ma Roma hay 11.28-32.

haladzay, a samay mənğatakum. Tə dəre na, nəmay dəreñ ta nəkurom. Ane tuk na, dərev may mandza eye na, tə nəkurom huya. Nəmaa pəla tsəved madzəga haladzay mede naha mənğatakum. ¹⁸ A samay mambəde naha gər ka təv kurom. Neñ Pol tə gər ga, na tsik sik haladzay nakə a señ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dərəzlamay na tsəved. ¹⁹ Ayaw, məpe mədzał gər may ta mənğwese may na, hərwi kurom. Nəkurom magogoy may nakə nəmaa ɲgalakiye kurom ha kame i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste pat nakə ma maw-eye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedək nəmaa ɲgalakiye kurom ha ada dərev may ma ɲgwasiye hərwi kurom.

3

¹ Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məğəse dərev sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka təv kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəmeye təmad. ² Ka sərūm ha Timote neñgeye malamar kway. Neñgeye ta nəmay faya nəmaa giye məsler i Mbəlom. Nəmay ta neñgeye faya nəmaa diye ha Labara ɲgwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka təv kurom hərwi ada m̄ dzəna kurom ada m̄ makum naha dərev ada nakə k̄ ndzum bəñbəñ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dərətsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye m̄ dze kurom ha ta dəba bay. Ba ka sərūm ha a ye ka bo ka sakweye dərətsətseh andza niye. ⁴ Ahəl nakə nəmay ka təv kurom, dərətsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum aza dərətsətseh ma deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərūm aye. ⁵ Hərwi niye na sla faya madəme sa bay. Na slər naha Timote ka təv kurom hərwi ada n̄ tsəne labara kurom. Agəna nəkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay agəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, məsler nakə nəmaa ge mə walañ kurom aye na, ka təra kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka təv kurom aye, kə maw ka təv may. Kə tsikamay labara hay ɲgwalak eye ka nəkurom. A gwad na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada

ka wudum bo nəte nəte. A gwad sa na, ka pum may a mədzał gər kurom, a sakum mənğatamay andza nəmay nakə a samay mənğatakum aye dərək. ⁷ Andza niye malamar may hay, dərətsətseh faya ma ndzameye a gər haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye gər haladzay. Ane tuk na, ahəl nakə Timote a maw a tsikamay labara kurom aye na, kə mamay naha dərev hərwi nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya. ⁸ Anəke na, dərev may kə ɲgwasa hərwi nəkurom mandza eye bəñbəñ mə həlay i Bəy Maduweñ. ⁹ Kwa nəmaa gay naha sisə a Mbəlom ma kəkay na, kə sla bay, hərwi dərev may kə ɲgwasa haladzay hərwi kurom. ¹⁰ Nəmay faya nəmaa duwulay naha me ta həpat ta həvad hərwi ada m̄ vəlamay tsəved nəmā ye naha mazəbakumaw dəre ada matətikakum wu nakə ka sərūm zuk bay aye hərwi ada k̄ səkahum ha mədzał gər ka Yesu Kəriste.

¹¹ Mbəlom Bəba kway tə gər ɲgay eye ta Bəy Maduweñ kway Yesu t̄ vəlamay tsəved mede naha ka təv kurom. ¹² Bəy Maduweñ m̄ gəl ha mawudə bo kurom nakə ka wudum bo mə walañ kurom aye kame kame ada k̄ wudum ndo hay tebiye kame kame andza nakə nəmay nəmaa wudə kurom aye. ¹³ Andza niye, ma vəleye gədañ a dərev kurom hay hərwi ada mənese m̄ ge andaya mə nəkurom bay ada k̄ tərūm tsədəñja kame i Bəba kway Mbəlom pat nakə Bəy Maduweñ Yesu ma maweye aye. Mata maw na, neñgeye ta ndo ɲgay hay tebiye.

4

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Malamar ga hay, wu nakə nəmaa ndəvakumeye naha mətsike aye na anañ; Ahəl niye nəmaa tətikakum mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Nəmaa sər ha mede kurom na, andza niye. Anəke nəmay, nəmaa gakumeye amboh ta məzele i Bəy Maduweñ kway Yesu, pumay bəzay a mede kurom niye kame kame. ² Ka sərūm ha mede nakə nəmaa gwadəkum pumay bəzay ta gədañ i Bəy Maduweñ kway Yesu aye. ³ Wu nakə a say a Mbəlom aye na, tərūm tsədəñja. Andza məğwedə na, k̄

gum madama bay. ⁴ Kwa way mē walaŋ kurom tã ndza ta ŋgwas ŋgay salamay ka tsæved nakə a yay a gər a Mbəlom aye, ndo hay tã ŋgəlakum bəzay bay. ⁵ Kā gərūmay ha bo a bor i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ⁶ Ndəray m̄a gay mənese a ndo ta təv i ŋgwas bay, m̄a vay gər kwa tsekweŋ bay. Sərūm ha na, Bəy Maduweŋ kway ma vələteye dərətsətseh a ndo neheye ta giye slala i mənese nakay aye. Nəmaa gakum daf, 6a nəmaa tsikakum. ⁷ Mbəlom kə zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, hərwi ada kã gakwa madama bay. Nəŋgeye a zalakway hərwi ada kã ndzakwa tsədaŋŋa. ⁸ Hərwi niye, ndoweeye ka kərah bazlam neheye na, a kərah bazlam i ndo hay bay. A kərah na, Mbəlom, nəŋgeye nakə a vələkum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

⁹ Malamar ga hay, wuray andaya nakə na watsakumeye naha sa ka mawudə siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, hərwi bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay ka tətikakum, wudum bo nəte nəte mē walaŋ kurom. ¹⁰ Ayaw, ta dedək ka wudum ndo mape mədzał gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya nəmaa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. ¹¹ Pəlum na, məndze nakə səkeffe aye. Kã tələkum me kurom a wu i ndo siye hay bay. Gum məsler tə həlay kurom eye andza nakə 6a nəmaa tsikakum aye. ¹² Tadə ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ta rəhakumeye ha gər ada ka rəkumeye wu mənday wal bay.

Bəy Maduweŋ Yesu ma maweeye

¹³ Malamar ga hay, a samay məgəre kurom ha ze məsəre wu ka bazlam i ndo neheye ta mət aye bay. Hərwi a samay na, dərev m̄a ye fakuma abəra bay andza ndo neheye faya ta həbiye madayaw i Yesu təbey aye. ¹⁴ Tadə azlakwa ka sərakwa ha Yesu kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaŋ, sərūm ha ndo neheye tə mət 6a ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom ma lətse tay ahaya abəra ma mədahaŋ, ma hayatay gər ka təv i Yesu. ¹⁵ Wu nakə nəmaa tsikakumeye anəke aye na, Bəy Maduweŋ kway kə dā ha. Pat nakə

ma maweeye na, nəkway neheye tə dəre ka məndzibəra aye ka lahakwateye kame a ndo neheye ta mət aye bay. ¹⁶ Pat eye niye na, Mbəlom ma vələteye tsæved a gawla ŋgay hay, bəy i gawla i Mbəlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, tolom i Mbəlom ma ləviye ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bo ŋgay eye ma mbəzlaweeye abəra mē mbəlom. Ndo neheye tə mət 6a ta dzala ha ka nəŋgeye na, nəteye ta lahiye mələtsew abəra ma mədahaŋ, ¹⁷ tsa na, Mbəlom ma hayakweye gər a nəkway neheye huya tə dəre aye hərwi ada nəkway tage nəteye kã hayakwa gər ma pazlay. Nəkway tebiye ka dzakweye gər ta Bəy Maduweŋ kway ka məgər mbəlom. Ka ndzakweye huya ta Bəy Maduweŋ kway ka təv manəte eye. ¹⁸ Hərwi niye, mum ha dərev a bo tə bazlam neheye nəte nəte mē walaŋ kurom.

5

Ndəray a sər pat i məmaw i Yesu bay

¹ Malamar hay, ka bazlam i pat kəgəbay həlay i məmaw i Bəy Maduweŋ na, nəmaa watsakumeye naha na, ma dzəniye kurom bay, ² hərwi bo kurom eye ka sərūm ha ma maweeye andza məkal ndəray ma səriye faya bay. ³ A həlay nakə ndo hay ta gwadiye: «Gəma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A həlay niye na, dərətsətseh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsæved andaya mətəme abəra mē dəma bay. Ma giye na, andza ŋgwas nakə məwe wawa a dazlay, məwure ŋgay eye a dazlay kwayaŋŋa aye.

⁴ Malamar ga hay, nəkurom na, andza ndo neheye nəteye ma ləvoŋ aye bay. Pat eye niye m̄a ndzakum a gər andza məkal bay. ⁵ Hərwi nəkurom tebiye ndo neheye tə yawa mē dzaydzay ta həpat aye. Nəkway na, andza ndo neheye tə yawa ta həvad ma ləvoŋ aye bay. ⁶ Hərwi niye, kã ndzahərakwa andza siye hay bay. Nəkway dūh ndzakwa tsezlezleŋŋe ada gakway metsehe a bo kway. ⁷ Ndo neheye tə ndzahərawa aye na, tə ndzahərawa ta həvad ada tə kwayawa na, ta həvad dərma. ⁸ Nəkway na, ndo neheye mandza eye mē dzaydzay aye, nəkway ka həhalakwa ma ləvoŋ bay. Hərwi niye,

gakway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kəriste huya ada wudakwa bo nāte nāte. Niye na, andza ka pakwa ka bo peteked i bəre hərwi ada wuray mâ gakway bay. Həbakwa pat nakə Mbəlom ma təmiye kway ha hərwi məpe faya mədzał gər kway na, andza mbəramdaw i bəre nakə tə pawa a gər a həlay i vərəm aye. ⁹ Mbəlom a pala kway na, hərwi ada mâ vəkakway dəretsətseh bay. A pala kway düh na, hərwi ada mâ təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ¹⁰ A mət na, hərwi kway hərwi ada nəkway ta neŋgeye kâ ndzakwa ka təv manəte eye. Kwa tadə ka mətakwa tsiy, kwa tadə nəkway tə dərə mba, pat nakə ma maweye na, nəkway tə neŋgeye, ka ndzakweye ka təv manəte eye. ¹¹ Hərwi niye, mum ha dərəv a bo mə walaŋ kurom ada dzənum bo hərwi ada kâ hutum gədaŋ andza nakə ɓa faya ka gumeye anəke aye.

Mandəve i bazlam

¹² Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye. Bəy Maduweŋ a pa tay ha kame kurom hərwi ada tâ tətikakum tsəved ŋgay. ¹³ Rəhumatay ha gər lele ada wudum tay ha haladzay hərwi faya ta giye məsler i Mbəlom. Ndzum zay mə walaŋ kurom.

¹⁴ Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, tsikumatay faya a ndo i sœ hay, mumatay naha dərəv a ndo neheye zluwer a gatay aye ada məmatay bo a ndo neheye bəle aye hay, zlum ŋgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵ Gum metsehe, ndərəy mâ ma ha sewed tə sewed bay. Gum gədaŋ kwa kəday hərwi ada kâ gum düh na, wu ŋgwalak eye hay mə walaŋ kurom ada a ndo hay tebiye. ¹⁶ Ndzum na, pat pat ma məŋgwese. ¹⁷ Duwulumay me a Mbəlom pat pat. ¹⁸ Kwa a həlay waray, gumay naha sisœ a Mbəlom. Anaŋ wu nakə nəkurom ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste a say a Mbəlom kâ gum aye. ¹⁹ Kâ kərəhumay ha tsəved a Məsəfəre Tsədəŋŋa ka mətsike me bay. ²⁰ Ka ta rəsum na bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay bay. ²¹ Dzədzamum tay ha wu neheye ta tsikiye

tebiye təday ada pum wu nakə lele eye a dərəv kurom. ²² Kâ gum mənese bay tebiye.

²³ Mbəlom tə gər ŋgay neŋgeye nakə a vəl zay aye, mâ təra kurom ha tsədəŋŋa eye hay. Mâ tsəpa məsəfəre kurom ta mədzał gər kurom tə bo kurom tebiye hərwi ada a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, ndərəy mâ ŋgəlakum bəzay ta təv i wuray kwa tsekwen bay. ²⁴ Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay. Neŋgeye ma giye andza niye hərwi wu nakə kə tsik aye na, ma giye.

²⁵ Malamar hay, duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərma. ²⁶ Tsikumatay me a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye lele. ²⁷ Na gakum amboh ta məzele i Bəy Maduweŋ kway: Dzaŋgum dərəwel nakay kame i siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye.

²⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Masulo i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Derewel nakay masulo eye a masay a gər i bazlam nakə a tsik mə d̄erewel nakə makurre eye. Həlay eye faya ma diye a d̄əba, gər faya ma kwasateye a ndo məpe məd̄zal gər hay hərwi Bəy Maduweŋ Yesu kə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay tə gwad pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kə ndislew (2.2). Siye hay ta kərah mäge məsler (3.6-12).

Mə d̄erewel nakay na, Pol faya ma səkahıye ha məsənəke ŋgay. Məpe məd̄zal gər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zezeŋ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta d̄əretsətseh wal bay. Pat nakə Yesu ma maweye na, mənese ma dziye (1.5-9). Anəke na, mənese faya ma giye məsler ta məkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nakə tə zalay «ndo i sewed» aye. Neŋgeye na, gədaŋ nakə a hayay gər a gədaŋ sewed eye hay tebiye aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Pol, Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe məd̄zal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, nəkurom i Mbəlom Bəba kway ada i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vəlakum zay.

Bəy Maduweŋ ma gateye sariya a ndo i m̄əndzibəra hay

³ Malamar ga hay, a ye ka bo nəmaâ gay naha sısce a Mbəlom hərwi kurom pat pat. A ye ka bo nəmaâ ge andza niye hərwi faya ka səkahumeye ha məpe məd̄zal gər kurom ka neŋgeye ada nəkurom tebiye, kwa way a wud̄a siye i ndo hay kame kame d̄ərmak. ⁴ Hərwi niye ahəl nakə nəmay ta siye i məhay gər i ndo məpe məd̄zal gər hay ka Yesu na, nəmaa tsikawa fakuma ta

məŋgwese hərwi ndo hay faya ta gakumeye d̄əretsətseh, faya ta nakumeye d̄əre, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka səmumay ha, faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste. Nəmay faya nəmaa ŋgalakiye kurom ha.

⁵ Wu nakay faya ma diye ha parakka Mbəlom ma giye sariya ada sariya ŋgay na dedek. Ka gum d̄əretsətseh andza niye na, hərwi ada k̄a tərūm ndo məfələkwe a Bəy i Mbəlom. Hərwi niye nakə faya ka sumeye d̄əretsətseh aye. ⁶ Dedek, Mbəlom ma giye na, wu nakə dedek eye, ma gateye d̄əretsətseh a ndo neheye ta gakumeye d̄əretsətseh aye. ⁷ Nəkurom ndo neheye anəke faya ka sumeye d̄əretsətseh aye na, Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ta nəmay d̄ərmak. Ma giye andza niye na, a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway ma mbəzlaweye mə mbəlom aye. Gawla ŋgay gədaŋ eye hay ta laka ahaya. ⁸ Bəy Maduweŋ kway ma deyeweye ma d̄ərneh i ako, ma gateye d̄əretsətseh a ndo neheye tə sər Mbəlom bay ada ta kərah Labara ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ Yesu kway aye. ⁹ Ta siye d̄əretsətseh. Ta dziye ka tor eye, Mbəlom ma d̄ərəzlateye a tsəved hərwi ada t̄a yaw ka t̄əv i Bəy Maduweŋ bay. Ta sliye m̄əndze ma məzlaḅ nakə a ze kwa mey aye bay. ¹⁰ Wu nakay ma giye bo na, pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye. Ndo ŋgay hay ta zambad̄eye. Ndo neheye ta dzala ha ka neŋgeye tebiye ta d̄əslay ha gər. Ka d̄əslumeye ha gər d̄ərmak hərwi ka t̄əmum bazlam nakə nəmaa d̄akum ha aye.

¹¹ Hərwi niye, nəmay faya nəmaa d̄uwulay naha me a Mbəlom huya hərwi kurom. Nəmaa d̄uwulay naha me na, hərwi ada k̄a ndzum andza neheye a zalatay aye. Nəmaa d̄uwulay naha me hərwi ada m̄a dzəna kurom ka mäge wu neheye ŋgwalak eye tebiye a sakum haḅe mäge aye ada məsler nakə ka gumeye hərwi məd̄zal gər ka Yesu aye. Nəmaa gwad̄eye: M̄a dzəna kurom ta gədaŋ ŋgay. ¹² Andza nakay, ndo hay ta zambad̄eye a məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu hərwi kurom ada ndo hay ta zambad̄akumeye hərwi ŋgay d̄ərmak. Wu nakay ma giye na, hərwi Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ŋgama.

2

Wu nakə ma lahiye mäge kame aza Yesu ma maweye aye

¹ Malamar hay, a seŋ mət̄sike ka pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada i məhay gər kway kame ŋgay. Faya nəmaa gwadakumeye naha, ² kâ dzədzum ha məd̄zal gər kurom bəse tə wu nakə siye hay tə gwad̄ pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye kə husaw aye bay. Kwa tadə ndo i maslaŋ hay ta tsik, kwa tadə ka tsənum abəra ka ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay tə gwad̄ maa watsa andza niye na, neŋ, kâ dzədzarum bay. ³ Ndəray mâ vakum gər kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kə husaw zuk bay hərwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsəved̄ i Mbəlom təday, ndo i sewed̄ nakə Mbəlom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye təday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed̄ niye ma gateye me a ndo hay ka məd̄slay ha gər kwa tadə a Mbəlom, kwa a mey, ma gwad̄ateye kâ dəslumay ha gər bay. Ma gwad̄ateye neŋgeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fələkwiye kwa a gay i məd̄slay ha gər a Mbəlom, ma ndziye mə dəma, ma gwadiye neŋgeye Mbəlom.*

⁵ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na tsikakum wu neheye, kə mət̄sakum gər d̄aw? ⁶ Anəke wu ka dərəzlay na tsəved̄ ada ka sər̄um wu nakə a dərəzlay na tsəved̄ aye. Aza həlay eye kə sla na, ndo i sewed̄ niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed̄ nakay faya ma giye məsler mə walaŋ i ndo hay, ane tuk na, neŋgeye maŋgaha eye, ada ma ndziye maŋgaha eye hus a həlay nakə ndo madərəzlay na tsəved̄ ma gəriye ha madərəzlay na tsəved̄ aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed̄ ma ndohwaweye parakka. Ma dəba i wu nakay na, Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gədaŋ ŋgay. Ma kədiye na abəra mə dəma ta gədaŋ i məsəfəre ŋgay nakə ma vəzlaweye mə bazlam ŋgay aye. ⁹ Ndo i sewed̄ niye ma deyeweye na, ta gədaŋ i Fakalaw. Ma giye masuwayaŋ hay wal wal, ma gateye hər̄b̄abəkka a ndo hay. Ma vateye gər a ndo hay tə wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gər

a ndo neheye ta kutsiye tay ha a ako nakə d̄ad̄a ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hərwi ta wud̄a dedek bay, ta kərah. Tadə ta təma na, Mbəlom ma təmiye tay ha həbe. ¹¹ Hərwi niye, Mbəlom ma sləriye fataya ndo məvatay gər gədaŋ eye hərwi ada tâ vəlay ha məd̄zal gər tay a maraw me. ¹² Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada sariya mâ gəs tay ha ndo neheye ta təma dedek bay aye ada ta wud̄a mäge mənese aye.

Ndzum ka tsəved̄ i Mbəlom bəŋbəŋ

¹³ Nəkurom malamar may hay nakə Mbəlom a wud̄a kurom aye, kutoŋ nəmaa gay naha sisəe a Mbəlom pat pat hərwi kurom, bəna Mbəlom a pala kurom kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye hərwi mət̄əme kurom ha. A təma kway ha ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə a təra kurom ha ndo məpe məd̄zal gər hay ka Yesu aye. Mbəlom a təma kurom ha na, hərwi ka dzalum ha ka wu nakə dedek aye. ¹⁴ Mbəlom a zalakum na, ahəl nakə nəmaa d̄akum ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste aye. A say na, kâ hutum məzlaḡ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste dər̄mak.

¹⁵ Hərwi niye malamar ga hay, ndzum dəwerwerre bəŋbəŋ lele, dzalum ka wu neheye nəmaa tət̄ikakum aye huya, kwa tadə nəmaa tət̄ikakum tə bazlam kwa tadə nəmaa watsakum naha a dər̄ewel, pum na a məd̄zal gər kurom.

¹⁶ Faya na d̄uwulay naha me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye ada a Mbəlom Bəba kway nakə a wud̄a kway aye. Ta ŋgwalak ŋgay, faya ma makweye naha d̄ərev huya ada faya ma dzəniye kway ka məd̄zal gər kway, ka wu nakə ŋgwalak eye ma deyeweye kame aye. ¹⁷ Mâ makum naha d̄ərev ada mâ vəlakum gədaŋ ka mäge wu neheye ŋgwalak eye hay huya ada ka mət̄sike wu neheye ŋgwalak eye hay huya.

3

Duwulumay me a Mbəlom hərwi may

¹ Malamar hay, nakay na, wu nakə nəmaa ndəviye ha mət̄sikakum aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi

* 2:4 Zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyel 28.2.

ada bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu mâ ye kame bəse bəse ada ndo hay tâ rəhay ha gər andza nəkurom neheye ka rəhumay ha gər aye dərmak. ² Duwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada mâ tsəpa may abəra ka ndo i sewed hay, hərwi a say a siye hay matəme bazlam i Mbəlom nakə nəmaa tsikiye bay.

³ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ na, a mbəday həlay a bazlam ŋgay bay. Ma dzəniye kurom ada kâ tərūm gədaŋ eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.* ⁴ Bəy Maduweŋ kway faya ma dzəniye may ka mäge fakuma mədzal gər. Nəmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nəmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵ Bəy Maduweŋ kway mâ dzəna kurom hərwi ada kâ sərūm ha ma kəkay nakə Mbəlom a wudā kurom aye ada kâ səməmay naha a dəretsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mâ ge məsler

⁶ Malamar hay, faya nəmaa tsikakum-eye ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, faya nəmaa gwadəkumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye sə eye bay, hərwi ta kərah wu neheye nəmaa tətikakum aye. ⁷ Nəkurom ka sərūm ha tə gər kurom eye wu nakə ka gumeye hərwi məpay bəzay a mede may aye. Hərwi ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmay sə eye hay daw? ⁸ Nəmaa nda wu mənday i ndo mekeleŋ eye hay kəriye bay, nəmaa səkəm masəkəme. Nəmaa ge məsler tə madagər eye həvad ta həpat hərwi wu mənday may hərwi ada nəmaâ vəlakum dəretsətseh hərwi wu mənday bay. ⁹ Nəmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya matsətsehe fakuma wu mənday bay aye bay. Ane tuk na, nəmaa ge dūh na, hərwi mədəkum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰ Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum: Tadə ndoweye kə ge məsler bay na, kâ vəlūmay wu mənday bay.

¹¹ Nəmaa tsikakum naha andza niye na, hərwi nəmaa tsəne tə gwad ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ kurom na, sə eye hay. A satay mäge məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay. ¹² Faya nəmaa

tsikateye naha a ndo niye hay, faya nəmaa gatay naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mənday tə həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ŋgwalak eye andza niye, kâ yum gər bay. ¹⁴ Tadə ndoweye ka rəhay ha gər a wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta neŋgeye kâ dzapum ka mäge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mâ gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo məne dəre kurom bay. Tsikumay me dūh ta tsəved eye hərwi neŋgeye malamar kurom huya.

Mandəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduweŋ Yesu bo ŋgay eye ndo məvəle zay, mâ vəlakum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduweŋ Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Neŋ Pol na tsikakum naha me, neŋ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ŋgodgor ka dərewel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama tebiye.

* 3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

Makurre i d̄erewel i Pol nak̄a a watsay naha a Timote aye M̄af̄al̄akwe

M̄ezele i Timote ka ndzeze a ḡar ma d̄erewel i ndo i maslan̄ hay ada m̄a d̄erewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka m̄age m̄asler. K̄a laka ha Pol a mah̄ehele hay haladzay. Pol k̄a sl̄ar ha a t̄av mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korin̄te.

Pol a watsay d̄erewel a Timote sulo. Pol a watsa d̄erewel neheye na 6a m̄adok i m̄ape m̄adzal ḡar ka Yesu mapa eye ts̄iy. A z̄akaw an̄ake na, m̄ape tay ha gay i mad̄uwule me hay lele ada mat̄ara ha m̄ape m̄adzal ḡar ḡadan̄ eye.

Makurre i d̄erewel a v̄elatay ḡadan̄ a ndo m̄adzal ḡar hay ka Yesu, a ndo neheye t̄a kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo m̄ape m̄adzal ḡar ka Yesu faya ta s̄an̄akateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma ts̄ikateye me a zl̄am h̄arwi m̄ad̄aslay ha ḡar a Yesu ada t̄a mad̄uwule me (mad̄ado 2). A d̄a ha d̄armak, ndo neheye t̄a kalay kame a gay i mad̄uwule me hay ta ndziye na, ma k̄akay (mad̄ado 3).

B̄aba i Timote na, ndo Ḡarek ada may nḡay dem i Yahuda hay. Faya ma d̄ay ha a Timote ma k̄akay nak̄a ma gateye ḡar a ndo hay aye (mad̄ado 4 ka 6).

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslan̄ i Yesu K̄ariste. Ndo nak̄a a pa ga ndo i maslan̄ aye na, Mb̄alom ndo m̄at̄ame kway ha t̄a Yesu K̄ariste nak̄a a ge wu nak̄a ka pakwa faya m̄adzal ḡar aye.

² Na watsaka naha a n̄ekar Timote. N̄ekar na, andza wawa ga dedek eye h̄arwi ka dzala ha ka Yesu K̄ariste.

Mb̄alom B̄aba kway t̄a Yesu K̄ariste B̄ay Maduweŋ kway t̄a pa fakaya nḡama, t̄a gaka nḡwalak ada t̄a v̄alaka zay.

Ndo i parasay hay

³ A seŋ na, ndza ma Efez andza nak̄a na ts̄ikaka kurre ah̄el nak̄a na ḡar kar ha, na ye ka dala i Masedowan aye. Ndza m̄a d̄ama

h̄arwi ada k̄a gatay me a ndo neheye faya ta t̄atikateye maraw me a ndo hay aye, t̄a ḡar ha. ⁴ Gwadatay na, t̄a v̄alay ha bo tay a wurmbez hay ada a m̄ak̄ad̄e wuway ka b̄aba t̄ate tay hay bay. Niye na, ma ḡaliye ha m̄ak̄ad̄e wuway k̄ariye, ma dz̄aniye wu nak̄a a say a Mb̄alom aye bay. Wu nakay ka s̄arakwa ha na, h̄arwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁵ Ka ts̄ikakwateye andza niye na, h̄arwi ada t̄a wuda ndo hay. K̄a satay mawud̄e ndo hay na, d̄arev tay m̄a t̄ara ts̄adan̄ja lele, t̄a ge wu nḡwalak eye d̄ekdek ada t̄a dzala ha ka Mb̄alom lele. Niye na, ta wuda ndo hay.

⁶ Ndo mekelen̄ eye hay na, ta dze ab̄ara ka ts̄aved̄, ta ḡar ha wu nḡwalak eye. Duh faya ta ts̄ikiye wu neheye ma giye nḡama bay aye. ⁷ A satay mat̄atikatay bazlam i Mb̄alom mapala eye a ndo hay, faya ta t̄atikiye ta ḡadan̄. Ane tuk na, bo tay eye t̄a ts̄ane wu nak̄a faya ta ts̄ikiye bay ada faya ta t̄atikateye a ndo hay aye bay.

⁸ Tad̄a ndoweze k̄a pay b̄azay a bazlam i Mb̄alom mapala eye ta ts̄aved̄ eye na, ka s̄arakwa ha na, lele. ⁹ Ts̄anakwa wu nak̄a na ts̄ikiye: Mb̄alom a v̄al bazlam mapala eye na, h̄arwi ndo neheye faya ta giye nḡwalak aye bay. Mb̄alom a v̄al d̄uh na, h̄arwi ndo neheye faya ta giye wu nak̄a lele bay aye, ndo neheye ta r̄ahay ḡar a Mb̄alom bay aye, ada h̄arwi ndo neheye t̄a k̄ats na Mb̄alom aye. Mb̄alom a v̄al bazlam mapala eye na, h̄arwi ndo neheye faya ta giye m̄anese aye, ndo neheye t̄a yay a ḡar a Mb̄alom bay aye, ndo neheye ta k̄arah wu hay i Mb̄alom aye. Mb̄alom a v̄al bazlam mapala eye sa na, h̄arwi ndo neheye ta k̄adiye b̄aba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta k̄adiye siye i ndo hay aye d̄armak, ¹⁰ ada ndo m̄age madama hay, ndo neheye t̄a zlawa siye i hasl̄aka hay ta t̄arawa ha andza nḡwas tay aye, ndo neheye ta s̄ak̄amawa ndo hay h̄arwi mat̄are tay ha beke aye, ndo neheye t̄a d̄asawa parasay aye, ndo neheye t̄a m̄bad̄awa t̄a maraw me aye. Mb̄alom a v̄al bazlam mapala eye na, h̄arwi siye i wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nak̄a lele faya ma t̄atikakweye aye. ¹¹ Mat̄atike nakay a yaw na, ab̄ara ma Labara Nḡwalak eye nak̄a

Mbəlom, ndo i məzlaḅ, a vələŋ a həlay aye. Labara ŋgwalak eye niye a ḁa ha Mbəlom bagwar eye, neŋgeye nakə ma ndziye ma təv ŋgwalak eye huya aye.

Pol a zambaday a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay

¹² Na gay sisœ a Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway hərwi nakə a zla ga andza ndo i dedək. Na gay sisœ sa hərwi ka təra ga ha ndo i məsler ŋgay. Maa vələŋ gədaŋ ka mäge məsler na, neŋgeye. ¹³ Ahəl niye na, na tsalaway ka gər a Mbəlom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dərətsətseh a ndo ŋgay hay haladzay hərwi nakə na dzala ha ka neŋgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu neŋgeye na, kə geŋ ŋgwalak hərwi wu nakə na gawa aye na, na sər bay. ¹⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste kə pa fagaya ŋgama haladzay. Anəke na dzala ha ka neŋgeye ada kə vələŋ gədaŋ ka mawuḁe siye i ndo hay.

¹⁵ Mezeleme nakə neŋ na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kəriste a yaw ka məndzibəra na, hərwi ada mâ təma tay ha ndo i mezeleme hay. Anəŋ bazlam nakay na, dedək, ndo hay gədem tâ təma a dərev tay. ¹⁶ Ane tuk na, Yesu Kəriste a geŋ ŋgwalak na, hərwi ada mâ ḁatay ha a ndo hay neŋgeye ndo məzle ŋgatay. A ḁa ha na, a geŋ ŋgwalak a neŋ nakə na ze ndo hay tə mezeleme aye. A bəzatay ha niye hərwi məvələtatay gədaŋ a ndo neheye ta dzaliye ha faya aye ada ta hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Ndo hay tâ ḁəslay gər a Bəy Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye. Neŋgeye Mbəlom nətə ŋgweŋ. Ndəray a ŋgatay bay. Zambadumay ka tor eye. Amen!

Pol a vələy gədaŋ a Timote

¹⁸ Timote, nəkar na, andza wawa ga, na gəraka ha bazlam nakay a həlay yak andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik fakaya aye. Bazlam neheye tə tsik aye tâ təra i yak na, andza wu həlay hərwi ada kə ge vərəm nakə ŋgwalak aye. ¹⁹ Vələy dərev yak a Mbəlom huya ada ge na, wu nakə ŋgwalak eye. Siye i ndo mekeleŋ eye hay ta kərah tsəveḁ nakay ŋgwalak eye. Hərwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedək aye sa bay.

²⁰ Mə walaŋ i ndo niye hay na, Himene ta Aləgəzandər. Nətəye na, na vələy tay ha a həlay a Fakalaw* hərwi ada tâ tətik metsehe lele eye ada tâ tsalay ka gər a Mbəlom sa bay.

2

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

¹ Makurre i wu nakə a seŋ mətsikatay a ndo hay aye na, anəŋ: Tsətsahum ka Mbəlom, ḁuwulumay me, gumay amboh tə məgay naha sisœ hərwi ndo hay tebiye. ² Duwulumay me a Mbəlom hərwi bəy hay ada hərwi ndo neheye faya ta ləviye ndo hay aye tebiye hərwi ada kə ndzakwa zay madzədzero kwa tsekweŋ mâ ge andaya bay, ada kə rəhakway ha gər a Mbəlom, ada mede kway mâ təra ŋgwalak eye kame ŋgay. ³ Maduwulay me a Mbəlom hərwi ndo hay na, lele ada a yay a gər a Mbəlom ndo mətəme kway ha. ⁴ A yay a gər haladzay hərwi a say na, ndo hay tebiye tâ təma ada a say tâ sər dedək. ⁵ Bazlam nakay na, hərwi ndo hay tebiye. Hərwi Mbəlom na, nətə ŋgweŋ ada ndo mə walaŋ i Mbəlom ta ndo hay na, nətə ŋgweŋ. Neŋgeye ndo zezeŋ, ndo zezeŋ eye niye na, Yesu Kəriste. ⁶ A yaw na, kə vəl ha məsəfəre ŋgay masəkəmatay ahaya ndo hay. A ḁa ha na, a həlay nakə ŋgwalak eye, a say a Mbəlom ndo hay tebiye tâ təma aye. ⁷ Mbəlom a slər ga ha, na təra ndo i maslaŋ ŋgay hərwi ada nā ḁa ha wu nakay a ndo hay. A gwedeŋ tətikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam ŋgay nakə dedək eye ada tâ dzala ha. Na tsik na, dedək, na ḁəs parasay bay.

⁸ A seŋ na, hasləka hay kwa ka waray tâ ḁuwulay me a Mbəlom, tâ ḁuwulay naha me a Mbəlom tə dərev tsədaŋŋa eye. Tâ ge mevel ka ndo bay, tâ kəḁ wuway ka wu bay.

⁹ A seŋ na, ŋgwas hay tâ pa ka bo peteked andza nakə a ye ka bo məpe aye. Peteked nakə ndo hay ta giye faya dəre aye na, tâ pa ka bo bay. Tâ gay metsehe bo tay. Tâ mətsa ka matərḁe gər lele hərwi ada tâ zəba fataya bay. Tâ pa ka bo wu i maslawa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tâ pa ka

* **1:20** A say məgwede a ndo məwetse dərəwel nakay na: «Na həhar tay abəra mə walaŋ i ndo hay.»

bo bay. ¹⁰ Məsler nakə lele aye mâ təra malembede bo tay dūh. Ngwas neheye tə gwad faya ta rəhay gər a Mbəlom aye na, tâ ge andza niye. ¹¹ Ahəl nakə faya ta tətikiye mə gay i mađuwule me aye na, ngwas hay tâ tsik me bay, tâ ndza dīkdik. Tâ dəslay ha gər a ndo matətike ndo hay. ¹² Na vələtay tsəved a ngwas hay ka matətikatay a haslaka hay bay ada tâ ləvay gər a haslaka hay bay. Tâ ndza dīkdik, ¹³ hərwi Mbəlom a lah mäge na, Adam təday, ada ma dəba eye a ge Hawa. ¹⁴ Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ngwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ngwas. ¹⁵ Kwa mâ ge andza niye bəbay, ngwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma təmiye tay ha. Ane tuk na, tâ dzala ha ka Mbəlom huya, tâ wuda ndo hay, tâ təra ngwalak eye ka dərə i Mbəlom, tâ gay metsehe a bo tay.

3

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

¹ Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say mäge məsler ngwalak eye. ² Madugula i ndo i Kəriste na, mede ngay mâ ge ngwalak eye, hərwi ada ndo hay tâ may ha mənese ka gər wuray kwa tsekweŋ bay. Ngwas ngay mâ ge nəte ngweŋ. Mâ kwaya ta guzom bay. Mâ gay metsehe a bo ngay, mâ ge wu neheye ngwalak eye, mâ təma mbəlok hay a gay ngay ada mâ sər matətikatay wu a ndo hay dərma. ³ Mâ təra beke i guzom bay, mâ təra ndo i terengez bay, mâ təra dūh na, ndo ləfedede, mâ tsala bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁴ Mâ sər məgay gər a ngwas ngay ta wawa ngay hay, mâ gəl tay ha wawa ngay hay lele, wawa ngay hay tâ rəhay ha gər. ⁵ Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ngay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶ Ahəl nakə ka pumeye ndo mâ təra madugula aye na, kâ pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste anəke aye bay. Ma ta dəslay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷ Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede

ngay mâ yatay gər a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye dərma. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a balay ngay.

Ndo mäge məsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay

⁸ Mede i ndo hay mäge məsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mâ ge lele. Dərneh mâ ge mə bazlam tay sulo bay, tâ təra beke i guzom bay, tâ ge mavaha i dala bay. ⁹ Tâ təma bazlam nakə Mbəlom a da ha aye tə dərəv tay peteh. ¹⁰ Ka pumeye tay ha a məsler na, zəbum ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tâ təra ndo mäge məsler hay.

¹¹ Mede i ngwas tay hay mâ ge lele dərma. Tâ tsik wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedek aye huya.

¹² Ndo mäge məsler mâ təra na, zal i ngwas nəte, mâ gatay gər a wawa ngay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³ Tadə ndo mäge məsler ta ge məsler lele na, ndo hay ta dəslatay ha gər. Ta sliye faya məde ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

Wu bagwar eye nakə Mbəlom a da ha aye

¹⁴ Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵ hərwi kwa tadə na ye naha bay na, dərəwel nakay ma dakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, neŋgeye tə dərə eye. Bazlam dedek eye malətsa eye faya andza mədok i gay. ¹⁶ Ta dedek, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Maŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə dəkway ha. Faya ma dəkway ha kəkay nakə ka ndzakweye ka tsəved i Mbəlom aye. Ndəray ma sliye faya mahəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste:

A təra ndo zezeŋ aye.

Məsəfəre Tsədaŋŋa eye kə da ha,

neŋgeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ngatay.

Ndo hay ta da ha bazlam ngay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka məndzibəra ta dzala ha,

Mbəlom kə zla a gəma, ka vələy məzlaḅ.

4

Ndo neheye ta tətikateye maraw me a ndo hay aye

¹ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekeleŋ eye hay ta gəriye ha mədzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye. ² Ndo neheye faya ta tətikateye wu neheye a ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta dəsiye parasay. Mədzaḅ gər tay kə nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³ Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay məzle ŋgwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mände wu siye hay sa dərmaḅ. Ane tuk na, Mbəlom, neŋgeye a ge wu neheye na, hərwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kərسته ada tə sər dedək aye, tā nda ada tā gay sişə. ⁴ Andza niye, hərwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mənday kwa waray ka kərahum mände bay, ndayum tsa ada kə gumay naha sişə a Mbəlom. ⁵ Wu mənday tebiye na, lele hərwi bazlam i Mbəlom ada hərwi maduwule me kway nakə faya ka duwulakweye me aye.

Ndo məge məsler i Yesu Kərسته lele eye

⁶ Tadə ka tətikatay wu neheye a ndo mədzaḅ gər hay ka Yesu Kərسته na, ka təriye ndo məge məsler i Yesu Kərسته lele eye ada ka hutiyə gədaŋ hərwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hərwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷ Wurmbez neheye kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kə pay zləm bay. Mede yak mə səkah matəre kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸ Tadə ndoweye ma giye həbaḅ hərwi matətəde ha mbəle ŋgay aye na, ma geye ŋgama tsekweŋ a bo ŋgay. Ane tuk na, tadə mede ŋgay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geye ŋgama na, haladzay, hərwi a sər ma dzəniye na anəke ma sifa nakə ka məndzibəra aye ada ma sifa nakə ma hutiyə ka tor eye. ⁹ Bazlam nakay na, bazlam dedək eye. Lele na, kwa

way mə təma tə dərev ŋgay peteh. ¹⁰ Hərwi niye ka vələkway ha gədaŋ kway ka məge məsler, ka ŋgəlakwa ha faya bo sah lele na, hərwi ka pakwa faya mədzaḅ gər kway ka Mbəlom, neŋgeye nakə ta sifa aye. Neŋgeye ndo mətəme tay ha ndo hay tebiye, ma təmiye ha wene wene eye na, ndo neheye tə dzala ha ka Kərسته aye.

¹¹ Datay ha ada kə tətikatay wu nakay a ndo hay. ¹² Ndəray mə kəts kar hərwi nəkar wawa eye segey bay. Duh nəkar na, bəzatay ha a ndo məpe mədzaḅ gər hay ka Yesu ta ndziye na, kəkay. Bazlam yak nakə ka tsikiye na, mə təra bazlam lele eye, mede yak mə ge lele, wuda ndo hay, dzala ha ka Yesu ada ndza na, tsədaŋŋa. ¹³ Dzaŋga Derewel i Mbəlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kə tətikatay hus a pat nakə aza na ye naha aye. ¹⁴ Kə gay məsəfaya a gədaŋ nakə Mbəlom a vələka aye bay. A vələka na, ahəl nakə ndo hay tə dā ha wu nakə Mbəlom a tsik ka nəkar aye ada madugula hay tə pa faya həlay tay aye.*

¹⁵ Pay gər na, a məsler neheye anaŋ aye. Vələy ha bo yak tebiye hərwi ada ndo hay tə ŋgatay faya ka diye kame kame ka tsəved i Mbəlom. ¹⁶ Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakə faya ka tətikateye a ndo hay aye ada ndza bəŋbəŋ lele. Tadə ka ge andza niye na, ka təmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam yak aye dərmaḅ.

5

Mede i ndo məpe mədzaḅ gər hay ka Yesu

¹ Ahəl nakə nəkurom ka təv manəte eye ta ndo guram aye na, kə may ha mənese bay, tsikay ta tsəfetsəfe eye andza neŋgeye na, bəba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nəteye malamar yak hay. ² Tsikatay me a mama hay andza nəteye may yak hay. Ada a dem hay bəbay andza nəteye malamar yak hay. Dərev yak mə ge kame tay na, tsədaŋŋa.

³ Gatay gər a madakway i ŋgwas neheye nəteye madakway i ŋgwas hay ta dedək, ndo məgatay gər andaya bay aye. ⁴ Tadə madakway i ŋgwas wawa ŋgay kəgəbay

* 4:14 Məpe həlay ka ndo: Məzle ndo ka məge məsler mə walaŋ i ndo.

wawa i wawa ngay andaya na, gər ha wawa hay tã tətik marəhatay ha gər a ndo tay hay təday. Andza mægweđe tã gay gər a may tay andza nakə bəba tay hay tə gawatay gər ahəl niye aye. Andza niye na, a yay a gər a Mbəlom. ⁵ Madakway i ngwas nakə neŋgeye mahəŋgeye, ndəray ngay andaya məgay gər bay ada neŋgeye kə pa mədzal gər ka Mbəlom, faya ma dūwulay naha me a Mbəlom huya ta həpat kwa ta həvad hərwi ada m̄ dzəna na. ⁶ Ane tuk na, madakway i ngwas nakə a gər ha bo ngay kwa a way tsa aye na, neŋgeye mandza eye ma sifa, ane tuk na, andza neŋgeye maməta eye. ⁷ Datay ha a ndo hay na, tã gatay gər a bəba tay hay hərwi ada ndəray m̄ matay ha mənese bay.

⁸ Tadə ndoweye kə gay gər a ndo ngay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ngay hay, kə gər ha tsəved i Yesu Kəriste. Neŋgeye lele bay a ze ndo nakə kə dzala ha ka Yesu bay aye.

⁹ Watsa a dərəwel na, məzele i madakway i ngwas nakə məve ngay kə ndisl a məve kuro kuro məkwa aye dəkdek ada nakə a zla zal nəte aye. ¹⁰ Ndo hay tã sər ha məsler ngay neheye a gawa aye na, ngwalak eye. Kə gatay gər a wawa hay lele ada ka təma mbəlok hay a gay ngay lele. Sa na, kə baratay na sik i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu* ada ka dzəna ndo neheye mə dəretsətseh aye. Kə ge məsler lele huya. Kə ge andza niye na, watsa məzele ngay.

¹¹ Madakway i ngwas neheye dahəlay aye na, kã watsa məzele tay a dərəwel bay. Hərwi ka watsa məzele tay agəna ma sat-eye mede a zal sa, ta gəriye ha məpay bəzay a Yesu Kəriste. ¹² Ta ge andza niye na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi ta nas wu nakə tə tsik, tə gwad: Ta ndziye mahəteye aye. ¹³ Kwa tadə ta zla zal bay, ka watsa məzele tay na, ta giye məsler sa bay, ta həhaliye ka gay ka gay. Ta dzəguriye me, ta bəbələteye wuray a ndo hay. Ta tsikiye bazlam nakə ka zəbatay naha bay aye. ¹⁴ Hərwi niye a seŋ na, madakway i ngwas neheye dahəlay eye hay aye na, tã ye a zal sa, tã wa wawa hay, tã gay gər a bədgay tay

hərwi ada ndo neheye tə nakway däre aye tã huta wuray mətsike fakwaya bay. ¹⁵ Na tsik andza niye na, hərwi siye i madakway i ngwas hay ta gər ha tsəved i Mbəlom, tə pay bəzay a Fakalaw.

¹⁶ Tadə ngwas nakə faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste, madakway i ngwas andaya mə gay na, neŋgeye m̄ dzəna na. Madakway i ngwas niye andza niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na, madakway i ngwas neheye ndəray tay andaya bay aye.

¹⁷ Madugula neheye nəteye faya ta gat-eye gər lele a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, rəhumatay ha gər lele. Rəhumatay ha gər wene wene eye a ndo neheye faya ta vəliye ha gədaŋ tay ka məde ha bazlam i Mbəlom ada ka matətikatay a ndo hay aye. ¹⁸ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kã pay wu ka bazlam bay, gər ha m̄ həpəd wu mənday.†». A gwad sa: «Ndo məge məsler na, lele tã vəlay wu i madagər ngay.‡»

¹⁹ Tadə ndoweye ki yaw ka təv yak mətsikaka wu nakə lele bay aye ka madugula i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, kã pay zləm bay. Ka ta pay zləm na, tsəne abəra ka ndo hay sulo kəgəbay ka ndo mamahkar eye təday ada ka pateye zləm. ²⁰ Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye mənese aye kame i ndo hay tebiye hərwi ada ndo siye hay tã dzədzar məge mənese dərma.

²¹ Neŋ faya na gakeye amboh kame i Mbəlom, kame i Yesu Kəriste ada kame i gawla i Mbəlom neheye a pala aye, amboh rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye. Kã ngəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay, kã matay bo a ndo siye hərwi agəna nəteye ndo yak hay aye bay. ²² Tadə a saka məzle ndo ka məge məsler mə gay i maduwule me na, zəba ka mede ngay lele təday nakə ada ka piye həlay ka gər ngay aye. Kã təlaka həlay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na tsədaŋŋa.§

* **5:10** Məbere sik na, andza mægweđe: Matəme mbəlok. † **5:18** Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. ‡ **5:18** 1 Korinhte hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7. § **5:22** Zəba ma 1 Timote 4.14.

²³ Kâ sa yam dekdëk bay, sa guzom tsekwen hærwi hud yak nakæ a wurawa fakaya aye hærwi ada hud mâ wur fakaya sa bay.

²⁴ Ndo siye hay kwa tadæ ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zæba parakka mæ dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta særiye ha mezeleme tay na, ma dæba i sariya. ²⁵ Mæsler ngwalak eye hay na, næteye mæ dzaydzay dærmak. Tadæ ta ndo-hwaw bæse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye mændze huya maŋgaha eye bay.

6

¹ Ndo neheye næteye beke aye hay na, tâ ræhatay ha gær a ndo i gay tay hay hærwi ada ndo hay tâ tsik wu nakæ lele bay aye ka mæzele i Mbælom bay ada ka wu neheye faya ka tætikakwateye a ndo hay aye bay. ² Tadæ ndo i gay i beke hay næteye ndo mæpe mædzal gær hay ka Kæriste, kwa tadæ næteye malamar hay ma mæpe mædzal gær ka Kæriste bæbay na, tâ kærah maræhatay ha gær a ndo i gay tay hay bay. Kwa næteye tebiye tæ læva kame i Mbælom na, ta giye mæsler tay lele düh ma ziye nakæ kurre aye hærwi ndo neheye faya ta gateye mæsler aye na, næteye ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ada Mbælom a wudæ tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedek aye

Tætikatay wu neheye a ndo hay, vølatay gædan. ³ Tadæ ndoweye ka tætik wu mekelen eye, ada ka tæma bazlam neheye dedek aye i Bøy Maduwen kway Yesu Kæriste bay, ada a tæma wu nakæ faya ka tætikakwateye a ndo hay ka mede nakæ lele eye kame i Mbælom aye bay sa na, ⁴ neŋgeye ndo mædæslay ha gær a bo, a sær wuray bay tebiye. A sær na, mækæde wuway dekdëk tsa, ma giye magazlæga ka wu hay. Hærwi niye ndo neheye faya ta pay zlæm aye na, ta giye sælæk, ta wudæye mækæde wuway a bo, ta tsadiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gær a ndo hay. ⁵ Ta kædiye wuway huya hærwi mædzal gær hay lele bay, ada hærwi tæ sær dedek sa bay. Tæ dzala mæ gær tay agæna, tadæ ta pay bæzay a tsæved i Mbælom na, ta hutæye suloy.

⁶ Ta dedek tadæ ka pay bæzay a tsæved i Mbælom na, nækar zlele eye, dærev yak ma ngwasiye tæ wu nakæ andaya fakaya aye.

⁷ Ka yakwaw ka mændzibæra na, ka zlakwaw wuray ka hæløy bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka hæløy bay dærmak. ⁸ Tadæ wu mænday kway tæ peteked kway andaya na, niye na, dæ kway. ⁹ Ndo neheye a satay matære ndo i zlele hay aye na, ta dædiye a masæpete i Fakalaw andza tæ dæd a balay. Ta wudæ wu neheye kæriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye tæ dziye tebiye aye. ¹⁰ Mawudæ suloy na, ma zlaweye slala i wu neheye lele bay aye tebiye. Siye i ndo hay ta gær ha tsæved i Mbælom hærwi a satay suloy ka zal, ada hærwi niye ta huta dæretsætseh mæ dærev.

Mandæve i bazlam

¹¹ Ane tuk na, nækar na, ndo i Mbælom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kâ tælæka hæløy yak a dæma bay. Ge gædan, hærwi ada kâ tæra lele kame i Mbælom, pay bæzay a tsæved ngay, dzala ha huya ka neŋgeye, wudæ siye i ndo hay lele, sæmay naha a wu hay ada tæra ndo læfedede eye. ¹² Ge vøram ngwalak eye ka tsæved i Mbælom. Gæs sifa i Mbælom nakæ ma ndæviye bay aye hærwi Mbælom a zalaka na, ka neŋgeye ada ka dæ ha parakka ahæl niye kame i ndo hay haladzay wu nakæ ngwalak eye ka dzala ha aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakeye kame i Mbælom nakæ ma væliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu Kæriste nakæ a dæ ha wu ngwalak eye parakka kame i Ponos Pilat aye, ¹⁴ neŋ faya na tsikakeye, ræhay ha gær a wu nakæ na tsikaka aye, kâ nas ha bay, gay metsehe a mændze yak hærwi ada ndo hay tâ maka ha mænese bay hus a pat nakæ Bøy Maduwen kway Yesu Kæriste ma maweye aye. ¹⁵ Ma maweye na, a hæløy ngwalak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbælom. Mbælom na, gædan tebiye mæ hæløy ngay, neŋgeye Mbælom næte ngwen, neŋgeye mandza eye ma mængwese, neŋgeye Bøy ka gær i bøy hay, neŋgeye Bøy Maduwen ka gær i bøy maduwen hay, ¹⁶ neŋgeye næte ngwen nakæ ta sifa huya aye, neŋgeye mandza eye mæ dzaydzay. Dzaydzay ngay a dæv haladzay, ndæray ma sliye mahændzæde naha faya bay. Ndæray dædæ kæ ngatay bay, ndæray ma sliye mængatay bay sa. Ndo hay tâ dæslay ha gær. Ma ndziye huya. Mâ ge andza niye.

Mætsike me a zlæm a ndo i zlele hay

¹⁷ Ndo neheye zlele eye hay ka mändzibəra nakay aye na, gwadatay tâ dəslay ha gər a bo bay, zlele ma ziye kəriye. Tâ pa faya mədzał gər tay bay. Tâ pa mədzał gər tay düh na, ka Mbəlom nakə ma vəlakweye wu hay tebiye hərwi ada kâ ɲgwasakwa aye. ¹⁸ Gwadatay na, tâ ge wu ɲgwalak eye hay, tâ ge wu ɲgwalak eye hay haladzay. Gwadatay na, tâ vəl wu ta məɲgwese eye, tâ vəl wu a siye i ndo hay. ¹⁹ Tadə faya ta giye andza niye na, ta hayay gər a wu tay hay a təv ɲgwalak eye hərwi ada tâ huta sifa dedek eye. Maga eye na, andza ndo nakə a pa naha mədok i gay ɲgay kurre aye.

²⁰ Timote, gay gər a wu nakə Mbəlom a pa a həlay yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kəriye na, kâ tsik a dəma bay. Wu nakə nəteye tə zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedek eye bay. ²¹ Na tsik andza niye hərwi siye hay ta dzala ha ka wu nakə faya ka dzalakweye faya aye sa bay, hərwi tə gwad tâ huta ndaraw eye nakay.

Mbəlom mâ pa fakuma ɲgama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwe

Masulo i derewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye tə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol neŋgeye ma daŋgay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday dəba (1.15; 4.10-16). A sər ha mazlambar ma mətiye (4.6). A gwaday a Timote ndo məleke ha ma məsler, a wuda na andza wawa, ka dzameye gər dafa sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zləm mändze i Pol: Məsler ŋgay, məsənəke ŋgay, dəretsətseh ŋgay hay hərwi Labara Ŋwalak eye. A vəlay gədan a Timote ka məsəmay naha a dəretsətseh ma məsler i Kəriste (2.1-13). A gwaday mâ da ha bazlam i Mbəlom ta tsəved eye lele (2.14-15). Hərwi niye, Timote mâ ŋgəday a məkəde wuway, mâ mbəday dəba a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋwalak eye bay aye, mâ pay bəzay na, a mede i Pol. Mâ hənay gər ada mâ ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay tə sənəkatay a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dzəniye kway ka matətike wu dedek eye (3.16).

Mətsike me i Pol

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslan i Yesu Kəriste andza nakə a say a Mbəlom aye. A slər ga ha hərwi ada nâ da ha bazlam i sifa nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, na wuda kar haladzay andza wawa ga. Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway tâ pa fakaya ŋgama, tâ gaka ŋwalak ada tâ vəlaka zay.

Pol a may naha dərev a Timote

³ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi yak. Neŋ faya na geye məsler tə dərev tsədanŋa eye andza i bəba tətə ga neheye tə gaway məsler aye. Ahəl nakə

na duwulaway naha me a Mbəlom aye na, na duwulaway naha me hərwi yak huya ta həvad kwa ta həpat. ⁴ Həlay nakə ka tuwa aye na, kə mətsen gər bay.* A seŋ haladzay mənğataka hərwi ada dərev ga mâ rah ta mənğwese. ⁵ Na mətsa ha gər ta məpe mədzal gər yak nakə ka pa peteh ka Yesu Kəriste aye bay. Təday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste ada may yak Enise. Ayaw! Na sər ha ta dedek ka dzala ha ka Yesu dərma.

⁶ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye sa: Kâ gay məsəfaya a wu nakə Mbəlom a vəlaka gədan məge aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə na pa fakaya həlay aye. Vəlay ha dərev yak peteh ka məge.† ⁷ Kâ dzədzar bay hərwi Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə Mbəlom a vəlakway aye na, ma təriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma vəlakweye gədan məge məsler i Mbəlom ada tə mawude siye i ndo hay ada tə məgay metsehe a bo kway.

⁸ Hərwi niye zluwer mâ gaka məde ha bazlam i Bəy Maduweŋ kway bay. Neŋ ma daŋgay na, hərwi ŋgay, ane tuk na, kâ ge horoy tə neŋ kame i ndo hay bay. Duh təma məse dəretsətseh hərwi məde ha Labara Ŋwalak eye andza neŋ dərma. Ge andza niye ta gədan nakə Mbəlom ma vəlakeye. ⁹ Mbəlom na, kə təma kway ha, a zalakway hərwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay. A zalakway na, hərwi nakə ka gakwa məsler ŋwalak eye bay, a təma kway ha hərwi a say məpe faya ŋgama. Andza məgwede na, kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye 6a kə ləva ha bo məvəle kway ŋgama tə həlay Yesu Kəriste. ¹⁰ Anəke na, ka bəz ha ŋgama nakə a vəlakway aye parakka hərwi Yesu Kəriste ndo mətəme ha ndo ki yaw. Neŋgeye na, kə zla na gədan i mədahan, a da ha na, tadə ka təkəwa Labara Ŋwalak eye na, ka hutakweye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ I ga na, Mbəlom a pa ga ndo i maslan hərwi ada nâ da ha Labara Ŋwalak eye a ndo hay ada nâ tətikatay. ¹² Hərwi niye nakə neŋ faya na siye dəretsətseh ma daŋgay aye. Ane tuk na, horoy a geŋ bay hərwi na sər Yesu Kəriste. Na dzala ha ka neŋgeye ada na sər ha ta dedek ma sliye

* **1:4** Timote a tuwa ahəl nakə Pol a ye faya abəra a gər ha ma Efez aye. Zəba ma 1 Timote 1.3. † **1:6** Zəba ma 1 Timote 4.14; 5.22.

faya matsəpe Labara Nḡwalak eye nakə a vələŋ aye. Ma tsəpiye na hus a pat bagwar eye nakə ma deyeweye aye.

¹³ Tsikatay a siye i ndo hay bazlam dedək eye nakə na tsikaka aye, kwa tsekweŋ kâ mbəday həlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Kəriste ada wuda ndo hay. Ge andza niye ta gədan nakə a yaw mə Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Kâ vələy tsəved a ndəray mâ mbəday həlay a labara nḡwalak eye nakə Mbəlom a vəlaka aye bay, tsəpa na ta gədan i Məsəfəre Tsədanḡa eye nakə mə dərev kway aye.

¹⁵ Nəkar ka sər ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Azi aye nəteye ta gər ga ha nḡwedək. Figelas ta Hermogenas nəteye mə walaŋ tay dərma.† ¹⁶ Ane tuk na, Onezifor na, a mawəŋ naha dərev, horoy kə gay kame i ndo hay hərwi nakə neŋ ma danḡay aye bay. Bəy Maduweŋ kway mâ gay nḡwalak a ndo i gay nḡay hay. ¹⁷ Ahəl nakə a ndislew kanaŋ a wuzlah gay i Roma aye na, kə pəla təv nakə neŋ mə dəma aye puk puk lele hus a huta ga. ¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ gay nḡwalak pat nakə ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sər ha dərma ahəl nakə neŋ ma Efez aye na, ka dzəna ga haladzay.

2

Sidzew i Yesu Kəriste

¹ Wawa ga, nəkar na, vələy tsəved a nḡwalak nakə Yesu Kəriste a vəlaka aye mâ təra kar ha gədan aye. ² Ahəl niye ka tətik bazlam i Mbəlom na, abəra ka neŋ. Bazlam nakə na dā ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tətikatay a siye i ndo neheye dedək aye dərma hərwi ada nəteye tâ sla faya matətikatay a ndo siye hay kame sa.

³ Tadə dəretsətseh kə ndzaka a gər hərwi Yesu Kəriste na, səmay naha andza sidzew nakə lele eye a səmay naha a dəretsətseh aye. ⁴ Tadə ndoweye ma diye a vərəm, tadə a say neŋgeye mâ yay a gər a bəy nḡay na, ma kərahiye məsler i ndo neheye kəriye. I yak na, mâ təra andza niye dərma. ⁵ Sər ha dərma na, tadə ndoweye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadə ka

hway ta tsəved eye bay na, ta vəleye wu i merəbe nḡay bay. ⁶ Ndo i məfəte hay bəbay, mata lehe məhute hohway eye na, ndo nakə a ge məsler haladzay aye təday. ⁷ Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kanaŋ aye, hərwi tadə ka dzala ha faya na, Bəy Maduweŋ ma vəlakeye gədan ka mətsəne wu nakə faya na tsikakeye tebiye.

⁸ Yesu Kəriste mâ makaw a gər. Neŋgeye a yaw na, abəra ma gwala i Davit. Kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Anaŋ Labara Nḡwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay aye. ⁹ Neŋ faya na siye dəretsətseh ada tə gəs ga a danḡay na, hərwi labara nakay nḡwalak eye. Ayaw, neŋ na, ta peŋ tsalalaw andza ndo məge zlərwək. Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya. ¹⁰ Hərwi niye neŋ faya na səmay naha a dəretsətseh tebiye. Neŋ faya na səmay naha hərwi ndo neheye Mbəlom a pala tay ha aye hərwi ada nəteye tâ huta tsəved nakə Yesu Kəriste ma mbəliye tay ha aye ada tâ ye a bəy nḡay nakə a le haladzay aye ada tâ ndza mə dəma ka tor eye. ¹¹ Sa tsa na, kutoŋ kâ səmay naha hərwi bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedək eye hay:

Tadə ka mətakwa tə neŋgeye na,*

ka ta ndzakweye ma sifa tə neŋgeye dərma.

¹² Tadə ka səmakwa naha a dəretsətseh na, ka ta tərakweye bagwar i bəy tə neŋgeye.

Ane tuk na, tadə ka gwadakwa ka sərakwa na bay na, ma ta gwadiye a sər kway bay dərma.

¹³ Tadə ka tərakwa kame nḡay ndo dedək eye hay bay na, neŋgeye na, ma ndziye ndo i dedək hərwi bo nḡay eye ma sliye faya mənese ha bo nḡay bay.

Ndo məge məsler i Mbəlom dedək eye

¹⁴ Matay ha wu neheye na tsik aye a zləm a siye i ndo hay tebiye hərwi ada tâ dzala ha faya. Tsikatay ta gədan kame i Mbəlom, tâ təra a bo ka gər i bazlam hay bay, tâ gər ha hərwi bazlam niye hay na, ta gateye nḡama kwa tsekweŋ bay. Duh

† **1:15** Dala nakə Roma hay tə zalay Azi aye na, neŋgeye bəgom ka dala nakə tə zalay Turki aye. * **2:11** Zəba ma Roma hay 6.5, 8.

ma nasiye ha dārev i ndo neheye faya ta pay zlām aye. ¹⁵ Nəkar na, ŋgəla ha bo ka məndze andza nakə a say a Mbəlom aye. Təra ndo mäge məsler nakə a ge horoy ta məsler ŋgay bay aye, andza məgwede a dā ha bazlam dedek eye a ndo hay ta tsəved eye. ¹⁶ Bazlam neheye i məkəde wuway kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kâ tsik a dāma bay. Ndo neheye faya ta kədiye wuway andza niye aye na, faya ta dziye abəra ka tsəved i Mbəlom kame kame dūh. ¹⁷ Bazlam tay faya ma səkahiyeye andza mbəlak nakə faya ma gongobiye. Himene ta Filete nətəye mə walaŋ i ndo niye hay. ¹⁸ Ta gər ha tsəved dedek eye, tə gwad na, 6a Mbəlom kə lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma madahaŋ. Andza niye ndo siye hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi tay. ¹⁹ Ane tuk na, dedek i Mbəlom ma mbədiye bay. Nəŋgeye andza mədok i gay nakə ma ndziye bəŋbəŋ aye. Tə watsa ka mədok niye, tə gwad: «Bəy Maduweŋ a sər ndo ŋgay hay.†» Tə watsa dərma, tə gwad: «Kwa way kə gwad nəŋgeye ndo i Bəy Maduweŋ na, mâ ge mənese sa bay.»

²⁰ Ka sər ha mə gay i ndo i zlele na, wu maŋgara eye wal wal andaya. Siye hay tə ŋgar ta gura kəgəbay ta bəre. Siye hay na, ta tsətsad mayako ada siye hay tə ŋgar ta dodo i gərwa. Tə ge ha məsler tə wu neheye na, ta tsəved wal wal. Neheye tə ŋgar ta gura aye kəgəbay ta bəre aye na, tə ge ha məsler pat i magurlom dekdek. Siye hay tə ge ha məsler kwa waray waray pat pat. ²¹ A tsik nakay na, ka nəkway. Tadə ndoweye kə gər ha mäge mənese tebiye na, Mbəlom ma vəleye məsler ŋgay wal ma təriye andza wu nakə tə ŋgar ta gura kəgəbay ta bəre aye. Ndo i gay ŋgay ma piye na wal hərwi a sər mäge məsler i ndo i gay ŋgay tebiye.

²² Bor i wu neheye lele bay a satay a gawla hay mäge aye na, kâ ge bay, hway wu yak abəra mə wu niye hay. Ge wu nakə ŋgwalak eye tə dārev yak peteh, pa mədza gər yak bəŋbəŋ ka Yesu, wuda ndo hay, ndza tə zay ta ndo neheye dārev tay tsədaŋna eye ada faya ta duwulay naha me a Bəy Maduweŋ aye. ²³ Tadə ndo hay faya ta kədiye wuway ka wu nakə ma giye ŋgama

bay ada ka wu i matərakahaŋ na, kâ tsik a dāma təbey hərwi ka sər məkəde wuway niye hay ma ndəviye na, tə matəre. ²⁴ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye məsler i Bəy Maduweŋ aye na, kutoŋ mâ təra ta ndo hay bay. Mâ gatay ŋgwalak a ndo hay tebiye, mâ sla faya matətike a ndo hay lele, mâ səmay naha a wu nakə ndo hay ta tsikiye faya aye. ²⁵ Tadə agəna ndo mənə dāre yak hay ta təma wu nakə ŋgwalak eye bay na, datay ha ta ləfedede eye. Agəna Mbəlom ma vəlateye tsəved ka məgəre ha mezeleme tay hərwi ada tâ sər bazlam dedek eye. ²⁶ Kwa tadə Fakalaw kə gəs tay andza a mbəzl tay ha a balay hərwi ada tâ ge wu nakə a say aye bəbay na, agəna ta maweye ka mədza gər ŋgwalak eye hərwi mətəma abəra mə həlay ŋgay.

3

Ndo hay ta gəriye ha Mbəlom ka mandəve i mändzibəra

¹ Sər ha wu nakə faya na tsikakeye kanan aye: Ka maduk i duk i mähəne hay na, dāretsətseh ma giye andaya haladzay. ² A həlay niye ndo hay ta wudiye bo tay eye dekdek, ta wudiye suloy, ta giye zlapay, ta dəslay ha gər a bo tay, ta tsadiye Mbəlom, ta tsənateye zlām a bəba tay hay bay, ta gateye sisce a ndo neheye faya ta dzəniye tay ha aye bay, ta rəhay ha gər a wu i Mbəlom hay bay, ³ ta wudiye siye i ndo neheye mə gay tay aye bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, ta səriye i tay na, məgay dāretsətseh a ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ ta giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay ze mədzele faya, ta dəslay ha gər a bo tay haladzay, ta wudiye na, wu nakə a yatay a gər a bo tay aye a ze Mbəlom. ⁵ Ta ndzəkitiye bo ndo i Mbəlom hay ane tuk na, ta təmiye gədaŋ i Mbəlom hərwi ada tâ huta mede ŋgwalak eye na, ta wudiye bay. Nəkar na, kâ ndza ka təv tay bay.

⁶ Siye hay mə walaŋ tay anəke faya ta fəlakwiye a gay i ndo hay. Faya ta fəlakwiye ta tsəfetsəfe eye, ta vateye gər a ŋgwas neheye bəle eye hay aye hərwi ada tâ təma bazlam tay. ŋgwas neheye ta ge mezeleme

† 2:19 Zəba ma Məpesle 16.5.

haladzay, faya ta pay bəzay a wu neheye wal wal a yatay a gər aye. ⁷ Ta wuda matətike wu hay ane tuk na, tə sər mətəne wu nakə dedek eye bay. ⁸ Ndo neheye na, faya ta kərahiye bazlam dedek eye andza Zanes ta Zambəres ahəl niye ta kərah bazlam i Musa* aye. Mədzal gər tay kə nas, tə dzala ka Mbəlom ta dedek bay. ⁹ Ane tuk na, ta diye kame sa bay hərwi mäge wu i matərahəñ tay niye hay ma zəbiye mə dzaydzay kame i ndo hay haladzay parakka andza i Zanes ta Zambəres nakə ahəl niye ndo hay tə sər ka matərahəñ tay nakə tə gawa aye.

Ndza bəñbəñ mə wu nakə ka tətik aye

¹⁰ Nəkar na, ka sər wu nakə na tətikawatay a ndo hay aye lele, mede ga kəkay na, ka ŋgatay, ka sər wu nakə a seŋ mäge ma məsler ga aye, ada ma kəkay na pa mədzal gər ga ka Mbəlom aye ka sər ha. Ka sər dərmak kəkay nakə faya na zliye ŋgatay ada ma kəkay na wuda ndo hay aye, ada ma kəkay neŋ mandza eye bəñbəñ aye, ka sər. ¹¹ Ka sər kəkay nakə ndo hay tə geŋ dəretsətseh ada ma kəkay na sa dəretsətseh ma wuzlahgəma i Anŋiyos, ma wuzlahgəma i Ikoniom ada ma wuzlahgəma i Listəre aye. Ayaw! Ndo hay ta seŋ dəretsətseh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹² Ta dedek ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada məndze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta sateye dəretsətseh. ¹³ Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye məndze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərmak.

¹⁴ Nəkar na, ndza bəñbəñ mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərəv yak pe-teh aye. Ndza bəñbəñ lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵ Sər ha na, ka sər Derewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Derewel i Mbəlom niye na, ma vələkeye tsəved ka məhute metsehe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶ Wu nakə tebiye tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na,

a yaw mə bazlam i Mbəlom. Derewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedek aye, tadə faya ka gakweye mənese na, ma dəkweye ha, ma kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kə gakwa wu lele eye. ¹⁷ Məsəfəre i Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo i Mbəlom mə təra neŋgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərəv ŋgay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ŋgwalak eye aye.

4

Mədə ha bazlam i Mbəlom

¹ Neŋ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara ŋgwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə Yesu Kəriste. Neŋgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dərə aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ² Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye. Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya, tsikatay tə gər ha mənese, matay naha dərəv, tətikatay ta ləfedede eye, ³ hərwi həlay eye ma ndisleweye ndo hay ta pay zləm a ndo neheye ta tətikateye wu neheye dedek eye bay aye. Duh ta wudiye na, mäge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta pəliye ndo matətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a zləm tay mətəne aye. ⁴ Ta peye zləm a wu nakə dedek eye sa bay, ta peye zləm duh na, a ndo i maraw me hay. ⁵ Ane tuk na, nəkar na, gay metsehe a bo yak huya, səmay naha a dəretsətseh, datay ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay, ge məsler nakə Mbəlom a vələka a həlay aye tebiye.

⁶ Neŋ na, na təra andza wu kəriye nakə ta vəleye a Mbəlom aye. Həlay nakə ta kədiye ga, na gəriye ha məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. ⁷ Na gay məsler a Yesu Kəriste tə dərəv ga peteh andza ndo nakə a ŋgəla ha bo ka mabəbazl bo seh lele aye. Na ndəv ha wu nakə Mbəlom a vələŋ a gwedəŋ ge aye andza ndo nakə a ndəv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha faya na, na gər ha kwa tsekweŋ bay

* **3:8** Zanes ta Zambəres: Mə kule i Yahuda hay tə zalawatay a maharam i Ezipt hay andza niye. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 7.11, 22.

tebiye. ⁸ Anake na, Mbəlom kə ləva ha bo ta magogoy ga mə mbəlom hərwi neŋ kame ŋgay mənese kwa tsekweŋ andaya fagaya bay. Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye nakə ma gateye sariya dedek eye a ndo hay ma ta vələŋeye magogoy ga pat nakə ma ta gakeye sariya aye. Ma ta vələŋeye a neŋ dekdək bay, ma ta vələteye a ndo neheye tebiye faya ta həbiye na aye.

A say a Pol Timote mâ ye ka təv ŋgay

⁹ Ge gədan hərwi ada kâ yaw ka təv ga bəse, ¹⁰ hərwi Demas kə gər ga ha. A wuda wu neheye ka mändzibəra aye, hərwi niye ki ye ŋgway a Tesalonik. Kəreskenes neŋgeye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹ Maa zəkaw ka təv ga na, Luka mahəŋgeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus salamay hərwi ma sliye faya madzəne ga ka məsler. ¹² Tisik i ŋgay na, na slər ha a gəma i Efez. ¹³ Ahəl nakə ka deyeweye na, do a gəma i Tərowas, zleŋ ahaya peteked i mətasl ga nakə na gəray ha a həlay i Karpus aye. Həl ahaya dərrewel hay dərma, ane tuk na, a seŋ wene wene eye na, neheye tə ge ta mbal aye.

¹⁴ Aləgəzandər ndo məvədə wu kə geŋ sewed haladzay. Bəy Maduweŋ kway ma ta may ha a dəma magogoy i məsler ŋgay. ¹⁵ Nəkar na, ge metsehe bəna agəna ma pəliye fakaya tsəved məgaka sewed dərma hərwi kwa tsekweŋ a wuda bazlam kway bay.

¹⁶ Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me abəra ka bo na, ndəray ki ye naha mata meŋ bo bay, tə gər ga ha. Mbəlom mâ pəsətay ha. ¹⁷ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye na, kə gər ga ha bay, kə vələŋ gədan hərwi ada nâ dā ha bazlam ŋgay parakka, nâ həmbər faya abəra kwa tsekweŋ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta tsəne. Bəy Maduweŋ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil.*

¹⁸ Ada na sər na, Bəy Maduweŋ ma ta təmiye ga ha abəra mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hərwi ada nâ ye a bəy ŋgay a mbəlom. Zambadəkway ka tor eye. Mâ ge bo andza niye!

Mətsike me

* **4:17** Zəba ma Dəmes hay 22.22.

¹⁹ Tsikatay ha me a Pərisil ta Akelas. Tsikay ha me a ŋgwas i Onezifor ta wawa ŋgay hay. ²⁰ Erast, neŋgeye na, ma ndziye ma gəma i Korinthe. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hərwi neŋgeye dəvats eye.

²¹ Ge gədan madayaw ka təv ga kanan ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudenes, Kolodiya, Linus ada tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanan aye ta tsikaka naha me.

²² Bəy Maduweŋ mâ tsəpa kar huya. Mâ pa fakuma ŋgama tebiye!

**Derewel nakə Pol a watsay
naha a
Titus
aye
Məfələkwe**

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Korinṭe hay aye na, Titus kə ge məsler ɲgwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka məndze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i məndze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i məndze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gawla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a vəl ha sifa ɲgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa wedeye i ndo məpe mədzal gər hay mapa eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ɲgay a ndo ɲgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikateye na, ada tâ dzala ha ka Mbəlom, tâ sər dedək. Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ² Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vəlakweye na, kwa ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye. ³ A dā ha na, ahəl ɲgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vəlakweye na, tə bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tâ dā ha bazlam ɲgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway ha kə vələŋ bazlam nakay a həlay, a gwedeŋ: «Tsikatay a ndo hay dərma.»

⁴ Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nəte ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tâ pa fakaya ɲgama ada tâ vəlaka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵ Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kâ lambad tay ha wu neheye a ze naha məlebede aye. Sa na, ada kâ ye a walaŋ i gəma hay, kâ pala ndo hay ada tâ təra madugula hay, nəte nəte, tâ dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶ Madugula na, tâ ɲgəlatay bəzay bay. Mâ ge na, zal i ɲgwas nəte. Wawa ɲgay hay tâ dzala ha ka Yesu. Mede tay mâ ge lele, hərwi ada ndo hay tebiye tâ zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tâ gəsay me a bəba tay lele.

⁷ Andza niye madugula na, ndo hay tâ ɲgəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, mâ dəslay ha gər a bo ɲgay bay. Mâ ge mevel bay, mâ kwaya bay, mâ kəd bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁸ Duh neŋgeye na, mâ təma ndo hay a gay ɲgay lele, mâ wuda na, mäge wu lele eye, mâ təra ndo masəra gər eye lele, mâ təra ndo i ɲgwalak, mâ təra ndo mə pay naha faya a Mbəlom, mâ gay metsehe a bo ɲgay lele. ⁹ Mâ pa a dərev ɲgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tadə kə ge andza niye na, ma sliye faya məvələtay gədaŋ a ndo hay tə bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədatay ha mənese i ndo neheye tə gwad bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰ Na tsik andza niye na, hərwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gər hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nəteye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vateye gər a ndo hay. Ndo mäge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay. ¹¹ Madugula hay, tâ gatay me, tâ ɲgərəz ka ndo niye hay. Hərwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute ha dala tsa.

¹² Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, neŋgeye na, kəliŋ tay. A gwad: «Kəret hay

na, maraw me eye hay, sewed eye hay andza wu i pesl hay. Nəteye sə eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³ Kəlinj tay niye a tsik na, dedek.

Hərwi niye, tsikatay faya lele hərwi ada tâ dzala ha ka Yesu. ¹⁴ Tsikatay faya dərma hərwi ada tâ pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tâ pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta kərah məpay bəzay a dedek i Mbəlom aye bay.

¹⁵ Tadə ndoweye tsədəŋŋa ka təv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsədəŋŋa hərwi ŋgay dərma. Ndo neheye dərev tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hərwi mədzal gər tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶ Nəteye tə gwadətay a gər tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa duh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya mäge bay.

2

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

¹ Titus, nəkar na, tsikatay dedek i Mbəlom a ndo hay. ² Gwadətay a bagwar hay na, tâ kwaya bay. Tâ ge na, wu neheye da ndo hay ta rəhay ha gər aye. Tâ gay metsehe a bo tay lele, tâ dzala ha ka Mbəlom ta dedek, tâ wudə ndo hay tə dərev tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gər na, tâ zla ŋgatay.

³ Tsikatay a ŋgwas bagwar eye hay andza niye dərma, hərwi ada tâ ge na, wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye. Tâ ŋgəlay bəzay a ndo bay, tâ təra beke i guzom bay. Gwadətay na, tâ tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴ Tadə tâ ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ŋgwas neheye dahəlay aye hay, ta wudəye zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵ Ta tətikiye tay ha hərwi ada tâ gay metsehe a bo tay dərma, tâ ge madama bay, tâ ge məsler mə gay tay hay lele, tâ ge na, məsler lele eye, tâ gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶ Tsikatay a gawla hay andza niye dərma, gwadətay tâ gay metsehe a bo tay. ⁷ Nəkar dərma na, ge wu neheye lele eye dəkdek, hərwi ada gawla hay tâ tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərev nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gər aye. ⁸ Tətikatay na, wu nakə dedek aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dəre yak hay, hərwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹ Beke hay na, gwadətay tâ gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tâ mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye na, mâ yatay a gər a ndo i gay tay hay. ¹⁰ Tâ ge mavaha bay dərma. Duh tâ ge na, wu lele eye hay, hərwi ada ndo i gay tay hay tâ sər ha na, nəteye dedek eye. Tadə tâ ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gər i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambadəye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay nengeye na, a wudə ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kə gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kə pakway bəzay a wu i məndzibəra neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka məndzibəra mba na, gəkway metsehe a bo kway. Gəkwə na, wu dedek eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gəkwə andza niye ada təkəkway dəre a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Nengeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ŋgay hərwi ada kə təkəkwaw abəra mə mezeleme, ada kə təkəkwə tsədəŋŋa kame ŋgay. Andza niye ka təkəkwə ndo ŋgay hay, ada ka wudəkwə mäge wu neheye ŋgwalak aye pat pat.

¹⁵ Anəŋ andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gədanj, tsikatay faya a ndo neheye tə pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ

nakə Mbəlom ma vəlakeye. Ndo hay tâ təra kar ha bay.

3

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəy i dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bəy hay ta tsikateye. Tâ wudā na, mäge ɲgwalak huya. ² Gwadatay na, tâ ɲgalay bəzay a ndo bay, tâ təra a bo bay. Duh na, tâ təra ndo masəra me eye hay, tâ dəslatay ha gər a ndo hay tebiye dərma.

³ Tsikatay andza niye hərwi ahəl niye nəkway dərma na, ka sərakwa gər bay, ka rəhakwatay ha gər a ndo hay bay, ka dzakwa tsəved, ka gawakwa na, wu neheye a yawakway a gər aye ta wu neheye ka wudawakwa aye. Ahəl niye na, nəkway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa dərə ka wu i ndo hay. Ndo hay tə nawakway dərə ada nəkway dərma ka nawakwatay dərə.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye bəbay na, Mbəlom ndo mətəme kway ha, ka bəzakway ha neɲgeye ndo məgay ɲgwalak a ndo hay ada a wudā tay ha haladzay. ⁵ Andza məgwede, a təma kway ha na, kəriye. A təma kway ha na, hərwi ɲgwalak kway hay daw? A'ay! A təma kway ha na, hərwi ka gakway mə bo. A barakway na mezeleme kway na, hərwi ada kâ wakwa bo masusulo eye ta gədan i Məsəfəre Tsədənna eye ada kâ hutakwa məsəfəre wedeye. ⁶ Mbəlom kə rah kway ha ta Məsəfəre Tsədənna eye tə həlay i Yesu Kəriste ndo məmbəle kway. ⁷ A ge andza niye na, hərwi ada kâ hutakwa sifa nakə ma ndəviye bay aye, ka sərakwa Mbəlom ma vəlakweye. Kə vəlakway ha ɲgwalak ɲgay, hərwi ada kâ tərakwa tsədənna eye hay kame ɲgay.

Mətsikay me a zləm a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedek eye. A seɲ na, ka tətikateye a ndo hay huya, hərwi ada ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye, tâ ge məsler lele eye hay. Anan wu nakə ɲgwalak aye ada lele ma dzəniye tay ha ndo hay aye. ⁹ Məkəde wuway nakə ma giye ɲgama bay aye na,

kâ həndzəd faya bay. Tadə faya ta kədiye wuway ka bəba tətə may hay na, kâ ye a dəma bay. Kâ təra ta nəteye bay. Kwa faya ta kədiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, kâ tsik a dəma bay hərwi wu niye hay na, kəriye, ta dzəniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nakə ma ɲgəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tsikay faya. Tadə kə gər ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. Kə tsəne bay na, mâ ndza mə walaɲ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu sa bay. ¹¹ Nəkar, ka sər ha, slala i ndo niye hay na, kə dze a bəra ka tsəved. Nəteye na, ndo i mezeleme hay. Ada faya ta bəziye ha tə həlay tay eye nəteye ndo i mezeleme hay.

¹² Anan na sləriye naha Artemas kəgəbay Tisik ka təv yak mba. Kə ndisl naha ka ɲgatay na, pəla tsəved madayaw mədzəgər tə neɲ a gəma i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye mə dəma hus a mandəve i həlay i mətasl. ¹³ Dzəna Zenas ndo mäge sariya, ta Apolos. Dzəna tay ha, lele. Ahəl nakə ta həndzədiye ta diye kame aye na, dzəna tay ha, wu mâ kətsatay bay. ¹⁴ Ndo neheye tə dzala ka Yesu andza nəkway na, tâ tətik mäge ɲgwalak dərma hərwi ada tâ dzəna ndo neheye wu a kətsatay aye. Tadə ta ge andza niye na, mede tay ma təriye kəriye bay.

¹⁵ Ndo neheye nəmay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neh-eye tə dzala ha ka Mbəlom aye dərma.

Mbəlom mâ pa fakuma ɲgama tebiye.

Derewel **nakə Pol a watsay** **naha a** **Filimon** **aye** **Məfələkwe**

Filimon na, dzam i Pol. Pol a day ha Labara Ngwalak eye, a tɛra ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr ka Yesu. Filimon nɛngɛyɛ zlele eye. Beke hay andaya mɛ gay ngay. Ndo nakə tɛ zalay Onezim aye na, beke i Filimon. A hway ngway abɛra mɛ gay i Filimon. A ndzay a gɛr a Pol ma dangay. Nɛngɛyɛ dɛrmak a tɛra ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimon, a watsyaw derewel a hɛlay. Filimon ma tɛmiyɛ na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimon aye na, hɛrwi ndo neheye tɛ hayawa gɛr a gay ngay aye dɛrmak (mede 2).

Mɛ derewel na, Pol a gwadɛy a Filimon mɛ tɛma na Onezim andza malamar ngay nakə a wudɛ na haladzay aye. Andza niyɛ, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nɛtɛyɛ malamar hay mɛ Kɛriste. Ane tuk na, Pol kɛ gay kutoŋ a Filimon bay. A say na, Filimon mɛ dzala tɛ gɛr ka wu nakə ma giyɛ aye.

Labara i mawudɛ bo a ge mɛslɛr ka mɛndzɛ i ndo nɛtɛ ada ka mɛndzɛ i ndo hay tebiyɛ.

Mɛtsikɛ me

¹ Maa watsa derewel nakay na, nɛn Pol. Nɛn ma dangay hɛrwi mɛgɛ mɛslɛr i Yesu Kɛriste. Maa watsa na, nɛmay ta malamar kway Timote. Nɛmaa watsa naha a nɛkar dzam may Filimon. Hɛrwi nɛkar na, ka dzapakwa nɛtɛ ka mɛslɛr i Bɛy maduwen kway Yesu Kɛriste.

² Tsikatay me a Afiya ta Arsip nɛngɛyɛ nakə sidzew i Yesu tɛ nɛn ka tsɛved i Mbɛlom aye. Ada kɛ tsikatay ha me a siyɛ i ndo neheye ti yawa naha a gay yak mata duwulay me a Mbɛlom aye tebiyɛ dɛrmak.

³ Mbɛlom Bɛba kway ta Bɛy Maduwen kway Yesu Kɛriste tɛ pa fakuma ngama ada tɛ vɛlakum zay.

⁴ Ahɛl nakə faya na giyɛ amboh a Mbɛlom aye na, na gaway naha sisɛ a Mbɛlom hɛrwi yak huya. ⁵ Hɛrwi na tsɛne na, nɛkar ka wudɛ ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu ta dedɛk ada ka pa mɛdzal gɛr yak na, ka Bɛy Maduwen kway Yesu. ⁶ Nɛn faya na duwuleyɛ me a Mbɛlom hɛrwi ada mɛdzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu aye hɛrwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzɛniyɛ kway. Ma dzɛniyɛ kway hɛrwi ada kɛ sɛrakwa ha wu neheye Mbɛlom a vɛlakway lele aye hay tebiyɛ. A vɛlakway tɛ hɛlay i Yesu Kɛriste. ⁷ Malamar ga Filimon! Dɛrev ga kɛ ngwasa haladzay ada ka vɛlɛn gɛdan haladzay dɛrmak hɛrwi ka wudɛ siyɛ i ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu ada faya ka vɛlateyɛ gɛdan sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimon hɛrwi Onezim

⁸ Hɛrwi niyɛ, nɛn faya na gwadɛkeyɛ amboh ka mɛgɛ wu nakə na tsikakeyɛ anɛke aye. Nɛn na, ndo i maslan i Yesu Kɛriste. Na sliyɛ faya mɛtsikaka ta gɛdan ka wu nakə ka giyɛ. ⁹ Ane tuk na, na tsikakeyɛ andza niyɛ bay. Na dzala duh na, mɛgaka amboh hɛrwi ka wudɛ ndo hay. Nɛn Pol na, nɛn guram eye ada nɛn anɛke madɛrɛzla eye ma dangay hɛrwi mɛslɛr i Yesu Kɛriste nakay faya na giyɛ aye. ¹⁰ Nɛn faya na gakeyɛ amboh hɛrwi Onezim. Nɛngɛyɛ na, kɛ dzala ka Yesu, ka tɛra andza wawa ga kanan ma dangay. Nɛn na tɛra bɛba ngay. ¹¹ Ahɛl niyɛ na, kɛ gaka mɛslɛr sa bay. Ane tuk na, anɛke na, ma gakeyɛ mɛslɛr sa, a nɛkar ada a nɛn dɛrmak.

¹² Anɛke na, na slɛrakeyɛ naha ka tɛv sa. Ma diyɛ naha andza maa yɛ naha ka tɛv yak na, nɛn.

¹³ Haɛɛ a sɛn na, mɛ ndza ka tɛv ga kanan ma dangay hɛrwi ada mɛ dzɛna ga a bɛram yak nakə tadɛ nɛkar ka tɛv ga na, ka dzɛniyɛ ga aye. ¹⁴ Ane tuk na, na sliyɛ faya mɛgɛ andza niyɛ ze nɛkar mɛgwɛdɛ faya ayaw bay na, na sliyɛ faya bay. Na sliyɛ faya mɛgaka kutoŋ mɛgwadaka gɛn ngwalak bay. A sɛn na, dzɛna ga tɛ mɛdzal gɛr yak. ¹⁵ Agɛna a say a Mbɛlom Onezim mɛ ye a tɛv aye mɛ ndzaw tsekwen andza nakay hɛrwi ada mɛ ma naha ka tɛv yak ada ka ndzawumeyɛ salamay ka tor eye.

¹⁶ Anake na, nengeye andza beke sa bay. A ze beke. Nengeye malamar may nakə dedek eye ma mädzepe tə Yesu Kəriste. Neñ na, na wuda na haladzay. Nəkar dərmaḱ ka wudiye na ma ziye i ga ada nengeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduweñ andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fagaya neñ dzam yak dedek na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neñ.

¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka mā maka ha na, tsiken, neñ eye na hamakeye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na, neñ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay hərwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfəre aye na, neñ. ²⁰ Amboh malamar ga, neñ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduweñ. Geñ wu nakə lele eye, meñ ha dərev tey hərwi nəmay tebiye may aye ka dzapama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə dəma aye dərmaḱ hərwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne amboh kurom nakə faya ka gumeye. Ma vəleñeye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətsike me i Pol

²³ Epafəras nengeye nakə tə neñ salamay kanan ma dangay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nəteye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərmaḱ.

²⁵ Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste mā pa fakuma ɲgama.

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrøe hay aye Məfələkwe

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrøe hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə da ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzał gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay mägəre ha məpe mədzał gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvəlatay gədaŋ.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzəde ka Mbəlom hərwi ŋgwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə da ha haladzay ma kəkay nakə Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom i ndo məpe mədzał gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzał gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzał gər hay nakay na, ma vələteye gədaŋ ka mətese abəra mə dəretsətseh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzał gər hay ta sliye faya məndze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada mäge məhay gər i ndo neheye dedek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bədiday i Wawa ŋgay

¹ Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekelen eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay hay. ² Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ŋgay duh na, ta bədiday i

Wawa ŋgay. Mbəlom a ge məndzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ŋgay, a zla neŋgeye hərwi ada mē ləva wu hay tebiye. ³ Ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom na, mə neŋgeye. Neŋgeye a ndzəkit bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ŋgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tē huta tsəved matəre tsədaŋŋa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom neŋgeye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tē ləva tə neŋgeye.

⁴ Andza nakay, Mbəlom a da ha Wawa ŋgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vəlay a ze i gawla i Mbəlom hay aye. ⁵ Mbəlom kə tsikay daḁa a gawla ŋgay nəte: «Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.»

Kə tsik ka gawla ŋgay nəte:

«Neŋ na təriye bəba ŋgay,

neŋgeye ma təriye wawa ga*» bay.

⁶ Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma sləraweye Wawa ŋgay felik eye ka məndzibəra na, a gwad:

«Gawla i Mbəlom hay tebiye tē dəslay ha gər.»

⁷ Ka gər i gawla i Mbəlom hay na, Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəteye na, ndo i maslaŋ ŋgay hay.

A təra tay ha andza mətasl, nəteye andza dərneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka gər i Wawa i Mbəlom na, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom a gwad: «Nəkar na, Mbəlom, ka ləviye bəy yak ka tor eye.

Ka ləviye ndo yak hay ta ŋgwalak.

⁹ Wu nakə ŋgwalak eye na, ka wudə.

Wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, a yaka a gər bay tebiye.

Hərwi niye Mbəlom, Bəba yak Mbəlom, kə zla kar

ada kə pa kar bagwar eye ka ze ndo neheye nəkurom ka bo dziye aye ada kə vələkway məŋgwese.»

¹⁰ Derewel i Mbəlom a gwad sa:

«Bəy Maduweŋ, ka madazlay i wu tebiye maa ge məndzibəra na, nəkar.

Nəkar tə həlay yak eye ka ge magərmbəlom.

* 1:5 2 Samuyel 7.14.

11 Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.
Ane tuk na, nêkar na, ka ndziye ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

12 Ka pađiye tay ha andza ta pađiye peteked guram eye.

Nôteye ta mbəđiye andza peteked a mbəđa, ane tuk na, nêkar na, ka mbəđiye bay, sifa yak ma ndəviye đada bay.†»

13 Đada Mbəlom kə tsikay a gawla ŋgay:

«Đara, ndza tə həlay i mənday ga, hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo məne đare yak hay a hud i sik yak aye‡» na, kə tsikay nôte bay.

14 Gawla i Mbəlom hay nôteye na, way hay? Nôteye məsəfəre neheye faya ta geye məsler a Mbəlom aye, ma sləriye tay ha məmatay bo a ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

2

Kə gakway masəfaya a wu nakə Mbəlom a tsik aye bay

1 Hərwi niye, gakway metsehe a bazlam neheye ka tsənakwa aye lele huya hərwi ada kə dzakwa tsəved bay. 2 Bazlam neheye gawla i Mbəlom hay tə yaw tə tsik aye na, gədaŋ eye haladzay.* Ndo neheye tə nas ha ada ta rəhay gər bay aye na, Mbəlom kə gatay sariya đa ka mənese tay. 3 Kə ge Mbəlom kə gatay sariya na, ka gwadum na, tadə ka gakway masəfaya a tsəved ŋwalak eye nakə ka təmakweye ha aye na, ma gakweye sariya bəđaw? Tadə ka gakway masəfaya na, ta dedek ka təmakweye bay. Maa lah məde ha Mbəlom ma təmiye kway ha ma kəkay na, Bəy Maduweŋ. Ndo neheye tə tsəne aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedek na, nôteye. 4 Bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay, kə đa ha bazlam neheye na, dedek ta masuwayaŋ wal wal tebiye ada Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vəl gədaŋ a ndo hay ka mäge wu hay wal wal andza nakə a say aye.

† 1:12 Dəmes hay 102.26-28. ‡ 1:13 Dəmes hay 110.1. Israyel hay mə mahəmba i Sinay aye. † 2:8 Dəmes hay 8.5-7. ‡ 2:12 Dəmes hay 22.23. § 2:13 Ezay 8.17-18.

Yesu kə đa ha tsəved nakə ma təmiye kway ha aye

5 Mbəlom a pa hərwi mələve məndzibəra wedeye nakə ma deyeweye na, gawla i Mbəlom hay bay. 6 Azlakwa bay, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, ndoweye a gwad:

«Ndo neŋgeye na, way tey Mbəlom, nakə ka dzaliye ka neŋgeye aye? Ndo zezəŋ way nakə ka dzaliye faya, ka geye gər aye?

7 Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezəŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma đəba eye na, ka vələy məzlađ ta mədəslay ha gər.

8 Ka pa wu hay tebiye a hud i sik ŋgay mə ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye mə ləva na, niye na, andza məgwede wuray andaya nakə kə pay bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, anəke faya ka ŋgatakweye faya ma ləviye wu hay tebiye zuk bay.

9 Ane tuk na, ka ŋgatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ. Anəke na, Mbəlom kə vələy məzlađ ada ta mədəslay ha gər hərwi nakə kə sa đəretsətseh ada kə mət aye. Niye na, ta ŋgwalak i Mbəlom nakə Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye. 10 Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge tay ha na, hərwi ŋgay eye ŋgway. A say məhəle ndo hay haladzay a təv ŋgay nakə ta məzlađ aye, nôteye na, wawa ŋgay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ŋgwalak eye hərwi mətəme tay ha tə đəretsətseh ŋgay ada ta məməte ŋgay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

11 Maa təra ha ndo hay ŋgwalak eye kame i Mbəlom na, Yesu ada nôteye neheye a təra tay ha ŋgwalak eye hay aye na, bəba tay nôte. Hərwi niye horoy ma geye məzalatay malamar ga hay bay. 12 A gwad:

«Na đatay ha məzele yak a malamar ga hay Na zambadakeye mə walaŋ i ndo hay mahaya gər eye.‡»

13 A gwad sa:

«Neŋ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

* 2:2 A tsik ka bazlam məpala nakə Mbəlom a vələtay a

«Nerj kananj ta wawa neheye Mbəlom a perj tay aye.Š»

¹⁴ Wawa neheye a tsik fataya aye na, nəteye tebiye slo ada bambaz. Neŋgeye dərmaŋ ka tərā ndo zezeŋ andza nəteye hərwi ada m̄a mət ada andza niye ma giye ha bəle ta ndo nakə gədanj i məməte mə həlay ŋgay aye, andza məgwedə Fakalaw.

¹⁵ Yesu a ge andza niye na, hərwi zluwer m̄a gəs tay ha ndo hay hərwi məməte bay. Ahəl niye tə ndzawa huya andza beke hay hərwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anəke Yesu kə təma tay ha.

¹⁶ Ka sərakwa ha a yaw məmatay bo a gawla i Mbəlom hay bay, a yaw məmatay bo na, a wawa i huđ i Abraham hay.

¹⁷ Andza niye, kutoŋ ka tərā andza malamar ŋgay hay mə wu hay tebiye. A ge niye na, hərwi ada m̄a tərā bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə ma gateye ŋgwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbəlom aye, hərwi ada m̄a vəl ha gər ŋgay hərwi məheme mezeleme i ndo hay ada məsəre tay ka bo ndo hay ta Mbəlom.

¹⁸ Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dərətsətseh.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

¹ Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada k̄a tərūm ndo ŋgay hay. Hərwi niye pum mədzał gər kurom ka Yesu. Neŋgeye ndo nakə Mbəlom a slərāw aye hərwi ada m̄a tərā bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzał gər aye. ² Maa pa na ka mäge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.* ³ Ŋgwalak eye mədəsłay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəsłay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴ Gay tebiye mədəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵ Aya Musa neŋgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma

məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, neŋgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dekdek tsa. Məsler ŋgay na, mədətay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kərīste na, neŋgeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ŋgay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ŋgay hay. Tadə ka pakwa faya mədzał gər kway bəŋbəŋ ada ka pakwa mədzał gər kway ka wu neheye ta məŋgwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmaŋ gay ŋgay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukw bo hərwi ndo neheye ta pa faya mədzał gər aye

⁷ Hərwi niye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

⁸ k̄a kulum ha gər kurom,

andza i bəba tətə kurom neheye ahəl niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulkwandah məve kuro kuro fad,

tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: “Kwa ta ŋgatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na, ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰ Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mədzał gər tay ka dzədza, ta tsəne wu nakə a seŋ aye bay.

¹¹ Kə ndeleŋ ada na mbađa:

Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.†”»

¹² Malamar ga hay, gum metsehe! Ndo nakə mədzał gər ŋgay ŋgwalak eye bay aye, a dzala ha ka Yesu bay aye na, m̄a ge andaya mə walaŋ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³ Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətsikakum me sa. Vəlum a bo gədanj pat pat mə walaŋ kurom hərwi ada Fakalaw m̄a səpat kurom ka mäge mənese bay, ada k̄a kulum ha gər kurom bay. ¹⁴ Tadə nəkway huya faya ka gakweye gər a wu neheye ka pakwa faya mədzał gər ka madazlay hus ka mandəve i

* **3:2** Məpesle 12.7. † **3:11** Dəmes hay 95.7-11.

məsəfəre kway na, ta dedek nəkway ndo i Kəriste hay. ¹⁵ Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,
kâ kulum ha gər kurom bay
andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay
tə ge vəram ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶ Ndo neheye tə tsəne mətsike me i Mbəlom ada tə ge faya vəram aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bədaw?

¹⁷ Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro fad ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwad ba? Hərwi niye tə mət mə makulkwandah.

¹⁸ Mbəlom a mbadā a gwad: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərah marəhay ha gər aye ba?‡ ¹⁹ Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vəlatay tsəved məfələkwe a dəma bay na, hərwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4

¹ Ba Mbəlom kə tsik a gwad ka fələkwakweye a mazəzukw bo ŋgay. Ane tuk na, dzədzarakwa hərwi ada ndəray mə walaŋ kurom mâ mətsa abəra ka məfələkwe a dəma bay. Wu nakə Mbəlom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nəkway na, ka tsənakwa Labara Ŋgwalak eye nakay andza nakə ahəl niye bəba tətə kway hay tə tsəne aye dərma. Ane tuk na, labara nakay kə gatay ŋgama bay hərwi ta dzala ha faya bay. ³ Mata fələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom niye na, nəkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbəlom a gwad:

«Kə ndelenə ada na mbadā,

ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.»

Azlakwabay Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay kwa a həlay nakə a ge mändzibəra aye.

⁴ Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, tə tsik ka məhəne matasəla eye: «Məhəne məkwa na, Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay, məhəne matasəla eye a zəzukw bo.*» ⁵ Ma

təv mekelən eye Mbəlom a gwad sa: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tə tsəne Labara Ŋgwalak eye kurre aye tə fələkwa a mazəzukw bo bay na, hərwi ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom. Ta dedek təv mazəzukw bo andaya anaŋ, ndo mekelən eye hay ta fələkwiye a dəma. ⁷ Hərwi niye Mbəlom a pa pat mekelən eye, a zalay «bəgom». A tsik ka pat eye nakay na, məve haladzay tə bazlam i Davit, bazlam neheye 6a ka watsakwa tsiy aye, a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,
kâ kulum ha gər kurom bay.»

⁸ Tadə Zozowe kə ndisl tay ha bəba tətə kway hay a mazəzukw bo nakə dedek aye na, həbe Mbəlom ma tsikiye ka pat mekelən eye bay. ⁹ Andza məgwede mazəzukw bo mekelən eye andaya hərwi ndo i Mbəlom hay. A ndzakit bo mazəzukw bo i məhəne matasəla eye. ¹⁰ Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay na, a zəzukw bo. I kway bəbay andza niye dərma. Ndo kə huta tsəved məfələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom na, ma giye məsler sa bay, məsler ŋgay ka ndəv. ¹¹ Hərwi niye, ŋgəlakwa ha bo ka məhute tsəved məfələkwe a mazəzukw bo niye. Kə ge andza niye na, gakwa metsehe lele ndəray mâ dəd hərwi a kərah marəhay ha gər a Mbəlom andza bəba tətə kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mbəlom na, ma vəliye sifa a ndo hay, gədaŋ eye haladzay. A dəs wu a ze ha maslalam nakə a dəs diye sulo sulo aye. Bazlam i Mbəlom a ye a bo kway hus a huđ eye. A dəs ndo hus ka maŋgəne ha sifa i məsəfəre ada hus ka maŋgəne ha təv mazəve ta dozoz. Faya ma diye ha wu nakə ma mədzal gər i ndo aye. ¹³ Wuray andaya maŋgaha eye ka dərə i Mbəlom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ŋgatatay, a sər tay ha nətə ta nətə tebiye. Kə dəkway ha wu hay tebiye na, kame ŋgay.

Mbəlom a pa Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom

¹⁴ Andza niye, nəkway na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom kway andaya ka

‡ 3:18 Zəba mə Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11.

* 4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

gər i wu hay tebiye. Neŋgeye na, Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom. Kə tsal ka təv i Mbəlom. Hərwi niye ndzakwa tə wu nakə ka dzalakwa ha faya aye bəŋbəŋ lele. ¹⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom kway na, a sər ha bəle kway. Neŋgeye na, kə ŋgatay a dəretsətseh wal wal andza nəkway ada ta dza ha. Ane tuk na, kə ge mezeleme bay. ¹⁶ Hərwi niye həndzədəkwa ka təv i Mbəlom, zluwer m̄a gakway bay. Neŋgeye ma gateye ŋgwalak a ndo hay. Həndzədəkwa ka təv ŋgay hərwi ada k̄a gakway m̄a bo ada m̄a gakway ŋgwalak ŋgay. Niye na, ma makweye bo ahəl i dəretsətseh.

5

¹ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye Mbəlom a pala tay ha na, m̄a walaŋ i ndo hay. A pa tay ha hərwi ada t̄a gay məsler hərwi ndo hay ada t̄a vəlay naha wu kəriye ada t̄a kəday naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme nakə ndo hay tə ge aye. ² Ndo neheye tə sər tsəved ŋgwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom tə sər m̄age ŋgwalak hərwi tay hərwi bo tay eye bəle eye andza nəteye dərmak. ³ Hərwi niye kutoŋ m̄a kəday naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme ŋgay eye dərmak, ma kədiye hərwi mezeleme i siye i ndo hay dəkdək bay. ⁴ Ndəray ma sliye mədəslay ha gər a bo, məzle bo ŋgay matəre ha bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom bay. Maa zal na, Mbəlom andza nakə ahəl niye a zalay Aroŋ aye. ⁵ Tə Yesu Kəriste na, andza niye dərmak. Kə zla bo ŋgay eye kə dəslay ha gər a bo matəre bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Maa zalay na, Mbəlom, a gwadāy:

«Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.*»

⁶ Ma təv mekeleŋ eye a gwadāy:

«Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

⁷ Ahəl nakə Yesu ka məndzibəra aye na, a sər ha Mbəlom ma sliye faya mələtse ahaya abəra ma mədahaŋ. Ka dūwulay naha me a Mbəlom ta mətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha

gər dərmak. Mbəlom kə tsənay na kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ka rəhay ha gər. ⁸ Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, tə dəretsətseh nakə a sa aye kə tətik marəhay ha gər a Mbəlom. ⁹ Ahəl nakə məsler ŋgay a ndəv aye na, a təra ndo nakə ma təmiye tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər aye hərwi ada t̄a huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. ¹⁰ Mbəlom a pa na bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i m̄agər ha m̄ape m̄adzal ka gər Yesu

¹¹ Ka gər i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay mətsike. Ane tuk na, a wur bo mədəkum ha hərwi zləm kurom dəreŋ mətsəne. ¹² Nəkurom i kurom na, həlay eye kə sla d̄a hərwi ada bo kurom eye k̄a tətikumatay wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka tətikum wu hay zla anəke bay. Ane tuk na, a sakum t̄a tətikakum wu neheye ka tətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka sərūm m̄ənde d̄af andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa ndəriz neheye a satay məse wah aye. ¹³ Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, neŋgeye wawa ndəriz huya. Mbəlom a təra kway ha ŋgwalak eye kame ŋgay ma kəkay na, a sər zuk bay. ¹⁴ Daf nakə dedek aye na, i bagwar hay. Nəteye na, ta ŋgəliye ha bo ka matətike hərwi m̄əŋgəne tay ha ka bo abəra wu ŋgwalak eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye.

6

¹ Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neheye kurre ka gər i Kəriste aye, pakway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pakwa mədok i gay tsiy, ka pakwa wədəye sa bay. Bazlam i matsətsehe m̄əpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye ha ndo a m̄əməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, ² bazlam i madzəhuḃe ndo a yam, bazlam m̄əpe həlay ka gər i ndo hay,* bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dza-liye faya matətikakum sa bay. ³ Gərakwa

* 5:5 Dəmes hay 2.7. † 5:6 Dəmes hay 110.4. * 6:2 Zəba ma 1 Timote 4.14.

ha wu neheye, takwa kame. Ta gədan̄ i Mbəlom na, ka gakweye.

⁴ Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta maw-eye ka matsətsehe məpəse ha mezeleme na, ma giye bo sa daw? Nəteye na, ta ŋgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərma, ta huta Məsəfəre Tsədan̄na eye a dərev tay dərma. ⁵ Ta ndzaka metsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədan̄ i mändzibəra nakə ma deyeweye kame aye. ⁶ Ada dūh tə dəd abəra ka tsəved i Mbəlom na, tsəved tay andaya məmatay ahaya ka matsətsehe məpəse ha mezeleme sa bay hərwi a təra andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləmbada eye sa ada tə vəlatay tsəved a siye i ndo hay məsaday.

⁷ Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu mənday kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza məgwədə Mbəlom kə pa ŋgama ka guvah nakay. ⁸ Tadə dūh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ŋgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

⁹ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, kwa tadə nəmaa tsik andza niye bəbay na, nəmaa sər ta dedek nəkurom faya ka pumeye bəzay a tsəved ŋgwalak eye, tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye. ¹⁰ Mbəlom na, nengeye ŋgwalak eye, ma mətsiye ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza məgwədə, ka mumatay bo a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətsiye ha gər bay. ¹¹ A samay na, kwa way m̄a ge andza niye huya hus ka mandəve eye, k̄a gərūm ha bay hərwi ada k̄a hutum wu nakə ka pum faya mədzal gər aye. ¹² A samay na, k̄a tərūm ndo i s̄e hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay bənbənbə ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, nəteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

¹³ Ahəl nakə Mbəlom a gwaday a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbada ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbadiye kame ŋgay aye bay. A mbada ta məzele ŋgay.† ¹⁴ A gwad: «Ta dedek, na piye fakaya ŋgama, ta dedek na vəlakeye wawa hay haladzay.» ¹⁵ Abraham kə zla ŋgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

¹⁶ Ndo hay tə mbadawa na, ta mbadiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbede niye ma ndəviye ha wu nakə mə walaŋ i ndo hay aye. ¹⁷ Hərwi niye Mbəlom kə mbada dərma. A say na, ndo neheye a gwad ma vəlateye wu aye na, t̄a sər ha ma mbədəye həlay dāda a wu nakə a gwad ma vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸ Andza niye, wu hay sulo neheye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ada wu nakə a mbada aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekwen bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka t̄əv i Mbəlom məngehe bo ka t̄əv ŋgay aye na, kə vəlakway gədan̄ haladzay hərwi ada k̄a pakwa mədzal gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. ¹⁹ Wu nakə ka pakwa faya mədzal gər kway aye na, a gəs kway bənbənbə lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalaŋ i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na t̄əv tsədan̄na eye aye, ka fəlakwakweye a hud eye. ²⁰ Maa lah məfələkwe a dəma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹ Melkisedek nakay, nengeye bəy i Salem. Nengeye bəbay i ndo məvəlay wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham. A pa ŋgama ka Abraham. ² Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza məgwədə

† 6:13 Madazlay i wu hay 22.16-17. * 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20.

bəy nakə ma giye ɲgwalak aye. Neŋgeye bəy nakə a wuda mändze zay* ta ndo hay aye hərwi neŋgeye bəy i Salem. Salem na, andza məgwede «zay». ³Ndər ay a sər wuray ka gər i bəba ɲgay bay. Kwa may ɲgay hay ta bəba tətə ɲgay hay dərma andza niye. Madazlay ɲgay eye andaya bay, mandəve ɲgay aye andaya bay. A ndzakit bo Wawa i Mbəlom hərwi neŋgeye ndo məvəlay wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴Zəbum ka Melkisedek, neŋgeye bagwar eye. Abraham bəba tətə kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ɲgəna ha kuro. A zla nətə a vəlay. ⁵Wawa i huđ i Levi na, siye hay ndo məvəlay wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadətay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada t̄a vələkum wu nətə mə wu tay neheye kuro aye.†» Sər um ha na, ndo neheye tə huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nətəye tebiye na, wawa i huđ i Abraham. ⁶Melkisedek neŋgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nətə mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwadətay ma piye faya ɲgama aye na, Melkisedek a pa faya ɲgama bəna Abraham a pa ɲgama ka Melkisedek bay. ⁷Az lakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ɲgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nətə mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nətəye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹Ka slakweye faya məgwede na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nətə mə wu hay kuro, kə vəlay a Melkisedek dərma tə həlay i Abraham. ¹⁰Andza məgwede Abraham a vəlay wu nətə mə wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mə huđ ɲgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya məgwede Levi neŋgeye dərma kə vəlay wu nətə mə wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye andza Melkisedek

¹¹Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nətəye neheye ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, məsler tay i məvəlay wu a Mbəlom ma

sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Tadə məsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ɲgwalak eye ka dərə i Mbəlom na, həbe ndo məvəlay wu a Mbəlom neŋged andza Melkisedek ma deyewe sa bay. Ndo məvəlay wu a Mbəlom andza Aroŋ həbe ma sliye. ¹²Tadə Mbəlom ka mbədətay həlay a slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom, ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma mbədətəye dərma. ¹³Az lakwa anəke na, slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom a mbədə. Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə faya ka tsikakweye faya kənaŋ aye na, a yaw abəra ma slala mekeleŋ eye wal. Ndər ay nətə ma slala ɲgay andaya ndo məvəlay wu a Mbəlom bay. ¹⁴Ka sərakwa ha Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye ma slala i Yahuda. Ahəl nakə Musa a tsik ka ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye na, kə tsik ka gər i slala nakay təbey. ¹⁵Wu nakə a dā ha bazlam nakay parakka aye anəŋ: Ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye ki yaw, neŋgeye na, andza Melkisedek. ¹⁶Neŋgeye a təra bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom na, hərwi slala nakə nətəye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye bay. Neŋgeye na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom ta gədaŋ i sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.‡»

¹⁸Mbəlom kə mbata ha bazlam mapala eye nakə ahəl niye aye hərwi bəle eye, ma dzəniye ndo hay bay. ¹⁹Bazlam i Musa mapala eye na, a slā matəre ha ndo hay ɲgwalak eye ka dərə i Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, wu mekeleŋ eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vələkweye tsəved lele eye hərwi mändisle ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzal gər na, ka neŋgeye.

²⁰Wu mekeleŋ eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, a mbədə tədətay. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə mbədə andza niye bay. ²¹Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbədə,

† 7:5 Zəba mə Məpesle 18.21. ‡ 7:17 Dəmes hay 110.4.

a gwad:

«Nen Mbəlom na mbədeye həlay bay,
na mbada ka ndziye ndo məvəlay wu a
Mbəlom huya. §»

²² Nakay andza məgwede na, dzam nakə Mbəlom a 6ar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a 6ar ahəl niye aye. Andza niye, maa dakway ha ta dedək Mbəlom kə 6ar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu meklen eye andaya wal sa. Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nəteye haladzay hərwi tə mətawa, tə gərawa ha məsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye təbey, neŋgeye ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya ka tor eye. ²⁵ Hərwi niye, neŋgeye na, gədan andaya mətəme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kədəy hərwi neŋgeye ma ndziye ka tor eye. Faya ma duwuleye naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶ Neŋgeye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə dedən eye gədan ŋgay andaya madzəne kway aye. Neŋgeye na, tsədəŋŋa, mənese andaya mə neŋgeye bay, kə ge mezeleme təbey. Neŋgeye andza ndo məge mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka gər i wu hay tebiye. ²⁷ Siye i bagwar hay i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, nəteye neheye na, ta kədəway wu a Mbəlom pat pat. Tə kədəway naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kədəy naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, neŋgeye a ge andza niye təbey. Neŋgeye a vəlay naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nəte tsa tə məvəle ha gər ŋgay. I ŋgay na, da andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nəteye tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbada aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Neŋgeye na, ka təra ŋgwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom dedək eye

¹ Bazlam nakə ta dedək bagwar eye a sakway mətsike aye na, anan: Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Neŋgeye na, i kway. Neŋgeye mandza eye ka təv məndze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i mənday i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ² Neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədəŋŋa Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə dəma aye na, mə mbəlom, təv nakə dedən eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi məvəlay naha wu kəriye ada məkədəy naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mâ vəlay naha a Mbəlom aye dərma. ⁴ Kə ge neŋgeye ka məndzibəra na, ma təriye ndo məvəlay wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka məndzibəra aye 6a faya ta vəleye wu a Mbəlom aye nəteye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵ Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwaday: «Zəba faya lele, do lambad gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahəmba aye.» Ndo məvəlay wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzakit bo i bəmalə nakə dedən eye mə mbəlom aye.* ⁶ Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kəriste na, a ze ha məsler i ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye. Neŋgeye ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ 6ar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

§ 7:21 Dəmes hay 110.4. * 8:5 Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. † 8:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

⁷ Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma bariye dzam masulo eye bay. ⁸ Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadatay:

«Tsənum, maa tsik me na, neŋ Bəy Maduweŋ.

Həlay eye ma deyewe
na bariye dzam wedeye
ta slala i Israyel hay ada ta slala i
Yahuda hay.

⁹ Dzam nakə na bariye aye na,
andza nakə na bar ta bəba tətə tay hay
bay.

A həlay nakə na həla tay ahaya tə həlay ga
eye abəra mə Ezipt aye na,
bo tay eye tə gər tay ta nas ha Dzam
Guram eye nakə na bar ta nəteye aye.

Hərwi niye na gər tay ha.

Maa tsik bazlam andza nakay na, neŋ Bəy
Maduweŋ.

¹⁰ Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

Dzam nakə na bariye ta ndo i Israyel hay
aye a həlay niye na, anan:

Na piye bazlam ga mapala eye a dərev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a
mədzal gər tay,

na təriye Mbəlom tay
ada nəteye ta təriye ndo ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma tətikateye a
ndo siye aye, ma gwadiye:

“Dumara, sərūm Bəy Maduweŋ eye”,
andaya bay,
hərwi ndo hay tebiye ta səriye ga,
kwa bagwar hay, kwa neheye makətsa
eye hay aye.

¹² Na pəsətay ha mənese tay,
tə mezeleme tay, ma meŋaweje a gər sa
bay.‡»

¹³ Mbəlom a tsik ka məbere Dzam
Wedeye na, andza məgwede Dzam Guram
eye gədaŋ ŋgay andaya sa bay. Ka sərakwa
ha wu nakə ka təra guram eye ada ma
dzəniye ka wuray sa bay aye na, mazlam-
bar ma dziye.

9

*Tsəved dedek eye hərwi mədəslay ha gər a
Mbəlom*

¹ Ma dzam nakə kurre aye na, bazlam
mapala eye hay andaya, neheye ta datay
ha a ndo hay tsəved i mədəslay ha gər a
Mbəlom aye. Təv andaya dərmak nakə
ndo hay ta lambad hərwi maɖuwulay me a
Mbəlom mə dəma aye. ² Gay niye ta lambad
na, tə peteked. Gay kurre eye na, tə zalay
təv tsədaŋŋa eye. Tə pa a dəma lalam bag-
war eye ta hawal eye hay tasəla ta ako eye
fataya ada tabal tə peŋ mapa eye faya nakə
tə vəlaway faya wu a Mbəlom aye. ³ Peteked
a ŋəna ha tsəlak niye ta tsəlak neŋged nakə
kame aye. Tə zalay a tsəlak niye na, təv
nakə a ze siye hay tebiye tə tsədaŋŋa aye.
⁴ Tə pa a təv niye na, wu nakə tə ŋgar ta gura
tə fəkawa faya wu nakə a ze huŋŋa aye. Tə
pa a dəma zlaŋgatsa dərmak. Zlaŋgatsa niye
na, mambuza eye tebiye ta gura, tə zalay
zlaŋgatsa i məbere dzam. Ma zlaŋgatsa niye
səra i gura andaya mə dəma dərmak. Ma
səra eye niye na, makwala nakə tə zalay
*man** aye mə dəma. Sakwal i Aron nakə a
duda, a pa slambah aye mə dəma dərmak,
tə beleler hay sulo neheye Mbəlom a watsa
faya bazlam mapala eye hay ahəl nakə a
bar dzam ta ndo ŋgay hay aye. ⁵ Ka gər i
zlaŋgatsa niye na, ta lambad wu hay sulo, tə
pa faya. Tə zalatay a wu niye hay na, *keru-
biŋ* hay, faya ta datay ha məzlaɖ i Mbəlom
a ndo hay. Ta həndək ha gwezleviyek tay
hərwi mədərəzle na təv nakə tə vəlaway
naha faya wu a Mbəlom hərwi ada Mbəlom
mâ pəsətay ha mezeleme i ndo neheye tə
ge aye. Ane tuk na, na diye ha wu neheye
pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na,
ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye
ti yawa pat pat a gay makurre, tə gawa
məsler tay pat pat mə dəma. ⁷ Tsəlak ma-
sulo eye maa yawa a dəma na, bagwar i
ndo məvəlaway wu a Mbəlom nəte ŋweŋ.
A yawa a dəma na sik nəte ka məve. Ma
diye a dəma na, kutoŋ ma zliye bambaz i
gənaŋ a həlay ma vəleye a Mbəlom hərwi
ada Mbəlom mâ pəsəy ha mənese nakə a ge

‡ 8:12 Zeremi 31.31-34. * 9:4 *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mə makulkwandah aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

aye ada nakə siye i ndo hay tə ge ta mədzal gər tay bay aye. ⁸ Məsəfəre Tsədanŋa eye faya ma dəkway ha tə wu neheye na, kə ge tsəlak makurre andaya huya na, tsəved nakə ndo hay ta diye ha a təv nakə a ze siye i təv hay tə tsədanŋa aye na, mahəndəka eye bay. ⁹ Mandzəkit bo i wu neheye a dā ha na, wu neheye ti yaw anəke aye. Faya ma dəkway ha na, wu neheye ta vəleye a Mbəlom aye, tə bambaz i gənwaw nakə ta vəleye aye ta sliye faya matəra ha dərev i ndo hay ŋgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom bay. ¹⁰ Wu neheye faya ta tətikakweye na, ka gər i wu mənday, wu məsay ada ka gər i məbere wu hay na, kəkay dəkdek tsa. Wu neheye na, wu i ndo i məndzibəra dəkdek, ma ndziye tsekweŋ tsa hus a pat nakə Mbəlom ma mbədiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anəke na, Kəriste ki yaw tsiy. Nəŋgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mə həlay ŋgay. Nəŋgeye ki ye a təv nakə bagwar eye a ze madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ahəl niye aye, təv niye na, lele haladzay. Ma lambad təv niye na, ndo hay bay, andaya ka məndzibəra bay. ¹² Kəriste ki ye a təv niye, kə fələkwa a təv nakə a ze siye hay tə tsədanŋa aye. Kə zla bambaz i vo'ar tə bambaz i wawa i sla ka həlay bay. Duh a fələkwa a dəma na, a zla bambaz ŋgay eye nakə a mbədə ha aye, a ye sik nəte ka ndəv. Andza niye kə təma kway ahaya abəra mə mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahəl niye na, tə kədawa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nəteye tsədanŋa kame i Mbəlom bay aye. Tə kədawa sla wawa eye dərma, tə dulawa na, ada bətekwew maləməts eye na, tə fadawa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tə ge mənese aye na, bo tay ka təra tsədanŋa andza nakə a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kə ge andza niye na, bambaz i Yesu Kəriste a ze ha ta gədan bədaw? Kəriste, nəŋgeye na, kə ge mezeleme bay, kə zla bo ŋgay, kə vəlay a Mbəlom ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. Məsəfəre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ŋgay a təra ha dərev kway tsədanŋa

hərwi ada wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye kway ha a mədahan aye na, kə gəkwə sa bay. Ane tuk na, kə gəkwə dūh na, məsler i Mbəlom, nəŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hərwi niye Kəriste, nəŋgeye ndo məsəre tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi Mbəlom kə bar Dzam Wedeye ta nəteye. Hərwi niye, ndo neheye Mbəlom a zalatay aye na, ta hutiyeye wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Ta hutiyeye ka tor eye. Ma giye bo na, hərwi Kəriste kə mət hərwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tə mezeleme tay aye. Ahəl nakə a mət aye kə təma tay ahaya abəra mə mezeleme.

¹⁶ Tadə ndoweye a gwad: «Na mət na, ŋgənum ha wu ga hay» na, ndo niye mā mət təday ada ta ŋgəniye ha. ¹⁷ Ahəl nakə kə mət aye na, bazlam ŋgay ma hutiyeye gədan. Tadə ndoweye andaya tə dərə na, wu nakə a gwad aza ka ŋgənumeye ha aye na, ta ŋgəniye ha zuk bay. ¹⁸ Hərwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbədə ha bambaz təday bəna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahəl niye na, Musa a dətay ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay aye a ndo hay aye təday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta guguman ndozza eye a tələka ha a bambaz, a gwatsaka ka dərwele i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahəl nakə faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakə Mbəlom a bar ha dzam ta nəkurom aye. A gwadəkum rəhumay ha gər.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye ta lambad tə peteked aye dərma ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha məsler hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye tebiye. ²² Andza nakə bazlam mapala eye a tsik aye na, matsəla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada mā təra tsədanŋa. Ta mbədə ha bambaz bay na, Mbəlom ma pəsiye ha mezeleme bay.

Bambaz i Kəriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Tsəved nakə Musa a tətikawatay a ndo hay ahəl niye na, mandzəkit bo i wu neheye

† 9:20 Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

dedek eye mə mbəlom aye. Kutoŋ lele mâ təra ha wu hay tebiye tsədaŋŋa andza nakə bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, hərwi matəre wu neheye dedek eye mə mbəlom aye tsədaŋŋa na, kutoŋ məvəle wu nakə a ze bambaz i gənaŋ aye. ²⁴ Siye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ti yawa a gay i gugumaŋ nakə ndo hay ta lambad aye ada gay niye na, mandzəkit bo i təv nakə Mbəlom mə dəma aye dekdek tsa. Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye na, ki ye a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye, neŋgeye kame i Mbəlom hərwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a yawa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye na, ka məve, ka məve, a yawa a zlawə bambaz i gənaŋ ka həlay bəna bambaz ŋgay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo ŋgay, neŋgeye a vəl ha bo ŋgay sik nəte bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. ²⁶ Tadə mâ ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye na, haḃe atay ma siye dəretsətseh haladzay. A yaw a həlay nakay ka mandəve eye sik nəte, a vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi ada mâ zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mətiye sik nəte, ma dəba eye na, Mbəlom ma geye sariya. ²⁸ Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik nəte. A vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay. Ma maweye sik nəte. Ma maweye na, hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hərwi mətəme tay ha ndo neheye faya ta həbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ŋwalak eye faya ka hutakweye aye. Nəteye na, wu niye hay bay. Ndo hay tə kədaway wu a Mbəlom hərwi mahəndzədə tə neŋgeye, tə kədaway wu a Mbəlom ka məve ka məve, ane tuk na, a sla faya matəre tay tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay. ² Tadə ndo hay ta təra tsədaŋŋa hərwi nakə tə kədaway wu a Mbəlom ta dedek aye na, haḃe ta gəriye ha məkədəy wu a Mbəlom. Hərwi atay mezeleme tay kə bara sik nəte ka ndəv, mezeleme tay a matayaw a gər bay. ³ Ane tuk na, dūh məkədə

wu neheye tə kədaway a Mbəlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gər ka məve ka məve, ⁴ hərwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla məbere mezeleme bay.

⁵ Hərwi niye, ahəl nakə Kəriste mazlambar ma deyeweye ka mändzibəra aye na, a gwaday a Mbəlom:

«A saka tâ kədəka gənaŋ hay bay,
tâ vəlaka wu mekeleŋ eye bay.

Ane tuk na, ka vələŋ bo hərwi ada nâ vəlaka.

⁶ Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na,
a yaka a gər bay.

⁷ Aya, na gwadaka:

Neŋ anaŋ Mbəlom, na yaw ka mändzibəra na, hərwi ada nâ ge wu nakə a saka aye,

andza nakə mawatsa eye ka gər ga mə dərewel i bazlam mapala eye aye.*»

⁸ Wu nakə Kəriste a lah mətsike aye na, a gwad: «A saka tâ kədəka gənaŋ hay bay, tâ vəlaka wu mekeleŋ eye bay. Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.» Kwa wu neheye a pay bəzay a bazlam mapala eye bəbay na, a yay a gər a Mbəlom bay. ⁹ Kəriste a gwad sa: «Neŋ anaŋ na yaw ka mändzibəra na, hərwi ada nâ ge wu nakə a saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram eye, a vəl a dəma tsəved wedeye. ¹⁰ Ka tərakwa tsədaŋŋa kame i Mbəlom hərwi Yesu Kəriste a ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada a vəl ha bo sik nəte dā ka tor eye.

¹¹ Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye tebiye malətsa eye pat pat ka mäge məsler tay pat pat. Tə kədaway wu huya a Mbəlom. Ane tuk na, wu neheye tə kədawa aye na, tə sla məmbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹² Yesu Kəriste na, a vəl bo ŋgay eye sik nəte hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ¹³ Anəke na, neŋgeye faya ma həbiye Mbəlom mâ pa ndo mane dəre ŋgay hay a hud i sik ŋgay. ¹⁴ Andza niye, a vəl ha bo ŋgay sik nəte ka tor eye, a təra ha ndo

* 10:7 Dəmes hay 40.7-9.

ngay hay tsədanŋa kame i Mbəlom. A pa tay ha wal hərwi ngay. A təra tay ha ngwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Məsəfəre Tsədanŋa eye faya ma đakweye ha dərmaċ parakka wu neheye na, dedek. A gwad təday na:

¹⁶ «Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

“Dzam nakə na bəriye ta ndo ga hay a həlay niye aye na, ananŋ:

Na piye bazlam ga mapala eye a dərev tay, na watsiye bazlam ga mapala eye a mədzal gər tay.”»

¹⁷ Tsa na, a gwad sa:

«Na ma ahaya mezeleme tay a mədzal gər ga sa bay, kwa məsler neheye tə ge ngwalak eye bay aye.†»

¹⁸ Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, məvəlay wu hay a Mbəlom ma dzəniye hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay.

Həndzəđakwa ka təv i Mbəlom

¹⁹ A nəkurom malamar ga hay, ka hutakwa tsəved məfələkwe a təv nakə a ze siye hay tə tsədanŋa aye na, hərwi bambaz i Yesu nakə a mbəda ha aye. ²⁰ Yesu ka ngurada ha peteked nakə kame kway aye. Ka həndəkakway tsəved wedeye, nakə ka slakweye məfələkwe a dəma aye. Tsəved nakay wedeye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakə a ngurada ha aye na, andza məgwede bo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye. ²¹ Andza niye, i kway na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom andaya a ləvay gər a gay i Mbəlom. ²² Kə ge andza niye na, həndzəđakwa ka təv i Mbəlom tə dərev dedek eye, ta məpe mədzal gər gədan eye ka Mbəlom, hərwi Yesu ka təra kway ha tsədanŋa tə bambaz ngay ada kə bara kway ta yam tsədanŋa eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nəkway ka pakwa mədzal gər ka wu nakə Mbəlom a tsik aye, kə dzədzakwa ha mədzal gər kway bay, hərwi wu nakə a gwad ma giye na, huya ma giye andza nakə a tsik aye. ²⁴ Pələkwa tsəved nakə ka vələkweye ha gədan a bo nəte nəte mə walaŋ kway aye hərwi ada kə wuđakwa bo kame kame ada

kə gakwa wu neheye ngwalak eye. ²⁵ Kə gərakwa ha məhay gər andza ndo siye hay bay. Duh na, vələkwa a bo gədan nəte nəte mə walaŋ kway, wene wene eye hərwi ka sərūm ha pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye na, mazlambar bəse.

²⁶ Ka sərakwa dedek i Mbəlom. Hərwi niye tadə faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sərakwa lele ngwalak eye bay na, sərakwa ha wu mekeleŋ eye andaya neheye ta sliye faya məvəle hərwi məmbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye.

²⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese andza niye na, mə dzədzar hərwi Mbəlom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gədan eye ma fəkiye ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye. ²⁸ Ka sərūm ha tadə ndoweye ka rəhay gər a bazlam i Musa mapala eye bay, tadə ndo hay sulo kəgəbay mahkar ta tsik ta dedek kə ge mənese na, ta kədiye na ta sakay naha bay.‡

²⁹ Tadə kə ge tə bazlam i Musa andza niye na, dəretsətseh i ndo nakə a zəba ka Wawa i Mbəlom andza wuray kəriye aye na, ma ziye nakay bəđaw? Neŋgeye na, kə nas ha bambaz i məbere dzam nakə a təma ahaya abəra mə mezeleme aye dərmaċ. Faya ma tsadəye a Məsəfəre Tsədanŋa nakə faya ma đakweye ha ngwalak i Mbəlom aye. ³⁰ Ka sərakwa ndo nakə a gwad:

«Mata gatay dəretsətseh a ndo neheye ta kərah marəheŋ ha gər aye na, neŋ.

Na hamateye a dəma wu tay neheye ngwalak eye bay tə ge aye.»

A gwad sa:

«Neŋ, Bəy Maduweŋ na gateye sariya a ndo ga hay.Š»

³¹ Mbəlom na, a vəl sifa. Andza niye, tadə sariya kə gəs ndoweye kame i Mbəlom na, dəretsətseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gər ma kəkay wu nakə a ge bo tə nəkurom ahəl niye ka ngatumay makurre eye a dzaydzay i Mbəlom aye. A həlay niye na, ta sakum dəretsətseh haladzay. Ane tuk na, ka səmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A həlay siye na, ta tsadəakum kame i ndo hay, ta sakum dəretsətseh. A

† 10:17 Hebrøe hay 8.8-12. ‡ 10:28 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15. Š 10:30 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35-35.

həlay siye ka yum a dəretsətseh i ndo neheye tə satay dəretsətseh aye dərmak. ³⁴ Ka sum ka bo dəretsətseh dziye ta ndo neheye tə gəs ha tay a danğay aye. Ahəl nakə ndo hay ta buwa fakuma abəra wu kurom hay aye na, ka səmumay naha ta mənğwese eye, hərwi ka sərūm ha wu kurom hay nğwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hərwi niye, kâ gərūm ha məpe mədzal gər kurom abəra ka Mbəlom bay, hərwi tadə ka rəzlumay a gər huya na, Mbəlom ma vələkumeye magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakə a ye ka bo aye na, səmumay naha ada kâ gum wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi ada kâ hutum wu nakə a gwad ma vələkumeye aye. ³⁷ Hərwi niye, Mbəlom a gwad:

«A zəkaw həlay tsekweñ ndo nakə ma deyeweye na,
ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakə neñgeye nğwalak eye ka dərə ga aye, kə dzala ha ka neñ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye.

Ane tuk na, tadə kə ma ta dəba na, neñgeye a yeñ a gər sa bay.*»

³⁹ Nəkway na, ndo neheye tə ma ta dəba ada tə dze aye bay. Duh nəkway na, ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Mbəlom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

11

Ndo neheye ahəl niye tə pa mədzal gər ka Mbəlom aye

¹ Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, məsər ha ta dedək wu neheye faya ka təkakweye dərə aye na, ka hutakweye. Kwa tadə ka nğatakway tə dərə kway bay bəbay na, ka sərakwa ha ta dedək andaya. ² Ndo neheye ahəl niye ta dzala ha ka Mbəlom andza niye. Hərwi niye ta yay a gər a Mbəlom.

³ Hərwi məpe mədzal gər kway ka Mbəlom na, ka sərakwa ha kwetseh kwetseh Mbəlom a ge wu hay tebiye tə bazlam nğay nakə a tsik aye. Andza məğwedə wu neheye tebiye faya ka nğatakweye ka

məndzibəra aye na, tə yaw abəra mə wu neheye dərə i ndo zezəñ a nğatay bay aye.

⁴ Hərwi məpe mədzal gər nğay ka Mbəlom na, Abel a kədāy wu a Mbəlom a ze ha wu i Kayin nakə a vələy a Mbəlom aye. Mbəlom ka zambadāy. A gwad neñgeye ndo nğwalak eye kame nğay, hərwi Mbəlom ka təma wu nakə a kədāy aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara nğay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

⁵ Hərwi məpe mədzal gər nğay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə nğatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwad na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gər a Mbəlom.†

⁶ Ze mədzal ha ka Mbəlom na, ndəray ma sliye madayay a gər a Mbəlom bay. Ndo nakə a say mahəndzədə ka təv i Mbəlom aye mâ dzala ha faya neñgeye andaya. Mâ sər ha na, neñgeye faya ma vələteye magogoy a ndo neheye ta pəliye na aye.

⁷ Hərwi mədzele ha ka Mbəlom na, Nuhu a rəhay ha a gər a bazlam i Mbəlom. Mbəlom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə nğatay dāda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gər a wu nakə Mbəlom a tsikay aye. A lambad kwalalañ i yam bagwar eye andza nakə Mbəlom a tsikay aye, a fələkwa a dəma ta ndo i gay nğay hay tebiye, ta təma Məpe mədzal gər nakə a pa ka Mbəlom aye a dā ha mede i siye i ndo hay na, nğwalak eye bay hərwi ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay.‡

⁸ Hərwi məpe mədzal gər nğay ka Mbəlom na, Abraham a rəhay ha gər a Mbəlom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbəlom a gwad ma vələye, ma təriye i nğay aye. Kwa kə nğatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dəma.§

⁹ Hərwi məpe mədzal gər nğay ka Mbəlom na, a ndza ma gəma nakə Mbəlom a gwad ma vələye aye. A ndza mə dəma na, neñgeye madurlon eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta gugumañ aye. Hulfe nğay Izak ta Zakob nətəye neheye Mbəlom a gwad ma vələteye gəma niye aye dərmak tə ndzawa mə dəma na, mə gay nakə ta lambad ta

* 10:38 Habakuk 2.3-4. * 11:4 Zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10. † 11:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14.

‡ 11:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 6.9-9.29. § 11:8 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.1.

gugumanj aye dærmak. ¹⁰ Abraham a ge andza niye na, a tækay dære a gæma nakæ ma ndziye bəŋbəŋ* ma dædiye bay aye. Maa læva ha bo ta gæma niye na, bo i Mbəlom eye ŋgway, maa dæzl na, neŋgeye.

¹¹ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Sara kwa neŋgeye guram eye tsiy bəbay na, kə huta gədanj mæwe wawa. A sər ha ta dedək wu nakæ Mbəlom a gwad ma vəleye na, ma vəleye.† ¹² Hərwi niye Abraham, neŋgeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i hud ŋgay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magərmbəlom aye ada andza hewiyenj mæ magayam a pasla bo bay.

¹³ Ndo neheye tebiye tæ mæt ma mæpe mædzal gər ka Mbəlom aye, nətəye na, ta huta wu nakæ Mbəlom a gwad ma vəliye bay. Ane tuk na, tæ sər wu neheye Mbəlom a gwad ma giye aye na, ma giye bo. Hərwi niye dærev tay a ŋgwasə. Tæ tsik parakka nətəye na, madurlonj eye hay, gay tay andaya ka mændzibəra bay.‡ ¹⁴ Ndo neheye tæ tsik andza niye na, tæ da ha nətəye faya ta həbiye gæma tay a nətəye. ¹⁵ Ta dzala ka tæv nakæ ti yaw abəra mæ dæma aye bay. Tadə ta dzala andza niye na, ta pəliye tsəved mæme a tæv nakæ ti yaw abəra mæ dæma aye. ¹⁶ Ane tuk na, andza niye bay, duh ta pəla na, tæv nakæ a ze ha neŋgeye nakæ ma dəba aye, andza mægweđe nakæ mæ mbəlom aye. Hərwi niye a yay a gər a Mbəlom tæ zalay Mbəlom tay. Andza niye, kə lævatay ha bo ta gæma.

¹⁷ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abraham a vəlay Izak a Mbəlom. A say a Mbəlom mazəbe ka mædzal gər i Abraham. Hərwi niye a tsətsah faya mæ vəlay Izak. Abraham a tæma mæge andza niye. Ane tuk na, 6a Mbəlom kə gwadaj ma hutiyə wu. ¹⁸ Mbəlom a gwaday: «Hulfe yak dedək eye ma deyeweyə na, ma hulfe i wawa yak Izak.Š» ¹⁹ Abraham a dzala: «Mbəlom na, gədanj ŋgay andaya mælətse ahaya Izak abəra ma mədahanj.» Ta dedək a tæra

andza Izak kə mæt ada kə lætsew abəra ma mədahanj.

²⁰ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Izak a pa ŋgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakæ ma giye bo ta nətəye kame aye.*

²¹ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Zakob ma mətəiye na, a pa ŋgama ka wawa i Yusufa hay, nətə ta nətə. A lætse ta donjgar, a dəslay naha gər a Mbəlom.†

²² Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Yusufa ma mətəiye na, a tsikatay a Israyel hay, a gwadatay kame na: «Ka deyumeyə abəra mæ Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mətəsl ŋgay hay kəkay na, kə tsikatay.‡

²³ Hərwi mæpe mædzal gər tay ka Mbəlom na, bəba i Musa hay ahəl nakæ tæ wa na Musa aye na, tæ ŋgaha na kiye mahkar. Ta zəba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzədzaray a bazlam i bəy nakæ a tsik aye bay.Š

²⁴ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, ahəl nakæ Musa a ge gawla aye na, a say ta gwaday: «Musa neŋgeye wawa i dem i bəy i Ezipt» na, a say bay. ²⁵ A zay ha mæse dæretsətseh ta ndo i Mbəlom hay tæ bəmalə nakæ ma ndziye ma məŋgwese tsekwenj ada ka rəhay gər a Mbəlom bay aye.* ²⁶ A sər ha, a zay ha ndo hay tæ tsaday andza nakæ tæ tsaday a Kəriste aye tæ bəmalə nakæ ma hutiyə zlele i gæma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hərwi faya ma tækay dære a wu nakæ Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

²⁷ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Musa a ye abəra ma Ezipt. Ka dzədzaray a mevel i bəy bay. Kə ndza bəŋbəŋ andza ma ŋgateye a Mbəlom, ndo nakæ ndəray a ŋgatay dədə tæ dære bay aye.

²⁸ Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, a dazlay a mæge magurlom i Pak aye. A gwadatay a ndo i Israyel hay tæ gwatsaka bambaz ka mæged tay hərwi ada gawla i Mbəlom ki yaw ma kədiye

* **11:10** A tsik na, Zerozelem weđeyə, zəba ka mede 16 ada ma Hebrœ hay 12.22. † **11:11** Zəba mæ Madazlay i wu hay 18.10. ‡ **11:13** Zəba mæ Madazlay i wu hay 23.4. § **11:18** Zəba mæ Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14.

* **11:20** Zəba mæ Madazlay i wu hay 27.1-40. † **11:21** Zəba mæ Madazlay i wu hay 47.29-31. ‡ **11:22** Zəba mæ Madazlay i wu hay 50.24. § **11:23** Zəba mæ Madayaw abəra ma Ezipt 2.1-2. * **11:25** Zəba mæ Madayaw abəra ma Ezipt 4.19-23.

malkwara i wawa haslaka eye i ndo i Ezipt hay na, mâ kəf malkwara tay haslaka eye hay bay.†

²⁹ Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, Israyel hay tə tas abəra mə Bəlay Ndozza eye. Ahəl nakə ndo i Ezipt hay a satay mətese dərma aye na, bəlay a ma ka bo a həl tay ha tebiye.‡

³⁰ Hərwi məpe mədzal gər i Israyel hay ka Mbəlom na, zleđ i gəma i Zeriko a mbəzl. Ndo i Israyel hay tə tawa na gəma niye məhəne məkwa matasəla eye na, zleđ niye a mbəzl.§

³¹ Hərwi məpe mədzal gər ηgay ka Mbəlom na, Rahab ηgwas nakə a gawa madama, ta kəf na bay andza ndo i Zeriko neheye ta rəhay gər a Mbəlom təbey aye hərwi ka təma tay ha Israyel neheye ti ye mata zəbaw Zeriko ta məkal aye.*

³² Na tsikiye na, sa mey? Həlay eye a sla mətsikakum ka gər i Zedeyon†, Barak‡, Somson§, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, həlay eye andaya bay. ³³ Nəteye dərma, hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, tə ge vərəm ta gəma siye hay, ada ta sla ka gəma niye hay aye. Ta ge wu nakə dedek eye, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye aye, ta dərəzlay ka bazlam a zil hay hərwi ada tā gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako nakə faya ma fəkiye ta gədaη haladzay aye. Ahəl nakə a satay a ndo hay məkəde tay ha ta maslalam aye na, ta təma fataya abəra. Ta ge bəle, ane tuk na, Mbəlom kə vəlatay gədaη. Nəteye slagama eye hay, ta həhar sidzew i bərakəzaη hay. ³⁵ Nğwas hay ta ηgatay a ndo tay neheye tə mət aye sa, nəteye ta sifa aye. Ndo siye hay tə satay dərətsətseh. Həbe ta gwad nəmaa gəriye ha məpay bəzay a Mbəlom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay məməte mə dərətsətseh hərwi ada Mbəlom mâ lətsa tay ahaya abəra ma mədahaη ada tā huta sifa ηgwalak eye a ze nakay.†

³⁶ Ndo siye hay sa na, tə ηgwas fataya, tə ndađa tay ha ta mandalađa, tə dzawa

tay ha tə tsalalaw, ta dərəzl tay ha a gay i danğay. Andza niye, ta səmay naha bəηbəη. ³⁷ Siye i ndo mekeleη eye hay tə kəf tay ha tə kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abəra morkotsok. Siye hay tə kəf tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzədzawa so, nəteye mətawak eye hay. Tə pawa ka bo mbal i təbaη hay ta məkwets i wak hay. Ndo hay ta hərəwatay ha, tə gawatay dərətsətseh. ³⁸ Ta dzədzawa mə makulkwandah, ada mə mahəmba hay, tə hənawa ma lar hay ada ma bəđ hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta məndzibəra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye nəteye ta pa mədzal gər ka Mbəlom ada andza niye nəteye tə yay a gər a Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hərwi Mbəlom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ηgwalak eye a ze i siye i ndo neheye tə huta aye. A say a Mbəlom tâ təra ηgwalak eye ka bo dziye tə nəkway.

12

Melkisedek ndo məvəlaway wu a Mbəlom

¹ Nəkway na, ndo neheye tebiye tə pawa mədzal gər ka Mbəlom ta lawara kway, faya ta dəkway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abəra wu neheye tebiye faya ta gakweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbəlom a gwadəkway hwayum aye, madagər mâ gakway bay. ² Zəbakwa kame ka Yesu. Nəngeye nakə a vəkway tsəved ka pakwa faya mədzal gər ka nəngeye aye, mata laka kway ha hus ka mandəve eye na, nəngeye. Ka təma məməte ka mayako mazləmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako mazləmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ηgwasiye ta mənğwese nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ηgay aye. Anəke nəngeye mandza eye tə həlay i mənday i təv məndze i bəy i Mbəlom.

† 11:28 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 12.21. ‡ 11:29 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 14.21-31. § 11:30 Zəba mə Zozowe 6.12-21. * 11:31 Zozowe 6.12-21. † 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 6.11. ‡ 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 4.6. § 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 13. * 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 11.1. † 11:35 Zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37.

³ Dzalum ka neŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nay dāre aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dāretsətseh nakə tə say aye. Dzalum ka neŋgeye hərwi ada dārev mâ ye fakuma abəra bay, ada kâ gum bəle bay.

⁴ Ka gumeye vəram tə mezeleme, ane tuk na, hus ka məməte bay. Aya ane dārev mâ ye fakuma abəra bay. ⁵ Ka mətsum ha gər tə bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hərwi məmakum naha dārev aye daw? A tsikakum me andza bəba ma tsikeye me a wawa ŋgay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom kə tsikaka ka makəte na,
kâ zəba faya andza wu kəriye bay.

Kə maka ha maŋgok na,
dārev mâ ye faka abəra bay,

⁶ hərwi faya ma tsikateye ka makəte na,
a ndo neheye a wudā tay aye.

Ma ndaŋiye na,
ndo neheye tebiye ta təra wawa ŋgay
hay aye.*»

⁷ Andza niye, səmumay naha a dāretsətseh bəŋbəŋ hərwi ada kâ sərurum wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dāretsətseh nakay a dā ha na, Mbəlom kə həl kurom hərwi ada kâ tərurum wawa ŋgay hay. Wawa andaya nakə bəba ŋgay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya daw? Andaya bay! ⁸ Mbəlom faya ma kətiye wawa ŋgay hay tebiye. Tadə kə tsikakum ka makəte bay na, nəkurom wawa ŋgay hay bay, nəkurom madazla hay. ⁹ Bəba hay ka məndzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə mə mbəlom aye bədaw? Tadə ka rəhakway ha gər na, ka hutakweye sifa.

¹⁰ Bəba kway hay ka məndzibəra, nəteye ta kətiye kway na, həlay tsekweŋ tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə mə mbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hərwi ada mâ dzəna kway ada ka tərakwa tsədaŋŋa andza neŋgeye huya. ¹¹ A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, məŋgwese andaya mə dārev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma

makəte aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dārev tay ma ndziye zay.

Matətike ta mäge daf

¹² Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagər eye hay aye, gurmets kurom tâ ge bəle bay.

¹³ Lambadum tsəved fehe lele hərwi sik kurom hay hərwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay mâ səkah mənese bay, ane tuk na, tâ mbəl.

¹⁴ Gum gədaŋ məndze zay ta ndo hay tebiye, gum gədaŋ ada mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndəray ma ŋgateye a Bəy Maduweŋ bay.

¹⁵ Gum metsehe, ndəray mâ kərah ŋgwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mâ təra andza dərizl i gərdaŋ nakə təleŋeŋe, a ndzohw faya ma gəliye, ma kwasateye gər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə walaŋ kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mâ ge wu nakə ŋgwalak eye bay aye bay. Rəhumay ha gər a wu i Mbəlom. Kâ tərurum andza Ezayu nakə hərwi daf sik nəte na, a səkam ha magedze ŋgay aye bay. ¹⁷ Ka sərurum ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzal gər i bəba ŋgay ada mâ pa faya ŋgama. Ane tuk na, bəba ŋgay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətuwe bəbay na, wewer mekeleŋ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.†

¹⁸ Sərurum ha təv nakə nəkurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəmba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta ŋgatay a ako faya ma təmiye zləkəd zləkəd, ta ŋgatay a ləvəŋ, dāre a zəba bay, ta ŋgatay a mətasl nakə a vəzl ta gədaŋ aye. ¹⁹ Ta tsəne maləve i tolom, ta tsəne maləve i mətsike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətsike me niye na, tə ge amboh mətsike me niye mâ tsikatayaw sa bay, ²⁰ hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a gwadətay: «Ndoweye kə lamay a mahəmba nakay, kwa maa lamay gənaŋ, kwa way kalum na tə kwar ada kədum na.»‡ ²¹ Wu neheye

* **12:6** Dzeke hay 3.11-12. † **12:17** Zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34. ‡ **12:20** Madayaw abəra ma Ezipt 19.12-13.

Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geñ, na dzədzariye.Š»

²² I kurom na, andza niye bay! Nəkurom i kurom ka həndzədum na, ka mahamba i Siyon, gəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem nakə mə mbəlom aye. Gawla i Mbəlom hay haladzay mahaya gər eye mə dəma mäge magurlom, ma pasliye bo bay. ²³ Nəkurom ka hayum gər ta siye i malkwara hay*, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərəwel mə mbəlom. Ka həndzədum ka təv i Mbəlom, neŋgeye ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzədum ta ndo neheye nəteye ŋgwalak eye ka dərə i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədaŋŋa aye. ²⁴ Nəkurom ka həndzədum ka Yesu. Neŋgeye ka həndzəd tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̄a 6ar Dzam Wedeye ta nəteye. Ka həndzədum ka bambaz i Yesu nakə a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakə a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kə ge andza niye na, gum metsehe. Kā kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dawatay ha bazlam i Mbəlom ka məndzibəra aye. Nəteye niye ta təma abəra mə dərətsətseh bay. Nəkway neheye faya ka pakway zləm a mətsike me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dərətsətseh sa bay. ²⁶ Ahəl niye mətsike me i Mbəlom a bəlawa ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nəte sa na, ma bəliye ha dala dekdek sa bay ta magərmbəlom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neheye a gwad «sik nəte sa» aye na, a dəkway ha parakka wu neheye tə ge aye tebiye ta bəliye, ta dziye hərwi ada wu neheye ta bəliye təbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kə ge andza niye na, gakway sisə a Mbəlom hərwi ka hutakweye bəy ŋgay nakə ndəray ma bəliye ha dāda bay aye. Zambadəkway andza nakə a yay a gər aye, dəslakway ha gər ada rəhakway ha

gər. ²⁹ Hərwi ta dedək Mbəlom na, neŋgeye andza ako nakə ma təmiye wu hereyew hereyew aye.

13

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. ² Təmum mbəlök hay a gay kurom lele, kâ mətsum ha gər bay. Siye hay ta təma mbəlök hay a gay tay ze məsəre ha, mbəlök niye hay na, gawla i Mbəlom hay. ³ Dzalum ka ndo neh-eye ma daŋgay aye andza nəkurom ka bo dziye ma daŋgay. Dzalum ka ndo neh-eye ndo hay faya ta sateye dərətsətseh aye andza nəkurom dərmaƙ faya ka sumeye dərətsətseh.

⁴ Dəslumay ha gər a məzle bo i zal ta ŋgwas. Zal ta ŋgwas ŋgay t̄a ge madama bay. Sərum ha na, Mbəlom ma gateye sariya a ndo mäge madama hay ada a ndo neheye ta zla ŋgwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kā gum bor i suloy bay, dərəv kurom m̄a ŋgwas a tə bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad:

«Na gakeye masəfaya dāda bay,
na gəriye kar ha dāda bay.*»

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mətsike tə dərəv kway peteh:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye ga
huya,
na dzədzareye a wuray kwa tsekwen
bay.

Ndəray ma sliye məgeŋ wuray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tə dəkum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məməte tay nakə tə mət aye. Pum mədzal gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tə pa mədzal gər ka Mbəlom aye dərmaƙ.

⁸ Yesu Kərste ka mbəda bay. Neŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kā təmum ndo siye hay t̄a səpat kurom abəra ka tsəved i dedək ta matətike wu wedeye hay wal wal bay. Kā təmum wu

Š **12:21** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye masulo eye 9.19. * **12:23** Malkwara hay na, a da ha gawla i Yesu Kərste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22. † **12:26** Aze 2.6. * **13:5** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5. † **13:6** Dəmes hay 118.6.

nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədaŋ a dərev i ndo na, ŋgwalak i Mbəlom bəna wu mənday ma vəleye gədaŋ a dərev i ndo bay. Ndo neheye tə pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu mənday aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo məvələway wu a Mbəlom neheye tə kədəway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta guguman aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təv kway nakə ka vəlawakway faya wu a Mbəlom aye bay.

¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kədəway naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təv nakə a ze siye hay tə tsədəŋŋa aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə wuzlahgəma tə dul na.‡ ¹² Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma. § Ka mbədə ha bambaz ŋgay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. ¹³ Kə ge andza niye na, kâ pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka təv ŋgay. Təmakwa ndo hay ta tsədəkway andza nakə tə tsədəy aye dərma. ¹⁴ Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dərə a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

¹⁵ Zambadakway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadakweye ta mətsike me tə bazlam kway. Kwa kədəy, da ha neŋgeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vəlakweye aye. Andza məgwədə ka zambadakweye a məzele ŋgay. ¹⁶ Sa na, kâ mətsum ha gər ta məgatay ŋgwalak a siye i ndo hay bay, ŋgənum a bo wu kurom hay ta nəteye. Kâ mətsum ha gər bay hərwi məvələ wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

¹⁷ Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tə gwadakum gum aye. Nəteye na, ta gakumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fataya ma kəkay nakə faya ta gakumeye gər aye. Ka rəhumatay ha

gər na, ta giye məsler tay ta məŋgwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedek dərev may tsədəŋŋa, a samay mäge wu ŋgwalak eye huya. ¹⁹ Neŋ faya na tsətsahiye naha fakuma wene wene eye na, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ ma naha a təv kurom ta bəse.

Məndəve i bazlam

²⁰ Maa vəlakway zay a dərev na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. Ka təra ha Yesu ndo mətsəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təbəŋ ŋgay hay. Mbəlom kə zla bambaz ŋgay, kə bər ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹ Mbəlom mâ vəlakum gədaŋ mə wu ŋgwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ŋgay mə nəkway tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kâ gakwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambaday a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dərəwel nakay hərwi məvələkum gədaŋ. Neŋ faya na gakumeye naha amboh, pum bazlam neheye a dərev kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweŋ tsa. ²³ Sərum ha, malamar kway Timote neŋgeye ma daŋgay sa bay. Tadə kə ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye məzəbakumaw dərə aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumətay ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərma. ²⁵ Mbəlom mâ pa ŋgama ka nəkurom tebiye.

‡ 13:11 Zəba Levitik 16.27. § 13:12 Zəba Yuhana 19.17-20.

Derewel nakə Yakuba a watsa aye Məfələkwe

Mə dərewel i Yakuba na, matətike ta məvələ gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye maŋgəna gər eye ka məndzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa dərewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikateye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya məndze bəŋbəŋ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeŋ aye: Dəretsətseh i məndzibəra (1.2-4), mawudə matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawudə mäge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəslay ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka mäge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada məndze bəŋbəŋ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa dərewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadateye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

Mətsike me

¹ Neŋ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka məndzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

² Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye kurom ha, ta ndzakum a gər na, dərev kurom mâ ŋgwasə haladzay, ³ hərwi ka sərūm ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səmumay naha a mədze nakə ta dziye kurom ha aye na, ka ndzum-eye bəŋbəŋ lele. ⁴ Ndzum bəŋbəŋ hus ka mandəve eye hərwi ada ka tərumeje masəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada

wuray mâ kətsakum bay, wu nakə lele bay aye mâ ge andaya mə dərev kurom bay.

⁵ Tadə ndoweje mə walaŋ kurom metsehe ŋgay andaya hala bay na, mâ tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ vəlay. Mbəlom a vəlawə kwa a way tə dərev ŋgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedek ma vəlije metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶ Ane tuk na, tadə ndoweje ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, mâ sər ha ta dedek Mbəlom ma vəleye, mâ dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo aye na, neŋgeje andza dəloy nakə wekit wekit mətasl a bəl kwa a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷ Slala i ndo nakay andza niye mâ dzala mə gər ŋgay Bəy Maduweŋ ma vəleye wu bay, ⁸ hərwi mədzal gər ŋgay sulo sulo ka Mbəlom, mədzele gər ŋgay ka wu nəte bay.

Ndo i mətawak hay ta ndo i zlele hay

⁹ Ndo nakə mətawak eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasə hərwi Mbəlom ka səkah ha. ¹⁰ Ndo nakə zlele eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasə dərmak hərwi Mbəlom kə ma ha ka dala. A sər ha na, ma dziye andza məvurze i guzer nakə a bəta bəse aye. ¹¹ Pat kə zla faya abəra ŋgulak na, ma kuliye ha guzer, məvurze hay ta kutsiye ada məle tay kə nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tə məsler ŋgay hay tebiye andza guzer neheye tə bəta kəriye tsa aye.

Mbəlom ma dziye ha ndo bay

¹² Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə a səmay naha a mədze neheye tə dza ha aye. Kə səmay a mədze neheye na, Mbəlom ma vəleye magogoy ŋgay, andza məgwedə sifa nakə a gwad ma vəliye a ndo neheye a wudə tay ha aye.

¹³ Tadə masəpete kə ndzay a gər a ndoweje na, mâ gwad «Maa səpat ga na Mbəlom» bay hərwi ndəray ma sliye masəpete Mbəlom ka mäge mənese bay, ada Mbəlom a səpat ndo a mənese bay dərmak. ¹⁴ Kwa way a ge mənese na, ta bor i bo ŋgay nakə lele bay a səpat na ka mäge mənese aye. ¹⁵ Wu neheye lele bay a dzala mə gər ŋgay aye, ma dəba i məndze tsekweŋ na, ma giye parakka. Mezeleme

niye ka sakah haladzay na, ma diye ha a mämäte. ¹⁶ Malamar ga neheye na wudä kurom haladzay aye, ndaray mâ vakum gər bay. ¹⁷ Wu neheye ngwalak eye tebiye ti yaw abära ka tæv i Mbälom, wu neheye lele eye na, i Mbälom Bəba kway nakə a ge pat tə wurzla hay aye. Mbälom na, a mbədə bay, a mbədə andza pat nakə a mbədə ma gəriye kurom ha a ləvonj aye bay. ¹⁸ A vələkway sifa tə bazlam ngay dedek eye. A ge niye na, tə dārev hərwi ada kâ tərakwa kurre eye hay mə walañ i wu neheye a ge aye.

Pumay zləm a bazlam i Mbälom ada gum wu nakə a tsik aye

¹⁹ Malamar ga neheye na wudä kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay anañ aye: Ndzum tsezlezlenjje ka məpay zləm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, kâ tsik me bəse tsa bay, zla həlay eye təday ada kâ ge mevel bəse bay dərmaç, ²⁰ hərwi ndo nakə ma giye mevel aye na, ma sliye faya mäge wu nakə a yay a gər a Mbälom aye bay. ²¹ Hərwi niye, zlum na wu neheye lele bay tebiye abära mə dārev kurom, kâ gum mezeleme sa bay. Rəhum ha gər kurom ka dala kame i Mbälom, ada pumay zləm a bazlam nakə a pa a dārev kurom aye. Bazlam nakay na, gədañ ngay andaya mətəme ha məsəfəre kurom.

²² Kâ tərur ndo məpay zləm a wu nakə Mbälom a tsik aye dəkdək bay, gum wu nakə a tsik aye dərmaç. Ndo nakə a pay zləm dəkdək tsa kə ge na faya məsler eye bay na, a vay gər a bo ngay. ²³ Tadə ndoweye a pay zləm a bazlam nakay ada kə ge wu nakə a tsik aye bay na, neñgeye andza ndo nakə a zəba ka dāre ngay mə malam, neñgeye kəkay na, a ngatay. ²⁴ A zəba ka dāre ngay lele na, a ye ngway. Neñgeye kəkay na, a mətsa ha gər tə mazəbe ngay. ²⁵ Ndowneye ka zəba dāre a bazlam i Mbälom mapala eye, kə ge ha məsler tə wu nakə a tsik aye na, Mbälom ma piye faya ngama. Mâ pay zləm dəkdək tsa ada mâ mətsa ha gər bay. Ane tuk na, düh mâ rəhay ha gər. Mbälom ma piye faya ngama hərwi bazlam nakay mapala eye ngwalak eye, neñgeye gədañ eye hərwi mətəme kway ha abära mə mezeleme.

²⁶ Tadə ndoweye kə dzala neñgeye ndo məpay bəzay a Mbälom, kə gay metsehe a dərneh ngay bay faya ma tsikiye wu neheye lele bay aye huya na, a vay gər a bo ngay, məpay bəzay a Mbälom ngay niye ma giye ngama kwa tsekwenj bay. Bazlam ngay neheye faya ma tsikiye ta təra kəriye. ²⁷ Məpay bəzay a Mbälom ta lele eye nakə a yay a gər a Mbälom aye na, məgatay gər a wur mətawak hay, a madakway i ngwas neheye faya ta siye dāretsətseh aye. Mâ gay metsehe a bo ngay hərwi ada wu i mändzibəra neheye lele bay aye tã ye ha a mezeleme bay.

2

Ndo hay tebiye kame i Mbälom na, nətə

¹ Malamar ga hay, nəkurom na, ka dzalum ha ka Bəy Maduwenj kway Yesu Kəriste. Neñgeye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta məzlač, ka ngatakway a Mbälom na, ma neñgeye. Hərwi niye, kâ ngənum ha ka bo abära ndo hay bay. ² Ağəna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye tə le aye, a pa wu a wur həlay neheye tə vəd ta gura eye, a ye naha a məhay gər kurom. Ndo nged na, mətawak eye peteked ngay neheye ka bo aye lele bay. ³ Nəkurom ka dəslumay ha gər na, a ndo nakə a pa ka bo peteked neheye tə le aye, ka gwadumay: «Amboh, dara, ndza ka dzañga ngwalak eye.» Ndo nakə mətawak eye na, ka gwadumeye: «Lətse mələtse» kəgəbay ka gwadumeye «Ndza kənañ ka dala.» ⁴ Tadə ka gum andza niye na, ka ngənum tay hay ka bo abära ndo hay bədaw? Ka gumay sariya a ndo nətə mə walañ i ndo niye hay bədaw? Wu neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵ Malamar ga neheye na wudä kurom haladzay aye, tsənum lele, ka sərur təbədew Mbälom a pala ndo neheye mətawak eye ka mändzibəra aye na, hərwi ada tã pa mədzal gər ka Yesu Kəriste ada tã huta zlele nakə dedek eye, a pala tay hərwi ada tã fələkwa a Bəy i Mbälom nakə a gwad ma zliye, ma vəliye a ndo neheye ta wudä na aye. ⁶ Ane tuk na, nəkurom düh faya ka kəsumeye tay ha ndo i mətawak hay. Maa gawakum dāretsətseh na, ndo i zlele hay na

gwad dūh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nateye. ⁷ Maa tsik wu nakə lele bay aye ka mæzele ŋgwalak eye i Yesu Kəriste nakə tə zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwad: «Wudā ndo i maged yak dərma andza ka wudā na gər yak.*» ⁹ Ane tuk na, tadə ka ŋənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka rəhumay ha gər bay aye.

¹⁰ Kwa tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nate ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza mægwede kə nas tebiye.

¹¹ Hərwi Mbəlom nakə a gwad: «Kā ge madama bay†» aye na, a gwad, «Kā kəd gər i ndo bay‡» dərma, ane tuk na, tadə ka kəd ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye. ¹² Hərwi niye faya na gwadakumeye, sərūm ha, mə wu neheye ka tsikumeye ada mə wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye tadə nəkurom ka rəhumay ha gər a bazlam nakay gədan ŋgay andaya mətəme kurom ha aye. ¹³ Tadə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay dərma. Ane tuk na, tadə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Mape mædzal gər ka Yesu ta mæge mæsler

¹⁴ Malamar ga hay, tadə ndoweye kə tsik tə bazlam kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma kəkay? Mædzal ha andza nakay na, ma təmiye ha bay. ¹⁵ Agəna siye i ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay andaya, peteked andaya fataya bay, may a wur fataya dərma. ¹⁶ Tadə ndo mə walaŋ kurom a gwadatay: «Dum tə zay. Mbəlom mâ vəkum peteked ta wu mənday», ane tuk na, kə vələtay wu bay na, ŋgama eye

mey? ¹⁷ Mædzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Tadə ndoweye kə gwad kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge mæsler ŋgwalak eye bay na, mædzal gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

¹⁸ Agəla ndoweye ma gwadiye «Ndo ŋged faya ma dzaliye ha ka Mbəlom, ndo ŋged faya ma giye mæsler ŋgwalak eye.» Na mbədəye faya na, bəzeŋ ha ma kəkay nakə faya ka dzaliye ha ka Mbəlom aye ada faya ka giye mæsler ŋgwalak eye bay. Ada neŋ na bəzakeye ha mæsler ga neheye ŋgwalak eye hərwi ada kə ŋgatay neŋ faya na dzaliye ha ka Mbəlom. ¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nate ŋwen. Ka ge lele. Kwa məsəfəre neheye lele bay aye ta dzala ha dərma, ada hərwi niye faya ta dzadzariye.

²⁰ Nəkar ndo i matərakahaŋ! A saka tā daka ha mædzal gər ka Mbəlom ze mæge mæsler ŋgwalak eye na, ma giye ŋgama bay na, ka sər təbədəw? ²¹ Bəba tətə kway Abraham a təra tsədanŋa kame i Mbəlom na, ta tsəved waray? A təra tsədanŋa na, tə wu nakə a ge aye bədəw? A zla wawa ŋgay Izak məkəday naha a Mbəlom. ²² Anəke ka sər ha mædzal ha ka Mbəlom ada ta mæge mæsler ŋgwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha andza niye na, kə vələy ha dərev ŋgay peteh a Mbəlom. ²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay.Š» Tə zalay «dzam i Mbəlom.» ²⁴ Ka sərūm ha na, ndo a təra tsədanŋa kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge mæsler ŋgwalak eye hay aye dərma bəna ta mædzal gər dekdek bay.

²⁵ Ta Rahab ŋgwas mæge madama bəbay andza niye. Ndo məsləre i Yahuda ti ye a gay ŋgay na, ka dzəna tay ha. Kə datay ha tsəved mekeleŋ eye hərwi ada tā təma. Hərwi mæsler ŋgay nakə a ge andza niye aye na, ka təra ndo tsədanŋa eye kame i Mbəlom.*

²⁶ Andza niye, tadə məsəfəre ki yaw abəra ma ndo na, ndoweye niye kə mət. Mædzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Tadə ndoweye kə ge mæsler ŋgwalak eye hay bay na, mædzal gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

* **2:8** Levitik 19.18. † **2:11** Madayaw abəra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18. ‡ **2:11** Madayaw abəra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17. § **2:23** Madazlay i wu hay 15.6. * **2:25** Zozowe 2.1-21.

3

Gumay metsehe a dərneh kurom

¹ Malamar ga hay, kâ tərüm tebiye kurom eye ndo matətike tay ha ndo hay bay. Sərüm ha nəmay neheye nəmaa tətikateye a ndo hay aye ta gameye sariya ma ziye i ndo siye hay.

² Nəkway tebiye faya ka gakweye mənese. Tadə ndoweye faya ma tsikiye me ze mäge mənese na, neŋgeye ndo i dedək. Kə sla da məgay metsehe a bo ŋgay. ³ Dzalum ka pəles təday. Ka pakway bəre a bazlam a pəles na hərwi ada mâ rəhakway ha gər ada ma zəŋgaliye tsəved nakə a sakway aye. ⁴ Zəbum ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Kwa tadə bagwar eye hay bəbay ada mətasl faya ma vəzliye ta gədaŋ ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe tə wuye andaya tsekweŋ hərwi ada mâ ye a təv nakə a say aye. ⁵ Dərneh i ndo na, andza niye dərma. Kwa neŋgeye tsekweŋ bəbay na, ma sliye mədəslay ha gər a bo tə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweŋ na, ma təmiye kəsaf bagwar eye tebiye təlmed təlmed. ⁶ Dərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i mändzibəra na, mə dəma, mə bo kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha məsəfəre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

⁷ Ndo hay ta sliye faya məgay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, dīyən hay, dədəcə hay ada tə kələf dərma. ⁸ Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya məgay metsehe a dərneh bay. Neŋgeye na, wu nakə lele bay aye. A sla faya mändze səkeffe bay. Neŋgeye maraha eye ta muwar nakə ma kədiye ndo aye. ⁹ Ta dərneh na, ka zambadəkweye ha a Mbəlom Bəba kway, ada ka vələkweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzəkit bo ŋgay aye dərma. ¹⁰ Bazlam i mazambadəy a Mbəlom ta mävəle mezeleme a ndo a yaw mə hud i bazlam eye nətə. Malamar ga hay, mâ təra andza niye bay. ¹¹ Yam nakə a tsəhən aye ta yam nakə hərwak hərwak aye ta ŋgəzaweye ma bədiyem eye nətə dāw? ¹² Malamar ga hay, sərüm gurov ma sliye faya məwe tetədəc dāw? Werepezl ma

sliye faya məwe gurov dāw? Yam nakə a tsəhən aye na, ma ŋgəzaweye yam nakə a tsəhən bay aye bay.

Metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye

¹³ Ndo i metsehe andaya mə walaŋ kurom dāw? Ndo i ndaraw andaya dāw? Mâ bəzay ha metsehe ŋgay ta mäge məsler ŋgwalak eye hay ada mâ hənə ha gər ŋgay ka dala. ¹⁴ Agəna nəkurom sələk eye, ada dərev kurom dūwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye dəkdek tsa dərma. Tadə kə ge andza niye na, kâ ŋgalakum bay ada kâ rawum me ka dedək bay. ¹⁵ Slala i metsehe niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay, nakay na, i mändzibəra. Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dəma bay, wu i ndo zezən hay, a yaw mə həlay i Fakalaw. ¹⁶ Tadə ndo hay sələk eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay eye dəkdek na, wu hay ta diye ka bo ta tsəved eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaweye dərma.

¹⁷ Ane tuk na, metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, wal. Neŋgeye na, tsədaŋŋa, a vəl mändze zay mə walaŋ i ndo hay, neŋgeye ləfedede, a sara ha gər toŋgwa toŋgwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, məsler ŋgwalak eye huya, a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo bay, dərneh mə bazlam ŋgay sulo təbey. ¹⁸ Ndo neheye ta wudə mändze zay aye na, faya ta dzəniye siye i ndo hay ka məhute mändze zay. Wu nakə faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta sləga wu a guvah ada tə dza wu nakə a ndzohw aye.

4

Kâ gum dzam ta mändzibəra bay

¹ Mətsal bo tə matəre mə walaŋ kurom na, a yaw məŋgay? Na gwad hərwi nakə bor i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mə nəkurom aye.

² A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, nəkurom maləva bo eye ka məkədə ndo hay. Ka gumeye dəre ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya məhute bay. Hərwi niye faya ka tərumeye ada faya ka tsalumeye bo mə walaŋ kurom aye. Ka hutumeye wu nakə a sakum aye bay hərwi ka tsətsahum ka Mbəlom hərwi ada mâ vələkum bay.

³ Kwa tadā ka dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada m̄a vəlakum, ma vəlakumeye bay hərwi ka dūwulumay me ta tsəved lele aye bay, ka tsətsahum wu neheye ka gum faya dāre aye.

⁴ Nəkurom ka tərūm andza ŋgwas neheye faya ta giye madama aye. Sərūm ha, tadā ndoweye ka wudā wu i mändzibəra na, neŋgeye ndo m̄ane dāre i Mbəlom. Ndo nakə a say məpay bəzay a wu i mändzibəra aye na, ka təra ndo m̄ane dāre i Mbəlom.

⁵ Nəkurom ka dzalum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, ka təra wu kəriye daw? A gwad: «Məsəfəre nakə Mbəlom a pa a bo kway aye na, sələk eye.» ⁶ Sa na, ma vəlakweye ŋgama nakə a ze wu tebiye aye. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, «Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ŋgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁷ Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səmunay naha a Fakalaw, ma hwayakumeye. ⁸ Həndzədum ka təv i Mbəlom, ma həndzədiye tə nəkurom dərma. Nəkurom neheye faya ka gumeye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədza gər sulo sulo aye, zlum na mezeleme abəra m̄a dārev. ⁹ Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kā ŋgwasum dūh bay, tuwum. Dərev kurom m̄a ŋgwas sa bay, ane tuk ndzum tsokodokkwa. ¹⁰ Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada m̄a səkah kurom ha.

Kā gum sariya ka ndo bay

¹¹ Malamar ga hay, kā tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərma. Azlakwa tadā faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dekdek tsa. ¹² Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nətə ŋgweŋ. Ndo m̄age sariya na, neŋgeye nətə ŋgweŋ. Maa sla mətəme tay ha ndo hay na, neŋgeye nətə. Maa sla mədze tay ha

na, neŋgeye nətə ŋgweŋ. A nəkar, ka dzala nəkar na, way nakə ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kā dəsłumay gər a bo bay

¹³ Pumay zləm a wu nakə na tsikiye, nəkurom neheye faya ka gwadumeye: «Bəgom kəgəbay tədə na, nəmaa diye a wuzlah gay, nəmaa ndziye m̄a dəma məve nətə hərwi məhute suloy haladzay.»

¹⁴ Ane tuk na, nəkurom na, ka sərūm wu nakə ma giye bo tədə aye bay. Məsəfəre kurom na, andza makukulek nakə mändze tsekweŋ ka ŋgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵ Ka gwadumeye dūh na: «Tadā kə yay a gər a Mbəlom na, nəmaa ndziye tə dāre, nəmaa giye wu nakay kəgəbay wu taday.» ¹⁶ Ane tuk na, faya ka ŋgalakumeye, ka ŋgalakumeye tə bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Məge andza niye lele bay.

¹⁷ Andza niye sərūm ha na, ndoweye a sər m̄age ŋgwalak ada kə ge na bay na, kə ge mənese.

5

Nəkurom ndo i zlele hay, gum metsehe

¹ Gum metsehe nəkurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hərwi dāretsətseh neheye faya ta həbiye kurom aye. ² Zlele kurom hay ta ze, peteked kurom hay bəbay mətul hay ta nda. ³ Gura kurom hay ta suloy kurom na, reŋgez kə nas tay ha, reŋgez ma makumeye ha mənese hərwi nəkurom həzay eye. Bo kurom ma ta nasiye dərma, andza ta fəkiye ta ako. Ka hayumay gər a zlele a həlay nakay anaŋ mändzibəra mazlambar ma ndəviye aye. ⁴ Ka vumatay gər a ndo neheye tə ge məsler ma guvah kurom aye, ka vəlumatay wu i merəbe tay bay. Tsənum kəkay nakə faya ta tuweye naha bo a Mbəlom hərwi ada m̄a dzəna tay ha aye. Ndowneye neheye tə gakum məsler aye na faya ta tuwiye ada Bəy Maduweŋ Mbəlom Gədaŋ eye faya ma tsəniye.

⁵ Ka ndayum bəra tə zlele kurom ka mändzibəra, ka pumay bəzay na, wu neheye tə yakum a gər aye. Ka ndawum wu mənday haladzay, ka gəlawum tetəp tetəp

* 4:6 Dzeke hay 3.34.

andza sla nakə ta kədiye. ⁶ Ka gəsüm tay ha ndo neheye ta gakum wuray bay aye a sariya, ka kədum tay ha. Nəteye na, ta ge fakuma gədaŋ bay.

Zlum ŋgatay ada dūwulum me

⁷ Malamar ga hay, zlum ŋgatay hus a həlay nakə Bəy Maduweŋ ma maweye fakwaya aye. Zəbum ka ndo məfəte hay təday. Ndo məfəte na, ma həbiye wu i guvah ŋgay hay ta məzle ŋgatay. Ma həbiye na, ka madazlay i makurre i yam məpe hus ka maduk i duk i yam nakə tsiy ma piye sa bay aye. ⁸ Nəkurom dərmak, zlum ŋgatay. Ndzum 6əŋ6əŋ hərwi pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway mazlambar faya ma ndisleweye.

⁹ Malamar ga hay, kâ guŋguzum wuray a bo bay hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay. Tsənum, ndo nakə ma giye sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, neŋgeye malətsa eye ka həlay məged.

¹⁰ Malamar ga hay, dzalum ka ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə tsik me ta məzele i Mbəlom aye. Ta sa dəretsətseh ada ta zla ŋgatay. Nəkurom dərmak, zlum ŋgatay andza nəteye. ¹¹ Zəbum, ndo neheye Mbəlom a pa fataya ŋgama hərwi nakə tə səmay naha a dəretsətseh aye. Ka tsənum labara i Zob nakə a səmay naha a wu hay ahəl nakə dəretsətseh a ndzay a gər aye.* Ma dəba eye na, ka sərum ha wu nakə Mbəlom a vəlay aye.† Ta dedek Mbəlom na, a sakay naha a ndo hay, ma gateye ŋgwalak.

¹² Malamar ga hay, bazlam bagwar eye anaŋ: Mə wu hay tebiye na, kâ mbađum bay. Kâ mbađum ta magərmbəlom bay, kâ mbađum ta dala bay, kâ mbađum tə wu mekelen eye bay. Lele na, ayaw kurom mâ ndza ayaw. A'ay kurom mâ ndza a'ay. Tsikum andza niye hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay.

¹³ Tadə ndo andaya mə walaŋ kurom faya ma siye dəretsətseh na, mâ dūwulay me a Mbəlom. Tadə ndo andaya mə walaŋ kurom dərev ŋgay faya ma ŋgwasiye na, mâ gay naha dəmes a Mbəlom, mâ zambađay.

¹⁴ Tadə ndo andaya dəvats eye mə walaŋ kurom na, mâ zalatay a madugula i ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay hərwi ada tâ fada faya mal ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu ada tâ dūwulay me a Mbəlom hərwi ŋgay. ¹⁵ Tadə ka dūwulay me a Mbəlom ada kə dzala ha Mbəlom kə tsəne mađuwule me ŋgay na, ma dzəniye na. Bəy Maduweŋ ma mbəliye ha. Tadə kə ge mezeleme na, Mbəlom ma pəsay ha dərmak.

¹⁶ Hərwi wu nakay, neŋ faya na gwadumeye, dūm ha a bo mezeleme kurom hay mə walaŋ kurom nəte nəte, ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ndo siye hay dərmak hərwi ada Mbəlom mâ təma kurom ha. Mađuwule me i ndo nakə tsədaŋŋa kame i Mbəlom aye na, gədaŋ eye haladzay. ¹⁷ Dzalum ka Eliya nakə ahəl niye aye. Neŋgeye na, ndo andza nəkway. Ka dūwulay me a Mbəlom tə dərev ŋgay peteh hərwi ada yam mâ pa bay.‡ Yam kə pa ka dala niye bay məve mahkar ta kiye məkwa. ¹⁸ Ma dəba eye na, a dūwulay me a Mbəlom hərwi ada yam mâ pa sa. Mbəlom a paw yam ada wu hay ta ndzohwaw dərmak.§

¹⁹ Malamar ga hay, tadə ndoweye mə walaŋ kurom kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom, tsa na, ndo ki ye kə ma ahaya ka tsəved na, ²⁰ sərum ha ndoweye nakə ka dzəna ndo i mezeleme hərwi ada mâ gər ha mezeleme aye na, ma təmiye ha ndo i mezeleme niye abəra ma mədahaŋ. Kwa tadə mezeleme ŋgay haladzay bəbay na, Mbəlom ma pəsay ha.

* **5:11** Zob 1.1-2.10. † **5:11** Zob 42.10-17. ‡ **5:17** Zəba mə 1 Bəy hay 17.1. § **5:18** Zəba mə 1 Bəy hay 18.1, 41-46.

Makurre i d̄erewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa d̄erewel na, a ndo məpe mädzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay d̄aretsətseh.

Piyer a watsa hərwi məvəlatay gədan̄ ka məpe mädzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mädzal gər aye, a vəlatay gədan̄ ka mändze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A d̄atay ha a ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu (2.4–10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mädahan̄. Mədok i ndo məpe mädzal gər hay na, nən̄geye (4.12–19). Ma mändze mə walan̄ i ndo hay na, mawudə bo, məhəne ha gər nəte ta nəte a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved̄ ngwalak eye (5.1–7; 1.22–2.3). Slala i mändze andza nakay na, faya ma d̄ateye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya mətsədə tay a ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu bay.

Mətsike me

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, nən̄ Piyer, ndo i maslan̄ i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka ngənum gər kuye kuye, nəkurom anəke mandza eye madurlon̄ eye hay ka dala i Pōntus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini aye. ² Kurre ahəl niye 6a Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata təre ndo ngay hay ta gədan̄ i Məsəfəre ngay hərwi ada k̄a

rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada t̄a gwatsaka fakuma bambaz ngay. Niye na, ka tərumeye tsədan̄ja kame i Mbəlom.

Mbəlom mə səkah ha məpe fakuma ngama haladzay ada mə vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³ Zambadəkway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduwen̄ kway Yesu Kəriste hərwi ka gəkway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wedeye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a lətsew abəra ma mädahan̄ aye. Hərwi niye ka sərakwa ha ka lətsakwaweye abəra ma mädahan̄ dərma. ⁴ Ka sərakwa ha ka hutakweye wu nakə ngwalak eye Mbəlom ma vələkweye a nəkway ndo ngay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliye andza guzer bay. ⁵ Nəkurom neheye ka pum mädzal gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədan̄ ngay hərwi ada ndo hay tebiye t̄a sər ha parakka, ahəl nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶ Hərwi niye ngwasum haladzay. Kwa tadə faya ka sumeye d̄aretsətseh ta tsəved̄ wal wal a həlay tsekwen̄ bəbay na, ngwasum haladzay. ⁷ Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mädze ha nən̄geye lele d̄aw. Andza niye dərma məpe mädzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, a ze gura ada ta d̄ziye ha dərma. Mədze niye faya ta d̄ziye kurom ha aye na, hərwi ada t̄a ngatay a mädzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, ka dzalum ha tə d̄arev kurom peteh. Hərwi niye, ahəl nakə Yesu Kəriste ma maweye na, ndo hay ta d̄əslakumeye ha gər, ta zambadəkumeye, ta vələkumeye məzla6. ⁸ Kwa ka ngatumay a Yesu Kəriste tə d̄are kurom zuk bay bəbay na, ka wudum na tsiy. Kwa ka ngatumay anəke bay bəbay na, ka dzalum ha faya. Hərwi niye d̄arev kurom maraha eye ta mən̄gwese haladzay, ndo ma sliye faya matəkəre bay tebiye. ⁹ Ka hutum mən̄gwese niye na, hərwi Mbəlom ma təmiye kurom

ha. Nakay na, magogoy i mædzal gær kurom nakæ ka pum ka Yesu aye.

¹⁰ Ahæl niye na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom ta ræzlay a gær a mapæle ma kækay nakæ Mbælom ma tæmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbælom a gwad ma vëlakumeye na, ta dätay ha a ndo hay kurre. ¹¹ Mæsëfære i Kæriste nakæ mæ dærev tay aye kæ dätay ha kurre, a gwadätay: Kæriste ma siye dæretsätseh, ma dæba eye na, ma hutie mædæslay ha gær nakæ ndo hay ta dæslay gær aye. Ndo i maslan i Mbælom neheye ta pëla hærwi ada tã sær ha wu neheye ma giye bo na, ahæl waray ada ma tæriye na, ma kækay. ¹² Mbælom a dätay ha ka bo abæra, mata ngatay a wu neheye na, næteye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anæke ndo neheye faya ta dækumeye ha Labara Ngwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tæ tsikakum na, ta gædan i Mæsëfære Tsædanja eye nakæ Mbælom a slæraw mæ mbælom aye. Kwa gawla i Mbælom hay bæbay a satay mæsære wu neheye hay dærmak.

Ndo hay ta ge wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye

¹³ Hærwi niye, lævum ha bo ta mædzal gær kurom na, ka mæge mæsler i Mbælom. Gumay metsehe a bo kurom lele, pum mædzal gær kurom ka ngwalak i wu nakæ Mbælom ma vëlakumeye pat nakæ Yesu Kæriste ma maweye aye. ¹⁴ Gæsumay me a Mbælom huya andza wawa neheye tæ gæsawatay me a bæba tay hay aye. Ahæl niye, ka særum bazlam i Mbælom zuk bay na, ka pumay bæzay a wu nakæ lele bay aye. Anæke kã mum a dæma sa bay. ¹⁵ Mbælom nakæ a zalakum kã tærum ndo ngay hay aye na, nengeye tsædanja. Nækurom dærmak tærum tsædanja mæ wu nakæ faya ka gumeye tebiye. ¹⁶ Hærwi tæ watsa mæ Derewel i Mbælom, a gwad: «Tærum tsædanja, hærwi nej tsædanja.*»

¹⁷ Ahæl nakæ faya ka dūwulumay me a Mbælom aye na, ka zalawumay Bæba. Kæ ge andza niye na, ræhumay ha gær. Mede kurom mæ ge lele a hælak nakæ nækurom ka mændzibæra aye hærwi nengeye a ge sariya a ndo na, ka wu ngay nakæ a ge aye. ¹⁸ Ka

særum ha Yesu ka mbæda kurom ahaya tsælok abæra mæ kule i bæba kurom neheye a ge ngama bay ta tætikakum aye. A mbæda kurom ahaya abæra mæ kule niye na, tæ wu nakæ andza suloy ma nasiye aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a tæma kurom ahaya na, tæ bambaz i Yesu Kæriste nakæ a ze wu hay tebiye aye. Nengeye a ndzækit bo na, andza vo'ar i tæban wawa eye nakæ tæ kæday a Mbælom mænese kwa tsekwen andaya faya bay tebiye. ²⁰ Kurre ahæl niye Mbælom kæ ge mændzibæra zuk bay aye na, 6a kæ zla na. Ka mændæve i mændzibæra nakæ anæke ma ndæviye aye na, Mbælom a dækum ha parakka, hærwi ada mæ tæma kurom ha. ²¹ Ka dzalum ha ka Mbælom na, hærwi ngay nakæ a tæma ahaya abæra ma mædahan ada a vëlay mæzla6 aye. Andza niye, ka pum mædzal gær kurom na, ka Mbælom ada ka særum ha nengeye ma tæmiye kurom ha.

Wudum bo

²² Ka tærum tsædanja na, hærwi nakæ ka ræhumay ha gær a wu neheye dedek Mbælom a dæ ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bæzay a Mbælom aye. Faya na gwadækumeye: Wudum bo huya tæ dærev kurom tsædanja peteh. ²³ Særum ha, ka wum bo wedeye na, ta gædan i bazlam i Mbælom nakæ ma væliye sifa a ndo hay ada ma nasiye dæda bay aye. Ka tærum Wawa i Mbælom nakæ dæda nengeye ma mætiye bay aye. Nengeye na, andza nækway neheye ka mætakweye aye bay. ²⁴ Tæ watsa mæ Derewel i Mbælom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzækit bo na, andza guser.

Mæle tay a ndzækit bo andza mævurze. Guser kæ kula na, mævurze ngay eye a kalawa.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbælom na, ma ndziye ka tor eye.†»

Bazlam i Mbælom niye na, Labara Ngwalak eye nakæ tæ dækum ha aye.

2

Mbælom a pala kurom na, hærwi ada kã tærum i ngay

* 1:16 Levitik 19.2. † 1:25 Ezay 40.6-8.

¹ Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kâ vumatay gər a ndo hay bay, dərneh mâ ge mə bazlam kurom sulo bay, kâ gum dərə ka wu i ndo hay bay, kâ ɲgəlumay bəzay a ndo bay. ² Tərüm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wudā məse wah pat pat. Andza niye, nəkurom dərmaḱ wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada kâ gəlum ada Mbəlom mâ təma kurom ha tebiye. ³ Andza niye dedek, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweɲ Mbəlom na, neɲgeye lele.*»

Ndo məpe mədzal gər hay na, nəteye i Mbəlom

⁴ Həndzədum ka təv i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste. Neɲgeye na, kwar nakə ma vəliye sifa aye. Ndo hay tə kal ha, tə gwad mə gər tay neɲgeye wu nakə ma giye ɲgama bay aye. Duh neɲgeye na, kwar lele eye nakə Mbəlom a zla, a ze kwar hay tebiye. ⁵ Nəkurom dərmaḱ, tərüm andza kwar neheye ta sifa aye hərwi ada Mbəlom mâ həl kurom, mâ dəzl ha gay nakə Məsəfəre ma ndziye mə dəma aye. Ma təriye kurom ha ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hərwi ada kâ gumay məsler tə dərev kurom peteh. A yay a gər andza niye hərwi Yesu Kəriste. ⁶ Hərwi niye tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Tsənum! Na zla ɲgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha gay aye,
na piye na a gəma i Siyoɲ.
Na dəzliye faya gay ga.

Ndo nakə kə dzala ha aye na,
wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.†»

⁷ Nəkurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu ɲgwalak eye. Ane tuk na, hərwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye təbey. Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad:

«Kwar nakə ndo mədəzle gay hay tə zla, tə kal ha aye na,
azlakwa ɲgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha aye duh.»

⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa na, tə gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo ta dəfiye hərwi ɲgay aye.‡»

Ta ndəfiye faya sik na, hərwi nakə ta kərah bazlam i Mbəlom aye. A ge bo andza nakay na, hərwi ka madazlay na, a say a Mbəlom andza niye.

⁹ Nəkurom na, slala nakə Mbəlom a zla aye. Nəkurom ka tərüm ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom neheye ta geye məsler a Bəy bagwar aye, nəkurom na, slala nakə Mbəlom a pa na hərwi ɲgay aye. Nəkurom na, slala i Mbəlom i ɲgay eye ɲgway. A zalakum, a həla kurom ahaya abəra ma ləvoɲ, a pa kurom a dzaydzay ɲgay nakə a ze kwa wu hay tebiye aye hərwi ada kâ düm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁰ Ahəl niye na, nəkurom ndo i Mbəlom hay bay. Ane tuk na, anəke nəkurom ka tərüm ndo ɲgay hay. Ahəl niye na, ka gumay mə bo a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo, ka təmum na tuk.

Tərüm ndo məgay məsler a Mbəlom

¹¹ Dzam ga neheye na wudā kurom hal-adzay aye, mâ mətsakum gər bay, nəkurom ka məndzibəra na, mbəlok hay, gay kurom andaya kənaɲ bay. Hərwi niye neɲ faya na gəməye amboh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, kâ gum sa bay. Hərwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha məsəfəre kurom. ¹² Anəke nəkurom na, mandza eye mə walaɲ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Gumay metsehe a məndze kurom lele huya hərwi ada kwa tadə ta tsik fakuma wu nakə lele bay aye na, ta ɲgateye a wu neheye lele faya ka gəməye pat pat aye ada ta zambadəye a Mbəlom pat nakə ma deyeweye ka təv tay aye.

¹³ Nəkurom neheye ka wudum Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye na, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. Rəhumay ha gər a bəy bagwar eye nakə a ləva ndo hay tebiye aye. ¹⁴ Rəhumatay ha gər a bəy i dala neheye bəy bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, hərwi ada tā gatay dərətsətseh a ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye ada ta zambadəteye a ndo neheye faya

* **2:3** Dəmes hay 34.9. † **2:6** Ezay 28.16. ‡ **2:8** Zəba mə Dəmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dəfiye faya hərwi ta kərah mədzal ha ka bazlam i Mbəlom, ada ma ta ndzatay a gər nakay.

ta giye ɲgwalak aye. ¹⁵ A say a Mbəlom na, gum wu nakə ɲgwalak aye hərwi ada ndo i matərahəŋ hay, nəteye neheye tə sər wuray bay faya ta ɲgəlakumeye bəzay aye, t̄a dərəzl ka bazlam. ¹⁶ Tərūm na, andza ndo neheye nəteye tə ləva gər tay aye. Ane tuk na, ka dzalum anəke nəkurom ka ləvum gər kurom, ka slumeye faya məge mənese na, andza niye bay. Ndzum məndze i ndo məgay məsler a Mbəlom hay. ¹⁷ Rəhumatay ha gər a ndo hay tebiye, wudum siye i malamar kurom neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye. Dəslumay ha gər a Mbəlom, rəhumay ha gər a bəy bagwar eye dərma.

Pumay bəzay a mede i Yesu Kəriste

¹⁸ Neŋ faya na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka gumeye məsler i ndo siye hay aye, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay. Rəhumatay ha gər tə dərēv kurom peteh. K̄a rəhumatay ha gər na, a ndo neheye faya ta gakumeye ɲgwalak aye dəkdek tsa bay. Rəhumatay ha gər kwa a ndo neheye faya ta gakumeye wu nakə lele bay aye. ¹⁹ Hərwi niye tadə ka səməumay naha a dərētsətseh nakə faya ta gakumeye kəriye hərwi ka pum mədzał gər kurom ka Mbəlom aye na, lele. Kwa tadə ka gum wuray bay na, niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ²⁰ Tadə ka gum mənese, ada tə ndaḅa kurom faya na, kwa tadə ka səməumay naha a dərētsətseh na, mata zambadakum na, way? Ane tuk na, tadə tə gakum dərētsətseh hərwi ɲgwalak nakə ka gum aye ada ka səməumay naha na, ka gum niye na wu nakə lele a yay a gər a Mbəlom aye.

²¹ Mbəlom a zalakum hərwi məge andza nakay. Hərwi bo i Yesu Kəriste eye tə gər ɲgay kə sa dərētsətseh hərwi kurom. Neŋgeye a dākum ha tsəved hərwi ada k̄a pumay bəzay andza i ɲgay. ²² Neŋgeye na, kə ge mənese dāda bay tebiye, kə vay gər a ndəray dāda bay. ²³ Ndo hay ta tsaday, ane tuk na, neŋgeye kə tsadətay a dəma bay. Tə gay dərētsətseh na, kə gwad ma gateye a dəma sewed a ndo hay bay. Duh a vəlay ha bo ɲgay a həlay a Mbəlom nakə ma ɲgəniye ha sariya ta dedek aye. ²⁴ Yesu Kəriste, bo ɲgay eye kə zla na mezeleme

kway ka gər ɲgay, ta dar na ka mayako mazləmbada eye hərwi ada mezeleme m̄a ləva kway sa bay andza nakə a sla faya mələvay gər a mədahaŋ hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada k̄a ndzakwa ma məndze nakə a yay a gər a Mbəlom. Mbəlak neheye tə gay aye na, kə təma kurom ha. ²⁵ Ahəl niye nəkurom ka tərūm andza təḅaŋ neheye faya ta dzədziye aye. Ane tuk na, anəke na, ka mumaw, faya ka pumay bəzay a ndo nakə ma tsəkuriye kurom ada ma tsəpiye məsəfəre kurom aye.

3

Məndze i hasləka hay ta ɲgwas tay hay

¹ Andza niye, nəkurom ɲgwas hay dərma kwa way m̄a rəhay ha gər a zal ɲgay. Tadə ka gum andza niye na, zal kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədiye ha dərēv tay. Kwa ka tsikumatay bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hərwi mede i ɲgwas tay nakə lele aye. ² Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədaŋna mənese andaya bay ada faya ka rəhumatay ha gər lele. ³ K̄a ndədikum gər ka malembede bo tsa bay: Andza matərde gər, kəgəbay malembede bo ta zele, ta dasay hay məpe a həlay, kəgəbay məpe ka bo peteked neheye tə le haladzay aye. ⁴ Duh m̄ale kurom m̄a zəbaw na, abəra m̄a dərēv kurom hay. Zlum ɲgatay ada rəhum ha gər kurom, hərwi slala i m̄ale niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gər a Mbəlom haladzay.

⁵ Ahəl niye ɲgwas məpe mədzał gər hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nəteye na, ta rəhawatay ha gər a zal tay hay. ⁶ Sara a gawa na, andza niye, a rəhaway ha gər a zal ɲgay Abraham. A zalaway «bəy maduweŋ ga.» Tadə faya ka gumeye wu lele, ka dzədzarumeye a wuray kwa tsekweŋ bay na, anəke nəkurom ka tərūm dem ɲgay hay.

⁷ Nəkurom hasləka hay dərma ndzum ta ɲgwas kurom ta mədzele fataya. Sərūm ha, nəteye na, bəle eye hay. Rəhumatay ha gər hərwi sifa nakə Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nəkurom ta nəteye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakə ka

duwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənakumeye na.

Ləvum bo hərwi dəretsətseh

⁸ Mandəve i bazlam ga anəŋ na ndəvakumeye naha: Nəkurom tebiye ndzum na, mədzal gər kurom nəte, sakumay naha a bo mə walaŋ kurom nəte nəte, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte hərwi nəkurom ta malamar hay. Gumatay ŋwalak a ndo mekeleŋ eye dərma, rəhumatay ha gər dərma.

⁹ Kā mum ha sewed tə sewed bay. Tadə ndoweye kə tsədəkum na, kə tsədəmuy a dəma bay. Duh gwadumay: «Mbəlom mā pa fakaya ŋgama.» Hərwi Mbəlom a zalakum na, ka məge andza niye hərwi ada kə hutum ŋgama ŋgay. ¹⁰ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndoweye a say mändze nakə lele aye
ada a say mändze ma mənŋwese na,
kutoŋ mā gər ha mətsike wu nakə lele bay
aye

ada mā gər ha mədəse parasay ka ndo.

¹¹ Mā gər ha məge mənese tebiye, mā ge
ŋwalak duh,
mā pəla tsəved nakə ma vəliye mändze
zay mə walaŋ i ndo mekeleŋ eye hay
aye.

¹² Hərwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neh-
eye faya ta giye ŋwalak aye.

Faya ma tsənatay na mađuwule me
tay.

Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, a
say mənŋgatay bay.*»

¹³ Tadə nəkurom faya ka pələmeye məge
ŋwalak tə dərev kurom peteh na, ndoweye
nakə ma gakumeye sewed aye na, way?

¹⁴ Kwa tadə faya ta gakumeye dəretsətseh
hərwi wu neheye ŋwalak aye faya ka gum-
eye na, Mbəlom ma piye fakuma ŋgama
hərwi niye. Kə dzədzarumatay a ndo neh-
eye faya ta gakumeye sewed aye bay,
dərev mā ye fakuma abəra bay. ¹⁵ Duh
pum mədzal gər kurom na, ka Kəriste
nəte ŋwen, neŋgeye Bəy Maduwen kurom.
Ndzum nəkurom maləva bo eye huya
məmbədətatay faya a ndo neheye ta tsətsah
fakuma, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu
Kəriste hərwi mey aye. ¹⁶ Dumatay ha na,

ta ləfedede eye, rəhumatay ha gər dərma.
Dərev kurom mā ndza na, tsədəŋŋa huya,
hərwi ada, kwa tadə ndo hay faya ta tsikiye
wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma
gateye hərwi faya ta tsədəkumeye ka mede
kurom ka tsəved i Kəriste ŋwalak eye.

¹⁷ Tadə a yay a gər a Mbəlom andza niye
na, sum dəretsətseh hərwi wu neheye lele
faya ka gumeye duh tə bəmalə nakə ka
sumeye dəretsətseh hərwi wu neheye ka
gumeye lele bay aye.

¹⁸ Yesu Kəriste, bo ŋgay eye tə gər kə
mət sik nəte hərwi mezeleme kurom hay.
Neŋgeye nakə mənese andaya faya bay
aye, kə mət hərwi ndo neheye faya ta giye
mezeleme aye hərwi ada mā həl kway
ka təv i Mbəlom. Ta kəd na, ane tuk na,
Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə mbəl ha. ¹⁹ Ta
gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye na, a
ye a datay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre
neheye nəteye ma daŋgay aye. ²⁰ Məsəfəre
niye hay na, neheye ahəl niye ta təma
bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba
tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə
Nuhu a lambad kwalalaŋ i yam aye. Ndo
neheye ti ye a dəma aye na, nəteye hala bay.
Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na,
nəteye tsamahkar tsa. ²¹ Yam niye a də ha
na, madzəhuḅe ndo hay nakə ta dzəhuḅiye
tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha
na, madzəhuḅe niye, ma təmiye kurom ha
abəra mə mezeleme. Ta dzəhuḅiye kurom
ha na, andza nakə ka barawum ka bo
abəra ndəluḅ aye bay. Ka tsətsahakweye
ka Mbəlom na, mā barakway na mezeleme
abəra mə dərev. Madzəhuḅe nakə ta
dzəhuḅiye kway a yam ma təmiye kway ha
aye na, hərwi Yesu Kəriste nakə a lətsew
abəra ma mədahaŋ aye. ²² Yesu Kəriste kə
tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeye mandza eye
tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeye bəy
ka gər i gawla i Mbəlom hay ada ka gər i wu
neheye ta gədaŋ eye tebiye.

4

Mbəlom mā təra bəy kurom

¹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə
sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye
nəkurom dərma ndzum maləva bo eye

* 3:12 Dəmes hay 34.13-17.

mæse dæretsætseh, hærwi ndo nakə kə sa dæretsætseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay. ² Madazlay anəke a həlay nakay nəkurom mandza eye ka mändzibəra na, mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³ Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mæge wu neheye ndo neheye tə sər Mbəlom bay, ta wudə mæge aye. Anəke na, da kâ gum sa bay. Ahəl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, nəkurom sələk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mände ha wu mänday, ka sawum guzom, ka dəsławumay gər a kule nakə ma nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁴ Anəke na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tə gawa wu neheye na, kâ ndzawum ta nətəye sa bay. Tə ŋgatakum andza niye na, a gatay hərbəbəkka, tə tsadakum. ⁵ Ane tuk na, pat mekeleŋ Mbəlom ma lətsiye tay ha kame ŋgay hærwi ada tã da ha wu nakə tə ge aye. Hærwi neŋgeye maləva bo eye mægatay sariya a ndo neheye nətəye tə dære aye ada a ndo neheye ta mət aye dərma. ⁶ Hærwi ndo neheye tə mət, ahəl niye nətəye ka mändzibəra aye na, Mbəlom kə gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahəl nakə tə mət aye na, Kərسته kə ye kə dātay ha Labara Ŋgwalak eye hærwi ada tã ndza andza Mbəlom.

Mändze i ndo mæpe mädzal gər hay mə walaŋ tay

⁷ A zaw hala sa bay mändzibəra ma ndəviye. Hærwi niye ndzum tsezlezleŋŋe, gumay metsehe a bo kurom hærwi ada kâ slum faya mađuwulay me a Mbəlom. ⁸ Wu nakə bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawudə bo. Wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom huya tə dærev kurom peteh, hærwi kwa tadə «mezeleme andaya mə walaŋ kurom haladzay bəbay na, ka pəsumeye ha a bo.*» ⁹ Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, təmum tay ha ta məŋgwese lele, kâ gum fataya magum bay. ¹⁰ Mbəlom kə gakum ŋgwalak tə wu hay wal wal. Kə vəlay kwa a way gədaŋ ka mæge wu hay wal wal, ka madzəne ha siye i ndo hay. Kwa way mâ ge ta tsəved eye lele. ¹¹ Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i mətəsike

bazlam na, mâ tsik bazlam nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i madzəne ndo hay na, mâ dzəna ndo hay ta gədaŋ i Mbəlom. Gum andza niye hærwi ada ndo hay tã zambaday a Mbəlom ka gər i wu hay tebiye hærwi Yesu Kərسته. Neŋgeye na, məzlaḅ eye ada gədaŋ eye ka tor eye. Amen!

Mæse dæretsætseh hærwi mæpe mädzal gər ka Yesu

¹² Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, dæretsætseh neheye faya ka sumeye na, mâ gakum wadəŋ wadəŋ bay. Wu neheye tə ndzakum a gər hærwi mädə ha ka pum mädzal gər kurom ka Mbəlom ta dedək. Ka dzalum andza a yaw fakuma wedeye bay. ¹³ A həlay nakə nəkurom mə dæretsætseh aye na, ŋgwasum hærwi ka təmum dæretsætseh i Kərسته. Ŋgwasum andza niye, hærwi ada pat nakə ka ŋgatumay a məzlaḅ ŋgay tə dære kurom aye na, ka hutumeye məŋgwese bagwar eye a ze wu hay tebiye. ¹⁴ Tadə ndo hay faya ta tsadakumeye hærwi nəkurom ndo i Kərسته hay na, Mbəlom ma piye fakuma ŋgama. Tadə faya ka sumeye dæretsætseh andza niye na, Məsəfəre i Mbəlom nakə gədaŋ eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tə nəkurom. ¹⁵ Tadə ndoweye mə walaŋ kurom faya ma siye dæretsætseh hærwi nakə a ge mənese, agəna a kəd ndo, agəna a kəla, agəna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i dæretsætseh niye na, lele bay. Mâ ge andaya andza niye mə walaŋ kurom bay. ¹⁶ Ane tuk na, tadə faya ma siye dæretsætseh hærwi nakə neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kərسته aye na, horoy mâ gay bay. Mâ gay naha siḣe a Mbəlom duh hærwi ndo hay tə zalay ta məzele i Kərسته aye.

¹⁷ Həlay nakə Mbəlom ma ŋgəniye ha sariya a ndo hay aye na, kə husaw. Ma lahiye mægatay sariya na, a ndo ŋgay hay təday. Kə ge ma lahiye məkəway sariya a nəkway ndo ŋgay hay təday na, ada i ndo neheye ta dzala ha ka Labara Ŋgwalak eye bay aye na, kəkay? ¹⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndo mæpe mädzal gər ta təmiye tə mawura bo eye na,

* 4:8 Zəba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20. † 4:18 Dzeke hay 11.31.

ada mata ndzatay a gər a ndo i mezeleme hay na, mey?†»

¹⁹ Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye d̄aretsətseh hərwi a yay a gər a Mbəlom aye na, t̄a ge ɲgwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

5

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, neɲ na tsikatay naha a madugula neheye mə walaɲ kurom aye. Neɲ dərmaɲ na, madugula eye andza nəkurom. Na ɲgatay a d̄aretsətseh i Yesu Kəriste. Neɲ t̄a nəkurom ka hutakweye mede a t̄əv i məzlaḅ i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi niye faya na gakumeye amboh: ² Gumatay gər a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gər lele andza nakə ndo mətsəkure gənaw ma gatay gər a t̄əbaɲ ɲgay hay aye. Gumatay gər t̄a d̄ərev kurom pe-teh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna andza nakə ndo hay t̄a gakum faya kutoɲ aye bay. Vələm ha d̄ərev kurom ka məge məsler nakay tebiye, k̄a gum hərwi nakə faya ta vəlakumeye faya suloy aye bay. ³ K̄a ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta gədaɲ bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada m̄a d̄atay ha tsəved nakə ta pakumeye bəzay lele aye. ⁴ Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo məgakway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vəlakumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zləm a ndo məpe mədzal gər hay tebiye

⁵ Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walaɲ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walaɲ kurom hərwi t̄a watsa mə Derewel i Mbəlom, t̄ə gwad:

«Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta d̄əslay ha gər a bo aye,

ane tuk na, ma vəliye ɲgama a ndo neheye t̄ə həna ha gər aye.*»

⁶ Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neɲgeye gədaɲ eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səkahiye kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷ Gərumay ha mədzal gər kurom tebiye a həlay ɲgay hərwi neɲgeye ma gakumeye gər lele.

⁸ Tsəpum bo kurom, ndzum tsezlezleɲɲe lele. Hərwi Fakalaw ndo mənə d̄əre kurom faya ma həhaliye andza zil nakə ma ɲgərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹ K̄a dzədzarumay bay, ndzum bəɲbəɲ ma məpe mədzal gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i d̄aretsətseh nakay. ¹⁰ Dedek nəkurom faya ka sumeye d̄aretsətseh anəke. Məndze tsekweɲ ma dəba eye na, Mbəlom nakə faya ma gakweye ɲgwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vəlakumeye gədaɲ. Ma vəlakumeye gədaɲ ka məndze bəɲbəɲ ka gər i wu hay tebiye. A zalakum na, hərwi ada k̄a yum mata ndze t̄ə Kəriste ma məd̄əslay gər ɲgay nakə ta d̄əslay ka tor eye. ¹¹ Neɲgeye na, gədaɲ ɲgay ma ndziye ka tor eye. M̄a t̄əra andza niye!

Məndəve i bazlam

¹² Madzəna ga ka məwatsakum naha d̄erewel nakay na, Silas. I ga na, neɲgeye malamar dedek eye ka tsəved i Mbəlom. Na watsakum naha d̄erewel nakay na, məvələkum gədaɲ ada hərwi məgwadəkum na, ta dedek Mbəlom kə gakway ɲgwalak andza nakə na tsikakum aye. K̄a gərum ha ɲgwalak i Mbəlom niye bay.

¹³ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye kanaɲ ma Babilon, Mbəlom a pala tay ha andza nəkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus wawa ga, kə tsikakum naha me dərmaɲ.† ¹⁴ Gəsəm həlay a bo nəte nəte mə walaɲ kurom ta məgəse bo t̄əmbolok t̄əmbolok lele, mada ha na, ka wudum bo.

Mbəlom m̄a vəlakum zay a nəkurom neheye mə həlay i Kəriste aye tebiye.

* 5:5 Dzeke hay 3.34. † 5:13 Ka Piyer Babilon na, wuzlahgəma i Roma. Wawa ga: Andza məgwədə Markus gawla i Piyer, a wuda na andza wawa ɲgay.

Masulo i d̄erewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa d̄erewel nakay na, a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə d̄ama na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. Agwad̄həlay i məməte ŋgay mazlambar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo məpe mədzal gər ka Yesu t̄a ma ahaya məsənəke ŋgay nakə a sənəkataŋ aye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye fataya, t̄a pa na wu ŋgwalak eye nakə a yaw ma məpe mədzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye v̄eram ta ndo neheye faya ta sənəkateye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma maweŋeye aye (madədo 3).

Hərwi məvələtatŋ gədaŋ ma məpe mədzal gər na, d̄erewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo məpe mədzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhəle mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa d̄erewel ŋgay masulo eye na, ndo hay t̄ə sər siye i d̄erewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). T̄a dazlay mətsəne ada t̄ə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə d̄erewel nakay mahəyak eye tsa bay (1.20) ada t̄a dzala faya lele (3.16). Madzəne i ndo məpe mədzal gər ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Simonŋ Piyer ndo i məsler ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neŋgeye. Na watsa naha d̄erewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mədzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na, ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neŋgeye ndo i dedək. Neŋgeye na, Mbəlom, neŋgeye ndo mətəme kway ha dərma. ² Mbəlom m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a vələkum zay kame kame andza nakə k̄a sərur Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu kame kame.

Hutum gədaŋ ada mede kurom m̄a ge lele

³ Yesu a vələkway tsəved̄ ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada k̄a ndzakwa t̄ə neŋgeye ma t̄əv ŋgay nakə ta d̄əslay ha gər ada k̄a pakway bəzay a mede ŋgay aye. Neŋgeye ta məzlaḅ eye haladzay, k̄ə vələkway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada k̄a hutakwa sifa wedeye ada k̄a pakway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴ Andza niye, a vələkway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad̄ ma vələkumeye aye. Nəteye na, lele haladzay wuray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada t̄ə wu neheye a gwad̄ ma v̄aliye na, k̄a t̄əmum abəra ka bor i bo neheye ka m̄əndzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada k̄a ndzum andza neŋgeye tsədaŋŋa.

⁵ Hərwi niye neŋ faya na gwad̄umeye: Pəlum tsəved̄ ta gədaŋ, məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərma. Mede kurom ki ye lele na, t̄ərum ndo neheye t̄ə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶ Ka sərur wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metsehe a bo kurom. Ka gumay metsehe a bo kurom na, ndzum b̄əŋb̄əŋ ta gədaŋ. Ka ndzum b̄əŋb̄əŋ ta gədaŋ na, r̄əhumay ha gər a Mbəlom. ⁷ Ka r̄əhumay ha gər a Mbəlom na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza nəkurom ta malamar hay. Ka wudum bo mə walaŋ kurom andza malamar hay na, wudum ndo hay tebiye dərma. ⁸ Tadə faya ka gumeye wu neheye haladzay na, məsəre kurom nakə ka sərur Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye na, ma t̄əriye k̄əriye bay ada m̄əndze kurom nakə ka ndzumeye na, ma b̄əziye ha wu lele aye hay. ⁹ Ane tuk na, ndo neheye nəteye faya ta giye wu neheye t̄əbey aye na, ta ndzək̄it bo andza guluf hay. Mbəlom k̄ə p̄əsatay ha mezeleme tay neheye t̄ə gawa ahəl niye na, ta mətsa ha gər.

¹⁰ Malamar ga hay Mbəlom k̄ə pala kurom ada k̄ə zalakum. Gum gədaŋ hərwi ada k̄a pumay bəzay a Yesu lele huya. Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka d̄əf̄umeye abəra ka tsəved̄ i Mbəlom d̄ada bay. ¹¹ Andza niye ta dedək, Mbəlom ma h̄əndəkakumeye abəra ma məged̄ hərwi

ada kâ fêlêkum a tøv mëlêve i Bøy Maduweñ kway Yesu Kêriste ndo mêtême kway. Bøy ñgay ma ndziye ka tor eye.

¹² Hêrwi niye, kwa wu neheye ka sêrum bôbay na, na makum ahaya a gêr pat pat ada kâ ndzum bônjôn ma dedêk nakê ta têtikakum aye. ¹³ Ane tuk na, tadê neñ andaya tê dêre ka mândzibêra mba na, lele haladzay nakê na makum ahaya wu neheye a gêr hêrwi ada kâ ndzum tsezlezlenjê. ¹⁴ Na sêr ha i ga na, a zêkenjaw hala sa bay, na gêriye ha mândzibêra nakay, andza nakê Bøy Maduweñ Yesu Kêriste a dênj ha ahêl niye aye. ¹⁵ Na pêliye tsêved eye tebiye hêrwi ada pat nakê neñ andaya sa bay aza na mêt aye ka hutumeye tsêved ka mêmâ ahaya wu neheye a gêr.

Mbêlom kê dakway ha Yesu na, wawa ñgay

¹⁶ Ahêl niye na, nêmaa dakum ha kêkay nakê Bøy Maduweñ Yesu Kêriste a yaw ta gêdanj aye. Wu neheye nêmaa tsikakum aye na, andza neheye wurmbez kêriye a yaw abêra ma mêdzal gêr i ndo zezenj aye bay. Ane tuk na, nêmay bô nêmaa ñgatay a gêdanj ñgay tê dêre may. ¹⁷ Ahêl nakê Mbêlom a vêlay mêtlaô nakê a ze wu hay tebiye aye na, nêmay andaya ka tøv eye dêrmak. Mbêlom, neñgeye ndo i gêdanj, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wudâ na haladzay, a yeñ a gêr haladzay.» ¹⁸ Mêtisike me niye a tsênew mê mbêlom aye na, nêmaa tsêne. Nêmaa tsêne na, hêrwi nêmay tage Bøy Maduweñ Yesu dziye mê mahêmba tsêdanja eye.*

¹⁹ Andza niye, sêkahakwa ha mêdzal ha ka bazlam i ndo mêdê ha bazlam i Mbêlom nakê tê tsik aye. Hêdzakumay zlêm ka mêtêne bazlam tay hêrwi bazlam tay niye na, andza lalam nakê a dêv ma lêvonj dza-ydzay aye. Pumay zlêm huya hus a hêlay nakê pat eye ma slêlaweye aye. Hêlay niye na, bamta, andza mêgwedê Kêriste ma maweye. Tsa na, ka ñgatumeye a wu hay parakka.

²⁰ Lele na, sêrum ha wu nakay lele. Wu neheye ahêl niye ndo mêdê ha bazlam i Mbêlom hay tê tsik ada tê watsa a Derewel

i Mbêlom aye na, ndêray ma sliye faya mêtêne tê metsehe ñgay bay, Mêsêfêre Tsêdanja eye mâ dzêna na ka mêtêne. ²¹ Bazlam neheye ndo i maslanj hay tê tsikawa aye na, ta tsik dâdâ tê metsehe tay bay. Maa vêlawatay gêdanj na, Mêsêfêre Tsêdanja eye hêrwi ada tâ diye ha wu neheye tê tsênew abêra ka tøv i Mbêlom aye.

2

Mêge metsehe hêrwi ndo i maraw me hay

¹ Ahêl niye na, ndo neheye tê gwad nêteye ndo mêdê ha bazlam i Mbêlom aye nêteye andaya mê walanj i ndo mêpe mêdzal gêr hay ka Yesu. Anêke ma têriye andza niye dêrmak, ndo mêdê ha bazlam i Mbêlom ta parasay eye ta ndohwaweye mê walanj kurom, ta têtikakumeye matêtike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tê matêtike tay niye hay na, ndo hay ta kêrahiye mêpe mêdzal gêr ka Yesu Kêriste nakê neñgeye Bøy Maduweñ kway nakê ahêl niye a têma tay ha abêra mê mezeleme tay aye. Ta mêge andza niye na, nêteye faya ta vahaweye ka bô dêretsêseh mâ gês tay ha. Ma bôbazliye tay ha bêse. ² Ndo hay haladzay ta ta peye bôzay a tsêved tay nakê lele bay aye. Hêrwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakê lele bay aye ka tsêved i Mbêlom hêrwi tay. ³ Hêrwi nêteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dêre haladzay. Ta vakumeye gêr ada ta zliye fakuma abêra wu kurom hay tê maraw me tay. Ba kwa ahêl niye Mbêlom ndo mêgatay sariya a ndo hay faya ma hêbiye tay ha ta sariya hêrwi mêdze tay ha. Pat mêdze tay ha abêra mê dêma helele na, mazlambar.

⁴ Ahêl niye gawla i Mbêlom neheye tê gawa mezeleme aye na, Mbêlom kê gêr tay ha tâ ge andza niye tsa bay. Kê gês tay ha, kê kuts tay ha a bêd nakê kutsik bagwar eye. Ta ndziye ma lêvonj nakê zenzenj aye hus a pat i mêge sariya. ⁵ Ndo neheye ahêl niye tê gawa mezeleme aye na, Mbêlom kê gêr tay ha andza niye bay, kê pa yam nakê a rah ka mândzibêra aye. A dze tay ha ndo neheye ta rêhay ha gêr bay aye. A têma ha na, Nuhu nakê a dawa ha tsêved dedêk i Mbêlom nakê a tsêtsah aye tê siye i ndo hay tasêla.*

* 1:18 Zêba mê Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35.

* 2:5 Zêba mê Madazlay i wu hay 6.1-7.24.

⁶Gama neheye tã zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbälom kã gãs tay ha ndo neheye mã dãma aye a sariya. Kã fãka tay ha hurdœk hurdœk ta ako. Andza niye, a dã ha na, ma gateye sariya a ndo neheye ta rãhay ha gær bay aye andza niye dærmak.† ⁷Lot nenjeyeye na, ndo ngwalak eye, Mbälom kã tãma ahaya abãra ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tã gawa aye na, Lot kã sa dæretsãtseh mã dærev ngay haladzay hærwi tay. ⁸Lot, nenjeyeye nakã ndo ngwalak eye a ndzawa mã walañ tay pat pat. A ngataway a wu neheye ngwalak eye bay tã gawa aye, a tsãnawa bazlam tay neheye ngwalak eye bay aye. Wu neheye a ndal-away mã dærev ngay hærwi nenjeyeye na, ndo ngwalak eye.

⁹Wu neheye ahäl niye, faya ta dækway ha na, Mbälom a sær tsãved nakã ma tãmiye tay ha ndo ngay hay hærwi ada tã tãma abãra ka dæretsãtseh aye. Faya ma dækway ha sa, a sær tsãved nakã ma piye tay ha ndo neheye ngwalak eye bay aye hærwi ada mã gatay dæretsãtseh pat i sariya. ¹⁰Mbälom ma gateye dæretsãtseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tã gawa wu neheye ngwalak eye bay huya a say a dærev tay ada ta kãrahawa gãdañ i Mbälom aye.

Ndo neheye faya ta tãtikateye maraw me a ndo hay ta dzãdzaray a wuray bay, tã pay zlam a bazlam i ndo kwa tsekwenj bay, ta rãhay ha gær a gawla i Mbälom hay neheye ta mãzlab aye bay, faya ta tsadãteye. ¹¹Kwa gawla i Mbälom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gãdañ, ta tsadãteye a ndo i maraw me hay kame i Mbälom bay, ta ngwasa fataya bay. ¹²Ndo neheye faya ta giye na, wu nakã ma giye ngama bay aye. Nãteye na, andza wu i pesl neheye ta gãsiye ada ta kãdiye tay ha aye. Nãteye faya ta tsadãteye kãriye a wu neheye bo tay eye tã sær bay aye. Ta dedek ta mãtiye andza wu i pesl hay. ¹³Mbälom ma vãlateye dæretsãtseh hærwi nakã tã satay dæretsãtseh a siye i ndo hay aye. A satay na, mãge wu neheye ngwalak eye bay aye ada tã gawa na, kwa ta hãpat ngãray ngãray. Ahäl nakã nãkurom mandza eye dziye na, nãkurom ta nãteye ka ndayawum wu hay

dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye gær ada niye na, a yatay a gær. ¹⁴Dãre tay nduzla maraha eye ta mãge madama, mãge mezeleme a yatay a gær haladzay, dãdã tã ye gær ka mãge mezeleme bay. Tadã ta ngatay a ndo neheye bãle eye ka tsãved i Mbälom aye na, ta vateye gær hærwi ada tã ge mezeleme. I tay na, huya mãge dãre ka wu hay. Mbälom bã kã vãlatay mezeleme. ¹⁵Ta gær ha tsãved i Mbälom, faya ta pay bãzay na, a tsãved tay, faya ta giye na, wu nakã Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wudã mãge mãnese hærwi ada mã huta suloy. ¹⁶Balam, ndo mãdã ha bazlam i Mbälom a ge mezeleme, ada Mbälom a tsikay me tã bazlam i zunjo. Zunjo na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bãfiday i ndo zezenj, a gay me a ndo mãdã ha bazlam i Mbälom niye ada a ndzay ka tsãved hærwi ada mã ge wu i gær mavuwe ngay niye sa bay.‡

¹⁷Ndo i maraw me neheye faya ta vateye gær a ndo hay aye, nãteye andza bãdiyem neheye ta sakwa aye, nãteye andza pazlay neheye mãtasl faya ma hãliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbälom kã lãva ha bo ta tãv tay ma lãvonj zãnzãnj eye dãre a zãba mã dãma bay. ¹⁸Faya ta giye zlapay tã mawude ha ta magala tã bazlam neheye ta ge ngama bay aye, nãteye faya ta dziye bo ka mãsãpete ndo neheye ti yaw abãra mã walañ i ndo neheye tã sær tsãved i Mbälom bay aye, a satay tã yaw ka tãv tay tã ge andza nãteye neheye faya ta giye andza nakã a say a bo tay aye. ¹⁹Faya ta gwadãteye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, ka lãvumeye gær kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neheye nãteye na, beke i mezeleme, tã lãva gær tay bay hærwi wu nakã a lãvay gær a ndo aye na, ndo niye nenjeyeye beke i wu niye. ²⁰Tadã ndoweye ki yaw kã sær Yesu Kãriste Bãy Maduwenj ada ndo mãtãme kway ha ada kã gær ha wu neheye ngwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada mãndze tsekwenj a ma faya ka mãge wu neheye ngwalak eye bay aye, wu neheye ta lãvay gær sa na, i tay a hãlay i mãndãve mãndze ngay lele bay ma ziye nakã kurre aye. ²¹Ta sær tsãved nakã a ye

† 2:6 Zãba mã Madazlay i wu hay 19.24. ‡ 2:16 Zãba mã Mãpesle 31.16.

a dedek aye. Ane tuk na, ta gər i bazlam i Mbəlom mapala eye nakə ta tətikatay aye. Həbe meeneŋ ɲgama tâ sər tsəved niye bay. ²² Wu nakə a ndzatay a gər a ndo neheye na, andza dzeke kway nakə a tsik, a gwad: «Kəra a vənaha wu nakə a nda aye, tsa na, a ma faya a nda sa.» Tə gwad dərmak: «Tə bara gadaraw ada ndəluḅ mâ ge faya bay, tsa na, a ma məkəle ha bo a ndəluḅ sa.Š»

3

Yesu Kəriste ma maweye

¹ Dzam ga hay, nakay na, masulo i dərəwel nakə na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hərwi məmakum ahaya a gər wu nakə ka sərūm tsiy aye, hərwi ada kâ dzalum ka wu neheye ka tsəved ɲgwalak eye. ² A seŋ na, kâ mətsum ha gər tə bazlam neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a gər bazlam i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha nakə a tsikakum ka gumeye ha məsler aye. A tsik na, tə bazlam i ndo i maslaŋ ɲgay neheye a slərakum naha aye. ³ Wu bagwar eye nakə na tsikakumeye na, a həlay məndzibəra ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ɲgwasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bor i bo tay neheye ɲgwalak eye bay aye dəkdek. ⁴ Ta gwadiye: «Yesu Kəriste a gwad ma maweye bədaw? Neŋgeye məŋgay anəke? Bəba kway hay ta mət, kə maw bay. Wu hay tebiye ka məndzibəra andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye. Wuray tsa ka mbəda bay.» ⁵ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətəne Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ɲgay, a ge dala ta yam a ɲgəna ha ka bo abəra ta dala ta yam na, a satay mətəne bay.* ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka məndzibəra aye.† ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmad. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye. Wu andaya nətə kâ mətsum ha gər bay. Ka dərə i Mbəlom na, məhəne nətə na, andza məve gwezem, məve gwezem na, andza məhəne nətə. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay, dūh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlakumeye həlay eye hərwi ada kâ gərūm ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mâ dze bay. A say dūh na, ndo hay tebiye tâ mbəda ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay ɲguyats ɲguyats ɲguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye ka magərmbəlom aye tebiye hereyew hereyew, dala tə wu neheye mə dəma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsehe a mede kurom, ndzum tsədaŋŋa ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye. ¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya məge aye hərwi ada pat eye niye mâ ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wuray kwa tsekweŋ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wedeye ta dala wedeye. Mə dəma na, ndo hay tebiye ta giye wu ɲgwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.‡

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neŋ faya na gwadakumeye faya ka həbumeye madayaw i Bəy Maduweŋ sa na, gum gədaŋ hərwi ada mede kurom mâ ge ɲgwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ɲgatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neŋgeye. ¹⁵ Sərūm ha na, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tâ huta tsəved ka mədə ha mənese tay hərwi ada tâ təma. Malamar kway Pol nakə ka wudakwa na aye, mə dərəwel ɲgay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu

Š 2:22 Dzeke hay 26.11. * 3:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11. † 3:6 Madazlay i wu hay 7.11. ‡ 3:13 Zəba ma Ezay 65.17; 66.22.

neheye dərmaḱ. A watsa na tə metsehe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə derewel ɲgay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza niye. Mə derewel ɲgay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dəma neheye a wur bo mətsəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzaḱ gər a kətsatay na, faya ta mbəday həlay a bazlam neheye. Faya ta mbəday həlay andza nakə ta mbədaway a siye i bazlam neheye mə Derewel i Mbəlom aye. Tə mäge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

¹⁷ Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərūm wu neheye tsiy. Hərwi niye, neɲ faya na gwadəkumeye, gum metsehe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, t̄a vakum gər abəra ka təv nakə nəkurom mandza eye faya bəɲbəɲ aye mede kurom ha a mənese tay bay.

¹⁸ Səkahum ha məsəre Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsəre ɲgwalak nakə a vəlakway aye ada ɲgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way m̄a dəslay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

Makurre i derewel nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay tə sər maa watsa na, Yuhana. Makurre i derewel neheye mahkar aye na, kə da ha ndo nakə a watsa aye bay. Ndo məwətse derewel masulo eye ta mamahkar eye a da ha bo andza «madugula». Neŋgeye ndo məkalay kame a gay i mađuwule me, ndo hay ta hənay ha gər lele. A watsa derewel nakay na, a nəteye.

Makurre i derewel tə watsay a way na, kə da ha bay. Masulo eye i ŋgay a watsay a «məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye», andza məgwede a bərək i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada ta hawal ŋgay hay. A watsa mamahkar eye a ndo məpe mədzal gər nakə tə zalay Gayus aye. Neŋgeye ma bərək i ndo neheye bazlam andaya mə walaŋ tay aye. Derewel neheye mahkar aye tə watsa hərwi ndo neheye tə sər Labara Nğwalak eye nakə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nakə a tsik ka ndo nakə ma vəliye sifa aye

¹ Ndo nakə nəmaa watsakum naha ka gər ŋgay aye na, kwa ahəl niye məndzibəra andaya zuk bay aye na, neŋgeye andaya. Nəmay na, nəmaa tsəne tə zləm may, nəmaa ŋgatay tə dərə may, nəmaa ndazl na ada nəmaa lamay tə həlay may hay. Neŋgeye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye. Maa vəl sifa a ndo hay na, neŋgeye. ² Ndowneye niye tə zalay bazlam i Mbəlom ma vəliye sifa a ndo hay aye na, ka bəz ha bo parakka, nəmaa ŋgatay. Nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmay nəmaa ŋgatay aye, ada nəmaa dəkum ha na, bazlam niye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ahəl niye na, neŋgeye ka təv i Bəba Mbəlom. Anəke na, Mbəlom ka bəzakway ha. ³ Wu nakə nəmaa ŋgatay tə dərə may ada nəmaa tsəne tə zləm may aye na, nəmaa dəkumeye

naha a nəkurom dərək hərwi ada nəmay tə nəkurom kə dzapakwa nəte. Mədzepe nakə ka dzapakwa nəte aye na, ka dzapakwa na, ta Bəba kway Mbəlom ada tə Yesu Kəriste wawa ŋgay. ⁴ Nəmaa watsakum naha wu neheye na, hərwi ada mə yay a gər a dərəv kway kurah kurah lele.

Ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka təv i Mbəlom bay

⁵ Bazlam nakə nəmaa tsəne, Yesu Kəriste a tsikamay aye ada nəmaa dəkum ha aye na, Mbəlom na, neŋgeye dzaydzay. Ləvoŋ andaya mə neŋgeye təbey. ⁶ Tadə ka gwadəkwa nəkway madzapa eye nəte ta Mbəlom. Ane tuk na, faya ka gakweye mənese huya na, niye na, andza məgwede faya ka rawakweye me. Sa tsa na, faya ka zəŋgalakweye tsəved nakə lele bay aye. ⁷ Tadə düh nəkway mə dzaydzay andza Mbəlom nakə neŋgeye mə dzaydzay aye na, niye na, andza məgwede nəkway nəte nəte madzapa eye. Bambaz i Yesu Wawa i Mbəlom kə barakway na mezeleme hərwi ada kə tərəkwa tsədaŋŋa.

⁸ Tadə ka gwadəkwa nəkway faya ka gakweye mezeleme təbey na, niye na, faya ka vakweye gər a bo kway. Kə ge andza niye na, dedək andaya mə dərəv kway bay. ⁹ Duh na, dəkway ha mezeleme kway a Mbəlom. Neŋgeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Wu nakə a tsik a gwad ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma pəsakway ha mezeleme kway, ma təriye kway ha tsədaŋŋa kame ŋgay. ¹⁰ Tadə ka gwadəkwa dədə ka gakwa mezeleme bay na, niye na, ka tərəkwa ha Mbəlom andza neŋgeye ndo i maraw me. Bazlam ŋgay na, dədə ka pakwa a mədzal gər kway bay.

2

¹ A nəkurom wawa ga hay, wu neheye na watsakum naha aye na, hərwi ada kə gum mezeleme bay. Ane tuk na, tadə ndəray kə ge mezeleme na, sərüm ha ndo məmakway bo andaya ka təv i Bəba kway Mbəlom. Ndowneye niye na, Yesu Kəriste. Neŋgeye dədə ma giye mezeleme bay. ² Neŋgeye na, a mət andza wu nakə tə vəlawə kəriye hərwi ada Mbəlom mə pəsakway ha mezeleme

kway aye. Mbəlom ma pəsakway ha na, mezeleme kway dekdək bay. Ma pəsataj ha mezeleme i ndo hay ka məndzibəra tebiye dərma.

Bazlam mapala eye wedeye

³ Tadə ka gakwa wu nakə Mbəlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bəzakway ha, ka sərakwa na ta dedək. ⁴ Tadə ndoweye kə gwad na sər Mbəlom, ane tuk na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay na, neŋgeye ndo i maraw me. Dedək andaya mə neŋgeye bay. ⁵ Duh ndo nakə faya ma rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye na, maa wuda Mbəlom peteh na, neŋgeye. Andza niye ka sərakweye ha na, nəkway mə həlay ŋgay. ⁶ Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom na, məndze ŋgay m̄a təra andza i Yesu.

⁷ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu nakə na watsakum naha aye na, wu nakə wedeye dāda ka tsənum bay aye bay. Duh wu nakə na watsakum naha aye na, neŋgeye nətə bəna, wal bay. Ka tsənum na, kurre ahəl niye ka təmum bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakə 6a ka tsənum tsij aye. ⁸ Kwa andza niye bəbay na, wu nakə na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bəzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nəkurom dərma mede kurom na, wedeye. Andza niye ləvonj faya ma ndəviye. Dzaydzay nakə dedək eye ka dazlay a mandəve.*

⁹ Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye mandza eye mə dzaydzay ada neŋgeye faya ma nay dərə a malamar ŋgay ndo mape mədzal gər ka Mbəlom na, sərur ha neŋgeye na, mandza eye ma ləvonj huya. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndoweye ka wuda malamar ŋgay na, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Wu nakə ma dəfiye ha ndo abəra ka tsəved i Mbəlom aye na, andaya mə dərəv ŋgay kwa tsekweŋ bay tebiye. ¹¹ Ane tuk na, ndo nakə faya ma nay dərə a ndo aye na, neŋgeye hus anəke ma ləvonj. Wu nakə faya ma giye tebiye, faya ma giye na, ma ləvonj. Faya ma diye a ŋgay na, a sər bay. A ŋgatay a dərə bay hərwi neŋgeye ma ləvonj.

* 2:8 Zəba ma Yuhana 13.34.

Kā gum dərə ka wu i məndzibəra bay

¹² A nəkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom:

Na watsakum naha na, hərwi Mbəlom kə pəsakum ha mezeleme kurom.

A pəsakum ha na, hərwi Yesu Kərste.

¹³ A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, ndo nakə andaya kwa məndzibəra andaya zuk bay na, ka sərur na.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom dərma.

Nəkurom na, ka ŋgwasum ka Fakalaw.

¹⁴ Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, ka sərur Bəba kway Mbəlom.

A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, nəkurom ka sərur ndo nakə kwa ahəl niye məndzibəra andaya zuk bay aye na, neŋgeye andaya.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, bazlam i Mbəlom mə dərəv kurom.

Ka hutum gədan, ka ŋgwasum ka Fakalaw dərma.

¹⁵ Kā pumay bəzay a mede i ndo i məndzibəra hay bay. Kā wudum wu i məndzibəra bay. Tadə ndoweye ka wuda wu neheye ka məndzibəra aye na, sərur ha neŋgeye na, a wuda Bəba kway Mbəlom bay. ¹⁶ Ndo neheye faya ta giye wu i məndzibəra aye, nətəye na, kəkay? Nətəye na, faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye. Wu nakə dərə tay kə ŋgatay aye na, a satay məhute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tə wu tay niye hay. Wu niye hay məge andza niye na, Mbəlom ka tətikakway bay. Məge wu niye hay andza niye na, i məndzibəra. ¹⁷ Sərur ha na, məndzibəra faya ma ndəviye ada tə wu neheye ndo hay ta wuda aye tebiye ta ndəviye dərma. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, neŋgeye ma ndziye ka tor eye.

Gum metsehe ta ndo neheye ta kərah Yesu Kəriste aye

¹⁸ Wawa ga hay, mazlambar mändzibəra ma ndəviye. Nəkurom na, ka tsənum ndo mənə dəre i Kəriste andaya bagwar eye ma deyeweye. Azlakwa ndo mənə dəre i Kəriste hay haladzay ta yaw anəke. Hərwi niye ka sərakwa mazlambar mändzibəra ma ndəviye.† ¹⁹ Ahəl niye ndo neheye na, nəkway nəte. Ane tuk na, ta təra ndo kway hay ta dedek bay. Ti yaw abəra mə walaŋ kway na, hərwi nakə ta təra ndo kway hay ta dedek bay aye. Tadə nətəye ndo kway hay, ka dzapakwa nətə na, ta gəriye kway ha bay. Ta ndziye mə walaŋ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hərwi ada mâ sər bo parakka nətəye ndo kway hay bay.

²⁰ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum məsəfəre ada nəkurom tebiye na, ka sərūm dedek i Yesu. ²¹ Na watsakum naha na, hərwi nakə ka sərūm dedek i Yesu bay aye daw? Na watsakum naha na, hərwi məgwadakum dūh na, ka sərūm. Ka sərūm ha na, maraw me andaya kwa tsekweŋ ma dedek bay. ²² Ndo i maraw me niye bagwar eye neŋgeye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakə a gwad Yesu na, Kəriste bay aye. Ndo mənə dəre i Kəriste na, neŋgeye. Neŋgeye nakə a kərah Yesu Wawa i Mbəlom aye na, a kərah Bəba Mbəlom dərma. ²³ Tadə ndoweye ka kərah Wawa i Mbəlom na, a kərah na, Bəba Mbəlom dərma. Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu Wawa i Mbəlom na, ka təma Bəba Mbəlom.

²⁴ Nəkurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakə ka tsənum kurre ka madazlay i bazlam i Yesu nakə ka tsənum aye. Gum gədaŋ dūh na, ka bazlam nakə ka tsənum kurre ka madazlay aye, mâ ndza mə dərev kurom. Tadə bazlam neheye ka tsənum kurre ka madazlay aye andaya mə dərev kurom na, nəkurom dərma ndzum mə həlay i Yesu ada mə həlay Bəba ŋgay Mbəlom. ²⁵ Wu nakə Yesu a gwad ma vəlakweye na, anaŋ; A gwad, ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hərwi məgakum dəf. Na gakum dəf na,

hərwi ndo neheye a satay məvakum gər aye. ²⁷ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum Məsəfəre. Məsəfəre niye na, mandza eye mə dərev kurom. Hərwi niye nəkurom na, ka pəlumeye ndo matətikakum wu mekeleŋ eye sa bay. Ba Məsəfəre andaya mə dərev kurom tsiy. Məsəfəre na, ma tətikiye kurom ha ka gər i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tətikakumeye na, dedek bəna, mənese mə dəma təbey. Ndzum mə həlay i Yesu Kəriste andza nakə Məsəfəre a tətikakum aye.

²⁸ Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ŋgay na, hərwi ada pat nakə ma maweye na, kâ dzədzarakwa bay ada horoy mâ gakway kame ŋgay bay. ²⁹ Ka sərūm ha Yesu na, neŋgeye ndo i dedek. Sərūm ha dərma na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom.

3

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbəlom hay

¹ Zəbum ka mawudə bo i Mbəlom nakə a wuda kway aye na, hadzəgay! A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ŋgay hay. Ta dedek nəkway ka tərakwa wawa ŋgay hay. Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hərwi nətəye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ² A nəkurom dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom ka bəzakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ŋgatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neŋgeye. ³ Ada kwa way kə pa mədzał gər ŋgay ka Kəriste matəre andza neŋgeye na, mâ ge mənese bay andza neŋgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴ Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərəm ka Mbəlom. Hərwi mäge mezeleme huya na, mäge vərəm ka Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha Yesu Kəriste a yaw ka mändzibəra hərwi məzle na mezeleme i ndo hay. Neŋgeye na, kə ge

† 2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

mezeleme kwa tsekwenj bay tebiye. ⁶ Ndo nakə neŋgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, dāda kə ŋgatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərma.

⁷ Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kâ vəlumatay tsəved kwa a way tã vakum gər bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye huya na, neŋgeye ndo i dedek andza Yesu Kəriste nakə neŋgeye ndo i dedek aye. ⁸ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neŋgeye wawa i Fakalaw hərwi Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hərwi niye Wawa i Mbəlom a yaw ka məndzibəra na, mədze ha məsler i Fakalaw.

⁹ Ndoweye ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma giye mezeleme huya sa bay na, hərwi məsəfəre nakə Mbəlom a vəlay aye na, gədaŋ eye. Faya ma giye məsler mə dərev ŋgay. Ma sliye faya məge mezeleme huya bay hərwi neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom. ¹⁰ Ta səriye ha ka bo abəra wawa i Mbəlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta səriye hay na, tadə ndoweye kə ge wu neheye lele bay, ada a wudā malamar ŋgay hay bay aye na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom bay.

Wudum bo nate nate mə walaŋ kurom

¹¹ Bazlam nakə kurre ka tsənum aye na, wudum bo nate nate mə walaŋ kurom. ¹² Nəkway na, kâ tərakwa andza Kayin bay.* Neŋgeye wawa i Fakalaw. Kə kəd malamar ŋgay mədahaŋ eye. A kəd na na, hərwi mey? A kəd malamar ŋgay na, hərwi məsler ŋgay nakə a gawa na, lele bay. Ane tuk na, məsler i malamar ŋgay na, lele.†

¹³ Malamar ga hay, tadə ndo i məndzibəra hay ta nakum dəre na, mâ gaku wadəŋ wadəŋ bay. ¹⁴ Anəke nəkway ka sərakwa na, nəkway andza ndo neheye maməta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa wedeye nakə ma ndəviye bay aye tsiy. Ka sərakwa ha na, kəkay? Ka sərakwa na, hərwi ka wudakwa malamar kway hay. Tadə ndoweye ka wudā malamar ŋgay hay bay na, neŋgeye huya andza ndo nakə maməta eye. ¹⁵ Tadə

ndoweye kə nay dəre a malamar ŋgay na, neŋgeye a təra andza ndo məkədə ndo hay. Ka sərūm ndo məkədə ndo hay na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye bay. ¹⁶ Ka sərakwa mawudə bo na, ma kəkay? Ka sərakwa na, Yesu Kəriste a wudā kway, a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi kway. Andza niye nəkway dərma vəlakwa ha məsəfəre kway hərwi malamar kway hay. ¹⁷ Tadə ndoweye wu ŋgay andaya ada kə sər ha malamar ŋgay andaya nakə wu andaya faya bay, ka kərah məvəlay na, ma sliye məgwedə «Na wudā Mbəlom» daw? Ma sliye faya mətsike bay! ¹⁸ Wawa ga hay, tadə ka gwadakwa ka wudakwa bo na, ta dedek dzənakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bəna ka tsikakwa tə bazlam dəkdek tsa bay.

¹⁹ Tadə ka gakwa andza niye na, ka sərakweye ha bə nəkway faya ka pakweye bəzay a tsəved i dedek. Ada andza niye dərev kway ma dzədziye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbəlom. ²⁰ Kwa tadə dərev kway faya ma dakway ha ka gakwa mezeleme bəbay na, dərev kway ma dzədziye bay, ma ndziye zayzay kame ŋgay, hərwi Mbəlom na, bagwar eye a sər kway ha a ze dərev kway. ²¹ Andza niye dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, tadə dərev kway kə dā ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kâ deyekwa kame i Mbəlom tə madzədzerə aye sa bay. ²² Tadə ka tsətsahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vəlakweye hərwi nəkway faya ka rəhakweye ha gər a bazlam ŋgay andza faya ka gakweye wu nakə a yay a gər aye. ²³ Bazlam nakə a gwadakway rəhakway ha gər aye na, anəŋ: Dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom ada wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway andza nakə Mbəlom a tsikakway aye. ²⁴ Ndo nakə ka rəhay ha gər a bazlam ŋgay aye na, neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma mandza eye ka gər ŋgay. Ka sərakwa ha Mbəlom mandza eye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ta Məsəfəre ŋgay nakə a vəlakway aye.

4

* 3:12 Madazlay i wu hay 4.8. † 3:12 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

Məsərə ha Məsəfərə i Mbəlom na, kəkay?

¹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, kâ pumay zləm a bazlam i ndo neheye tə gwad nətəye na, Məsəfərə i Mbəlom andaya fataya aye bəse tsa bay. Ane tuk na, ka sərume ye ha ta dedək tadə Məsəfərə i Mbəlom andaya fataya na, gumay metsehe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo neheye tə gwad nətəye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye nətəye andaya ka mändzibəra tsiy. ² Ka sərume ye ha tadə ndowe ye Məsəfərə i Mbəlom andaya faya ma kəkay na, anan: Tadə ndowe ye kə dā ha parakka Yesu Kəriste na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom, a təra ndo zezen na, neŋge ye na, Məsəfərə nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadə ndowe ye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfərə nakə mə dərev ŋgay aye na, Məsəfərə nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfərə niye na, məsəfərə i ndo mənə dəre i Kəriste. Ba ka mbərum mətəne na, ndo mənə dəre i Kəriste ma deyeweye. Anəke na, ki yaw, neŋge ye andaya ka mändzibəra.*

⁴ Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfərə nakə mə dərev kurom aye na, neŋge ye gədaŋ eye a ze na, məsəfərə i ndo i mändzibəra hay. ⁵ Ndo maraw me niye hay, nətəye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i mändzibəra hay ada ndo i mändzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nətəye. ⁶ Nəkway na, ka tərakwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pay zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka təra wawa i Mbəlom bay aye na, ma pay zləm a bazlam may bay. Tadə ndowe ye mə dərev ŋgay na, məsəfərə dedək eye kəgəbay məsəfərə i maraw me na, ka sərakwe ye ha na, andza niye.

Maa vəl mawudə bo na, Mbəlom

⁷ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, wudakwa bo nətə nətə mə walaŋ kway huya. Hərwi mawudə bo nakə ka wudakwe ye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadə ndowe ye ka wudā

ndo hay na, niye a dā ha na, neŋge ye ka təra wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərma k. ⁸ Ndowe ye ka wudā ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudā kway aye na, huya. ⁹ Mbəlom a bəzakway ha parakka a wudā kway na, kəkay? A bəzakway ha a wudā kway na, a sləraw wawa ŋgay niye felik eye ka mändzibəra hərwi ada kâ ndzakwa huya tə neŋge ye ma sifa nakə a vəlakway aye. ¹⁰ Matəra mawudə bo na, mey? Maa lah mawudə Mbəlom na, nəkway dāw? A'ay! Maa lah mawudə kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ŋgay na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada mâ pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wudā kway andza niye na, nəkway dərma k wudakwa bo nətə nətə mə walaŋ kway. ¹² Mbəlom na, dādā ndəray kə ŋgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wudakwa bo nətə nətə mə walaŋ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neŋge ye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wudakwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³ Ka sərakwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neŋge ye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, hərwi kə vəlakway Məsəfərə ŋgay. ¹⁴ Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ŋgay hərwi mətəme ndo i mändzibəra hay. Nəmaa ŋgatay tə dəre may, nəmaa dātay ha a ndo hay, bazlam nakay na, dedək. ¹⁵ Tadə ndowe ye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neŋge ye tə neŋge ye. Neŋge ye dərma k na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶ Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wudā kway, ada nəmaa dzala ha dərma k.

Mawudə bo i Mbəlom nakə a wudā kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wudā ndo hay huya aye na, neŋge ye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma k neŋge ye tə neŋge ye. ¹⁷ Ka sərakwa ha ka wudakwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərakwa ha na, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakwe ye bay. Ka dzədzarakwe ye bay na, hərwi mändze kway nakay ka

* 4:3 Zəba ma 1 Yuhana 1.18.

ndzakweye ka mändzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸ Tadə ka sərakwa ha Mbəlom a wudā kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudā kway aye na, ma zliye fakwaya a bəra madzədzerere niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweje ka dzədzar na, mawudə bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərev ŋgay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹ Ka wudakwa Mbəlom ada ka wudakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawudə kway. ²⁰ Tadə ndoweje kə gwad na wudā Mbəlom ada faya ma nay dəre a malamar ŋgay na, neŋgeje ndo i maraw me. Kə ŋgatay a malamar ŋgay na, a wudā na bay. Mbəlom na, a ŋgatay bay ada ma wudiye na na, kəkay? ²¹ Wu nakə Kəriste a gwadakway gum aye na, mey? A gwadakway na, ndoweje ka wudā Mbəlom na, mâ wudā malamar ŋgay dərma.

5

Ngwasakwa ka wu i mändzibəra

¹ Kwa way kə dzala ha ka Yesu, neŋgeje na, Kəriste Wawa i Mbəlom. Ada kwa way ka wudā bəba i wawa hay na, a wudā wawa ŋgay hay dərma. ² Ka sərakwa ha nəkway ka wudakwa wawa i Mbəlom hay na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ka wudakwa Mbəlom ada faya ka rəhakway ha gər a bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsik aye. ³ Tadə ka wudakwa Mbəlom ta dedek na, andza məgwedə bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsikakway rəhumay ha gər aye na, ka rəhakweje ha gər. Bazlam ŋgay hay mapala eye na, ma wurakweje bo haladzay məpay bəzay bay, ⁴ hərwi kwa way neŋgeje ka təra wawa i Mbəlom na, kə sla ka wu i mändzibəra. Ka slakwa faya na, kəkay? Ka slakwa faya na, hərwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste. ⁵ Mata sle ka wu i mändzibəra na, way? Mata sle faya na, ndo neheje tə dzala ha tə gwad Yesu na, neŋgeje Wawa i Mbəlom aye.

Wu neheje tə da ha Yesu na, Wawa i Mbəlom aye

⁶ Yesu Kəriste na, ki yaw kə mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye ada ta mbəda ha bambaz ŋgay. A yaw na, a mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye dəkdek tsa bay. Ta dzəhuḅ ha a yam ada ta mbəda ha bambaz ŋgay. Maa bəzakway ha wu neheje dedek na, maa dəkway ha na, Məsəfəre i Mbəlom. Neŋgeje na, wu nakə faya ma tsikateje a ndo hay aye na, dedek.* ⁷ Maa dəkway ha Yesu Wawa i Mbəlom na, wu hay mahkar. ⁸ Wu niye hay mahkar aye na, Məsəfəre, yam tə bambaz. Wu neheje mahkar aye ta təra na, nəte. ⁹ Tadə ka təmakwa wu nakə ndo hay ta diye ha ka gər i wu neheje tə ŋgatay aye na, ka təmakweje bazlam i Mbəlom dərma hərwi bazlam ŋgay nakə a da ha aye na, a ze i ndo hay. Maa dəkway ha wu niye hay ka gər i wawa ŋgay na, Mbəlom eye ŋgay. ¹⁰ Ndoweje kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom na, neŋgeje a sər mə gər ŋgay wu neheje Mbəlom a da ha aye na, dedek. Ane tuk na, ndoweje kə dzala ha ka Mbəlom bay na, a təra ha Mbəlom ndo i maraw me. A təra ha Mbəlom ndo i maraw me na, hərwi a kərah wu nakə Mbəlom a da ha ka gər i wawa ŋgay aye. ¹¹ Wu nakə Mbəlom a dəkway ha aye na, wuje mey? A dəkway ha na, kə vəkway sifa nakə ma ndəviye bay aye. Sifa niye a vəkway aye na, tə həlay i wawa ŋgay. ¹² Ndo nakə neŋgeje mandza eye nəte tə Wawa i Mbəlom aye na, kə huta sifa niye. Ndo nakə neŋgeje mandza eye nəte ta Wawa i Mbəlom bay aye na, neŋgeje kə huta sifa niye bay.

Sifa nakə Mbəlom a vək aye

¹³ Wu neheje na watsakum naha aye na, a nəkurom neheje ka dzalum ha tə məzele i Wawa i Mbəlom aye. Na watsakum naha na, hərwi ada kə sərūm ha na, ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəkway kame ŋgay aye na, madzədzerere andaya mə dərev kway bay. Ka sərakwa ha ta dedek wu nakə ka tsətsahakweje faya tadə a yay a gər na, ma tsənakweje na. ¹⁵ Tadə ka sərakwa ha faya ma tsənakweje na wu nakə faya ka tsətsahakweje tebiye

* 5:6 Ndo məwetse dərəwel nakay a tsik ka madzəhuḅe i Yesu a yam ta məməte ŋgay.

na, ka sarakwa ha ɓa kə vɛlakway wu nakə ka tsatsahakwa aye tsiy.

¹⁶ Tadə ndoweye kə ɲgatay a malamar ɲgay faya ma giye mezeleme nakə ma diye ha a məməte bay aye na, mâ dɔwulay me a Mbəlom hərwi ndo niye hərwi ada Mbəlom mâ vɛlay sifa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay ha a məməte tɛbey aye dɛkɛk tsa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay a məməte aye bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay a məməte aye na, andaya. ¹⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸ Ka sarakwa ha kwa way ka tɛra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya məgay wuray bay.†

¹⁹ Ka sarakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka məndzibəra na, Fakalaw a ləva tay ha. ²⁰ Ka sarakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka məndzibəra na, kə həndəkakway na mədzal gər kway hərwi ada kâ sarakwa Mbəlom nakə nɛŋgeye dɛdɛk aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dɛdɛk aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ɲgay Yesu Kəriste. Nɛŋgeye na, Mbəlom nakə dɛdɛk aye. Maa vɛlakway sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nɛŋgeye.

²¹ Wawa ga hay, kâ pumay bəzay a kule i ndo neheye faya ta zambafay aye bay.

† 5:18 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

Masulo i dɛrewel nakə Yuhana a watsa aye

Matsike me

¹ Neŋ madugula i gay i maɖuwule me, na tsikaka naha me na, a nəkər məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərā may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dərmaḱ. Na wuɖa tay ha na, haladzay. Maa wuɖa tay ha na, neŋ dəkɖək bay. Ndo neheye tebiye tə sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dedək aye, ta wuɖa kurom dərmaḱ. ² Na wuɖa kurom na, hərwi bazlam niye dedək aye mandza eye mə dərev kway ada ma ndziye mə dərev kway na, ka tor eye.

³ Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vəlakweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dedək aye ada ka wuɖakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dedək tə mawuɖe bo

⁴ Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na tsəne na, siye hay mə walaŋ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəved nakə dedək aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye. ⁵ A nəkər may ga nakə na wuɖa kar haladzay aye. Wu nakə a seŋ məgwadaka aye na, anaŋ: Wuɖakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wedeye nakə ka tsənum d̄ada bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə ɓa ka tsənakwa ahəl niye aye. ⁶ Tadə ka wuɖakwa Mbəlom na, andza məgwede faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom a gwadakum na, wuɖum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənum ahəl niye kurre ka madazlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənum aye.

⁷ Na tsikakum andza niye na, hərwi mey? Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo masəpete ndo hay nətəye andaya ta yaw haladzay ka məndzibəra. Nətəye na,

Yesu Kəriste ka tərā ndo zezeŋ, ki yaw ka məndzibəra na, ta təma təbey. Ndo nakə faya ma tsikiye andza niye na, neŋgeye ndo mənə dəre i Kəriste. Neŋgeye ndo masəpete ndo hay. ⁸ Hərwi niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye m̄a tərā kəriye bay. Duh gum metsehe hərwi ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye.

⁹ Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekeleŋ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neŋgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ndoweye ki ye naha a walaŋ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abəra ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka təmum na m̄a ye naha a walaŋ kurom bay. Kwa mətsikay me, k̄a tsikumay me bay. ¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neŋgeye dərmaḱ faya ma pay bəzay ka məge mənese nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹² A seŋ məwatsakum naha wu hay haladzay həbe, ane tuk na, a seŋ məwatsakum naha a dɛrewel bay. Na dzala na, na diye naha ka təv kurom ada wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, ka tsikakweye tə bazlam hərwi ada dərev kway m̄a ŋgwasa lele kurah kurah.

¹³ Məhay gər i ndo neheye a tərā malamar yak nakə Mbəlom a zla na aye na, wawa ŋgay hay ta tsikaka naha me.

Mamahkar i dɛrewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ nakə madugula i gay i maɖuwule me aye, na watsaka naha a nəkar Gayus dzam ga nakə na wuda kar peteh aye.

² A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, neŋ faya na duwulay me a Mbəlom na, wu hay tebiye tã tãra lele hãrwi ada bo yak ta məsəfãre ta ndziye kame i Mbəlom zayzay lele.

Yuhana a dəslay ha gər a Gayus

³ Dərev ga kə ŋgwasã haladzay hãrwi malamar hay ma mədzal gər ka Mbəlom, ti yawaw kanan, tã tsiken ka gər yak na, tã gwad: Nəkar na, faya ka pay bəzay a tsəved i dedek tã dãrev yak nãte. Na sər ha nəkar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴ Na tsãne wawa hay faya ta pay bəzay a tsəved i dedek na, dãrev ga kə ŋgwasã haladzay. Dada wuray kwa nãte kə yeŋ a gər andza niye andaya bay.

⁵ A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, nəkar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dzaniye tay ha malamar kway neheye ka tsəved i Mbəlom aye. Kwa neheye ti yawa naha mbəlok eye hay bəbay na, faya ka dzaniye tay hay. ⁶ Ndo neheye ka gatay gər aye na, nãteye ti yaw kanan tã dəsłaka ha gər haladzay kame i ndo məpe mədzal gər hay. Tã gwad ka wuda tay ha na, haladzay. Neŋ faya na gakeye amboh, dzana tay pat pat hãrwi ada tãv tay nakə ta diye aye na, tã ye kame kame. Dzana tay na, andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁷ Mede tay nakə faya ta diye na, hãrwi ada tã ge məsler i Yesu Kãriste. Ane tuk na, ndo neheye tã pay bəzay a Yesu Kãriste bay aye na, tã zla fataya abãra wuray bay. ⁸ Hãrwi niye nəkway ndo mədzal gər ka Mbəlom na, dzanakwa tay ha slala i ndo niye hay hãrwi ada nəkway ta nãteye kã gakwa məsler dziye ta dedek.

Diyotãrif ta Demetãriyos

⁹ Na watsa naha dɛrewel a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka tãv kurom aye. Ane tuk na, Diyotãrif na, a say məpe złãm ka wu nakə na tsik aye bay, hãrwi neŋgeye a wuda matãre bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰ Na ye naha na, na diye ha mənese ŋgay nakə faya ma giye kame i ndo hay andza neŋgeye nakə faya ma dãsiye fagaya parasay aye. Neŋgeye a ge na, wu neheye dɛkɛk tsa bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti yawa a gay ŋgay na, a wuda matãme tay bay. Ndo mekelen eye hay a satay matãme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma hãhariye tay ha ndo neheye a satay matãme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹¹ A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, ka pay bəzay a mede i ndo niye hay faya ta giye mənese aye bay. Duh pay bəzay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nakə faya ma giye wu lele eye huya na, neŋgeye ka tãra wawa i Mbəlom. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neŋgeye a sər Mbəlom zuk bay.

¹² Demetãriyos na, kwa way a tsik faya a gwad: Demetãriyos na, faya ma giye wu nakə lele aye. Nəmay dãrmak nəmaa gwad faya na, neŋgeye lele. Ada ka sər ha wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek.

Mandãve i bazlam hay

¹³ Wu hay andaya haladzay a seŋ mətsikaka naha, ane tuk na, a seŋ məwatsaka naha ka dɛrewel bay. ¹⁴ Na dzala na, neŋ eye na diye naha bãse ka tãv yak mazãbaka dãre ada wu nakə a seŋ mətsikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵ Zay mã ndza fakaya! Dzam yak neheye kanan ta wuda kar haladzay aye, ta tsikaka naha me. Tsikatay ha me a dzam kway hay tebiye nãte ta nãte.

Derewel nakə Yuda a watsa aye Məfələkwe

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakay a ndzakit bo i derewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədaŋ ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a həlay ŋgay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə derewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kal ha labara i mawuđe bo ŋgay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mə sakatay ada mə mamatay bo ka mətəme abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

¹ Neŋ Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neŋ malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wuđa kurom aye. Neŋgeye a zalakum hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye kurom. ² Gumay mə bo a Mbəlom huya, mə vəlakum zay ada mə bəzakum ha mawuđe bo ŋgay.

Ndo i maraw me hay

³ Miya malamar ga hay, hađe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ŋgway? Ane tuk na, na watsakum eye naha anəke tə kutoŋ hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vəlakum gədaŋ ka məge gədaŋ ma dedək i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Sərūm ha na, Mbəlom a vəlatay wu neheye a ndo ŋgay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gəf naha a walaŋ kurom ta bəbəkək tay. Ndo niye hay na, ŋgwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambəday həlay a ŋgwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vəlamay tsəved ka məge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵ Kwa ka sərūm ha wu neheye kurre bəbay na, a seŋ məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya Israyel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay? Ane tuk na, ndo siye hay ta təma bazlam ŋgay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kəf tay ha a bəra mə dəma mə walaŋ tay.* ⁶ Sa na, gawla i Mbəlom hay dərmak siye hay mə walaŋ tay a satay təv məndze nakə Mbəlom a vəlatay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səselek, ka ndərzəl fataya a ləvoŋ zəŋzəŋ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bagwar aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷ Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, mə mətsakum gər bay dərmak. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lelebay aye wal wal haladzay, wu neheye a ye ka bo i ndo zəŋzəŋ ma giye bay aye. Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Andza niye, Mbəlom a dā ha na, ada ndo hay tā ge andza nakay sa bay.†

⁸ Ndo neheye tə gəf naha a walaŋ kurom aye na, faya ta giye andza ndo i gəma i Sodom ta Gomora hay dərmak. Faya ta nasiye ha bo tay ta wu neheye lelebay aye, hərwi məsine neheye faya ma gatay aye. A satay Mbəlom mə ləvatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha gawla i Mbəlom hay. ⁹ Kwa Misel neŋgeye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye dāw? Hərwi ahəl niye ta təra tə Fakalaw ka mədahaŋ i Musa na,

* 1:5 Zəba mə Məpesle 14. † 1:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.1-29.

kə tsadəy a Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwadəy a Fakalaw na: «Mbəlom mâ gaka dəretsətseh!»¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye nətəye na, faya ta tsadiye a wu neheye tə sər bay aye. Nətəye na, tə dzala gər bay andza wu i pesl hay. Faya ta giye wu neheye a yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya ta giye andza niye na, ma dziye tay ha düh.

¹¹ Waawayah! Dəretsətseh ka gər tay hərwi ta vəlay tsəved a mezeleme mâ ge fətaya bəy andza Kayin.‡ Faya ta giye sewed hərwi ada tâ huta dala andza Balam nakə a ge ahəl niye aye.§ Faya ta naseye a Mbəlom andza Kore nakə a ge ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.* Nətəye na, ta dziye andza niye dərma.

¹² Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu mənday ka təv manəte eye na, nətəye mə walaŋ kurom na, andza ndəluḅ nakə ka peteked aye. Wu mənday nakə tə ndayawa aye na, ta təra ha magurlom i məse guzom. Tə dzala na, ka bo tay dekdek, horoy a gatay bay. Nətəye na, andza pazlay nakə tərwenihhe zənžen aye. Mətasl a vəzl na, a həl na tsekek, kə pa yam bay. Nətəye na, andza dərizl i gərdaf neheye tə wa bay aye. Kwa həlay i məwe hohway kə sla bəbay na, tə wa bay. Nətəye sa na, andza dərizl i gərdaf neheye tə ŋgwad tay ha ta zləlay tay hay dzay aye. Ta mət tsədək tsədək.

¹³ Nətəye sa na, andza yam nakə mə magayam faya ma viye ta gədan kutokutokuto aye. Mezeleme tay na, a zəba parakka andza madərsəsam nakə yam a gər ha aye. Nətəye na, andza wurzla neheye tə ŋgwad ədzid tə gər ha təv məndze tay aye. Mbəlom ka lambadatay təv ma ləvon zənzəy eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye.

¹⁴ Ahəl niye Henok nəngeye nakə maməkwa ma gawla i Adam aye na, kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A gwad: «Anəy Bəy Maduweŋ ma deyeweye ta gawla ŋgay hay haladzay gədəbille.»¹⁵ Ma deyeweye na, ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay tebiye. Ma gəsiye tay ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta sariya. Ma gəsiye tay ha na, hərwi wu neheye tə gay lelebay aye, ada hərwi bazlam neheye lelebay tə tsik faya aye.»¹⁶ Henok a tsik andza niye

na, ka nətəye. Nətəye na, faya ta guŋguziye huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye na, wu neheye a say a dərev tay aye. Faya ta dəslyay ha gər a bo tay. Faya ta vatay gər a ndo hay hərwi ada ndo hay tâ təma bazlam tay.

Yuda a vəlatay gədan a ndo mədzał gər hay

¹⁷ A nəkurom malamar ga hay, wu neheye ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dəkum ha ahəl niye tə gwad ma ta giye bo aye na, mâ makumaw a gər.¹⁸ Tə gwadawakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ŋgwasiye ka ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Nətəye na, tə sər Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a mədzał gər tay aye.»¹⁹ Andza niye nətəye na, ndo neheye ta ŋgəniye tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Tə dzala i tay na, ka wu i məndzibəra, Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nətəye bay.

²⁰ Nəkurom dzam ga hay na, gum gədan hərwi ada kâ dzənum bo mə walaŋ kurom. Pum mədzał gər kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw abəra ka təv i Mbəlom. Duwulum me na, ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye.²¹ Mbəlom na, a wudā kurom. Ndzum mə həlay ŋgay. Nəkway na, pakwa mədzał gər kway ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Ma bəzakweye ha na, ka gakway mə bo ada ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye.²² Dzənum tay ha ndo neheye mədzał gər tay madzəda eye.

²³ Ndo mekeleŋ eye hay na, faya ta vahiye bo tay a sariya i Mbəlom. Təmum tay ha hərwi ada sariya i Mbəlom mâ gəs tay bay. Siye i ndo mekeleŋ eye hay andaya nətəye ta gakum mə bo dərma. Ane tuk na, gum metsehe bəna, ka ta dədumeye a mezeleme tay. Kâ həndzədum ka wu tay hay bay. Kwa peteked tay niye hay tə gawa ha ka bo mezeleme aye na, kâ tətalum faya bay tebiye.

Zambadakway a Mbəlom

‡ 1:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 4.3-8. § 1:11 Zəba mə Məpesle 31.16. * 1:11 Zəba mə Məpesle 16.1-35.

²⁴ Zambadakway a Mbəlom hərwi neŋgeye ma sliye faya mahəbe kurom ada kâ dədəm abəra ka tsəved ŋgay bay. Neŋgeye na, ma bariye fakuma abəra mezeleme kurom hay, ma təriye kurom ha tsədəŋŋa. Ma diye kurom ha ka təv ŋgay. Ka ta lətsumeye kame ŋgay ka təv i mələve i bəy ŋgay. Ka ta ŋgwasumeye haladzay.

²⁵ Zambadakway a Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Ada maa təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste na, neŋgeye. Ndo hay tebiye tâ zambaday, kwa way mâ dəslay ha gər a gədəŋ ŋgay. Neŋgeye na, Bəy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye. Andza niye zla ka madazlay hus ka bəgom, ada ka tor eye. Ma təriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana Məfələkwe

Ndo məwetse dərəwel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma t̄a dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dərətsətseh hərwi nakə t̄a pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədan̄ bay.

Dərəwel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandzəkit bo i wu hay. Həlay a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay t̄a mazəbe i wu hay a d̄a wu nakə ka ndəv k̄a rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1–3.22) na, mə d̄ama dərəwel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, t̄a zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a d̄a ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved mahəndəke ada mətsəne dərəwel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma diye ha ka vərəm bagwar eye ka gədan̄ i mənese.

Madədo 21 ta 22 t̄a d̄a ha mäge wu wədeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

¹ Dərəwel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a d̄ay ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a d̄atay ha na, hərwi ada m̄a d̄atay ha a ndo i məsler hay wu nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ngay ka t̄əv i ndo i məsler ngay Yuhana ma məsine hərwi məd̄ay ha wu nakay. ² Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a d̄ay ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza məgwed̄e nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa d̄a ha wu neheye a tsik dedek na, Yesu Kəriste.

³ Mbəlom ma piye ngama ka ndo nakə a dzan̄ga dərəwel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neheye t̄a tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ngama dərək. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazlambar k̄a ndzew.

* 1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

⁴⁻⁵ Maa watsa naha dərəwel nakay na, neŋ Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal t̄əv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom m̄a pa fakuma ngama ada m̄a vəlakum məndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa. Məsəfəre ngay neheye tasəla malətsa eye hay kame i t̄əv məndze i bəy ngay aye t̄a Yesu Kəriste, t̄a pa fakuma ngama ada t̄a vəlakum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedek eye, neŋgeye makurre i wawa nakə t̄a lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsew abəra ma mədahan̄ makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i məndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wud̄a kway, k̄a mət hərwi kway. K̄a t̄əmakway ahaya abəra mə mezeleme t̄a bambaz ngay. ⁶ Ka deyewekweye t̄a neŋgeye dziye a mələve i bəy ngay, ka ta ləvakweye t̄a neŋgeye dziye. Nəkway t̄a neŋgeye ka t̄əra kway ha ndo məvəlay wu a Mbəlom hərwi mäge məsler i Bəba ngay. Ndo hay t̄a zambad̄ay a Yesu Kəriste, gədan̄ tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. M̄a t̄əra andza niye!

⁷ Zəbum d̄əre: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay,

Kwa way tebiye ma ngateye,

kwa ndo neheye t̄a slaka na ta suwal aye, ta ngateye.*

Slala hay tebiye ka məndzibəra ta tuwiye hərwi ngay.

Ma ta giye na, ta dedek andza niye. M̄a t̄əra andza niye!

⁸ Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad̄: «Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa.»

Neŋgeye gədan̄ eye ka gər i wu hay tebiye. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa.

Məsine i Yuhana

⁹ Maa watsakum naha dərəwel nakay na, neŋ Yuhana malamar kurom. Neŋ t̄ə nəkurom nəkway madzapa eye t̄ə Yesu Kəriste. Andza niye, neŋ faya na

siye dəretsətseh andza nəkurom dərmak. Nəkway tebiye faya ka səmakway naha. Andza niye, kə pa kway a təv mələve i bəy ɲgay.

Nej na, ta gəs ga. Ti ye, tə kal ga ha a gəma nakə malawara eye ta yam tə zalay Patmos aye. Tə kal ga ha a dəma na, hərwi na dəwa ha bazlam i Mbəlom. Na gwadawa, maa dəkway ha tsəved dedek eye na, Yesu.

¹⁰ Pat wuray, na zəba dəre na, nej mə həlay i Məsəfəre Tsədəŋja eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsəne mətsike me ma dəba ga andza toloom. A tsik me ta magala ɲgəlakəka. ¹¹ A gwedeŋ: «Wu nakə ka ɲgatay aye na, watsa na ka dərewel. Ka watsa na, sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye təv wal wal tasəla aye. Ma gəma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹² Na tsəne bazlam niye andza niye na, na mbəda dəre a dəba, na gwad na zəbiye naha ka ndo nakə a tsikenew me aye. Tsa na, na ɲgatay naha a lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, ako mavata eye faya nəte nəte tay eye. ¹³ Ma wuzlah i wu niye hay na, na ɲgatay naha a wu eye malətsa eye, a ndzakit bo andza ndo. Suwal i peteked ka bo kutsik ada məbara bo eye mə dərev əngəts tə wu nakə tə vəd ta gura aye. ¹⁴ Məkwets ɲgay a dəv herre andza guguman, dəre ɲgay bəbay na, andza dərneħ i ako. ¹⁵ Sik ɲgay hay na, a dəv andza bəre nakə tə pa ako aye. Bədfiday ɲgay a ləv andza i yam nakə a vaw abəra mə mahəmba aye. ¹⁶ Mə həlay ɲgay na, wurzla hay tasəla. Maslalam matasla eye hepepe diye sulo sulo faya ma deyeweye abəra mə bazlam ɲgay. Dəre ɲgay andza pat nakə a wur ta magərhəpat aye.

¹⁷ Na ɲgatay na, na dəd abəra ka mbəlom kame ɲgay tsədək tsədək andza na mət. Ane tuk na, a pa fagaya həlay i mənday ɲgay. Tsa na, a gwedeŋ: «Kā dzədzar bay, maa dazlay a wu hay tebiye na, nej ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, nej. ¹⁸ Nej na, ndo nakə ma ndziye ta sifa aye. Na mət ane tuk na, na lətsew abəra mə mədahaŋ. Nej na ndziye ka tor eye. Nej na, gədaŋ eye abəra ka mədahaŋ ada nej gədaŋ eye

ka təv məndze i mədahaŋ hay. ¹⁹ Wu nakə ka ɲgatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anəke aye tə bəmalə nakə ma giye bo kame tebiye aye. ²⁰ Wurzla neheye tasəla ka ɲgatay mə həlay ɲgay aye ada lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, andza məgwede mey na, na dəkeye ha. Sər ha, wurzla neheye tasəla aye na, gawla i Mbəlom neheye a pa tay ha ada tā tsəpa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu niye hay təv wal wal tasəla aye. Lalam neheye tasəla mavəda eye ta gura aye a də ha na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu eye neheye təv wal wal tasəla aye.»

2

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

¹ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadatay:

«Maa tsik bazlam eye na, nej Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday ɲgay aye ada neŋgeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

² A gwadatay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədaŋ haladzay ada ka səmumay naha a dəretsətseh. Na sər ha sa na, ka vəlumatay tsəved a ndo i sewed hay a walaŋ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nəteye na, ndo i maslaŋ hay, ane tuk na, nəteye ndo i maslaŋ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sərur ha nəteye na, ndo i parasay hay. ³ Nəkurom faya ka səmumay naha a dəretsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. Ka wudum ga andza nakə ahəl niye sa bay. ⁵ Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dəre təday ka dədum, ka mum ta dəba. Gərur ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gərur ha mezeleme kurom bay na, na

diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

⁶ «Ane tuk na, neñ faya na zambadəkumeye hərwi wu mekeleñ hərwi ka numay dəre a məsler i ndo i Nikolas hay andza neñ nakə na nay dəre aye.

⁷ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña ma tsikiye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dəretsətseh aye na, na vələteye hohway i gərɗaf nakə ma guvah i Mbəlom ma vələteye sifa a ndo hay aye, ta ndiye.*»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Simirne aye

⁸ Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu. Maa dazlay a wu hay tebiye na, neñ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ. Na mət ada na lətsew abəra ma mədahañ.

⁹ «Na sər ha dəretsətseh kurom, na sər ha nəkurom mətawak eye hay. Ane tuk na, nəkurom zlele eye hay düh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sər ha dərma. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, tə gwad nəteye Yahuda hay. Ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, nəteye ndo i Fakalaw hay.

¹⁰ «Mazlambar ka sumeye dəretsətseh, ane tuk na, kâ dzədzarum bay. Tsəne! Mazlambar Fakalaw ma gəsiye siye i ndo hay mə walañ kurom ma piye tay ha a danğay hərwi madzədzam kurom. Ka sumeye dəretsətseh məhəne kuro. Kwa ta kədiye kurom bəbay na, səmumay naha, kâ gərurum ha mədzal gər abəra ka Mbəlom bay. Andza niye, na vələkumeye magogoy kurom na, sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹¹ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye:

Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dəretsətseh aye na, ta mətiye məməte masulo eye sa bay.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Pergam aye

¹² Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə maslalam faya matasla eye hep-epe diye sulo sulo aye. ¹³ Təv nakə nəkurom mandza eye mə dəma aye na, na sər. Nəkurom mandza eye ma təv nakə Fakalaw neñgeye bəy eye mə dəma aye. Kwa ahəl nakə tə kəd Anɲipas ndo nakə a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye neñgeye ndo ga aye na, ka gərurum ga ha bay, ka pum mədzal gər kurom ka neñ huya. Tə kəd na mə walañ kurom ma gəma kurom ma təv nakə Fakalaw mandza eye mə dəma aye, ada düh huya faya ka dümeye ha parakka neñ na, bəy kurom.

¹⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese hay andaya mə walañ kurom. Ndo hay andaya mə walañ kurom faya ta pay bəzay a matətike i Balam nakə ahəl niye aye.† A tətikay a Balak ma dzəgədiye tay ha Israyel hay a mənese. A vatay gər hərwi ada tâ həpəd slo i kule, ada tâ ge madama dərma. ¹⁵ Siye hay mə walañ kurom faya ta giye andza niye dərma. Nəteye faya ta pay bəzay a wu nakə ndo i Nikolas hay‡ faya ta tətikiye.

¹⁶ «Mbədum ha mede kurom. Tadə ka mbədum ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar ka təv kurom ta maslalam nakə ma deyeweye abəra mə bazlam aye, na giye ha vərəm ka ndo kurom niye hay.

¹⁷ «Ndo neheye zləm andaya faya aye na, tâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dəretsətseh aye na, na vələteye daf nakə

* 2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9. † 2:14 Zəba mə Məplesle 31.16, 22.1–25.9. ‡ 2:15 Məsine i Yuhana 2.6.

dada ndo hay ta ngatay bay aye. Na völateye kwar herre eye, məzele wedeye mawatsa eye ka kwar eye niye. Məzele niye na, ndəray a sər bay. Mata sərə na, ndo nakə ka təma na a həlay aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Tiyatir aye

¹⁸ Ndo niye a gweden sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Tiyatir aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ngay na, andza dərneh i ako. Sik ngay hay a dəv andza bərə nakə tə pa ako aye.

¹⁹ «Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka wudum ndo hay ada faya ka pumeye mədzal gər kurom ka neñ huya. Na sər ha faya ka səmumeye naha a dərətsətseh. Na sər ha na, faya ka dzənumeye siye i ndo hay dərək ada wu nakə faya ka gumeye anəke aye na, a ze nakə ahəl niye aye.

²⁰ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walañ kurom. Ngwas niye tə zalay Zizabel aye na, ka vələmay tsəved məndze mə walañ kurom. A gwad neñgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ane tuk na, neñgeye faya ma vateye gər a ndo i məsler ga hay, neñgeye faya ma tətikateye məge madama ada ka mahəpəde slo i kule. ²¹ Na paslay həlay eye hərwi ada mə mbəda ha mede ngay, ane tuk na, a say bay, neñgeye faya ma giye madama huya.

²² «Hərwi niye, na vəleye dərətsətseh haladzay, ma siye dərətsətseh ka təv məhəne ngay. Ndo neheye tə gawa madama dziye na, ta siye dərətsətseh haladzay dərək. Tadə ta gər ha mezeleme tay ada ta gər ha mezeleme tay bay na, ta mətiye. ²³ Na bəbazliye tay ha wawa ngay hay hərwi ada məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma wal wal tebiye tā sər ha na, wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə gər tay ada wu nakə a yatay a gər aye, neñ na sər ha tebiye. Nəkurom tebiye na vələkumeye magogoy kurom na, da ka məsler nakə ka gum aye.

²⁴ «Ane tuk na, nəkurom siye neheye ma gəma i Tiyatir ka pumay zləm a bazlam i ngwas niye təbey aye, wu nakə ndo hay tə zalay wu mangaha eye i Fakalaw aye na, nəkurom ka sərüm təbey. A nəkurom na, bazlam mekeleñ eye andaya nakə na tsikakumeye bay. ²⁵ Wu nəte na, pum na wu nakə ka tətikumeye a gər bəñbəñ lele hus a pat nakə na maweye.

²⁶ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye ada faya ta giye wu nakə a yeñ a gər aye hus ka mandəve i məndzibəra na, na völateye gədañ ka slala i ndo hay tebiye. ²⁷ Na völateye gədañ andza gədañ nakə Bəba a vələñ aye dərək. Ta ləviye ndo hay ta gədañ, ta bəbazliye tay ha ndo i sewed hay andza ndo nakə ma həbiye tay ha guram i səngəle hay ndəslof ndəslof aye. ²⁸ Na völateye bamtaš nakə a dəv ta mbəlomda aye dərək.

²⁹ «Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mə pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədañña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

3

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Sardes aye

¹ Ndo niye a gweden sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom tasəla mə həlay ngay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ngay aye dərək. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəsłakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa duh nəkar andza maməta eye.

² «Pədəkum, gum gədañ bəna ka mətumeye tsədək tsədək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dərə i Mbəlom na, tsədañña zuk bay. ³ Dzalum na, ka wu nakə ka tsənum ahəl niye aye ada ka təmum bazlam i Mbəlom na, ma kəkay aye ada mbədəm ha mede kurom. Niye na, pum na a dərəv kurom. Tadə ka pədəkum bay

na, sərüm ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərümeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴ «Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə walañ kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndəluḅ ka peteked tay təbey. Nəteye na, tə yeñ a gər lele. Ta piye peteked herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵ «Andza niye, na kalateye ka bo peteked herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ηgwasa ka dəretsətseh aye. Ta watsa məzele tay a dərewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Dada na mbatiye ha məzele tay abəra mə dərewel nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbəlom ada kame i gawla ηgay hay, nəteye i ga hay.

⁶ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mə pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷ Ndo niye a gwedəñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada neñgeye na, a raw me təbey. Kəle i bəy Davit na, mə həlay ηgay. Tadə ka həndək abəra ma məged na, ndəray andaya ma sliye faya mədərəzl na bay. Tadə ka dərəzl na məged na, ndəray ma sliye faya məhəndəke na bay.

⁸ «Na sər wu nakə faya ka gumeye aye. Na sər ha gədan kurom na, tsekweñ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeñ a gər aye həḅe bəḅaw? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məged hərwı kurom, ndəray ma sliye faya mədərəzle na bay.

⁹ Tsənum, anañ wu nakə na giye ta ndo neheye nəteye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwad nəteye Yahuda hay, ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, ta raw me dekdek tsa. Na gateye kuton, tə

yaw tə dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wudə kurom. ¹⁰ Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwı niye, neñ na tsəpiye kurom hərwı ada kə yum a dəretsətseh bay. Dəretsətseh nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i məndzibəra hay tebiye. ¹¹ Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye bəñbəñ a gər hərwı ada mə buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹² «Ndo neheye ta səmay naha, ta ηgwasa ka dəretsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra mə dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga ka nəteye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wedeye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wedeye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mə pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴ Ndo niye a gwedəñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə tə zalay “Mə təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ηgay kwa tsekweñ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ηgay.

¹⁵ «Na sər wu nakə faya ka gumeye. Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gəngəlanlanña andza niye na, a yeñ a gər bay. ¹⁶ Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷ «Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wuray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dəretsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay peteked andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye hay na, ka sərūm bay. ¹⁸ Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye wu nakə ka gumeye. Səkənum gura nakə ta lambad ta ako, a dəv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkənum mə gay ga hərwi ada kâ tərūm zlele eye hay ta dedek. Dumara, səkənum peteked herre eye, kâ pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkənum sidem i dəre, mâ dzəna kurom hərwi ada kâ ŋgatamay a wu hay sa.

¹⁹ «Neŋ na, ndo neheye na wuda tay ha aye na, na ŋgərəziye fataya, na datay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbədum ha mede kurom, pumeŋ bəzay tə dərev kurom peteh. ²⁰ Tsənum, na lətsiye ka həlay i məged ada na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bədīday ga aye ada ka həndəken na məged na, na fələkwiye a gay ŋgay, nəmaa ndiye daf salamay.

²¹ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasa ka dəretsətseh aye na, na vəlateye tsəved hərwi ada tâ yaw, nəmaa ndziye ka təv məndze i bəy ga, andza neŋ na səmay naha, na ŋgwasa ka dəretsətseh aye, ada neŋ ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ŋgay.

²² «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

4

Məged mahəndəka eye mə mbəlom

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeləŋ.

Na ŋgatay a məged mahəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bədīday i ndo nakə a ləv andza tolom a tsiken me meeneŋ aye sa. A gwedeŋ: «Tsalaw a gəma kənan hərwi ada na dəkeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

² Kwayanŋa Məsəfəre Tsədanŋa eye a yaw a zla ga. Tsa na, na ŋgatay a təv məndze i bəy mə mbəlom. Ndowneye mandza eye faya. ³ Ndo niye mandza eye na, da'ar ŋgay

a wuzl dəre andza kwar nakə ŋgwalak eye, tə zalay *zaspe* ada *sardowan* aye. Kulay a lawara na təv məndze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl dəre andza kwar ŋgwalak eye, tə zalay *emerod* aye dərmak.

⁴ Təv məndze hay kuro kuro sulo gər eye fad dandahtahha tə lawara na təv məndze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye hay faya. Peteked neheye ka bo tay aye na, kwedek kwedek. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə ŋgar ta gura. ⁵ Mawutsede i mbəlom a wutsedew abəra ma təv məndze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə dəma dərmak. Kame i təv niye na, wuye hay andaya tasəla andza lalam, ako faya a dəv haladzay. Wu niye hay tasəla andza lalam aye, nəteye na, məsəfəre neheye tasəla mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶ Kame i təv məndze i bəy niye na, wuye andaya andza dəlov, a wuzl dəre andza malam, dəre a ye abəra mə dəma kwetseh kwetseh.

Wu hay fad tə lawara na təv məndze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfəre tay aye. Ta dəba, dəre andaya fataya ada ta diye i me dəre andaya fataya, ŋgurti ŋgurti. ⁷ Wu niye makurre aye na, a ndzəkit bo zil, masulo eye a ndzəkit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar ŋgay a ndzəkit bo ndo zezeŋ ada mafad eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸ Wu neheye fad aye na, kwa way ta gwəzleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwəzleviyek niye hay dəre hay fataya haladzay ta dəba eye kwa tə hud eye ndotsndotsta. Ta həpat kwa ta həvad faya ta giye dəmes huya, tə gər ha bay. Ma dəmes tay niye na, tə gwad:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom nəkar na, tsədanŋa kwa mənese andaya ka təv yak bay, nəkar gədan eye ka gər i wu hay tebiye, nəkar andaya kwa ahəl niye, nəkar andaya anəke, ada ka deyeweye.»

⁹ Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa dəmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka təv məndze i bəy ŋgay aye ada a neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə dəslay ha gər, tə gay sisə. ¹⁰ Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro fad aye ta dəkwawa

gurmets kame i Mbəlom, neŋgeye nakə mandza eye ka təv məndze i bəy ŋgay aye ada neŋgeye mandza eye ka tor eye. Tə dəslaway ha gər, ta tsakwawa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawa kame ŋgay, tə gwad:

¹¹ «Bəy Maduweŋ may Mbəlom,
nəkar na, ka sla da,
ndo hay tâ dəslaka ha gər,
tâ zambadaka ta dedek
ada gədaŋ a yaw na, mə həlay yak.
Hərwi maa ge wu hay tebiye na, nəkar,
wu neheye a ge bo na,
hərwi a saka wu neheye tebiye tâ ge
andaya.»

5

Ta zambaday a ndo nakə a təra andza wawa i təbaŋ i Mbəlom aye

¹ Tsa na, na ŋgatay a dərewel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. Dərewel niye na, magəsa eye mə həlay i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə padə na ka bo. Tə gəs na tə wu məgəse dərewel təv tasəla hərwi ada mâ həndək bay.

² Ma dəba eye na ŋgatay a gawla i Mbəlom gədaŋ eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə ŋgwalak eye kame i Mbəlom kə sla da mapəle faya abəra wu məgəse dərewel ada ma həndəkiye na aye na, way?»

³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bəd, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴ Na tuwa haladzay hərwi ndəray andaya ŋgwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərewel ada ma zəbiye a dəma dərə aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵ Ane tuk na, nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedeŋ: «Kâ tuwa bay, zəba dərə: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neŋgeye gwala i Davit. Neŋgeye kə ŋgwasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu məgəse dərewel neheye tasəla aye ada ma həndəkiye na dərewel.»

⁶ Tsa na, na ŋgatay a ndoweye, neŋgeye malətsa eye ma wuzlah i təv məndze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzəkit bo na, wawa i təbaŋ, andza ta kəd na ahəl niye nəte. Dəram ka gər ŋgay tasəla ada dərə andaya faya tasəla dərək. Dərə neheye tasəla aye na, məsəfərə neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka məndzibəra tebiye.

⁷ Wawa i təbaŋ niye a ye ka təv i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. A ye naha na, a təma na dərewel abəra mə həlay i mənday ŋgay.

⁸ A təma faya abəra dərewel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dəkw gurmets kame ŋgay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada ŋgwalak i gəndayah hay mavəda eye ta gura andaya fataya dərək maraha eye hay tə wu eye andaya tə pawa faya ako na, a ze huŋŋa. Wu niye a ze huŋŋa eye na, maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta dūwulaway naha me aye.

⁹ Tə ge dəmes wedeye. Ma məge dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad:

«Nəkar na, ka sla da matəme dərewel nakay
ada mahəndəke na wu nakə tə gəs ha
aye dedek.

Hərwi ta kəd kar andza wawa i təbaŋ nakə
tə kədaway a Mbəlom aye,
ada ka səkəmatay ahaya ndo hay abəra
mə mezeleme tə bambaz yak,
ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray,
kwa tə tsik me i gəma waray,
kwa slala waray,
kwa nəteye mandza eye ma gəma
waray,

nəkar ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

¹⁰ Ka təra tay ha ndo yak hay, nəkar ka ləvateye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay wu a Mbəlom
hərwi ada tâ gay məsler a Mbəlom,
ada nəteye ta təriye bəy ka məndzibəra
tebiye.»

¹¹ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay, gwezem gwezem haladzay ma pasliye bo bay. Tə lawara na təv məndze i bəy ada

wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye teleleviw a wuzlah. Na tsəne dəmes tay. ¹² Tə gawa dəmes ta magala, Tə gwad:

«Wawa i təbaŋ nakə tə kəf na aye na,
gədaŋ tebiye mə həlay ŋgay,
zlele tebiye na, i ŋgay,
a sər wu hay tebiye,
neŋgeye gədaŋ eye.

Neŋgeye na, kə sla ndo hay
tā dəslay ha gər ada tā zambaday.

Zəba faya təday, neŋgeye na, məzlaḅ eye.»

¹³ Tsa na, na tsəne mäge dəmes i wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu neheye mə mbəlom aye, neheye ka məndzibəra aye, neheye ma bəd aye, neheye ma dəlov aye, tə gawa dəmes tay eye, tə gwad:

«Zambadəkway a ndo nakə neŋgeye mandza
eye ka təv məndze i bəy aye
ada a ndo nakə neŋgeye andza wawa i təbaŋ
aye,
dəslakwatay ha gər.

Gədaŋ tebiye a yaw na, abəra ma nəteye.

Zəba, nəteye na, məzlaḅ eye hay ka tor
eye.»

¹⁴ Wu neheye fad aye ta mbəda faya tə gwad: «Mā təra andza niye!» Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye na, ta dəkw gurmets kame i ndo neheye nəteye mandza eye ka təv məndze i bəy aye ada tə dəslatay ha gər.

6

Wawa i təbaŋ a dazlay a məpəle ha wu neheye tasəla tə ɓar ha dərəwel aye

¹ Ahəl nakə Wawa i təbaŋ a təma dərəwel a həlay, a dazlay məpəle ha wu neheye tasəla tə ɓar ha dərəwel aye na, na ŋgatay. A pəla ha nəte. Tsa na, na tsəne mətsike me abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mətsike me ŋgay niye a ləv andza maləve i mbəlom, a gwad: «Dara!» ² Tsa na, na ŋgatay a pəles kudəkudək eye. Ndo mandza eye faya, tə lalaŋ eye mə həlay. Tə pay dzagwa i bəy a gər. Mata sle ka wu hay tebiye na, neŋgeye. A ye mäge vərəm ada ma ŋwasaweje fataya.

³ Wawa i təbaŋ niye a pəla ha masulo i wu neheye tə ɓar ha dərəwel aye. Na tsəne mətsike me abəra mə walaŋ i wu

neheye fad aye, masulo eye mə walaŋ tay, a gwad sa: «Dara!» ⁴ Tsa na, pəles neŋged a yaw. Pəles niye na, a zəba ndozza andza ako. Ndo nakə mandza eye faya aye na, tə vələy gədaŋ ka məzle vərəm, maye ha ka məndzibəra hərwi ada ndo hay tā kəf bo. Tə vələy maslalam bagwar eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbaŋ a pəla ha mamahkar i wu neheye tə ɓar ha dərəwel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mamahkar eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad sa: «Dara!» Kwayaŋŋa, na ŋgatay a pəles a zəba zeŋzeŋ. Ndo nakə mandza eye faya aye na, agwada mə həlay ŋgay. ⁶ Na tsəne maləve i wu mə walaŋ i wu neheye fad aye andza mətsike me i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge faya məsler hwapat aye a sla wuray bay. Ta səkəmiye daw agwada nəte tsa. Tadə bəle na, ta səkəmiye agwada mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzom na, ka nas ha bay.»

⁷ Wawa i təbaŋ a pəla ha mafad i wu neheye tə ɓar ha dərəwel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mafad eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad: «Dara!» ⁸ Tsa na, na ŋgatay a pəles mekeleŋ eye a yaw. Mazəbe ŋgay eye na, a zəba kulah kulah andza geŋgis. Ndo nakə mandza eye faya aye na, məzele ŋgay Mədəhaŋ nakə ma kədiye ndo hay aye. Ndo nakə tə zalay Təv Məndze i Mədəhaŋ hay aye na, faya ma pay bəzay. Ta ŋgəna ha məndzibəra fad. Tə vələtay nəte ada tə vələtay faya gədaŋ hərwi ada tā bəbazl tay ha ndo hay abəra mə dəma. Ta bəbazliye tay ha ta maslalam ada siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta bəbazliye tay ha.

⁹ Wawa i təbaŋ a pəla ha mazlam i wu neheye tasəla tə ɓar ha dərəwel aye. Tsa na, na ŋgatay a ndo neheye tə kəf tay ha ahəl niye aye ma huvo i təv məvələy wu a Mbəlom aye. Ndo neheye tə kəf tay ha ahəl niye na, hərwi ta təma bazlam i Mbəlom ada hərwi nakə tə dawa ha parakka aye.

¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy Maduweŋ may nəkar na, tsədəŋŋa. Nəkar ka tsik na, dedək huya. Ndo neheye ka məndzibəra tə kədaw may aye, ka gateye

sariya na, kəday? Ka gateye dəretsətseh na, kəday?»

¹¹ Tsa na, nəteye tebiye tə pa fataya peteked kudekudek eye. Tə gwadatay: «Həbum tsekweŋ təmad təday, hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo mekeleŋ eye hay andaya, nəteye malamar kurom neheye faya ta gay məsler a Mbəlom aye. Kutoŋ ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kədaw kurom aye dərmak.»

¹² Wawa i təbaŋ niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə bər ha dərəwel aye. Kwayaŋŋa a pəla faya abəra na, məndzibəra a bəl haladzay dzeki6 dzeki6. Pat a mbəda andza peteked zeŋzeŋ eye i mətuwe mədahaŋ. Kiyə na, a təra ndozza andza bambaz. ¹³ Wurzla hay tə kut-saw abəra ma magərmbəlom bəramama ka dala andza mandabalak i gurov neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərdaf aye. ¹⁴ Magərmbəlom a dze tatəh andza tə padə dərəwel. Dala neheye malawara eye ta dəlov aye ti ye abəra ka təv məndze tay hay. Mahəmba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵ Ndo neheye ka məndzibəra aye tə ŋgaha bo tebiye, ta hway, tə ŋgaha bo a bəf hay ada tə tsal a mahəmba mata ŋgehe bo a lar. Beke hay ta ndo neheye nəteye beke hay bay aye, nəteye tebiye ta hway tə ŋgaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədaŋ eye hay aye, nəteye tebiye ta hway. ¹⁶ Tə zalatay ka bo a mahəmba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzlumaw famaya ada kə ŋgahum may tey, hərwi ada ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye mā ŋgatamay bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbaŋ mâ gəs may ta sariya bay, ¹⁷ hərwi həlay i mägəse ndo hay a sariya kə ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

7

Gawla i Mbəlom a ge ŋgodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay fad, nəteye malətsa eye ka kokway i məndzibəra fad. Faya ta

geye me a mətasl neheye fad ka kokway i məndzibəra hərwi ada tə vəzl ka məndzibəra bay ada tə lamay a dala bay, kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tə lamay bay.

² Na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged, a yaw mə bəzay. Mə həlay ŋgay na, wu mäge ha ŋgodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə neŋgeye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gədaŋ ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³ a gwadatay: «Kə nasum ha dala, yam ada ta dərizl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye ŋgodgor i Mbəlom ka ndo i məsler i Mbəlom hay təday.»

⁴ Tsa na, ndo neheye tə ge fataya ŋgodgor aye nəteye nday na, tə tsikeŋ. Nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i İsrayel hay tebiye. ⁵ Gwala i Yahuda nəteye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶ gwala i Aser 12 000, gwala i Naftali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷ gwala i Simeyŋ 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i Isakar 12 000, ⁸ gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzamen 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya ŋgodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti yaw abəra ma gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nəteye tebiye kame i təv məndze i Bəy kame i Wawa i təbaŋ. Nəteye tebiye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo ada nəteye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbāh aye mə həlay tay hərwi mazambaday a Mbəlom. ¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka təv məndzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbaŋ, maa mbəl may ha na, nəteye.»

¹¹ Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na təv məndze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad

aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər a Mbəlom.

¹² Tə gwad:

«Ayaw, mâ təra andza niye!

Məzlaḅ na, mə həlay i Mbəlom kway,
neŋgeye a sər wu, neŋgeye gədan̄ eye.

Gakway sisə, dəsłakway ha gər,
zambadəkwa ha ka tor eye.

Zəbum, neŋgeye na, bagwar eye dedek!
Amen!»

¹³ Nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gwedeŋ: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo aye daw? Ti yaw na, mən̄gay?»

¹⁴ Na mbəday faya, na gwaday: «Ŋgalaka, neŋ na sər bay. Maa sər düh na, nəkar bədaw?»

A mbədeŋ faya, a gwedeŋ: «Neheye na, ndo neheye tə səmay naha a dəretsətseh bagwar eye. Nəteye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mâ təra kwedek kwedek tə bambaz i Wawa i təbaŋ.

¹⁵ Hərwi niye nakə nəteye mandza eye kame i təv mändze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadəye mə gay ŋgay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.

Ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye,

faya ma gateye gər.

¹⁶ Nəteye na, may ma gateye sa bay,
yam ma gateye sa bay dərma.

Pat ma wuriye fataya sa bay,

wuray kwa tsekweŋ ma fəkiye tay ha
andza pat sa bay,

kwa wu waray ma wuriye fataya sa
bay,

¹⁷ hərwi Wawa i təbaŋ niye ma wuzlah i təv mändze i bəy niye

ma təriye ndo mətsəkure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakə ma vəliye sifa aye.

Mbəlom ma takadatay na yam dərə abəra ka dərə.»

8

Wawa i təbaŋ a pəla ha maduk i duk i matasəla i wu nakə tə bar ha dərrewel aye

¹ Ma dəba eye na, Wawa i təbaŋ a zla dərrewel niye sa, a pəla ha faya abəra

maduk i duk i wu nakə matasəla eye a zəkaw aye. A pəla ha na, wu hay tebiye mə mbəlom tə ndza dedik hus a mənit kuro kuro mahkar.

² Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, nəteye malətsa eye kame i Mbəlom aye. Tə vəlatay tolom hay tasəla.

³ Gawla i Mbəlom neŋged andaya ta gəse mə həlay. Gəse niye na, maŋgara eye ta gura. Gəse niye maŋgara eye ta gura eye na, tə fəkaway a dəma wu nakə a ze huŋŋa eye a Mbəlom. Neŋgeye na, a yaw a lətse ka tsakay i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Ta pay a dəma wu nakə tə fəkawa aye haladzay, mâ fəka hərwi ada geŋgis eye ada maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu t̄a tsal, t̄a husa ka təv i Mbəlom. A fəka wu niye ka təv məfəke wu nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom kame i təv mändze i Mbəlom.

⁴ Geŋgis i wu niye faya ma fəkiye, a yaw abəra mə həlay i gawla i Mbəlom, a tsal ka təv i Mbəlom. Andza niye, maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a husa ka təv i Mbəlom, Mbəlom a tsəne.

⁵ Tsa na, a zla gəse niye maŋgara eye ta gura eye, a zla ako ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. A pa na a gəse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka mändzibəra. A kala ahaya na, maləve i mbəlom a ləv haladzay, mawutsede hay ta wutsede ada dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ.

Tolom hay tasəla

⁶ Tsa na, gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, tə ləva bo ta tolom hay hərwi məfe.

⁷ Tsa na, makurre a fa tolom ŋgay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tə dzapa ka bo. Tə kutsaw ka mändzibəra. Kwayaŋŋa mändzibəra a ŋgəna ka bo abəra təv mahkar, nəte ŋgay eye a təma təlmed təlmed. Dərizl i gərdaf hay, ada guzer ŋgədiz eye, ta təma tebiye heriyew heriyew.

⁸ Masulo i gawla i Mbəlom a fa tolom ŋgay. A fa na, tə zla wuye bagwar eye andza mahəmba i ako, faya ma təmiye. Tə kal ha a bəlay bagwar eye. Bəlay niye a ŋgəna mahkar, neŋged nəte a təra bambaz.

⁹ Mamahkar i wu neheye nəteye mandza eye ma yam niye a təra bambaz aye tə mət

tebiye. Kwalalan i yam hay tebiye tə nas ma təv eye niye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a fa tolom ŋgay. A fa na, wurzla bagwar eye a ŋgwad ədud, a kalaw abəra ka magərmbəlom. A təma zləkəd zləkəd andza dərneh i ako. A dəd ka dəlov neheye ta ŋgəna mahkar aye ada ka bədiyem hay, a nas tay ha. ¹¹ Wurzla niye na, məzele ŋgay Duwekeke. Nəngəd na, a təra duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mət haladzay hərwi a ge duwekeke.

¹² Gawla i Mbəlom mafad eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, a kəd tay ha pat ta kiye ada tə wurzla hay. Nəteye na, andza madəsa eye hay təv mahkar. Təv nakə tə kəd a dəma aye na, a zəba zənzəŋ. Andza niye nəteye ta dəv lele sa bay. Həpat ta həvad ta ŋgəna təv mahkar. Diye i pat nəngəd nəte na, a dəv ta həpat sa bay ada diye i kiye nəngəd nəte bəbay na, a dəv ta həvad sa bay.

¹³ Na zəba dəre na, na ŋgatay a matsəv faya ma tsəviye ka magərmbəlom. A wuda ta gədan, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ka hutumeye dərətsətseh. Siye i gawla i Mbəlom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahəl nakə aza ta fa aye na, dərətsətseh ma deyeweye ka məndzibəra haladzay.»

9

¹ Gawla i Mbəlom mazlam eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, na ŋgatay a wurzla a dədaw abəra ma magərmbəlom ka dala. Tsa na, tə vəlay kələ i mahəndəke abəra ka bəd nakə kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mə dəma aye. ² Wurzla niye a həndək abəra mə dəma na, gəngis a ndohwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Gəngis niye a dərəzl ka pat tekədəgəm, dəre a zəba bay tebiye zənzəŋ.

³ Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma gəngis niye ka dala. Tə vəlatay gədan i mədze ndo andza hərdəde hay. ⁴ Tə gwadatay: «Kâ həpədum guzer bay, kâ nasum ha dərizl i gərdaf bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kâ nasum tay ha bay. Gumatay dərətsətseh na, a ndo neheye ŋgodgor i Mbəlom ka da'ar tay bay

aye.» ⁵ Ta vəlatay tsəved ka məkədə ndo hay mədahan eye bay. Tə gwadatay: «Gumatay dərətsətseh.» Ta gateye dərətsətseh na, kiye zlam. Dərətsətseh niye na, andza məwure i hərdəde. ⁶ A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tâ mət hərwi ada dərətsətseh mâ gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiye məməte bay. Məməte ma deyeteeye a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiye məməte bay mədahan ma hwiye fataya abəra.

⁷ Dzaray niye hay ta ndzəkit bo andza pəles neheye tə gawa vəram aye. Wuye hay ka gər tay andza dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkit bo i ndo zezeŋ. ⁸ Məkwets tay na, zəbol eye andza məkwets i ŋgwas hay, ada zler tay hay andza zler i zil. ⁹ Tə bər dərev tay hay tə wuye andza petekəd i vəram tə ŋgar ta bəre aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zləm huwwa andza muta i pəles neheye nəteye haladzay faya ta diye a vəram aye. ¹⁰ Hutel fataya andza hutel i hərdəde hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hutel niye hay dərək. Mata vəlatay gədan ka mədzatay a ndo hay kiye zlam na, hutel tay niye hay. ¹¹ Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bəd nakə kutsik bagwar eye Fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Abaddon. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apoliyon. Andza məgwede: Nəngeye ndo məbəbezle wu hay.

¹² Dərətsətseh makurre eye ki ye abəra mə dəma. Siye dərətsətseh hay sulo ta deyeweye sa.

¹³ Gawla i Mbəlom maməkwa eye a fa tolom ŋgay. Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka dərək i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal fad. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye manğara eye ta gura, mapa eye kame i Mbəlom. ¹⁴ A gwaday a gawla i Mbəlom maməkwa eye: «Pəla tay ha gawla niye hay fad tə bər tay ha ka me i dəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.» ¹⁵ Gawla neheye fad tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpesle həlay hərwi ada tâ ge məsler ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhəne eye niye ada ma bəre eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada

tâ ngəna ha mändzibəra təv mahkar. Təv nəte na, ta bəbazl abəra mə dəma ndo hay kədəts. Kwayanğa ahəl nakə mətsike me niye a gwadəy a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha. ¹⁶ Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəteye mandza eye ka pəles hay. Nəteye nday na, ta tsikenj. Nəteye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

¹⁷ Ma məsine ga na, na ngatatay a pəles hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəteye na, peteked i vəram ka bo slala mahkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mbəlommbəlom, siye hay a zəba kudewawa kudewawa. Gər i pəles niye hay ta ndzəkit bo andza gər i zil. Ako ta genjis eye a ndohwaw abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. ¹⁸ Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye a kəd tay ha ndo hay. A kəd tay ha na, ma təv nakə a ngəna ha mahkar a zla nəte aye. Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye na, ako, genjis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra mə bazlam i pəles hay, ta bəbazl tay ha ndo hay. ¹⁹ Andza niye, maa vəl gədanj a pəles hay ka məge wu nakə lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay dəretsətseh a ndo hay dərmak. Hutel tay hay na, a ndzəkit bo dədə, gər fataya andza gər i dədə, tə dzawa tay ha ndo hay.

²⁰ Siye i ndo neheye ta zəkaw aye ta mət tə dəretsətseh neheye mahkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta dəslay ha gər a fakalaw ada a kule neheye bo tay aye tə ngar aye. Faya ta ngariye kule niye hay ta gura, siye hay ta bəre, tə kwar, tə mbəzew ada siye hay ta lambad ta mayako. Wu neheye na, tə ngatay a dərə bay, tə tsəne wuray kwa tsekwenj bay, ta həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta dəslatay ha gər huya. ²¹ Ndo neheye dərmak nəteye faya ta kədiye ndo hay huya. Ta gər ha məge masuwayan bay. Nəteye madanj eye hay ada ta məge madama, nəteye faya ta kəliye. Nəteye faya ta giye huya andza niye, ta gər ha mezeleme bay.

10

Gawla i Mbəlom tə dərəwel wawa eye

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom mekelenj eye, gədanj eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəlom. Peteked ngay nakə ka bo aye na, pazlay. Kulay a lawara na gər ngay həndits. Da'ar ngay a wuzl dərə andza pat. Sik ngay hay andza dərneh i ako. ² Dərəwel wawa eye mə həlay ngay, mahəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday ngay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³ A wuda ta magala. Mawude ngay niye na, a ləv andza manjgərəze i zil. A wuda andza niye na, na tsəne maləve i mbəlom madzəga tasəla hərwi mambədəw faya.

⁴ Na tsəne maləve i mbəlom niye na, həbe a seņ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətsike me mekelenj eye mə mbəlom, ndoweye a gwad: «Kâ watsa wu nakə maləve i mbəlom a tsik aye bay. Bazlam neheye na, ndəray mâ sər bay.»

⁵ Gawla i Mbəlom niye a pa na sik ngay nəte ka gər i bəlay, nənjed ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəlom, ⁶ a mbada ta məzele i Mbəlom, hərwi Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərmbəlom tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge mändzibəra tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neheye mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəlom niye a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giye bo kwayanğa anəke.» ⁷ A gwad sa: «Aza gawla i Mbəlom matasəla eye kə fa tolom ngay na, Mbəlom ma ndəviye ha wu ngay neheye manjgaha eye, ma giye andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neheye ta da ha bazlam ngay aye.»

⁸ Ndo nakə a tsikenjəw me mə mbəlom aye, a gwedenjəw sa: «Do, zla dərəwel niye mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəlom nakə malətsa eye, sik ngay nəte ka gər i bəlay, nənjed ka dala aye.»

⁹ Na ye ka təv i gawla i Mbəlom niye, na həndzəd naha ka təv ngay, na gwadəy: «Vələnj dərəwel wawa eye niye.»

A gwedenj: «Zla, həpəd. Ka həpədiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam andza wum. Ane tuk na, ka sədaka na a hud na, ma təriye sərəkeke.»

¹⁰ Tsa na, na zla d̄erewel niye mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəđ. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na səđaka na a huđ na, a t̄əra ɲgway sərekeke.

¹¹ Tsa na, t̄ə gwedeɲ sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheye t̄ə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka datay ha.»

11

Ndo məhəle mbal i Mbəlom hay sulo

¹ Ma dəba eye na, t̄ə vəleɲ sakwal andza wu mələve wu nakə t̄ə ləvawa ha aye. Tsa na, t̄ə gwedeɲ: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta t̄əv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheye t̄ə d̄əslaway ha gər a Mbəlom mə d̄əma aye. ² Ane tuk na, k̄a ləva na dalabəra eye nakə ma bəra aye bay, gər ha andza niye hərwi Mbəlom ka mbərəm məvəlatay ha a ndo neheye t̄ə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niye tsəđanɲa, gay i Mbəlom mə d̄əma aye ma kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ³ Na sləriye tay ha ndo neheye sulo ta tsikiye ka neɲ aye. Ta piye ka bo pe-teked i mətuwe mədahan, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niye. Andza məgwede na, ta diye ha məhəne gwezem temerre sulo t̄ə kuro kuro məkwa.»

⁴ Nəteye na, d̄ərizl i gərđaf ha sulo, t̄ə zalatay *olive*, lalam hay sulo d̄ərmak. Nəteye kame i Bəy Maduweɲ nakə faya ma ləviye mändzibəra aye.* ⁵ Tadə ndo mənə d̄əre tay hay a satay məgatay wu ɲgwalak eye bay aye na, ako ma ndohwaweeye abəra mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə d̄əre tay niye hay. Ndo mənə d̄əre tay hay ta mət na, andza niye, tsəved andaya mətəme bay. ⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «K̄a pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada m̄a t̄əra bambaz. Ta sliye faya məvəlatay d̄əretsətseh a ndo i mändzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷ Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweeye fataya ma bəd

nakə kutsik bagwar eye, ma giye fataya vərəm. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸ Mədahan tay na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə t̄ə kəd mə d̄əma Bəy Maduweɲ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹ Mədahan tay na, ndo hay ka mändzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweeye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye t̄ə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahan tay məhəne mahkar t̄ə məzaw. Ta kərəhiye ndo hay t̄a la tay ha bay. ¹⁰ Ma deyeteeye a gər a ndo i mändzibəra hay haladzay hərwi ta kəd tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ɲgwasiye hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay d̄əretsətseh a ndo i mändzibəra hay haladzay t̄ə bazlam i Mbəlom nakə faya ta diye ha aye.

¹¹ Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə d̄əma na, Mbəlom a vəzl məsəfəre ɲgay a ndo neheye sulo aye hərwi ada t̄a huta sifa. Mbəlom a vəzl a d̄əma məsəfəre ɲgay na, t̄ə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye t̄ə ɲgatay aye na, ta dzədzar haladzay. ¹² Tsa na, ndo neheye sulo aye t̄ə tsənəw mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadətay: «Tsalumaw kanan a gəma.» Tsa na, pazlay a ɲgaha tay ha, t̄ə tsal a mbəlom, ndo mənə d̄əre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³ Kwayanɲa a həlay niye dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Gəma a ɲgəna kuro, nəte ɲgay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwi dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəteye ta mət t̄əbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambaday a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴ Andza niye, d̄əretsətseh masulo eye ki ye abəra mə d̄əma. D̄əretsətseh mamahkar eye ma deyeweeye.

Tolom matasəla eye

¹⁵ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa tolom ɲgay. Mətsike me bagwar eye hay ta ləvaw mə mbəlom, t̄ə gwad:

«Bəy Maduweɲ kway Mbəlom ta Kəriste ɲgay

* 11:4 Zəba mə Zakari 4.1-14.

ta pa mələve i bəy tay ka məndzibəra.
Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶ A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye faɗ mandza eye ka təv məndze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷ Tə gwad:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye,
nəkar andaya anəke ada nəkar andaya
ahəl niye.

Nəmaa gaka sisə hərwi gədaŋ yak,
hərwi ka həl ka pa wu hay tebiye a
həlay yak,
ka da ha nəkar na, bəy.

¹⁸ Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak
hay bay aye na,
ta ge mevel ka nəkar haladzay.

Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye
fataya mevel.

Həlay i mäge sariya ka mədahaŋ hay kə
slaw.

Həlay nakə ka vəlateye wu i merəbe a ndo
i məsler yak neheye faya ta da ha
bazlam yak aye.

Ka vəlateye wu i merəbe tay a ndo yak hay
tebiye,

kwa a ndo neheye makətsa bo eye,
kwa a ndo neheye bagwar eye,

ka vəlateye a ndo neheye faya ta rəhakeye
ha gər eye tebiye.

Ndo neheye faya ta nasiye ha məndzibəra
aye na,

ka bəbazliye tay ha hele hele.»

¹⁹ A ndəv ha mətsike na, gay i mədəslay ha
gər a Mbəlom a həndək mə mbəlom tuwaŋ.
Zlaŋgatsa nakə derewel i məbere dzam mə
dəma aye na, andaya mə gay eye niye.
Anəke na, kwa way kə ŋgatay. Mawutsede
hay ta wutsede wutsid wutsid. Maləve i
mbəlom ka ŋgərəz, dala kə bəl ada ndzalala
hay ta kutsaw haladzay.

12

Ŋgwas ta gədam bagwar eye

¹ Ma dəba eye na, wuye a mbəzlaw mə
mbəlom, a ge masuwayaŋ. Na ŋgatay a
ŋgwas eye andaya, peteked ŋgay nakə ka bo
aye na, pat. Kiye mə hud i sik ŋgay. Peteked
nakə a bər a gər aye na, wurzla hay kuro
gər eye sulo, peteked ŋgay niye a bər a gər

aye na, andza dzagwa i bəy. ² Ŋgwas eye
niye na, ta wawa mə hud, faya ma wiye ada
neŋgeye faya ma ndalamiye ha. Neŋgeye
faya ma wudiye ka bo hərwi a wur faya.

³ Wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ ha-
ladzay, a mbəzlaw abəra mə mbəlom sa.
Wu niye na, bagwar eye a zəba ndozza
andza ako, a ndzakit bo gədam. Gər ŋgay
hay tasəla, hərikke hərikke tə dzagwa i bəy
hay tasəla. Dəram hay andaya faya kuro.

⁴ Wurzla neheye ka magərmbəlom aye, a
ŋgəna ha təv mahkar. A zla diye nəte, a
ŋgwad tay ha ta hutel ŋgay ada a kutsa tay
ahaya ka dala. A lətse ka təv i ŋgwas niye
faya ma wiye wawa aye, kə wa na, ma zliye
wawa niye ma həpədiye.

⁵ Ŋgwas niye a wa wawa hasləka eye.
Ma təriye bəy nakə ta gədaŋ eye ma ləviye
gəma hay wal wal aye tebiye. A wa na
wawa niye na, tə zla na kwayaŋŋa tə hway
ha ka təv i Mbəlom ada kame i təv məndze i
bəy ŋgay. ⁶ Ane tuk na, ŋgwas niye a hway
a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo
aye. Mbəlom ma geye gər mə dəma. Ma
ndziye məhəne gwezem ta temerre sulo tə
kuro kuro məkwa.

⁷ Tsa na, tə ge vərəm mə mbəlom. Misel,
gawla i Mbəlom, ta gawla ŋgay hay tə ge
vərəm ta gədam. Gədam ta gawla ŋgay hay
tə ge vərəm ta nəteye dərmak. ⁸ Ane tuk
na, Misel ta gawla ŋgay hay tə sla fataya,
ta həhar tay ha. Ta vəlatay tsəved məndze
mə mbəlom sa bay. ⁹ Tə kala ahaya gədam
niye bagwar eye a bəra. Neŋgeye na, guram
i dədəe nakə ahəl niye a vawatay gər a ndo
i məndzibəra hay aye. Tə zalay na, bəy i
məsəfəre neheye lele bay aye. Məzele ŋgay
mekelen eye na, Fakalaw. Tə kala ahaya
abəra mə mbəlom ka dala ta gawla ŋgay hay
tebiye.

¹⁰ Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me
a ləvaw mə mbəlom, a gwad:

«Anəke na, Mbəlom kə təma may ha.

A da ha na, neŋgeye a ze wu hay tebiye,
bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka ŋgatakway a Kəriste ŋgay
ka bəz ha gədaŋ ŋgay

hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay
na sik a malamar kway hay aye.

A həlawa fataya me ka təv i Mbəlom ta
həvad ta həpat, pat pat.

11 Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.
 Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbaŋ a mbəda tay ahaya tə bambaz ŋgay.
 Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə datay ha a ndo hay aye.
 Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.
12 Hərwi niye mənğwese mâ ge andaya mə mbəlom
 ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, ŋgwasum tuk.
 Nəkurom dala ta bəlay mata hute dəretsətseh na, nəkurom
 hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom,
 dərev a ndalay haladzay.
 Hərwi a sər ha məndze ŋgay na, a zəkayaw tsekweŋ.»

13 Gədam niye bagwar eye a zəba dərə ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka mahəhere ŋgwas niye a wa wawa hasləka eye. **14** Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i matsəv hərwi ada mâ tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye məgəse na bay aye.

15 Gədam niye a vənahaw yam abəra mə huđ haladzay andza dəlov, hərwi ada yam mâ pay bəzay a ŋgwas niye ada mâ zla na. **16** Ane tuk na, dala ka dzəna na ŋgwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlov niye faya ma ndohwaweye abəra mə bazlam i gədam aye.

17 Gədam a ŋgatay andza niye na, dərev a ndalay ka ŋgwas niye haladzay. A mbəda gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i ŋgwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

18 Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

13

Wu i pesl hay

1 Tsa na, na ŋgatay a wu i pesl wuray a ndohwaw abəra ma bəlay. Gər hay faya tasəla ada dərəm hay faya kuro. Ka dərəm neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərrikke hərrikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom. **2** Wu i

pesl niye na, a ndzəkit bo dəvar. Sik ŋgay hay andza sik dərleŋge. Bazlam ŋgay andza bazlam i zil. Gədam a vəlay gədaŋ ŋgay haladzay a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mâ ye, mâ ndza ka təv mədze i bəy ŋgay.

3 Na zəba ka wu i pesl niye, gər ŋgay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ŋgay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i məndzibəra hay andza masuwayaŋ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay. **4** Nəteye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dərmağ hərwi nakə a vəlay gədaŋ a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dərmağ, tə gwad: «Gədaŋ eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle məge vərəm ta neŋgeye na, way? Ndəray andaya andza neŋgeye bay.»

5 Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka məge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka məge andza niye na, kiye kuro kuro fad gər eye sulo. **6** A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dərmağ. **7** Ta vəlay tsəved ka məge vərəm ka ndo məpe mədzağ gər hay ka Yesu dərmağ ada mâ ŋgwasə fataya. Ta vəlay gədaŋ ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. **8** Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Nəteye tə watsa məzele tay na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye. Dərəwel nakay na, i Wawa i təbaŋ nakə tə kəd na ahəl niye aye.

9 Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mâ pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. **10** Mbəlom a gwad: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo mənə dərə ŋgay tâ gəs na na, ta gəsiye na dedək.» Tadə Mbəlom kə gwad: «Tâ kəd na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam dedək. Kə ge andza niye na, ndo məpe mədzağ gər hay ka Yesu tâ səmay naha, tâ gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye bəŋbəŋ.

¹¹ Ma dəba eye na, na ɲgatay a wu i pesl mekeleɲ eye a ndohwaw abəra ma bəd. Dəram ka gər ɲgay sulo andza wawa i təbaɲ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹² Gədaɲ ɲgay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaɲ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutoɲ a ndo i məndzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwadətay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbəlak ɲgay a paha aye.» ¹³ Kə ge wu neheye a ge masuwayaɲ aye haladzay. Kə ge wu nakə ada ako mâ mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka məndzibəra, ndo hay tebiye ta ɲgatay ¹⁴ a vatay gər a ndo i məndzibəra hay hərwi ta vəlay tsəved ka mäge wu neheye a ge masuwayaɲ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwadətay: «Gum kule hərwi mədəslay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbəlak ta maslalam, ane tuk na, kə mət bay aye.» ¹⁵ Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaɲ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzəkət bo andza wu i pesl aye hərwi ada mâ tsik me, ada ma sliye faya məkəde ndo neheye ta kərah mədəslay ha gər aye. ¹⁶ A gatay kutoɲ a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kutoɲ ka matəme ɲgodgor ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye. ¹⁷ Ndo nakə ɲgodgor niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya masəkəme wu kəgəbay masəməke ha wu bay. ɲgodgor niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ɲgay.

¹⁸ Ane tuk na, ndo hay tã ge metsehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgwede mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a da ha na, ndo zezeɲ hay. Lamba niye na, temerre məkwa tə kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

14

Dəmes nakə ndo i Mbəlom hay ta giye aye

¹ Na zəba dəre sa na, na ɲgatay a Wawa i təbaɲ malətsa eye ka mahəmba nakə tə zalay mahəmba i Siyoɲ aye. Nəngəye ta nəteye, məzele ɲgay ta məzele i Mbəlom Bəba ɲgay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye

hay na, nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ² Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba aye. A ləv andza maləve i mbəlom. Mətsike me nakə na tsəne aye a ləv lele andza faya ta fiye gandzaval. ³ Maa ge dəmes niye na, ndo neheye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000) na ɲgatay aye. Nəteye malətsa eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nəteye ta məsəfəre aye. Nəteye faya ta giye dəmes wədeye. Dəmes niye ndəray ma sliye faya mäge bay. Maa ge dəmes niye na, ndo neheye Mbəlom a mbədətay ahaya abəra ka məndzibəra aye dekdek tsa. ⁴ Nəteye na, tsədaɲɲa mənese kwa tsekweɲ andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nəteye na, Wawa i təbaɲ ma diye kwa a ɲgay na, tə paway bəzay. Mə walaɲ i ndo i məndzibəra hay Mbəlom a mbəl ha na, nəteye hərwi ada tã təra i ɲgay ada i Wawa i təbaɲ. ⁵ Ta raw me daɗa bay, mənese andaya fataya kwa tsekweɲ bay.

Gawla i Mbəlom hay mahkar

⁶ Tsa na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom nənged faya ma tsəviye ka magərmbəlom. Faya ma deyeweye məde ha Labara ɲgwalak eye nakə ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma dətay ha a ndo i gəma hay tebiye, a gwala hay tebiye, a ndo neheye tə tsik me i gəma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikatay ta magala, a gwadətay: «Rəhumay ha gər a Mbəlom, zambadumay, hərwi həlay məgatay sariya a ndo hay kə slaw. Dəslumay ha gər. Maa ge magərmbəlom ta dala ada ta yam hay na, nəngəye.»

⁸ Tsa na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom masulo eye a yaw ma dəba i gawla i Mbəlom nakə kurre aye sa, a gwad: «Ka ndəv tsiy! Babilon gəma bagwar eye ma mbəzliye, ta dedək ka mbəzl hele hele. Ka bəz ha mənese ɲgay nakə a yay a gər andza guzom aye, ka bəz ha kwa a gwala waray waray.»

⁹ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwad: «Ndo neheye faya ta dəslay ha gər a wu i pesl niye a tsalaw ma bəlay aye ada faya ta dəslay ha gər a kule i wu i pesl niye, neheye ta təma

ngodgor i wu pesl niye ka da'ar tay ada ka həlay tay aye na, ¹⁰ Mbəlom ma gateye dəretsətseh. Gəse tay na, Mbəlom ma rahateye ha tə dəretsətseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuye a təma wafafa andza asana. Ta siye dəretsətseh kame i gawla i Mbəlom hay ada kame i Wawa i təbaŋ. ¹¹ Genqis i ako nakə faya ma gateye dəretsətseh huya aye ma ndəviye dāda bay. Nəteye tə dəslyay ha gər na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta təma ngodgor ŋgay ka bo tay. Ta hutiiye mazəzukw bo dāda bay. Ta həpat, ta həvađ, ta siye dəretsətseh.»

¹² Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom neheye faya ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye aye ada ka pum mədzal gər kurom ka Yesu aye, səmumay naha.

¹³ Na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwedeŋ: «Dazlay a məwetse anəke, do ha kame kame ndo neheye tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ aye ada neheye tə mət ma məpe mədzal gər ka Bəy Maduweŋ aye. Nəteye na, Mbəlom ma ta piye fataya ŋgama.»

Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəda faya, a gwad: «Ayaw, andza niye. Məsler tay na, ka ndəv, t̄a zəzukw bo hərwi hohway i məsler tay a da ha na, nəteye lele.»

Wu nakə ma ta ndzatay a gər a ndo hay ahəl nakə mändzibəra ma ndəviye

¹⁴ Na zəba dəre sa na, na ŋgatay a pazlay kwedek kwedek. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na, a ndzakit bo ndo zezeŋ. Dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye mə gər ŋgay. Bembek mə həlay ŋgay. Bembek niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵ Gawla i Mbəlom mekeleŋ eye a yaw abəra mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. A wuda ta magala, a gwaday a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembek yak ada dza ha daw, hərwi wu kə nah ka dala, kə sla mədze.»

¹⁶ Tsa na, ndo nakə mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a dəs na wu nakə ka mändzibəra aye tebiye.

Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh a ndo i sewed hay

¹⁷ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged mə mbəlom. A yaw abəra mə gay

i Mbəlom. Bembek mə həlay, matasla eye hepepe dərmak.

¹⁸ Gawla i Mbəlom neŋged a yaw abəra ka təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Neŋgeye na, a ləvay gər a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbəlom nakə bembek matasla eye hepepe mə həlay ŋgay aye ta magala, a gwaday: «Zəba ka hohway i dərizl i gərdaf neheye ka mändzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹ Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway hay hərwi maditse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a da ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰ Təv nakə ta sləratawa a dəma hohway hay aye na, dərəŋ ta wuzlahgəma. Ahəl nakə faya ta ditsiye na, maa ŋgəzaw abəra mə dəma na, bambaz düh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilomiter temerre mahkar. Tadə pəles mā lətse a dəma na, ma zəbaweye abəra mə dəma bay. Mata zəbaw na, gər eye dekdek.

15

Gawla i Mbəlom hay tasəla tə dəretsətseh hay tasəla

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ mə mbəlom. A geŋ hərbaəbəkka. Na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dəretsətseh nəte nəte mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dəretsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

² Tsa na, na ŋgatay a wu eye andza bəlay a wuzl dəre andza malam, ako mə dəma dərmak. Na ŋgatay a ndo neheye tə sla ka wu i pesl niye aye ada nəteye ta dəslyay ha gər a kule ŋgay təbey aye. Nəteye ta kərah matəme ŋgodgor i məpesle wu i məzele ŋgay nakə tə zalay məpesle wu aye. Nəteye malətsa eye ka me i bəlay niye a dəv andza malam aye. Nəteye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vəlatay aye mə həlay.

³ Nəteye faya ta giye dəmes andza i Musa ndo i məsler i Mbəlom nakə a gawa ahəl niye aye ta dəmes i Wawa i təbaŋ. Tə gwadawa:

«Bəy Maduweñ Mbəlom, nəkar gədan eye ka gər i wu hay tebiye, məsler yak na, bagwar eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye, wu neheye faya ka giye na, mənese kwa tsekweñ andaya mə dəma bay ada nəkar na, ndo i dedək.

⁴ Ndo hay tebiye ta dzədzaraka, Bəy Maduweñ.

Ndəray ma kərahiye mazambadaka bay.

Ndo nakə tsədanña eye na, nəkar nəte ɲgweñ.

Ndo i gəma hay wal wal ta deyeweye kame yak

ta dəsłakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta ɲgatay a wu nakə faya ka giye na,

mənese kwa tsekweñ mə dəma bay.»

⁵ Ma dəba eye, na zəba dərə na, na ɲgatay naha a madzawadzawa i mədəsłay ha gər a Mbəlom mə mbəlom mahəndəka eye tuwanña, gay nakə ta kərew tə peteked, ndo hay ta Mbəlom tə dzawa gər a dəma aye andaya mə dəma. ⁶ Na ɲgatay naha a gawla i Mbəlom hay tasəla kwa way tə dərətsətseh nəte nəte mə həlay tay tə ndohwaw abəra mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. Ka bo tay na, peteked lele eye a dāv herre niye. Nəteye na, məbara bo eye mə dərəv ta gura.

⁷ Wu nəte mə walañ i wu neheye fad ta məsəfərə aye na, a ye naha a vəlatay gəse neheye tə vəd ta gura aye a gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, kwa way nəte nəte. Gəse neheye tasəla aye maraha eye ta mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye aye.

⁸ Geñgis a tsalaw, a rah a gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. Geñgis niye a yaw na, hərwi məzlaḅ i Mbəlom ada hərwi ɲgay. Ndəray kwa nəte kə sla faya məfələkwe a gay bay hus dərətsətseh neheye tasəla mə həlay i gawla i Mbəlom hay aye ta ndəviye təday.

16

Dərətsətseh hay tasəla ma gəse

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom niye ɲgəlakəka ta magala, a gwadatay a gawla i Mbəlom hay tasəla:

«Dum naha kutsum ha mevel i Mbəlom neheye maraha eye ma gəse ka məndzibəra aye. Kutsum ha na, tasəla tebiye.»

² Tsa na, makurre a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye ka məndzibəra. A kuts ka dala kwayanña na, mbəlak neheye lele bay wene wene aye ada a wur haladzay aye a zəba ka ndo neheye ɲgodgor i wu i pesl andaya fataya ada tə dəsławay ha gər a kule aye.

³ Gawla i Mbəlom masulo eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye a bəlay. Yam niye a təra andza bambaz i mədahañ. Wu neheye ma yam niye aye tə mət tebiye.

⁴ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye a dəlov ada a bədiyem hay. Ta təra bambaz dərmaḅ. ⁵ Na tsəne, gawla i Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

«Tsədanña na, nəkar nəte ɲgweñ.

Nəkar andaya anəke ada ahəl niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nakay na, ta tsəved eye.

⁶ Ndo neheye ta kəd ndo məde ha bazlam yak hay

ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada tā sa andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷ Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedək Bəy Maduweñ,

nəkar na, Mbəlom gədan eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedək.

Ka giye sariya a ndo hay na,

huya ta tsəved eye.»

⁸ Mafad i gawla i Mbəlom a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye ka pat. Tsa na, a vəlay gədan a pat ka məwure haladzay andza ako hərwi ada mā fəka ndo hay.

⁹ Ane tuk na, ahəl nakə pat niye a fəka tay aye na, ta gər ha mezeleme tay bay. Ta kəma mazambaday a Mbəlom bay. Tə tsalay ka gər dūh hərwi maa sləraw fataya dərətsətseh niye hay na, neñgeye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mazlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvonj tekədəgəm a ge ma təv mələve

bəy ɲgay. Ndo hay faya ta həpədiye zler haladzay hərwi faya ta siye dəretsətseh. ¹¹ Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye lele bay tə gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dəretsətseh tay nakə faya ta siye aye.

¹² Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweeye abəra mə bəzay ta hutiye tsəved mətese mata ge vərəm. ¹³ Tsa na, na ɲgatay a məsəfəre neheye ɲgwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Neŋged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. ¹⁴ Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i məndzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi məge vərəm ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə ma bəziye ha gədaŋ ɲgay aye.

¹⁵ Yesu a gwad: «Gum metsehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərumeeye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked ɲgay ka bo aye. Neŋgeye mandza eye tsezlezleŋne hərwi ada ahəl nakə na diye naha neŋgeye ze peteked bay ada horoy mâ gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶ Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hay-atay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedoŋ.

¹⁷ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a kuts wu nakə ma gəse ɲgay aye a magərmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ɲgay məvəlay wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸ Kwayaŋna mawutsədə i Mbəlom a wutsədə, mbəlom a ləv ɲgwezləts. Dala a bəl dzekiḅ dzekiḅ. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl dāda andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹ Dala a ta ka bo bəra ndzadəda, gəma bagwar eye a

ɲgəna mahkar ada siye i gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye ta mbəzl dərmak. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwaday: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰ Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a hud i yam tebiye ada mahəmba zəbol eye ta mbəzl bərəm bərəm. ²¹ Ndzalala bagwar eye hay həbəlagaŋgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi faya ta siye dəretsətseh ta ndzalala. Dəretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

17

Bazlam i ɲgwas nakə a gawa madama aye

¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gwedeŋ: «Dara hərwi ada nā bəzaka ha ɲgwas nakə a da zləm, a gawa madama ma siye dəretsətseh. ɲgwas məge madama niye a da ha na, gəma nakə ta dəzl bəse ta magayam hay wal wal haladzay aye. ² Bəy i məndzibəra hay ta ge mezeleme ta neŋgeye ada ndo i məndzibəra hay ta sa guzom ɲgay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərmak.»

³ Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋna eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neŋ mə kəsaf aye na, na ɲgatay a ɲgwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ɲgay hay tasəla, dəram ka gər niye hay kuro. Ka bo ɲgay na, məzele hay mawatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom. ⁴ ɲgwas niye na, peteked ka bo ndozza andza bəre nakə a dəv haladzay aye, tə wu i maslawə, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ɲgay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ɲgwalak eye bay aye. Andza məgwede tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵ Ta watsa məzele ka da'ar ɲgay. Məzele ɲgay niye a da wu maŋgaha eye, andza məgwede: «Babilon bagwar i gəma, neŋgeye maya i ɲgwas neheye tə gawa madama aye ada tə wu ɲgwalak eye bay ka məndzibəra aye.»

⁶ Na zəba faya na, ɲgwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə kəd tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ, ada ɲgwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ɲgatay andza niye na, a geŋ hərbaɓəkka. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ: «A gaka hərbaɓəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dakeye ha wu nakə maŋgaha eye ka ɲgwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dərām hay kuro. ⁸ Wu i pesl niye ka ɲgatay kurre na, neŋgeye andaya tə dərə. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye andaya sa bay. Ma tsalaweye abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, Mbəlom kə watsa məzele a dərəwel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a dərəwel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə dərəwel bay aye ta ɲgatay a wu i pesl niye na, ma gateye hərbaɓəkka hərwi a ndzawa neŋgeye na, andaya, anəke na, neŋgeye andaya sa bay ada pat mekelen eye na, ma maweye mba.»

⁹ A gwedeŋ sa: «Ndo hay t̄a huta metsehe hərwi mətsəne wu neheye. Gər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a d̄a ha mahamba hay tasəla nakə ɲgwas niye mandza eye faya aye dərām. A d̄a ha bəy hay tasəla. ¹⁰ Mə walaŋ tay na, bəy hay zlam mələve i bəy tay ka ndəv. Neŋged n̄ate na, neŋgeye andaya faya ma ləviye bəy ɲgay. Matasəla eye na, həlay ɲgay eye kə slaw zuk bay. Aza həlay ɲgay kə slaw na, ma ndziye həlay tsekweŋ tsa. ¹¹ Wu i pesl nakə ahəl niye neŋgeye tə dərə aye ada anəke neŋgeye andaya tə dərə sa bay na, neŋgeye na, matsamahkar i bəy. Neŋgeye mə walaŋ i bəy neheye tasəla aye dərām. Ahəl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mbəlom ma kədiye na hele hele.

¹² «Dərām neheye kuro ka ɲgatay aye na, a d̄a ha bəy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mbəlom ma v̄atəye gədaŋ hərwi ada nəteye ta wu i pesl niye ta ləviye

mələve bəy ɓəre n̄ate. ¹³ Bəy neheye kuro aye mədzal gər tay na, n̄ate. Ta geye məsler a wu i pesl ta gədaŋ tay peteh hərwi ada mə ləva bəy ɲgay. ¹⁴ Ta giye v̄əram ta Wawa i t̄əbaŋ. Wawa i t̄əbaŋ ma sliye fataya hərwi neŋgeye na, Bəy Maduweŋ ka gər i bəy Maduweŋ hay. Neŋgeye Bəy a ze bəy hay tebiye. Ndo ɲgay hay faya ta pay bəzay na, tə d̄ərev tay peteh. Neŋgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay bəzay. Andza niye ta ɲgwasiye fataya tə neŋgeye.»

¹⁵ Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ sa: «Magayam nakə ka ɲgatay ɲgwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza məgwede: Slala hay, ndo hay mbərzəzza haladzay, gəma hay, ndo neheye tə tsik kwa bazlam i gəma waray waray aye. ¹⁶ Dərām neheye kuro ka ɲgatay aye ta wu i pesl niye dərām, ta neye dərə a ɲgwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye abəra mə həlay i ɲgwas niye hərwi ada mə ndza bo kəriye. Ta gəsiye na ada ta həpədiye na. Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta fəkiye na abəra mə dəma hurdcək hurdcək. ¹⁷ Bəy neheye kuro mədzal gər tay n̄ate aye ada tə gay məsler a wu i pesl niye hərwi ada mə ləva bəy ɲgay na, maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom a ge andza niye hərwi ada t̄a ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma ləviye bəy ɲgay hus ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye mə ge bo. ¹⁸ ɲgwas nakə ka ɲgatay aye na, bagwar i gəma nakə ma ləviye bəy i məndzibəra hay tebiye.»

18

Gəma i Babilon ka mbəzl

¹ Ma d̄əba eye na, na ɲgatay a gwala i Mbəlom neŋged sa, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Gədaŋ ɲgay na, bagwar eye haladzay. Ada madəve ɲgay nakə a d̄əv aye na, a d̄əv dzaydzay ka məndzibəra. ² A wuda ta magala, a gwad: «Babilon gəma bagwar eye ka mbəzl, Babilon ka mbəzl hele hele. Ka t̄əra t̄əv məndze i məsəfəre neheye lele bay aye. Məsəfəre lele bay eye hay kwa waray waray nəteye mandza eye mə dəma. Diyeŋ neheye lele bay aye, a satay a ndo hay bay aye nəteye mə dəma.*

* 18:2 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

³ Babilon ka mbəzl hərwi kə vəlay ha bo ka mäge mezeleme. Ndo i gəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ngay ada bəy hay ka məndzibəra ta ge mezeleme ta neŋgeye. Ndo i tsakala hay ka məndzibəra ta təra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a gər a ndo hay ka zal aye.»

⁴ Na tsəne mətsike me mekeləŋ eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:

«Nəkurom ndo ga hay, dumara abəra mə walaŋ tay

bəna ka tələkum həlay a mənese ka ta sumeye dəretsətseh andza nəteye dərma.

⁵ Dumara abəra mə walaŋ tay hərwi mənese tay a pasla bo bay haladzay

ada Mbəlom kə mətsa ha gər bay.

⁶ Gumatay dəretsətseh andza nakə nəteye tə gatay a ndo hay aye.

Wu nakə tə gatay a ndo hay aye na, gumatay mâ ze niye.

Tadə nəteye tə vəlay guzom a ndo gəse nəte na,

rahumatay ha gəse sulo.

⁷ Gumatay dəretsətseh haladzay hərwi ada dərev mâ ndalatay.

Tə gwad nəteye gədaŋ eye hay haladzay ada tə ndayawa wu mənday lele.

Tə gwaday a gər tay sa na, nəteye bəy bagwar eye hay.

Tə gwad gəma tay na, ma giye dəretsətseh andza madakway i ngwas təbey,

dada mədahaŋ ma ndzateye a gər təbey.

⁸ Hərwi niye, dəretsətseh ma deyeweye fətaya na, ka nəte eye.

Dəvats, mədahaŋ ada mändərzlaŋ ta deyeweye a gəma tay pat eye nəte

hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom neŋgeye Mbəlom bagwar eye.

Mata ge sariya na, neŋgeye.

⁹ «Ahəl nakə bəy hay ka məndzibəra, neheye tə gawa mezeleme ta gəma niye ta geŋgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta tuwiye haladzay, ta giye dəmes i mədahaŋ hərwi ahəl niye nəteye mandza eye ma wiya. ¹⁰ Ta diye, ta lətsiye dərəŋ hərwi zluwer ma gateye tə dəretsətseh niye. Ta gwadiye:

“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar eye nakə gədaŋ yak a gawa andaya aye, ka mbəzl hele hele bəre nəte na, kəkay?”

¹¹ «Ndo i tsakala hay ka məndzibəra ta tuwiye ada ta giye dəmes i mədahaŋ dərma hərwi gəma nakə a təma aye, ndəray kwa nəte andaya mə dəma sa bay. Ndəray andaya masəkəme wu i tsakala tay bay? ¹² Wu niye hay na, gura ta bəre, kwar lele eye hay wal wal, ada peteked ndozza eye, peteked ngwalak eye hay wal wal. Wu neheye ndo i tsakala hay ta səkəmawa ha aye na, dərizl i gərdaf neheye lele haladzay ada tə wu neheye ta lambad tə zler i bəgəne aye ada ta mayako lele eye hay. Ta lambad ta bəre, tə kwar. ¹³ Ndo niye hay ta səkəmawa ha mal nakə a ze huŋŋa aye wal wal dərma ada ta slambah neheye a ze lele aye. Ta səkəmawa ha guzom ada mal, bəle ada gufa, sla hay, təbaŋ hay, pəles hay, muta i pəles hay ada beke hay andza məgwede ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, ndəray andaya masəkəme fətaya abəra wu niye hay sa bay.

¹⁴ «Tə tuwa, tə gwadatay a ndo i gəma niye hay: “Wu neheye a yawakum a gər aye ta təma ta ako. Zlele kurom tə wu kurom lele eye hay andaya sa bay, ka hutumeye sa bay.” ¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta təra zlele eye hay tə masəkəme ha wu ma gəma niye aye na, ta lətsiye dərəŋ ta gəma niye. Zluwer a gatay tə dəretsətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye dəmes i mədahaŋ. ¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Neŋgeye a ndzawa na, andza ngwas nakə a pa ka bo peteked ndozza aye ada tə peteked neheye zler i mətul zler i mətul ada tə siye peteked lele eye haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawa, tə ge ta gura, tə kwar neheye lele aye. ¹⁷ Wu hay tebiye a təma andza niye tsa düh!”

«Ndo neheye faya ta diye tə kwalalaŋ i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i tsakala neheye ti yawa a tsekene tə kwalalaŋ i yam ada ta ndo neheye tebiye nəteye mə kwalalaŋ i yam aye, ti ye tə lətse dərəŋ. ¹⁸ Ta zəba dərə, tə ngatay a geŋgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta wuda

ta magala, tə gwad: “Gəma andaya andza gəma nakay bagwar eye bay.”¹⁹ Tə tuwa, tə ge dəmes i mədahan, tə kuts bətekwev a gər dəsliis dəsliis. Ta wuda, tə gwad: “Wa-awayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Anan gəma nakə ndo neheye ta kwalalan i yam aye ta huta zlele na, mə həlay nğay. Bəre nəte tsa na, a mbəzl na, kəkay?”

²⁰ «Nəkurom neheye mə mbəlom aye nğwasum! Gəma ka təma! Nəkurom ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu, nəkurom ndo i maslan i Yesu hay ada nəkurom ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, nğwasum hərwi Mbəlom kə gay sariya ka wu nakə a gakum aye.»

²¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom gədan eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i maləgəre, a kal ha a bəlay. Tsa na, a gwad: «Ta kaliye ha Babilon gəma bagwar eye andza niye, dāda ta nğateye sa bay. ²² Ndo hay ta tsəniye dāda mədze gandzaval ma Babilon, mäge dəmes, məfe fagam, məfe tołom sa bay. Wuray kwa tsekweñ ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo malembədə wu hay ta giye andaya sa bay, maləgəre nakə a ləvawa abəra ma təv kurom aye na, ndo hay ta tsəniye sa bay. ²³ Lalam kurom hay ta dəviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta tsəniye məbəbəle wuray huwwa i ndo məzle dahəlay hay mə gay kurom sa bay. Ahəl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka məndzibəra tebiye. Ka vatay gər a ndo hay kwa mənğay ta madañ kurom. Hərwi niye nəkurom ka nasumeye andza niye. ²⁴ Mbəlom a nğatay a bambaz i ndo mədə ha bazlam nğay hay, ada a bambaz i ndo nğay hay. Bambaz i ndo neheye ka məndzibəra tebiye tə kəd tay ha aye na, ka gər tay.»

19

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom andza ndo hay haladzay ta tsikiye me. Tə gwad: «Hələluya! Zambadumay a Mbəlom.

Maa təma tay ha ndo hay na, neñgeye. Neñgeye məzlaḅ eye, neñgeye gədan eye a ze kwa mey.

² Neñgeye na, ndo i dedek, a ge sariya nğay a ndo hay na, ta dedek.

Kə gəs na maya i nğwas neheye tə gawa madama aye.

Nğwas niye na, kə nas tay ha ndo hay ka məndzibəra tebiye tə wu neheye lele bay aye.

Mbəlom kə vəlay dəretsətseh a nğwas niye hərwi nakə a kəd ndo i məsler nğay hay aye.»

³ Ma dəba eye, tə ma faya sa, tə gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geñgis nakə a tsalaw abəra ma gəma niye aye na, ma ndəviye bay, ma tsalaweye huya andza niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad ada wu neheye fad aye ta dəkw gurmets kame i təv məndze niye Mbəlom mandza eye faya aye ada tə dəslyay ha gər, tə gwad: «Hələluya! Nəkar Mbəlom bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv məndze i bəy eye, a gwad:

«Zambadumay a Mbəlom kway,

nəkurom ndo mäge məsler nğay hay, nəkurom neheye ka rəhumay ha gər ta dedek,

kwa wawa hay kwa bagwar hay.»

⁶ Na tsəne mətsike me neñged a tsənew sa andza ndo hay haladzay məbərzəzza faya ta tsikiye me. A tsənew sa na, andza mazaw bagwar eye nakə a vaw ka mahəmba aye. A tsənew andza maləve i mbəlom bagwar eye dərmak. Neñ faya na piye faya zləm na, mətsike me niye a gwad:

«Nəkar Mbəlom bagwar eye

hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom kway na, gədan eye.

Maa ləva wu hay tebiye na, neñgeye.

⁷ Nğwasakwa, dərev kway mâ ge lanlan lele. Zambadakway hərwi həlay eye kə slaw.

Wawa i təbañ ma zliye dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye tsiy, faya ma həbiye.

⁸ Ta vəlay tsəved məpe ka bo petekəd nakə tsədanğa, ndəluḅ kwa tsekweñ andaya faya bay aye, ada nakə a dəv haladzay pəzləd pəzləd aye.

Ngwalak ngwalak i peteked niye a da ha na, wu neheye ngwalak eye ndo mape mædzal gær hay ka Yesu tæ ge aye.»

⁹ Tsa na, gawla i Mbælom eye andaya a gwedenj: «Watsa a derewel na, mængwese ma ndziye ka ndo neheye tæ zalatay a magur-lom i mæzle dahalay i Wawa i tæðan aye.» Gawla i Mbælom niye a gwedenj sa na: «Bazlam neheye anan aye na, dedek. A yaw na, abæra mæ bazlam i Mbælom.»

¹⁰ Na tsæne andza niye na, na dækw gurmets kame ngay hærwi mæðselay ha gær, ane tuk na, a gwedenj: «Kâ ge andza niye bay. Neñ dærmak na, ndo i mæsler i Mbælom andza nækær ada andza malamar yak neheye tæ pa mædzal gær tay ka bazlam i Yesu nakæ a da ha aye. Dæslay ha gær düh na, a Mbælom.»

Maa vølatay gædanj a ndo i maslanj i Mbælom na, bazlam nakay.

Væram bagwar eye

¹¹ Ma dæba eye na, na ngatay magærmælom mahændæka eye tuwanja. Pæles herre eye malætsa eye mæ dæma ada ndoweye andaya mandza eye faya tunja, tæ zalay na, ndo i dedek ada ndo nakæ a ge wu ta tsæved aye. Ma giye sariya ada ma giye vøram ta dedek. ¹² Dære ngay a dæv andza dærneh i ako. Kæ pa dzagwa i bæy a gær haladzay. Ta watsa faya mæzele. Ndæray a sær mæzele niye bay, maa sær na, nengeye næte. ¹³ Kælæmedze ngay nakæ ka bo aye na, bambaz faya haladzay. Mæzele ngay na, bazlam i Mbælom. ¹⁴ Slala i sidzew hay wal wal mæ mbælom tæ pay bæzay. Næteye mandza eye ka pæles herre eye hay. Peteked tay hay ka bo na, herre kwa tsekwenj ndælu6 faya bay dærmak. ¹⁵ Maslalam matasla eye hepepe, a yaw abæra mæ bazlam ngay. Ta maslalam niye na, ma hæhariye tay ha ndo neheye ta tæma bazlam ngay bay aye. Ma tæriye bæy ta gædanj eye ka gær tay. Ma mbærasliye tay ha mbærasl mbærasl andza hohway neheye ta mbæraslawa tay ha hærwi maditsaw abæra mæ dæma yam aye. A da ha niye na, mevel i Mbælom bagwar eye. ¹⁶ Ta watsa mæzele ngay ka peteked ngay ada ka gwas ngay. Tæ watsa na, tæ gwad: «Nengeye na, bæy ka gær i bæy hay tebiye. Bæy Maduwenj ka gær i bæy maduwenj hay tebiye.»

¹⁷ Tsa na, na ngatay a gawla i Mbælom nenjed malætsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyenj neheye faya ta tsæviye ta magærmælom aye, a gwadatay: «Hayum gær, dumara ndayum bagwar i magur-lom nakæ Mbælom a da aye. ¹⁸ Dumara hæpædum slo i mædahanj i bæy hay, hæpædum slo i mædahanj i sidzew hay tæ slo i bæy tay hay. Hæpædum slo i pæles hay tæ slo i ndo neheye tæ tsalawa faya aye ada tæ slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye næteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

¹⁹ Tsa na, na ngatay a wu i pesl niye ada ta bæy i mændzibæra hay. Sidzew tay hay tæ haya gær hærwi mæge vøram ta ndo nakæ a tsal ka pæles herre eye ada ta sidzew ngay hay. ²⁰ Ahæl nakæ ta dazlay a vøram aye na, ndo niye tæ sidzew ngay hay tæ gæs na wu i pesl ta ndo nakæ a gwad nengeye ndo mæde ha bazlam i Mbælom, azlakwa nengeye ndo mæde ha bazlam i Mbælom bay aye. Maa ge masuwayanj kame i wu i pesl na, nengeye. Andza niye, a vatay gær a ndo hay ka matæme ka bo tay ngodgor i wu i pesl ada ka mæðselay ha gær a kule nakæ a ge aye. Ahæl nakæ tæ gæs wu i pesl ta ndo niye a gwad nengeye ndo mæde ha bazlam i Mbælom aye na, tæ kuts tay ha a dælov i ako tæ dære. Ako niye a tæma na, andza dælov a tæma andza gufa i wur i kudamasara. ²¹ Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tæ pæles aye a kæd tay ha ta maslalam nakæ a yawaw abæra mæ bazlam ngay aye. Diyenj hay tebiye, tæ yaw tæ nda mædahanj tay, tæ rah.

20

Bazlam nakæ a tsik ka mæve gwezem aye

¹ Ma dæba eye na, na ngatay a gawla i Mbælom faya ma mbæzlaweye abæra mæ mbælom, kæle mahændæke abæra ma bæd nakæ kutsik bagwar eye mæ hælaj ngay. Tsalalaw bagwar eye a mba haladzay mæ hælaj ngay dærmak. ² A ye naha, a gæs gædam. Gædam niye na, dædcæ, andza mægweðe Fakalaw nakæ a vaway gær a ndo hay ahæl niye aye. Gawla i Mbælom niye a gæs, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye mæve gwezem. ³ Gawla i Mbælom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bæd nakæ

kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kəle madərəzle hərwi ada mâ vatay gər a ndo hay ka mändzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekwen tsa.

⁴ Ma dəba eye na, na ngatay a təv mändze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vəlatay gədan ka məgatay sariya a ndo hay. Na ngatay a məsəfəre i siye i ndo məpe mədza gər hay ka Yesu dərma. Ndo hay tə dəs fataya abəra gər ahəl niye dədəde hərwi nakə tə pa mədza gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dawa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, ta dəslyay ha gər a wu i pesl niye bay, ta dəslyay ha gər a kule ngay bay, ngodgor ngay andaya fataya ka da'ar təbey kwa ka həlay andaya bay. Na ngatay na, nəteye tə dəre. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. ⁵ Niye na, tə lah mələtsew abəra ma mədahan aye. Siye i ndo hay na, ta lətseweye zuk bay. Ta lətseweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

⁶ Məngwese ka ndo niye hay tə lah mələtsew aye. Mbəlom kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ada a Yesu Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷ Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, ta gəriye ahaya abəra ma bəd. ⁸ Kə ndohwaw abəra ma bəd na, ma diye mata vatay gər a ndo hay ma gəma hay wal wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.* Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada t̄a ge vərəm ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyen nakə mə magayam aye. ⁹ Na ngatay na, tə ndohwaw tsid tsid ti ye kwa a ngay, ti ye tə lawara təv i ndo məpe mədza gər hay ka Yesu andza məgwədə gəma nakə Mbəlom a wuda haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlmed təlmed. ¹⁰ Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlov i ako. Mə dəma na, gufa i kudamasara wafafafa faya ma təmiye. Tə kal ha na, a

təv nakə ba tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dəretsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹ Ma dəba eye na, na ngatay a təv mändze i bəy a zəba herre. Ndo andaya mandza eye faya. Mändzibəra ta magərmbəlom tə dze abəra kame ngay, ta ngatateye sa bay. ¹² Tsa na, na ngatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye malətsa eye kame i təv mändze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərəwel hay. Ta həndək dərəwel mekeleŋ eye dərma. Nəngeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dədək aye. Ma dəba eye ta həndək dərəwel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, təde təde ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərəwel niye hay aye. ¹³ Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədahan neheye ma bəd ma təv mändze i mədahan hay aye tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye təde təde ka məsler tay. ¹⁴ Tsa na, tə kal ha məməte ta təv mändze i mədahan hay a dəlov i ako. Dəlov i ako niye na, təv nakə ndo hay ta mətiye mə dəma masulo aye. ¹⁵ Tadə ndoweye məzele ngay andaya mə dərəwel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niye dərma.

21

Magərmbəlom wədeye ta mändzibəra wədeye

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a magərmbəlom wədeye ta mändzibəra wədeye. Magərmbəlom makurre eye ta mändzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ² Na ngatay naha a gəma tsədanŋa eye, gəma niye na, Zerozelem wədeye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niye na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diye a gay i zal aye. ³ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv mändze i bəy ta

* 20:8 Zəba mə Ezekiyel 38-39.

magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay nğay a walañ i ndo hay, ma ndziye tə nətəye. Ta təriye ndo nğay hay. Neñgeye Mbəlom nətə nğweñ ma ndziye tə nətəye. ⁴ Ma takadiye na yam dərə tay. Ta mətiye sa bay tebiye. Wuray ma ndalateye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵ Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wedəye hay.» Tsa na, a gwedeñ: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedək, makəraw me kwa tsekweñ andaya mə dəma bay.»

⁶ A gwedeñ sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neñ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ gwa. Neñ makurre i wu hay tebiye ada neñ mandəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye yam kəriye. Yam niye a nğəzaw ma bədiyem. Yam niye na, yam nakə ma vəlateye sifa a ndo hay aye. ⁷ Ndo nakə kə nğwasa ka dərətsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom nğay, neñgeye ma təriye wawa ga. ⁸ Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərəv tay lele bay aye, ndo məkədə gər i ndo hay, ndo məge madama hay, madañ hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nətəye düh ta diye na, a dəlov i ako. Gufa i kudamasara nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiye məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wedəye

⁹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Neñgeye nətə mə walañ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dərətsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gwedeñ: «Dara, na dakeye ka dahəlay nakə Wawa i təbañ ma zliye aye.» ¹⁰ Tsa na, Məsəfəre Tsədəñña eye a yaw ka gər ga ada kwayañña gawla i Mbəlom niye a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A deñ ka Zerozelem gəma tsədəñña eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma magərmbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹ Gəma niye na, a dəv dzaydzay andza kwar lele eye, a wuzl dərə andza malam. Maa wuzl dərə niye na, məzlaḅ i

Mbəlom. ¹² Tə lawara na gəma niye na, ta zled. Zled niye mədəzla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərma. Tə ge faya məged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, ada gawla i Mbəlom kwa way ka məged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka məged niye hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i Israyel hay. ¹³ Gəma niye na, hawal fad. Ka hawal niye hay fad aye na, məged faya mahkar mahkar. Mahkar ta diye i bəzay, mahkar ta diye i pat mədəde ada mahkar ta diye i tsakay, mahkar ta diye i Salawa. ¹⁴ Tə pa mədok i zled i gəma niye tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye sulo. Ka kwar niye hay nətə nətə tə watsa faya məzele i ndo i maslañ i Wawa i təbañ kuro gər eye sulo.

¹⁵ Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikenəye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niye na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, məged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶ Hawal i gəma niye fad na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal nğay niye. Zəbol nğay eye na, gwezem kuro gər eye sulo. Zlabatam nğay eye tə solololo nğay eye andza niye dərma. ¹⁷ Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niye. Solololo nğay eye temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləwawa wu aye. ¹⁸ Ta dəzl zled niye na, tə kwar nakə tə zalay *zaspə* aye. Gəma niye na, ta dəzl ta gura lele dərə a tsara ha andza malam. ¹⁹ Tə wurkatsa na mədok i zled niye na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspə*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*, ²⁰ mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisopəras*, makuro gər eye nətə tə zalay *hisinje*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*. ²¹ Wu i məged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dərə a tsara ha aye.

²² Na nğatay a gay i mədəslay ha gər

a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbañ nəteye wu tay ma təv maduwule me. ²³ Na zəba dəre na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbañ neñgeye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴ Slala hay wal wal ka məndzibəra ta həhaliye ma təv dzaydzay ngay ma gəma niye. Bəy i məndzibəra hay ta fələkwiye a dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵ Məged i gəma niye ma ndziye na, tuwañña hwapat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na dədə bay hərwi həvad andaya sa bay. ²⁶ Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka məndzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷ Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərəv tay manasa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərək. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel i Wawa i təbañ aye. Maa huta sifa dedek eye na, nəteye.

22

¹ Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a deñ ka magayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dəre andza malam ada a yaw na, abəra ka təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbañ. ² A və ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə ndzohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nəte na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nəte. Slambah eye hay na, sidem. Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³ Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbañ. Ndo ngay hay ta dəsleye ha gər. ⁴ Nəteye na, ta ngateye a dəre ngay, ta watsiye məzele ngay ka da'ar tay. ⁵ Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom bo ngay eye ma dəvateye dzaydzay. Ada nəteye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedeñ: «Bazlam neheye na, dedek, maraw me andaya kwa tsekweñ mə dəma bay. Bəy Maduweñ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ngay a ndo məde ha bazlam ngay hay hərwi ada tã da ha bazlam ngay. A sləraw gawla ngay hərwi ada m̃a yaw m̃a dətay ha a ndo i məsler ngay hay wu nakə mazlambar ma deyeweye kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷ Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ngama ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə mə dərəwel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Neñ Yuhana, na tsəne wu neheye tə zləm ga, na ngatatay tə dəre ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ngatatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeñ ha aye hərwi mədəslyay ha gər. ⁹ Ane tuk na, a gwedeñ: «K̃a ge andza niye bay. Neñ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam neheye mə dərəwel nakay aye. K̃a dəslyay ha gər na, a Mbəlom.»

¹⁰ A gwedeñ sa: «Mbəlom kə d̃a ha wu nakə ka watsa a dərəwel nakay aye. Ka ngaha na bazlam neheye bay, dətay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. ¹¹ Neñ faya na gwadateye a ndo neheye ta wud̃a wu nakə lele bay aye. Tad̃a a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye dərəv kurom manasa eye, tad̃a a sakum matəre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, m̃a ge lele huya. Ndo nakə faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, m̃a pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

¹² Ma dəba aye na, Yesu a gwedeñ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada ña vəl kwa a way merəbe i məsler ngay. ¹³ Maa dazlay a wu tebiye na, neñ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ gwa. Neñ makurre i wu hay tebiye ada neñ mandəve i wu hay tebiye

¹⁴ «Məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked tay hay tsədaŋŋa eye. Nəteye ta hutiye tsəved məfələkwe a gəma niye. Nəteye na, ta hutiye tsəved mände hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ¹⁵ Ndo neheye ta təra andza kəra aye ada madaŋ hay ta ndo neheye tə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkədə gər i ndo hay dərmak ada ta ndo neheye tə dəslaway ha gər a kule aye, ndo neheye tə vəlaway ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiye dāda a gəma niye bay.

¹⁶ «Nəŋ Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada m̄a ye, m̄a dākum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla aye. Nəŋ na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Nəŋ na, bamta i dəre mətsədə nakə a dəvawa ta mekedə aye.»

¹⁷ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ta dahəlay, tə gwad: «Dara.» Nəkurom neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye kəriye a ndo neheye a safay məse aye.

Mandəve i bazlam

¹⁸ Nəŋ Yuhana faya na gateye daf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərewel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərewel nakay aye na, Mbəlom ma səkaheye ha dəretsətseh nakə ka dzaŋgum mə dərewel nakay aye. ¹⁹ Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom ma həliye hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye abəra ka bəmalə ŋgay. Ma hutiye təv ma gəma i Mbəlom bay. Ba dərewel nakay kə tsik ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰ Yesu a gwad ka wu neheye tebiye na, dedek aye, ma gwadiye: «Ayaw, na miye naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweŋ ga Yesu, dara.

²¹ Yesu Bəy Maduweŋ kway m̄a pa fakuma ŋgama tebiye.